עֶזְרִי מֵעִם הַשֵּׁם עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתֻרְגָּם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְנֻקָּד

עַל חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה

מֵהַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי זיע"א

פָּרָשַׁת נֹחַ

תַּרְגּוּם כָּל וְנֶחְמָד לְמַעַן יָרוּץ הַלּוֹמֵד בּוֹ

❖

יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֹּהַר הָעוֹלָמִי"
בעיה"ק בֵּית שֶׁמֶשׁ תובב"א
אֱלוּל תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי"
מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C\O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים
ולפרסם ספרי הזוהר היומי
בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,
לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,
לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת
מרת הינדע לאה , מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:
אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו
ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מהדורת יום הולדת

עם כיסוי לבלתי שביר – מיוחדת לחגיגות יום הולדת

שמח לשנים רבות לבעל היום הולדת,

פָּרָשַׁת תּוֹלְדוֹת נֹחַ

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וְיוֹדְעִים דַּרְכֵי הַתּוֹרָה שֶׁבִּגְלָלָהּ יִזְכּוּ לָעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, לְכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשּׁוֹמְרִים הַבְּרִית שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וְעַל זֶה, יִשְׂרָאֵל שֶׁשּׁוֹמְרִים הַבְּרִית וְקִבְּלוּ אוֹתָהּ, יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא.

וְלֹא עוֹד, אֶלָּא מִשּׁוּם כָּךְ נִקְרְאוּ צַדִּיקִים. מִכָּאן לָמַדְנוּ, כָּל מִי שֶׁשּׁוֹמֵר הַבְּרִית הַזּוֹ שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ, נִקְרָא צַדִּיק. מִנַּיִן לָנוּ? מִיּוֹסֵף. מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַר אֶת בְּרִית הָעוֹלָם זָכָה שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק. וְעַל כָּךְ וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, אֵלֶּה - בְּכָל מָקוֹם פָּסַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים. שָׁנִינוּ וְכוּ'. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה בְּפָרָשַׁת בְּרֵאשִׁית? (בראשית ב) **וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְגוֹ'. אוֹתוֹ הַנָּהָר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא וְנִכְנָס לַגָּן וּמַשְׁקֶה אוֹתוֹ מֵהַשְׁקָאָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְעוֹשֶׂה לוֹ נַחַת וְעוֹשֶׂה פֵּרוֹת וּמְגַדֵּל זְרָעִים, הוּא אָז נוֹחַ לַכֹּל. וְזֶה נוֹחַ לַגָּן. וְזֶה עוֹשֶׂה מְנוּחָה בּוֹ** [נ"א לַגָּן, וְהַגָּן נָח בּוֹ]**, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר** (שם) **כִּי בוֹ שָׁבַת, וְכָתוּב וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. וְזֶה סוֹד שֶׁדָּבָר זֶה עוֹשֶׂה תּוֹלָדוֹת וְלֹא אַחֵר.**

בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ זֶה נֹחַ לְמַטָּה הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ הָיָה דְּגִמָּא שֶׁלְּמַעְלָה, וְעַל זֶה נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה. וְסוֹד לָמַדְנוּ, שֶׁהֲרֵי נֹחַ הִצְטָרֵךְ לַתֵּבָה לְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ וּלְקַיֵּם זֶרַע שֶׁל הַכֹּל, שֶׁכָּתוּב לְחַיּוֹת זֶרַע.

מִי זוֹ הַתֵּבָה? [זֶה] **אֲרוֹן הַבְּרִית. וְנֹחַ וְהַתֵּבָה לְמַטָּה כָּךְ הֵם כְּמוֹ דְּגִמָּא** [זוֹ] **שֶׁלְּמַעְלָה. בְּנֹחַ כָּתוּב בְּרִית, שֶׁכָּתוּב וַהֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ. וְעַד שֶׁהִתְקַיֵּם בּוֹ בְּרִית לֹא נִכְנַס לַתֵּבָה, שֶׁכָּתוּב**

וַהֲקִימוֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה. וְאָז הָיְתָה הַתֵּבָה אֲרוֹן הַבְּרִית. [זו] תֵּבָה וְנֹחַ, הַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וּבְגִלַּל שֶׁהַבְּרִית הַזֹּאת לְמַעְלָה, הוּא עוֹשֶׂה תוֹלָדוֹת. כְּמוֹ זֶה נֹחַ [לְמַטָּה] הוּא עוֹשֶׂה תוֹלָדוֹת. מְשׁוֹם כָּךְ [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר] אֵלֶּה תוֹלְדֹת נֹחַ.

נֹחַ אִישׁ צַדִּיק, כָּךְ הוּא בְּוַדַּאי כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וְעַל זֶה כָּתוּב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְהָאָרֶץ מִתְקַיֶּמֶת עַל זֶה, שֶׁחֲרִי הוּא הָעַמּוּד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו, וּמִיהוּ? זֶה צַדִּיק, וְנֹחַ נִקְרָא צַדִּיק לְמַטָּה. וְסוֹד [נ"א זֶה] שֶׁל הַכֹּל - אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֶּךְ נֹחַ. דַּוְקָא. שֶׁלֹּא נִפְרַד מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים, וְשֶׁיִּהְיֶה הוּא בָּאָרֶץ כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה אִישׁ צַדִּיק יְסוֹד הָעוֹלָם. בְּרִית שָׁלוֹם, שָׁלוֹם שֶׁל הָעוֹלָם. אִישׁ הָאֲדָמָה וַדַּאי. וְעַל זֶה (בראשית ו) וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינֵי ה'.

תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו, מַה זֶּה בְּדֹרֹתָיו? אֵלֶּה אוֹתָם שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ. הוּא הִשְׁלִים אֶת כֻּלָּם, וְהוּא הָיָה שָׁלֵם מִכֻּלָּם. תָּמִים הָיָה - שֶׁנּוֹלַד מָהוֹל,

שֶׁכְּתוּב הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים. בִּדְרָתָיו - וְלֹא בַּדּוֹרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי מִמֶּנּוּ יָצְאוּ [תּוֹלָדוֹת בָּעוֹלָם].

בֹּא רְאֵה, נֹחַ רָאוּי הָיָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לִהְיוֹת בַּתֵּבָה בְּחִבּוּר אֶחָד לְהַכְנִיס בָּהּ, וְעַד שֶׁלֹּא הִתְחַבְּרוּ בְּאֶחָד, לֹא הָיָה הָעוֹלָם כָּרָאוּי. אַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב? (שם ט) וּמֵאֶלֶּה נָפְצָה כָל הָאָרֶץ. מַהוּ נָפְצָה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם נ) וּמִשָּׁם יְפָרֵד. שֶׁמִּשָּׁם נִמְצָא פֵּרוּד וְהִתְפַּזְּרוּ תוֹלָדוֹת לְכָל הַצְּדָדִים וְהַכֹּל אֶחָד כְּרֵגְמָא אַחַת. מְשׁוּם כָּךְ אֵלֶּה תוֹלְדֹת נֹחַ. אֵלֶּה וַדַּאי. שֶׁהֲרֵי יְסוֹד הָעוֹלָם הוּא שֶׁעוֹשֶׂה (דף ס ע"א) תוֹלָדוֹת לְקַיֵּם בָּאָרֶץ. בָּא רַבִּי אַבָּא וְנָשְׁקוֹ. אָמַר, אַרְיֵה בְּכֹחוֹ נוֹקֵב סָלַע וְשׁוֹבֵר. כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי. וּבֹא וּרְאֵה, מִשְּׁעוּר הַתֵּבָה גַּם כָּךְ זֶה.

תוספתא

לָמָּה נֹחַ נֹחַ פַּעֲמַיִם? אֶלָּא כָּל צַדִּיק וְצַדִּיק שֶׁבָּעוֹלָם יֵשׁ לוֹ שְׁתֵּי רוּחוֹת - רוּחַ אַחַת בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְרוּחַ אַחַת בָּעוֹלָם הַבָּא. וְכָךְ תִּמְצָא בְּכָל הַצַּדִּיקִים: מֹשֶׁה מֹשֶׁה, יַעֲקֹב יַעֲקֹב, אַבְרָהָם

אַבְרָהָם, שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל, שֵׁם שֵׁם. פָּרַט לְיִצְחָק שֶׁלֹּא כָּתוּב בּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁיִּצְחָק, בְּשָׁעָה שֶׁנִּקְרַב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, יָצְאָה נִשְׁמָתוֹ שֶׁהָיְתָה בּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְכֵיוָן שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַבְרָהָם בָּרוּךְ מְחַיֵּה הַמֵּתִים, שָׁבָה אֵלָיו נִשְׁמָתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. מִשּׁוּם זֶה תִּמְצָא שֶׁלֹּא יִחֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת שְׁמוֹ אֶלָּא עַל יִצְחָק, מִשּׁוּם שֶׁנֶּחְשַׁב כְּמֵת. וְעַל זֶה רָמַז הַכָּתוּב וְאָמַר (איוב טו) הֵן בִּקְדֹשָׁו לֹא יַאֲמִין וְגו'.

דָּבָר אַחֵר אֵלֶּה תּוֹלְדֹת, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה צַדִּיק שִׁבַּח אוֹתוֹ פַּעֲמַיִם. תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו, אֲבָל בְּדוֹרוֹת אֲחֵרִים אֵינוֹ נֶחְשָׁב לִכְלוּם, כְּמוֹ דּוֹרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְדוֹר מֹשֶׁה וְדוֹר דָּוִד. דָּבָר אַחֵר, רְאֵה מָה עָשָׂה בְּדוֹר שֶׁכֻּלָּם רְשָׁעִים, קַל וָחֹמֶר אִלּוּ הָיָה בְּדוֹר שֶׁכֻּלָּם צַדִּיקִים. ע"כ התוספתא

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח, (תהלים מו) לְכוּ חֲזוּ מִפְעֲלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׂם שַׁמּוֹת בָּאָרֶץ. הַפָּסוּק הַזֶּה חֲרֵי נִתְבָּאֵר, וּבֵאֲרוּהוּ. אֲבָל לְכוּ חֲזוּ, מַה זֶּה חֲזוּ? כְּמוֹ

שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כא) חָזוּת קָשָׁה הֻגַּד לִי. בְּמַעֲשָׂיו שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה מִתְגַּלָּה נְבוּאָה עֶלְיוֹנָה לִבְנֵי אָדָם. אֲשֶׁר שָׁם שַׁמּוֹת - שֵׁמוֹת וַדַּאי, שֶׁחֲרֵי הַשֵּׁם גּוֹרֵם לַכֹּל.

כָּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה וְגוֹ', לָמָּה כָּאן לֵאמֹר? וְלָמָּה זֶה? אֶלָּא לֵאמֹר זוֹ הָאִשָּׁה. זֶה זֶה צַדִּיק. [רַמַז כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ נֹחַ, מְנוּחַת הָאָרֶץ. לֵאמֹר, מַה זֶּה לֵאמֹר? אֶלָּא מָקוֹם זֶה קָרָא לוֹ נֹחַ, וּמִי הוּא? אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה. לֵאמֹר זֶה יְנַחֲמֵנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וְגוֹ'. עָשָׂה אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַטָּה כְּרֶגְמָא עֶלְיוֹנָה]. [נ"א זֶה זֶה צַדִּיק, וְכֵן נֹחַ (לֵאמֹר, נֹחַ) זֶה צַדִּיק. לֵאמֹר זוֹ נְקֵבָה, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵאמֹר זוֹ אֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה] [וְזֶה אֱמֶת]. כָּתוּב כָּאן זֶה יְנַחֲמֵנוּ, וְכָתוּב שָׁם (ישעיה כה) זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁרְשׁוּמִים בָּרְשָׁם שֶׁל חוֹתָמֶת הַמֶּלֶךְ לִהְיוֹת בִּשְׁמוֹ רְשׁוּמִים, וְהוּא שָׁם שֵׁמוֹת בָּאָרֶץ כָּרָאוּי.

כָּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ, וְכָתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. לָמָּה לֹא כָתוּב אֹתָּ? אֶלָּא שָׁם דַּרְגָּה אַחֶרֶת [ד"א אַחַת] וְכָאן דַּרְגָּה אַחֶרֶת, [נ"א אֹתָּ, כְּמוֹ

שֶׁנֶּאֱמַר וְאֶרְאֶה אֶת ה'] כַּכָּתוּב (שם ו) וָאֶרְאֶה אֶת ה'. וָאֶרְאֶה ה' לֹא כָתוּב אֶלָּא אֶת ה', גַּם כָּךְ בְּנֹחַ וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ. וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב - דַּרְגָּה שֶׁלּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַמָּשׁ קָרְאָה לוֹ יַעֲקֹב. אֲבָל כָּאן אֶת - לְהַכְלִיל אֶת הַשְּׁכִינָה [נ"א שֶׁהִיא דַּרְגָּה אַחֶרֶת לְמַטָּה].

אֵלֶּה תוֹלְדֹת נֹחַ וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים קיב) טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט. טוֹב אִישׁ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּקְרָא טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם קמה) טוֹב ה' לַכֹּל, וְכָתוּב (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. לַכֹּל הַזֶּה חוֹנֵן וּמַלְוֶה, לְמָקוֹם שֶׁאֵין לוֹ מִשָּׁלוֹ, וְאוֹתוֹ מָקוֹם נִזּוֹן מִמֶּנּוּ. יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט - שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ דָּבָר לֹא נִזּוֹן אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פט) צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ.

דָּבָר אַחֵר טוֹב אִישׁ - זֶה צַדִּיק, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, זֶה נֹחַ, שֶׁכָּתוּב נֹחַ אִישׁ

צַדִּיק. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, זֶה הַשַּׁבַּח שֶׁל הַשַּׁבָּת שֶׁבּוֹ פָּתַח טוֹב, שֶׁכָּתוּב (תהלים צב) טוֹב לְהוֹדוֹת לַה'.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, הַכֹּל אֶחָד, וְכֻלָּם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. וְזֶה עוֹשֶׂה תּוֹלָדוֹת בָּעוֹלָם. תּוֹלָדוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מִי הֵם? אֵלּוּ נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְעַטֵּר בְּעַטְרוֹתָיו, מִתְעַטֵּר מִלְמַעְלָה וּמִלְמַטָּה, מִלְמַעְלָה מִמָּקוֹם שֶׁלְּעֻמָּק הַכֹּל. מִתְעַטֵּר מִלְמַטָּה בַּמֶּה? בִּנְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים. וְאָז נוֹסָפִים חַיִּים מִלְמַעְלָה וּמִלְמַטָּה, וְנִכְלָל מְקוֹם הַמְקֻדָּשׁ מִכָּל הַצְּדָדִים, וְהַבְּאֵר מִתְמַלֵּאת וְהַיָּם נִשְׁלָם, וְאָז נוֹתֵן לַכֹּל.

כָּתוּב (משלי ה) שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ. לָמָּה [כָּאן] בּוֹרֶךָ בַּתְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ בְּאֵרֶךָ? שֶׁחֲרֵי בּוֹר לֹא נִקְרָא אֶלָּא רֵיק שֶׁאֵינוֹ נוֹבֵעַ. בְּאֵר - מַיִם שֶׁנּוֹבְעִים? אֶלָּא הַכֹּל מָקוֹם אֶחָד הוּא. אֶלָּא מָקוֹם שֶׁהָעֲנִיִּים [נ"א שֶׁהָעָנִי] אֲחוּזִים בּוֹ נִקְרָא בּוֹר, שֶׁאֵין לוֹ מִשָּׁלוֹ אֶלָּא מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לְתוֹכוֹ,

וּמִיהוּ? דְּלֵ"ת. אַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה בְּאֵר שֶׁהוּא נוֹבֵעַ וּמָלֵא [שֶׁמִּתְמַלֵּא] מִכָּל הַצְּדָדִים, וּמִיהוּ? הֵ"א. מִתְמַלֵּאת מִלְמַעְלָה (דף ס ע"ב) וְנוֹבַעַת מִלְמַטָּה. מִתְמַלֵּאת מִלְמַעְלָה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, וְנוֹבַעַת מִלְמַטָּה מִנִּשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים.

דָּבָר אַחֵר, שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךָ - זֶה דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (שמואל-ב כג) מִי יַשְׁקֵנִי מַיִם מִבְּאֵר בֵּית לֶחֶם. וְנוֹזְלִים - זֶה אַבְרָהָם. מִתּוֹךְ - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע. בְּאֵרֶךָ - זֶה יִצְחָק, שֶׁנִּקְרָא בְּאֵר מַיִם חַיִּים. הֲרֵי בַּפָּסוּק הַזֶּה נִמְצְאוֹת הַמֶּרְכָּבָה הַקְּדוֹשָׁה הָעֶלְיוֹנָה מֵהָאָבוֹת. וְדָוִד הַמֶּלֶךְ הִתְחַבֵּר עִמָּם. יֵשׁ מִי שֶׁיֹּאמַר, וְנוֹזְלִים - זֶה יִצְחָק. מִתּוֹךְ - זֶה מֹשֶׁה, שֶׁהוּא בָּאֶמְצַע. בְּאֵרֶךָ - זֶה אַהֲרֹן, שֶׁנִּקְרָא בְּאֵר מַיִם חַיִּים, וְדָוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּהֶם.

תְּשׁוּקַת הַנְּקֵבָה לַזָּכָר אֵינָהּ אֶלָּא כַּאֲשֶׁר נִכְנֶסֶת בָּהּ רוּחַ וְשׁוֹפֶכֶת מַיִם כְּנֶגֶד הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים הַזְּכָרִיִּים. כָּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא מְעוֹרֶרֶת

הִשְׁתּוֹקְקוּת לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶלָּא בְּרוּחַ הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּכְנָסִים בְּתוֹכָהּ, וְאָז נוֹבְעִים מַיִם מִתּוֹכָהּ כְּנֶגֶד מֵי הַוָּכָר. וְהַכֹּל נַעֲשֶׂה תְּשׁוּקָה אַחַת [וְאַגָּדָה אַחַת] וְקִשּׁוּר אֶחָד. וְזֶהוּ רָצוֹן שֶׁל הַכֹּל וְהַטִּיּוּל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְטַיֵּל עִם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים.

בֹּא רְאֵה, כָּל אוֹתָן תּוֹלְדוֹת גַּן הָעֵדֶן לֹא יוֹצְאִים מִצַּדִּיק אֶלָּא כְּשֶׁנִּכְנָם בַּתֵּבָה הַזּוֹ בְּחִבּוּר אֶחָד, וְהַכֹּל גְּנוּזִים בָּהּ, וְאַחַר כָּךְ יוֹצְאִים מִמֶּנָּה. גַּם כָּאן נֹחַ אִישׁ צַדִּיק לֹא הוֹצִיא תּוֹלָדוֹת לִפְרוֹת בָּעוֹלָם עַד שֶׁנִּכְנַס בַּתֵּבָה, וְהִתְכַּנְּסוּ הַכֹּל בָּהּ וְהָיוּ גְּנוּזִים בָּהּ, וְאַחַר כָּךְ יָצְאוּ מִמֶּנָּה לִפְרוֹת בָּעוֹלָם וּלְהִתְקַיֵּם בָּאָרֶץ. וְאִלְמָלֵא שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ הַתֵּבָה, לֹא הִתְקַיְּמוּ בָּעוֹלָם. וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה - מִתּוֹךְ תֵּבָה יוֹצְאִים לְמַעְלָה, מִתּוֹךְ תֵּבָה יוֹצְאִים לְמַטָּה, זֶה כְּמוֹ זֶה. [מִתּוֹךְ] וְכָאן הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם וְלֹא מִקֹּדֶם לָזֶה, שֶׁמְּשׁוּם כָּךְ כָּתוּב וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךְ, וְכָתוּב וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָּנִים.

וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ, לָמָּה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים? אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁעָשׂוּ חֲטָאֵיהֶם בְּגָלוּי לְעֵינֵי הַכֹּל, אָז כָּתוּב לִפְנֵי הָאֱלֹהִים.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, אֲנִי אָמַרְתִּי הָפוּךְ. וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים - בַּהַתְחָלָה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים, שֶׁלֹּא הָיוּ עוֹשִׂים בְּגָלוּי. לִפְנֵי הָאֱלֹהִים עָשׂוּ וְלֹא לִפְנֵי בְּנֵי אָדָם. וּלְבַסּוֹף עָשׂוּ בְּגָלוּי. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס, שֶׁלֹּא הָיָה מָקוֹם בְּכָל הָאָרֶץ שֶׁלֹּא הָיָה בְּגָלוּי, וּבִגְלַל כָּךְ אָמַר הַפָּסוּק בִּשְׁנֵי גְוָנִים.

אֵלֶּה תוֹלְדֹת נֹחַ - רַבִּי אַבָּא אָמַר, מִיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם עַל מִצְוַת רִבּוֹנוֹ, כָּל בְּנֵי הָאָדָם שֶׁנּוֹלְדוּ אַחַר כָּךְ נִקְרְאוּ בְּנֵי הָאָדָם. וְלֹא לְשֵׁבַח נִקְרְאוּ כָּךְ, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁעָבַר עַל מִצְוַת רִבּוֹנוֹ. כֵּיוָן שֶׁבָּא נֹחַ, נִקְרְאוּ בְּנֵי הָעוֹלָם עַל שֵׁם נֹחַ. תּוֹלְדֹת נֹחַ לְשֵׁבַח. שֶׁהֶעֱמִידָם בָּעוֹלָם.

וְלֹא תוֹלְדוֹת אָדָם שֶׁהֶעֱבִירָם מֵהָעוֹלָם וְנָרַם מָוֶת לְכֻלָּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, אִם כָּךְ, חֲרֵי כָּתוּב אַחַר כָּךְ, וַיֵּרֶד ה' לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי הָאָדָם כָּתוּב, וְלֹא כָתוּב בְּנֵי נֹחַ. אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁאָדָם [שֶׁחָטָא ד"א חָטָא] לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא נִבְרָא וְלֹא יִכְתֹּב עָלָיו הַכָּתוּב פָּסוּק וָזֶה.

אֲלָא בֹּא רְאֵה, כָּתוּב (משלי י) בֵּן חָכָם יְשַׂמַּח אָב. כַּאֲשֶׁר הַבֵּן טוֹב, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם זוֹכְרִים אֶת אָבִיו לְטוֹב. וּכְשֶׁהוּא רַע, כֻּלָּם זוֹכְרִים אֶת אָבִיו לְרַע. אָדָם, מִשּׁוּם שֶׁחָטָא וְעָבַר עַל מִצְוַת רִבּוֹנוֹ, כְּשֶׁבָּאוּ אוֹתָם שֶׁמָּרְדוּ בְּרִבּוֹנָם מַה כָּתוּב? אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁמָּרַד בְּרִבּוֹנוֹ וְעָבַר עַל מִצְוָתוֹ, וְלָכֵן אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ. אֵלֶּה וְלֹא הָרִאשׁוֹנִים. אֵלֶּה שֶׁיָּצְאוּ וְנִכְנְסוּ לְתוֹךְ הַתֵּבָה וְהוֹצִיאוּ תּוֹלָדוֹת לְעוֹלָמִים. וְלֹא תוֹלְדוֹת אָדָם שֶׁיָּצָא מִגַּן עֵדֶן וְלֹא הוֹצִיא אוֹתָם מִשָּׁם.

בא רְאֵה, אִלּוּ הוֹצִיא אָדָם תּוֹלָדוֹת מִגַּן עֵדֶן, לֹא הָיוּ מֻשְׁמָדִים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, וְלֹא נָחְשַׁךְ אוֹר הַלְּבָנָה לְעוֹלָמִים, וְכֻלָּם הָיוּ קַיָּמִים לְעוֹלָמִים, וַאֲפִלּוּ מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים לֹא עָמְדוּ לִפְנֵיהֶם בְּאוֹר וְזִיו וְחָכְמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁגָּרַם (דף סא ע"א) הַחֵטְא וְיָצָא מִגַּן עֵדֶן וְעָשָׂה תּוֹלָדוֹת בַּחוּץ, לֹא הִתְקַיְּמוּ בָּעוֹלָם וְלֹא הָיוּ כְּרָאוּי.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, וְכִי אֵיךְ יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת תּוֹלָדוֹת שָׁם, שֶׁהֲרֵי אִלְמָלֵא לֹא נִמְשַׁךְ עָלָיו יֵצֶר הָרָע וְחָטָא, יִתְקַיֵּם הוּא בָּעוֹלָם לְבַדּוֹ וְלֹא יַעֲשֶׂה תּוֹלָדוֹת? כְּמוֹ זֶה אִלְמָלֵא שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל בָּעֵגֶל וְהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם יֵצֶר הָרָע, לֹא יַעֲשׂוּ לְעוֹלָמִים תּוֹלָדוֹת וְלֹא יָבְאוּ דוֹרוֹת אֲחֵרִים לָעוֹלָם.

אָמַר לוֹ, אִלְמָלֵא לֹא חָטָא אָדָם, לֹא יַעֲשֶׂה תּוֹלָדוֹת כְּמוֹ זֶה מִצַּד שֶׁל יֵצֶר הָרָע, אֲבָל יַעֲשֶׂה תּוֹלָדוֹת מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. שֶׁעַכְשָׁו אֵינוֹ עוֹשֶׂה תּוֹלָדוֹת אֶלָּא מִצַּד הַיֵּצֶר הָרָע, וּמְשׁוּם שֶׁכָּל

תּוֹלְדוֹת בְּנֵי הָאָדָם כֻּלָּם מִן הַצַּד שֶׁל יֵצֶר הָרָע, לָכֵן אֵין לָהֶם קִיּוּם, וְאִי אֶפְשָׁר לָהֶם לְהִתְקַיֵּם, שֶׁהַצַּד הָאַחֵר מְעֹרָב בָּהֶם [וְאֶפְשָׁר לָהֶם בַּצַּד הָאַחֵר].

אֲבָל אִלְמָלֵא לֹא חָטָא אָדָם וְלֹא גֵּרַשׁ מִגַּן עֵדֶן, הָיָה עוֹשֶׂה תּוֹלָדוֹת מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁקְּדוּשִׁים כְּמַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים עוֹמְדִים לְדוֹרֵי דוֹרוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְמַעְלָה. כֵּיוָן שֶׁחָטָא וְהוֹלִיד בָּנִים מִחוּץ לְגַן עֵדֶן וְלֹא זָכָה לְהוֹצִיאָם מִן הַגָּן, לֹא הִתְקַיְּמוּ אֲפִלּוּ לְהִשְׁתָּרֵשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה, עַד שֶׁבָּא נֹחַ, שֶׁהוּא צַדִּיק, וְנִכְנַס בַּתֵּבָה, וּמֵהַתֵּבָה יָצְאוּ כָּל דּוֹרוֹת הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם הִתְפַּזְּרוּ לְכָל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם.

וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה. לָמָּה נִשְׁחָתָה? מִשּׁוּם כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח פְּסוּק וְאָמַר, (יונה ג) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם זוֹכִים וְשׁוֹמְרִים אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, אָז הָאָרֶץ מִתְחַזֶּקֶת וְנִמְצֵאת

בָּהּ כָּל הַשִּׂמְחָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עַל הָאָרֶץ. וְאָז הַכֹּל, עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, בְּחֶדְוָה. וּכְשֶׁבְּנֵי אָדָם מַשְׁחִיתִים דַּרְכֵיהֶם וְלֹא שׁוֹמְרִים אֶת מִצְוֹות הַתּוֹרָה וְחוֹטְאִים לִפְנֵי רִבּוֹנָם, אָז כְּבְיָכוֹל דּוֹחִים אֶת הַשְּׁכִינָה מֵהָעוֹלָם, וְנִשְׁאֶרֶת הָאָרֶץ מְשֻׁחֶתֶת, שֶׁהֲרֵי הַשְּׁכִינָה נִדְחֲתָה וְלֹא שׁוֹרָה עָלֶיהָ, וְאָז הִיא נִשְׁחֶתֶת. מָה הַטַּעַם נִשְׁחֶתֶת? מִשּׁוּם שֶׁשּׁוֹרָה רוּחַ אַחֶרֶת עָלֶיהָ שֶׁמְּחַבֶּלֶת אֶת הָעוֹלָם. וְעַל זֶה אוֹמְרִים, שֶׁיִּשְׂרָאֵל נוֹתְנִים עֹז לֵאלֹהִים שֶׁמַּעֲמִידִים אֶת הָעוֹלָם. אֱלֹהִים זוֹ שְׁכִינָה.

וְאִם חַס וְשָׁלוֹם אִם יִשְׂרָאֵל יִמָּצְאוּ רְשָׁעִים, מַה כָּתוּב? (תהלים ו) רוֹמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים וְגוֹ', מִשּׁוּם שֶׁרְשֶׁת הֵכִינוּ לְפָעָמַי. כָּפַף נַפְשִׁי, בְּסִבַּת חָמָם וְשִׁנְאַת חִנָּם. כָּרוּ לְפָנַי שׁוּחָה וְגוֹ', כְּמוֹ שֶׁבְּדוֹר הַמַּבּוּל, שֶׁמִּשּׁוּם הֶחָמָם שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם, הָיְתָה בֵּינֵיהֶם שִׂנְאָה וְאֵיבָה.

יָכוֹל אַף בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כֵּן? וַהֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא שׁוֹרָה עָלֶיהָ רוּחַ אַחֶרֶת וְלֹא

מְמֻנֶּה אַחֵר חוּץ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְבַדּוֹ. בֹּא רְאֵה שֶׁאָרֶץ יִשְׂרָאֵל כָּךְ הִיא שֶׁלֹּא שׁוֹרָה עָלֶיהָ מְמֻנֶּה וְלֹא שָׁלִיחַ אַחֵר פֶּרֶט לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לְבַדּוֹ, אֲבָל שָׁעָה אַחַת שׁוֹרָה עָלֶיהָ לְהַשְׁחִית אֶת בְּנֵי הָאָדָם. מִנַּיִן לָנוּ? מִדָּוִד, שֶׁכָּתוּב (דברי הימים-א כא) וַיַּרְא דָּוִד אֶת מַלְאַךְ ה' וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם, וְאָז נִשְׁחֲתָה הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲפִלּוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה. כָּתוּב כָּאן מַלְאַךְ ה', וְכָתוּב שָׁם (בראשית מח) הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי, וְכָתוּב וַיִּסַּע מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים. הֵן לְטוֹב הֵן לְרַע שׁוֹלֵט עָלֶיהָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. לְטוֹב - מְשׁוּם שֶׁלֹּא נִמְסְרָה תַּחַת שְׂאָר הַמְמֻנִּים, וְכָל דַּיָּרֵי הָעוֹלָם יִתְבַּיְּשׁוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם. לְרַע - כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׂמְחוּ אֵלָּה לְשַׁלֵּט עָלֶיהָ. וְאִם תֹּאמַר, וַהֲרֵי כָּתוּב (איכה א) כִּי רָאֲתָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁהּ, וְהָחֱרִיבוּ בֵּיתָהּ. וְאִם לֹא שׁוֹלְטִים אוֹתָם מְמֻנִּים, לֹא נֶחֱרַב הַמִּקְדָּשׁ!

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ, וְכָתוּב (שם ב) עָשָׂה ה' אֲשֶׁר זָמָם. בֹּא רְאֵה, כְּתוּב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה. נִשְׁחָתָה וַדַּאי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. כָּךְ גַּם (יונה ג) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדַּרְכָּם הָרָעָה. שֶׁחֲרֵי אָז הָאָרֶץ קוֹרֵאת לְמַעְלָה וְעוֹלָה בַּעֲלִיָּה עֶלְיוֹנָה וּמְקַשְׁטֶת פָּנֶיהָ כִּנְקֵבָה שֶׁמִּתְקַשְׁטֶת אֶל הַזָּכָר, כָּךְ גַּם הָאָרֶץ, שֶׁחֲרֵי גְּדֵלָה בָּנִים צַדִּיקִים לַמֶּלֶךְ.

וְעַכְשָׁו שֶׁלֹּא שָׁבוּ דּוֹר הַמַּבּוּל מַה כָּתוּב? וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה, כְּאִשָּׁה שֶׁנִּטְמְאָה וְהִסְתִּירָה פָּנֶיהָ מִבַּעְלָהּ. וּבִזְמַן שֶׁמִּתְרַבִּים חַטָּאֵי בְּנֵי הָאָדָם בְּגָלוּי, הָאָרֶץ שָׁמָּה פָּנֶיהָ כִּנְקֵבָה שֶׁאֵין לָהּ בּוּשָׁה מִכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כד) וְהָאָרֶץ חָנְפָה תַּחַת יֹשְׁבֶיהָ. וְעַל זֶה וַיַּרְא כִּי נִשְׁחָתָה וַדַּאי. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי הִשְׁחִית כָּל (דף סא ע"ב) בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָלַךְ אֶל רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקוֹנְיָא חָמִיו. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ, הִתְקִין לוֹ

שְׁטִיחַ שֶׁל כִּסּוּי בְּמוֹטוֹת שֶׁל עֵץ, וְיָשְׁבוּ. אָמַר לוֹ חָמִיו, אֶפְשָׁר שֶׁשָּׁמַעְתָּ מֵאָבִיךָ זֶה שֶׁכָּתוּב (איכה ב) עָשָׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם בִּצַּע אִמְרָתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה מִימֵי קֶדֶם?.

אָמַר לוֹ, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים, בִּצַּע אִמְרָתוֹ - שֶׁקָּרַע הָאַדֶּרֶת שֶׁלּוֹ. אֲשֶׁר צִוָּה מִימֵי קֶדֶם - שֶׁהֲרֵי אוֹתָהּ הָאַדֶּרֶת צִוָּה מֵאוֹתָם יָמִים רִאשׁוֹנִים עֶלְיוֹנִים, וּבְיוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָרַע אוֹתָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהָאַדֶּרֶת הַזּוֹ הִיא כְּבוֹדוֹ וְתִקּוּנוֹ, וְקָרַע אוֹתָהּ.

אָמַר לוֹ, עָשָׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם, וְכִי מֶלֶךְ חוֹשֵׁב [קֹדֶם] לְהָרַע לְבָנָיו עַד שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לַחֲטֹא?! אָמַר לוֹ, (מָשָׁל) לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ כְּלִי יָקָר, וּבְכָל יוֹם הָיָה פּוֹחֵד עָלָיו שֶׁלֹּא יִשָּׁבֵר וְהָיָה מִסְתַּכֵּל בּוֹ וּמָצָא חֵן בְּעֵינָיו. לְיָמִים בָּא בְנוֹ וְהִרְגִּיז אֶת הַמֶּלֶךְ. לָקַח הַמֶּלֶךְ אוֹתוֹ כְּלִי יָקָר וְשָׁבַר אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב עָשָׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם.

בְּא רְאֵה, מִיּוֹם שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִסְתַּכֵּל בּוֹ וְחָבִיב עָלָיו הַרְבֵּה, וְהָיָה פּוֹחֵד עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁיֶּחֶטְאוּ וְיֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְכָךְ בְּכָל פַּעַם שֶׁהָיָה בָּא אֵצֶל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הָיָה לוֹבֵשׁ אוֹתָהּ אַדֶּרֶת. אַחַר שֶׁגָּרְמוּ הַחֲטָאִים וְהִרְגִּיזוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, נֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְקָרַע אוֹתָהּ הָאַדֶּרֶת [קָרַע אוֹתָהּ הָאַדֶּרֶת וְנֶחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ]. הֵינוּ שֶׁכָּתוּב עָשָׂה ה' אֲשֶׁר זָמַם.

בְּצַע אָמְרָתוֹ וְגוֹ' [הָאֶמְרָתוֹ הַזּוֹ בַּתְּחִלָּה יָשְׁבָה בְּרֹאשׁ אָמִיר, וַהֲרֵי הִתְעַטְּרוּ עֲטָרָה לְרֹאשׁ וְאֵילָן נָאֶה לְפָנָיו. וְהִיא מִימֵי קֶדֶם וַדַּאי. וְאָז עַצְבוּת לְפָנָיו בְּבָתִּים הַחִיצוֹנִים וַדַּאי, (ישעיה לג) וְהֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חָצָה. (שם כב) וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא וְגוֹ']. הֵינוּ בִּזְמַן שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אֲבָל בִּזְמַן אַחֵר אֵין חֶדְוָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּמוֹ זְמַן שֶׁאוֹבְדִים רִשְׁעֵי הָעוֹלָם וְאוֹתָם שֶׁהִרְגִּיזוּ לְפָנָיו. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי יא) וּבַאֲבֹד רְשָׁעִים רִנָּה. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שֶׁעוֹשֶׂה דִּין בְּרִשְׁעֵי הָעוֹלָם, חֶדְוָה וְתִשְׁבַּחַת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁאֵין חֲדָוָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁהוּא עוֹשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים? אֶלָּא בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁנַּעֲשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים, חֲדָווֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו עַל שֶׁנֶּאֱבְדוּ מֵהָעוֹלָם. וְהַהֵבָרִים הַלָּלוּ כְּשֶׁמַּגִּיעַ אוֹתוֹ וְמַן שֶׁהִמְתִּין לָהֶם וְלֹא שָׁבוּ אֵלָיו מֵחַטָּאֵיהֶם. אֲבָל אִם נַעֲשֶׂה בָּהֶם דִּין עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּם, [וְעַד] שֶׁלֹּא נִשְׁלַם חֶטְאָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית טו) כִּי לֹא שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי עַד הֵנָּה, אָז אֵין חֲדָוָה לְפָנָיו, וְרַע לְפָנָיו עַל שֶׁנֶּאֱבְדוּ.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה עוֹשֶׂה בָּהֶם דִּין טֶרֶם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם? אֶלָּא הֵם גָּרְמוּ רַע לְעַצְמָם, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה דִּין בְּטֶרֶם מַגִּיעַ זְמַנָּם, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁמִּשְׁתַּתְּפִים עִם יִשְׂרָאֵל לְהָרַע לָהֶם, וְלָכֵן עוֹשֶׂה בָּהֶם דִּין וּמְאַבְּדָם מֵהָעוֹלָם בְּלֹא הַזְּמַן. וְזֶהוּ שֶׁרַע לְפָנָיו. וְלָכֵן הִטְבִּיעַ מִצְרַיִם בַּיָּם וְהֶאֱבִיד שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל בִּימֵי יְהוֹשָׁפָט, וְכֵן כֻּלָּם, שֶׁהֲרֵי מִשּׁוּם יִשְׂרָאֵל נֶאֱבְדוּ לִפְנֵי זְמַנָּם.

אֲבָל כְּשֶׁהִשְׁלִים הַזְּמַן שֶׁחִכָּה לָהֶם וְלֹא שָׁבוּ, אָז חָדְוָה וְתִשְׁבַּחַת לְפָנָיו עַל שֶׁאָבְדוּ מֵהָעוֹלָם, פְּרָט לַזְּמַן שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהִשְׁלִים הַזְּמַן שֶׁלָּהֶם שֶׁהִרְגִּיזוּ לְפָנָיו, לֹא הָיְתָה חֶדְוָה לְפָנָיו. וּמֵאוֹתוֹ זְמַן לֹא הָיְתָה חֶדְוָה לְפָנָיו לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

כִּי לְיָמִים עוֹד שִׁבְעָה אָנֹכִי מַמְטִיר עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וְגוֹ'. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה הַלָּלוּ, מַה מַּעֲשֵׂיהֶם? אֶלָּא אַרְבָּעִים יוֹם לְהַלְקוֹת רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, וְכָתוּב (דברים כה) אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף, כְּנֶגֶד אַרְבָּעָה רוּחוֹת הָעוֹלָם, לְכָל אֶחָד עֲשָׂרָה. מִשּׁוּם שֶׁבֶּן אָדָם נִבְרָא מֵאַרְבָּעָה רוּחוֹת הָעוֹלָם, וְעַל זֶה וּמָחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם. וְצָרִיךְ אַרְבָּעִים לְהַלְקוֹת וְלִמְחוֹת אֶת הָעוֹלָם.

רַבִּי יִצְחָק הָיָה מָצוּי לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹ פָּסוּק זֶה [שֶׁאָמְרוּ] שֶׁכָּתוּב וַתִּשָּׁחֵת הָאָרֶץ (דף סב ע"א) לִפְנֵי הָאֱלֹהִים. אִם בְּנֵי אָדָם חָטְאוּ - הָאָרֶץ בַּמָּה

חָטְאָה? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. כְּמוֹ וָזֶה, (ויקרא יח) וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ. אֶלָּא בְּנֵי אָדָם חָטְאוּ. וְאִם תֹּאמַר, הָאָרֶץ בַּמֶּה? אֶלָּא עִקַּר הָאָרֶץ הֵם בְּנֵי הָאָדָם, וְהֵם מַשְׁחִיתִים אֶת הָאָרֶץ וְהִיא נִשְׁחֶתֶת, וְהַכָּתוּב מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ.

בֹּא רְאֵה, כָּל חַטָּאֵי הָאָדָם כֻּלָּם, הַשְׁחָתָתָם תְּלוּיָה בִּתְשׁוּבָה. וְהַחֵטְא שֶׁל שׁוֹפֵךְ דָּם עַל הָאָרֶץ וּמַשְׁחִית דַּרְכּוֹ וּמוֹצִיא זֶרַע עַל הָאָרֶץ - מַשְׁחִית אוֹתוֹ וּמַשְׁחִית אֶת הָאָרֶץ, וְעָלָיו כָּתוּב (ירמיה ב) נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי, וְכָתוּב בּוֹ (תהלים ה) כִּי לֹא אֵל חָפֵץ רֶשַׁע אָתָּה לֹא יְגָרְךָ רָע. פָּרַט לִתְשׁוּבָה גְּדוֹלָה. וְכָתוּב (בראשית לח) וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה' וַיְמִיתֵהוּ ה', וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר.

אָמַר לוֹ, לָמָּה דָּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם בְּמַיִם וְלֹא בְּאֵשׁ וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר? אָמַר לוֹ,

סוֹד הוּא, שֶׁחֲרֵי הֵם הִשְׁחִיתוּ דַּרְכָּם בִּשְׁבִיל שֶׁמַּיִם עֶלְיוֹנִים וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים לֹא הִתְחַבְּרוּ זָכָר וּנְקֵבָה כָּרָאוּי. [וּמִי הֵם הַמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים? בִּינָה. וּמַיִם תַּחְתּוֹנִים - מַלְכוּת. ה"א עֶלְיוֹנָה ה"א תַּחְתּוֹנָה. וְכַאֲשֶׁר הֵם מַשְׁחִיתִים, נִסְתַּלֵּק י"ו, שֶׁהוּא זָכָר, וְנִשְׁאַר ה"א בְּה"א וּמַיִם בְּמַיִם]. מַה הֵם הִשְׁחִיתוּ דַּרְכָּם, כְּמוֹ זֶה מַיִם זְכָרִים וּנְקֵבִיים. וְעַל זֶה נִדּוֹנוּ בְּמַיִם, בְּמַה שֶׁהֵם חָטְאוּ. וְהַמַּיִם הָיוּ רוֹתְחִים וּפוֹשְׁטִים מֵהֶם אֶת הָעוֹר, כְּמוֹ שֶׁהִשְׁחִיתוּ דַּרְכָּם בְּמַיִם רוֹתְחִים. דִּין כְּנֶגֶד דִּין. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה. חֲרֵי מַיִם תַּחְתּוֹנִים. וַאֲרֻבֹּת הַשָּׁמַיִם נִפְתָּחוּ - זֶה מַיִם עֶלְיוֹנִים. מַיִם עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ, וְהִגִּיעוּ לְהָרִים גְּדוֹלִים, וּמָצְאוּ בֵּין הָהָרִים עַצְמוֹת בְּנֵי אָדָם שֶׁהָיוּ מֵאוֹתָם בְּנֵי הַמַּבּוּל, וּפָסְעוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פְּסִיעוֹת בְּעָצֶם אַחַת. תָּמְהוּ. אָמְרוּ, הַיְנוּ מַה שֶׁאָמְרוּ חֲבֵרֵינוּ שֶׁהֵם לֹא הָיוּ פּוֹחֲדִים מִדִּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איוב כא) וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חָפָצְנוּ. מָה עָשׂוּ? הָיוּ סוֹתְמִים בְּרַגְלֵיהֶם אֶת מַעְיְנוֹת הַתְּהוֹם, וּמַיִם

רְתוּחִים יוֹצְאִים וְלֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד בָּהֶם, עַד שֶׁהָיוּ נִשְׁמָטִים וְנוֹפְלִים בָּאָרֶץ וּמֵתִים.

וַיּוֹלֶד נֹחַ שְׁלֹשָׁה בָנִים וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי חִיָּיא לְרַבִּי יְהוּדָה, בֹּא וְאֹמַר לְךָ דְּבָרִים שֶׁשָּׁמַעְתִּי בָּזֶה. מָשָׁל לְאָדָם שֶׁמַּכְנִיס לִנְקֵבָה שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת [ד"א פְּרִי מֵעֶיהָ] בְּפַעַם אַחַת, וְיָצְאוּ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים. [כְּלֹ] אֶחָד נִפְרָד מֵאַחֵר בִּדְרָכָיו בְּמַעֲשָׂיו. זֶה צַדִּיק וְזֶה רָשָׁע וְזֶה בֵּינוֹנִי. אַף גַּם כָּאן שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁל רוּחַ הוֹלְכִים וְשָׁטִים וְנִכְלָלִים בִּשְׁלֹשָׁה עוֹלָמוֹת.

בֹּא רְאֵה, נְשָׁמָה יוֹצֵאת וְנִכְנֶסֶת בֵּין הָרֵי פֶּרוּד, וּמִתְחַבֶּרֶת הָרוּחַ בַּנְּשָׁמָה. יוֹרֶדֶת לְמַטָּה, מִתְחַבֶּרֶת הַנֶּפֶשׁ בָּרוּחַ, וְכֻלָּם [הוֹלְכִים ד"א יוֹרְדִים] וּמִתְחַבְּרִים זֶה עִם זֶה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נֶפֶשׁ וְרוּחַ כְּלוּלִים זֶה עִם זֶה. הַנְּשָׁמָה שׁוֹרָה בִּדְרָכָיו שֶׁל בֶּן אָדָם, [וְזֶה] וְהוּא מָדוֹר נִסְתָּר שֶׁלֹּא נוֹדָע מְקוֹמוֹ.

בָּא בֶּן אָדָם לְהִטָּהֵר - מְסַיְּעִים לוֹ בִּנְשָׁמָה קְדוֹשָׁה וּמְטַהֲרִים אוֹתוֹ וּמְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ וְנִקְרָא קָדוֹשׁ. לֹא זָכָה וְלֹא בָּא לְהִטָּהֵר - שְׁתֵּי דְּרָגוֹת פּוֹתְחִים,

שֶׁהֵם נֶפֶשׁ וְרוּחַ בּוֹ. אֵין בּוֹ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה [סְיוּעַ שֶׁלְּמַעְלָה, וְזֶה כְּפִי דַּרְכּוֹ]. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאִם יִטְמָא - מְטַמְּאִים אוֹתוֹ. וְהַסְּיוּעַ שֶׁלְּמַעְלָה מְסִירִים מִמֶּנּוּ. מִכָּאן וָהָלְאָה כָּל אֶחָד לְפִי דַּרְכּוֹ.

תּוֹסֶפְתָּא

קְשׁוּרִים רָמִים שֶׁל הֵיכְלֵי הַהֵיכָלוֹת [שֶׁל אוֹתוֹ צַד] אָנוּ פְּתוּחֵי עֵינַיִם, פְּתוּחֵי אָזְנַיִם. קוֹל מֵהַקּוֹלוֹת יוֹרֵד מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, מְשַׁבֵּר הָרִים וּסְלָעִים. מִי הֵם שֶׁרוֹאִים וְלֹא רוֹאִים? אֲטוּמֵי אָזְנַיִם, סְתוּמֵי עֵינַיִם, לֹא רוֹאִים וְלֹא שׁוֹמְעִים, לֹא יוֹדְעִים בַּשֵּׂכֶל, אֶחָד שֶׁכָּלוּל בִּשְׁנַיִם בְּתוֹכָם. דּוֹחִים אוֹתָם הַחוּצָה.

הֵם נִדְבָּקִים בֵּין [ס"א בּוֹ] בְּאוֹתָם שְׁנַיִם, הָאֶחָד אֱמֶת הָאֲמָנִים לֹא שׁוֹרָה [ס"א שָׁמִים] בְּתוֹכָם. לֹא נִכְנָסִים בֵּין סְפָרִים קְדוֹשִׁים. כָּל אֵלּוּ שֶׁל אֱמֶת זֶה לֹא (דף סב ע"ב) שׁוֹרָה בְּתוֹכָם, לֹא נִכְתְּבוּ בְּסֵפֶר הַזִּכְרוֹנוֹת וְנִמְחִים מִסֵּפֶר הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סט) יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים וְעִם צַדִּיקִים אַל יִכָּתֵבוּ.

אוֹי לָהֶם כְּשֶׁיֵּצְאוּ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה. אוֹי לָהֶם [לְחַיֵּיהֶם].

מִי יִתְּבַע אוֹתָם כַּאֲשֶׁר יִמָּסְרוּ בִּידֵי דוּמָה וְיִשָּׁרְפוּ בְּאֵשׁ שְׁחוֹלֶקֶת וְלֹא יֵצְאוּ מִמֶּנָּה רַק בְּרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ יָבֹא כָל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹות לְפָנַי אָמַר ה'. אַחַר כָּךְ כָּרוּז שֶׁבְּצַד צָפוֹן מַכְרִיז עֲלֵיהֶם וְאוֹמֵר, (תהלים ט) יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה וְגוֹ'. כַּמָּה אֲגֻדּוֹת שֶׁל יְסוּרִים יִתְכַּנְּסוּ עֲלֵיהֶם בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים. אֵשׁ לוֹהֶטֶת בְּגֵיא בֶּן הִנּוֹם.

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם מִתְפַּקְּדִים [נִשְׂרָפִים]. **וְלֹא עוֹד,**

אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹנִים בְּקוֹל רָם אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְמַלֵּא רַחֲמִים וְחָם עַל הַכֹּל, וְרוֹמֵז לַמַּלְאָךְ הַמְמֻנֶּה עַל שַׁעֲרֵי הַגֵּיהִנֹּם, שֶׁשְּׁמוֹ סמריא"ל, וּשְׁלֹשָׁה מַפְתְּחוֹת בְּיָדוֹ, וּפוֹתֵחַ שְׁלֹשָׁה שְׁעָרִים שֶׁבְּצַד הַמִּדְבָּר, וְרוֹאִים אֶת אוֹר הָעוֹלָם הַזֶּה. בָּא עָשָׁן שֶׁל אֵשׁ וְסוֹתֵם הַדְּרָכִים.

וְאָז שְׁלֹשָׁה מְמֻנִּים שֶׁתַּחַת יְדֵיהֶם שָׁלֹשׁ מַגְרֵפוֹת, מְנַשְּׁבִים בִּידֵיהֶם וּמַחֲזִירִים עָשָׁן לִמְקוֹמָם, וְנוֹתְנִים לָהֶם רְוָחָה שָׁעָה וָחֵצִי. וְאַחַר כָּךְ שָׁבִים לָאֵשׁ שֶׁלָּהֶם. וְכָךְ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם. וּבְכָל זְמַן שֶׁאוֹמְרִים יִשְׂרָאֵל אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ וְכוּ', מְרַוְּחִים לָהֶם. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁדַּרְכָּם מְאִירָה בְּאוֹתוֹ עוֹלָם לְכָל הַצְּדָדִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד) וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם.

(עד כאן התוספתא).

רַבִּי אַבָּא אָמַר, בַּגֵּיהִנֹּם יֵשׁ מְדוֹרִים עַל מְדוֹרִים, שְׁנֵיִם שְׁלִישִׁיִּים, עַד שֶׁבַע. וַהֲרֵי בְּאַרוּבָּה הַחֲבֵרִים. וְאַשְׁרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם נִשְׁמָרִים מֵחַטָּאֵי הָרְשָׁעִים וְלֹא הוֹלְכִים בְּדַרְכֵיהֶם וְלֹא נִטְמָאִים בָּהֶם. וְכָל מִי שֶׁנִּטְמָא, כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ עוֹלָם יוֹרֵד לַגֵּיהִנֹּם, וְיוֹרֵד עַד הַמָּדוֹר הַתַּחְתּוֹן.

וּשְׁנֵי מְדוֹרִים הֵם שֶׁמְּמוּכִים זֶה עִם זֶה - שְׁאוֹל וַאֲבַדּוֹן. מִי שֶׁיּוֹרֵד לַשְּׁאוֹל, דָּנִים אוֹתוֹ שָׁם וּמְקַבֵּל עָנְשׁוֹ, וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְמָדוֹר עֶלְיוֹן אַחֵר.

וְכֵן דַּרְגָּה אַחַר דַּרְגָּה, עַד שֶׁהֵם מַעֲלִים אוֹתוֹ. אֲבָל מִי שֶׁיּוֹרֵד לָאֲבַדּוֹן, לֹא מַעֲלִים אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים, וְלָכֵן נִקְרָא אֲבַדּוֹן, שֶׁחֲרֵי אָבוּד הוּא מֵהַכֹּל.

בֹּא רְאֵה, נֹחַ הַצַּדִּיק הָיָה מַתְרֶה בִּבְנֵי דוֹרוֹ, וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִים לוֹ, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵבִיא עֲלֵיהֶם דִּין הַגֵּיהִנֹּם. מַהוּ דִּין גֵּיהִנֹּם? אֵשׁ וְשֶׁלֶג, מַיִם וְאֵשׁ. זֶה צוֹנֵן וְזֶה רוֹתֵחַ. וְכֻלָּם נִדּוֹנוּ בְּדִין הַגֵּיהִנֹּם וְאָבְדוּ מֵהָעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ הִתְקַיְּמוּ הָעוֹלָם כָּרָאוּי לוֹ. וְנִכְנַס נֹחַ בַּתֵּבָה וְהִכְנִיס בָּהּ כָּל מִין וּמִין [מִבְּרִיּוֹת] הָעוֹלָם. וַהֲרֵי נֹחַ עֵץ עֹשֶׂה פְּרִי הָיָה. וְיָצְאוּ מֵהַתֵּבָה כָּל מִינֵי הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה.

בֹּא רְאֵה, בְּשֶׁעֵץ זֶה עוֹשֶׂה הַפְּרִי, מִתְחַבֵּר בְּעֵץ פְּרִי כָּל אוֹתָם מִינִים שֶׁלְּמַעְלָה חַיּוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת, וְכַמָּה מִינִים כָּל מִין לְמִינוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. כְּמוֹ זֶה נֹחַ בַּתֵּבָה. וְכֻלָּם יָצְאוּ מֵהַתֵּבָה, וְהִתְקַיְּמוּ הָעוֹלָם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וְלָכֵן נֹחַ נִקְרָא אִישׁ הָאֲדָמָה. נֹחַ נִקְרָא אִישׁ צַדִּיק. וַהֲרֵי בֵּאַרְתִּי.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה עַד שֶׁלֹּא בָּא הַמַּבּוּל הָיָה נֹחַ מַתְרֶה בָּהֶם עַל מַעֲשֵׂיהֶם וְלֹא הָיוּ שׁוֹמְעִים לוֹ, עַד שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִשְׁלִים הַזְּמַן שֶׁחִכָּה לָהֶם וְאָבְדוּ מֵהָעוֹלָם

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב לְמַעְלָה, וַיְהִי כִּי הֵחֵל הָאָדָם לָרֹב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּבָנוֹת יֻלְּדוּ לָהֶם. וְהָיוּ הוֹלְכִים עֲרֻמִּים לְעֵין כֹּל. מַה כָּתוּב? (בראשית ו) **וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בְּנוֹת הָאָדָם וְגוֹ'. וְזֶה הָיָה יְסוֹד וְעִקָּר לְהִמָּשֵׁךְ בְּחֶטְאָם עַד שֶׁגָּרַם לָהֶם לְהִשָּׁמֵד מֵהָעוֹלָם, וְלָכֵן נִמְשְׁכוּ אַחַר יֵצֶר הָרָע וּבִגְזֵלוֹ וּבְשָׁרְשׁוֹ וְדָחוּ אֶת הָאֱמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה מִבֵּינֵיהֶם, וְנִטְמְאוּ** [נ"א וְנֶאֶבְדוּ] **כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. לָכֵן קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי - לְלַמֵּד קְטֵגוֹרְיָה עֲלֵיהֶם.**

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי.

השלמה מההשמטות (סימן י)

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְרַצָּה בָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְנָתַן לָהֶם תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְהִזְהִיר אוֹתָם וְנָתַן לָהֶם עֵצָה

לְהִשָּׁמֵר מִמַּעֲלָה וּמִמַּטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט בָּהֶם - רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם יוֹדְעִים לִרְחוֹת מֵהֶם כָּל הַמְקַטְרְגִים וְכָל הָרוּחוֹת, כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ חֵלֶק גּוֹרָלוֹ וִירֻשָּׁתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

בֹּא רְאֵה, בַּיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם יוֹשְׁבִים בְּחֶשְׁבּוֹן, וְאֵין מִי שֶׁלֹּא נִכְנָס בְּחֶשְׁבּוֹן, וְסִפְרֵי חַיִּים וּמֵתִים נִפְתָּחִים בְּאוֹתוֹ יוֹם. וּבְגִלַּל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָהֶם, נָתַן לָהֶם עֵצָה לְהִנָּצֵל מִכָּל הַקִּטְרוּגִים שֶׁל מַעְלָה שֶׁהֵם הִתְמַנּוּ, וְכֵן בְּכָל זְמַן שֶׁהַדִּין שׁוֹרֶה עַל הָעוֹלָם. בְּיוֹם זֶה מֻזְמָנִים יִשְׂרָאֵל לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וּבַמֶּה? בַּשּׁוֹפָר, שֶׁהַקּוֹל הַזֶּה שֶׁיּוֹצֵא עוֹלֶה לְמַעְלָה וּמְעוֹרֵר שׁוֹפָר הָעֶלְיוֹן, אָז מִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים מִמְּקוֹמָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָם מִכִּסֵּא דִּין וְיוֹשֵׁב בְּכִסֵּא רַחֲמִים וּמְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִתָּנָת רְשׁוּת לַמְקַטְרֵג.

וְיִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְשׁוּבָה וְתוֹקְעִים בַּשּׁוֹפָר [וּמְעוֹרְרִים] וּמְתְעוֹרְרִים רַחֲמִים, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ קוֹל שֶׁיּוֹצֵא הוּא הִתְעוֹרְרוּת הָרַחֲמִים, וְאָז הַמַּלְשִׁין לֹא יָכוֹל לַעֲמֹד לִפְנֵי כִּסֵּא הָרַחֲמִים, שֶׁהֲרֵי לֹא בָּא מֵאוֹתוֹ צַד וְלֹא נִמְצָא קָטֵגוֹרְיָא.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁהוּא חֲתִימַת הַדִּין, וְיִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בִּקְדֻשַּׁת רְצוֹנָם, בְּאוֹתוֹ יוֹם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרַב הַמַּלְשִׁין לַמִּקְדָּשׁ, נוֹתְנִים לוֹ שָׂעִיר, שֶׁבָּא מִצַּד רוּחַ הַטֻּמְאָה וְהוּא טָמֵא, וְרוּחַ טֻמְאָה נֶהֱנָה מִמֶּנּוּ. [וְהוּא] הוּא מִתְעַסֵּק בּוֹ, וְלֹא מִתְקָרֵב לַמִּקְדָּשׁ לְטַמֵּא, וְאָז הַפָּנִים מְאִירוֹת, וְיִשְׂרָאֵל נִצּוֹלִים מִמֶּנּוּ.

בִּזְמַן אַחֵר, כְּשֶׁרַבִּים חַטָּאֵי בְּנֵי הָאָדָם, הַמַּלְשִׁין הַזֶּה בִּשְׁעַת הַדִּין מִתְעוֹרֵר עַל חַטָּאֵי הָעוֹלָם, אָז הוּא בָּא, וְנִמְצֵאת הַלְשָׁנָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהַמִּקְדָּשׁ נִטְמָא, וְכָל הַפָּנִים עֲצוּבוֹת וְנִמְצָא הַדִּין, וְעַל זֶה (בראשית ו) קֵץ כָּל

בָּשָׂר בָּא לְפָנַי, בָּא לְפָנַי וַדַּאי, לְתִבְעַ חֲטָאֵי הָעוֹלָם מִשּׁוּם שֶׁהֵם גָּרְמוּ: (ע"כ מהחשמטות).

[חָזַרְנוּ לַדָּבָר הָרִאשׁוֹן. קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי, בָּא לְפָנַי וַדַּאי. מִשּׁוּם שֶׁהֵם גָּרְמוּ].

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים לט) **הוֹדִיעֵנִי ה' קִצִּי וּמִדַּת יָמַי מַה הִיא אֵדְעָה מֶה חָדֵל אָנִי. אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שְׁנֵי קִצִּים הֵם, אֶחָד לְיָמִין וְאֶחָד לִשְׂמֹאל, וְהֵם שְׁתֵּי דְּרָכִים לָלֶכֶת בָּהֶם בְּנֵי אָדָם לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם.**

קֵץ לְיָמִין - שָׁכָתוּב (דניאל יב) **לְקֵץ הַיָּמִין. וְקֵץ לִשְׂמֹאל - שָׁכָתוּב** (איוב כח) **קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר** [אֶבֶן אֹפֶל וְצַלְמָוֶת. מַה זֶּה וּלְכָל תַּכְלִית הוּא חוֹקֵר? מִי הוּא הַחוֹקֵר? אֶלָּא אוֹתוֹ קֵץ לִשְׂמֹאל שֶׁמַּחְשִׁיךְ פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת]. **מַהוּ וּלְכָל תַּכְלִית? בִּזְמַן שֶׁשָּׂרוּי הַדִּין עַל הָעוֹלָם לְהַשְׁמִיד - אֶבֶן אֹפֶל וְצַלְמָוֶת. קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ - זֶה מַלְאַךְ הַמָּוֶת, זֶה נָחָשׁ. קֵץ כָּל בָּשָׂר, קֵץ שָׂם לַחֹשֶׁךְ, שָׁהֲרֵי מִצַּד שֶׁל תּוֹךְ הַוָּהָב הוּא בָּא. וּלְכָל תַּכְלִית - בִּזְמַן שֶׁדִּין שָׂרוּי עַל הָעוֹלָם, הוּא חוֹקֵר**

לִהְיוֹת קָמְטֵגוֹר לָעוֹלָם לְהַחְשִׁיךְ פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת. (דף סג ע"א)
קֵץ לְיָמִין, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁכָּתוּב לְקֵץ הַיָּמִין.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָנִיֵּאל: וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ. אָמַר לוֹ: מְנוּחָה בָּעוֹלָם הַזֶּה אוֹ בָּעוֹלָם הַהוּא? אָמַר לוֹ: בָּעוֹלָם הַהוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. (דניאל יב) [וְתַעֲמֹד לְגוֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין. אָמַר לוֹ: לְאֵיזֶה מָקוֹם, שֶׁחֲרֵי לֹא יָדַעְתִּי מַה יִּהְיֶה עָלַי בְּאוֹתוֹ עוֹלָם? אָמַר לוֹ: וְתָנוּחַ]. אָמַר לוֹ: בִּזְמַן שֶׁיָּקוּמוּ מֵהֶעָפָר, אָקוּם בֵּינֵיהֶם אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ: וְתַעֲמֹד. אָמַר לוֹ: חֲרֵי יָדַעְתִּי שֶׁיָּקוּמוּ כִּתּוֹת כִּתּוֹת, מֵהֶם שֶׁל צַדִּיקֵי אֱמֶת וּמֵהֶם שֶׁל רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, וְלֹא יָדַעְתִּי עִם מִי מֵהֶם אָקוּם. אָמַר לוֹ: לְגוֹרָלְךָ. אָמַר לוֹ: חֲרֵי אָמַרְתָּ וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ. יֵשׁ קֵץ לְיָמִין וְיֵשׁ קֵץ לִשְׂמֹאל, וְלֹא יָדַעְתִּי לְאֵיזֶה קֵץ, לְקֵץ הַיָּמִין אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים? אָמַר לוֹ: לְקֵץ הַיָּמִין.

גַּם כָּאן דָּוִד אָמַר לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, (תהלים לט)
הוֹדִיעֵנִי ה' קִצִּי, מַהוּ חֶלְקִ גּוֹרָלִי. וְלֹא נָחָה דַּעְתּוֹ עַד שֶׁהִתְבַּשֵּׂר שֶׁיִּהְיֶה לְיָמִין, שֶׁכָּתוּב (שם קו)

שֵׁב לִימִינִי. בֹּא רְאֵה, גַּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ לְנֹחַ, קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. מִיהוּ? זֶה הַקֵּץ שֶׁמַּחְשִׁיךְ פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת, שֶׁהוּא קֵץ כָּל בָּשָׂר, בָּא לְפָנַי. מִכָּאן לָמַדְנוּ שֶׁרִשְׁעֵי הָעוֹלָם מַקְדִּימִים וּמוֹשְׁכִים אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְהַחְשִׁיךְ לָהֶם. שֶׁכְּיוָן שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ רְשׁוּת, הוּא נוֹטֵל אֶת הַנְּשָׁמָה, וְלֹא נוֹטֵל עַד שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ רְשׁוּת, וְעַל זֶה בָּא לְפָנַי לִטֹּל רְשׁוּת לְהַחְשִׁיךְ פְּנֵי בְּנֵי הָעוֹלָם. וְלָכֵן וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ. וְעַל זֶה עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר, כְּדֵי לְהִנָּצֵל, וְלֹא יוּכַל לִשְׁלֹט עָלֶיךָ.

בֹּא רְאֵה, שָׁנִינוּ, בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ מָוֶת בָּעִיר אוֹ בָּעוֹלָם [נ"א שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת לְהַשְׁחִית] לֹא יֵרָאֶה אָדָם בַּשּׁוּק, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוּת לַמַּשְׁחִית לְהַשְׁחִית הַכֹּל. מִשּׁוּם כָּךְ אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אַתָּה צָרִיךְ לְהִשָּׁמֵר, וְלֹא תַרְאֶה אֶת עַצְמְךָ לִפְנֵי הַמַּשְׁחִית שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט עָלֶיךָ.

וְאִם תֹּאמַר, מִי נָתַן כָּאן מַשְׁחִית, שֶׁהֲרֵי מַיִם הָיוּ וְהִתְגַּבְּרוּ? בֹּא רְאֵה, אֵין לְךָ דִּין בָּעוֹלָם אוֹ

כְּשֶׁמֻּכָּה אוֹ כְּשֶׁנִּמְסָר הָעוֹלָם בְּדִין, שֶׁלֹּא נִמְצָא אוֹתוֹ הַמַּשְׁחִית שֶׁהוֹלֵךְ בְּתוֹךְ אוֹתָם הַדִּינִים שֶׁנַּעֲשִׂים בָּעוֹלָם. גַּם כָּאן בַּמַּבּוּל כָּךְ הָיָה, וְהַמַּשְׁחִית הוֹלֵךְ בְּתוֹךְ הַמַּבּוּל. וְהוּא נִקְרָא כָּךְ, שֶׁנִּכְלָל בַּשֵּׁם הַזֶּה. וְעַל זֶה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנֹחַ לִשְׁמֹר עַצְמוֹ וְלֹא יִתְרָאֶה בָּעוֹלָם.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי הַתֵּבָה הַזּוֹ נִרְאֵית בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַמַּשְׁחִית הוֹלֵךְ בְּתוֹכוֹ? כָּל זְמַן שֶׁלֹּא נִרְאִים פְּנֵי אָדָם לִפְנֵי הַמַּשְׁחִית, לֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט עָלָיו. מִנַּיִן לָנוּ? מִמִּצְרַיִם, שֶׁכָּתוּב (שמות יב) וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא נִמְצָא וְהוּא יָכוֹל לְהַשְׁחִית, וְלֹא צָרִיךְ לְהִתְרָאוֹת לְפָנָיו. לָכֵן הָיָה גָּנוּז נֹחַ וְכָל אֵלּוּ שֶׁעִמּוֹ בְּתוֹךְ הַתֵּבָה, וְהַמַּשְׁחִית לֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם.

רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. פָּגְשׁוּ בְּאוֹתָם הָרֵי אֲרָרָט. רָאוּ רְשׁוּמִים בְּקִיעִים בַּדֶּרֶךְ שֶׁהָיוּ מִימֵי הַמַּבּוּל. אָמַר רַבִּי חִיָּא לְרַבִּי יוֹסֵי, הַבְּקִיעִים הַלָּלוּ שֶׁהָיוּ מִימֵי הַמַּבּוּל וְהַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא הִשְׁאִירָם לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּחֶה חֶטְאָם שֶׁל הָרְשָׁעִים לְפָנָיו.

שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹשִׂים רְצוֹנוֹ - רוֹצֶה שֶׁיִּזָּכְרוּ אוֹתָם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה וְלֹא יִשָּׁכַח זִכְרָם לְדוֹרֵי דוֹרוֹת לְטוֹב. כְּמוֹ זֶה לָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ - כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁכַח חֶטְאָם, וּלְהַזְכִּיר עֲנְשֵׁיהֶם וְזִכְרוֹנָם לְרַע לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, הַיְינוּ שֶׁכָּתוּב (ירמיה ב) נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי וְגוֹ'.

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (ישעיה י) צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת גַּלִּים הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה עֲנִיָּה עֲנָתוֹת. פָּסוּק זֶה פֵּרְשׁוּהוּ הַחֲבֵרִים. אֲבָל פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת גַּלִּים - בִּתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, כָּךְ פֵּרְשׁוּהָ בַּת גַּלִּים, כַּכָּתוּב (שיר ד) גַּל נָעוּל. גַּלִּים הֵם מְאוֹרוֹת שֶׁמִּתְכַּנְּסִים וְהוֹלְכִים וְנִכְנָסִים לְתוֹכָהּ וּמְמַלְּאִים אוֹתָהּ, כַּכָּתוּב (שם) שְׁלָחַיִךְ פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים.

הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ד) לַיִשׁ אֹבֵד מִבְּלִי טָרָף. לַיִשׁ - זָכָר. לַיְשָׁה - נְקֵבָה.

לָמָּה נִקְרָא לַיִּשׁ? אִם מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (משלי ל) לַיִּשׁ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה, אוֹ מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב לַיִּשׁ אֹבֵד מִבְּלִי טָרָף. אֶלָּא הַכֹּל הוּא לַיִּשׁ, גְּבוּרָה תַּחְתּוֹנָה שֶׁבָּאָה מִגְּבוּרָה עֶלְיוֹנָה. לַיִּשׁ אֹבֵד מִבְּלִי טָרָף - בְּשָׁעָה שֶׁאוֹתָם נְחָלִים מִסְתַּלְּקִים וְלֹא נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ, אָז נִקְרֵאת לַיִּשָׁה שֶׁאוֹבֶדֶת מִבְּלִי טָרָף, שֶׁכָּתוּב לַיִּשׁ אֹבֵד מִבְּלִי (דף סג ע"ב) טָרָף וּבְנֵי לָבִיא יִתְפָּרָדוּ.

וּמַה שֶּׁאָמַר לַיִּשָׁה, הַיְנוּ עֲנִיָּה עֲנָתוֹת, עֲנִי שֶׁל עֲנִיּוּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה א) מִן הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת, וְכָתוּב (מלכים-א ב) עֲנָתֹת לֵךְ עַל שָׂדֶיךָ. מַה מַּשְׁמִיעֲנוּ? אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁהַמֶּלֶךְ דָּוִד הָיָה קַיָּם, עֲלָה אֶבְיָתָר בְּעֹשֶׁר וּבַכֹּל. אַחַר כָּךְ אָמַר לוֹ שְׁלֹמֹה, עֲנָתֹת לֵךְ עַל שָׂדֶיךָ.

לָמָּה קָרָא לוֹ שְׁלֹמֹה כָּךְ? אֶלָּא אָמַר לוֹ, בְּיָמֶיךָ הָיָה אַבָּא בְּעֹנִי, וְעַכְשָׁו לֵךְ עַל שָׂדֶיךָ. כְּעֵת יֵשׁ לוֹמַר, לָמָּה נִקְרָא אֶבְיָתָר עֲנָתוֹת? אִם תֹּאמַר שֶׁהָיָה מֵעֲנָתוֹת, הֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁכָּתוּב (שמואל-א כב) וַיִּמָּלֵט בֵּן אֶחָד לַאֲחִימֶלֶךְ בֶּן אֲחִטוּב וּשְׁמוֹ אֶבְיָתָר.

וְהוּא מִנּוֹב הָיָה, שֶׁהֲרֵי נוֹב הָיְתָה עִיר הַכֹּהֲנִים. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ, הֵיאַ נוֹב הֵיאַ עֲנָתוֹת, וְלָמָּה נִקְרֵאת עֲנָתוֹת? מִשּׁוּם שֶׁיָּרְדָה לְעֹנִי וְאָבְדָה הָעִיר עַל יְדֵי שָׁאוּל וְאָבְדוּ הַכֹּהֲנִים. אֶלָּא עֲנָתוֹת כְּפָר הָיָה, וְאֵינָהּ נוֹב, וְלָכֵן קָרָא לָהּ אֶבְיָתָר עֲנָתוֹת, מִשּׁוּם שֶׁאָמַר (מלכים-א ב) וְכִי הִתְעַנִּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה אָבִי. וְהוּא הָיָה מֵהָעִיר נוֹב, וְעַל הָעֹנִי שֶׁל דָּוִד שֶׁהָיָה לוֹ בְּיָמָיו קָרָא לוֹ כָּךְ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הָעוֹלָם הָיָה בְּעֹנִי מִיּוֹם שֶׁעָבַר אָדָם עַל מִצְוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁבָּא נֹחַ וְהִקְרִיב קָרְבָּן וְהִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא הִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם וְלֹא יָצְאָה הָאָרֶץ מִזֶּהֳמַת הַנָּחָשׁ, עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי וְנֶאֶחְזוּ בְּעֵץ הַחַיִּים, וְאָז הִתְיַשֵּׁב הָעוֹלָם.

וְאִלְמָלֵא שֶׁחָזְרוּ יִשְׂרָאֵל וְחָטְאוּ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא הָיוּ מֵתִים לָעוֹלָמִים, שֶׁהֲרֵי נִפְסְקָה מֵהֶם זֻהֳמַת הַנָּחָשׁ. כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ, אָז נִשְׁבְּרוּ אוֹתָם הַלּוּחוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיְתָה בָּהֶם

חֵרוּת שֶׁל הַכֹּל, הַחֵרוּת מֵאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ שֶׁהוּא קֵץ כָּל בָּשָׂר. וּכְשֶׁקָּמוּ הַלְוִיִּם לַהֲרֹג הָרֶגֶ, אָז הִתְעוֹרֵר הַנָּחָשׁ הָרָע וְהָיָה הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם, וְלֹא יָכֹל לִשְׁלֹט בָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ מְזֻדָּרְזִים כֻּלָּם בַּחֲגוֹרוֹת מְזֻיָּנוֹת, וְלֹא יָכֹל הַנָּחָשׁ לִשְׁלֹט בָּהֶם. וְכֵיוָן שֶׁאָמַר לְמֹשֶׁה (שמות לג) וְעַתָּה הוֹרֵד עֶדְיְךָ מֵעָלֶיךָ, נִתְּנָה רְשׁוּת לַנָּחָשׁ הַזֶּה לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב (שם), וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֶדְיָם מֵהַר חֹרֵב. וַיִּתְנַצְּלוּ? וַיְנַצְּלוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֶלָּא וַיִּתְנַצְּלוּ עַל יְדֵי הָאַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת לַנָּחָשׁ לִשְׁלֹט. אֶת עֶדְיָם מֵהַר חֹרֵב, שֶׁקִּבְּלוּ מֵהַר חוֹרֵב כְּשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, נַח שֶׁהָיָה צַדִּיק, לָמָּה לֹא הָיָה מְבַטֵּל מָוֶת מֵהָעוֹלָם? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁעֲדַיִן לֹא הִסְתַּלְּקָה הַזֻּהֲמָה מִן הָעוֹלָם. וְעוֹד, שֶׁהֵם לֹא הֶאֱמִינוּ בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְכֻלָּם אֲחוּזִים בָּעֲלִים שֶׁל הָאֵילָן לְמַטָּה וּמִתְלַבְּשִׁים בְּרוּחַ טֻמְאָה. וְעוֹד הוֹסִיפוּ אַחַר כָּךְ לַחֲטֹא וְלָלֶכֶת אַחַר יֵצֶר הָרָע

בְּבָראשׁוֹנָה. וְהַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהִיא עֵץ הַחַיִּים, עֲדַיִן לֹא הוֹרִיד אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָרֶץ, וְעוֹד שֶׁהוּא מָשַׁךְ אוֹתוֹ בָּעוֹלָם אַחַר כָּךְ, שֶׁכָּתוּב וַיֵּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלָה, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ יְהוּדִי אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָאִישׁ הַזֶּה הוּא יְהוּדִי וְנִרְאָה. כְּשֶׁהִגִּיעַ אֲלֵיהֶם, שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ. אָמַר לָהֶם, אֲנִי שְׁלִיחַ מִצְוָה, שֶׁהֲרֵי אָנוּ גָּרִים בִּכְפָר רָאמִין, וְהִגִּיעַ זְמַן הֶחָג, וְאָנוּ צְרִיכִים לוּלָב עִם הַמִּינִים שֶׁלּוֹ עִמּוֹ, וַאֲנִי הוֹלֵךְ לְקַטֵּף אוֹתָם לְמִצְוָה. הָלְכוּ כְּאֶחָד. אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ יְהוּדִי, אַרְבַּעַת מִינֵי הַלּוּלָב הַלָּלוּ שֶׁבְּכֻלָּם בָּאִים לְרָצוֹת בְּעַד הָעוֹלָם [נ"א עַל הַמַּיִם], שְׁמַעְתֶּם לָמָּה אָנוּ צְרִיכִים אוֹתָם בֶּחָג? אָמַר לוֹ, כְּבָר הֵעִירוּ בָּזֶה הַחֲבֵרִים, אֲבָל אִם דָּבָר חָדָשׁ הוּא תַּחַת יָדְךָ - אֱמֹר אוֹתָהּ.

אָמַר לָהֶם, וַדַּאי אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁאָנוּ גָּרִים בּוֹ הוּא קָטָן, וְכֻלָּם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְיֵשׁ עָלֵינוּ

תַּלְמִיד חָכָם וּשְׁמוֹ רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵי מָחוֹזָאָה, וּבְכָל יוֹם וָיוֹם אוֹמֵר לָנוּ דִּבְרֵי תוֹרָה חֲדָשִׁים, וְאָמַר שֶׁחֲרֵי בָּחָג וְזַמַּן הוּא לִשְׁלֹט. [יִשְׂרָאֵל שׁוֹלְטִים בְּאוֹתוֹ זְמַן וְלוֹקְחִים לוּלָב שֶׁמַּרְאֶה שֶׁאָנוּ נִצַּחְנוּ עַל כָּל אוֹתָם שֶׁנִּקְרָאִים הֲמוֹן הָעָם וְלִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם] [אֲזַי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים בָּרוּךְ ה' שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם. וְכִי יֵשׁ שִׁנַּיִם לַמַּיִם? אֶלָּא] (שֶׁכָּל אוֹתָם גְּדוֹלִים) אוֹתָם שְׁאָר הָעַמִּים. אוֹתָם מְמֻנִּים גְּדוֹלִים עַל שְׁאָר הָעַמִּים עַכּוּ"ם, וּמִתְבָּרְכִים מִצִּדָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְקוֹרְאִים לָהֶם מַיִם הַזֵּידוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכד) הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים.

וּבִשְׁבִיל לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם בָּאנוּ בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּאוֹתָם אַרְבָּעָה מִינֵי הַלּוּלָב לְרַצּוֹת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא [עֲלֵיהֶם] וְלִשְׁלֹט (דף סד ע"א) עֲלֵיהֶם בְּסוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּלְהָעִיר עָלֵינוּ מַיִם קְדוֹשִׁים לְנַסֵּךְ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.

עוֹד אָמַר לָהֶם, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִתְעוֹרְרוּת רִאשׁוֹנָה הִיא בָּעוֹלָם. מַה זֶּה הִתְעוֹרְרוּת רִאשׁוֹנָה? זֶה בֵּית דִּין הַתַּחְתּוֹן [נ"א זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה מַמָּשׁ] שֶׁמִּתְעוֹרֵר לָדוּן

אֶת הָעוֹלָם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עַל הָעוֹלָם בְּדִין וְדָן אֶת הָעוֹלָם.

וְשׁוֹלֵט בֵּית הַדִּין [שֶׁלְּמַטָּה] הַזֶּה לָדוּן אֶת הָעוֹלָם, עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁמְּאִירִים פָּנֶיהָ, וְלֹא נִמְצָא נָחָשׁ מַלְשִׁין בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק בְּמַה שֶׁמְּבִיאִים לוֹ אוֹתוֹ הַשָּׂעִיר, שֶׁהוּא מִצַּד רוּחַ הַטֻּמְאָה כָּרָאוּי לוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁמִּתְעַסֵּק בְּאוֹתוֹ שָׂעִיר, לֹא קָרֵב לַמִּקְדָּשׁ.

וְשָׂעִיר זֶה כְּמוֹ אוֹתוֹ שָׂעִיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁמִּתְעַסֵּק בּוֹ וּמְאִירוֹת פָּנֶיהָ שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה [כְּךְ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה] [מְאִירִים] [פְּנֵי הַמִּקְדָּשׁ]. וְעַל זֶה כָּל יִשְׂרָאֵל מוֹצְאִים רַחֲמִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַחֲטָאֵיהֶם מִתְבַּטְּלִים. וְסוֹד אֶחָד אָמַר לָנוּ, וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לְגַלּוֹת פֶּרֶט לַחֲסִידִים קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים חֲכָמִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַהוּ? אָמַר לָהֶם, עֲדַיִן לֹא בָדַקְתִּי אֶתְכֶם.

הָלְכוּ. אַחַר כָּךְ אָמַר לָהֶם, כְּשֶׁהַלְּבָנָה מִתְקָרֶבֶת לַשֶּׁמֶשׁ, מְעוֹרֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צַד

הַצָּפוּן וְאוֹחֵז בּוֹ בְּאַהֲבָה וּמוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ אֵלָיו, וְהַדָּרוֹם מִתְעוֹרֵר מִצַּד אַחֵר, וְהַלְּבָנָה עוֹלָה וּמִתְחַבֶּרֶת בַּמִּזְרָח. וְאָז יוֹנֶקֶת מִשְּׁנֵי צְדָדִים וְנוֹטֶלֶת בְּרָכוֹת בַּחֲשַׁאי, וְאָז מִתְבָּרֶכֶת הַלְּבָנָה וּמִתְמַלֵּאת. וְכָאן מִתְקָרֶבֶת הָאִשָּׁה לְבַעְלָהּ.

כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ סוֹד דְּמוּת אֵיבְרֵי [נ"א בְּתִקּוּנֵי הָאֵיבָרִים] הָאָדָם וְתִקּוּנָיו, כָּךְ גַּם יֵשׁ [הוא] סוֹד שֶׁל דְּמוּת אֵיבְרֵי הַנְּקֵבָה וְתִקּוּנֵי הַנְּקֵבָה, וְהַכֹּל מְפֹרָשׁ בְּתוֹכֵנוּ. כָּךְ גַּם יֵשׁ לְמַעְלָה [מי] שֶׁאוֹחֵז בָּהּ וּמִתְעוֹרֵר כְּנֶגֶד בְּאַהֲבָה, כָּךְ גַּם יֵשׁ לְמַטָּה סוֹד וְתִקּוּן הָאָדָם הַתַּחְתּוֹן הָאַחֵר תַּחַת הַלְּבָנָה [ד"א וְתִקּוּן הַנְּקֵבָה].

כְּמוֹ שֶׁזְּרוֹעַ שְׂמֹאל לְמַעְלָה אוֹחֶזֶת בָּהּ וּמִתְעוֹרֵר כְּנֶגְדָּהּ בְּאַהֲבָה, כָּךְ גַּם יֵשׁ לְמַטָּה. [וְוֵי הָעַמּוּדִים כֻּלָּם עוֹמְדִים אֵיבָרִים לְהֵאָחֵז זֶה בָּזֶה וּלְהִתְקַשֵּׁר זֶה בָּזֶה קְשָׁרֵי הָאֱמוּנָה צַד הַקְּדֻשָּׁה מִצַּד שֶׁל רוּחַ טֻמְאָה שֶׁהוּא סוֹד הַנָּחָשׁ שֶׁלְּמַטָּה]. נָחָשׁ זֶה הוּא זְרוֹעַ שְׂמֹאל שֶׁל רוּחַ הַטֻּמְאָה, וְאוֹחֵז בּוֹ מִי שֶׁרוֹכֵב עָלָיו, וְקָרֵב לַלְּבָנָה וּמוֹשֵׁךְ אוֹתָהּ בֵּינֵיהֶם [נ"א בִּדְבֵקוּת] שֶׁל דְּבֵקוּת וְנִטְמֵאת.

וְאָז יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה מַקְרִיבִים שָׂעִיר, וְאוֹתוֹ נָחָשׁ נִמְשָׁךְ אַחַר אוֹתוֹ הַשָּׂעִיר, וְהַלְּבָנָה נִטְהֶרֶת וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמִתְקַשֶּׁרֶת לְמַעְלָה לְהִתְבָּרֵךְ, וּפָנֶיהָ מְאִירִים מַה שֶּׁנֶּחְשְׁכָה לְמַטָּה.

אָז כָּאן בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, כֵּיוָן שֶׁאוֹתוֹ נָחָשׁ הָרָע מִתְעַפֵּק בְּאוֹתוֹ שָׂעִיר, הַלְּבָנָה נִפְרֶדֶת מִמֶּנּוּ וּמִתְעַפֶּקֶת [בְּיִשְׂרָאֵל] לְלַמֵּד עֲלֵיהֶם סָנֵגוֹרְיָא, וְסוֹכֶכֶת עֲלֵיהֶם כְּמוֹ אֵם עַל הַבָּנִים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבָרֵךְ אוֹתָם מִלְמַעְלָה וּמוֹחֵל לָהֶם.

אַחַר כָּךְ כְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל מַגִּיעִים לָחָג, מְעוֹרְרִים צַד יָמִין לְמַעְלָה, כְּדֵי שֶׁתִּתְקַשֵּׁר בּוֹ הַלְּבָנָה וְיֵאוֹרוּ פָּנֶיהָ כָּרָאוּי. וְאָז מְחַלֶּקֶת [נוֹתֶנֶת] חֵלֶק שֶׁלָּהּ בְּרָכוֹת לְכָל אוֹתָם מְמֻנִּים שֶׁלְּמַטָּה שֶׁיִּתְעַפְּקוּ בְּחֶלְקָם, וְלֹא יָבֹאוּ לִינֹק וּלְהִתְקָרֵב לַצַּד שֶׁל חֵלֶק יִשְׂרָאֵל.

כְּמוֹ זֶה לְמַטָּה - כְּשֶׁשְּׂאָר הָעַמִּים מִתְבָּרְכִים, כֻּלָּם מִתְעַפְּקִים בִּירֻשַּׁת חֶלְקָם, וְלֹא יָבֹאוּ לְהִתְעָרֵב עִם יִשְׂרָאֵל וְלַחְמֹד חֵלֶק יְרֻשָּׁתָם. וְלָכֵן

יִשְׂרָאֵל מוֹשְׁכִים בְּרָכוֹת לְכָל אוֹתָם מְמַנִּים, כְּדֵי שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בְּחֶלְקָם וְלֹא יִתְעָרְבוּ עִמָּם.

וּכְשֶׁהַלְּבָנָה מִתְמַלֵּאת בְּרָכוֹת לְמַעְלָה בָּרָאוּי. יִשְׂרָאֵל בָּאִים וְיוֹנְקִים מִמָּנָּה לְבַדָּם. וְעַל זֶה כָּתוּב (במדבר כט) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. מַה זֶּה עֲצֶרֶת? כְּתַרְגּוּמוֹ כְּנִישׁוּ (הִתְכַּנְּסוּת). כָּל מַה שֶּׁכִּנְּסוּ מֵאוֹתָם בְּרָכוֹת עֶלְיוֹנוֹת, לֹא יוֹנְקִים מִמָּנָּה עַמִּים אֲחֵרִים, פְּרָט לְיִשְׂרָאֵל לְבַדָּם. וְלָכֵן כָּתוּב עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם, לָכֶם וְלֹא לְשְׁאָר הָעַמִּים, לָכֶם וְלֹא לִשְׁאָר הַמְמֻנִּים.

וְעַל זֶה הֵם מְרַצִּים עַל הַמַּיִם, לָתֵת לָהֶם חֵלֶק בְּרָכוֹת שֶׁיִּתְעַסְּקוּ בּוֹ, וְלֹא יִתְעָרְבוּ אַחַר כָּךְ בְּחֶדְוַת יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁיּוֹנְקִים בְּרָכוֹת עֶלְיוֹנוֹת. וְעַל אוֹתוֹ יוֹם כָּתוּב דּוֹדִי לִי וַאֲנִי לוֹ. שֶׁלֹּא מִתְעָרֵב אַחֵר עִמָּנוּ.

לְמֶלֶךְ שֶׁהִזְמִין אֲהוּבוֹ לִסְעוּדָה עֶלְיוֹנָה שֶׁעָשָׂה לוֹ לְיוֹם רִאשׁוֹם. אֲהוּב הַמֶּלֶךְ הֲרֵי יוֹדֵעַ שֶׁהַמֶּלֶךְ רוֹצֶה בּוֹ. אָמַר הַמֶּלֶךְ, כְּעֵת אֲנִי רוֹצֶה לִשְׂמֹחַ (דף סד ע"ב)

עִם אֲהוּבִי, וַאֲנִי חוֹשֵׁשׁ שֶׁכַּאֲשֶׁר אֲנִי בִּסְעוּדָה עִם אֲהוּבִי, יִכָּנְסוּ כָּל אוֹתָם פְּקִידִים מְמֻנִּים וְיֵשְׁבוּ עִמָּנוּ לַשֻּׁלְחָן לִסְעֹד סְעוּדַת הַשִּׂמְחָה עִם אֲהוּבִי. מָה עָשָׂה? הִקְדִּים אוֹתוֹ אָהוּב מִינִים שֶׁל יָרָקוֹת וּבְשַׂר שְׁוָרִים וְהִקְרִיב לִפְנֵי אוֹתָם פְּקִידִים מְמֻנִּים לֶאֱכֹל. אַחַר כָּךְ יָשַׁב הַמֶּלֶךְ עִם אֲהוּבוֹ לְאוֹתָהּ הַסְּעוּדָה הָעֶלְיוֹנָה מִכָּל עִדּוּנֵי הָעוֹלָם. וּבְעוֹד שֶׁהוּא לְבַדּוֹ עִם הַמֶּלֶךְ, בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ כָּל צָרְכָּיו וְנָתַן לוֹ, וְשָׂמַח הַמֶּלֶךְ עִם אֲהוּבוֹ לְבַדּוֹ, וְלֹא הִתְעָרְבוּ אֲחֵרִים בֵּינֵיהֶם. כָּךְ יִשְׂרָאֵל עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. לָכֵן כָּתוּב בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם.

אָמְרוּ רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְקִין הַדֶּרֶךְ לְפָנֵינוּ. אַשְׁרֵי אוֹתָם שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. בָּאוּ וּנְשָׁקוּהוּ. קָרָא עָלָיו רַבִּי יוֹסֵי, (ישעיה נד) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לַשָּׂדֶה, יָשְׁבוּ. אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, מַה שְּׁנָה שֶׁכָּתוּב (בראשית יט) וַה' הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה וְגוֹ', וּמַה שְּׁנָה בַּמַּבּוּל שֶׁכָּתוּב אֱלֹהִים אֱלֹהִים בְּכָל מָקוֹם, [לָמָּה] וְלֹא כָתוּב וַה' [בַּבַּל]?.

אֶלָּא שָׁנִינוּ, בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב וַה' - הוּא וּבֵית דִּינוֹ. אֱלֹהִים סְתָם - דִּין לְבַדּוֹ. **אֶלָּא** בְּסִדֻּם נַעֲשָׂה דִּין וְלֹא לְהַשְׁמִיד עוֹלָם, וְלָכֵן הוּא הִתְעָרֵב בְּדִין, **אֲבָל** בַּמַּבּוּל הֶשְׁמֵד כָּל הָעוֹלָם וְכָל אוֹתָם **שֶׁנִּמְצְאוּ** [נִלְכְּדוּ] **בָּעוֹלָם.**

וְאִם תֹּאמַר, [הֲרֵי] נֹחַ וּמִי שֶׁהָיָה עִמּוֹ [נִצְּלוּ - הֲרֵי] נִסְתָּר מִן הָעַיִן הָיָה, **שֶׁלֹּא** נִרְאָה. וְעַל זֶה כָּל מַה **שֶּׁנִּמְצָא** בָּעוֹלָם הִשְׁמִיד אוֹתוֹ, וְעַל זֶה וַה' בְּגִלּוּי, **וְלֹא** הִשְׁמִיד הַכֹּל. אֱלֹהִים צָרִיךְ הַסְתָּרָה, וְצָרִיךְ [אָדָם] לְהִשָּׁמֵר, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל מַשְׁמִיד, וְעַל זֶה אֱלֹהִים לְבַדּוֹ הָיָה.

וְזֶה סוֹד (תהלים כט) ה' לַמַּבּוּל יָשָׁב. מַה זֶּה יָשָׁב? **אִלְמָלֵא** פָּסוּק כָּתוּב, לֹא יָכְלְנוּ לְאָמְרוֹ. יָשַׁב לְבַדּוֹ, **שֶׁלֹּא** בָּא עִם דִּין. כָּתוּב כָּאן יָשָׁב, וְכָתוּב **שָׁם** (ויקרא יג) בָּדָד יֵשֵׁב לְבַדּוֹ.

וּמִשּׁוּם שֶׁנֹּחַ הָיָה נִסְתָּר מִן הָעַיִן, אַחַר כָּךְ נַעֲשָׂה דִּין, וְהֶשְׁמֵד הָעוֹלָם וְנָח רֻגְזוֹ, מַה כָּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְגוֹ'. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁהִשְׁמִיד

הָעוֹלָם, לֹא נִזְכַּר שֶׁהָיָה נִסְתָּר מֵהָעַיִן, וְסוֹד [זֶה] לָמַדְנוּ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִסְתָּר וְגָלוּי. גָּלוּי הוּא בֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַטָּה, וְנִסְתָּר הוּא מָקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם. וְלָכֵן כָּל דִּבְרֵי הָאָדָם שֶׁהֵם בַּסֵּתֶר, בְּרָכוֹת שׁוֹרוֹת עָלָיו. וְכָל אוֹתָם שֶׁבַּנִּגְלֶה, אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁל בֵּית דִּין שׁוֹרִים עָלָיו, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מָקוֹם בְּגִלּוּי, וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא רַע עַיִן שׁוֹלֵט עָלָיו, וְהַכֹּל הוּא בְּסוֹד עֶלְיוֹן כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה.

בָּכָה רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, אַשְׁרֵי הַדּוֹר שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן שָׁרוּי בְּתוֹכוֹ, שֶׁחֲרֵי זְכוּתוֹ הִזְמִינָה לָנוּ בֶּהָרִים דְּבָרִים עֶלְיוֹנִים כָּאֵלֶּה [עַד כָּאן]. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָאִישׁ הַזֶּה בָּא לְהוֹדִיעֵנוּ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח אוֹתוֹ אֵלֵינוּ. כְּשֶׁבָּאוּ וְסִדְּרוּ הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר, וַדַּאי שֶׁיָּפֶה אָמַר.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ, בֵּן כָּל בָּשָׂר הַזֶּה נֶהֱנָה מֵאוֹתָם קָרְבָּנוֹת שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מַקְרִיבִים עַל גַּבֵּי

הַמִּזְבֵּחַ אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ, כֻּלָּם הָיוּ מְסֻפָּקִים בְּאֶחָד לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וּבֹא וּרְאֵה, כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם וְיִשְׂרְאֵלִים הֵם נִקְרָאִים אָדָם בְּחִבּוּר שֶׁל אוֹתָם רְצוֹנוֹת קְדוֹשִׁים שֶׁעוֹלִים מִתּוֹכָם. אוֹתוֹ כֶּשֶׂב אוֹ אַיִל אוֹ אוֹתָהּ בְּהֵמָה שֶׁמַּקְרִיבִים, צָרִיךְ עַד שֶׁלֹּא תֻּקְרַב עַל הַמִּזְבֵּחַ לִפְרֹשׁ עָלֶיהָ כָּל הַחֲטָאִים וְכָל הָרְצוֹנוֹת הָרָעִים לְהִתְעַוֵּת עָלֶיהָ, וְאָז הַהִיא נִקְרֵאת בְּהֵמָה בַּכֹּל בְּתוֹךְ אוֹתָם חֲטָאִים וְרָעוֹת וְהִרְהוּרִים.

כְּמוֹ הַקָּרְבָּן שֶׁל הָעַזָּאזֵל שֶׁכָּתוּב (ויקרא יו) וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ' - כָּךְ גַּם כָּאן. וּכְשֶׁעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ מַשָּׂא עַל אֶחָד שְׁנַיִם, וְלָכֵן זֶה עוֹלָה לִמְקוֹמוֹ וְזֶה עוֹלָה לִמְקוֹמוֹ. זֶה בְּסוֹד אָדָם, וְזֶה בְּסוֹד בְּהֵמָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ ה'.

הַחֲבִתִּין וְכָל שְׁאָר הַמְּנָחוֹת לְעוֹרֵר רוּחַ קְדוֹשָׁה בִּרְצוֹן הַכֹּהֲנִים וְשִׁירַת הַלְוִיִּם וּבִתְפִלַּת יִשְׂרָאֵל. וּבְאוֹתוֹ עָשָׁן וְשֶׁמֶן וְקֶמַח שֶׁעוֹלִים, מִתְרַוִּים

וּמִסְתַּפְּקִים [ס"א ומִתְפַּנְּקִים - ס"א ומִתְפַּשְּׁטִים] (דף סה ע"א) כָּל שֶׁאָר בַּעֲלֵי הַדִּינִים שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לִשְׁלֹט בְּאוֹתוֹ הַדִּין שֶׁנִּמְסָר לָהֶם, וְהַכֹּל בִּזְמַן אֶחָד. בֹּא רְאֵה, הַכֹּל נַעֲשָׂה בְּסוֹד הָאֱמוּנָה לְהִסְתַּפֵּק זֶה בָּזֶה וְלַעֲלוֹת לְמַעְלָה מִי שֶׁצָּרִיךְ עַד אֵין סוֹף.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הֲרִימוֹתִי יָדַי בִּתְפִלּוֹת לְמַעְלָה, שֶׁכְּשֶׁרָצוֹן הָעֶלְיוֹן לְמַעְלָה עוֹמֵד עַל אוֹתוֹ רָצוֹן שֶׁלֹּא נוֹדָע וְלֹא נִתְפָּם כְּלָל לְעוֹלָמִים, הָרֹאשׁ הַיּוֹתֵר נִסְתָּר שֶׁלְּמַעְלָה, וְאוֹתוֹ הָרֹאשׁ מוֹצִיא מַה שֶּׁמּוֹצִיא, וְלֹא יָדוּעַ, וּמֵאִיר מַה שֶּׁמֵּאִיר הַכֹּל בְּסֵתֶר.

רָצוֹן הַמַּחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה לִרְדֹּף אַחֲרָיו וְלִהְיוֹת מוּאָר מִמֶּנּוּ. מָסָךְ אֶחָד נִפְרָד. וּמִתּוֹךְ אוֹתוֹ מָסָךְ בִּרְדִיפַת אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה עֶלְיוֹנָה מַגִּיעָה וְלֹא מַגִּיעָה עַד אוֹתוֹ מָסָךְ, מְאִירָה מַה שֶּׁמְּאִירָה. וְאָז אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה עֶלְיוֹנָה מְאִירָה בְּאוֹר [בְּסֵתֶר] נִסְתָּר שֶׁלֹּא יָדוּעַ, וְאוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה לֹא יוֹדֵעַ. וְאָז מַכֶּה אוֹר הַמַּחֲשָׁבָה הַזֹּה שֶׁלֹּא נוֹדָע בָּאוֹר שֶׁל הַמָּסָךְ שֶׁעוֹמֵד,

שֶׁמְּאִיר מִמַּה שֶׁלֹּא יָדוּעַ וְלֹא נוֹדָע וְלֹא הִתְגַּלָּה. וְאָז [נ"א זֶה] זֶה אוֹר הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלֹּא נוֹדָע מַכֶּה בָּאוֹר שֶׁל הַמָּסָךְ, וּמְאִירִים כְּאֶחָד. וְנַעֲשִׂים תִּשְׁעָה הֵיכָלוֹת.

וְהַהֵיכָלוֹת אֵינָם אוֹרוֹת וְלֹא רוּחוֹת וְלֹא נְשָׁמוֹת, וְאֵין מִי שֶׁעוֹמֵד בָּהֶם. הָרָצוֹן שֶׁל כָּל תִּשְׁעָה הָאוֹרוֹת שֶׁעוֹמְדִים כֻּלָּם בַּמַּחֲשָׁבָה, שֶׁהוּא אֶחָד מֵהֶם בְּחֶשְׁבּוֹן כֻּלָּם לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם. בְּשָׁעָה שֶׁעוֹמְדִים בַּמַּחֲשָׁבָה וְלֹא נִדְבָּקִים וְלֹא נוֹדָעִים. וְאֵלֶּה לֹא עוֹמְדִים לֹא בְּרָצוֹן וְלֹא בְּמַחֲשָׁבָה עֶלְיוֹנָה [עֶלְיוֹנוֹת]. תּוֹפְסִים בָּהּ וְלֹא תּוֹפְסִים. בְּאֵלֶּה עוֹמְדִים כָּל סוֹדוֹת הָאֱמוּנָה וְכָל אוֹתָם הָאוֹרוֹת מִסּוֹד הַמַּחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה [שֶׁלְּמַטָּה - וּלְמַטָּה] כֻּלָּם נִקְרָאִים אֵין סוֹף. עַד כָּאן מַגִּיעִים אוֹרוֹת וְלֹא מַגִּיעִים וְלֹא נוֹדָעִים. אֵין כָּאן רָצוֹן וְלֹא מַחֲשָׁבָה.

[אָז] כְּשֶׁמְּאִירָה הַמַּחֲשָׁבָה וְלֹא נוֹדַעַת [יָדוּעַ] מִמִּי שֶׁמְּאִירָה, אָז מִתְלַבֶּשֶׁת וְנִסְתֶּרֶת לְתוֹךְ הַבִּינָה וּמְאִירָה לְמִי שֶׁמְּאִירָה, וְנִכְנָסִים זֶה בָּזֶה, עַד שֶׁכֻּלָּם

נִכְלָלִים בְּאֶחָד. וּבְסוֹד הַקְּרָבָּן כְּשֶׁעוֹלֶה, הַכֹּל נִקְשָׁר זֶה בָּזֶה וּמֵאִיר זֶה בָּזֶה. אָז עוֹמְדִים כֻּלָּם בַּעֲלִיָּה, וְהַמַּחֲשָׁבָה מִתְעַטֶּרֶת עִם אֵין סוֹף. אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁמּוֹאָרֶת מִמֶּנּוּ הַמַּחֲשָׁבָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁלֹּא נוֹדַעַת בָּהּ כְּלָל נִקְרָא אֵין סוֹף, וּמִמֶּנּוּ נִמְצָא וְעוֹמֵד וּמֵאִיר לְמִי שֶׁמֵּאִיר, וְעַל זֶה הַכֹּל עוֹמֵד. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, קֵץ כָּל בָּשָׂר הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁהַקָּשָׁר נִמְצָא לְמַעְלָה בְּשִׂמְחָה, גַּם כָּאן לְמַטָּה בְּחָדְוָה, וְרָצוֹן לְהִסְתַּפֵּק הַכֹּל לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְהָאֵם עוֹמֶדֶת עַל יִשְׂרָאֵל כָּרָאוּי.

בֹּא רְאֵה, בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ כְּשֶׁמִּתְחַדֶּשֶׁת הַלְּבָנָה, נוֹתְנִים לְקֵץ כָּל בָּשָׂר הַזֶּה חֵלֶק אֶחָד יוֹתֵר עַל הַקְּרָבָּנוֹת לְהִתְעַסֵּק בּוֹ וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ, וְיִהְיֶה צַד שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְבַדָּם כְּדֵי שֶׁיִּתְאַחֲדוּ עִם מַלְכָּם, וְזֶהוּ הַשָּׂעִיר, מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּחֵלֶק עֵשָׂו, שֶׁכָּתוּב בּוֹ שָׂעִיר, (בראשית כז) הֵן עֵשָׂו אָחִי אִישׁ

שָׂעִיר. וְעַל זֶה הוּא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחֶלְקוֹ, וְיִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּחֶלְקָם, וְלָכֵן כָּתוּב (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ.

בֹּא רְאֵה, קֵץ כָּל בָּשָׂר הַזֶּה, כָּל רְצוֹנוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּבָשָׂר תָּמִיד, וְלָכֵן תִּקּוּן הַבָּשָׂר תָּמִיד אֵלָיו, וְלָכֵן נִקְרָא קֵץ כָּל בָּשָׂר. וּכְשֶׁהוּא שׁוֹלֵט, שׁוֹלֵט עַל הַגּוּף וְלֹא עַל הַנְּשָׁמָה. הַנְּשָׁמָה עוֹלָה לִמְקוֹמָהּ, וְהַבָּשָׂר נִתָּן לַמָּקוֹם הַזֶּה. כְּמוֹ זֶה בְּקָרְבָּן, שֶׁהָרָצוֹן עוֹלֶה לְמָקוֹם אֶחָד, וְהַבָּשָׂר לְמָקוֹם אֶחָד.

וְהָאִישׁ שֶׁהוּא צַדִּיק, הוּא קָרְבָּן מַמָּשׁ לְכַפָּרָה, וְאַחֵר שֶׁאֵינוֹ צַדִּיק אֵינוֹ קָרְבָּן, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוּם, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כב) כִּי לֹא לְרָצוֹן וְגוֹ'. וְעַל זֶה הַצַּדִּיקִים הֵם כַּפָּרַת הָעוֹלָם וְהֵם קָרְבָּן בָּעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. לְטֹל רְשׁוּת לְהַחְשִׁיךְ פְּנֵי (דף סה ע"ב) בְּנֵי הָעוֹלָם. וְלָכֵן הִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ. [וְעַל זֶה עֲשֵׂה

לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר, כְּדֵי לְהִנָּצֵל בָּהּ וְלֹא יוּכַל לִשְׁלֹט עָלֶיךָ. רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ

הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ אָמַר אֶחָד]. כָּתוּב וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ ה'.

השלמה מהחשמטות (סימן יא)

צִוָּה ה'. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אַשְׁרֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה וְהֵם מִשְׁתַּדְּלִים בָּהּ יָמִים וְלֵילוֹת. **בֹּא רְאֵה,** שֶׁהֲרֵי מַשְׁמָע שֶׁלּוּלֵא שֶׁנִּמְצָא נֹחַ עִם הַתֵּבָה בְּהִתְחַבְּרוּת כְּאֶחָד, **לֹא** הָיָה נִצָּל, [וְלָכֵן] נִסְתַּר מִן הָעַיִן בְּתוֹךְ הַתֵּבָה. קָמוּ וְהָלְכוּ. אָמַר אוֹתוֹ יְהוּדִי, כָּתוּב עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר, לְךָ וּלְעַצְמְךָ, כְּדֵי לְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ וּלְהִנָּצֵל בָּהּ. מַה כָּתוּב? וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּהוּ וְגוֹמֵר. (ע"כ מההשמטות).

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, וְנֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְגוֹ'. וְכִי לָמָּה בָּא הַחֶשְׁבּוֹן הַזֶּה לִמְנוֹת? אֶלָּא אִלּוּ **לֹא** הָיָה נֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, **לֹא** יִכָּנֵס לַתֵּבָה **וְלֹא** יִתְחַבֵּר עִמָּהּ. כֵּיוָן שֶׁהִשְׁתַּלֵּם בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, אָז הִתְחַבֵּר עִמָּהּ.

וְעַל כֵּן, מִיּוֹם שֶׁהִשְׁתַּלֵּם חֶטְאָם שֶׁל בְּנֵי הָעוֹלָם, חִכָּה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁהִשְׁתַּלֵּם נֹחַ בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְנִשְׁלְמָה דַּרְגָּתוֹ כָּרָאוּי וְהָיָה צַדִּיק שָׁלֵם, וְאָז נִכְנַס לַתֵּבָה. וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה.

וְנֹחַ בֶּן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וְלָכֵן לֹא נֶאֱמַר כְּבֶן שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה [ד"א כְּנֶגֶד שֵׁשֶׁת צִדְדֵי הָעוֹלָם]. עוֹד פָּתַח וְאָמַר, וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם. מָה הַטַּעַם הִנְנִי כְּיוָן שֶׁאָמַר וַאֲנִי? אֶלָּא אֲנִי, אָנֹכִי, [הִנְנִי] - הַכֹּל זֶה דָּבָר אֶחָד.

בֹּא רְאֵה, בְּכָל מָקוֹם אֲנִי נַעֲשָׂה גּוּף לַנְּשָׁמָה, וַדַּאי שֶׁמְּקַבֶּלֶת מִמַּה שֶׁלְּמַעְלָה, וְלָכֵן נִרְמָז בְּאוֹת הַבְּרִית, שֶׁכָּתוּב אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתָּךְ. אֲנִי שֶׁמְּקַיֶּמֶת בְּגָלוּי מְזֻמֶּנֶת לָדַעַת, אֲנִי כִּסֵּא לְמַה שֶׁלְּמַעְלָה, אֲנִי שֶׁעוֹשָׂה נְקָמוֹת לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. וַאֲנִי - כּוֹלֵל זָכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד. אַחַר כָּךְ נִרְשָׁם לְבַדּוֹ, שֶׁהִזְדַּמֵּן לַעֲשׂוֹת דִּין. הִנְנִי. מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם.

כְּיוָן שֶׁאָמַר מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל, לֹא יָדַעְנוּ שֶׁהוּא מַיִם? אֶלָּא אֶת הַמַּבּוּל, לְרַבּוֹת מַלְאַךְ

הַמָּוֶת. שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ מַיִם, הַמַּשְׁחִית [לְהַשְׁחִית בָּהֶם] [הָיָה] הוֹלֵךְ בָּעוֹלָם לְהַשְׁמִיד בְּאוֹתָם הַמַּיִם. אֲנִי ה' - כָּךְ שָׁנִינוּ, נֶאֱמָן אֲנִי לְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לַצַּדִּיקִים וּלְהַפְרַע מֵהָרְשָׁעִים. וְלָכֵן הִבְטִיחַ לָהֶם הַפְּסוּק לַצַּדִּיקִים בַּאֲנִי, לְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב שֶׁלָּהֶם לָעוֹלָם הַבָּא. וְאִיִּם לָרְשָׁעִים לְהִפָּרַע מֵהֶם לָעוֹלָם הַבָּא בַּאֲנִי.

לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר - כְּמוֹ שֶׁהֶעֱמַדְנוּ, שֶׁזֶּהוּ הַמַּשְׁחִית שֶׁל הָעוֹלָם, וְעַל זֶה בָּתוּב (שמות יב) וְלֹא יִתֵּן הַמַּשְׁחִית לָבֹא אֶל בָּתֵּיכֶם לִנְגֹּף. וְזֶה הוּא לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר, מִצַּד שֶׁל קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי. שֶׁחֲרֵי כְּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן שֶׁחִכָּה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא [ד"א וְחִכָּה לָהֶם] עַד שֶׁהִשְׁלִים נֹחַ לְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, אָז לְשַׁחֵת כָּל בָּשָׂר. אָמַר, כָּךְ לָמְדָנוּ מִשְּׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יִצְחָק [ס"א בְּרַבִּי יוֹסֵי מְחוֹזָאֵי], שֶׁאָמַר לָנוּ, [ס"א זֶה שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם].

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה לח) אָמַרְתִּי לֹא אֶרְאָה יָהּ יָהּ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים לֹא אַבִּיט אָדָם עוֹד עִם יוֹשְׁבֵי חָדֶל. אָמַרְתִּי לֹא אֶרְאָה יָהּ, כַּמָּה אֲטוּמִים הֵם בְּנֵי

אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מַשְׂגִּיחִים בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה, אֶלָּא מִסְתַּכְּלִים בְּדִבְרֵי הָעוֹלָם וְנִשְׁכַּחַת מֵהֶם רוּחַ חָכְמָה.

שֶׁכְּשֶׁאָדָם מִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹתֵן חֶשְׁבּוֹן לְרִבּוֹנוֹ מִכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּעוֹד שֶׁהוּא קַיָּם רוּחַ וְנוּף כְּאֶחָד, וְרוֹאֶה מַה שֶּׁרוֹאֶה, עַד שֶׁהוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ עוֹלָם וּפוֹגֵשׁ בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר גַּן עֵדֶן לִרְאוֹת כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁמְרוּ אֶת מִצְוֹות רִבּוֹנָם וְשָׂמֵחַ בָּהֶם.

וְכַמָּה צַדִּיקִים סְבִיב אָדָם. אֵלּוּ שֶׁנִּמְנְעוּ מִדֶּרֶךְ הַגֵּיהִנֹּם וְסָטוּ לְדֶרֶךְ גַּן הָעֵדֶן, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים יוֹשְׁבֵי חָדָל. וְלֹא כָּתוּב יוֹשְׁבֵי חָלָד, כִּי אֵינָם כְּמוֹ חֲלָדָה שֶׁגּוֹרֶרֶת וּמַנִּיחָה וְלֹא יוֹדַעַת לְמִי מַנִּיחָה, אֶלָּא יוֹשְׁבֵי חָדָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) חִדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם וְגוֹ', [אֶלָּא יוֹשְׁבֵי חָדָל] שֶׁנִּמְנְעוּ מִדֶּרֶךְ הַגֵּיהִנֹּם, וְהֶחֱזִיקוּ בָּהֶם לְהַכְנִיסָם בְּגַן עֵדֶן.

דָּבָר אַחֵר יוֹשְׁבֵי חָדָל - אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה שֶׁמָּנְעוּ עַצְמָם מֵאוֹתָם חַטָּאֵי הָרְשָׁעִים. וּמִשּׁוּם

שֶׁאָדָם הָרִאשׁוֹן שָׁב בִּתְשׁוּבָה לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, יוֹשֵׁב [עִם] עַל אוֹתָם שֶׁנִּמְנְעוּ מֵחֲטָאֵיהֶם וְהֵם בְּנֵי חָדֶל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לט) אֵדְעָה מֶה חָדֵל אָנִי. וְלָכֵן הוּא יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר גַּן הָעֵדֶן וְשָׁמַח בַּצַּדִּיקִים שֶׁבָּאִים בְּאוֹתָהּ דֶּרֶךְ שֶׁל גַּן עֵדֶן

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, אָמַרְתִּי לֹא אֶרְאֶה יָהּ. וְכִי מִי יָכוֹל לִרְאוֹת יָהּ? אֶלָּא סוֹף הַכָּתוּב מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב יָהּ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים. בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹלוֹת לִמְקוֹם צְרוֹר הַחַיִּים, שָׁם נֶהֱנִים בַּזֹּהַר שֶׁל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁמְּאִירָה (דף סו ע"א) מֵהַמָּקוֹם הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַכֹּל. וְאִלּוּ לֹא תִּתְלַבְּשָׁה הַנְּשָׁמָה בַּזֹּהַר שֶׁל לְבוּשׁ אַחֵר, לֹא תוּכַל לְהִתְקָרֵב לִרְאוֹת אֶת אוֹתוֹ הָאוֹר. וְסוֹד הַדָּבָר - כְּמוֹ שֶׁנּוֹתְנִים לַנְּשָׁמָה לְבוּשׁ שֶׁמִּתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ לַעֲמֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה, כָּךְ גַּם נוֹתְנִים לָהּ לְבוּשׁ שֶׁל זֹהַר עֶלְיוֹן לַעֲמֹד בָּהּ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם וּלְהִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ אוֹתָהּ אַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁמְּאִירָה מִתּוֹךְ אוֹתָהּ אֶרֶץ הַחַיִּים.

בֹּא רְאֵה, מֹשֶׁה לֹא יָכֹל לְהִתְקָרֵב לְהִסְתַּכֵּל בְּמַה שֶׁהִסְתַּכֵּל אֶלָּא כְּשֶׁהִתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשׁ אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כד) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. וְתַרְגּוּם, בְּאֶמְצָעוּת הֶעָנָן. וְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ כְּמִי שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בִּלְבוּשׁ. וְלָכֵן (שם כ) וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים, וְכָתוּב (שם כד) וַיָּבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הֶעָנָן וְגוֹ', וַיְהִי מֹשֶׁה בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה, וְיָכֹל לְהִסְתַּכֵּל בְּמַה שֶׁהִסְתַּכֵּל.

כְּמוֹ זֶה מִתְלַבְּשׁוֹת נְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם בִּלְבוּשׁ כְּמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִתְנַהֵג אֶלָּא בִּלְבוּשׁ כְּמוֹ זֶה, וְעוֹמְדִים לְהִסְתַּכֵּל בָּאוֹר הַמֵּאִיר בְּאוֹתָהּ אֶרֶץ הַחַיִּים. וְזֶהוּ יָהּ יָהּ בְּאֶרֶץ הַחַיִּים, שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁלֹּא יִזְכֶּה לְאוֹתוֹ אוֹר וּלְאוֹתָהּ הִסְתַּכְּלוּת, מִשּׁוּם שֶׁהַנָּהָר הַשּׁוֹפֵעַ מַפְסִיק אוֹתוֹ וְלֹא הוֹלִיד. לֹא אַבִּיט אָדָם עוֹד - זֶה אָדָם הָרִאשׁוֹן, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וְכָל זֶה לָמָּה? כִּי אָמַר לוֹ הַנָּבִיא, כִּי מֵת אַתָּה - בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תִחְיֶה - לָעוֹלָם הַבָּא. מִשּׁוּם

שֶׁמִּי שֶׁלֹּא [הָיָה] מוֹלִיד בָּנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּשֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, מְנָרְשִׁים אוֹתוֹ מִכָּל מַה שֶׁאָמַרְנוּ, וְלֹא שׁוֹרָה לִרְאוֹת בְּאוֹתוֹ אוֹר הַמֵּאִיר [כָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן לִשְׁאָר הָעַמִּים וּשְׁאָר בְּנֵי הָאָדָם]. וּמָה חִזְקָיָה שֶׁהָיְתָה לוֹ זְכוּת אָבוֹת וְהוּא זַכַּאי צַדִּיק וְחָסִיד בָּךְ, כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁאֵין לוֹ זְכוּת אָבוֹת וְחוֹטֵא לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ.

הַלְבּוּשׁ הַזֶּה שֶׁאָמַרְנוּ הוּא [הֵם] מַה שֶׁאָמְרוּ הַחֲבֵרִים, חָלוּק שֶׁל רַבָּנָן שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בּוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים שֶׁגָּנַז לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּמָּה טוּבוֹת וְעִדּוּנִים לָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (ישעיה סד) עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ.

וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם עַל הָאָרֶץ. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (במדבר כ) הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקָּדֵשׁ בָּם. וְכִי בְּמָקוֹם אַחֵר לֹא רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה'? מַה שׁוֹנָה כָּאן שֶׁאָמַר הֵמָּה מֵי מְרִיבָה, וְלֹא אֲחֵרִים? אֶלָּא מֵי הַמְּרִיבָה הַלָּלוּ הָיוּ וַדַּאי שֶׁנָּתְנוּ כֹּחַ וְחִזֵּק לְבַעֲלֵי

הַדִּין לְהִתְחַזֵּק. מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ מַיִם מְתוּקִים וּמַיִם מְרִירִים. יֵשׁ מַיִם צְלוּלִים וְיֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים. יֵשׁ מֵי שָׁלוֹם וּמֵי קְטָטָה. וְעַל זֶה, הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה', שֶׁהִמְשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם אֶת מֵי שֶׁלֹּא צָרִיךְ וְנִטְמְאוּ בוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקָּדֵשׁ בָּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה, אִם כָּךְ, מַה זֶּה וַיִּקָּדֵשׁ? הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת וַיִּקָּדְשׁוּ! אֶלָּא הַדָּבָר עָלָה. וַיִּקָּדֵשׁ - נִפְגַּם מִי שֶׁלֹּא צָרִיךְ. כִּבְיָכוֹל שֶׁנִּפְגְּמָה הַלְּבָנָה. וַיִּקָּדֵשׁ אֵינוֹ לְשֶׁבַח כָּאן. וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל, כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ, לְהָבִיא מַשְׁחִית עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁהֵם נִטְמְאוּ בוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אוֹי לָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא רוֹצִים לָשׁוּב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל חַטָּאֵיהֶם בְּעוֹד שֶׁהֵם בָּעוֹלָם הַזֶּה. שֶׁכְּשֶׁאָדָם שָׁב וּמִתְנַחֵם עַל חֶטְאוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לוֹ, וְכָל אוֹתָם שֶׁמַּחֲזִיקִים בַּחֲטָאֵיהֶם וְלֹא רָצוּ לָשׁוּב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל [חֲטָאִים] חַטָּאֵיהֶם, אַחַר כָּךְ [יִפֹּל] יִפְּלוּ לַגֵּיהִנֹּם וְלֹא יַעֲלוּ מִשָּׁם לְעוֹלָמִים.

בֹּא רְאֵה, מִשּׁוּם שֶׁחִזְּקוּ אֶת לִבָּם כָּל אוֹתָם דּוֹרוֹ שֶׁל נֹחַ וְרָצוּ לְהַרְאוֹת חֶטְאָם בְּגָלוּי, הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם הַדִּין בְּאוֹתוֹ הַגָּוֶן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲפִלּוּ בְּשֶׁחוֹטֵא אָדָם בְּנִסְתָּר, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רַחֲמָן. וְאִם שָׁב בֶּן הָאָדָם אֵלָיו, מְכַפֶּה עָלָיו וּמוֹחֵל לוֹ וּמְוַתֵּר לוֹ. וְאִם לֹא, הוּא מְגַלֶּה אוֹתוֹ לְעֵינֵי כֹל. מִנַּיִן לָנוּ? מִסּוֹטָה.

וְכָךְ גַּם נִמְחוּ הָרְשָׁעִים הַלָּלוּ מֵהָאָרֶץ בְּגָלוּי. וְאֵיךְ נִמְחוּ? אֶלָּא שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים מַיִם, וְהָיוּ רוֹתְחִים מֵהַתְּהוֹם, וְעוֹלִים וּמַעֲבִירִים מֵהֶם אֶת עוֹרָם. וְכֵיוָן שֶׁהָעֲבַר מֵהֶם הָעוֹר - כָּךְ גַּם הַבָּשָׂר, וְלֹא נִשְׁאֲרוּ אֶלָּא בָּעֲצָמוֹת שֶׁלָּהֶם בִּלְבַד, לְקַיֵּם אֶת מַה שֶּׁכָּתוּב וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ. וְכָל אוֹתָם הָעֲצָמוֹת נִפְרְדוּ זוֹ מִזּוֹ וְלֹא נִשְׁאֲרוּ בְּאֶחָד, וּמֵהַכֹּל הָעֲבִרוּ מֵהָעוֹלָם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ, מַה זֶּה וַיִּמָּחוּ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יִמָּחוּ מֵאָרֶץ חַיִּים. מִכָּאן לָמַדְנוּ, שֶׁאֵין לָהֶם תִּקְוָה לָעוֹלָמִים וְלֹא יָקוּמוּ בְּדִין. (דף סו ע"ב)

וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִכָּאן קִיּוּם הַבְּרִית לְמַעְלָה כְּקִיּוּם הַבְּרִית לְמַטָּה, מַשְׁמָע שֶׁכָּתוּב אִתָּךְ. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִכָּאן לָמַדְנוּ, שֶׁכְּשֶׁהַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם, מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, דָּבָר נִסְתָּר הוּא, כְּשֶׁהִתְעוֹרְרוּת הַזָּכָר לַנְּקֵבָה כְּשֶׁהוּא מְקַנֵּא לָהּ

בֹּא רְאֵה סוֹד הַדָּבָר, כְּשֶׁצַּדִּיק יֵשׁ בָּעוֹלָם, מִיָּד הַשְׁכִּינָה לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ וְהִשְׁתּוֹקְקוּתָהּ בּוֹ. וְאָז הִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁלְּמַעְלָה אֵלֶיהָ בְּאַהֲבָה כְּהִשְׁתּוֹקְקוּת הַזָּכָר לִנְקֵבָתוֹ כְּשֶׁהוּא מְקַנֵּא לָהּ. וְעַל זֶה, וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ. הַהִשְׁתּוֹקְקוּת מִתְעוֹרֶרֶת בְּגָלָלְךָ. כְּמוֹ זֶה (בראשית יז) וְאֶת בְּרִיתִי אָקִים אֶת יִצְחָק.

וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ, לִהְיוֹת אוֹת בְּרִיתִי בָּעוֹלָם, וְאַחַר כָּךְ וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה. שֶׁאִלְמָלֵא אֵינוֹ צַדִּיק [בְּרִית], לֹא יִכָּנֵס לַתֵּבָה. שֶׁהֲרֵי לֹא מִתְחַבֵּר לַתֵּבָה, רַק צַדִּיק. וְלָכֵן וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה, וַהֲרֵי זֶה נִתְבָּאֵר.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּכָל זְמַן שֶׁבְּנֵי אָדָם יֶאֱחֲזוּ בִּבְרִית זוֹ וְלֹא יַעֲזְבוּ אוֹתָהּ, אֵין עַם וְלָשׁוֹן בָּעוֹלָם שֶׁיּוּכְלוּ לְהָרַע לָהֶם. וְנֹחַ הֶחֱזִיק בִּבְרִית זוֹ וְשָׁמַר אוֹתָהּ, וְלָכֵן שָׁמַר אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא [וְכָל אֲשֶׁר לוֹ]. וְכָל בְּנֵי דוֹרוֹ לֹא שָׁמְרוּ אוֹתָהּ, וְלָכֵן הֶעֱבִיר אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵהָעוֹלָם. וַהֲרֵי נֶאֱמַר, בְּאוֹתוֹ חֵטְא מַמָּשׁ שֶׁהֵם חָטְאוּ - בְּאוֹתוֹ גָּוֹן נִמְחוּ מֵהָעוֹלָם.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה מָצוּי לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְהָיוּ עוֹסְקִים בַּפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב (מלכים-א יח) וַיְרַפֵּא אֶת מִזְבַּח ה' הֶהָרוּס. מַה זֶּה וַיְרַפֵּא?. בֹּא רְאֵה, בִּימֵי אֵלִיָּהוּ כָּל יִשְׂרָאֵל עָזְבוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעָזְבוּ אֶת בְּרִית הַמִּילָה שֶׁלָּהֶם. כְּשֶׁבָּא אֵלִיָּהוּ וְרָאָה שֶׁעָזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית מִילָה הַזּוֹ וְהֶעֱבִירוּ מֵהֶם אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ.

כְּיוָן שֶׁרָאָה כָּךְ אֵלִיָּהוּ, בָּא לְתַקֵּן דָּבָר בִּמְקוֹמוֹ. כְּיוָן שֶׁהִקְרִיב דָּבָר לִמְקוֹמוֹ - הַכֹּל הִתְרַפֵּא. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְרַפֵּא אֶת מִזְבַּח ה' הֶהָרוּס. זוֹ בְּרִית

הַמִּילָה [שֶׁבָּא לְתַקֵּן מִזְבַּח ה' הֶהָרוּס בְּרִית הַמִּילָה] שֶׁנֶּעֱזָבָה בָּעוֹלָם. וְכָתוּב (שם) וַיִּקַּח אֵלְיָהוּ שְׁתֵּים עָשְׂרֵה אֲבָנִים כְּמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי יַעֲקֹב. וְהוּ תִּקּוּן שֶׁל מִזְבַּח ה'.

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָּ. מָה הַטַּעַם נִזְכַּר כָּאן יִשְׂרָאֵל? אֶלָּא וַדַּאי יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָּ וַדַּאי לְהִתְעַלּוֹת לְמַעְלָה וּלְהָשִׁיב אֶת בְּרִית הַמִּילָה לִמְקוֹמָהּ. וְהֵינוּ שֶׁכָּתוּב (שם יט) כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמְשׁוֹם כָּךְ אֶת מִזְבְּחֹתֶיךָ הָרָסוּ.

בֹּא רְאֵה, כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שָׁמְרוּ בְּרִית הַקָּדוֹשׁ, אָז עָשׂוּ קִיּוּם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וּכְשֶׁעָזְבוּ אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת, אָז לֹא נִמְצָא קִיּוּם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שֶׁכָּתוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וְלָכֵן וַיְרַפֵּא אֶת מִזְבַּח ה' הֶהָרוּס. וְכִי זוֹ רְפוּאָה? כָּךְ זֶה וַדַּאי, שֶׁהֲרֵי מְקַיֵּם אֶת אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָאֱמוּנָה תְּלוּיָה בּוֹ.

בֹּא רְאֵה, גַּם כָּךְ פִּנְחָס, בְּשָׁעָה שֶׁקִּנֵּא לְמַעֲשֵׂה זִמְרִי, הִתְקִין אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ בִּמְקוֹמָהּ, וְלָכֵן

כָּתוּב (במדבר כה) הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁמִּשּׁוּם פִּנְחָס הָיָה? אֵיזוֹ קְטָטָה הָיְתָה לוֹ לְפִנְחָס בַּבְּרִית הַזּוֹ? אֶלָּא כָּאן נִקְשָׁר הַדָּבָר בְּמִקוֹמוֹ. הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי. וּמָה אֶתֵּן לוֹ? שָׁלוֹם [לְהִתְחַבֵּר כָּל אֶחָד בְּמִקוֹמוֹ] לְהִתְחַבֵּר הַבְּרִית בְּמִקוֹמָהּ, וְעַל זֶה הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם. וּמַהוּ? שָׁלוֹם, שֶׁהוּא מָקוֹם לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ. מַה שֶּׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ בְּחָטְאָם - בִּגְלָלוֹ הִתְחַבֵּר בּוֹ. וְעַל זֶה, הוֹאִיל וְהוּא הִתְקִין הַדָּבָר בְּמִקוֹמוֹ, מִכָּאן וָהָלְאָה - וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא לֵאלֹהָיו.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, אֵין לְךָ דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַנֵּא לוֹ כְּמוֹ חֵטְא הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) חָרֵב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית. וּבֹא וּרְאֵה, לֹא הֻשְׁלַם חֵטְא דּוֹר הַמַּבּוּל אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁחָטְאוּ בְּהַשְׁחָתַת דַּרְכָּם עַל הָאָרֶץ, וְאַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ חוֹמְסִים זֶה אֶת זֶה, כַּכָּתוּב וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ חָמָס [וְחָמָס מֵהַכֹּל הָיָה, וְלָכֵן], וְכָתוּב כִּי (דף סז ע"א) מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם. מִכָּל מָקוֹם וַתַּשְׁחֵת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים.

וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם - מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. הִנְנִי מַשְׁחִיתָם בְּחֵטְא הַהַשְׁחָתָה.

וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא הִתְמַלְּאָה סְאָתָם אֶלָּא בְּחֵטְא הֶחָמָס שֶׁהָיוּ חוֹמְסִים זֶה אֶת זֶה, שֶׁהָיוּ רָעִים לַשָּׁמַיִם וְלַבְּרִיּוֹת בּוֹא רְאֵה כַּמָּה מְמֻנִּים מִלְמַעְלָה שֶׁמְּפָקְדִים עַל קוֹלוֹת אֵלּוּ שֶׁמּוֹסְרִים הַדִּין עַל חַבְרֵיהֶם עַל מַה שֶׁעָשׂוּ לָהֶם, וְעַל זֶה כָּתוּב כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם. וְלָכֵן כָּתוּב וְהִנְנִי מַשְׁחִיתָם אֶת הָאָרֶץ.

וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ בּוֹא אַתָּה וְכָל בֵּיתֶךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, לָמָּה בִּכְלָלָם [אָמַר] אֱלֹהִים וְכָאן יְיָ? מַה שׁוֹנָה כָּאן שֶׁנֶּאֱמַר ה', הַשֵּׁם הָעֶלְיוֹן שֶׁל הָרַחֲמִים? אֶלָּא סוֹד הוּא שֶׁלָּמַדְנוּ - אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁתִּתְקַבֵּל אִשָּׁה אוֹרַח עִמָּהּ אֶלָּא בִּרְשׁוּת בַּעְלָהּ.

אַף כָּךְ [גַּם כֵּן.] נֹחַ רָצָה לְהַכְנִים לַתֵּבָה לְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ, וְלֹא הָיָה [לוֹ] רָאוּי עַד שֶׁבַּעַל הַתֵּבָה יִתֵּן לוֹ רְשׁוּת לְהַכְנִים [עִמָּהּ], שֶׁכָּתוּב בּוֹא אַתָּה וְכֹל בֵּיתֶךָ אֶל הַתֵּבָה. וְלָכֵן נִקְרָא כָּאן ה', הַבַּעַל שֶׁל הַתֵּבָה,

וְאָז נִכְנַס נֹחַ וְהִתְחַבֵּר עִמָּהּ. וְכֵן לָמַדְנוּ שֶׁאֵין רְשׁוּת לְאוֹרֵחַ לְהִכָּנֵס לְבֵית אֶלָּא בִּרְשׁוּת בַּעֲלָהּ, בַּעַל הַבַּיִת. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב אַחַר כָּךְ וַיָּבֹא נֹחַ וְגוֹ'

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה. מִכָּאן לָמַדְנוּ שֶׁלֹּא יְקַבֵּל אָדָם אוֹרֵחַ בְּבֵיתוֹ אִם הוּא חוֹשֵׁד בּוֹ שֶׁהוּא רָשָׁע, אֶלָּא אִם עוֹמֵד בְּעֵינָיו לְצַדִּיק שֶׁלֹּא חָשׁוּד בְּעֵינָיו כְּלָל. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בֹּא אַתָּה וְכֹל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה.

וְלָמַדְנוּ, שֶׁאִם נָתַן לוֹ רְשׁוּת לְבַדּוֹ וְלֹא נָתַן רְשׁוּת לְכָל אוֹתָם שֶׁבָּאִים עִמּוֹ, לֹא יַכְנִים אוֹתָם לַבַּיִת. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה. לְכֻלָּם נָתַן רְשׁוּת לְהִכָּנֵס. וּמִפָּסוּק הַזֶּה לָמַדְנוּ סוֹד דֶּרֶךְ אֶרֶץ. [ד"א בֹּא אַתָּה וְכֹל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה וְגוֹ'].

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים כד) לְדָוִד מִזְמוֹר לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ. הֲרֵי שָׁנִינוּ, לְדָוִד מִזְמוֹר - שֶׁאָמַר שִׁירָה וְאַחַר כָּךְ שָׁרְתָה עָלָיו רוּחַ

הַקֹּדֶשׁ. מִזְמוֹר לְדָוִד - שֶׁשָּׁרְתָה עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְאַחַר כָּךְ אָמַר שִׁירָה.

לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ - פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה. וּמְלוֹאָהּ זוֹ הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים-ב ה) כִּי מָלֵא כְבוֹד ה' אֶת בֵּית ה', וְכָתוּב (שמות מ) וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. לָמָּה מָלֵא וְלֹא מִלֵּא? אֶלָּא מָלֵא וַדַּאי, שֶׁהִתְמַלֵּא מֵהַכֹּל, שֶׁהִתְמַלֵּא מֵהַשֶּׁמֶשׁ. הַלְבָנָה שֶׁלֵּמָה בְּכָל הַצְּדָדִים. מָלֵא מִכָּל טוּב שֶׁלְּמַעְלָה, כְּמוֹ הָאוֹצָר הַזֶּה שֶׁהִתְמַלֵּא מִכָּל טוּב שֶׁל הָעוֹלָם, וְעַל זֶה כָּתוּב לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ. תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ - אֵלּוּ שְׁאָר הָאֲרָצוֹת.

דָּבָר אַחֵר, לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ - זוֹ אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה בָּהּ. וּמְלוֹאָהּ - אֵלּוּ נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים [ד"א שֶׁבֻּלָּם מְמַלְּאִים אוֹתָהּ] מִתְמַלֵּאת [ד"א שֶׁמִּתְמַלֵּאת] מֵהֶם מִכֹּחַ עָמוּד אֶחָד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו. וְאִם תֹּאמַר עַל אֶחָד עוֹמֵד.

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, (תהלים כד) **כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ.**

השלמה מההשמטות (סימן מ"ז)

עַל יַמִּים יְסָדָהּ (תהלים כד) **- אֵלּוּ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל** הַגְּדוֹלִים שֶׁיִּסְּדוּ תּוֹרָה וְחָכְמָה שֶׁנִּקְרֵאת הַיָּם הַגָּדוֹל, **וְכֵן הוּא אוֹמֵר,** (קהלת א) **כָּל הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל הַיָּם.** וְעַל נְהָרוֹת - אֵלּוּ הַתַּלְמִידִים שֶׁהֵם הַגְּדוֹלִים מֵהַנָּהָר, וְכֵן הָרַב גָּדוֹל מִן הַתַּלְמִידִים, וְהֵם מְחַדְּדִים אֶת הָרַב בְּקֻשְׁיוֹתֵיהֶן, **וְהוּא** מְתָרֵץ לָהֶם כָּל הַקֻּשְׁיוֹת וְאֵינוֹ מִתְרַשֵּׁל, כְּמוֹ הַנְּהָרוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִים לַיָּם וְאֵינוֹ מָלֵא, שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַנְּחָלִים הֹלְכִים אֶל הַיָּם. וְהָרְאָיָה - אָמְרוּ אַחֲרֵי כֵן, מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה', כִּי אֵין מַעֲשֶׂה בְּלֹא חָכְמָה, כִּי הַתַּלְמוּד מֵבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה: ע"כ מההשמטות.

כִּי הוּא, מִי הוּא? זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר **הוּא עָשָׂנוּ, וְכָתוּב** (איוב כח) **כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט.**

עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָהָ - אֵלּוּ שִׁבְעָה עַמּוּדִים שֶׁעוֹמֶדֶת הָאָרֶץ עֲלֵיהֶם וּמְמַלְּאִים אוֹתָהּ, וְהִיא מִתְמַלֵּאת מֵהֶם. אֵיךְ מִתְמַלֵּאת מֵהֶם? בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְרַבִּים הַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם, אָז הָאָרֶץ הַזּוֹ עוֹשָׂה פֵּרוֹת וּמִתְמַלֵּאת מֵהַכֹּל.

וּבְשָׁעָה שֶׁמִּתְרַבִּים הָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם, אָז כָּתוּב (שם יד) אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ. אָזְלוּ מַיִם מִנִּי יָם - זוֹ הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁנִּשְׁקֵית מֵהַשְׁקָאָה עֶלְיוֹנָה. וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ - אוֹתוֹ הָעַמּוּד הָאֶחָד שֶׁעוֹמֵד עָלֶיהָ לִהְיוֹת מוּאָר מִמֶּנּוּ. וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבָד.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁנֶּאֱבָדִים אוֹתָם רְשָׁעִים מֵהָעוֹלָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא [עָצוּב] [מִסְתַּכֵּל] מִשְׁתַּדֵּל עַל הָעוֹלָם וְלֹא רוֹאֶה מִי שֶׁמֵּגֵן [שֶׁעוֹמֵד] עָלָיו. וְאִם תֹּאמַר חֲרֵי נַח, שֶׁהָיָה לוֹ לְהָגֵן עַל [דּוֹרוֹ] עַצְמוֹ וּלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ תּוֹלָדוֹת לָעוֹלָם - זֶהוּ

שֶׁכְּתוּב כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה. דַּוְקָא בַּדּוֹר הַזֶּה.

רַבִּי יוֹסֵי (דף סז ע"ב) **אָמַר, בַּדּוֹר הַזֶּה וָזֶה שֶׁבַח שֶׁלּוֹ, שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ דּוֹר רָשָׁע, וְנִמְצָא כָּל כָּךְ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים** [וַהֲרֵי לֹא בְּדוֹרוֹ, אֶלָּא] [ס"א וְזֶה שֶׁלּוֹ] **וַאֲפִלּוּ בְּדוֹרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, אֲבָל לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָגֵן עַל הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצְאוּ עֲשָׂרָה בָּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר** (בראשית יח) **אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה, וְלֹא נִמְצְאוּ שָׁם. גַּם כָּאן לֹא נִמְצְאוּ עֲשָׂרָה, אֶלָּא הוּא וּשְׁלֹשֶׁת בָּנָיו וּנְקֵבוֹתֵיהֶם, וְלֹא הָיוּ עֲשָׂרָה.**

סִתְרֵי תוֹרָה (בְּזוֹהַר יֶשׁ נִמְצָא זֶה)

השלמה מההשמטות (סימן יב)

מַה הֵשִׁיב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנֹחַ כְּשֶׁיָּצָא מֵהַתֵּבָה וְרָאָה אֶת הָעוֹלָם חָרֵב, וְהִתְחִיל לִבְכּוֹת לְפָנָיו וְאָמַר: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, נִקְרֵאתָ רַחוּם, הָיָה לְךָ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ וְכוּ'? הֵשִׁיבוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר: רוֹעֶה שׁוֹטֶה, עַכְשָׁו אַתָּה אוֹמֵר אֶת זֶה? לָמָּה לֹא אָמַרְתָּ בְּשָׁעָה שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ כִּי אֹתְךָ

רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי וְגוֹ', וְאַחַר הִנְנִי מֵבִיא אֶת הַמַּבּוּל מַיִם, וְאַחַר כָּךְ עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר? כָּל זֶה הִתְעַכַּבְתִּי וְאָמַרְתִּי לְךָ כְּדֵי שֶׁתְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וּמֵאָז שֶׁשָּׁמַעְתָּ שֶׁתִּנָּצֵל בַּתֵּבָה, לֹא נִכְנַס בְּלִבְּךָ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל יְשׁוּב הָעוֹלָם, וְעָשִׂיתָ תֵּבָה וְנִצַּלְתָּ, וְכָעֵת, אַחַר שֶׁנֶּאֱבַד הָעוֹלָם, פָּתַחְתָּ פִּיךָ לוֹמַר לְפָנַי בַּקָּשׁוֹת וְתַחֲנוּנִים?! כֵּיוָן שֶׁרָאָה נֹחַ כָּךְ, הִקְרִיב קָרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת, שֶׁכָּתוּב (בראשית ח) וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וְגוֹמֵר.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֹּא רְאֵה מַה בֵּין צַדִּיקִים שֶׁהָיוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל אַחַר נֹחַ וּבֵין נֹחַ. נֹחַ לֹא הֵגֵן עַל דּוֹרוֹ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם כְּאַבְרָהָם, שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם יח) וַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה - מִיָּד נִגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר וְגוֹמֵר, וְהִרְבָּה תַּחֲנוּנִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׁאַל שֶׁאִם יִמְצָא עֲשָׂרָה צַדִּיקִים, שֶׁיְּכַפֵּר לְכָל הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שֶׁהָיוּ בָּעִיר

עִם לוֹט וְאִשְׁתּוֹ וּבְנוֹתָיו עֲשָׂרָה צַדִּיקִים, וּלְפִיכָךְ לֹא הִתְפַּלֵּל.

אַחַר כָּךְ בָּא מֹשֶׁה וְהִתְפַּלֵּל וְחֵנַן עַל דּוֹרוֹ. כֵּיוָן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (שמות לב) סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ - מִיָּד עָמַד מֹשֶׁה בִּתְפִלָּה, וַיְחַל מֹשֶׁה וְגוֹמֵר, עַד שֶׁאֲחָזַתּוּ חַלְחָלָה. רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ, לֹא הִנִּיחַ מֹשֶׁה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּתוּב (שם) וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִכָּאן (תהלים קו) וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מָה רָאָה נֹחַ שֶׁלֹּא בִקֵּשׁ רַחֲמִים עַל דּוֹרוֹ? אָמַר בְּלִבּוֹ, אוּלַי לֹא אֶמָּלֵט, שֶׁכָּתוּב (בראשית ז) כִּי אֹתְךָ רָאִיתִי צַדִּיק לְפָנַי בַּדּוֹר הַזֶּה, בְּלוֹמַר לְפִי הַדּוֹר, וּלְפִיכָךְ לֹא בִקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲפִלּוּ כָּךְ הָיָה לוֹ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁנּוֹחַ לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא מִי שֶׁיֹּאמַר טוֹב עַל בָּנָיו, מִנַּיִן לָנוּ? מִגִּדְעוֹן בֶּן

יוֹאָשׁ, שֶׁלֹּא הָיָה צַדִּיק וְלֹא בֶּן צַדִּיק, וּמִשּׁוּם שֶׁאָמַר טוֹב עַל יִשְׂרָאֵל, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (שופטים ו) לֵךְ בְּכֹחֲךָ זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִדְיָן. מַה זֶּה בְּכֹחֲךָ זֶה? הַטּוֹב שֶׁאָמַרְתָּ עַל בָּנַי.

ע"כ מההשמטות.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו, חֲבֵרַי שָׁנִינוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהָעוֹלָם מִתְמַלֵּא בַּחֲטָאֵי בְּנֵי אָדָם וְהַדִּין יוֹצֵא - אוֹי לְאוֹתוֹ צַדִּיק שֶׁנִּמְצָא בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא נִתְפָּס בַּחֲטָאֵי הָרְשָׁעִים בַּתְּחִלָּה. אֵיךְ נִצָּל נֹחַ שֶׁלֹּא נִתְפַּס בַּחֲטָאֵיהֶם? אָמַר לוֹ, חֲבֵרַי נֶאֱמַר שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ תּוֹלָדוֹת לָעוֹלָם מִתּוֹךְ הַתֵּבָה. וְעוֹד, שֶׁחֲבֵרַי הַדִּין לֹא יָכֹל לִשְׁלֹט עָלָיו, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה טָמִיר וְנִסְתָּר בַּתֵּבָה וְהִתְכַּסָּה מֵהָעַיִן.

וּבֹא וּרְאֵה, כָּתוּב (צפניה ב) בַּקְּשׁוּ עָנָוָה אוּלַי תִּסָּתְרוּ בְּיוֹם אַף ה'. וְנֹחַ בִּקֵּשׁ צָדָק, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הַתֵּבָה וְנִסְתַּר בְּיוֹם אַף ה', וְעַל זֶה הַדִּין לֹא יָכֹל לִשְׁלֹט וּלְקַטְרֵג עָלָיו. כָּאן נִרְמָז

לְאוֹתָם קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים לָדַעַת בְּסוֹד הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הַהִפּוּךְ שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת כ"ב לְהַכּוֹת אֶת אוֹתָם הָרְשָׁעִים, וְעַל זֶה וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ כָּתוּב. בֹּא אַתָּה וְכֹל בֵּיתֶךָ.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מֹשֶׁה זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם [זְרוֹעַ תִּפְאַרְתּוֹ] - זוֹ זְכוּת שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁהוּא הַיָּמִין מִמֹּשֶׁה, תִּפְאֶרֶת שֶׁל מֹשֶׁה, וּמְשׁוּם כָּךְ בּוֹקֵעַ מַיִם מִפְּנֵיהֶם, שֶׁהֲרֵי הַזְּכוּת שֶׁל אַבְרָהָם הִיא בּוֹקַעַת מַיִם. וְכָל זֶה לָמָּה? לַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם עוֹלָם

בֹּא רְאֵה מַה בֵּין מֹשֶׁה לְשְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שמות לב) וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי וְגוֹ', וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְגוֹ' - מִיָּד אָמַר מֹשֶׁה, וְכִי אֶעֱזֹב דִּינָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּשְׁבִילִי? כָּעֵת יֹאמְרוּ כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁאֲנִי הֲרַגְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה נֹחַ.

שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיַּצִּיל אוֹתוֹ בַּתֵּבָה, [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר] שָׁכְתוֹב וַאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא

אֶת הַמַּבּוּל מַיִם וְגוֹ', וְכָתוּב וּמָחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וַאֲנִי הִנְנִי מֵקִים אֶת בְּרִיתִי וְגוֹ' וּבָאתָ אֶל הַתֵּבָה - כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁיִּנָּצֵל הוּא וּבָנָיו, לֹא בִקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם וְנֶאֱבְדוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָאִים מֵי הַמַּבּוּל עַל שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נד) כִּי מֵי נֹחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי נֹחַ.

אָמַר מֹשֶׁה, כְּעֵת יֹאמְרוּ בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁאֲנִי הָרַגְתִּי אוֹתָם מִשּׁוּם שֶׁאָמַר לִי וְאֶעֱשֶׂה אוֹתְךָ לְגוֹי גָּדוֹל. כְּעֵת טוֹב לִי שֶׁאָמוּת וְלֹא יֵשְׁמְדוּ יִשְׂרָאֵל. מִיָּד - וַיָּחֶל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו. בִּקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם וְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם.

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁבִּקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלֵיהֶם מָה אָמַר? לָמָּה ה' יֶחֱרָה אַפְּךָ בְּעַמֶּךָ. וְכִי הַדָּבָר הַזֶּה אֵיךְ אָמַר אוֹתוֹ מֹשֶׁה לָמָּה, וַהֲרֵי עָבְדוּ כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה וְגוֹ', וּמֹשֶׁה אָמַר לָמָּה? אֶלָּא כָּךְ לָמְדָנוּ, מִי שֶׁמְּרַצֶּה אֶת הָאַחֵר, לֹא

צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת אוֹתוֹ חֵטְא [שֶׁהוּא] לְגָדוֹל, אֶלָּא יַקְטִין אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְאַחַר כָּךְ יַגְדִּיל אוֹתוֹ לִפְנֵי הָאַחֵר [הָרָשָׁע], שֶׁכָּתוּב אַתֶּם חֲטָאתֶם חֲטָאָה גְדֹלָה.

וְלֹא עָזַב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁמָּסַר עַצְמוֹ לְמִיתָה, שֶׁכָּתוּב וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָחַל לָהֶם, שֶׁכָּתוּב וַיִּנָּחֶם ה' עַל הָרָעָה וגו'. וְנֹחַ לֹא עָשָׂה כֵּן, אֶלָּא רָצָה לְהִנָּצֵל, וְעָזַב אֶת כָּל הָעוֹלָם.

וּבְכָל פַּעַם שֶׁהַדִּין שׁוֹרֶה עַל הָעוֹלָם, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹמֶרֶת: אוֹי שֶׁלֹּא נִמְצָא כְּמוֹ מֹשֶׁה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סג) וַיִּזְכֹּר יְמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עַמּוֹ אַיֵּה הַמַּעֲלֵם מִיָּם וגו', שֶׁכָּתוּב (שמות יד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצְעַק אֵלָי. שֶׁהֲרֵי בַּתְּפִלָּה הוּא הֶעֱלָה אוֹתָם מֵהַיָּם, וּמִשּׁוּם שֶׁשָּׂם עַצְמוֹ בִּתְפִלָּה עַל יִשְׂרָאֵל בַּיָּם, נִקְרָא [עַל שְׁמוֹ] הַמַּעֲלֵם מִיָּם, שֶׁהוּא הֶעֱלָה אוֹתָם מֵהַיָּם.

אַיֵּה הַשָּׂם בְּקִרְבּוֹ אֶת רוּחַ קָדְשׁוֹ - זֶהוּ מֹשֶׁה, שֶׁהִשְׁרָה (דף סח ע"א) שְׁכִינָה בֵּין יִשְׂרָאֵל. מוּלִיכָם בַּתְּהֹמוֹת - כְּשֶׁנִּבְקְעוּ הַמַּיִם וְהָלְכוּ בְּתוֹךְ הַתְּהוֹם בַּיַּבָּשָׁה שֶׁקָּפְאוּ הַמַּיִם [וְהַכֹּל נֶאֱמַר עַל מֹשֶׁה] [נ"א וְעַל זֶה נִקְרָא מֹשֶׁה עִמּוֹ], מִשּׁוּם שֶׁמָּסַר עַצְמוֹ עַל יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אַף עַל גַּב שֶׁצַּדִּיק הָיָה נֹחַ, אֵינוֹ כְּדַאי [כְּדֵי] שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָגֵן עַל הָעוֹלָם בִּשְׁבִילוֹ.

בֹּא רְאֵה, מֹשֶׁה לֹא תָלָה הַדָּבָר בִּזְכוּתוֹ, אֶלָּא בִּזְכוּת הָאָבוֹת הָרִאשׁוֹנִים, אֲבָל לְנֹחַ לֹא הָיָה לוֹ בְּמַה שֶׁיִּתְלֶה בִּזְכוּת כְּמוֹ מֹשֶׁה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְעִם כָּל זֶה, כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וַהֲקִמֹתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּךְ, הָיָה לוֹ לְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. וְהַקָּרְבָּן שֶׁהִקְרִיב אַחַר כָּךְ - שֶׁיַּקְרִיב אוֹתוֹ מִקֹּדֶם לָזֶה, אוּלַי יִשְׁבַּךְ הַכַּעַס מֵהָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת, שֶׁהֲרֵי רִשְׁעֵי הָעוֹלָם הָיוּ מַכְעִיסִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהוּא יַקְרִיב קָרְבָּן?! אֶלָּא וַדַּאי נֹחַ פּוֹחֵד עַל עַצְמוֹ הָיָה בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִפְגֹּשׁ בּוֹ הַמָּוֶת בְּתוֹךְ

רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, שֶׁהָיָה רוֹאֶה מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים בְּכָל יוֹם וְאֵיךְ מַכְעִיסִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל יוֹם.

רַבִּי [אֶלְעָזָר פַּתַח] יִצְחָק אָמַר, כָּל פַּעַם שֶׁמִּתְרַבִּים רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, הַצַּדִּיק שֶׁנִּמְצָא בֵּינֵיהֶם נִתְפָּס בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל ט) וּמִמִּקְדָּשִׁי תָּחֵלּוּ. וְשָׁנִינוּ, אַל תִּקְרֵי מִמִּקְדָּשִׁי אֶלָּא מִמְקֻדָּשַׁי. וְאֵיךְ הִשְׁאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת נֹחַ בֵּין כָּל אוֹתָם הָרְשָׁעִים? אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ תּוֹלָדוֹת לָעוֹלָם, שֶׁהָיָה צַדִּיק כָּרָאוּי.

וְעוֹד, שֶׁהוּא הִתְרָה בָּהֶם כָּל יוֹם וָיוֹם וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ, וְקַיֵּם בְּנַפְשׁוֹ אֶת הַפָּסוּק שֶׁכָּתוּב (שם ג) וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְגוֹ', וְכָתוּב וְאַתָּה אֶת נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ. מִכָּאן שֶׁכָּל מִי שֶׁמַּזְהִיר אֶת הָרָשָׁע - אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא קִבֵּל מִמֶּנּוּ, הוּא מַצִּיל אֶת עַצְמוֹ, וְאוֹתוֹ רָשָׁע נִתְפָּס בְּחֶטְאוֹ. וְעַד כַּמָּה יַזְהִיר אוֹתוֹ? עַד שֶׁיַּכֶּה אוֹתוֹ, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ הַחֲבֵרִים.

רַבִּי יוֹסֵי הָיָה מָצוּי לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן יוֹם אֶחָד. אָמַר לוֹ, מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל חַיּוֹת הַבָּר וְעוֹף הַשָּׁמַיִם עִם הָרְשָׁעִים? אִם בְּנֵי הָאָדָם חָטְאוּ, בְּהֵמוֹת וְעוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם וּשְׁאָר הַבְּרִיּוֹת מֶה חָטְאוּ? אָמַר לוֹ, מְשׁוּם שֶׁכָּתוּב כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ. כֻּלָּם הָיוּ מַשְׁחִיתִים דַּרְכֵיהֶם. עָזְבוּ אֶת מִינָם וְנִדְבְּקוּ בְּמִין אַחֵר.

בֹּא רְאֵה, אוֹתָם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם גָּרְמוּ כָּךְ לְכָל הַבְּרִיּוֹת, וְרָצוּ [לְהַשְׁכִּיחַ] לְהַכְחִישׁ מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְהֵם גָּרְמוּ לְכָל הַבְּרִיּוֹת לְהַשְׁחִית דַּרְכָּם כְּמוֹ שֶׁהֵם הִשְׁחִיתוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַתֶּם רְצִיתֶם [לְהַשְׁכִּיחַ] לְהַכְחִישׁ מַעֲשֵׂי יָדַי? אֲנִי אַשְׁלִים רְצוֹנְכֶם, וּמָחִיתִי אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. אַחֲזִיר הָעוֹלָם לְמַיִם כְּמוֹ שֶׁהָיָה בַּהַתְחָלָה, מַיִם בְּמַיִם, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. מִכָּאן וָהָלְאָה אֶעֱשֶׂה בְּרִיּוֹת אֲחֵרוֹת בָּעוֹלָם כָּרָאוּי.

וַיָּבֹא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וּנְשֵׁי בָנָיו אִתּוֹ. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'. כַּמָּה הֵם בְּנֵי

אָדָם אֲטוּמֵי לֵב וּסְתוּמֵי עֵינַיִם שֶׁלֹּא מַשְׂגִּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים בִּכְבוֹד רִבּוֹנָם, שֶׁכָּתוּב בּוֹ הֲלוֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא. אֵיךְ רוֹצִים בְּנֵי אָדָם לְהִסְתַּתֵּר מֵחַטָּאֵיהֶם וְאוֹמְרִים מִי רוֹאֵנוּ וּמִי יוֹדְעֵנוּ, וְכָתוּב (ישעיה כט) וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם. לְאָן יֵחָבְאוּ מִפָּנָיו?.

לְמֶלֶךְ שֶׁבָּנָה פַּלְטֵרִין וְעָשָׂה תַּחַת הָאָרֶץ מְחִלּוֹת נִסְתָּרוֹת. לְיָמִים מָרְדוּ בְּנֵי הָאַרְמוֹן בַּמֶּלֶךְ. חִקְיף [צעֵר] עֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ בִּגְיָסוֹת. מָה עָשׂוּ? נִכְנְסוּ וְהֶחְבִּיאוּ עַצְמָם תַּחַת נִקְבֵי הַמְּחִלּוֹת. אָמַר הַמֶּלֶךְ, אֲנִי עָשִׂיתִי אוֹתָם, וּמִלְּפָנַי אַתֶּם רוֹצִים לְהִתְחַבֵּא? זֶהוּ שֶׁכָּתוּב אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'? אֲנִי הוּא שֶׁעָשִׂיתִי מְחִלּוֹת וְעָשִׂיתִי חֹשֶׁךְ וְאוֹר, וְאַתֶּם אֵיךְ תּוּכְלוּ לְהִתְחַבֵּא מִלְּפָנַי?!

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ וּמַמְשִׁיךְ עַצְמוֹ לְהִסְתַּתֵּר, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה בּוֹ דִּין בְּגָלוּי. וּכְשֶׁהָאָדָם מִטַּהֵר עַצְמוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהַסְתִּירוֹ שֶׁלֹּא יֵרָאֶה בְּיוֹם אַף ה'.

שֶׁוַּדַּאי שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לָאָדָם (דף סח ע"ב) שֶׁלֹּא לְהֵרָאוֹת לִפְנֵי הַמַּשְׁחִית כְּשֶׁשּׁוֹרָה עַל הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בּוֹ, שֶׁהֲרֵי כָּל אֵלּוּ שֶׁנִּרְאִים לְפָנָיו, יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁחִית.

וְזֶהוּ מַה שֶּׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּל אָדָם שֶׁעֵינוֹ רָעָה - עֵין הַמַּשְׁחִית שׁוֹרָה עָלָיו. וְהוּא נִקְרָא מַשְׁחִית הָעוֹלָם. וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהִשָּׁמֵר מִמֶּנּוּ וְלֹא לְהִתְקָרֵב אֵלָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנָּזֵק [לְפָנָיו], וְאָסוּר לִקְרַב אֵלָיו בְּהִתְגַּלּוּת. וּמִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ לְהִשָּׁמֵר מֵאִישׁ רַע עַיִן, וּמִלִּפְנֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

[וְעַל זֶה] מַה כָּתוּב בִּבְלִעָם? (במדבר כד) וְנֶאֱם הַגֶּבֶר שְׁתֻם הָעָיִן. שֶׁעַיִן רָעָה הָיְתָה לוֹ, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה מִסְתַּכֵּל בּוֹ, הָיָה מַמְשִׁיךְ עָלָיו אֶת רוּחַ הַמַּשְׁחִית. וְלָכֵן רָצָה לְהִסְתַּכֵּל בְּיִשְׂרָאֵל, כְּדֵי לְהַשְׁמִיד בְּכָל מָקוֹם שֶׁעֵינָיו הָיוּ מִסְתַּכְּלוֹת. מַה כָּתוּב? וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת עֵינָיו. שָׁזַקף עַיִן אַחַת וְהִנְמִיךְ עַיִן אַחַת כְּדֵי לְהִסְתַּכֵּל עַל יִשְׂרָאֵל בְּעַיִן רָעָה.

בא רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לִשְׁבָטָיו. וְרָאָה שֶׁהַשְׁכִינָה מְכַסָּה עֲלֵיהֶם וְרוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם מִתְקֶנֶת בִּשְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים תַּחְתֶּיהָ, וְאֵין יְכוֹלוֹת עֵינָיו לִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם. אָמַר, אֵיךְ אוּכַל לָהֶם, שֶׁהֲרֵי רוּחַ קְדוֹשָׁה עֲלִיוֹנָה רוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם וּמְכַסָּה אוֹתָם בִּכְנָפֶיהָ? וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וּכְלָבִיא מִי יְקִימֶנּוּ. מִי יְקִימֶנּוּ מֵעֲלֵיהֶם כְּדֵי שֶׁיִּתְגַּלּוּ וְתִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם הָעַיִן.

וְעַל זֶה רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכַסּוֹת אֶת נֹחַ, לְהִסְתַּתֵּר מֵהָעַיִן, שֶׁלֹּא תּוּכַל רוּחַ הַטֻּמְאָה לִשְׁלֹט עָלָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵשְׁחֵת, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. וַיָּבֹא נֹחַ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְהִסְתַּתֵּר מֵהָעַיִן. מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל, [שֶׁהֲרֵי] הַמַּיִם דָּחֲקוּ אוֹתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, רָאָה מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁהָיָה בָּא [אֵלָיו] וְלָכֵן נִכְנַס לַתֵּבָה וְנִשְׁמַר בָּהּ שְׁנֵים עָשָׂר חֳדָשִׁים [שֶׁל הַשָּׁנָה]. וְלָמָּה שְׁנֵים עָשָׂר חֳדָשִׁים? נֶחְלְקוּ בָּהּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה. הָאֶחָד אָמַר שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ שֶׁכָּךְ הוּא דִּין הָרְשָׁעִים. וְאֶחָד אָמַר לְהַשְׁלִים צַדִּיק [נ"א צָרִיךְ] שְׁתֵּים

עֲשָׂרָה דְּרָגוֹת וּשְׁאָר הַדְּרָגוֹת שֶׁהָיוּ רְאוּיִים לָצֵאת מֵהַתֵּבָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים הֵם בְּמַיִם וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּאֵשׁ, וַהֲרֵי כָּאן הָיוּ מַיִם, וְלָמָּה שְׁנֵים עָשָׂר חֳדָשִׁים? אָמַר [לו] רַבִּי יוֹסֵי, בִּשְׁנֵי דִינֵי הַגֵּיהִנֹּם נִדּוֹנוּ - בְּמַיִם וְאֵשׁ. בְּמַיִם - שֶׁהַמַּיִם שָׁיָרְדוּ עֲלֵיהֶם מִלְמַעְלָה הָיוּ צוֹנְנִים כַּשֶּׁלֶג. וּבְאֵשׁ - שֶׁהַמַּיִם שֶׁיָּצְאוּ מִלְמַטָּה הָיוּ רוֹתְחִים כָּאֵשׁ. וְעַל זֶה בְּדִין הַגֵּיהִנֹּם נִדּוֹנוּ - **בְּאֵשׁ וּמַיִם** [וְלָכֵן שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הָיוּ. שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, דִּין חָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם הֵם שְׁנֵים עָשָׂר חֳדָשִׁים. וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. וְעַל זֶה כָּל אוֹתָם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם נִדּוֹנִים בִּשְׁנֵי דִינִים הַלָּלוּ - בְּמַיִם וְאֵשׁ] **עַד שֶׁהִשְׁמִדוּ** מִן הָעוֹלָם. וְנֹחַ הָיָה מִסְתַּתֵּר בַּתֵּבָה וְהִתְכַּפָּה מִן הָעַיִן וְהַמַּשְׁחִית וְלֹא קָרַב אֵלָיו, וְהַתֵּבָה הָיְתָה שָׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ.

אַרְבָּעִים יוֹם לָקוֹ, שֶׁכָּתוּב וַיְהִי הַמַּבּוּל אַרְבָּעִים יוֹם עַל הָאָרֶץ וְגוֹ'. וְכָל שְׁאָר הַזְּמַן נִמְחוּ מֵהָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ. אוֹי

לָהֶם לְאוֹתָם רְשָׁעִים, שֶׁהֲרֵי לֹא יָקוּמוּ לִחְיוֹת בָּעוֹלָם לַעֲמֹד בְּדִין. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּמָּחוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ט) שִׁמָּם מָחִיתָ לְעוֹלָם וָעֶד. שֶׁאֲפִלּוּ לַעֲמֹד בְּדִין לֹא יָקוּמוּ.

וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (שם נז) רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ. אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים שֶׁחוֹטְאִים וּמַרְגִּיזִים אֶת רִבּוֹנָם בְּכָל יוֹם, וּבַחֲטָאֵיהֶם דּוֹחִים אֶת הַשְּׁכִינָה מִן הָאָרֶץ, וְגוֹרְמִים שֶׁתִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם. וְהַשְּׁכִינָה נִקְרֵאת אֱלֹהִים, וְעָלֶיהָ כָּתוּב רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים.

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה, שֶׁדָּחוּ אוֹתָהּ הַחוּצָה. וַתָּרָם מֵעַל הָאָרֶץ, שֶׁלֹּא שׁוֹרָה בָּעוֹלָם וְהִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ. וּכְשֶׁהִיא מִסְתַּלֶּקֶת מֵהָעוֹלָם, חֲרֵי אֵין מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ בָּעוֹלָם, וְאָז הַדִּין שׁוֹלֵט [הַדִּין] עָלָיו. וּכְשֶׁנִּמְחוּ רִשְׁעֵי הָעוֹלָם וְנִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ [מֵהָעוֹלָם], הַשְּׁכִינָה מַחֲזִירָה אֶת מְדוֹרָהּ לָעוֹלָם.

אָמַר לוֹ רַבִּי יֵיסָא, אִם כָּךְ, חֲרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמְחוּ הָרְשָׁעִים שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, אָז לָמָּה לֹא חָזְרָה הַשְּׁכִינָה לִמְקוֹמָהּ כְּבַתְּחִלָּה? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ בָהּ שָׁאָר צַדִּיקֵי הָעוֹלָם, אֶלָּא [אֲבָל] בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָלְכוּ, יָרְדָה וְשָׁמָה אֶת (דף סט ע"א) מְדוֹרָהּ עִמָּהֶם. וּמָה בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה אַחֶרֶת לֹא נִפְרְדָה מֵהֶם - כָּל שֶׁכֵּן אִם נִשְׁאֲרוּ בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

וַחֲרֵי אָמַרְנוּ. בְּכָל הַחֲטָאִים שֶׁל רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, דּוֹחִים אֶת הַשְּׁכִינָה. אֶחָד מֵהֶם מִי שֶׁמַּשְׁחִית דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, וְלָכֵן לֹא רוֹאָה פְּנֵי שְׁכִינָה וְלֹא נִכְנָם לַפָּלְטֵרִין. וְעַל זֶה כָּתוּב עַל אֵלֶּה וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ, שֶׁנִּמְחוּ מֵהַכֹּל.

בֹּא רְאֵה, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת הַמֵּתִים, כָּל אוֹתָם מֵתִים שֶׁיִּמְצְאוּ בַּחוּץ בִּשְׁאָר אַרְצוֹת נָכְרִיּוֹת, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִבְרָא לָהֶם גּוּפֵיהֶם [נ"א יַעֲמִידֵם בְּגוּפָם] כָּרָאוּי. שֶׁהֲרֵי עֵצֶם אַחַת שֶׁנִּשְׁאֶרֶת בָּאָדָם תַּחַת הָאָרֶץ, אוֹתָהּ עֵצֶם

תֵּעָשֶׂה כַּשְּׁאוֹר שֶׁבָּעִסָּה, וְעָלֶיהָ יִבְנֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת כָּל הַגּוּף.

וְלֹא יִתֵּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָהֶם נְשָׁמוֹת אֶלָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) הִנֵּה אֲנִי פֹּתֵחַ אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל. שֶׁיִּתְגַּלְגְּלוּ תַּחַת הָאָרֶץ. וְאַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב? וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחִייתֶם וְגו', שֶׁהֲרֵי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יְקַבְּלוּ נְשָׁמוֹת כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם, פְּרָט לְאֵלּוּ [דּוֹר הַמַּבּוּל] שֶׁנִּטְמְאוּ וְטִמְּאוּ אֶת הָאָרֶץ. בְּאֵלֶּה כָּתוּב וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ, דַּוְקָא מִן הָאָרֶץ. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִקְשׁוּ וְנֶחְלְקוּ הָרִאשׁוֹנִים עַל זֶה. וַיִּמָּחוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סט) יִמָּחוּ מִסֵּפֶר חַיִּים.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכָּתוּב וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ, וְכָתוּב לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ. אֲבָל יָקוּמוּ בְּדִין. וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם

וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם. וְהַמַּחֲלֹקֶת בָּזֶה. אֲבָל הַכֹּל בְּפִי שֶׁבְּאַרוּהָ הַחֲבֵרִים.

וַיְמַח אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. רַבִּי אַבָּא אָמַר, [אֶת כָּל] - לִכְלֹל כָּל אוֹתָם שַׁלִּיטִים שֶׁשּׁוֹלְטִים הַמְּמֻנִּים עַל הָאָרֶץ, וְזֶהוּ הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה. שֶׁכַּאֲשֶׁר עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּין בִּבְנֵי הָעוֹלָם, מַעֲבִיר אֶת אוֹתָם הַשַּׁלִּיטִים הַמְּמֻנִּים עֲלֵיהֶם בַּהַתְחָלָה, וְאַחַר כָּךְ אֶת אוֹתָם שֶׁיּוֹשְׁבִים תַּחַת כַּנְפֵיהֶם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה כד) יִפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם, וְאַחַר כָּךְ - עַל מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל הָאֲדָמָה.

וְאֵיךְ מְעֻבָּרִים מִלְּפָנָיו? אֶלָּא מַעֲבִיר אוֹתָם בְּאֵשׁ שָׁדוֹלֶקֶת. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים ד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא. אֵשׁ [הוא] שֶׁאוֹכֶלֶת אֵשׁ. אוֹתוֹ שֶׁעוֹמֵד מֵעֲלֵיהֶם [נ"א עוֹבֵר] בְּאֵשׁ. וְאוֹתָם שֶׁיּוֹשְׁבִים תַּחְתֵּיהֶם בְּמַיִם. וּמְשׁוּם כָּךְ וַיְמַח אֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְאַחַר כָּךְ מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיִּמָּחוּ מִן הָאָרֶץ,

כָּל אֵלּוּ שֶׁלְּמַטָּה. וַיִּשָּׁאֵר אַךְ נֹחַ - אַךְ לְמַעֵט. שֶׁלֹּא נִשְׁאֲרוּ בָּעוֹלָם רַק נֹחַ וּמִי שֶׁעִמּוֹ בַּתֵּבָה. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, שֶׁהָיָה חִגֵּר, שֶׁהִכִּישׁוֹ אַרְיֵה, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ.

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתֵּבָה. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (משלי כב) עָרוּם רָעָה רָעָה וְנִסְתָּר. פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל נֹחַ שֶׁנִּכְנַס לַתֵּבָה וְהִסְתַּתֵּר בָּהּ, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הַתֵּבָה בִּזְמַן שֶׁהַמַּיִם דָּחֲקוּ אוֹתוֹ. וַהֲרֵי נֶאֱמַר שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִכְנַס לַתֵּבָה, רָאָה אֶת מַלְאַךְ הַמָּוֶת שֶׁהוֹלֵךְ בֵּינֵיהֶם וּמַקִּיף אוֹתָם. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתוֹ, נִכְנַס לַתֵּבָה וְהִסְתַּתֵּר בְּתוֹכָהּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר. רָאָה רָעָה - וְזֶהוּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת, וְנִסְתַּר מִלְּפָנָיו. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב מִפְּנֵי מֵי הַמַּבּוּל.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר, [לֹא כָּתוּב וַיִּסָּתֵר] חָזַר עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר, בִּזְמַן שֶׁהַמָּוֶת שָׁרוּי בָּעוֹלָם, בֶּן אָדָם חָכָם יִסְתַּתֵּר וְלֹא יַעֲמֹד בַּחוּץ וְלֹא יִתְרָאֶה לִפְנֵי הַמַּשְׁחִית, מִשּׁוּם שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּתְּנָה לוֹ הָרְשׁוּת, הוּא יַשְׁחִית אֶת כָּל אוֹתָם שֶׁנִּמְצָאִים

לְפָנָיו וְעוֹבְרִים לְפָנָיו גָּלוּי. וְסוֹף הַפָּסוּק - וּפְתָאִים עָבְרוּ וְנֶעֱנָשׁוּ. עָבְרוּ לְפָנָיו וְהִתְרָאוּ לְפָנָיו, וְנֶעֱנָשׁוּ.

דָּבָר אַחֵר עָבְרוּ - עָבְרוּ עַל מִצְוָה זוֹ [נ"א שֶׁל רִבּוֹנָם] וְנֶעֱנָשׁוּ. דָּבָר אַחֵר עָרוּם רָאָה רָעָה וְנִסְתָּר - זֶה נֹחַ. וּפְתָאִים עָבְרוּ וְנֶעֱנָשׁוּ - אֵלּוּ בְּנֵי דוֹרוֹ [וְנֶעֱנָשׁוּ]. כֵּיוָן שֶׁהִסְתַּתֵּר וְהִשְׁתַּהָה שָׁם כָּל אוֹתוֹ זְמַן, (דף סט ע"ב) אַחַר כָּךְ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, [וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ] בּוֹא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין נַעֲשָׂה, לֹא כָתוּב בּוֹ זְכִירָה. כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה [בּוֹ] הַדִּין וְנֶאֱבְדוּ רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, אָז כָּתוּב בּוֹ זְכִירָה. שֶׁהֲרֵי כַּאֲשֶׁר הַדִּין שָׁרוּי בָּעוֹלָם, לֹא נִמְצֵאת הִתְחַבְּרוּת, וְהַמַּשְׁחִית שָׁרוּי עַל הָעוֹלָם. כֵּיוָן שֶׁעָבַר הַדִּין וְשָׁכַךְ הָרֹגֶז, שָׁב הַכֹּל לִמְקוֹמוֹ, וְלָכֵן כָּתוּב כָּאן וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ, שֶׁבּוֹ שׁוֹרֶה זָכוֹר, שֶׁנֹּחַ אִישׁ צַדִּיק כָּתוּב בּוֹ.

כָּתוּב (תהלים פט) אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם. בְּשָׁעָה שֶׁהַיָּם קוֹפֵץ בְּגַלָּיו וְהַתְּהוֹמוֹת עוֹלִים וְיוֹרְדִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

שׁוֹלֵחַ חוּט אֶחָד מִצַּד הַיָּמִין וּמוֹשֵׁךְ אֶת גַּלָּיו וְשׁוֹכֵךְ
וַעֲפוֹ, וְאֵין מִי שֶׁיּוֹדֵעַ אוֹתוֹ.

יוֹנָה יָרַד לַיָּם וְהִזְדַּמֵּן לוֹ אוֹתוֹ הַדָּג וּבָלַע אוֹתוֹ,
אֵיךְ לֹא יָצְאָה נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ וְלֹא פָּרְחָה
מִיָּד? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט
בְּאוֹתָהּ גֵּאוּת שֶׁל הַיָּם, וְאוֹתָהּ גֵּאוּת הַיָּם הִיא חוּט
אֶחָד שֶׁל הַשְּׂמאל שֶׁמַּעֲלֶה אֶת הַיָּם לְמַעְלָה, וּבוֹ
הוּא מִתְעַלֶּה. וְאִם לֹא אוֹתוֹ הַחוּט שֶׁמַּגִּיעַ אֵלָיו
מִצַּד הַיָּמִין, לֹא יַעֲלֶה לְעוֹלָמִים. שֶׁכַּאֲשֶׁר [שֶׁפִּיוָּן]
שֶׁאוֹתוֹ הַחוּט יוֹרֵד לַיָּם, וְהַיָּם אוֹחֵז בּוֹ, אָז
מִתְעוֹרְרִים הַגַּלִּים וְשׁוֹאֲגִים לִטְרֹף טֶרֶף, עַד
שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵשִׁיב אוֹתוֹ [אוֹתָם] לְאָחוֹר
וְשָׁבִים לִמְקוֹמָם.

וְהוּ שֶׁכָּתוּב בְּשׁוּא גַּלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם. תְּשַׁבְּחֵם
אֶת אוֹתָם גַּלֵּי הַיָּם. תְּשַׁבְּחֵם - תְּשַׁבֵּר אוֹתָם
לַחֲזוֹר לִמְקוֹמָם. דָּבָר אַחֵר, תְּשַׁבְּחֵם מַמָּשׁ. שֶׁבַח
הוּא לָהֶם מִשּׁוּם שֶׁעוֹלִים לִרְאוֹת בְּהִשְׁתּוֹקְקוּת.
מִכָּאן, כָּל מִי שֶׁנִּכְסָף לְהִסְתַּכֵּל וְלָדַעַת, אַף עַל גַּב

שֶׁלֹּא יָכוֹל [נ"א וְלֹא נוֹתְנִים לוֹ רְשׁוּת] - הַשָּׁבַח הוּא שֶׁלּוֹ, וְכֻלָּם מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נֹחַ, כְּשֶׁהָיָה בַּתֵּבָה, הָיָה פּוֹחֵד שֶׁלֹּא יִזְכֹּר אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים. וְכֵיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה הַדִּין וְנֶעֱבְרוּ רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, אָז מַה כָּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בֹּא רְאֵה, כְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין שָׁרוּי בָּעוֹלָם, לֹא צָרִיךְ לָאָדָם שֶׁיִּזָּכֵר שְׁמוֹ לְמַעְלָה [לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּעוֹלָם]. שֶׁהֲרֵי אִם נִזְכָּר שְׁמוֹ, נִזְכָּרִים [כָּל] חֲטָאָיו וְיָבוֹאוּ לְהַשְׁגִּיחַ בּוֹ. מִנַּיִן לָנוּ? מִשּׁוּנַמִּית. שֶׁאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיָה יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם, וְאָז אָמַר לָהּ אֱלִישָׁע (מלכים-ב ד) הֲיֵשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ? זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁאָז נִקְרָא מֶלֶךְ. מֶלֶךְ הַקָּדוֹשׁ. מֶלֶךְ הַמִּשְׁפָּט. וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אָנֹכִי יוֹשָׁבֶת. אֵינִי רוֹצָה שֶׁיִּזָּכְרוּ אוֹתִי וְיַשְׁגִּיחוּ בִי, אֶלָּא בְּתוֹךְ עַמִּי. מִי שֶׁמַּכְנִים רֹאשׁוֹ בֵּין הָעָם [כְּלוֹ], לֹא יַשְׁגִּיחוּ עָלָיו לָדוּן אוֹתוֹ לְרַע. מִשּׁוּם כָּךְ אָמְרָה בְּתוֹךְ עַמִּי.

בֹּא רְאֵה, נֹחַ, בְּשָׁעָה שֶׁהָרְגוּ הָיָה שָׁרוּי בָּעוֹלָם, לֹא נִזְכַּר. כֵּיוָן שֶׁעָבַר הַדִּין, מַה כָּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. עַכְשָׁו נִזְכַּר שְׁמוֹ. דָּבָר אַחֵר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי.

רַבִּי חִזְקִיָּה הָיָה הוֹלֵךְ מִקַּפּוֹטְקִיָּא לְלוּד. פָּגַע בּוֹ רַבִּי יֵיסָא. אָמַר לוֹ, תְּמַהֲנִי עָלֶיךָ שֶׁאַתָּה לָבַד, שֶׁחֲבֵרַי שָׁנִינוּ שֶׁלֹּא יֵצֵא אָדָם יְחִידִי לַדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ, תִּינוֹק אֶחָד הָלַךְ עִמִּי, וְהוּא בָּא אַחֲרַי. אָמַר לוֹ, וְעַל זֶה אֲנִי תָּמֵהַּ, אֵיךְ הוֹלֵךְ עִמְּךָ מִי שֶׁלֹּא תְדַבֵּר עִמּוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה? שֶׁחֲבֵרַי שָׁנִינוּ, כָּל מִי שֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ וְאֵין עִמּוֹ דִּבְרֵי תוֹרָה, מְסַתַּכֵּן בְּנַפְשׁוֹ. אָמַר לוֹ, כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי.

בֵּינָתַיִם הִגִּיעַ אוֹתוֹ תִינוֹק. אָמַר לוֹ רַבִּי יֵיסָא, בְּנִי, מֵאֵיזֶה מָקוֹם אַתָּה? אָמַר לוֹ, מֵעִיר לוּד, וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהָאִישׁ הַזֶּה הֶחָכָם הוֹלֵךְ לְשָׁם, וְזִמַּנְתִּי עַצְמִי לַעֲבוֹדָתוֹ וְלָלֶכֶת עִמּוֹ. אָמַר לוֹ, בְּנִי, אַתָּה יוֹדֵעַ דִּבְרֵי תוֹרָה? אָמַר לוֹ, אֲנִי יוֹדֵעַ, שֶׁחֲבֵרַי אָבִי לִמֵּד אוֹתִי בְּפָרָשַׁת קָרְבָּנוֹת, וְהִרְבַּנְתִּי אָזְנַי

לְמַה שֶׁהָיָה אוֹמֵר עִם אָחִי, שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמֶּנִּי. אָמַר לוֹ רַבִּי יֵיסָא, בְּנִי, אֱמֹר לִי.

פָּתַח וְאָמַר: וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַה' וַיִּקַּח מִכֹּל הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה וּמִכֹּל הָעוֹף הַטָּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ. וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ - זֶהוּ הַמִּזְבֵּחַ שֶׁהִקְרִיב בּוֹ אָדָם הָרִאשׁוֹן. לָמָּה נֹחַ הִקְרִיב עוֹלָה, שֶׁהֲרֵי עוֹלָה לֹא עוֹלָה אֶלָּא בִּשְׁבִיל הִרְהוּר וּרְצוֹן הַלֵּב, וְנֹחַ בַּמָּה חָטָא? אֶלָּא נֹחַ הִרְהֵר וְאָמַר: הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּזַר דִּין עַל הָעוֹלָם שֶׁיֶּחֱרַב, אוּלַי מִשּׁוּם שֶׁמַּצִּיל אוֹתִי פָּקְעָה כָּל זְכוּתִי וְלֹא תִשָּׁאֵר לִי זְכוּת בָּעוֹלָם? מִיָּד - וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַה'.

אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ שֶׁבּוֹ הִקְרִיב אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה. אִם כָּךְ, אָז לָמָּה וַיִּבֶן? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁרָשְׁעֵי הָעוֹלָם גָּרְמוּ שֶׁלֹּא עָמַד בִּמְקוֹמוֹ. כֵּיוָן שֶׁבָּא נֹחַ, כָּתוּב בּוֹ וַיִּבֶן. וַיַּעַל עֹלֹת, כָּתוּב עֹלַת, אֶחָד. כָּתוּב (ויקרא א) עֹלָה הִוא אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַה' [לְעוֹלָם עֹלָה עוֹלֶה זָכָר. אִם] עוֹלָה - עוֹלֶה זָכָר וְלֹא עוֹלָה נְקֵבָה, שֶׁכָּתוּב

זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֻנּוּ. לָמָּה כָּתוּב אִשֶּׁה, שֶׁהֲרֵי אֵשׁ צְרִיכָה לְהִמָּצֵא שָׁם?.

אֶלָּא אַף עַל גַּב שֶׁעוֹלָה נִקְרֶבֶת זָכָר וְלִמְקוֹמָהּ נִקְרֶבֶת, הַנְּקֵבָה לֹא צְרִיכָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, אֶלָּא עִמָּהּ נִקְרָב, בִּשְׁבִיל לְחַבֵּר זֶה עִם זֶה. שֶׁעוֹלָה הַנְּקֵבָה אֶל הַזָּכָר לְהִתְחַבֵּר בְּאֶחָד, וְאַף עַל גַּב שֶׁאִשָּׁה לְשׁוֹם אִישִׁים.

נֹחַ הָיָה צָרִיךְ לְהַקְרִיב עוֹלָה, שֶׁהוּא בַּמָּקוֹם שֶׁל הַזָּכָר, עָשָׂה אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהִתְחַבֵּר וּלְהִכָּנֵם לַתֵּבָה, וְעַל זֶה הִקְרִיב עוֹלָה. עוֹלָה הוּא אִשֶּׁה. אֵשׁ ה'. שֶׁהִתְחַבֵּר [עִמָּהּ] הַשְּׂמֹאל בַּנְּקֵבָה. שֶׁהֲרֵי [כָּל] נְקֵבָה מִצַּד הַשְּׂמֹאל בָּאָה, וְזָכָר מִצַּד הַיָּמִין בְּהִתְדַּבְּקוּת זֶה בָּזֶה, וְלָכֵן נִקְרֵאת [עוֹלָה] נְקֵבָה אִשֶּׁה. אִשֶּׁה - קֶשֶׁר שֶׁל הָאַהֲבָה שֶׁאוֹחֵז בָּהּ הַשְּׂמֹאל לְהַעֲלוֹתָהּ לְמַעְלָה וּלְהִתְקַשֵּׁר בְּאֶחָד, וְלָכֵן כָּתוּב עֹלָה הִוא אִשֶּׁה, הַקֶּשֶׁר שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה זֶה עִם זֶה.

וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ. וְכָתוּב אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ.
אִשֶּׁה, כְּךְ שְׁמַעְנוּ - עָשָׁן וְאֵשׁ מְחֻבָּרִים כְּאֶחָד, שֶׁהֲרֵי אֵין עָשָׁן בְּלֹא אֵשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות יט) וְהַר סִינַי עָשַׁן כֻּלּוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בָּאֵשׁ.

בֹּא רְאֵה, אֵשׁ יוֹצֵאת מִבִּפְנִים וְהוּא דַק, וְאוֹחֵז בְּדָבָר אֶחָד בַּחוּץ שֶׁאֵינוֹ דַק כְּךְ, וְנֶאֱחָזִים זֶה בָּזֶה, וְאָז עוֹלֶה הֶעָשָׁן. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָאֵשׁ אוֹחֶזֶת בְּדָבָר הַמִּתְפַּעֵל, וְסִימָן לַדָּבָר - הַחֹטֶם שֶׁיּוֹצֵא בּוֹ עָשָׁן מִתּוֹךְ אֵשׁ.

וְעַל זֶה כָּתוּב (דברים לג) יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ. מִשּׁוּם שֶׁחוֹזֶרֶת הָאֵשׁ לִמְקוֹמָהּ. וְהַחֹטֶם [מִתְפַּעֵל] נֶאֱסָף בְּאוֹתוֹ רֵיחַ לִפְנֵי וְלִפְנִים, עַד שֶׁנֶּאֱחָז הַכֹּל וְחוֹזֵר לִמְקוֹמוֹ, וְנִקְרָב הַכֹּל לְתוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה וְנַעֲשֶׂה רָצוֹן אֶחָד. וְאָז רֵיחַ נִיחֹחַ, שֶׁנָּח הָרוּחַ וְנַעֲשֶׂה נַחַת.

שֶׁהֲרֵי הֶעָשָׁן נֶאֱסָף וְנִכְנָם וּמִתְקַמֵּט בָּאֵשׁ, וְהָאֵשׁ אוֹחֶזֶת בֶּעָשָׁן, וְנִכְנָסִים שְׁנֵיהֶם לִפְנֵי וְלִפְנִים עַד שֶׁנָּח הָרוּחַ. וּכְשֶׁהַכֹּל נֶאֱחָזִים [אוֹחֵז] זֶה

בָּזֶה וְנָח הָרגֶז, אָז הוּא מְנוּחָה וְקֶשֶׁר אֶחָד וְנִקְרֵאת נַחַת. נַחַת הָרוּחַ חֶדְוַת הַכֹּל כְּאֶחָד. הֶאָרַת הַנֵּרוֹת הֶאָרַת הַפָּנִים. וְלָכֵן כָּתוּב וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ, כְּמוֹ מִי שֶׁמֵּרִיחַ וְכוֹנֵם הַכֹּל לְתוֹךְ מְקוֹמוֹ.

בָּא רַבִּי יֵיסָא וּנְשָׁקוֹ. אָמַר, וּמַה כָּל הַטּוֹב הַזֶּה תַּחַת יָדֶךָ וְלֹא יָדַעְתִּי בוֹ? אָמַר, אֶחֱזוֹר מֵהַדֶּרֶךְ וְנִתְחַבֵּר עִמְּךָ. הָלְכוּ. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, בְּדַרְכְּךָ זוֹ עִם הַשְּׁכִינָה נֵלֵךְ, שֶׁהֲרֵי מְתֻקֶּנֶת לְפָנֵינוּ. אָחַז בִּידֵי אוֹתוֹ תִּינוֹק וְהָלְכוּ. אָמַר לוֹ, אֱמֹר לָנוּ פָּסוּק אֶחָד מֵאוֹתָם שֶׁאָבִיךָ אָמַר לְךָ.

פָּתַח אוֹתוֹ הַתִּינוֹק וְאָמַר, (שיר א) יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. וְזֹהִי הִשְׁתּוֹקְקוּת הָעֶלְיוֹנָה שֶׁיּוֹצֵא [שֶׁיֵּצֵא] רָצוֹן מֵהַפֶּה לְנַשֵּׁק, וְלֹא יוֹצֵא מֵהַחֹטֶם כַּאֲשֶׁר יוֹצֵאת אֵשׁ. שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר הַפֶּה לְנַשֵּׁק, יוֹצֵאת אֵשׁ בְּרָצוֹן בְּפָנִים מְאִירוֹת, בְּחֶדְוַת הַכֹּל, בְּהִתְדַּבְּקוּת שֶׁל מְנוּחָה.

וּמְשׁוּם כָּךְ כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן, מֵאוֹתוֹ יַיִן [יין] הַמְשַׂמֵּחַ וּמֵאִיר פָּנִים וְהָעֵינַיִם מְחַיְּכוֹת,

וְנַעֲשֶׂה הָרָצוֹן. וְלֹא מֵהַיַּיִן הַמְּשַׁכֵּר [שֶׁמַּשְׁכִּיר] וְעוֹשֶׂה רִגְּזוּ וּמַחְשִׁיךְ פָּנִים, וְהָעֵינַיִם לוֹהֲטוֹת יַיִן שֶׁל רִגְּזוּ. וְעַל זֶה, מִשּׁוּם שֶׁיַּיִן זֶה טוֹב מֵאִיר הַפָּנִים וּמְשַׂמֵּחַ הָעֵינַיִם וְעוֹשֶׂה הִשְׁתּוֹקְקוּת שֶׁל אַהֲבָה, מַקְרִיבִים אוֹתוֹ כָּל יוֹם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ (דף ע ע"ב) בְּשַׁעוּר שֶׁמִּי שֶׁשּׁוֹתֶה אוֹתוֹ, מְשַׂמֵּחַ אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה לוֹ נַחַת, שֶׁכָּתוּב (במדבר כח) וְנִסְכּוֹ רְבִיעִית הַהִין. וּמִשּׁוּם כָּךְ כִּי טוֹבִים הֹדֶיךָ מִיָּיִן, מֵאוֹתוֹ הַיַּיִן שֶׁמְּעוֹרֵר אַהֲבָה וְהִשְׁתּוֹקְקוּת.

וְהַכֹּל כְּמוֹ שֶׁלְּמַטָּה מְעוֹרֵר אַהֲבָה שֶׁלְּמַעְלָה. שְׁנֵי נֵרוֹת, כְּשֶׁדּוֹעֵךְ הָאוֹר שֶׁלְּמַעְלָה כָּעֲשָׁן שֶׁעוֹלֶה מֵאוֹתוֹ שֶׁלְּמַטָּה, נִדְלָק אוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, כָּךְ הוּא בְּוַדַּאי, שֶׁהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן תָּלוּי בַּתַּחְתּוֹן וְהַתַּחְתּוֹן בָּעֶלְיוֹן. וּמִזְּמַן שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לֹא נִמְצְאוּ בְּרָכוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, כְּדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁזֶּה תָּלוּי בָּזֶה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּרָכוֹת אֵין נִמְצָאוֹת, וּקְלָלוֹת נִמְצָאוֹת, שֶׁהֲרֵי יְנִיקַת הַכֹּל מֵאוֹתוֹ צַד

יוֹצְאִים [ד"א וּבְרָכוֹת לֹא יוֹצְאוֹת]. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל לֹא שְׁרוּיִים בָּאָרֶץ וְלֹא עוֹבְדִים עֲבוֹדָה שֶׁצָּרִיךְ לְהַדְלִיק מְאוֹרוֹת וּלְהַמְצִיא בְּרָכוֹת, וְלָכֵן לֹא נִמְצָאִים לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהָעוֹלָם לֹא יוֹשֵׁב בְּקִיּוּמוֹ כָּרָאוּי.

וְאָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, לֹא אִסְתַּלְּקוּ עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם. מַהוּ זֶה? אָמַר רַבִּי יֵיסָא, כָּךְ שָׁמַעְתִּי מֵרַבִּי שִׁמְעוֹן שֶׁאָמַר, כָּל פַּעַם שֶׁאֵשׁ שֶׁלְּמַעְלָה מוֹסִיפָה לְהִתְחַזֵּק - הֶעָשָׁן, שֶׁהוּא דִּין שֶׁלְּמַטָּה, מְחַזֵּק הָרִגְז וּמַשְׁמִיד הַכֹּל. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁיּוֹצֵאת אֵשׁ, אֵין לָהּ הַפְסָקָה [לְפָנָיו] עַד שֶׁנִּשְׁלָם הַדִּין, וּכְשֶׁדִּין שֶׁלְּמַטָּה לֹא מוֹסִיף לְהִתְחַזֵּק עִם הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה, עוֹשֶׂה דִּין וּפוֹסֵק, וְלֹא יִשָּׁלֵם הַדִּין לְהַשְׁמִיד. וְלָכֵן כָּתוּב לֹא אִסְתַּלְּקוּ, לָתֵת תּוֹסֶפֶת שֶׁיִּתְחַזֵּק הַדִּין שֶׁלְּמַטָּה.

אָמַר אוֹתוֹ תִּינוֹק, שָׁמַעְתִּי מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ, שֶׁחֲרִי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהִתְקַלְּלָה הָאָרֶץ בְּחֶטְאוֹ שֶׁל אָדָם, נִתְּנָה רְשׁוּת

שֶׁיִּשְׁלֹט עָלֶיהָ אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ הָרָע, שֶׁהוּא מַשְׁחִית אֶת הָעוֹלָם וּמַשְׁמִיד אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם. מֵאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהִקְרִיב נַחַ קָרְבָּן וְהֵרִיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ, נִתְּנָה רְשׁוּת לָאָרֶץ לָצֵאת מִתַּחַת אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ וְיָצְאָה מִטֻּמְאָתָהּ. וְלָכֵן מַקְרִיבִים יִשְׂרָאֵל קָרְבָּן לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, כְּדֵי לְהָאִיר פְּנֵי הָאָרֶץ.

השלמה מההשמטות (סימן יג)

עוֹד פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוֹק וְאָמַר, (שיר השירים א) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, לְרֵיחַ מִי? אֶלָּא יֵשׁ רֵיחַ וְיֵשׁ רֵיחַ, רֵיחַ הַקָּרְבָּן וְרֵיחַ הַקְּטֹרֶת. רֵיחַ הַקָּרְבָּן מַקְרִיב וּמְיַחֵד כָּל אוֹתָם שְׁבָטִים שֶׁל הֵיכַל בֵּית דָּוִד, וְרֵיחַ הַקְּטֹרֶת מַקְרִיב וּמְיַחֵד וּמֵאִיר אוֹתָם נֵרוֹת עֶלְיוֹנִים נַהֲרוֹת אֲפַרְסְמוֹן זַךְ.

וְעַל זֶה הָיוּ שְׁנֵי מִזְבְּחוֹת - מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת וּמִזְבַּח הָעוֹלָה. מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת הוּא פְּנִימִי, מִזְבַּח הָעוֹלָה הוּא חִיצוֹנִי. רֵיחַ מִזְבַּח הָעוֹלָה מַתְקִין לְהָאִיר מְנוֹרוֹת תַּחְתּוֹנוֹת, רֵיחַ מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת מַתְקִין לְהָאִיר מְנוֹרוֹת עֶלְיוֹנוֹת. וְעַל זֶה לְרֵיחַ

שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, לָרֵיחַ שֶׁל אוֹתָהּ הַקְּטֹרֶת, שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים.

בא רְאֵה שְׁתֵּי מִזְבְּחוֹת הֵן מִזְבַּח פְּנִימִי לְמַעְלָה מִזְבַּח חִיצוֹן לְמַטָּה. מִזְבַּח הַפְּנִימִי הוּא שָׁלֵם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב הַמִּזְבֵּחָה, בְּתוֹסֶפֶת ה"א, וְכָךְ הוּא בְּכָל מָקוֹם. וּמִזְבַּח הַחִיצוֹן הוּא חָסֵר ה"א, כְּמוֹ נַעֲרָה, נַעַר חָסֵר ה'. נִמְצָא שֶׁמֵּהִתְעוֹרְרוּת הַמִּזְבֵּחַ [הַחִיצוֹן] שֶׁל מַטָּה מִתְעוֹרֵר מִזְבַּח הַפְּנִימִי שֶׁל מַעְלָה, וּבַמֶּה מִתְעוֹרֵר? בְּרֵיחַ [שֶׁמֵּהִתְעוֹרְרוּת מִזְבַּח הַחִיצוֹן שֶׁל מַטָּה מִתְעוֹרֵר מִזְבַּח הַחִיצוֹן שֶׁל מַעְלָה, וּבַמֶּה מִתְעוֹרֵר? בְּרֵיחַ הַקְּרָבָנוֹת. וּבְרֵיחַ הַקְּטֹרֶת שֶׁל מִזְבַּח הַפְּנִימִי שֶׁל מַטָּה מִתְעוֹרֵר מִזְבַּח הַפְּנִימִי שֶׁל מַעְלָה, וּבַמֶּה מִתְעוֹרֵר? בְּרֵיחַ הַקְּטֹרֶת. וְעַל זֶה] הַקְּטֹרֶת שֶׁל מַטָּה. וְעַל זֶה (שם) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים, אוֹתָם נֵרוֹת מְאִירִים נוֹצְצִים. כָּתוּב כָּאן טוֹבִים, וְכָתוּב שָׁם (בראשית א) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב: ע"כ מההשמטות.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, יָפָה הוּא, [וְהוּא] וְזֶה הָיָה תָּלוּי עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי. אָמַר רַבִּי יֵיסָא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִקְטִין אֶת הַלְּבָנָה וְשָׁלַט

אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ, אֲבָל מִשּׁוּם חֶטְאוֹ שֶׁל אָדָם הִתְקַלְלָה כְּדֵי לְקַלֵּל אֶת הָעוֹלָם. בְּאוֹתוֹ יוֹם [שְׁנִתְּנָה הַתּוֹרָה] יָצְאָה הָאָרֶץ מֵאוֹתָהּ קְלָלָה וְעָמְדָה הַלְּבָנָה בְּאוֹתָהּ גְּרִיעוּת, פְּרָט לַשָּׁעָה שֶׁקְּרְבָּנוֹת נִמְצְאוּ בָעוֹלָם וְיִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים עַל אַרְצָם.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא לְאוֹתוֹ תִּינוֹק, מַה שִּׁמְךָ? אָמַר לוֹ, אַבָּא. אָמַר לוֹ, אַבָּא תִּהְיֶה בַּכֹּל, בְּחָכְמָה וּבְשָׁנִים. קָרָא עָלָיו (משלי כג) יִשְׂמַח אָבִיךָ וְאִמֶּךָ וְתָגֵל יוֹלַדְתֶּךָ.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִיר רוּחַ הַטֻּמְאָה מֵהָעוֹלָם, כְּמוֹ [שֶׁנֶּאֱמַר] שֶׁכָּתוּב (זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ, וְכָתוּב (ישעיה כה) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי ה' דִּבֵּר.

וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָאִיר אֶת הַלְּבָנָה וּלְהוֹצִיאָהּ מֵהַחֹשֶׁךְ מִשּׁוּם אוֹתוֹ נָחָשׁ הָרָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם ל) וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר

הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים. אֵיזֶה אוֹר? אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁגְּנָזוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (משלי י) בִּרְכַּת ה' הִיא תַּעֲשִׁיר וְלֹא יוֹסִף עֶצֶב עִמָּהּ. בִּרְכַּת ה' - זוֹ הַשְׁכִינָה, שֶׁהִיא מְמֻנָּה עַל בִּרְכוֹת הָעוֹלָם, וּמְמֻנָּה יוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת לַכֹּל.

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב בַּהַתְחָלָה, וַיֹּאמֶר ה' לְנֹחַ בֹּא אַתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתֵּבָה וְגוֹ'. כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, שֶׁבַּעַל הַבַּיִת נָתַן לוֹ רְשׁוּת לְהַכְנִס. אַחַר כָּךְ הָאִשָּׁה אָמְרָה לוֹ לָצֵאת. בַּהַתְחָלָה נִכְנַס בִּרְשׁוּת בַּעְלָהּ, וּבַסּוֹף יָצָא בִּרְשׁוּת הָאִשָּׁה. מִכָּאן לָמַדְנוּ שֶׁבַּעַל (דף עא ע"א) הַבַּיִת יַכְנִיס, וְהָאִשָּׁה תּוֹצִיא. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל נֹחַ לֵאמֹר צֵא מִן הַתֵּבָה. שֶׁרְשׁוּת הָיְתָה בְּיָדָהּ לְהוֹצִיא אֶת הָאוֹרֵחַ, וְלֹא לְהַכְנִיסוֹ.

כְּיוֹן שֶׁיָּצָא, נָתַן לָהּ מַתָּנוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהִיא בַּבַּיִת וְהַבַּיִת בְּיָדֶיהָ. וְאוֹתָם הַמַּתָּנוֹת שֶׁנָּתַן לָהּ, כְּדֵי לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה אֶל בַּעְלָהּ. מִכָּאן לָמַדְנוּ דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְאוֹרֵחַ [לָתֵת בְּיַד בַּעְלָהּ, כְּשֶׁיּוֹצֵא נוֹתֵן מַתָּנוֹת לְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא בְּיָדָהּ. וְלָבֵן, כְּיוֹן שֶׁנָּתַן לוֹ מַתָּנוֹת]. **וְעַל זֶה, לְאַחַר שֶׁנָּתַן לָהּ מַתָּנוֹת לְהַרְבּוֹת לָהּ אַהֲבָה עִם בַּעְלָהּ.**

[נ"א כְּיוֹן שֶׁיָּצָא, נָתַן מַתָּנוֹת וְאוֹצָרוֹת בְּיַד בַּעְלָהּ לָתֵת לְאִשְׁתּוֹ וְלִשְׁמֹחַ עִמָּהּ וּלְהַרְבּוֹת לָהּ אַהֲבָה עִם בַּעְלָהּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקַּח מִכֹּל וְגוֹ' וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ. אֵלּוּ מַתָּנוֹת שֶׁנָּתַן בַּיָּד שֶׁל בַּעְלָהּ כְּדֵי לְהַרְבּוֹת לָהּ אַהֲבָה בָּעוֹלָם. וּמִכָּאן לָמַדְנוּ דֶּרֶךְ אֶרֶץ לְאוֹרֵחַ שֶׁיִּתֵּן מַתָּנוֹת בַּיָּד שֶׁל בַּעְלָהּ לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא בְּיָדָהּ. וְעַל זֶה וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ, קָרְבָּן לְזָכָר, לְהַרְבּוֹת אַהֲבָה עִם בַּעְלָהּ בְּרַךְ אוֹתוֹ] **בְּרַךְ אוֹתוֹ, שֶׁכָּתוּב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פְּרוּ וּרְבוּ וְגוֹ'. וְלָכֵן כָּתוּב** (משלי י) **בִּרְכַּת ה' הִיא תַעֲשִׁיר. וַדַּאי כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.**

וְלֹא יוֹסִף עֻצֶּב עִמָּהּ - סוֹד הַכָּתוּב בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה. עִצָּבוֹן - עֲצָבוֹת וְרֹגֶז בְּלִי הֶאָרֵת פָּנִים. כְּשֶׁנֶּחְשֶׁכֶת הַלְּבָנָה (מַלְכוּת) **וּבְרָכוֹת לֹא נִמְצָאוֹת. בְּעִצָּבוֹן - צַד שֶׁל רוּחַ אַחֵר שֶׁמּוֹנֵעַ**

בְּרָכוֹת מֵהָעוֹלָם, וְלָכֵן לֹא יוֹסִף עֶצֶב עַמָּה. וְזֶהוּ סוֹד הַכָּתוּב (בראשית ח) לֹא אֹסִף עוֹד לְקַלֵּל אֶת הָאֲדָמָה.

וּמוֹרַאֲכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה. מִכָּאן וּלְהָלְאָה יִהְיֶה לָכֶם דְּמֵיוֹת בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי בַּתְּחִלָּה לֹא הָיוּ דְּמֵיוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם. בֹּא רְאֵה, בַּתְּחִלָּה כָּתוּב (שם ט) בְּצֶלֶם אֱלֹהִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם, וְכָתוּב (שם ה) בִּדְמוּת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ, הִשְׁתַּנְּתָה דְמוּתָם מֵאוֹתָהּ דְּמוּת עֶלְיוֹנָה, וְהֵם הִתְהַפְּכוּ לִפְחֹד מִלִּפְנֵי חַיּוֹת הַשָּׂדֶה.

בַּהַתְחָלָה כָּל בְּרִיּוֹת הָעוֹלָם זָקְפוּ עֵינַיִם, וְרָאוּ דְּמוּת קְדוֹשָׁה עֶלְיוֹנָה וְזָעוּ וּפָחֲדוּ מִלְּפָנָיו. כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ, הִתְהַפְּכָה דְמוּתָם בְּעֵינֵיהֶם לִדְמוּת אַחֶרֶת, וְהִתְחַפֵּךְ שִׁבְנֵי אָדָם זָעִים וּפוֹחֲדִים לִפְנֵי שְׁאָר הַבְּרִיּוֹת.

בֹּא רְאֵה, כָּל אוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא חוֹטְאִים לִפְנֵי רִבּוֹנָם וְלֹא עוֹבְרִים עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, זִיו דְּמוּתָם לֹא מִשְׁתַּנָּה מִמַּרְאֵה הַדְּמוּת הָעֶלְיוֹנָה, וְכָל

בְּרִיוֹת הָעוֹלָם זָעִים וּפוֹחֲדִים לְפָנָיו. וּבְשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹבְרִים עַל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה, מִתְחַלְּפָת דְּמוּתָם, וְכֻלָּם מִזְדַּעְזְעִים וּפוֹחֲדִים מִלִּפְנֵי הַבְּרִיוֹת הָאֲחֵרוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַלְּפָה הַדְּמוּת הָעֶלְיוֹנָה וְהָעֲבְרָה מֵהֶם, וְאָז שׁוֹלְטִים בָּהֶם חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שֶׁהֲרֵי לֹא רוֹאִים בָּהֶם אוֹתָהּ דְּמוּת עֶלְיוֹנָה כָּרָאוּי.

וְעַל כָּךְ עַכְשָׁו, כֵּיוָן שֶׁהָעוֹלָם הִתְחַדֵּשׁ כְּמוֹ מִקֶּדֶם, בֵּרְכָם אֶת הַבְּרָכָה הַזּוֹ וְהִשְׁלִיט אוֹתָם עַל הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל דְּגֵי הַיָּם בְּיֶדְכֶם נִתָּנוּ. וַאֲפִלּוּ דְּגֵי הַיָּם. רַבִּי חִיָּא אָמַר, בְּיֶדְכֶם נִתָּנוּ - מִקֶּדֶם לָכֵן. כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, מָסַר בִּידֵיהֶם אֶת הַכֹּל, שֶׁכָּתוּב וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ'.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ. רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהלים לב) לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חַטָּאָה. פָּסוּק זֶה בֵּאֲרוּהוּ, אֲבָל פָּסוּק זֶה נִתְבָּאֵר בְּסוֹד הַחָכְמָה. שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, בַּעֲשָׂרָה מִינֵי שֶׁבַח שִׁבַּח דָּוִד אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֶחָד מֵהֶם הוּא

מַשְׂכִּיל, וְהוּא דַּרְגָּה אַחַת מֵאוֹתָן עֶשֶׂר. וְדָוִד הִתְקִין עַצְמוֹ בְּטֶרֶם שֶׁתִּשְׁרֶה עָלָיו הַדַּרְגָּה הַזּוֹ.

אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע, שֶׁהֲרֵי בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹקֵל חֲטָאִים וְזְכֻיּוֹת שֶׁל בְּנֵי אָדָם שֶׁל אוֹתוֹ [ד"א בְּשֶׁאוֹתוֹ] מִשְׁקָל שֶׁבְּצַד הַחֲטָאִים עוֹלִים, וְאוֹתָם הָאַחֲרִים, הַזְּכֻיּוֹת שֶׁהֵן בְּמִשְׁקָל אַחֵר, מַכְרִיעוֹת לְמַטָּה - זֶהוּ נְשׂוּי פֶּשַׁע.

כְּסוּי חַטָּאָה - בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין שׁוֹרֶה בָּעוֹלָם, שֶׁיִּהְיֶה מְכַסֶּה שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט עָלָיו הַמַּשְׁחִית, כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְנֹחַ שֶׁכִּסָּה אוֹתוֹ בָּרוּךְ הוּא מֵאוֹתוֹ חֵטְא שֶׁהִמְשִׁיךְ עָלָיו אָדָם עַל הָעוֹלָם. שֶׁכֵּיוָן שֶׁחֵטְא זֶה הִשְׁפִּיעַ אָדָם עַל הָעוֹלָם, שֶׁאָר הַבְּרִיּוֹת שׁוֹלְטוֹת, וּבֶן אָדָם פּוֹחֵד מֵהֶם, וְהָעוֹלָם לֹא הֻתְקַן בְּתִקּוּנוֹ. וְלָכֵן כְּשֶׁיָּצָא נֹחַ מֵהַתֵּבָה, בֵּרְכוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו וְגוֹ'.

וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ. בִּבְרָכוֹת הַלָּלוּ לֹא נִמְצְאוּ נִקְבוֹת, אֶלָּא אֶת נֹחַ וְאֶת בָּנָיו, אֲבָל

נְקֵבוֹת הַפְּסוּק לֹא אָמַר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאַתֶּם - כְּלָל שֶׁל הַזְּכָרִים (דף עא ע"ב) וְהַנְּקֵבוֹת בְּאֶחָד. וְעוֹד, אֶת נֹחַ - לְרַבּוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ. וְאֶת בָּנָיו - לְרַבּוֹת אֶת נְקֵבוֹתֵיהֶם.

וְלָכֵן כָּתוּב וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ, לַעֲשׂוֹת תּוֹלָדוֹת מִכָּאן וָהָלְאָה, שִׁרְצוּ בָּאָרֶץ. וְכָאן נָתַן לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבַע מִצְוֹות הַתּוֹרָה וּלְכָל הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם, עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי וְנִתְּנוּ לָהֶם כָּל מִצְוֹות הַתּוֹרָה כְּאֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ וְגוֹ', וְאֵת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וְגוֹ', אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן. נָתַתִּי - מִקְּדֶם לָכֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (יחזקאל א) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? וָאֶשְׁמַע אֶת קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל שַׁדַּי בְּלֶכְתָּן. אֵלּוּ אַרְבַּע חַיּוֹת גְּדוֹלוֹת עֶלְיוֹנוֹת קְדוֹשׁוֹת שֶׁאוֹתוֹ הָרָקִיעַ מִתְקָן עֲלֵיהֶם. וְכָל הַכְּנָפַיִם [נִפְרָדוֹת] מִתְחַבְּרוֹת זוֹ בָּזוֹ לְכַסּוֹת אֶת גּוּפָם.

וּבְשָׁעָה שֶׁהֵם פּוֹרְשִׂים כַּנְפֵיהֶם, נִשְׁמָע קוֹל הַכְּנָפַיִם שֶׁלְּכֻלָּם שֶׁאוֹמְרִים שִׁירָה. וְהוּא שֶׁכָּתוּב כְּקוֹל שַׁדַּי, שֶׁלֹּא שׁוֹכֵךְ לְעוֹלָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ל) לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם. וּמָה אוֹמְרִים? (שם צח) הוֹדִיעַ ה' יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ.

קוֹל הֲמֻלָּה כְּקוֹל מַחֲנֶה, כְּקוֹל מַחֲנֶה קָדוֹשׁ כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים כָּל הַצְּבָאוֹת הָעֶלְיוֹנִים לְמַעְלָה. וּמָה אוֹמְרִים? קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. חוֹזְרִים לַדָּרוֹם, אוֹמְרִים קָדוֹשׁ. חוֹזְרִים לַצָּפוֹן, אוֹמְרִים קָדוֹשׁ. חוֹזְרִים לַמִּזְרָח, אוֹמְרִים קָדוֹשׁ. חוֹזְרִים לַמַּעֲרָב, אוֹמְרִים בָּרוּךְ.

וְהָרָקִיעַ הַזֶּה עוֹמֵד עַל רָאשֵׁיהֶם. וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת, מְסוֹבְבִים פָּנִים לְאוֹתוֹ צַד שֶׁנִּבְלָלִים הַפָּנִים בּוֹ. מְסוֹבֵב פָּנָיו לְאַרְבָּעָה רוּחוֹת, וְכֻלָּם מִסְתּוֹבְבִים לְמַטָּה. בָּרִבּוּעַ שֶׁלּוֹ נֶחְקָקֶת בְּאַרְבַּע פָּנִים: פְּנֵי אַרְיֵה, פְּנֵי נֶשֶׁר, פְּנֵי

שׁוֹר, פְּנֵי אָדָם. חָקוּק בְּכֻלָּם אָדָם. פְּנֵי אַרְיֵ"ה אָדָם. פְּנֵי נָשֶׁ"ר אָדָם. פְּנֵי שׁוֹ"ר [אָדָם]. כֻּלָּם כְּלוּלִים בּוֹ. וְלָכֵן כָּתוּב וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם.

וְהָרָקִיעַ הַזֶּה שֶׁהִתְרַבַּע, כָּל הַגְּוָנִים כְּלוּלִים בּוֹ. אַרְבָּעָה גְוָנִים נִרְאִים בּוֹ חֲקוּקִים בְּאַרְבַּע אַרְבַּע. בְּאַרְבָּעָה חֲקוּקִים רְשׁוּמִים אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. כְּשֶׁנִּפְרָדִים הַגְּוָנִים שֶׁל אוֹתָם אַרְבַּע, עוֹלִים שְׁנֵים עָשָׂר. גָּוֶן יָרֹק. גָּוֶן אָדֹם. גָּוֶן לָבָן. גָּוֶן סַפִּיר שֶׁנִּכְלָלוּ מִכָּל הַגְּוָנִים. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶּעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן מַרְאֵה הַנֹּגַהּ סָבִיב הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד ה'. הַמַּרְאֶה שֶׁל כָּל הַגְּוָנִים, וְלָכֵן אֶת קַשְׁתִּי נָתַתִּי בֶּעָנָן.

מַה זֶּה קַשְׁתִּי? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּיוֹסֵף, שֶׁכָּתוּב (בראשית מט) וַתֵּשֶׁב בְּאֵיתָן קַשְׁתּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁיּוֹסֵף נִקְרָא צַדִּיק. וְלָכֵן קַשְׁתּוֹ, זוֹ בְּרִית שֶׁל הַקֶּשֶׁת שֶׁנִּכְלֶלֶת בְּצַדִּיק, שֶׁהַבְּרִית זֶה עִם זֶה נֶאֱחָז. וּמִשּׁוּם שֶׁנֹּחַ הָיָה צַדִּיק, הַבְּרִית שֶׁלּוֹ קֶשֶׁת.

וַיָּפֻזוּ, מַה זֶּה וַיָּפֻזוּ? הֵאִירוּ בְּחָמְדַּת הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט) הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים. הוּאֲרוּ בְּאוֹר עֶלְיוֹן כְּשֶׁשָּׁמַר הַבְּרִית. וְלָכֵן נִקְרָא יוֹסֵף הַצַּדִּיק. וְעַל זֶה הַקֶּשֶׁת נִקְרֵאת בְּרִית, כּוֹלֵל זֶה בָּזֶה.

זֹהַר נִכְבָּד עֶלְיוֹן הַמַּרְאָה שֶׁל כָּל הַמַּרְאוֹת, מַרְאָה כְּמַרְאָה טְמוּנִים [נ"א טָמוּן] הַגְּוָנִים הַטְּמוּנִים. הַגְּוָנִים שֶׁלֹּא הִתְגַּלּוּ. וְאֵין רְשׁוּת לְהִסְתַּכֵּל בָּעַיִן בַּקֶּשֶׁת כְּשֶׁנִּרְאֵית בָּעוֹלָם, שֶׁלֹּא יִתְרָאֶה קָלוֹן בַּשְּׁכִינָה. וְכֵן גּוֹנֵי הַקֶּשֶׁת הוּא מַרְאָה מוּצָק קָשׁוּר כְּמַרְאֵה כָּבוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁלֹּא לְהִסְתַּכֵּל.

וְכֵיוָן שֶׁהָאָרֶץ רָאֲתָה אֶת הַקֶּשֶׁת הַזּוֹ, בְּרִית קְדוֹשָׁה, הִתְקַיְּמָה בְּקִיּוּם. וְעַל זֶה וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית בֵּין אֱלֹהִים וְגוֹ'. זֶה שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁאֵלּוּ שִׁלְשֶׁת הַגְּוָנִים וְאֶחָד שֶׁנִּכְלָל בֵּינֵיהֶם כֻּלָּם סוֹד אֶחָד, וּבְתוֹךְ הֶעָנָן עוֹלֶה לְהֵרָאוֹת. (יחזקאל א) וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן סַפִּיר - זוֹהִי אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה שֶׁהִיא נִקְדָּה אַחַת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם

וְעוֹמֵד עָלֶיהָ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וּמַהִי? הַכִּסֵּא הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן שֶׁמְּמֻנֶּה עַל אַרְבָּעָה אֵלֶּה דְּמוּת כִּסֵּא בְּאַרְבָּעָה עַמּוּדִים, וְזוֹהִי תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה - זוֹהִי תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. מִכָּאן שֶׁתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב (דף עב ע"א) יָשִׁימוּ אוֹתָהּ עַל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, מִשּׁוּם שֶׁזֶּה כִּסֵּא לָזֶה. כְּמַרְאֵה אָדָם, שֶׁהוּא הַדְּמוּת שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁהוּא יוֹשֵׁב עָלֶיהָ.

רַבִּי יְהוּדָה קָם לַיְלָה אֶחָד לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה בְּאַכְסַנְיָה בְּעִיר מַחְסֵיָא, וְהָיָה שָׁם בַּבַּיִת יְהוּדִי אֶחָד שֶׁבָּא בִּשְׁתֵּי אַמְתָּחוֹת שֶׁל מַלְבּוּשִׁים. פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (בראשית כח) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים - זוֹהִי אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה שֶׁמִּשָּׁם נִשְׁתַּל הָעוֹלָם וְעָלֶיהָ נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

חֲרִים רָאשׁוֹ אוֹתוֹ יְהוּדִי וְאָמַר לוֹ, דָּבָר זֶה אֵיךְ אֶפְשָׁר? וַהֲרֵי אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה טֶרֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם הָיְתָה, וּמִמֶּנָּה נִשְׁתַּל הָעוֹלָם, וְאַתָּה אָמַרְתָּ

וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה, שֶׁמַּשְׁמָע שֶׁיַּעֲקֹב שָׁם אוֹתָהּ עַכְשָׁו, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מְרַאֲשֹׁתָיו? וְעוֹד, שֶׁיַּעֲקֹב בְּבֵית אֵל הָיָה, וְהָאֶבֶן הַזֹּאת הָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם.

רַבִּי יְהוּדָה לֹא סוֹבֵב רֹאשׁוֹ אֵלָיו, פָּתַח וְאָמַר, (עמוס ד) הָכוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל, וְכָתוּב (דברים כז) הַסְכֵּת וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל. דִּבְרֵי תוֹרָה צְרִיכִים כַּוָּנָה, וְדִבְרֵי תוֹרָה צְרִיכִים לְהִתְתַּקֵּן בְּגוּף וְרָצוֹן כְּאֶחָד. קָם אוֹתוֹ יְהוּדִי וְהִתְלַבֵּשׁ, וְיָשַׁב אֵצֶל רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, אַשְׁרֵיכֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם וָלַיְלָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, עַכְשָׁו שֶׁכִּוַּנְתָּ עַצְמְךָ, אֱמֹר דְּבָרְךָ שֶׁנִּתְחַבֵּר כְּאֶחָד, שֶׁהֲרֵי דִּבְרֵי תוֹרָה צְרִיכִים תִּקּוּן הַגּוּף וְתִקּוּן הַלֵּב, וְאִם לֹא - בְּמִטָּתִי הָיִיתִי שׁוֹכֵב, וּבְלִבִּי הָיִיתִי אוֹמֵר דְּבָרִים. אֶלָּא הֲרֵי שְׁנֵינוּ, שֶׁאַפִּלּוּ אֶחָד שֶׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, הַשְּׁכִינָה מִתְחַבֶּרֶת עִמּוֹ, וּמַה שְּׁכִינָה כָּאן וַאֲנִי שׁוֹכֵב בְּמִטָּתִי?! וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁצְּרִיכִים צַחוּת.

וְעוֹד, שֶׁכָּל בֶּן אָדָם שֶׁקָּם לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה מֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת רוּחַ צָפוֹן [בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה], הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן. וְהוּא וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבַּגַּן, כֻּלָּם מַקְשִׁיבִים [לוֹ, וּמַקְשִׁיבִים] לְאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁיּוֹצְאִים מִפִּיו. וּמָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁמִּתְעַדְּנִים לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי תוֹרָה בַּשָּׁעָה הַזּוֹ, וַאֲנִי אֶהְיֶה שׁוֹכֵב בְּמִטָּתִי?! אָמַר לוֹ, כְּעֵת אֱמֹר דְּבָרְךָ.

אָמַר לוֹ, שָׁאַלְתִּי עַל מַה שֶּׁאָמַרְתָּ בַּפָּסוּק הַזֶּה [סוֹד שֶׁל אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה שֶׁאָמַרְתָּ], וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, שָׁוְוא אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה, [עִבְּשָׁו שֶׁמַּקְשִׁיב לְדִבְרֵי] אֵיךְ אֶפְשָׁר? שֶׁהֲרֵי אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה טֶרֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם הָיְתָה, וּמִמֶּנָּה נִשְׁתַּל הָעוֹלָם, וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֲשֶׁר שַׂמְתִּי, שֶׁמַּשְׁמָע שֶׁיַּעֲקֹב שָׂם אוֹתָהּ כְּעֵת, וְכָתוּב וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מְרַאֲשֹׁתָיו?.

וְעוֹד, שֶׁיַּעֲקֹב בְּבֵית אֵל הָיָה, וְהָאֶבֶן הַזּוֹ הָיְתָה בִּירוּשָׁלַיִם. אָמַר לוֹ, כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

הִתְקַפְּלָה תַּחְתָּיו, וְאוֹתָהּ אֶבֶן תַּחְתָּיו הָיְתָה. אָמַר לוֹ, אֲשֶׁר שָׁם כָּתוּב, וְכָתוּב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה. אָמַר לוֹ, אִם יָדַעְתָּ הַדָּבָר - אֱמֹר אוֹתוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים יז) אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ. דָּוִד הַמֶּלֶךְ, הַחֲבִיבוּת וְהַדְּבֵקוּת שֶׁלּוֹ הָיְתָה בָּאֶבֶן הַזֹּאת, וְעָלֶיהָ אָמַר (שם קיח) אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וּכְשֶׁרָצָה לְהִסְתַּכֵּל בְּמַרְאֵה כְּבוֹד רִבּוֹנוֹ, נָטַל אֶבֶן זוֹ בְּיָדוֹ בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ נִכְנַס.

מְשׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְהֵרָאוֹת לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, לֹא נִכְנָס אֶלָּא עִם אֶבֶן זֹאת, שֶׁכָּתוּב (ויקרא יג) בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ. וְדָוִד מְשַׁבֵּחַ עַצְמוֹ וְאוֹמֵר, אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָּנֶיךָ. וְכָל הִשְׁתַּדְּלוּתוֹ שֶׁל דָּוִד לְהֵרָאוֹת בְּאֶבֶן זֹאת כָּרָאוּי כְּלַפֵּי מַעְלָה.

בֹּא וְתִרְאֶה, אַבְרָהָם תִּקֵּן תְּפִלַּת הַבֹּקֶר וְהוֹדִיעַ טוּב רִבּוֹנוֹ בָּעוֹלָם, וְתִקֵּן אוֹתָהּ הַשָּׁעָה בְּתִקּוּנֶיהָ כָּרָאוּי, שֶׁכָּתוּב (בראשית כב) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם

בַּבֹּקֶר. יִצְחָק תִּקֵּן תְּפִלַּת מִנְחָה, וְהוֹדִיעַ בָּעוֹלָם שֶׁיֵּשׁ דִּין וְיֵשׁ דַּיָּן שֶׁיָּכוֹל לְהַצִּיל וְלָדוּן אֶת הָעוֹלָם.

יַעֲקֹב תִּקֵּן תְּפִלַּת עַרְבִית, וּבְשִׁבִיל הַתְּפִלָּה הַזּוֹ שֶׁתִּקֵּן מַה שֶּׁלֹּא תִקֵּן בֶּן אָדָם מִקֶּדֶם לָזֶה כָּרָאוּי, לָכֵן שִׁבַּח אֶת עַצְמוֹ וְאָמַר (דף עב ע"ב) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי מַצֵּבָה. שֶׁעַד אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא תִקֵּן אוֹתָהּ אַחֵר כְּמוֹתוֹ.

וְלָכֵן וַיִּקַּח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שָׂם מְרַאֲשֹׁתָיו וַיָּשֶׂם אֹתָהּ מַצֵּבָה. מַה זֶּה מַצֵּבָה? שֶׁהָיְתָה נְפוּלָה, וְחֵקִים אוֹתָהּ. וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל רֹאשָׁהּ. שֶׁחֲרֵי בְּיַעֲקֹב תָּלוּי הַדָּבָר לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. בָּא רַבִּי יְהוּדָה וְנִשָּׁקוֹ. אָמַר לוֹ, וְכָל זֶה יָדַעְתָּ, וְאֵיךְ אַתָּה עוֹסֵק בְּסִחוֹרָה וּמַנִּיחַ חַיֵּי עוֹלָם?! אָמַר לוֹ, שֶׁדְּחוּקָה הָיְתָה לִי הַשָּׁעָה, וְיֵשׁ לִי שְׁנֵי בָנִים, וְעוֹמְדִים כָּל הַיּוֹם בְּבֵית הָרַב, וַאֲנִי מִשְׁתַּדֵּל בִּמְזוֹנָם וְלָתֵת לָהֶם שָׂכָר לְמוֹרָם כְּדֵי שֶׁיַּעַסְקוּ בַּתּוֹרָה.

פָּתַח וְאָמַר, (מלכים-א ב) וּשְׁלֹמֹה יָשַׁב עַל כִּסֵּא דָּוִד אָבִיו וַתִּכֹּן מַלְכוּתוֹ מְאֹד. מַה הוּא הַשֶּׁבַח הַזֶּה? אֶלָּא שֶׁהִתְקִין אֶבֶן שְׁתִיָּה וְשָׂם עָלֶיהָ קֹדֶשׁ הַקָּדָשִׁים, וְאָז וַתִּכֹּן מַלְכוּתוֹ מְאֹד. וְכָתוּב (בראשית ט) וְרָאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חִשְׁקוֹ בָהּ תָּמִיד, וּמִי שֶׁלֹּא נִרְאָה עַמָּהּ, לֹא נִכְנָם לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב וְרָאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם.

וְרָאִיתִיהָ, מַה זֶּה וְרָאִיתִיהָ? סוֹד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל ט) וְהִתְוִיתָ תָּו עַל מִצְחוֹת וְגוֹ', לְהֵרָאוֹת עֲלֵיהֶם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, זֶה רִשְׁם הָאוֹת הַקָּדוֹשׁ שֶׁבַּבָּשָׂר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַדַּאי הַכֹּל הוּא. [בְּוֹ] אֲבָל קֶשֶׁת זוֹ שֶׁנִּרְאֵית בָּעוֹלָם עוֹמֶדֶת בְּסוֹד עֶלְיוֹן, וּכְשֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַגָּלוּת, עֲתִידָה קֶשֶׁת זוֹ לְהִתְקַשֵּׁט בִּגְוָנִים כַּכֻּלָּה הַזּוֹ שֶׁמִּתְקַשֶּׁטֶת לְבַעְלָהּ. אָמַר לוֹ אוֹתוֹ יְהוּדִי, כָּךְ אָמַר לִי אַבָּא, כְּשֶׁהָיָה מִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, [אָמַר לִי] אַל תְּצַפֶּה לְרַגְלַי מָשִׁיחַ

עַד שֶׁתֵּרָאֶה קֶשֶׁת זוֹ בָּעוֹלָם [בֶּעָנָן] מְקֻשָּׁטֶת בִּגְוָנִים מְאִירִים וְיוֹאֵר לָעוֹלָם, וְאָז צַפֵּה לַמָּשִׁיחַ.

מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. וְכָעֵת שֶׁנִּרְאֵית בִּגְוָנִים חֲשׁוּכִים, נִרְאֵית לְזָכְרוֹן [וְהִיא לְזִכָּר] שֶׁלֹּא יָבֹא מַבּוּל. אֲבָל בְּאוֹתוֹ זְמַן נִרְאֵית בִּגְוָנִים מְאִירִים וּמְקֻשָּׁטֶת בְּתִקּוּן כְּמוֹ כַּלָּה שֶׁמִּתְקַשָּׁטֶת לְבַעְלָהּ, וְאָז לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם, וְיִזְכֹּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ שֶׁהִיא בַּגָּלוּת וְיָקִים מֵהֶעָפָר. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (הושע ג) וּבִקְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִיד מַלְכָּם. וְכָתוּב (ירמיה ל) וְעָבְדוּ אֵת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. אֲשֶׁר אָקִים מֵעָפָר. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ט) אָקִים אֶת סֻכַּת דָּוִיד הַנֹּפֶלֶת. וְעַל זֶה וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם וְלַהֲקִימָהּ מֵהֶעָפָר.

וְאָמַר כָּךְ אַבָּא, שֶׁמְּשׁוּם כָּךְ נִזְכְּרָה בַּתּוֹרָה גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל וְזִכְרוֹנָהּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נד) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי נֹחַ עוֹד עַל הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְצֹף עָלַיִךְ וּמִגְּעָר בָּךְ. (דף עב ע"ב)

וַיִּהְיוּ בְּנֵי נֹחַ הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּבָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כְּיוָן שֶׁכָּתוּב וַיִּהְיוּ בְּנֵי נֹחַ, לָמָּה אָמַר הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּבָה? וְכִי בָּנִים אֲחֵרִים הָיוּ לוֹ שֶׁלֹּא יָצְאוּ מֵהַתֵּבָה? אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, כֵּן, שֶׁהֲרֵי אַחַר כָּךְ הוֹלִידוּ בָּנָיו בָּנִים, שֶׁכָּתוּב אֵלֶּה תּוֹלְדֹת שֵׁם וְגוֹ', וְהֵם לֹא יָצְאוּ מֵהַתֵּבָה. וְלָכֵן כָּתוּב הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וָיֶפֶת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, אִלּוּ הָיִיתִי מָצוּי בָּעוֹלָם כְּשֶׁנָּתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סִפְרוֹ שֶׁל חֲנוֹךְ בָּעוֹלָם וְסִפְרוֹ שֶׁל אָדָם, הָיִיתִי מִתְחַזֵּק שֶׁלֹּא יִמָּצְאוּ בֵּין הָאֲנָשִׁים, כִּי לֹא חָשְׁשׁוּ כָּל הַחֲכָמִים לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם וְטָעוּ בִּדְבָרִים אֲחֵרִים לְהוֹצִיא מֵרָשׁוּת עֶלְיוֹנָה לְרָשׁוּת אַחֶרֶת, וְכָעֵת הִגִּיעַ חַכְמֵי הָעוֹלָם יוֹדְעִים דְּבָרִים וּמַסְתִּירִים אוֹתָם וּמִתְחַזְּקִים בַּעֲבוֹדַת רִבּוֹנָם.

וּפָסוּק זֶה מָצָאתִי בְּסוֹד הַסּוֹדוֹת [תוֹסָפְתָּא], שֶׁכְּשֶׁמְּעוֹרֵר חֶדְוַת כָּל הַחֶדְווֹת הַטָּמִיר הַנִּסְתָּר, זְקַן הַזְּקֵנִים מֵאִיר מִמֶּנּוּ אוֹר דַּקִּיק. חֶדְוַת

כָּל הַחֲדָוות מֵאִיר לְיָמִין בְּשֶׁמֶן מִשְׁחָה עֶלְיוֹן, וּמֵאִיר לַשְּׂמאל בְּחֶדְוַת הַיַּיִן הַטוֹב, מֵאִיר לָאֶמְצַע בְּחֶדְוָה [שֶׁל הָאַרְגָּמָן] שֶׁל שְׁנֵי צְדָדִים. רוּחַ מִתְעוֹרֶרֶת וְרוּחַ עוֹלָה וְנוֹתֶן בָּרוּחַ.

דְּבֵקִים זֶה בָּזֶה. שָׁלֹשׁ נִכְנָסִים לְשָׁלֹשׁ. מִתּוֹךְ שָׁלֹשׁ יוֹצֵאת בְּרִית אַחַת שֶׁדְּבָקָה בַּבְּרִית. עוֹבֶרֶת הָרוּחַ הָעוֹלָה וּמִתְעַבֶּרֶת מִמֶּנּוּ. כְּשֶׁנִּתָּנֶת בִּשְׁנֵי צְדָדִים, נִדְבָּקִים רוּחַ בְּרוּחַ, (דף עג ע"א) וּמִתְעַבְּרוֹת מִשְּׁלֹשָׁה בָּנִים. וְנֹחַ וְתֵבָה יָצְאוּ מֵהֶם שְׁלֹשָׁה, כְּמוֹ שְׁלֹשֶׁת הָעֶלְיוֹנִים, וְאֵלֶּה הֵם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ הַתֵּבָה - שֵׁם וְחָם וָיֶפֶת. שֵׁם שֶׁבְּצַד יָמִין, חָם שֶׁבְּצַד שְׂמאל, יֶפֶת אַרְגָּמָן שֶׁכּוֹלֵל אוֹתָם.

וְחָם הוּא אֲבִי כְּנַעַן, זֶהֱמַת הַזָּהָב תַּחַת סִיגִים. הִתְעוֹרְרוּת רוּחַ הַטֻּמְאָה שֶׁל נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי. וְלָכֵן רָשַׁם וְאָמַר, וְחָם הוּא אֲבִי כְּנַעַן. שֶׁהֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם. אוֹתוֹ כְּנַעַן שֶׁהִתְקַלֵּל, אוֹתוֹ כְּנַעַן שֶׁהֶחְשִׁיךְ פְּנֵי הַבְּרִיּוֹת.

וְלָבֵן [כְּלָם] לֹא יָצָא מִכְּלַל כֻּלָּם, אֶלָּא זֶה שֶׁכָּתוּב וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן, אוֹתוֹ שֶׁהֶחְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם, וְלֹא כָּתוּב בִּכְלַל זֶה וְשֵׁם הוּא אֲבִי כָּךְ אוֹ יֶפֶת הוּא אֲבִי כָּךְ, אֶלָּא מִיָּד קָפַץ וְאָמַר וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן. וַדַּאי.

וְעַל זֶה, כְּשֶׁבָּא אַבְרָהָם, מַה כָּתוּב? (בראשית יב) וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ. שֶׁעַדַיִן לֹא הָיָה קִיּוּם שֶׁל הָאָבוֹת וְלֹא בָּאוּ זֶרַע שֶׁל יִשְׂרָאֵל לָעוֹלָם שֶׁיֵּצֵא הַשֵּׁם הַזֶּה וְיִכָּנֵס שֵׁם עֶלְיוֹן קָדוֹשׁ. כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל צַדִּיקִים, נִקְרְאָה הָאָרֶץ עַל הַשֵּׁם הַזֶּה - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁלֹּא זָכוּ, נִקְרְאָה הָאָרֶץ עַל שֵׁם אַחֵר - אֶרֶץ כְּנַעַן.

וְעַל זֶה כָּתוּב (שם ט) וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו. שֶׁהוּא הֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם. וּבַנָּחָשׁ מַה כָּתוּב? (שם ג) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה, הֵינוּ מַה שֶׁכָּתוּב עֶבֶד עֲבָדִים. וְעַל זֶה כָּתוּב שֵׁם וְחָם וָיֶפֶת. שְׁלֹשֶׁת אֵלֶּה בְּנֵי נֹחַ הַיּוֹצְאִים מִן הַתֵּבָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ.

שְׁלֹשָׁה אֵלֶּה בְּנֵי נֹחַ, הַקְּיוּם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם,
הַקְּיוּם שֶׁל סוֹד עֶלְיוֹן. וּמֵאֵלֶּה נָפְצָה כָּל
הָאָרֶץ, הַיְנוּ סוֹד [זֶה] שֶׁל שְׁלשֶׁת הַגְּוָנִים הָעֶלְיוֹנִים.
שֶׁכְּשֶׁאוֹתוֹ נָהָר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, מַשְׁקֶה אֶת הַגָּן
בַּכֹּחַ שֶׁל שְׁלשֶׁת הָעֶלְיוֹנִים הַלָּלוּ. וּמִשָּׁם נִפְרָדִים
הַגְּוָנִים שֶׁלְּמַטָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּלוּל בַּחֲבֵרוֹ,
לְהַרְאוֹת שֶׁכְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְפַּשֵּׁט
לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהוּא אֶחָד בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ בְּכָל אוֹתָם
שֶׁבָּאִים מִצַּד הַקְּלִפָּה, וּמִמַּרְאָה שֶׁל שְׁלשֶׁת
גְּוָנִים אֵלּוּ נִפְרָדִים לְכָל אוֹתָם שֶׁבָּאִים מִצַּד הָרוּחַ
הָאַחֲרֶת, וּכְשֶׁתִּסְתַּכֵּל בְּסוֹד הַדַּרְגּוֹת תִּמְצָא אֵיךְ
נִפְרָדִים הַגְּוָנִים לְכָל אוֹתָם הַצְּדָדִים, עַד שֶׁנִּכְנָסִים
לְמַטָּה בְּסוֹד שֶׁל אוֹתָם עֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה הַצִּנּוֹרוֹת,
[הַצְּדָדִים] שֶׁל הַדְּלָתוֹת שֶׁמְּכַסִּים אֶת הַתְּהוֹמוֹת.

וְהַכֹּל יָדוּעַ לַחֲכָמִים עֶלְיוֹנִים. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל
הַצַּדִּיקִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה

בִּכְבוֹדָם וְגִלָּה לָהֶם סִתְרֵי חָכְמָה עֲלִיוֹנִים, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (תהלים כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה כה) ה' אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמְמֶךָּ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶלֶא עֵצוֹת מֵרָחֹק אֱמוּנָה אֹמֶן. כַּמָּה יֵשׁ לִבְנֵי אָדָם לְהִסְתַּכֵּל בִּכְבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְשַׁבֵּחַ לִכְבוֹדוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְשַׁבֵּחַ אֶת רִבּוֹנוֹ כָּרָאוּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה אֶת רְצוֹנוֹ, וְלֹא עוֹד - אֶלָּא שֶׁמַּרְבֶּה בְּרָכוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְשַׁבֵּחַ אֶת רִבּוֹנוֹ וּלְיַחֵד אֶת שְׁמוֹ, חָבִיב הוּא לְמַעְלָה וְנֶחְמָד לְמַטָּה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבֵּחַ בּוֹ [בִּכְבוֹדוֹ], וְעָלָיו כָּתוּב (שם מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וַיָּחֶל נֹחַ אִישׁ הָאֲדָמָה וַיִּטַּע כָּרֶם. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי. אֶחָד אָמַר מִגַּן עֵדֶן [נִתְרַכְּכָה] גִּרְשָׁה וְנָטַע אוֹתָהּ כָּאן. וְאֶחָד אָמַר בָּאָרֶץ הָיְתָה, וְעָקַר אוֹתָהּ וְשָׁתַל אוֹתָהּ, וּבְאוֹתוֹ יוֹם עָשְׂתָה פֵּרוֹת וְנִצְנְצוּ

לִבְלוּבִים וַעֲנָבִים, וְהָיָה סוֹחֵט אוֹתָהּ וְשׁוֹתֶה מֵהַיַּיִן וּמִשְׁתַּכֵּר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, סוֹד הַחָכְמָה הוּא כָּאן בַּפֶּסוּק הַזֶּה. כְּשֶׁרָצָה נֹחַ לִבְדֹּק בְּאוֹתוֹ חֵטְא שֶׁבָּדַק אָדָם הָרִאשׁוֹן - לֹא כְּדֵי לְהִתְדַּבֵּק בּוֹ, אֶלָּא לָדַעַת וּלְתַקֵּן הָעוֹלָם, וְלֹא יָכֹל. סָחַט עֲנָבִים לִבְדֹּק בְּאוֹתוֹ כֶּרֶם. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לָזֶה, [אז] וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל, וְלֹא הָיָה לוֹ כֹּחַ לַעֲמֹד. וְלָכֵן וַיִּתְגַּל, גְּלָה פִּרְצָה שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁהָיְתָה נִסְתֶּרֶת. בְּתוֹךְ אָהֳלֹה, כָּתוּב בְּהֵ"א. וְעַל זֶה כָּתוּב וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ. בְּתוֹךְ (דף עג ע"ב) אָהֳלָהּ שֶׁל אוֹתָהּ כֶּרֶם.

כְּמוֹ זֶה בְּנֵי אַהֲרֹן שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁהָיוּ שְׁתוּיֵי יַיִן, וְכִי מִי נָתַן לָהֶם יַיִן בְּאוֹתוֹ מָקוֹם לִשְׁתּוֹת? אִם תַּעֲלֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁהָיוּ חֲצוּפִים שֶׁשָּׁתוּ יַיִן - לֹא כָּךְ! אֶלָּא וַדַּאי מֵאוֹתוֹ יַיִן שָׁתוּ, שֶׁכָּתוּב (ויקרא י) וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה. כָּתוּב כָּאן אֵשׁ זָרָה, וְכָתוּב שָׁם (משלי ז) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה. וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

וְכָךְ כְּמוֹ זֶה וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל. וְעַל זֶה הִתְעוֹרֵר חָם אֲבִי כְּנַעַן, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וְנִתַּן מָקוֹם לִכְנַעַן לִשְׁלֹט. וּמַה שֶּׁהָיָה זֶה צַדִּיק בְּסוֹד הַבְּרִית, סֵרַם אוֹתוֹ. וְשָׁנִינוּ, שֶׁהֶעֱבִיר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ קִיּוּם.

וְלָכֵן אָמַר אָרוּר, שֶׁחֲרֵי הַקְּלָלוֹת הִתְעוֹרְרוּ בַּתְּחִלָּה עַל יָדוֹ בָּעוֹלָם. [וְעַל זֶה וַיֹּאמֶר אָרוּר כְּנַעַן. שֶׁחֲרֵי קְלָלוֹת יָבֹאוּ עַל הָעוֹלָם בְּבַתְּחִלָּה]. עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגוֹ'. הַכֹּל יְתֻקַּן לֶעָתִיד לָבֹא, וְהוּא לֹא יְתֻקַּן. וְכֻלָּם יֵצְאוּ לְחֵרוּת, וְהוּא לֹא יֵצֵא. וְסוֹד הוּא לְאוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים דַּרְכֵי וּשְׁבִילֵי הַתּוֹרָה.

פָּתַח וְאָמַר, כִּי פִשָּׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד. כַּמָּה יֵשׁ לִבְנֵי אָדָם לְהִשָּׁמֵר מֵחַטָּאֵיהֶם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁחֲרֵי אַחַר שֶׁחָטָא אָדָם, רָשׁוּם חֶטְאוֹ לְמַעְלָה וְלֹא נִמְחָק, רַק בְּכֹחַ שֶׁל תְּשׁוּבָה רַבָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי אִם תְּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי לָךְ בֹּרִית נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי.

בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁחָטָא אָדָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פַּעַם אַחַת - עוֹשֶׂה רשָׁם. וּכְשֶׁחָטָא בּוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה - מִתְחַזֵּק יוֹתֵר אוֹתוֹ הָרשָׁם. חָטָא בּוֹ פַּעַם שְׁלִישִׁית - מִתְפַּשֵּׁט אוֹתוֹ הַכֶּתֶם מִצַּד זֶה לְצַד זֶה, וְאָז כָּתוּב נִכְתָּם עֲוֹנֵךְ לְפָנַי.

בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁחָטָא דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הָעֵסֶק שֶׁל בַּת שֶׁבַע, חָשַׁב שֶׁאוֹתוֹ חֵטְא נִרְשָׁם עָלָיו לְעוֹלָמִים. מַה כָּתוּב? (שמואל-ב יג) גַּם ה' הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. הָעֲבַר אוֹתוֹ הָרשָׁם מִלְּפָנָיו.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, וַהֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁבַּת שֶׁבַע הָיְתָה שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, לָמָּה נָתַן אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאוּרִיָּה הַחִתִּי מִקֹּדֶם לָזֶה? אָמַר לוֹ, כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - אַף עַל גַּב שֶׁמְּזֻמֶּנֶת לְכָן אָדָם לִהְיוֹת שֶׁלּוֹ, מַקְדִּים אַחֵר וְנוֹשֵׂא אוֹתָהּ עַד שֶׁמַּגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ, נִדְחֶה זֶה שֶׁנָּשָׂא אוֹתָהּ מִלִּפְנֵי הָאַחֵר הַזֶּה שֶׁבָּא אַחַר כָּךְ וּמִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם, וְקָשֶׁה לִפְנֵי

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִירוֹ מֵהָעוֹלָם בְּשָׁעָתִין לֹא הִגִּיעַ וְמַנּוֹ מִלִּפְנֵי הָאַחֵר הַזֶּה.

וְסוֹד שֶׁבַּת שֶׁבַע שֶׁנִּתְּנָה לְאוּרִיָּה הַחִתִּי [כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ] בַּתְּחִלָּה, צֵא וְדַיֵּק וְתִמְצָא לָמָּה נִתְּנָה הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה לִכְנַעַן בְּטֶרֶם שֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל, וְתִמְצָא דָּבָר זֶה. וְהַכֹּל סוֹד אֶחָד הוּא וְדָבָר אֶחָד.

בֹּא רְאֵה, דָּוִד, אַף עַל גַּב שֶׁהוֹדָה עַל חֶטְאוֹ וְשָׁב בִּתְשׁוּבָה, לֹא הֵסִיר מִלִּבּוֹ וּרְצוֹנוֹ מֵאוֹתָם חֲטָאִים שֶׁחָטָא וּמֵאוֹתוֹ חֵטְא שֶׁל בַּת שֶׁבַע, כִּי פָּחַד עֲלֵיהֶם תָּמִיד שֶׁמָּא יִגְרֹם אֶחָד מֵהֶם וְיִקָּטֵרֵג עָלָיו בְּשָׁעַת הַסַּכָּנָה, וְלָכֵן לֹא שָׁכַח אוֹתָם מִמֶּנּוּ וּמֵרְצוֹנוֹ.

דָּבָר אַחֵר, כִּי פְּשָׁעַי אֲנִי אֵדָע - כָּל הַדְּרָגוֹת שֶׁתְּלוּיוֹת בָּהֶם חֲטָאֵי בְּנֵי אָדָם אֲנִי אֵדַע. וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד - זוֹ פְּגִימַת הַלְּבָנָה שֶׁלֹּא יָצְאָה מִמַּמְאָתָהּ עַד שֶׁבָּא שְׁלֹמֹה וְהֵאִירָה בִּשְׁלֵמוּת, וְאָז הִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם וְיָשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל לָבֶטַח, שֶׁכָּתוּב (מלכים-א ה) וַיֵּשֶׁב יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל לָבֶטַח אִישׁ תַּחַת

גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ. וְעִם כָּל זֶה - וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָּמִיד, וְלֹא נִפְסָק מֵהָעוֹלָם עַד שֶׁיָּבֹא מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ לֶעָתִיד לָבֹא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ.

הוּא הָיָה גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי ה' עַל כֵּן יֵאָמַר כְּנִמְרֹד גִּבּוֹר צַיִד לִפְנֵי ה'. בֹּא רְאֵה, הוּא הָיָה אִישׁ חָזָק. לְבוּשֵׁי אָדָם הָרִאשׁוֹן הָיָה לוֹבֵשׁ, וְיָדַע לָצוּד צֵידָה שֶׁל הַבְּרִיּוֹת בָּהֶם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, נִמְרוֹד הָיָה מְפַתֶּה אֶת הַבְּרִיּוֹת לָלֶכֶת אַחַר עֲבוֹדַת הָעֲבוֹדָה זָרָה, וְהָיָה שׁוֹלֵט בְּאוֹתָם לְבוּשִׁים וּמְנַצֵּחַ אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם, וְהָיָה אוֹמֵר שֶׁהוּא שַׁלִּיט שֶׁל הָעוֹלָם, וְעוֹבְדִים אוֹתוֹ בְּנֵי אָדָם. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ נִמְרוֹד? שֶׁמָּרַד בַּמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁמָּרַד בָּעֶלְיוֹנִים וּמָרַד בַּתַּחְתּוֹנִים.

בְּאוֹתָם (דף עד ע"א) לְבוּשִׁים הוּא שָׁלַט עַל כָּל [שְׁאָר] בְּנֵי הָעוֹלָם וּמָלַךְ בָּהֶם, וּמָרַד בְּרִבּוֹנוֹ וְאָמַר שֶׁהוּא הַשַּׁלִּיט שֶׁל הָעוֹלָם, וְהָיָה מְפַתֶּה אֶת

הַבְּרִיּוֹת אַחֲרָיו, עַד שֶׁמָּשַׁךְ בְּנֵי אָדָם לָצֵאת מֵאַחַר עֲבוֹדַת רִבּוֹן הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בַּלְבוּשִׁים הַלָּלוּ יוֹדְעִים בָּהֶם הַחֲבֵרִים סוֹד עֶלְיוֹן.

מִשְׁנָה. וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח, (מלכים-א ו) וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה וּמַקָּבוֹת וְהַגַּרְזֶן כָּל כְּלִי בַרְזֶל לֹא נִשְׁמַע בַּבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ. וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ - וְכִי לֹא הָיָה בּוֹנֶה אוֹתוֹ שְׁלֹמֹה וְכָל הָאָמָנִים שֶׁהָיוּ שָׁם? מַה זֶּה בְּהִבָּנֹתוֹ?.

אֶלָּא כָּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמות כה) מִקְשָׁה תֵּיעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה. אִם הִיא מִקְשָׁה, מַהוּ תֵּיעָשֶׂה? אֶלָּא וַדַּאי הַכֹּל בְּאוֹת וְגַם נַעֲשָׂה הוּא מֵעַצְמוֹ. כֵּיוָן שֶׁהִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֶׂה, לִמֵּד אֶת הָאָמָנִים לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מַה שֶׁלֹּא הָיוּ יוֹדְעִים מִקֹּדֶם לָכֵן.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁבִּרְכַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁרְתָה עַל יָדָם, וְעַל כֵּן כָּתוּב בְּהִבָּנֹתוֹ, הוּא נִבְנָה מֵעַצְמוֹ, שֶׁהוּא לִמֵּד אֶת הַלִּמּוּד לָאָמָנִים אֵיךְ

לְהַתְחִיל לַעֲשׂוֹת, וְלֹא הִסְתַּלֵּק מֵעֵינֵיהֶם הָרשֶׁם שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה מַמָּשׁ, וּמִסְתַּכְּלִים בּוֹ וְעוֹשִׂים, עַד שֶׁנִּבְנָה כָּל הַבַּיִת.

אָבָן שְׁלֵמָה מַפָּע נִבְנָה, שְׁלֵמָה כָּתוּב חָסֵד יו"ד, אֶבֶן שְׁלֵמָה וַדַּאי. מַפָּע, שֶׁנִּסְעָה וּבָאָה וְשָׁרְתָה עֲלֵיהֶם וְנֶעֱשְׂתָה הָעֲבוֹדָה [מַפָּע, שֶׁנִּסְעָה יָדָם וְנֶעֱשְׂתָה הָעֲבוֹדָה]. מַפָּע, שֶׁהִסִּיעַ יָדָם לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּם. כָּתוּב כָּאן מַפָּע, וְכָתוּב שָׁם (במדבר י) וּלְמַסַּע אֶת הַמַּחֲנוֹת. וּמַקָּבוֹת וְהַנַּרְוֵן כָּל כְּלִי בַרְוֶל לֹא נִשְׁמַע, מִשּׁוּם שֶׁהַשָּׁמִיר בָּקַע הַכֹּל וְלֹא נִשְׁמַע דָּבָר, שֶׁלֹּא הִצְטָרְכוּ לִשְׁאָר הַכֵּלִים לַעֲשׂוֹת, וְהַכֹּל הָיָה עִם אוֹת וְנֵם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כַּמָּה חֲבִיבִים הֵם דִּבְרֵי הַתּוֹרָה. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בָּהֶם וְיוֹדֵעַ לָלֶכֶת [בּוֹ] בְּדַרְכֵי אֱמֶת. וְהַבַּיִת בְּהִבָּנוֹתוֹ. כַּאֲשֶׁר עָלָה בִּרְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת כָּבוֹד לִכְבוֹדוֹ, עָלָה מִתּוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה רָצוֹן לְהִתְפַּשֵּׁט, וְהִתְפַּשֵּׁט

מֵהַמָּקוֹם שֶׁל אוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה הַנִּסְתֶּרֶת שֶׁאֵינָהּ יְדוּעָה.

עַד שֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת וְשׁוֹרָה בְּבֵית הַגָּרוֹן, הַמָּקוֹם שֶׁתָּמִיד נוֹבֵעַ בְּסוֹד שֶׁהוּא רוּחַ חַיִּים. וְאָז, כְּשֶׁמִּתְפַּשֶּׁטֶת הַמַּחֲשָׁבָה הַהִיא וְשׁוֹרָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה, נִקְרֵאת הַמַּחֲשָׁבָה הַהִיא אֱלֹהִים חַיִּים, שֶׁכָּתוּב (ירמיה י) הוּא אֱלֹהִים חַיִּים.

עוֹד רָצָה לְהִתְפַּשֵּׁט וּלְהִתְגַּלּוֹת, מִשָּׁם יָצְאוּ אֵשׁ רוּחַ וּמַיִם כְּלוּלִים יַחַד, וְיוֹצֵא יַעֲקֹב אִישׁ שָׁלֵם, וְהוּא קוֹל אֶחָד שֶׁיּוֹצֵא וְנִשְׁמָע. מִכָּאן הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁהָיְתָה נִסְתֶּרֶת בַּחֲשַׁאי נִשְׁמַעַת בְּגִלּוּי.

עוֹד מִתְפַּשֶּׁטֶת הַמַּחֲשָׁבָה הַזּוֹ לְהִתְגַּלּוֹת, וּמַכֶּה הַקּוֹל הַזֶּה וּמַקִּישׁ בַּשְּׂפָתַיִם, וְאָז יוֹצֵא הַדִּבּוּר שֶׁמַּשְׁלִים הַכֹּל וּמְגַלֶּה הַכֹּל. נִשְׁמָע שֶׁהַכֹּל הוּא אוֹתָהּ מַחֲשָׁבָה נִסְתֶּרֶת שֶׁהָיְתָה בִּפְנִים, וְהַכֹּל אֶחָד.

כְּיָוֹן שֶׁמַּגִּיעָה הִתְפַּשְּׁטוּת זוֹ וְנַעֲשֶׂה דִּבּוּר בְּכֹחַ אוֹתוֹ הַקּוֹל, אָז - וְהַבַּיִת בְּהִבָּנֹתוֹ. לֹא כָּתוּב

כַּאֲשֶׁר נִבְנָה, אֶלָּא בְּהִבָּנוֹתוֹ, בְּכָל פַּעַם וּפַעַם. אֶבֶן שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וְכָתוּב (שיר ג) בָּעֲטָרָה שֶׁעִטְּרָה לוֹ אִמּוֹ.

מַפָּע, שֶׁיּוֹצֵא מִבִּפְנִים וְשׁוֹרֶה וְנוֹסֵעַ הַחוּצָה. יוֹצֵא מִלְמַעְלָה וְשׁוֹרֶה וְנוֹסֵעַ לְמַטָּה. וּמַקָּבוֹת וְהַנַּרְוֵן כָּל כְּלִי בַרְזֶל - אֵלּוּ שְׁאָר הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁכֻּלָּם תְּלוּיִים בּוֹ, וְלֹא נִשְׁמְעוּ וְלֹא הִתְקַבְּלוּ פְּנִימָה כְּשֶׁהִיא עוֹלָה לְהֵאָחֵז לְמַעְלָה וְלִינוֹק מִשָּׁם, וְזֶהוּ בְּהִבָּנוֹתוֹ. וְאָז, כְּשֶׁהִיא יוֹנֶקֶת, כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּחֶדְוָה וְיוֹנְקִים וּמִתְמַלְּאִים בִּבְרָכוֹת, וְאָז כָּל הָעוֹלָמוֹת עוֹמְדִים בְּסוֹד אֶחָד, בְּיִחוּד אֶחָד, וְאֵין בָּהֶם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת פֵּרוּד. אַחַר שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטְלִים חֶלְקָם, כֻּלָּם מִתְפַּשְּׁטִים וְנִפְרָדִים לְצִדֵּיהֶם לְמַה שֶׁהִתְמַנּוּ.

בֹּא רְאֵה, וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וְגוֹ'. (דף עד ע"ב)

מַה כָּתוּב אַחַר כָּךְ? וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם - מֵאוֹתוֹ קַדְמוֹנוֹ שֶׁל הָעוֹלָם - וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה בְּאֶרֶץ

שִׁנְעָר. שֶׁהֲרֵי מִשָּׁם נִפְרָדִים לְכָל אוֹתָם הַצְּדָדִים, וְהוּא רֹאשׁ הַמַּלְכוּת לְהִתְפַּזֵּר.

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה כָּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד? וַהֲאִי שֶׁכָּכָה וָה. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנּוֹסְעִים מִשָּׁם יֵשׁ פֵּרוּד, וְכַאֲשֶׁר הֵם מְכֻנָּסִים שָׁם לִינוֹק אֵין פֵּרוּד. וּכְשֶׁנּוֹסְעִים יֵשׁ פֵּרוּד, שֶׁכָּתוּב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וַיְהִי כָל הָאָרֶץ שָׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים, שֶׁאָז חֲרֵי הָעוֹלָם בִּיסוֹד וְעִקָּר וְשֹׁרֶשׁ אֶחָד וֶאֱמוּנָה אַחַת בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. מַה כָּתוּב? וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם, מֵהָרִאשׁוֹן עִקַּר הָעוֹלָם אֱמוּנַת הַכֹּל. וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה, מְצִיאָה מָצְאוּ וְיָצְאוּ בָהּ מִתַּחַת הָאֱמוּנָה הָעֶלְיוֹנָה [וַיִּמְצְאוּ].

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב בְּנִמְרוֹד, וַתְּהִי רֵאשִׁית מַמְלַכְתּוֹ בָּבֶל. שֶׁהֲרֵי מִשָּׁם נָסַע לְהֵאָחֵז בְּרָשׁוּת אַחֶרֶת. וְכָאן, וַיִּמְצְאוּ בִקְעָה בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר.

מִשָּׁם נָסְעוּ בִּלְבָּם לָצֵאת מֵרָשׁוּת הָעֶלְיוֹנָה לִרְשׁוּת אַחֶרֶת. (דף עד ע"ב)

סתרי תורה

מְקוֹמֵי הָעִיר וְהַמִּגְדָּל מְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁמַּלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַכִּירִים אוֹתָהּ, וְלֹא הָיוּ מְדַבְּרִים בְּלָשׁוֹן אַחֶרֶת, מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב וְעַתָּה לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם וְגוֹ'. שֶׁאִלְמָלֵא מְדַבְּרִים בְּלָשׁוֹן אַחֶרֶת שֶׁמַּלְאָכִים עֶלְיוֹנִים לֹא הָיוּ מַכִּירִים אוֹתָהּ, נֶחְסְרָה הַחֲשִׁיבוּת שֶׁהֵם חָשְׁבוּ לַעֲשׂוֹת, כֵּיוָן שֶׁמַּעֲשֵׂה הַשֵּׂדִים אֵינוֹ אֶלָּא בְּרֶגַע אֶחָד לְמַרְאֵה בְּנֵי אָדָם וְלֹא יוֹתֵר.

וּדְבָרִים אֲחָדִים, שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת עַל בֵּרְיָהּ, וְלֹא הִתְחַלְּפָה לָהֶם דַּרְגָּה, וְלָכֵן כָּתוּב וּדְבָרִים אֲחָדִים. וּמִשּׁוּם כָּךְ הִתְיָעֲצוּ בְּעֵצָה רָעָה, עֵצָה שֶׁל חָכְמָה, שֶׁכָּתוּב הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל. הַכֹּל הוּא בְּסוֹד הַחָכְמָה. וְרָצוּ לְחַזֵּק בָּאָרֶץ אֶת הַצַּד הָאַחֵר וְלַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדָתוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים שֶׁכָּל הַדִּינִים

הָרָעִים מִשָּׁם יוֹרְדִים לָעוֹלָמוֹת, וְרָצוּ לִדְחוֹת אֶת דַּרְגַּת הַקֹּדֶשׁ.

עִי"ר וּמִגְדָּ"ל - זוֹ הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, [שֶׁחֵרִי] הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁשָּׁם הַקָּדוֹשׁ לֹא מִתְחַזֵּק בָּאָרֶץ אֶלָּא בְּעִיר וּמִגְדָּל. עִי"ר - שֶׁכָּתוּב (שמואל-ב ה) עִיר דָּוִד הִיא צִיּוֹן וְגוֹ'. מִגְדָּ"ל - שֶׁכָּתוּב (שיר ד) כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ. וּבְחָכְמָה עָשׂוּ לִהְיוֹת שִׁלְטוֹן הַצַּד הָאַחֵר בָּאָרֶץ שֶׁדּוֹחֶה [לִדְחוֹת] אֶת אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ מִמְּקוֹמוֹ, וְלִהְיוֹת דִּיוּר לַסִּטְרָא אַחֲרָא בָּאָרֶץ.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם - כְּמוֹ שֶׁאָחוּז [שֶׁאַחֵר] הוּא הַשֵּׁם לְמַעְלָה, נְחַזֵּק אוֹתָהּ בֵּינֵינוּ שֶׁיִּהְיֶה שֵׁם בָּאָרֶץ. פֶּן נָפוּץ - יְדִיעָה הָיוּ יוֹדְעִים שֶׁיִּתְפַּזְּרוּ מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְלָכֵן הָיוּ מִתְיַחֲדִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה זֶה בְּחָכְמָה.

הַצַּד הָאַחֵר הוּא זָכָר וּנְקֵבָה, תִּקָּף וְהַמַּת הַדִּין הַקָּשֶׁה. וּכְמוֹ שֶׁאָדָם חָטָא [בּוֹ] בָּהֶם וְהִתְחַזְּקוּ בִּגְלָלוֹ עַל הָעוֹלָם, גַּם כָּאן הֵם עָשׂוּ שֶׁיִּתְחַזֵּק יוֹתֵר, שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. בְּנֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן

שֶׁהֵבִיא וְהִשְׁלִיט צַד הָאַחֵר עַל הָעוֹלָם, הַצַּד הָרָע. כְּמוֹ שֶׁצַּד הַקְּדֻשָּׁה אֵין שִׁלְטוֹנוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא בְּעִיר וּמִגְדָּל, גַּם כָּאן חָשְׁבוּ הֵם לִבְנוֹת עִיר וּמִגְדָּל לְהַשְׁלִיט אֶת הַצַּד הָרָע הַזֶּה בָּעוֹלָם.

וַיֵּרֶד ה' לִרְאוֹת. (דף עה ע"א) נָחַת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה לִרְאוֹת [עַל] אֶת מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל הַבְּנְיָן שֶׁבָּנוּ, וְהֵם הָיוּ מְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ לְכָל אוֹתָם דְּרָגוֹת קְדוֹשׁוֹת וְהָיוּ מַצְלִיחִים. כֵּיוָן שֶׁיָּרְדָה הַקְּדֻשָּׁה, הִתְבַּלְבְּלוּ כָּל הַדְּרָגוֹת הַלָּלוּ. עֶלְיוֹנִים יָרְדוּ וְתַחְתּוֹנִים עָלוּ, וְלֹא הָיוּ עוֹמְדִים בְּדַרְכָּךְ יָשָׁר כְּמוֹ שֶׁהָיוּ. וְאַחַר כָּךְ בִּלְבֵּל לְשׁוֹנָם בִּשְׁבְעִים לְשׁוֹן וְהִתְפַּזְּרוּ לְכָל צִדְדֵי הָעוֹלָם.

מְמֻנֶּה אֶחָד יֵשׁ בָּרָקִיעַ, וּבוֹ נִמְצָאִים כָּל [ד"א אוֹתָם] מִפְתְּחוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם, וְהוּא נִמְצָא וְזָמִין בְּכָל הַשָּׁעוֹת וְרִגְעֵי הַיּוֹם. וְהֵם הָיוּ יוֹדְעִים בְּסוֹד הַחָכְמָה, הַנְּוָוה שֶׁל הַמְמֻנֶּה הַזֶּה, וְהָיוּ פּוֹתְחִים וְסוֹגְרִים וּמַצְלִיחִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם בְּמַאֲמַר פִּיהֶם. כֵּיוָן [שֶׁהִסְתַּבְּלוּ] שֶׁהִתְבַּלְבֵּל הַמַּאֲמָר שֶׁלָּהֶם,

הַכֹּל נִמְנַע מֵהֶם, וּמָקוֹם מְתֻקָּן מָצְאוּ בְּאוֹתָהּ בִּקְעָה. צַד הַצְּדָדִים.

וַיִּמְצְאוּ בִּקְעָה, מָקוֹם מְתֻקָּן לְזֶה [אותו] הַצַּד הָרָע, שָׁרְצוּ הֵם לְחַזֵּק וְנִמְנְעוּ. תִּקֵּף [שלו] שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד הָיָה תָּלוּי לְהִפָּרַע בְּאוֹתָהּ בִּקְעָה, עַד שֶׁנִּטְלָה מִשָּׁם צְבָאוֹת וּמַחֲנוֹת, כְּמוֹ שֶׁהֵם בָּנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְנִתְּנוּ [הכל] כֻּלָּם בְּיָדָיהּ. וְנֶהֱרְגוּ שָׁם אוֹתָם שֶׁלֹּא רָצוּ לָצֵאת בְּקֵ"ץ הַיָּמִי"ן. נִבְהֲלוּ וְנָפְלוּ בְּקֵ"ץ הַיָּמִי"ם, בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנֶּחֱלַשׁ הַכֹּחַ בַּתְּחִלָּה בַּבִּקְעָה הַזּוֹ. וְעַל זֶה כָּתוּב (יחזקאל לו) וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת.

וְהִתְחַזְּקָה בְּאוֹתוֹ הַצֶּלֶם שֶׁהֵקִים נְבוּכַדְנֶצַּר. וְנִשְׁבַּר הַתִּקֵּף אַחַר כָּךְ בְּאוֹתָם עֲצָמוֹת וּבְאוֹתוֹ צֶלֶם. שֶׁאוֹתָם רִאשׁוֹנִים הִתְקַיְּמוּ וְקָמוּ עַל רַגְלֵיהֶם, וְאוֹתוֹ צֶלֶם נִשְׁבַּר, וְאָז יָדְעוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם שֶׁאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּלְבַדּוֹ. וְעוֹד, שֶׁהִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ עַל יְדֵי חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל

וַעֲזַרְיָה, וְהַכֹּל בְּיוֹם אֶחָד. וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה כט) וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְגוֹ'. ע"כ סתרי תורה.

וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (ישעיה נז) וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרָשׁ וְגוֹ'. וְכִי יֵשׁ יָם נִגָּרָשׁ? כֵּן. שֶׁכַּאֲשֶׁר הַיָּם יוֹצֵא מִתְּקוּנוֹ וְהוֹלֵךְ [בְּלִי הֶכֶל] בְּלִי רַב חוֹבֵל, אָז נִגָּרָשׁ וּמִתְגָּרֵשׁ מִמְּקוֹמוֹ, כְּמִי שֶׁשּׁוֹתֶה יַיִן וְלֹא יוֹשֵׁב עַל בֵּרְיוֹ וְעוֹלֶה וְיוֹרֵד. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוּכָל וַיִּגָּרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וָטִיט. שֶׁמּוֹצִיאִים מֵימָיו כָּל אוֹתוֹ הַטִּיט שֶׁל הַיָּם וְכָל הַטִּנֹּפֶת לִשְׂפָתוֹ.

כְּמוֹ זֶה אוֹתָם הָרְשָׁעִים שֶׁיּוֹצְאִים מִדֶּרֶךְ תְּקִינָה וְהוֹלְכִים כִּשְׁתוּיֵי יַיִן בְּלִי תִקּוּן, שֶׁיּוֹצְאִים מִדֶּרֶךְ יְשָׁרָה לְדֶרֶךְ עֲקֻמָּה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם כִּי הַשֶּׁקֶט לֹא יוּכָל, שֶׁהֲרֵי עִקּוּם דַּרְכֵיהֶם גָּרַם לָהֶם לָלֶכֶת בְּלִי תִקּוּן וּבְלִי שֶׁקֶט. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁכָּל רֶגֶם בְּשָׁעָה שֶׁאוֹמְרִים דִּבּוּר מִפִּיהֶם, אוֹתוֹ הַדִּבּוּר

רֶפֶשׁ וָטִיט, כֻּלָּם מוֹצִיאִים טִנּוֹפֶת וְגֵעֶל מִפִּיהֶם הַחוּצָה עַד שֶׁנִּטְמְאִים (דף עה ע"א) וּמְטַמְּאִים אוֹתָם.

בֹּא רְאֵה, וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם. אֵין הָבָה אֶלָּא לְשׁוֹן הַזְמָנָה בְּעֶלְמָא. נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם, כֻּלָּם בָּאוּ בְּעֵצָה רָעָה לְסָרֵב לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. בִּשְׁטוּת בָּאוּ, הוּא בְּטִפְּשׁוּת הַלֵּב.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, שְׁטוּת לָקְחוּ בְּלִבָּם, אֲבָל בְּחָכְמָה שֶׁל רִשְׁעוּת בָּאוּ כְּדֵי לָצֵאת מֵרָשׁוּת עֶלְיוֹנָה לְרָשׁוּת אַחֶרֶת, וּלְהַחֲלִיף כְּבוֹדוֹ לְכָבוֹד זָר. וּבַכֹּל יֵשׁ סוֹד שֶׁל חָכְמָה עֶלְיוֹנָה.

הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל. בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁהִגִּיעוּ לַבִּקְעָה הַזֹּאת שֶׁהִיא רָשׁוּת זָרָה, וְהִתְגַּלָּה לָהֶם מָקוֹם שֶׁשִּׁלְטוֹן זֶה תָּקוּעַ בְּתוֹךְ דְּגֵי הַיָּם, אָמְרוּ, הִנֵּה מָקוֹם לָשֶׁבֶת וּלְחַזֵּק אֶת הַלֵּב לֵהָנוֹת בּוֹ הַתַּחְתּוֹנִים. מִיָּד הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר, נַתְקִין בַּמָּקוֹם הַזֶּה עִיר וּמִגְדָּל.

וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. מָקוֹם זֶה [נָתַן לָהֶם] יִהְיֶה לָנוּ לִירָאָה, וְלֹא אַחֵר, וְנִבְנֶה לְמָקוֹם זֶה עִיר וּמִגְדָּל. לָמָּה לָנוּ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה שֶׁלֹּא נוּכַל לֵהָנוֹת מִמֶּנּוּ? הֲרֵי כָּאן מָקוֹם מְתֻקָּן. וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם, יִרְאָה לַעֲבֹד שָׁם. פֶּן נָפוּץ לְדַרְגּוֹת אֲחֵרוֹת וְנִתְפַּזֵּר לִצְדָדֵי הָעוֹלָם.

וַיֵּרֶד ה' לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל. זוֹ אַחַת מֵעֶשֶׂר פְּעָמִים שֶׁיָּרְדָה הַשְּׁכִינָה לָאָרֶץ. וְכִי מַה הוּא לִרְאוֹת, וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ מִקֶּדֶם לָזֶה? אֶלָּא לִרְאוֹת לְהַשְׁגִּיחַ בַּדִּין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ה) יֵרֶא ה' עֲלֵיכֶם וְיִשְׁפֹּט. אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל - כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שֶׁהֲרֵי לֹא כָתוּב לִרְאוֹת אֶת בְּנֵי הָאָדָם, אֶלָּא לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל. לָמָּה? אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁמַּשְׁגִּיחַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּדִין, בַּהַתְחָלָה מַשְׁגִּיחַ בַּדַּרְגָּה שֶׁלְּמַעְלָה, וְאַחַר כָּךְ בַּדַּרְגָּה שֶׁלְּמַטָּה. בַּהַתְחָלָה בָּעֶלְיוֹנִים, וְאַחַר כָּךְ בַּתַּחְתּוֹנִים. וּמִשּׁוּם שֶׁדָּבָר זֶה מַגִּיעַ לְמַעְלָה, הַהַשְׁגָּחָה שֶׁל מַעְלָה הָיְתָה בּוֹ בַּהַתְחָלָה, שֶׁכָּתוּב לִרְאוֹת אֶת הָעִיר וְאֶת הַמִּגְדָּל.

אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם. מַה זֶּה בְּנֵי הָאָדָם? בְּנֵי אָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁמָּרַד בְּרִבּוֹנוֹ וְגָרַם מָוֶת לָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּנוּ בְּנֵי הָאָדָם - בְּנָיָן וַדַּאי אָמְרוּ [גָּרְמוּ] וְרָצוּ לִבְנוֹת לְמַעְלָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח [וְאָמַר], (יחזקאל מו) כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים שַׁעַר (דף עה ע"ב) הֶחָצֵר הַפְּנִימִית הַפֹּנֶה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ. בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְהוּא סוֹד כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, לָמָּה? [וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ וְגוֹ', לָמָּה יִהְיֶה סָגוּר כָּל אוֹתָם יָמִים שֶׁל שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה?].

אֲלָא אֵלּוּ יְמֵי הַחֹל שֶׁשַּׁעַר זֶה יִהְיֶה סָגוּר שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ הַחֹל עִם הַקֹּדֶשׁ. וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ, שֶׁהֲרֵי אָז שִׁמּוּשׁ [שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא] שֶׁל קֹדֶשׁ בְּקֹדֶשׁ, וְאָז מְאִירָה הַלְּבָנָה לְהִתְחַבֵּר עִם הַשֶּׁמֶשׁ.

בֹּא רְאֵה, שַׁעַר זֶה לֹא נִפְתָּח בְּאוֹתָם שִׁשָּׁת יְמֵי הַחֹל, מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתָם יְמֵי הַחֹל הָעוֹלָם

הַתַּחְתּוֹן נִזּוֹן, וְשׁוֹלְטִים כָּל אוֹתָם שִׁשָּׁת יְמֵי הַחֹל עַל הָעוֹלָם חוּץ מֵאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְאוֹתָם שֶׁשּׁוֹלְטִים, לֹא שׁוֹלְטִים בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁהַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר. אֲבָל בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ, כֻּלָּם עוֹבְרִים וְלֹא שׁוֹלְטִים, מִשּׁוּם שֶׁהַשַּׁעַר הַזֶּה הוּא פָּתוּחַ, וְהָעוֹלָם הוּא בְּחֶדְוָה וְנִזּוֹן מִשָּׁם, וְלֹא נִתָּן הָעוֹלָם לְרָשׁוּת אַחֶרֶת.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁכָּל אוֹתָם שִׁשָּׁה יָמִים הֵם שׁוֹלְטִים לְבַדָּם - בֹּא תִרְאֶה, הַפּוֹנֶה קָדִים, עַד שֶׁלֹּא יָקוּמוּ לִשְׁלֹט, הוּא מִסְתַּכֵּל תָּמִיד בָּעוֹלָם. אֲבָל לֹא נִפְתָּח לָזוּן הָעוֹלָם מִן הַקֶּדֶשׁ פְּרָט לְיוֹם הַשַּׁבָּת וְיוֹם הַחֹדֶשׁ. וְכָל הַיָּמִים כֻּלָּם נִדְבָּקִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְנִזּוֹנִים מִשָּׁם. שֶׁהֲרֵי [אָז] בְּיוֹם הַשַּׁבָּת כָּל הַשְּׁעָרִים פְּתוּחִים, וּמְנוּחָה נִמְצֵאת לַכֹּל - לָעֶלְיוֹנִים וְלַתַּחְתּוֹנִים. בֹּא רְאֵה, וַיֵּרֶד ה' לִרְאוֹת, יָרַד מִקֶּדֶשׁ לְחֹל [וְצָעִית פָּרוּשׁ] לְהַשְׁגִּיחַ בְּמַה שָׁבָנוּ וְקִיְּמוּ קִיּוּם לְעוֹרֵר עַל הָעוֹלָם לִירְאָה אוֹתָם.

רַבִּי יִצְחָק הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר לוֹ, מָה רָאוּ אֵלֶּה שֶׁעָשׂוּ שְׁטוּת זוֹ לִמְרֹד בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא וְכֻלָּם בְּעֵצָה אַחַת הִתְקַיְּמוּ בָּזֶה? אָמַר לוֹ, חֲבֵרַי נִתְבָּאֵר, שֶׁכָּתוּב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם. חֻסְּרוּ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. נָסְעוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיָרְדוּ לְבָבֶל. אָמְרוּ, חֲבֵרַי כָּאן מָקוֹם לְהִדָּבֵק.

וְנַעֲשֶׂה לָּנוּ שֵׁם וְגוֹ', וְיִתְדַּבֵּק הַסִּיּוּעַ שֶׁלְּמַטָּה בַּמָּקוֹם הַזֶּה. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁהַדִּין בָּא לְשָׁרוֹת בָּעוֹלָם, חֲבֵרַי מָקוֹם זֶה כְּנֶגְדּוֹ, וּמִכָּאן יֵהָנֶה הָעוֹלָם וְיוֹן. שֶׁחֲבֵרַי לְמַעְלָה יֵשׁ הֵיחַק לְהָזִין אֶת הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אָנוּ נַעֲלֶה לָרָקִיעַ וְנַעֲרֹךְ בּוֹ קְרָב שֶׁלֹּא יֵרֵד [בו] מַבּוּל בָּעוֹלָם כְּמִקֹּדֶם.

וַיֹּאמֶר ה' הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם. מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם כְּאֶחָד, כִּיחוּד, שֶׁכֻּלָּם יַעֲשׂוּ וְיַצְלִיחוּ כְּמַעֲשֵׂיהֶם, יִתְפַּזְּרוּ הַדְּרָגוֹת כָּל אֶחָד לַצַּד שֶׁלּוֹ, וּבִגְלַל זֶה יִתְפַּזְּרוּ כָּל אֵלֶּה שֶׁלְּמַטָּה. מַה כָּתוּב? וַיָּפֶץ ה' אֹתָם מִשָּׁם.

וְאִם תֹּאמַר, לָמָּה הִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם [פְּוֹר וּכְלְבֵּל אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא]? **אֶלָּא** מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם מְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, אוֹתָהּ לָשׁוֹן עָשְׂתָה לָהֶם סִיּוּעַ. מִשּׁוּם שֶׁבְּמַעֲשֶׂה וּבְדִבּוּר הַפֶּה דִּבְּרִים הַלָּלוּ תְּלוּיִים לְהַשִּׂיג כַּוָּנַת הַלֵּב, וּבָזֶה עוֹשִׂים סִיּוּעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁרָצוּ לְהָקִים.

וְעַל זֶה הִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שֶׁלֹּא יָכְלוּ לְחַזֵּק רְצוֹנָם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כֵּיוָן שֶׁהִתְחַלְּפָה לְשׁוֹנָם, לֹא הִצְלִיחוּ בְּמַעֲשֶׂה, מִשּׁוּם שֶׁהַצָּבָא שֶׁל מַעְלָה לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מַכִּירִים - רַק אֶת לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וּכְשֶׁהִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם, נֶחְלַשׁ כֹּחָם וְנִשְׁבַּר תָּקְפָּם.

בֹּא רְאֵה, שֶׁחֲרֵי דִּבּוּר [זֶה] שֶׁאוֹמְרִים הַתַּחְתּוֹנִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, כָּל צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹדְעִים בּוֹ וּמַחֲזִיקִים בּוֹ, וְלָשׁוֹן אַחֶרֶת אֵינָם יוֹדְעִים וְלֹא מַכִּירִים בָּהּ. וְעַל זֶה, כֵּיוָן שֶׁהִתְבַּלְבְּלָה לְשׁוֹנָם שֶׁל אֵלֶּה, מִיָּד - וַיַּחְדְּלוּ לִבְנֹת הָעִיר, שֶׁחֲרֵי נִשְׁבַּר כֹּחָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת דָּבָר בָּרָצוֹן שֶׁלָּהֶם.

(דניאל ב) שֶׁיִּהְיֶה שְׁמוֹ [שֵׁם הָאֱלוֹהַּ] [שֶׁל הַקָּבָּ"ה] מְבֹרָךְ מֵהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, שֶׁהַחָכְמָה וְהַגְּבוּרָה שֶׁלּוֹ הִיא. שֶׁהֲרֵי מְשׁוּם [זֶה] שֶׁהוֹרִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סוֹדוֹת הַחָכְמָה לָעוֹלָם, הִתְקַלְקְלוּ בָהּ בְּנֵי אָדָם וְרָצוּ לְהִתְגָּרוֹת בּוֹ.

נָתַן חָכְמָה עֶלְיוֹנָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן. וּבְאוֹתָהּ חָכְמָה (דף עו ע"א) שֶׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ, יָדַע דְּרָגוֹת וְנִדְבַּק בַּיֹּצֵר הָרָע, עַד שֶׁהִסְתַּלְקוּ מִמֶּנּוּ מַעְיְנוֹת הַחָכְמָה, וְאַחַר כָּךְ שָׁב לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ וְהִתְגַּלּוּ לוֹ מֵהֶם, וְלֹא כְּמוֹ מִקֶּדֶם. אַחַר כָּךְ בְּאוֹתוֹ הַסֵּפֶר שֶׁלּוֹ יָדַע חָכְמוֹת. אַחַר כָּךְ בָּאוּ בְּנֵי אָדָם וְהִרְגִּיזוּ לְפָנָיו.

נָתַן חָכְמָה לְנֹחַ וְעָבַד בָּהּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב? וַיֵּשְׁתְּ מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. נָתַן חָכְמָה לְאַבְרָהָם וְעָבַד בָּהּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַחַר כָּךְ יָצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל שֶׁהִרְגִּיז לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכֵן יִצְחָק יָצָא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו. יַעֲקֹב לָקַח שְׁתֵּי אֲחָיוֹת.

נָתַן חָכְמָה לְמֹשֶׁה, מַה כָּתוּב בּוֹ? (במדבר יב) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא. וְלֹא הָיָה כְּמֹשֶׁה שַׁמָּשׁ נֶאֱמָן בְּכָל הַדְּרָגוֹת, וְלֹא סָטָה לִבּוֹ בִּתְשׁוּקַת אֶחָד מֵהֶם, אֶלָּא עָמַד בֶּאֱמוּנָה עֶלְיוֹנָה כָּרָאוּי.

נָתַן חָכְמָה עֶלְיוֹנָה לִשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, אַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב בּוֹ? (משלי א) מִשְׁלֵי שְׁלֹמֹה, (שם ל) הַמַּשָּׂא נְאֻם הַגֶּבֶר לְאִיתִיאֵל לְאִיתִיאֵל וְאֻכָל. אָמַר שְׁלֹמֹה, אִתִּי אֵל, וְהַחָכְמָה שֶׁלּוֹ הִיא. וְאֻכָל - וַאֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת רְצוֹנִי. אַחַר כָּךְ (מלכים-א יח) וַיָּקֶם ה' שָׂטָן לִשְׁלֹמֹה וְגוֹ'.

בֹּא רְאֵה, מִשּׁוּם קְצָת חָכְמָה שֶׁמָּצְאוּ אֵלֶּה מְאוֹתָהּ חָכְמַת הָרִאשׁוֹנִים, הִתְגָּרוּ בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וּבָנוּ מִגְדָּל וְעָשׂוּ כָּל מַה שֶׁעָשׂוּ, עַד שֶׁהִתְפַּזְּרוּ מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְלֹא נִשְׁאֲרָה בָּהֶם חָכְמָה לַעֲשׂוֹת דָּבָר. אֲבָל לֶעָתִיד לָבֹא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְעוֹרֵר חָכְמָה בָּעוֹלָם וְיַעַבְדוּ אוֹתוֹ בָּהּ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לו) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי. לֹא כָּרִאשׁוֹנִים שֶׁהִשְׁחִיתוּ בָּהּ אֶת הָעוֹלָם,

אֶלָּא - וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִיָּיא הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי חִיָּיא, נִפְתַּח בַּתּוֹרָה וְנֹאמַר דָּבָר. פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (דברים כג) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ. כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ? מְהַלֵּךְ הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ג) מִתְהַלֵּךְ בַּגָּן לְרוּחַ הַיּוֹם. וְזֶהוּ אִילָן שֶׁאָכַל מִמֶּנּוּ אָדָם הָרִאשׁוֹן. מִתְהַלֵּךְ - נִקְבָּה. מְהַלֵּךְ - זָכָר.

וְזֶהוּ שֶׁהָלַךְ לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ הוֹלְכִים בַּמִּדְבָּר, שֶׁכָּתוּב (שמות יג) וַה' הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וְגוֹ'. וְהוּא שֶׁהוֹלֵךְ לִפְנֵי הָאָדָם כְּשֶׁהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, שֶׁכָּתוּב (תהלים פה) צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו. וְזֶהוּ שֶׁהוֹלֵךְ לִפְנֵי הָאָדָם בְּשָׁעָה שֶׁהוּא זוֹכֶה. וְלָמָּה? לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ, לְהַצִּיל אָדָם בַּדֶּרֶךְ וְלֹא יִשְׁלֹט בּוֹ אַחֵר.

וְלָכֵן צָרִיךְ אָדָם לְהִשָּׁמֵר מֵחַטָּאָיו וּלְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ. מַה טָּהֳרָה זוֹ? שֶׁכָּתוּב (דברים כג) וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ. מַה זֶּה קָדוֹשׁ? קְדוֹשִׁים הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֶלָּא מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ - אֵלּוּ אֵיבְרֵי הַגּוּף שֶׁהַגּוּף מִתְחַבֵּר וְנִתְקָן בָּהֶם. וְלָכֵן וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ. וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר.

מַה זֶּה עֶרְוַת דָּבָר? זֶה דִּבֵּר [עֶרְוָה] עֲרָיוֹת, שֶׁזֶּה הוּא דָּבָר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹאֵם בּוֹ יוֹתֵר מֵהַכֹּל. כֵּיוָן שֶׁאָמַר וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת, לָמָּה דָּבָר? אֶלָּא רִשְׁעֵי הָעוֹלָם הַלָּלוּ שֶׁגּוֹעֲלִים וּמְטַמְּאִים אֶת עַצְמָם בְּדִבּוּרָם שֶׁיּוֹצֵא מִפִּיהֶם, וְזֶהוּ עֶרְוַת דָּבָר.

וְכָל כָּךְ לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפָנֶיךָ. וְאִם אַתָּה עוֹשֶׂה כָּךְ, מִיָּד - וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ. שֶׁלֹּא יֵלֵךְ עִמְּךָ וְיָשׁוּב מֵאַחֲרֶיךָ. וְאָנוּ הֲרֵינוּ הוֹלְכִים לְפָנָיו בַּדֶּרֶךְ, נִתְעַסֵּק בְּדִבְרֵי תוֹרָה, שֶׁהֲרֵי הַתּוֹרָה מִתְעַטֶּרֶת עַל רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם וְהַשְּׁכִינָה לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ.

פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, וַיֹּאמֶר ה' הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם וְגוֹ' בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם. מַה זֶּה מִקֶּדֶם? מִקַּדְמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. וַיִּמְצְאוּ? וַיִּרְאוּ צָרִיךְ הָיָה לִהְיוֹת! מַה זֶּה וַיִּמְצְאוּ? אֶלָּא מְצִיאָה מָצְאוּ שָׁם מִסּוֹדֵי הַחָכְמָה מֵהַקַּדְמוֹנִים שֶׁהִתְנַעֲרָה שָׁם מִבְּנֵי הַמַּבּוּל, וּבָהּ הִתְעַסְּקוּ לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁעָשׂוּ לְסָרֵב לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְהָיוּ אוֹמְרִים בַּפֶּה וְעוֹשִׂים (דף עו ע"ב) מַעֲשֶׂה.

רְאֵה מַה כָּתוּב, הֵן עַם אֶחָד וְשָׂפָה אַחַת לְכֻלָּם. מִשּׁוּם שֶׁהֵם בְּלֵב אֶחָד וּבְרָצוֹן אֶחָד וּמְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וְעַתָּה לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת, וְאֵין מִי שֶׁיִּמְנַע מַעֲשֵׂיהֶם. אֲבָל מָה אֶעֱשֶׂה? אֲבַלְבֵּל לָהֶם הַדְּרָגוֹת שֶׁל מַעְלָה וּלְשׁוֹנָם שֶׁלְּמַטָּה, וְאָז נִמְנַע מַעֲשֶׂה שֶׁלָּהֶם. וּמַה מִּשּׁוּם שֶׁהָיוּ בְּרָצוֹן וְלֵב אֶחָד וּמְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ כָּתוּב לֹא יִבָּצֵר מֵהֶם כֹּל אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת, וְדִין שֶׁלְּמַעְלָה לֹא יָכֹל לִשְׁלֹט בָּהֶם - אָנוּ אוֹ

הַחֲבֵרִים שֶׁמִּתְעַסְּקִים בַּתּוֹרָה, וְאָנוּ בְּלֵב אֶחָד וְרָצוֹן אֶחָד, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִכָּאן שֶׁלְּאוֹתָם בַּעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת אֵין לָהֶם קִיּוּם. שֶׁהֲרֵי בְּכָל פַּעַם שֶׁהַלָּלוּ בְּנֵי הָעוֹלָם אֵלֶּה עִם אֵלֶּה בְּרָצוֹן אֶחָד וְלֵב אֶחָד - אַף עַל גַּב שֶׁמּוֹרְדִים בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, לֹא שׁוֹלֵט בָּהֶם הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה. כֵּיוָן שֶׁנֶּחְלְקוּ, מִיָּד - וַיָּפֶץ אֹתָם ה' מִשָּׁם וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי חִיָּא, נִשְׁמָע שֶׁהַכֹּל בִּדְבוּר הַפֶּה תָּלוּי, שֶׁהֲרֵי כֵּיוָן שֶׁהִתְבַּלְבְּלוּ, מִיָּד וַיָּפֶץ ה' אֹתָם מִשָּׁם. אֲבָל לֶעָתִיד לָבֹא מַה כָּתוּב? (צפניה ג) כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה' לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד, וְכָתוּב (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

עֶזְרִי מֵעִם הַשֵּׁם עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתֻרְגָּם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנֻקָּד

עַל חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה

מֵהַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי זיע"א

פָּרָשַׁת לֶךְ לְךָ

תַּרְגּוּם כָּל וְנֶחְמָד לְמַעַן יָרוּץ הַלּוֹמֵד בּוֹ

❖

יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֹּהַר הָעוֹלָמִי"
בעיה"ק בֵּית שֶׁמֶשׁ תובב"א
אֱלוּל תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי"
מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C\O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים
ולפרסם ספרי הזוהר היומי
בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,
לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,
לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת
מרת הינדע לאה , מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:
אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו
ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

פָּרָשַׁת לֶךְ לְךָ

וְהַר

לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר (ישעיה מו) שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי לֵב הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה. שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי לֵב - כַּמָּה חֲזָקִים לִבּוֹתֵיהֶם שֶׁל הָרְשָׁעִים, שֶׁרוֹאִים אֶת שְׁבִילֵי וְדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בָּהֶם, וְלִבּוֹתֵיהֶם חֲזָקִים שֶׁאֵינָם חוֹזְרִם בִּתְשׁוּבָה לְרִבּוֹנָם, וְנִקְרָאִים אַבִּירֵי לֵב. הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה - שֶׁמִּתְרַחֲקִים מִן הַתּוֹרָה.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, שֶׁמִּתְרַחֲקִים מִן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ, וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרָאוּ אַבִּירֵי לֵב. הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה - שֶׁאֵינָם רוֹצִים לְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם כָּךְ הֵם רְחוֹקִים מִצְּדָקָה. כֵּיוָן שֶׁהֵם רְחוֹקִים מִצְּדָקָה, רְחוֹקִים הֵם מִשָּׁלוֹם, שֶׁאֵין לָהֶם שָׁלוֹם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה מח) אֵין שָׁלוֹם אָמַר ה' לָרְשָׁעִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהֵם רְחוֹקִים מִצְּדָקָה.

בֹּא רְאֵה, אַבְרָהָם רָצָה לְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִתְקָרֵב. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מה) **אָהַבְתָּ צֶדֶק וַתִּשְׂנָא רֶשַׁע. מִשּׁוּם שֶׁאָהַב צֶדֶק וְשָׂנָא רֶשַׁע, הִתְקָרֵב לִצְדָקָה, וְעַל זֶה כָּתוּב** (ישעיה מא) **אַבְרָהָם אֹהֲבִי. מָה הַטַּעַם אֹהֲבִי? מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב אָהַבְתָּ צֶדֶק. הָאַהֲבָה שֶׁאָהַב** (דף עז ע"א) **אַבְרָהָם אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִכָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, שֶׁהָיוּ אַבִּירֵי לֵב, וְהֵם רְחוֹקִים מִצְּדָקָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.**

סִתְרֵי תוֹרָה

לָמַדְנוּ בְּתִקֻּף רְצוֹן הַמֶּלֶךְ נָטַע אִילָן אֶחָד גָּדוֹל וְחָזָק בְּתוֹךְ הַנְּטִיעוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, הַנְּטִיעָה שֶׁל הָאִילָן הַזֶּה בְּתִרְיסַר תְּחוּמִים מְסֻבָּכִת. בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם פְּרוּשָׂה רַגְלוֹ. ת"ק פַּרְסָאוֹת מַסְעוֹתָיו. כָּל הָרְצוֹנוֹת שֶׁל אוֹתָם פַּרְסוֹת בּוֹ תְּלוּיִים. כְּשֶׁזֶּה מִתְעוֹרֵר, כֻּלָּם מִתְעוֹרְרִים עִמּוֹ. אֵין מִי שֶׁיּוֹצֵא מֵרְצוֹנוֹ. אַחַר כָּךְ כֻּלָּם בְּרָצוֹן אֶחָד עִמּוֹ. קָם מִלְמַעְלָה, [יוֹרֵד] **יוֹרֵד בְּמַסְעוֹתָיו לְתוֹךְ הַיָּם. מִמֶּנּוּ הַיָּם** [מִתְנַלֶּה] **מִתְמַלֵּא.**

הוּא הַמָּקוֹר [שֶׁל כָּל] הַמַּיִם הַנּוֹבְעִים, תַּחְתָּיו נֶחֱלָקִים כָּל מֵימֵי בְרֵאשִׁית. הַשְׁקָאוֹת הַגָּן תְּלוּיִים בּוֹ.

כָּל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָמִים פּוֹרְחוֹת מִמֶּנּוּ. הַנְּשָׁמוֹת הַלָּלוּ נִכְנָסוֹת לַגָּן לָרֶדֶת לָעוֹלָם הַזֶּה. כְּשֶׁיּוֹצְאוֹת נְשָׁמָה, הִיא מִתְבָּרֶכֶת בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת לִהְיוֹת אָב [לְרוּחַ וְרָם] לַגּוּף [וְלִהְיוֹת] בַּעֲלָיָה [שֶׁל הַדְּמוּת הָעֶלְיוֹנָה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם. חֲרִי נְשָׁמָה עֶלְיוֹנָה אַבָּא (לְרוּחַ וְרָם) לַגּוּף בַּעֲלָיָה] שֶׁל דְּמוּת עֶלְיוֹנָה.

כְּשֶׁרוֹצָה [הַנֶּפֶשׁ] לָרֶדֶת לָעוֹלָם הַזֶּה, מַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִשְׁמֹר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וּמוֹסֵר לָהּ מֵאָה מַפְתְּחוֹת שֶׁל בְּרָכוֹת שֶׁל כָּל יוֹם לְהַשְׁלִים אֶת הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּחֶשְׁבּוֹן ל"ק לי"ק. שֶׁחֲרִי כֻּלָּם נִמְסְרוּ לָהּ כְּדֵי לְתַקֵּן בָּהֶם אֶת הַגָּן וּלְעָבְדָהּ וּלְשָׁמְרָהּ. מֵאַרְצֵךְ - זֶה גַּן הָעֵדֶן.

[וּמוֹלַדְתֵּךְ - זֶה הַגּוּף, שֶׁנִּקְרָא עֵץ הַחַיִּים, שֶׁהוּא תְּרֵיסַר שִׁבְטִים עֶלְיוֹנִים. וּמִבֵּית אָבִיךְ - זוֹ הַשְּׁכִינָה. אָבִיךְ זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כח) גּוֹזֵל אָבִיו

וְאִמּוֹ וְאוֹמֵר אֵין פָּשַׁע וְגוֹ'. וְאֵין אָבִיו אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאֵין אִמּוֹ אֶלָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ - זֶה הוּא הָעוֹלָם הַזֶּה.] [ס"א וּמְמוֹלַדְתְּךָ - זֶה עֵץ הַחַיִּים. וּמִבֵּית אָבִיךָ - תְּרֵיסַר תְּחוּמִים, שְׁבָטִים עֶלְיוֹנִים. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ - זֶהוּ הָעוֹלָם הַזֶּה]. עַד כָּאן סִתְרֵי תוֹרָה.

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (תהלים פד) **מַה יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ ה' צְבָאוֹת. כַּמָּה יֵשׁ לִבְנֵי אָדָם לְהִסְתַּכֵּל בַּעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי כָּל בְּנֵי הָאָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים עַל מָה עוֹמֵד הָעוֹלָם וְעַל מָה הֵם קַיָּמִים. שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עָשָׂה שָׁמַיִם מֵאֵשׁ וּמַיִם מְעֹרָבִים יַחַד, וְלֹא הָיוּ קוֹפְאִים, וְאַחַר כָּךְ קָפְאוּ וְעָמְדוּ בְּרוּחַ עֶלְיוֹנָה, וּמִשָּׁם שָׁתַל אֶת הָעוֹלָם לַעֲמֹד עַל עֲמוּדִים, וְאוֹתָם הַתּוֹמְכִים לֹא עוֹמְדִים אֶלָּא בָּרוּחַ הַהִיא. וּבְשָׁעָה שֶׁאוֹתָהּ הָרוּחַ עוֹלָה, כֻּלָּם מִתְרוֹפְפִים וְזָעִים וְהָעוֹלָם רוֹתֵת. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב** (איוב ט) **הַמַּרְגִּיז אֶרֶץ מִמְּקוֹמָהּ וְעַמּוּדֶיהָ יִתְפַּלָּצוּן. וְהַכֹּל עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה. שֶׁכַּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, מִתְקַיֵּם הָעוֹלָם,**

וְאוֹתָם הָעֲמוּדִים הַתּוֹמְכִים קַיָּמִים בִּמְקוֹמָם בְּקִיּוּם שָׁלֵם.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְעוֹרֵר חֲצוֹת הַלַּיְלָה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן הָעֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים, כָּל הָאֵילָנוֹת שֶׁל גַּן הָעֵדֶן מְזַמְּרִים וּמְשַׁבְּחִים לְפָנָיו, שֶׁכָּתוּב (דברי הימים-א טז) אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי ה' וְגוֹ'.

וְהַכָּרוֹז קוֹרֵא בְּחַיִל וְאוֹמֵר: לָכֶם אוֹמְרִים קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים, מִי מִכֶּם שֶׁנִּכְנָסָה רוּחַ לְאָזְנָיו לִשְׁמֹעַ, וְעֵינָיו פְּקוּחוֹת לִרְאוֹת, וְלִבּוֹ פָּתוּחַ לָדַעַת, בְּשָׁעָה שֶׁהָרוּחַ שֶׁל כָּל הָרוּחוֹת מְרִימָה אֶת הִתְבַּשְּׂמוּת הַנְּשָׁמָה, וּמִשָּׁם יוֹצֵא הַקּוֹל שֶׁל הַקּוֹלוֹת, הַצְּבָאוֹת הִתְפַּזְּרוּ לְאַרְבָּעָה רוּחוֹת הָעוֹלָם.

א. אֶחָד עוֹלֶה לְצַד אֶחָד. ב. אֶחָד יוֹרֵד לְאוֹתוֹ הַצַּד. ג. אֶחָד נִכְנָס בֵּין שְׁנַיִם. ד. שְׁנַיִם מִתְעוֹרְרִים [מִתְעַטְּרִים] בְּשִׁלְשָׁה. ה. שְׁלֹשָׁה נִכְנָסִים בְּאֶחָד. ו. אֶחָד מוֹצִיא גְּוָנִים. ז. שִׁשָּׁה מֵהֶם לְצַד

אֶחָד, וְשִׁשָּׁה מֵהֶם יוֹרְדִים לְאוֹתוֹ הַצַּד. ח. שִׁשָּׁה נִכְנָסִים בִּשְׁנֵים עָשָׂר. ט. שְׁנֵים עָשָׂר מִתְעוֹרְרִים בְּעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם. י. שִׁשָּׁה כְּלוּלִים בַּעֲשָׂרָה. יא. עֲשָׂרָה עוֹמְדִים בְּאֶחָד.

אוֹי לְאוֹתָם שֶׁיִּשְׁנִים וְשִׁנָּה בִּנְחִירֵיהֶם, לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים אֵיךְ יָקוּמוּ בַּדִּין כְּשֶׁהַחֶשְׁבּוֹן נִמְנָה, (דף עז ע"ב) כְּשֶׁנִּטְמָא הַגּוּף, וְהַנְּשָׁמָה מְשׁוֹטֶטֶת עַל פְּנֵי הָאֲוִיר שֶׁמֵּאִיר וְעוֹלָה וְיוֹרֶדֶת, וְהַשְּׁעָרִים לֹא נִפְתָּחִים, וּמִתְגַּלְגְּלִים בַּאֲבָנִים בְּתוֹךְ הַקֶּלַע. אוֹי לָהֶם! מִי יְבַקֵּשׁ אוֹתָם שֶׁלֹּא יָקוּמוּ בַּתַּעֲנוּג הַזֶּה? בְּתוֹךְ הַמְּקוֹמוֹת שֶׁל עִנּוּגֵי הַצַּדִּיקִים וְנִפְקָד מְקוֹמָם. וְנִמְסָרִים בִּידֵי דוּמָה, יוֹרְדִים וְלֹא עוֹלִים. עֲלֵיהֶם כָּתוּב (איוב ז) כָּלָה עָנָן וַיֵּלַךְ כֵּן יוֹרֵד שְׁאוֹל לֹא יַעֲלֶה.

בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה מִתְעוֹרֶרֶת שַׁלְהֶבֶת אַחַת מִצַּד הַצָּפוֹן, וּמַכָּה בְּאַרְבָּעָה רוּחוֹת הָעוֹלָם, וְיוֹרֶדֶת וּמַגִּיעָה לְבֵין כַּנְפֵי הַתַּרְנְגוֹל, וּמִתְעוֹרֶרֶת בּוֹ אוֹתָהּ הַשַּׁלְהֶבֶת וְקוֹרֵא. וְאֵין מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר,

פֵּרֵט לְאוֹתָם צַדִּיקֵי הָאֱמֶת שֶׁעוֹמְדִים וּמִתְעוֹרְרִים בַּתּוֹרָה. וְאָז הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּתוֹךְ גַּן הָעֵדֶן מַקְשִׁיבִים לְקוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ח) **הַיוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי.**

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? (בראשית יא) **וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו וְגו'. מָה אוֹמֵר כָּאן? אֶלָּא עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא הָיָה אָדָם שֶׁמֵּת בְּחַיֵּי אָבִיו פָּרַט לָזֶה, וּכְשֶׁנִּזְדַּמֵּן אַבְרָהָם לָאֵשׁ, נֶהֱרַג הָרָן, וּמִשּׁוּם זֶה יָצְאוּ מִשָּׁם.** [מִי הָרַג אֶת הָרָן? אֶלָּא בֵּיוָן שֶׁהִשְׁלִיכוּ אֶת אַבְרָהָם לְאוּר כַּשְׂדִּים, הִתְגַּלָּה עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהִצִּילוֹ, וְהָיָה הָרָן אָחִיו עוֹמֵד שָׁם.

אָמְרוּ הַכַּשְׂדִּים, בִּשְׂכִיל זְכוּתוֹ שֶׁל הָרָן נִצּוֹל. מִיָּד יָצְאָה שַׁלְהֶבֶת שֶׁל אֵשׁ וְשָׂרְפָה אֶת הָרָן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו. וְיֵשׁ שֶׁאוֹמְרִים שֶׁאֵין שׁוֹלֶטֶת אֵשׁ בְּזַרְעוֹ שֶׁל תֶּרַח, אֲבָל נַשְׁלִיךְ אֶת הָרָן לָאֵשׁ, וְאִם לֹא יִבְעַר, נֵדַע וַדַּאי שֶׁאֵין שׁוֹלֶטֶת הָאֵשׁ בְּזַרְעוֹ. מִיָּד הִשְׁלִיכוּ אֶת הָרָן לָאֵשׁ וְנִשְׂרַף, וְהָיָה תֶּרַח אָבִיו עוֹמֵד שָׁם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תֶּרַח אָבִיו.

בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם יָדְעוּ כָּל אֻמָּה וְלָשׁוֹן שֶׁלֹּא הִצִּיל אֶת אַבְרָהָם אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהָיוּ מְבִיאִים אֶת בְּנֵיהֶם לְמִשְׁכָּנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם,

וְאוֹמְרִים לוֹ: רָאִינוּ אוֹתְךָ שֶׁאַתָּה בּוֹטֵחַ בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא שֶׁהוּא רִבּוֹן הָעוֹלָם, לַמֵּד אֶת בָּנֵינוּ מִדַּרְכְּךָ שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ. וַעֲלֵיהֶם אָמַר הַכָּתוּב (תהלים מז) נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם].

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ וְאֶת לוֹט בֶּן הָרָן וְגוֹ', וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים. וַיֵּצְאוּ אִתָּם? אִתּוֹ הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב וַיִּקַּח תֶּרַח וְגוֹ'. מַה זֶּה וַיֵּצְאוּ אִתָּם? אֶלָּא תֶּרַח וְלוֹט עִם אַבְרָהָם וְשָׂרָה יָצְאוּ, שֶׁהֵם הָיוּ הָעִקָּר לָצֵאת מִתּוֹךְ אוֹתָם הָרְשָׁעִים. שֶׁכֵּיוָן שֶׁרָאָה תֶּרַח שֶׁאַבְרָהָם בְּנוֹ נִצַּל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, חָזַר לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, וּמִשּׁוּם כָּךְ וַיֵּצְאוּ אִתָּם תֶּרַח וְלוֹט.

וּבְשָׁעָה שֶׁיָּצְאוּ מַה כָּתוּב? לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן. שֶׁרְצוֹנָם הָיָה לָלֶכֶת לְשָׁם. מִכָּאן לָמַדְנוּ, כָּל מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְהִטַּהֵר, מְסַיְּעִים אוֹתוֹ. בֹּא רְאֵה שֶׁכָּךְ הוּא, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּתוּב לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן, מִיָּד - וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ. וְעַד שֶׁהוּא הִתְעוֹרֵר בַּתְּחִלָּה, לֹא כָּתוּב לֶךְ לְךָ.

בא רְאֵה, הַדָּבָר שֶׁלְּמַעְלָה לֹא מִתְעוֹרֵר עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְמַטָּה בָּרִאשׁוֹנָה עַל מַה שֶׁיִּשְׁרֶה עָלָיו אוֹתוֹ שֶׁלְּמַעְלָה. וְסוֹד הַדָּבָר - הָאוֹר הַשָּׁחֹר אֵינוֹ נֶאֱחָז בָּאוֹר הַלָּבָן עַד שֶׁהִיא מִתְעוֹרֶרֶת בָּרִאשׁוֹנָה. כְּיוָן שֶׁהִיא מִתְעוֹרֶרֶת בָּרִאשׁוֹנָה, מִיָּד שׁוֹרָה עָלֶיהָ הָאוֹר הַלָּבָן.

וְעַל זֶה כָּתוּב (שם פג) אֱלֹהִים אַל דְּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּסֵק הָאוֹר הַלָּבָן מִן הָעוֹלָם לְעוֹלָמִים. וְכֵן (ישעיה סב) הַמַּזְכִּירִים אֶת ה' אַל דֳּמִי לָכֶם, כְּדֵי לְעוֹרֵר לְמַטָּה כְּמַה שֶׁתִּשְׁרֶה הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלְּמַעְלָה. וְכֵן כְּיוָן שֶׁמֵּעִיר אָדָם הִתְעוֹרְרוּת [טוֹבָה] בָּרִאשׁוֹנָה, אָז מִתְעוֹרֶרֶת הִתְעוֹרְרוּת שֶׁלְּמַעְלָה. בֹּא רְאֵה, כְּיוָן שֶׁכָּתוּב וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְגוֹ', מִיָּד - וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם וְגוֹ'.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֶךְ לְךָ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֶךְ לְךָ - לְעַצְמְךָ, לְתַקֵּן אֶת עַצְמְךָ, [לְהִתְחַזֵּק] לְתַקֵּן אֶת דַּרְגָּתְךָ. לֶךְ לְךָ - אֵינְךָ [ס"א כְּרַאי] לַעֲמֹד

כָּאן בֵּין הָרְשָׁעִים הַלָּלוּ. וְסוֹד הַדָּבָר - לָךְ לְךָ, (דף עח ע"א) שָׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לְאַבְרָהָם רוּחַ שֶׁל חָכְמָה, וְהָיָה יוֹדֵעַ וּמְצָרֵף [צנורות] צְדָדֵי יְשׁוּב הָעוֹלָם, וְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם וְשָׁקַל בְּמִשְׁקָל וְיָדַע אֶת הַכֹּחוֹת הַמְמֻנִּים עַל צְדָדֵי הַיְשׁוּב.

כְּשֶׁהִגִּיעַ לְתוֹךְ נְקֻדַּת אֶמְצַע הַיְשׁוּב, שָׁקַל בְּמִשְׁקָל וְלֹא הָיָה עוֹלֶה בְּיָדוֹ. הִתְבּוֹנֵן לָדַעַת אֶת הַכֹּחַ שֶׁמְּמֻנֶּה עָלֶיהָ, וְלֹא יָכֹל לְהִתְדַּבֵּק בִּרְצוֹנוֹ. שָׁקַל כַּמָּה פְּעָמִים, וְרָאָה שֶׁהִנֵּה מִשָּׁם נִשְׁתַּל כָּל הָעוֹלָם. הִתְבּוֹנֵן וְצֵרַף וְשָׁקַל לָדַעַת, וְרָאָה שֶׁהִנֵּה הַכֹּחַ הָעֶלְיוֹן שֶׁעָלֶיהָ אֵין לוֹ שִׁעוּר, עָמֹק וְנִסְתָּר, וְאֵינוֹ כְּמוֹ הַצְּדָדִים שֶׁל דַּרְגּוֹת הַיְשׁוּב.

הִתְבּוֹנֵן וְשָׁקַל וְיָדַע שֶׁהֲרֵי כְּמוֹ שֶׁמֵּהַנְּקֻדָּה הַהִיא אֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל הַיְשׁוּב, מִמֶּנָּה נִשְׁתַּל כָּל הָעוֹלָם לְכָל צְדָדָיו. כָּךְ גַּם יָדַע שֶׁהֲרֵי הַכֹּחַ שֶׁשּׁוֹרָה עָלֶיהָ, מִשָּׁם יָצְאוּ כָּל שְׁאָר הַכֹּחוֹת הַמְמֻנִּים עַל

כָּל צִדְדֵי הָעוֹלָם, וְכֻלָּם אֲחוּזִים בּוֹ. אָז (בראשית יא)
וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן.

עוֹד, הִשְׁגִּיחַ וְשָׂכַל וְצִרַף לַעֲמֹד עַל בֵּרוּר הַדָּבָר שֶׁל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ, וְלֹא יָכֹל לַעֲמֹד עָלֶיהָ לְהַשִּׂיג. כֵּיוָן שֶׁרָאָה אֶת כֹּחוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא יָכֹל לַעֲמֹד עָלָיו, מִיָּד וַיָּבֹאוּ עַד חָרָן וַיֵּשְׁבוּ שָׁם.

מָה הַטַּעַם שֶׁל אַבְרָהָם? אֶלָּא שֶׁהוּא הָיָה יוֹדֵעַ וּמְצָרֵף אֶת כָּל אוֹתָם הַשַּׁלִּיטִים מַנְהִיגֵי הָעוֹלָם בְּכָל צִדְדֵי הַיִּשּׁוּב, וְהָיָה שׁוֹקֵל וּמְצָרֵף אוֹתָם הַשּׁוֹלְטִים בְּצִדְדֵי הַיִּשּׁוּב מַנְהִיגֵי הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת שֶׁלָּהֶם מִי הֵם הַחֲזָקִים אֵלּוּ עַל אֵלּוּ. וְהָיָה שׁוֹקֵל אֶת כָּל יִשּׁוּבֵי הָעוֹלָם [וְלֹא] וְהָיָה עוֹלֶה בְיָדוֹ. כְּשֶׁהִגִּיעַ לַמָּקוֹם הַזֶּה רָאָה אֶת חֹזֶק הָעֲמָקִים וְלֹא יָכֹל לַעֲמֹד בּוֹ. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הִתְעוֹרְרוּתוֹ וּתְשׁוּקָתוֹ, מִיָּד הִתְגַּלָּה עָלָיו וְאָמַר לוֹ לֶךְ לְךָ, לָדַעַת אוֹתְךָ וּלְתַקֵּן עַצְמְךָ.

מֵאַרְצְךָ - מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הַיִּשּׁוּב שֶׁהָיִיתָ נִדְבָּק בּוֹ. **וּמִמּוֹלַדְתְּךָ** - מֵאוֹתָהּ הַחָכְמָה שֶׁאַתָּה מִתְבּוֹנֵן וְשׂוֹכֵל אֶת תּוֹלַדְתְּךָ וְהָרֶגַע וְהַשָּׁעָה וְהַזְּמַן שֶׁנּוֹלַדְתָּ בּוֹ, וּבְאוֹתוֹ הַכּוֹכָב וּבְאוֹתוֹ הַמַּזָּל. **וּמִבֵּית אָבִיךָ** - שֶׁלֹּא תַּשְׁגִּיחַ בְּבֵית אָבִיךָ. וְאִם יֵשׁ לְךָ שֹׂרֶשׁ לְהַצְלִיחַ בָּעוֹלָם מִבֵּית אָבִיךָ, מִשּׁוּם כָּךְ לְךָ לְךָ מֵהַחָכְמָה הַזּוֹ וּמֵהַהַשְׁגָּחָה הַזּוֹ

בֹּא רְאֵה שֶׁכָּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי יָצְאוּ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְהָיוּ בְּחָרָן, לָמָּה יֹאמַר לוֹ לְךָ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ? אֶלָּא עִקַּר הַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַרְאֶךָּ. אַרְאֶךָּ - מַה שֶּׁלֹּא יָכוֹלְתָּ לַעֲמֹד עָלָיו, וְלֹא יָכוֹלְתָּ לָדַעַת אֶת כֹּחַ הָאָרֶץ הַהִיא שֶׁהוּא עָמֹק וְנִסְתָּר.

וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְגוֹ'. **וְאֶעֶשְׂךָ** - מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב לְךָ לְךָ. **וַאֲבָרֶכְךָ** - מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב מֵאַרְצְךָ. **וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ** - מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב מִמּוֹלַדְתְּךָ. **וֶהְיֵה בְּרָכָה** - מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב וּמִבֵּית אָבִיךָ.

סִתְרֵי תוֹרָה

וְאֶעֶשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל. זוֹ בִּרְכָה אַחַת. וַאֲבָרֶכְךָ - שְׁתַּיִם. וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ - שָׁלֹשׁ. וֶהְיֵה בְּרָכָה - אַרְבַּע. וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ - חָמֵשׁ. וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר - שֵׁשׁ. וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה - הִנֵּה שֶׁבַע. כֵּיוָן שֶׁהִתְבָּרֵךְ בְּשֶׁבַע הַבְּרָכוֹת הַלָּלוּ, מַה כָּתוּב? וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', לָרֶדֶת לָעוֹלָם הַזֶּה כְּפִי שֶׁהִצְטַוָּה.

מַיָּד וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט. זֶה הַנָּחָשׁ שֶׁהִתְקַלֵּל וְהִתְקַלֵּל הָעוֹלָם בִּגְלָלוֹ, שֶׁהוּא עוֹמֵד לַפֶּתַח לְהַסְטִין לַגּוֹת, וְלֹא תִפְעַל הַנְּשָׁמָה עֲבוֹדָה שֶׁהִצְטַוְּתָה עַד שֶׁיַּעַבְרוּ עָלֶיהָ בָּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים. שֶׁחֲרֵי מִשְּׁנֵים עָשָׂר שָׁנִים וָמַעְלָה מִתְעוֹרֶרֶת הַנְּשָׁמָה לַעֲבֹד אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁהִצְטַוְּתָה. וְזֹהוּ שֶׁכָּתוּב. וְאַבְרָם בֶּן חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה. שֶׁבַע וְחָמֵשׁ הֵם שְׁנֵים עָשָׂר [וּשְׁנֵי עֲלִיּוֹנִים עֲלֵיהֶם - אַרְבָּעָה עָשָׂר הֵם].

וְאָז נִרְאֵית הַנְּשָׁמָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהִיא בָּאָה מֵחָמֵשׁ שָׁנִים שֶׁהֵם ת"ק פַּרְסוֹת שֶׁל עֵץ

הַחַיִּים. וְשִׁבְעִים שָׁנָה - זֶהוּ אוֹתוֹ אִילָן מַמָּשׁ, שֶׁהוּא שְׁבִיעִי לַדְּרָגוֹת וְנִקְרָא שִׁבְעִים שָׁנָה. אָז יוֹצֵאת מֵאוֹתָהּ זֻהֲמַת הַנָּחָשׁ, וְנִכְנֶסֶת לָעֲבוֹדָה הַקְּדוֹשָׁה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן [יְמֵי שִׁבְעִים שָׁנָה לֹא סְפוּרוֹת חַיִּים מֵאוֹתָם אַרְבַּע עֶשְׂרֵה] מֵאוֹתוֹ הָרִגְוָ וְהַתִּקָּף שֶׁל [הַשָּׂטָן] הַהוּא הַנָּחָשׁ שֶׁהָיָה מֵסִית אוֹתוֹ עַד עַכְשָׁו אֶת הַגּוּף וְשׁוֹלֵט עָלָיו.

בָּאִילָן שׁוֹלֶטֶת עֶרְלָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים. בָּאָדָם שָׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שֶׁנִּקְרָאִים שְׁנֵי עֲרָלָה. כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ עַל הַגּוּף אוֹתָן הַשָּׁנִים וְהִתְעַבְּרָה [ד"א וְהִתְעוֹרְרָה] הַנְּשָׁמָה לַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ, הִיא מְצַוָּה אֶת הַגּוּף לְרָצוֹן טוֹב, לְהַכְנִיעַ אֶת אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ שֶׁהִנֵּה לֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט כְּמוֹ שֶׁהָיָה, שֶׁכָּתוּב וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ וְגוֹ' [אַבְרָם זוֹ י'. אֶת שָׂרַי זוֹ ה'. י' זוֹ הַנְּשָׁמָה לִנְשָׁמָה, וְהוּא זָכָר. ה' זוֹ הַנְּשָׁמָה שֶׁל הַנְּקֵבָה]. זֶה הַגּוּף, שֶׁהוּא אֵצֶל הַנְּשָׁמָה כְּמוֹ נְקֵבָה אֵצֶל הַזָּכָר. וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו - זֶה [יֵצֶר הָרָע] הַנָּחָשׁ שֶׁלֹּא זָז כָּל כָּךְ מִן הַגּוּף, מִשּׁוּם הַדְּבֵקוּת שֶׁל הַגּוּף לֹא כָּל כָּךְ זָזִים [הַזְּמַן הַהוּא] מִמֶּנּוּ. אֲבָל הִתְעוֹרְרוּת הַנְּשָׁמָה תָּמִיד

מַלְקָה אוֹתוֹ וּמַתְרָה בּוֹ וּמוֹכִיחָה אוֹתוֹ וּמַכְנִיעָה אוֹתוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ, וְלֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט.

וְאֶת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכָשׁוּ - אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שֶׁעוֹשֶׂה אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה בַּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל הַנְּשָׁמָה. וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן - אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁהָיְתָה בָּרְאשׁוֹנָה בַּדְּבֵקוּת בַּחֲבֵרוּת שֶׁל הָעֲרֵלָה הַהִיא עִם הַגּוּף וְתִקֵּן אוֹתָהּ לְאַחַר מִכֵּן, שֶׁהֲרֵי אַחַר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וָמַעְלָה, כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה מִתְעוֹרֶרֶת לְתַקֵּן אֶת הַגּוּף, שְׁנֵיהֶם מְתַקְּנִים אֶת אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁמִּשְׁתַּתֶּפֶת עִם חֹזֶק הַנָּחָשׁ וּתְשׁוּקָתוֹ הָרָעָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן. וְעִם כָּל זֶה הַנְּשָׁמָה מִתְגַּבֶּרֶת בְּאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ לִשְׁבֹּר אוֹתוֹ בְּחֹזֶק בְּשִׁעְבּוּד שֶׁל תְּשׁוּבָה [נ"א בְּשִׁעְבּוּד שֶׁל תּוֹרָה, וּמוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְגַּבֵּר עַל הָרוּחַ כְּבָרְאשׁוֹנָה]. **וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּעֲבֹר.** (ע"כ סתרי תורה).

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, וְאֶעֱשְׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל - מִצַּד הַיָּמִין. וַאֲבָרֶכְךָ - מִצַּד הַשְּׂמֹאל. וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ -

מִצַּד הָאֶמְצַע. וְהָיֵה בְּרָכָה - מִצַּד שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הִנֵּה כָּאן כִּסֵּא שֶׁל אַרְבָּעָה עַמּוּדִים שֶׁכֻּלָּם כְּלוּלִים בְּאַבְרָהָם. מִכָּאן וָהָלְאָה בְּרָכוֹת לָאֲחֵרִים שֶׁנִּוּוֹנִים מִכָּאן, שֶׁכָּתוּב וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ. (דף עח ע"ב) וּמְקַלֶּלְךָ אָאֹר וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו, זֶה שֶׁכָּתוּב לְךָ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ, כֵּיוָן שֶׁכֻּלָּם יָצְאוּ לָלֶכֶת, לָמָּה לֹא נֶאֱמַר לוֹ שֶׁכֻּלָּם יֵצְאוּ? שֶׁהֲרֵי אַף עַל גַּב שֶׁתָּרַח הָיָה עוֹבֵד לַעֲבוֹדָה זָרָה, כֵּיוָן שֶׁהִתְעוֹרֵר בְּהִתְעוֹרְרוּת טוֹבָה לָצֵאת עִם אַבְרָהָם, וְרָאִינוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְרֻצֶּה מִתְּשׁוּבַת הָרְשָׁעִים, וְהִתְחִיל לָצֵאת, לָמָּה לֹא כָּתוּב לְכוּ לָכֶם? לָמָּה לְאַבְרָהָם לְבַדּוֹ לְךָ לְךָ?.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אִם תֹּאמַר שֶׁתָּרַח, כְּשֶׁיָּצָא מֵאוּר כַּשְׂדִּים, זֶה הָיָה כְּדֵי לַחֲזוֹר בִּתְשׁוּבָה - לֹא כָּךְ! אֶלָּא כְּשֶׁיָּצָא, יָצָא לְהִנָּצֵל, שֶׁכָּל בְּנֵי

אַרְצוֹ רָצוֹ לַהֲרֹג אוֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁרָאוּ שֶׁנִּצַּל אַבְרָהָם, הָיוּ אוֹמְרִים לְתֶרַח: אַתָּה הוּא שֶׁהָיִיתָ מַטְעֶה אוֹתוֹ בַּפְּסִילִים הַלָּלוּ. וּמִתּוֹךְ הַהַפְחָדָה שֶׁלָּהֶם יָצָא תֶּרַח. כֵּיוָן שֶׁהִנִּיעַ לְחָרָן, לֹא יָצָא מִשָּׁם אַחַר כָּךְ, שֶׁכָּתוּב וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט. וְאִלּוּ תֶּרַח לֹא כָתוּב [בּוֹ וַיֵּלֶךְ, אֶלָּא וַיֵּצֵא].

פָּתַח וְאָמַר, (איוב לח) **וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם וּזְרוֹעַ רָמָה תִּשָּׁבֵר.** הַפָּסוּק הַזֶּה קֶשֶׁה לְהָקִימוֹ, אֲבָל וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם - זֶה נִמְרוֹד וּבְנֵי דוֹרוֹ שֶׁיָּצָא אַבְרָהָם מֵהֶם, שֶׁהָיָה אוֹרָם. וּזְרוֹעַ רָמָה תִּשָּׁבֵר - זֶה נִמְרוֹד.

דָּבָר אַחֵר וְיִמָּנַע מֵרְשָׁעִים אוֹרָם - זֶה תֶּרַח וּבְנֵי בֵיתוֹ. אוֹרָם - זֶה אַבְרָהָם. לֹא כָתוּב הָאוֹר אֶלָּא אוֹרָם, שֶׁהָיָה עִמָּהֶם. וּזְרוֹעַ רָמָה תִּשָּׁבֵר - זֶה נִמְרוֹד, שֶׁהָיָה מַטְעֶה אַחֲרָיו אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וּמְשׁוֹם כָּךְ כָּתוּב לֶךְ לְךָ, כְּדֵי לְהָאִיר לְךָ וּלְכָל אוֹתָם שֶׁיֵּצְאוּ מִמְּךָ מִכָּאן וָהָלְאָה.

עוֹד פְּתַח וְאָמַר, (שם לז) וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים וְרוּחַ עָבְרָה וַתְּטַהֲרֵם. וְעַתָּה לֹא רָאוּ אוֹר - מָתַי? בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם לֶךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ. בָּהִיר הוּא בַּשְּׁחָקִים - שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַדְבִּיק אֶת אַבְרָהָם בָּאוֹר הַהוּא שֶׁלְּמַעְלָה וּלְהָאִיר שָׁם. וְרוּחַ עָבְרָה וַתְּטַהֲרֵם - שֶׁהֲרֵי אַחַר כָּךְ שָׁבוּ בִּתְשׁוּבָה תֶּרַח וְכָל בְּנֵי בֵיתוֹ [נ"א וְכָל בְּנֵי עִירוֹ]. בְּנֵי בֵיתוֹ [נ"א בְּנֵי עִירוֹ], שֶׁכָּתוּב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן. תֶּרַח, שֶׁכָּתוּב וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְגוֹ'.

וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בּוֹא רְאֵה, שֶׁהֲרֵי לֹא כָתוּב וַיֵּצֵא אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה', אֶלָּא וַיֵּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֶךְ לְךָ, שֶׁהֲרֵי בָּרִאשׁוֹנָה עָשׂוּ יְצִיאָה, שֶׁכָּתוּב וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן. וְעַכְשָׁו כָּתוּב וַיֵּלֶךְ, וְלֹא כָתוּב וַיֵּצֵא.

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו ה' - שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ אֶת כָּל הַהַבְטָחוֹת. וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט - שֶׁהִתְחַבֵּר עִמּוֹ כְּדֵי לִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו, וְעִם כָּל זֶה לֹא לָמַד כָּל זֶה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַשְׁרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁלּוֹמְדִים דַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּדֵי לָלֶכֶת בָּהֶם וְלִירָא מִמֶּנּוּ מֵאוֹתוֹ יוֹם הַדִּין שֶׁעָתִיד אָדָם לָתֵת דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא.

פָּתַח וְאָמַר, (איוב לז) בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוֹם לָדַעַת כָּל אַנְשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ. הַפָּסוּק הַזֶּה בְּאֶרוּהוּ. אֲבָל (דף עט ע"א) בֹּא רְאֵה, בַּיּוֹם הַהוּא שֶׁנִּשְׁלָמִים יְמֵי הָאִישׁ לָצֵאת מִן הָעוֹלָם, הַיּוֹם הַהוּא שֶׁהַגּוּף נִשְׁבָּר וְהַנֶּפֶשׁ רוֹצָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, אָז נִתֶּנֶת רְשׁוּת לָאָדָם לִרְאוֹת מַה שֶּׁלֹּא הָיְתָה לוֹ רְשׁוּת לִרְאוֹת בִּזְמַן שֶׁהַגּוּף שָׁלַט וְעָמַד עַל בֵּרְיוֹ.

וְאָז עוֹמְדִים עָלָיו שְׁלֹשָׁה שְׁלִיחִים וּמְחַשְּׁבִים יָמָיו וַחֲטָאָיו וְכָל מַה שֶּׁעָשָׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהוּא מוֹדֶה עַל הַכֹּל בְּפִיו, וְאַחַר כָּךְ הוּא חוֹתֵם עָלָיו בְּיָדוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוֹם. וּבְיָדוֹ כֻּלָּם

חֲתוּמִים לָדוּן אוֹתוֹ [בְּאוֹתוֹ ד"א בְּזֶה] הָעוֹלָם עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים, עַל חֲדָשִׁים וְעַל יְשָׁנִים, לֹא נִשְׁכָּח אֶחָד מֵהֶם. וְזֹהוּ שֶׁכָּתוּב לָדַעַת כָּל אֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ. וְכָל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים שֶׁעָשָׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה בְּגוּף וְרוּחַ, כָּךְ גַּם נוֹתֵן חֶשְׁבּוֹן בְּגוּף וְרוּחַ בְּטֶרֶם יָצָא מִן הָעוֹלָם

בֹּא רְאֵה בַּמָּה הָרְשָׁעִים קְשֵׁי עֹרֶף בָּעוֹלָם הַזֶּה, כָּךְ גַּם אֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁרוֹצִים לָצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה הֵם קְשֵׁי עֹרֶף. מִשּׁוּם כָּךְ אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁלּוֹמֵד בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶת דַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּדֵי לָלֶכֶת בָּהֶם. וְהָרָשָׁע, אַף עַל פִּי שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּאֵלּוּ [נ"א שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל עִם] הַצַּדִּיקִים, מַקְשֶׁה עֹרֶף וְלֹא רוֹצֶה לִלְמֹד. וּמִשּׁוּם כָּךְ יֵשׁ לַצַּדִּיק לְהַחֲזִיק בּוֹ. וְאַף עַל גַּב שֶׁהָרָשָׁע מַקְשֶׁה עֹרֶף הוּא, לֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ, וְיֵשׁ לוֹ לְהַחֲזִיק בְּיָדוֹ וְלֹא יַעֲזֹב אוֹתוֹ. כִּי אִם יַעֲזֹב אוֹתוֹ, יֵלֶךְ וְיַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה מֵאֱלִישָׁע שֶׁדָּחָה אֶת גֵּיחֲזִי. וְכֵן בְּאַבְרָהָם - כָּל פַּעַם שֶׁלּוֹט הָיָה עִמּוֹ, לֹא

הִתְחַבֵּר עִם הָרְשָׁעִים. כֵּיוָן שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ, מַה כָּתוּב? וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן. וְכָתוּב וַיֶּאֱהַל עַד סְדוֹם. מַה כָּתוּב אַחַר כָּךְ? וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, זֶה שֶׁאָמַרְתָּ וַיֵּלֶךְ אַבְרָם וְלֹא כָּתוּב וַיֵּצֵא אַבְרָם - זֶה יָפֶה. אֲבָל בְּסוֹף הַפָּסוּק מַה כָּתוּב? בְּצֵאתוֹ מֵחָרָן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּתוּב מֵחָרָן, וְהַיְצִיאָה הַהִיא מֵאֶרֶץ מוֹלַדְתּוֹ הָיְתָה בָּרִאשׁוֹנָה.

וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ. מַה זֶּה וַיִּקַּח? אֶלָּא מָשָׁךְ אוֹתָהּ בִּדְבָרִים נְעִימִים, מִשּׁוּם שֶׁאֵין רְשׁוּת לְאָדָם לְהוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ לָלֶכֶת לְאֶרֶץ אַחֶרֶת לְלֹא רְצוֹנָהּ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (במדבר כ) **קַח אֶת אַהֲרֹן,** (שם ג) **קַח אֶת הַלְוִיִּם. וּמִשּׁוּם כָּךְ וַיִּקַּח אַבְרָם. מָשָׁךְ אוֹתָהּ בִּדְבָרִים וְהוֹדִיעַ לָהּ אֶת דַּרְכֵי בְּנֵי הַדּוֹר כַּמָּה הֵם רָעִים. וּמִשּׁוּם כָּךְ וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שָׂרַי אִשְׁתּוֹ.**

וְאֶת לוֹט בֶּן אָחִיו. מָה רָאָה אַבְרָם לְהַדְבִּיק עִמּוֹ אֶת לוֹט? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁצָּפָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁעָתִיד לָצֵאת מִמֶּנּוּ דָּוִד. וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן - אֵלּוּ הַגֵּרִים וְהַגֵּרוֹת שֶׁתִּקְּנוּ אֶת נַפְשׁוֹתָם. אַבְרָהָם מְגַיֵּר אֲנָשִׁים, וְשָׂרָה מְגַיֶּרֶת נָשִׁים, וּמַעֲלֶה עֲלֵיהֶם כְּאִלּוּ עָשׂוּ אוֹתָם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אִם כָּךְ, כַּמָּה בְּנֵי אָדָם הָיוּ, אִם תֹּאמַר שֶׁכֻּלָּם הָלְכוּ עִמּוֹ? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בֵּן, [וּמְשׁוּם שֶׁכֻּלָּם ד"א וּמְשׁוּם כָּךְ כֻּלָּם] הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים עִמּוֹ, כֻּלָּם נִקְרְאוּ (דף עט ע"ב) עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. וְהָיָה עוֹבֵר בָּאָרֶץ וְלֹא הָיָה פּוֹחֵד, שֶׁכָּתוּב וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אִם הָיָה כָּתוּב וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְחָרָן - הָיִיתִי אוֹמֵר כָּךְ. אֶלָּא כָּתוּב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ. אֶת - לְרַבּוֹת אֶת הַזְּכוּת שֶׁל כָּל הַנְּפָשׁוֹת שֶׁהָיוּ הוֹלְכוֹת עִמּוֹ. שֶׁכָּל מִי שֶׁמְּזַכֶּה אֶת הָאַחֵר, אוֹתָהּ הַזְּכוּת תְּלוּיָה בּוֹ וְלֹא זָזָה מִמֶּנּוּ. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ

בְּחָרָן. הַזְּכוּת שֶׁל אוֹתָן הַנְּפָשׁוֹת הָיְתָה הוֹלֶכֶת עִם אַבְרָהָם.

לֶךְ לְךָ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה הַטַּעַם שֶׁהַהִתְגַּלּוּת הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִתְגַּלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם פּוֹתַחַת בְּלֶךְ לְךָ, שֶׁהֲרֵי עַד כָּאן לֹא דִּבֵּר עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. מָה הַטַּעַם פָּתַח בְּלֶךְ לְךָ? אֶלָּא זֶה אָמְרוּ שֶׁרָמַז בְּחָשְׁבּוֹנוֹ מֵאָה, שֶׁהֲרֵי לְמֵאָה שָׁנִים נוֹלַד לוֹ בֵּן.

אֲבָל בֹּא תִרְאֶה, כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּאָרֶץ, הַכֹּל הוּא סוֹד שֶׁל חָכְמָה. מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם לֹא הָיָה דָּבוּק בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אָז כָּרָאוּי, אָמַר לוֹ לֶךְ לְךָ. וְזֶה רָמַז לַמָּקוֹם הַהוּא שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְקָרֵב עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהִיא הַדַּרְגָּה הָרִאשׁוֹנָה לְהִכָּנֵם לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, מִשּׁוּם כָּךְ לֶךְ לְךָ.

וּבַדַּרְגָּה הַזּוֹ לֹא יָכוֹל אַבְרָהָם לְהֵאָחֵז בָּהּ עַד שֶׁיִּכָּנֵם לָאָרֶץ, שֶׁשָּׁם יְקַבֵּל אֶת הַדַּרְגָּה הַהִיא. כְּמוֹ כֵן כָּתוּב (שמואל-ב ב) וַיִּשְׁאֲלוּ דָּוִד בַּה'

לֵאמֹר הַאֲעֶלֶה בְּאַחַת מֵעָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' עֲלֵה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָה אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר חֶבְרוֹנָה. וְכִי כְּיוָן שֶׁמֵּת שָׁאוּל וְהַמַּלְכוּת רְאוּיָה לְדָוִד, לָמָּה לֹא קִבֵּל אֶת הַמַּלְכוּת מִיָּד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל?.

אֶלָּא הַכֹּל הוּא סוֹד שֶׁל חָכְמָה, מִשּׁוּם שֶׁדָּוִד אֵין לוֹ לְקַבֵּל מַלְכוּת אֶלָּא עַד שֶׁיִּתְחַבֵּר עִם הָאָבוֹת שֶׁהֵם בְּחֶבְרוֹן, וְאָז יְקַבֵּל בָּהֶם מַלְכוּת. וְעַל כֵּן הִתְעַכֵּב שָׁם שֶׁבַע שָׁנִים, כְּדֵי שֶׁיְּקַבֵּל מַלְכוּת כָּרָאוּי, וְהַכֹּל בְּסוֹד הַחָכְמָה וּכְדֵי שֶׁיִּתַּקֵּן אֶת מַלְכוּתוֹ. כְּמוֹ כֵן אַבְרָהָם לֹא נִכְנַס לִבְרִיתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנִּכְנַס לָאָרֶץ.

רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ. וַיַּעֲבֹר? וַיֵּלֶךְ הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת! אֶלָּא כָּאן הוּא רֶמֶז הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁנֶּחְתָּם בּוֹ הָעוֹלָם בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת שֶׁכֻּלָּן בַּשֵּׁם הַזֶּה. כָּתוּב כָּאן וַיַּעֲבֹר, וְכָתוּב שָׁם (שמות לד) וַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא.

בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבִּי יֵיסָא הַזָּקֵן כָּתוּב, וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ, וְכָתוּב שָׁם (שם לג) אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי. וְהוּא רָמַז לִקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ שֶׁבָּאָה מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן כָּרָאוּי. עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֵלוֹן מוֹרֶה, מִצַּד זֶה [ד"א ל"ג שֶׁלְּמַטָּה] לְצַד זֶה כָּרָאוּי. וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ, חֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁעַד כָּעֵת שׁוֹלֵט הַנָּחָשׁ הָרָע שֶׁהִתְקַלֵּל וְהֵבִיא קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית ט) אָרוּר כְּנָעַן עֶבֶד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאֶחָיו, וְכָתוּב (שם ג) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וְגוֹ'. וְשָׁם הִתְקָרֵב אַבְרָהָם לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. מַה כָּתוּב? וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם. כָּאן הִתְגַּלָּה לוֹ מַה שֶּׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ אוֹתוֹ הַכֹּחַ הֶעָמֹק שֶׁשּׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ. וּמְשׁוּם כָּךְ וַיֵּרָא, מַה (דף פ ע"א) שֶׁהָיָה מְכֻסֶּה מִמֶּנּוּ.

וְאָז וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו. כְּיוָן שֶׁאָמַר לַה', מַה זֶּה הַנִּרְאָה אֵלָיו? אֶלָּא כָּאן הִתְגַּלְתָה לוֹ אוֹתָהּ הַדְּרֻגָּה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל הָאָרֶץ, וְנִכְנַס בָּהּ וְהִתְקַיֵּם בָּהּ.

וַיַּעְתֵּק מִשָּׁם הָהָרָה. מִשָּׁם יָדַע הַר ה' וְכָל הַדְּרָגוֹת הַנִּטּוּעוֹת בַּמָּקוֹם הַזֶּה. וַיֵּט אָהֳלֹה, כָּתוּב בְּהֵ"א. פָּרַשׂ פְּרִישָׂה וְקִבֵּל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּכָל הַדְּרָגוֹת שֶׁאֲחוּזוֹת בּוֹ, וְאָז יָדַע שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וְאָז בָּנָה מִזְבֵּחַ. וּשְׁנֵי מִזְבְּחוֹת הָיוּ, מִשּׁוּם שֶׁכָּאן הִתְגַּלָּה לוֹ שֶׁחֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וְיָדַע הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה מַה שֶּׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ מִלִּפְנֵי כֵן. וּבָנָה שְׁנֵי מִזְבְּחוֹת - אֶחָד לַדַּרְגָּה הַגְּלוּיָה, וְאֶחָד לַדַּרְגָּה הַנִּסְתֶּרֶת.

בֹּא רְאֵה שֶׁכָּךְ הָיָה בָּרִאשׁוֹנָה. כָּתוּב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו וְגוֹ', וְאַחַר כָּךְ כָּתוּב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה' סְתָם, וְלֹא כָּתוּב הַנִּרְאָה אֵלָיו, וְהַכֹּל הוּא סוֹד שֶׁל חָכְמָה. וְאָז הִתְעַטֵּר אַבְרָהָם מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה עַד שֶׁעָלָה לְדַרְגָּתוֹ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. זֶה הַדָּרוֹם, שֶׁהוּא חֶלְקוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ דַּרְגָּה אַחַר דַּרְגָּה עַד שֶׁעָלָה לַדָּרוֹם וְשָׁם נִקְשַׁר כָּרָאוּי, וְעָלָה לְדַרְגָּתוֹ שֶׁל הַדָּרוֹם. כְּיוָן שֶׁאַבְרָהָם הִתְעַטֵּר בְּדַרְגָּתוֹ בָּאָרֶץ

הַקְּדוּשָׁה וְנִכְנַס [בְּאָרֶץ] לַדַּרְגָּה הַקְּדוּשָׁה, אָז מַה כָּתוּב? וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ, שֶׁלֹּא הָיוּ יוֹדְעִים יְדִיעָה לְהִתְקָרֵב אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ, שֶׁעַד כָּעֵת לֹא הָיָה הַכֹּחַ שֶׁעַל הָאָרֶץ נוֹתֵן חֹזֶק וּמָזוֹן עַל הָאָרֶץ, מִשּׁוּם שֶׁטֶּרֶם הִתְקַדְּשָׁה [נ"א נִתְקַנָּה] וְלֹא עָמְדָה בְּקִיּוּם. כֵּיוָן שֶׁאַבְרָהָם רָאָה אֶת אוֹתוֹ הַכֹּחַ הַמְמֻנֶּה עַל הָאָרֶץ, לֹא נָתַן חֹזֶק וְכֹחַ קָדוֹשׁ כָּרָאוּי, אָז וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם. מִנַּיִן יָדַע אַבְרָהָם? שֶׁכָּתוּב לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת. אָז יָדַע אַבְרָהָם שֶׁהַנֶּה הָאָרֶץ לֹא נִתְקָנָה בִּתְקוּן קָדוֹשׁ, אֶלָּא בִּדְרָגוֹת [יְדִיעוֹת] קְדוֹשׁוֹת שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ. וְאָז יָדַע אַבְרָהָם אֶת סוֹד הַחָכְמָה, שֶׁהָאָרֶץ לֹא תִתְקַיֵּן בִּקְדֻשָּׁה, אֶלָּא כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ.

סִתְרֵי תוֹרָה

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹמֵז חָכְמָה עֶלְיוֹנָה בְּאַבְרָהָם וּבְיִצְחָק.

אַבְרָהָם זוֹ הַנְּשָׁמָה לִנְשָׁמָה וְהִיא [ס"א אב ורם],

וְהַנְּשָׁמָה הַזּוֹ הִיא שָׂרָה. לוֹט זֶה הוּא הַנָּחָ"שׁ וּבַת זוּגוֹ שֶׁל הַסמא"ל הַהוּא. רוּ"חַ הַקְּדוֹשָׁה זֶה יִצְחָק. נֶפֶ"שׁ הַקְּדוֹשָׁה זוֹ רִבְקָה. יֵצֶ"ר הָרָע זוֹ רוּחַ הַבְּהֵמָה, וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחָכְמָתוֹ (קהלת ג) מִי יוֹדֵעַ רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא וְגוֹ'. נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית זוֹ הַנֶּפֶשׁ מִצַּד הַיֵּצֶר הָרָע.

וְעַל זֶה אָמְרוּ [שֶׁהַהוּא] שֶׁהַנְּשָׁמָה לִנְשָׁמָה הַזּוֹ מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאִישׁ בִּירָא"ה וּבְחָכְמָ"ה. הַנְּשָׁמָה מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאִישׁ בְּבִינָה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב כח) וַיֹּאמֶר לָאָדָם הֵן יִרְאַת ה' הִיא חָכְמָה וְגוֹ'. הַנְּשָׁמָ"ה מְעוֹרֶרֶת בִּתְשׁוּבָ"ה שֶׁנִּקְרֵאת בִּינָה וְנִקְרֵאת שָׂרָ"ה. וְרוּ"חַ הוּא הַקָּוָ"ל, וְנִקְרָא דַּעַת, וּמְעוֹרְרִים אֶת הָאִישׁ שֶׁקָּוְלוֹ עוֹלֶה בַּתּוֹרָה, וְנִקְרָא תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְהַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית מִתְעוֹרְרִים מִמָּנָּה מַעֲשִׂים טוֹבִים.

וּבַהֲנָמָה הַזּוֹ בָּרָא אֶת הַגּוּף מֵאַרְבָּעָה יְסוֹדוֹת - אֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר וּמַיִם, כְּמוֹ שֶׁהוּא נְשָׁמָה לִנְשָׁמָה, נְשָׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ. מַיִם זֶה זָכָר,

וְזֶהוּ הַמַּיִם הַמְּתוּקִים שֶׁל קְדֻשָּׁה. וְיֵשׁ מַיִם הַמְאָרְרִים שֶׁהֵם יֵצֶר הָרָע. יֵשׁ אֵשׁ קְדוּשָׁה נִקֵּבָה, וְיֵשׁ אֵשׁ נָכְרִיָּה, אֵשׁ זָרָה. וְעַל זֶה כָּתוּב וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהִיא נִקֵּבָה מִיֵּצֶר הָרָע. רוּחַ קְדוּשָׁה הִיא זָכָר. יֵשׁ רוּחַ טֻמְאָה, זֶה יֵצֶר הָרָע, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יד) כִּי מִשְׁרָשׁ נָחָשׁ יֵצֵא צֶפַע. יֵשׁ עָפָר קָדוֹשׁ וְיֵשׁ עָפָר טָמֵא.

וְעַל זֶה, הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא תְּשׁוּבָ"ה, מִתְגַּבֶּרֶת בְּאוֹתוֹ הַנָּחָשׁ לִשְׁבֹּר אוֹתוֹ בְּשִׁעְבּוּד שֶׁל תְּשׁוּבָה, וּמוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וְאוֹתָם אַרְבַּעַת הַיְסוֹדוֹת מִתְפַּשְׁטִים לְכ"ב אוֹתִיּוֹת, אחה"ע בומ"ף גיכ"ק דטלנ"ת זמשר"ץ.

וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֶם - זֶה בֵּית הַכְּנֶסֶת, מְקוֹם דִּיּוּר הַשְּׁכִינָה שָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מח) וַאֲנִ"י נָתַתִּי לְךָ שְׁכֶ֫ם אַחַד. וְוֹ שְׁכִינָה שֶׁרָאוּיָה לוֹ, הוּאִיל וְנִקְרָא צַדִּיק, שֶׁהֲרֵי הַצֶּדֶק אֵין דִּיּוּרָהּ אֶלָּא עִם צַדִּיק, וְזֶהוּ עַד מְקוֹם

שְׁכֶם. עַד אֵלוֹן מוֹרֶה - אֵלּוּ בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת שְׁלוֹמְדִים וּמוֹרִים שָׁם תּוֹרָה בָּרַבִּים.

וְהַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ - אָז נִמְתַּק וְנִתְקַן יֵצֶר הָרָע בַּגּוּף בְּעַל כָּרְחוֹ. שֶׁשִּׁמּוֹת רַבִּים יֵשׁ לוֹ, וּמְשׁוּם כָּךְ [חָזַר] נִזְכָּר בְּשִׁמּוֹת רַבִּים. אָז בָּאָרֶץ, וַדַּאי, וְנִכְנָע בָּזֶה, מְשׁוּם שֶׁאָז הַגּוּף בִּזְמַן שֶׁלֹּא בָּטַל מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ הַנָּחָשׁ כָּל כָּךְ, מְשׁוּם דְּבֵקוּת הַגּוּף אָז הַכְּנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ. לָמָּה נִקְרָא כְּנַעֲנִי? שֶׁמְּסוֹבֵב אֶת הַגּוּף לְדִינִים רָעִים.

וְהַנְּשָׁמָה עוֹמֶדֶת בָּעוֹלָם הַזֶּה כָּרָאוּי כְּדֵי לִזְכּוֹת בָּהּ, אַחַר כָּךְ יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. אִם זוֹכָה - עוֹלָה לִמְקוֹמָהּ שֶׁמִּשָּׁם יָצְאָה, שֶׁכָּתוּב אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בָּרִאשֹׁנָה. וְכָתוּב עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלֹה בַּתְּחִלָּה. אָהֳלֹ"ה בְּהֵ"א.

וְכָעֵת הִיא עוֹמֶדֶת בֵּין לַעֲלוֹת לְמַעְלָה וּבֵין לָרֶדֶת לְמַטָּה, [שֶׁכָּתוּב] בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין הָעָי. אִם זוֹכָה - עוֹלָה אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר

עָשָׂה שָׁם וְגוֹ'. מִי עָשָׂה וְאֵיזֶה מִזְבֵּחַ? אֶלָּא אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁעָשָׂה שָׁם אֶת הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה וְתִקֵּן אוֹתוֹ עַל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְּנֵי יַעֲקֹב אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר ה' אֵלָיו לֵאמֹר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַדַּאי.

וְהַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה עָשָׂה שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה כַּאֲשֶׁר נִבְרָא הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, [עֶלְיוֹן] הַטָּמִיר שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וּמִיכָאֵל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד וּמַקְרִיב עָלָיו קָרְבָּנוֹת שֶׁל נְשָׁמוֹת. כֵּיוָן (דף פ ע"ב) שֶׁעוֹלָה לְשָׁם נְשָׁמָה מַה כָּתוּב? וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ה'. הַנְּשָׁמָה קוֹרֵאת שָׁם וְנִצְרֶרֶת בִּצְרוֹר הַחַיִּים.

וְכָל זֶה אִם צַדִּיק בָּעוֹלָם הַזֶּה לְתַקֵּן הַגּוּף כָּרָאוּי וּלְהַכְנִיעַ [וְלֶאֱסֹף] הַחֹזֶק שֶׁל אוֹתוֹ הַמְקַלֵּל. עַד שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ מַה כָּתוּב? וַיְהִי רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה לוֹט [זֶה יֵצֶר הָרָע], שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם בָּעוֹלָם הַזֶּה הֵם מְסַיְּעִים וּמַנְהִיגִים אֶת הַנְּשָׁמָה, וְהֵם מְסַיְּעִים וּמַנְהִיגִים אֶת הַיֵּצֶר הָרָע, הֵם מְקַטְרְגִים בְּקִטְרוּג אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, וְכָל

הָאֵיבָרִים שֶׁל הַגּוּף בְּצַעַר בֵּיניֵהֶם, בֵּין הַנְּשָׁמָה לְאוֹתוֹ הַנֶּחָשׁ שֶׁנִּלְחָמִים בִּקְרָב בְּכָל יוֹם.

מַה כָּתוּב? וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט. הַנְּשָׁמָה חוֹזֶרֶת לַיֵּצֶר הָרָע וְאוֹמֶרֶת לוֹ, אַל נָא תְּהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רֹעַי וּבֵין רוֹעֶיךָ, הַצְּדָדִים שֶׁלִּי וְהַצְּדָדִים שֶׁלְּךָ, כִּי אֲנָשִׁים אַחִים אֲנָחְנוּ. יֵצֶר הַטּוֹב וְיֵצֶר הָרָע קְרוֹבִים זֶה עִם זֶה. זֶה לְיָמִין וְזֶה לִשְׂמֹאל.

הֲלֹא כָל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי. רַבִּים הָרְשָׁעִים בָּעוֹלָם, לֵךְ וְשׁוֹטֵט אַחֲרֵיהֶם וְהִפָּרֵד מֵעִמִּי. אִם הַשְּׂמֹאל וְאֵימְנָה וְגוֹ'. וּמוֹכִיחַ אוֹתוֹ וּמֵצִיק לוֹ בְּכַמָּה קְרָבוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ בְּכָל יוֹם, עַד שֶׁכָּתוּב וַיִּפָּרְדוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו.

כֵּיוָן שֶׁנִּפְרָדִים זֶה מִזֶּה מַה כָּתוּב? אַבְרָם יָשַׁב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. מִתְיַשֶּׁבֶת הַנְּשָׁמָה עִם אוֹתָם הַצַּדִּיקִים בְּיִשּׁוּב טוֹב בְּשָׁלוֹם. וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר. אוֹתוֹ הַמְקַלְקֵל הַמְקַטְרֵג הוֹלֵךְ לְקַטְרֵג וּלְהִתְחַבֵּר בְּמָקוֹם שֶׁהָרְשָׁעִים שָׁם, שֶׁכָּתוּב וַיֶּאֱהַל

עַד סְדֹם. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד. שָׁם שָׂרוּי וְשָׁם דִּיּוּרוֹ בֵּינֵיהֶם לְהִתְחַבֵּר עִמָּהֶם לְהָסִית אוֹתָם וּלְאַבֵּד אוֹתָם.

[וְאַבְרָהָם בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, בִּתְשׁוּבָה, וּבַתּוֹרָה] (חסר) [בְּמַעֲשִׂים רָעִים].

[בֵּינָן שֶׁנִּשְׁאֶרֶת הַנְּשָׁמָה בְּלִי מְקַטְרֵג וְנִטְהָר הַגּוּף מֵאוֹתָהּ הַהֶבְהָמָה, מִיָּד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁרֶה אֶת דִּיּוּרוֹ עִמּוֹ וְיוֹרֵשׁ נַחֲלָה עֶלְיוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה, וְיֵשׁ לוֹ נַחַת בֵּין הַצַּדִּיקִים.

וְהַמְקַלְקֵל הַהוּא בֵּין אוֹתָם הָרְשָׁעִים חוֹטְאִים עִמּוֹ, עַד שֶׁאֵין פְּדוּת לַחַטָּאֵיהֶם.]

[מַה כָּתוּב? וַיִּשְׁמַע אַבְרָם. זוֹ הַנְּשָׁמָה שֶׁנִּשְׁאֶרֶת בְּטַהֲר הַגּוּף. כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו - זֶה יֵצֶר הָרָע שֶׁנִּשְׁבָּה בֵּין אוֹתָם הָרְשָׁעִים בַּחַטָּאִים רַבִּים. וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ - אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, שֶׁהֵם הָאֵיבָרִים שֶׁל הַגּוּף הַזְּרִיזִים לָלֶכֶת עִמּוֹ. שְׁמֹנָה עָשָׂר וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת - אֵלּוּ רמ"ח אֵיבְרֵי הַגּוּף, וְשִׁבְעִים שֶׁל סוֹד הַנְּשָׁמָה שֶׁיּוֹצֵאת מִשָּׁם.] בַּכֹּל מִזְדָּרְזוּ לָלֶכֶת לְשָׁם לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים לְהָשִׁיב אוֹתָם [מֵחֲטָאָם] מֵחַטָּאֵיהֶם.

מַה כָּתוּב? וַיִּרְדֹּף עַד דָּן. רוֹדֵף אַחֲרֵיהֶם וּמוֹדִיעַ לָהֶם אֶת דִּין הָעוֹלָם הַהוּא וְעָנְשׁ הַגֵּיהִנֹּם, וְלֹא נוֹתֵן שֵׁנָה לְעֵינוֹ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה עַד שֶׁמּוֹכִיחַ אוֹתָם אֶת אוֹתָם הָרְשָׁעִים, וּמֵשִׁיב אוֹתָם בִּתְשׁוּבָה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. מַה כָּתוּב? וַיָּשָׁב אֶת כָּל הָרְכֻשׁ. הֵשִׁיב אוֹתָם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה כָּרָאוּי.

וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וְגוֹ' - אֲפִלּוּ אֶת אוֹתוֹ יֵצֶר הָרָע מַחֲזִיק עִמּוֹ, עַד שֶׁמַּכְנִיעוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ [וְלֹא] **וּמַמְתִּיק אוֹתוֹ כָּרָאוּי. וְהַכֹּל מֵשִׁיב בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה כָּרָאוּי, מִבְּיוָן שֶׁלֹּא יִשְׁקֹט יוֹמָם וָלַיְלָה, עַד שֶׁמּוֹכִיחַ אוֹתָם וְרוֹדֵף אוֹתָם עַל אוֹתוֹ הַחֵטְא שֶׁחָטְאוּ עַד שֶׁשָּׁבִים בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה כָּרָאוּי.**

חָזַרְנוּ לַדְּבָרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל הַפָּרָשָׁה. כָּתוּב (שיר ג) **מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר וְגוֹ'.**

[שָׁנִינוּ, כְּדֶגְמָה שֶׁרָמוּז בְּאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְשָׂרָה וְרִבְקָה יהו"ה, כַּדֶּגְמָה הַזּוֹ רָמוּז בַּפָּסוּק הַזֶּה (רות א) וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֳמִי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים. אֱלִימֶלֶ"ךְ זוֹ הַנְּשָׁמָה לְנִשְׁמָה.

נָעֳמ"י זוֹ הַנְּשָׁמָה. וְלָמָּה נִקְרֵאת נָעֳמִי? מְשׁוּם (תהלים צ) וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ. מַחְלוֹן זוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וְלָמָּה נִקְרָא מַחְלוֹן? שֶׁמָּחַל לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. רו"ת זוֹ הַנֶּפֶשׁ הַקְּדוֹשָׁה. וְלָמָּה נִקְרֵאת רו"ת? עַל שֵׁם תו"ר. כִּלְיו"ן זוֹ רוּחַ הַבְּהֵמָ"ה, וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשָּׁלוֹם (קהלת ג) רוּחַ הַבְּהֵמָה. זֶה יֵצֶ"ר הָרָ"ע. עָרְפָּ"ה זוֹ נֶפֶשׁ הַשִּׂמְאל, בַּת זוּגוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע. וְלָמָּה נִקְרֵאת עָרְפָּה? מְשׁוּם כִּי עַם קְשֵׁה עֹרֶף הוּא.

אִם זָכָה אָדָם - עוֹלָה הַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה, וְאִם לֹא - מִסְתַּלְּקִים אוֹתָם דּוֹבְרֵי הַנְּשָׁמָה וְהָרוּחַ, וְנִשְׁאֶרֶת הַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה וְהַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית. מַה כָּתוּב? (רות א) וַתֵּצֵא מִן

הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׁמָּה וּשְׁתֵי כַלּוֹתֶיהָ עִמָּהּ. וַתֹּאמֶר נָעֳמִי לְכַלּוֹתֶיהָ שֹׁבְנָה בְּנֹתַי וְגוֹ'. וַתֹּאמֶר רוּת אַל תִּפְגְּעִי בִי וְגוֹ'. וְעָרְפָּה שָׁבָה לְעַמָּהּ וְלֵאלֹהֶיהָ].

שָׁנִינוּ. עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה כְּמוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה, בְּחוֹמוֹת וּמִגְדָּלִים וּפְתָחִים פְּתוּחִים, וְאוֹתָן הַחוֹמוֹת שֶׁשָּׁם יֵשׁ עֲלֵיהֶם שׁוֹמְרִים (דף פא ע"א) **שֶׁשּׁוֹמְרִים אֶת הַשְּׁעָרִים שֶׁל אוֹתָן הַחוֹמוֹת, שֶׁכָּתוּב,** (ישעיה סב) **עַל חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַיִם הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים וְגוֹ'. וּמִיכָאֵל כֹּהֵן גָּדוֹל עֶלְיוֹן מְכֻלָּם, שׁוֹמֵר פְּתָחִים שֶׁל אֵלּוּ הַחוֹמוֹת.**

הַנְּשָׁמָ"ה [שֶׁנִּקְרֵאת נָעֳמִ"י], **כְּשֶׁיּוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אִם זוֹכָה - נִכְנֶסֶת לְגַן הָעֵדֶן שֶׁל הָאָרֶץ שֶׁנָּטַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְרוּחוֹת הַצַּדִּיקִים כְּמוֹ אוֹתוֹ גַּן עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, וְשָׁם כָּל הַצַּדִּיקִים שֶׁל הָעוֹלָם.**

וּכְשֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, נִכְנֶסֶת לְמְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה שֶׁשָּׁם הוּא פֶּתַח גַּן הָעֵדֶן. פּוֹגֶשֶׁת בְּאָדָם הָרִאשׁוֹן וּבְאוֹתָם הָאָבוֹת שֶׁשָּׁם. אִם הִיא זוֹכָה - שְׂמֵחִים בָּהּ

וּפוֹתְחִים לָהּ פְּתָחִים וְנִכְנָסֶת, וְאִם לֹא - דּוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה [וּמַה הִיא אוֹמֶרֶת כְּשֶׁדּוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה? (שיר ג) מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים וְגוֹ'. וְהוֹלֶכֶת. אַחַר שֶׁהוֹלֶכֶת שָׁם מִלְּפָנֵי שֶׁבָּאָה לָעוֹלָם הַזֶּה וְנָתוּן נֵר עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כט) בְּהָלּוֹ נֵרוֹ עָלַי רֹאשִׁי, כָּל מִי שֶׁרוֹאִים אוֹתָהּ מְזַדַּעְזְעִים וְאוֹמְרִים חֲזֹאת נָעֳמִי?!

הִיא מְשִׁיבָה וְאוֹמֶרֶת, (רות א) אַל תִּקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי קְרֶאן לִי מָרָא וְגוֹ'. אֲנִי מְלֵאָה הָלַכְתִּי - בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְרֵיקָם הֱשִׁיבַנִי ה' - בְּלִי תוֹרָה וּבְלִי מַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהִכְנִיס אוֹתִי לְגוּף רַע. לָמָּה תִקְרֶאנָה לִי נָעֳמִי וַה' עָנָה בִי]. **וְאִם זוֹכָה, נִכְנֶסֶת לְגַן עֵדֶן. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנֶסֶת, יוֹשֶׁבֶת שָׁם בַּגָּן** [מְזַדַּוֶּגֶת עִם אֱלִימֶלֶךְ, זֶה מַחְלוֹן, שֶׁזֶּה הָרוּחַ מְזַדַּוֵּג עִם רוּת, שֶׁזּוֹ הַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית] **וְהִתְלַבְּשׁוּ** [ד"א וּמִתְלַבֶּשֶׁת] **שָׁם בַּלְּבוּשׁ שֶׁל הַדְּמוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְשָׁם מִתְעַדֶּנֶת.**

סֵתֶר הַפְּתָרִים נִמְסָר לְחַכְמֵי הַלֵּב. [אַרְבַּע] **שָׁלֹשׁ דְּרָגוֹת הֵן שֶׁאֲחוּזוֹת זוֹ בְּזוֹ, וְאֵלּוּ הֵן נֶפֶשׁ** [נְשָׁמָה לְנְשָׁמָה, הַנְּשָׁמָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנִּקְרֵאת יו"ד] **רו"חַ וּנְשָׁמָה.** [נֶפֶ"שׁ] **הַנֶּפֶשׁ הִיא הַכֹּחַ שֶׁהַגּוּף נִבְנָה מִמֶּנּוּ. שֶׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם הַזֶּה לְהִזְדַּוֵּג עִם נְקֵבָתוֹ, כָּל אֵיבָרָיו מַסְכִּימִים** [נ"א מִתְכַּנְּסִים] **וְנִתְקָנִים לֵהָנוֹת** [לַנְּשָׁמָה] **שָׁם, וְאוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ וְהָרָצוֹן שֶׁלּוֹ מַסְכִּים עִם**

אותו המעשה [מפש], ומושך את אותה הנפש ומכנים אותה שם באותו הזרע ששופך.

ומתוך רצון והמשכת הנפש שמושך לשם, נמשך כח אחר לשם מאותן הדרגות שנקראות אישי"ם, והכל נכנם במשיכת הזרע ההוא ונבנה ממנו הגוף. וזהו הכח הראשון התחתון של אותם [ארבע] שלש.

ומשום שואת [נשמה לנשמה] הנפש נקרבת בדבקות והיסוד של הגוף, הקרבן שנקרב לכפר על הנשמה נתן חלק לאותם הדרגות של אישי"ם [שנקראו רוח ונפש השכלית], משום משמשיכת החלק של אותה [נשמה] הנפש באה מהם. והינו שכתוב את קרבני לחמי לאשי [מהו לחמי לאשי? שנותן מזון לאש, וזהו שפע מאור שהם נהנים מויו השכינה], משום שהואא בפרת הנפש נוטלים חלקם. וכשמת אדם בעולם הזה, אותה הנפש לא וזה מן הקבר לעולמים, ובכח הזה יודעים המתים ומספרים זה עם זה.

הָרוּחַ הִיא שֶׁמְּקַיֶּמֶת אֶת הַנֶּפֶשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהִיא מְשִׁיכַת הִתְעוֹרְרוּת הַנְּקֵבָה לַזָּכָר כְּשֶׁהֵם בִּתְשׁוּקָה אַחַת. וְאָז מִתְעוֹרֶרֶת לַזָּכָר בִּתְשׁוּקָתָהּ לָרוּחַ הַזּוֹ כְּמוֹ שֶׁהַנְּקֵבָה כְּלַפֵּי מַטָּה שׁוֹפֶכֶת זֶרַע בִּתְשׁוּקָה אֶל הַזָּכָר. וְהַסֵּתֶר הַזֶּה [כְּשֶׁנִּשְׁפָּךְ שֶׁפַע בִּתְשׁוּקָה לַנְּקֵבָה, וְכָאן סוֹד] (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ.

וְהָרו"ח הַזּוֹ [וְנֶפ"ש וּנְשָׁמ"ה וּנְשָׁמ"ה לַנְּשָׁמָה כַּאֲשֶׁר], כְּשֶׁיּוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִפְרֶדֶת מִן הַנֶּפֶשׁ [נִפְרָדִים י"ה מִסְתַּלֵּק לְגַן עֵדֶן בַּשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים, וּמִתְלַבֵּשׁ בִּדְמוּת עֶלְיוֹנָה מְרֻקֶּמֶת מִכָּל הַגְּוָנִים] נִכְנָס לְגַן הָעֵדֶן שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה [הַתַּחְתּוֹן], וּמִתְלַבֵּשׁ שָׁם בְּתוֹךְ הָאֲוִיר שֶׁל הַגָּן כְּמוֹ שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים כְּשֶׁיּוֹרְדִים לָעוֹלָם הַזֶּה, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מֵאוֹתָהּ הָרוּחַ הָיוּ, שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגוֹ'.

אַף כָּךְ הָרוּחַ מִתְלַבֶּשֶׁת בְּגַן הָעֵדֶן שֶׁל הָאָרֶץ בִּדְמוּת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְשָׁם מִתְעַדֶּנֶת בְּכָל הָעֲדוּנִים. בְּגַן הָעֵדֶן הַזֶּה יֵשׁ צִיּוּרִים וּדְמֻיּוֹת שֶׁל

הָעוֹלָם הַזֶּה, וְיֵשׁ צִיּוּרִים וּדְמֻיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וְשָׁם כָּל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים הוֹלְכִים וּמִתְעַדְּנִים שָׁם. וּבְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת הֵם רוֹצִים לַעֲלוֹת לְמַעְלָה [הַדְּמוּת הַזּוֹ מֵרוּ"חַ וְאֵ"שׁ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבַדְּמוּת הַזּוֹ מִתְעַדְּנִים בְּכָל הָעִדּוּנִים, וּבְכָל הַמּוֹעֲדִי"ם וְהֶחֳדָשִׁי"ם וְהַשַּׁבָּתוֹ"ת מִסְתַּלְּקִים הָרוּ"חַ וְהַנֶּפֶ"שׁ וּמִתְפַּשְּׁטִים מֵהַגּוּף הַזֶּה וּמִתְלַבְּשִׁים בִּדְמוּת עֶלְיוֹנָה בְּגַן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה מְרֻקָּם בְּכָל הַגְּוָנִים. בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא י"ח? בִּלְבוּשׁוֹ, וּמְזֻדָּוְגִים יַחַד יהו"ה, וְהֵם נֶהֱנִים מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה].

וּבְאֶמְצַע הַגָּן יֵשׁ עַמּוּד אֶחָד מְרֻקָּם בְּכָל הַגְּוָנִים, וּכְשֶׁאוֹתָהּ הָרוּחַ כַּאֲשֶׁר רוֹצָה לַעֲלוֹת, מִתְפַּשֶּׁטֶת שָׁם מֵהַלְּבוּשׁ הַהוּא [וְהַנֶּפֶשׁ נִשְׁאֶרֶת שָׁם בַּגּוּף] וְנִכְנֶסֶת לְתוֹךְ אוֹתוֹ הָעַמּוּד [וְעוֹלָה] וְעוֹלָה לְמַעְלָה לְתוֹךְ אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שֶׁיָּצְאָה מִמֶּנּוּ, כַּכָּתוּב וְהָרוּחַ תָּשׁוּב וְגוֹ'.

וְנוֹטֵל אוֹתָהּ מִיכָאֵל הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וּמַקְרִיב אוֹתָהּ קָרְבַּן בְּשָׂמִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, [וּבָאָה] וְיוֹשֶׁבֶת שָׁם, וּמִתְעַדֶּנֶת בְּאוֹתוֹ צְרוֹר הַחַיִּים, (ישעיה סד) שֶׁעַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ

וְגוֹ'. אַחַר כָּךְ (דף פא ע"ב) יוֹרֶדֶת לְתוֹךְ הַגַּן שֶׁל הָאָרֶץ וּמִתְעַדֶּנֶת בְּכָל הָעֲדוּנִים, וּמִתְלַבֶּשֶׁת בַּלְּבוּשׁ הַהוּא [וּמִזְדַּוֶּגֶת עִם נַפְשׁוֹ], וְיוֹשֶׁבֶת שָׁם בְּעִטּוּר שֶׁל אֶחָד פִּי שְׁנַיִם מִכַּמָּה שֶׁהָיְתָה בָּרִאשׁוֹנָה. [וְזֶהוּ בְּחֹל. וְעוֹלָה לַיְשִׁיבוֹת שֶׁל גַּן הָעֵדֶן וּמִתְעַסֶּקֶת בַּתּוֹרָה, וּבְכָל רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וּמוֹעֲדִים וְשַׁבָּתוֹת יוֹרֶדֶת לְהִזְדַּוֵּג עִם הַנֶּפֶשׁ].

הַנְּשָׁמָה הִיא כֹּחַ עֶלְיוֹן עַל כָּל אֵלּוּ, וְהִיא מִכֹּחַ הַזָּכָר, הַסּוֹד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. וְזוֹ עוֹלָה לְמַעְלָה מִיָּד, וְכָל אֵלּוּ [אוֹתָן] שְׁלֹשׁ הַדְּרָגוֹת נִקְשָׁרוֹת יַחַד זֶה עִם זֶה. וּכְשֶׁנִּפְרָדוֹת, כֻּלָּן עוֹלוֹת וְשָׁבוֹת לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ.

כְּשֶׁהָרוּחַ הַזּוֹ יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִכְנֶסֶת לַמְּעָרָה שֶׁשָּׁם אָדָם וְהָאָבוֹת, הֵם נוֹתְנִים לָהּ פְּנֶקֶס סִימָן, וְנִכְנֶסֶת לְגַן הָעֵדֶן. קְרֵבָה לְשָׁם, וּמוֹצֵאת הַכְּרוּבִים וְאוֹתָהּ לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. אִם זוֹכָה - רוֹאִים פְּנֶקֶס הַסִּימָן, וּפוֹתְחִים לָהּ פֶּתַח וְנִכְנֶסֶת. וְאִם לֹא - דּוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה.

וְיוֹשֶׁבֶת שָׁם. כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁיּוֹשֶׁבֶת, מִתְלַבֶּשֶׁת שָׁם בִּדְמוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשַׁבָּתוֹת כְּשֶׁרוֹצָה לַעֲלוֹת, הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן נוֹתְנִים לָהּ פְּנַקְס סִימָן וְעוֹלָה בָּעַמּוּד הַהוּא, וּפוֹגֶשֶׁת אֶת אוֹתָם שׁוֹמְרֵי חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם. אִם זוֹכָה - פּוֹתְחִים לָהּ פֶּתַח וְנִכְנֶסֶת, וְאִם לֹא - נוֹטְלִים מִמֶּנָּה אוֹתוֹ הַפְּנַקְס וְדוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה. הֵיא שָׁבָה לַגָּן וְאוֹמֶרֶת, (שיר ג) מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר וְגוֹ', נָשְׂאוּ אֶת רְדִידִי מֵעָלַי. וָזֶהוּ פְּנַקְס הַסִּימָן שֶׁנָּטְלוּ מִמֶּנּוּ [מִמֶּנָּה].

שׁוֹמְרֵי הַחוֹמוֹת, אֵלּוּ אוֹתָם שׁוֹמְרֵי חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם. [כַּדְּגְמָה הַזּוֹ, הַנְּשָׁמָה לַנְּשָׁמָה מִתְפַּשֶּׁטֶת מֵאוֹתוֹ הַלְּבוּשׁ שֶׁלְּמַעְלָה וּמִסְתַּלֶּקֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה וְנֶהֱנֵית מֵאוֹר הַשְּׁכִינָה. וְהַנְּשָׁמָה (וְהַנֶּפֶשׁ) נִשְׁאֶרֶת בַּגּוּף, וּבְכָל רָאשֵׁי הֶחֳדָשִׁים וְהַמּוֹעֲדִים וְהַשַּׁבָּתוֹת יוֹרֶדֶת נְשָׁמָה לַנְּשָׁמָה וּמְזַדַּוֶּגֶת עִם הַנְּשָׁמָה שֶׁנִּשְׁאֶרֶה בַּגּוּף וּמְזַדַּוֶּגֶת עִם הַנְּשָׁמָה, וְהַדְּמוּת שֶׁל גַּן הָעֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה הָיְתָה מִן הָרוּחַ וְהָעָפָר שֶׁנִּבְרָא לְנִבְיֵי מַעְלָה, וְסוֹד חָשׁוּב הוּא, וּבִלְבוּשׁ זֶה מִתְלַבֵּשׁ י"ה לְבוּשׁ שֶׁל גַּן עֵדֶן שֶׁלְּמַטָּה, הוּא אֵשׁ וּמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר שָׁמַיִם. עַד כָּאן הָרוּחַ שֶׁל הַשְּׁמָאל הַיּוֹרֶדֶת לְמַטָּה, יוֹרֶדֶת לְדַרְגָּתָהּ, וְנַפְשָׁהּ

נִשְׁאֶרֶת בַּגּוּף שֶׁל הָאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב (איוב יד) אַךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכְאָב וְגוֹ'. וְעַל זֶה אָמְרוּ שֶׁחַכְמֵי יוֹדְעִים בָּעוֹלָם הַבָּא מִכְּבוֹד הַצַּדִּיקִים וּמֵהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וּמְסַפְּרִים זֶה עִם זֶה]. עַד כָּאן סִתְרֵי תוֹרָה.

וַהַר

וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה לָגוּר שָׁם. מָה הַטַּעַם לְמִצְרַיִם? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁשָּׁקוּל לְגַן ה', שֶׁכָּתוּב כְּגַן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. שֶׁשָּׁם שָׁקַל וְיָרַד נָהָר אֶחָד שֶׁהוּא לְיָמִין, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) **שֵׁם הָאֶחָד פִּישׁוֹן הוּא הַסֹּבֵב אֵת כָּל אֶרֶץ הַחֲוִילָה אֲשֶׁר שָׁם הַזָּהָב. וְאַבְרָהָם בִּינָן שֶׁיָּדַע וְנִכְנַס בָּאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה, רָצָה לָדַעַת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שֶׁנֶּאֱחֲזוּ לְמַטָּה. וּמִצְרַיִם הָיָה נוֹסֵעַ מִיָּמִין** [ד"א לְיָמִין], **וּמִשּׁוּם כָּךְ יָרַד לְמִצְרַיִם. וּבֹא וּרְאֵה, הָרָעָב לֹא נִמְצָא בָּאָרֶץ אֶלָּא כַּאֲשֶׁר מִסְתַּלְּקִים רַחֲמִים מִן הַדִּין.**

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבֹא מִצְרָיְמָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב? כַּאֲשֶׁר קָרַב הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת! מַה זֶּה כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב? אֶלָּא כַּכָּתוּב

(שמות יד) וּפַרְעֹה הִקְרִיב, שֶׁהוּא קֵרֵב אֶת יִשְׂרָאֵל לִתְשׁוּבָה. אַף כָּאן הִקְרִיב, שֶׁהִקְרִיב אֶת עַצְמוֹ לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא כָּרָאוּי. לָבֹא מִצְרָיְמָה, לְהִתְבּוֹנֵן בְּאוֹתָן הַדְּרָגוֹת וּלְהִתְרַחֵק מֵהֶן וּלְהִתְרַחֵק מִמַּעֲשֵׂי מִצְרַיִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן [ס"א מִשּׁוּם] שֶׁיָּרַד אַבְרָהָם לְמִצְרַיִם בְּלִי רְשׁוּת, הִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּנָיו בְּמִצְרַיִם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב וַיֵּרֶד אַבְרָהָם מִצְרָיְמָה, וְלֹא כָתוּב רֵד מִצְרַיִם, וְהִצְטַעֵר כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא בִּשְׁבִיל שָׂרָה.

וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה אָתְּ. וְכִי עַד הַשָּׁעָה הַהִיא לֹא הָיָה יוֹדֵעַ אַבְרָהָם שֶׁהָיְתָה אִשָּׁה יְפַת מַרְאֶה? אֶלָּא זֶה פֵּרוּשׁוֹ, שֶׁעַד הַשָּׁעָה הַהִיא לֹא הִסְתַּכֵּל בִּדְמוּת שָׂרָה מֵרֹב הַצְּנִיעוּת שֶׁהָיְתָה בֵּינֵיהֶם. וּכְשֶׁקָּרַב לְמִצְרַיִם, הִיא הִתְגַּלְּתָה וְרָאָה אוֹתָהּ.

דָּבָר אַחֵר, בַּמֶּה יָדַע? אֶלָּא עַל יְדֵי טֹרַח הַדֶּרֶךְ אָדָם מִתְבַּוֵּשׁ, וְהִיא עָמְדָה בְּיָפְיָהּ וְלֹא

הִשְׁתַּנְּתָה. דָּבָר אַחֵר הִנֵּה נָא יָדַעְתִּי, שֶׁרָאָה עַמָּהּ אֶת הַשְּׁכִינָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ בָּטַח אַבְרָהָם וְאָמַר אֲחֹתִי אָתְּ. וְזֶה הַדָּבָר עוֹלֶה לִשְׁנֵי נְוָנִים - אֶחָד כְּמַשְׁמָעוֹ, וְאֶחָד בַּכָּתוּב (משלי ז) אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ, וְכָתוּב (דברים ה) וְאַתְּ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ. לְמַעַן יִיטַב לִי בַּעֲבוּרֵךְ - כְּלַפֵּי שְׁכִינָה אָמַר, בַּעֲבוּרֵךְ יֵיטִיב לִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְחָיְתָה נַפְשִׁי בִּגְלָלֵךְ, מִשּׁוּם שֶׁבָּזֶה יִתְעַלֶּה אָדָם וְיִזְכֶּה לְהִתְעַלּוֹת לְדֶרֶךְ הַחַיִּים.

אִמְרִי נָא אֲחֹתִי וְגוֹ'. רַבִּי יֵיסָא אָמַר, יוֹדֵעַ הָיָה אַבְרָהָם שֶׁכָּל הַמִּצְרִים שְׁטוּפִים הֵם בְּזִמָּה, וְכֵיוָן שֶׁכָּל זֶה (דף פב ע"א) יָדַע, לָמָּה לֹא פָּחַד עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא חָזַר מִן הַדֶּרֶךְ וְלֹא יִכָּנֵס לְשָׁם? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁרָאָה עַמָּהּ שְׁכִינָה.

השלמה מההשמטות (סימן יד)

וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרַיְמָה (שם יב). כְּבוֹאָם הָיָה צָרִיךְ (לכתב)! וְשָׂרָה הֵיכָן הָיְתָה? אֶלָּא אַבְרָהָם הִכְנִיסָהּ לְתֵבָה וְסָגַר עָלֶיהָ. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְמִצְרַיִם, אָמְרוּ לוֹ: שָׁלֵם מָכֶס. אָמַר: אֲנִי אֶתֵּן

מָכֶם. אָמְרוּ לוֹ: כֵּלִים אַתָּה טוֹעֵן. אָמַר לָהֶם: אֶתֵּן מָכֶם שֶׁל כֵּלִים. אָמְרוּ לוֹ: בִּגְדֵי מֵשִׁי מְשׁוּבָּח אַתָּה טוֹעֵן. אָמַר לָהֶם: אֶתֵּן מָכֶם שֶׁל בִּגְדֵי מֵשִׁי מְשׁוּבָּח. אָמְרוּ לוֹ: מַרְגָּלִיּוֹת אַתָּה טוֹעֵן. אָמַר לָהֶם: אֶתֵּן מָכֶם שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת. אָמְרוּ לוֹ: אִי אֶפְשָׁר אֶלָּא לִפְתֹּחַ אֶת הַתֵּבָה וְנִרְאֶה מַה בְּתוֹכָהּ. כֵּיוָן שֶׁפָּתְחוּ אֶת הַתֵּבָה, הֵאִירָה אֶרֶץ מִצְרַיִם מֵהָאוֹר שֶׁלָּהּ, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה וְגוֹמֵר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַיְהִי כְּבוֹאָם מִצְרַיְמָה הָיָה לוֹ לוֹמַר! אֶלָּא בַּתֵּבָה וְכוּ': ע"כ מהחשמטות.

וַיְהִי כְּבוֹא אַבְרָם מִצְרַיְמָה וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה כִּי יָפָה הִוא מְאֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הִכְנִים אוֹתָהּ בְּתֵבָה, וּפָתְחוּ אוֹתָהּ לָקַחַת מִמֶּנָּה מָכֶם. כֵּיוָן שֶׁנִּפְתַּח, הָיָה אוֹר כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי יָפָה הִוא מְאֹד. מַה זֶּה מְאֹד? אֶלָּא שֶׁרָאוּ בַּתֵּבָה דְּמוּת [נ"א אוֹר] אַחֶרֶת. הוֹצִיאוּ אוֹתָהּ וְרָאוּ אוֹתָהּ כְּבַתְּחִלָּה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַּרְעֹה. כֵּיוָן שֶׁכָּתוּב וַיִּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת הָאִשָּׁה, מַה זֶּה וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שָׂרֵי פַּרְעֹה? אֶלָּא שֶׁהוֹצִיאוּ

אוֹתָהּ וְרָאוּ אוֹתָהּ כְּבַתְּחִלָּה, וְאָז וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל פַּרְעֹה וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אוֹי לְאוֹתָם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מַשְׂגִּיחִים בְּמַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהֵם לֹא מִסְתַּכְּלִים [בַּכֹּל] שֶׁכָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּעוֹלָם הוּא מֵעִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ בַּתְּחִלָּה מַה שֶּׁיִּהְיֶה בַּסּוֹף, שֶׁכָּתוּב (ישעיה מו) מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית. וְהוּא צוֹפֶה וְעוֹשֶׂה מַעֲשִׂים בָּרִאשׁוֹנָה כְּדֵי לְהַעֲלוֹתָם לְאַחַר יָמִים.

בֹּא רְאֵה, אִלְמָלֵא שֶׁנִּטְלָה שָׂרֵי לְפַרְעֹה, הוּא לֹא הָיָה מֵלְקֶה. וְהַהַלְקָאָה הַזּוֹ גָּרְמָה הַלְקָאָה לְאַחַר מִכֵּן שֶׁיִּלְקוּ מִצְרַיִם בִּנְגָעִים גְּדוֹלִים. כָּתוּב כָּאן נְגָעִים גְּדֹלִים, וְכָתוּב שָׁם (דברים ו) וַיִּתֵּן ה' אוֹתֹת וּמֹפְתִים גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם. מַה לְּהַלָּן עֶשֶׂר מַכּוֹת - אַף כָּאן עֶשֶׂר מַכּוֹת. כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִסִּים וּגְבוּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל בַּלַּיְלָה - אַף כָּאן עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשָׂרָה נִסִּים וּגְבוּרוֹת בַּלַּיְלָה.

רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח וְאָמַר, (תהלים ג) **וְאַתָּה ה' מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי. אָמַר דָּוִד, אַף עַל גַּב שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יָבוֹאוּ לַעֲרֹךְ עִמִּי קְרָב - וְאַתָּה ה' מָגֵן בַּעֲדִי. בֹּא רְאֵה, כָּתוּב מָגֵן בַּעֲדִי. אָמַר דָּוִד לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִפְּנֵי מָה לֹא עוֹשִׂים בִּי חֲתִימָה שֶׁל בְּרָכָה כְּמוֹ שֶׁחוֹתְמִים בְּרָכָה בְּאַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב אָנֹכִי מָגֵן לָךְ, וְאוֹמְרִים מָגֵן אַבְרָהָם?.**

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָוִד: אַבְרָהָם כְּבָר בְּחַנְתִּיו וּצְרַפְתִּיו, וְעוֹמֵד לְפָנַי בְּקִיּוּם שָׁלֵם. אָמַר לוֹ דָּוִד: אִם כָּךְ, (שם כו) **בְּחָנֵנִי ה' וְנַסֵּנִי צָרְפָה כִלְיוֹתַי וְלִבִּי. כֵּיוָן שֶׁעָשָׂה אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁל בַּת שֶׁבַע, נִזְכַּר דָּוִד לְפָנָיו עַל מַה שֶּׁאָמַר. אָמַר** (שם יז) **בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל תִּמְצָא זַמֹּתִי בַּל יַעֲבָר פִּי.**

אָמַר, אֲנִי אָמַרְתִּי בְּחָנֵנִי ה' וְנַסֵּנִי, וְאַתָּה בָּחַנְתָּ לִבִּי. אֲנִי אָמַרְתִּי צָרְפָה כִלְיוֹתַי, וְאַתָּה צְרַפְתַּנִי בַל תִּמְצָא, לֹא מָצָאתָ אוֹתִי כָּרָאוּי. זַמֹּתִי

בַּל יַעֲבֹר פִּי - מִי יִתֵּן וְהַדָּבָר הַזֶּה שֶׁחָשַׁבְתִּי, שֶׁלֹּא יַעֲבֹר אֶת פִּי. וְעִם כָּל זֶה חוֹתְמִים בּוֹ הַבְּרָכָה, שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים מָגֵן דָּוִד. וּמְשׁוּם כָּךְ אָמַר דָּוִד, וְאַתָּה ה' מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי. [וְזֶה] וַדַּאי דַּרְגָּה זוֹ הַכָּבוֹד שֶׁלִּי שֶׁאֲנִי מִתְעַטֵּר בּוֹ.

וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ. בֹּא רְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָגֵן לַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵגֵן עַל אַבְרָהָם שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ בּוֹ וּבְאִשְׁתּוֹ.

בֹּא רְאֵה, הַשְּׁכִינָה לֹא זָזָה מִשָּׂרָה כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא. בָּא פַּרְעֹה לְקָרֵב אֵלֶיהָ - בָּא הַמַּלְאָךְ וְהִלְקָה אוֹתוֹ. כָּל פַּעַם שֶׁאָמְרָה שָׂרָה הַלְקֵה - הָיָה מַלְקֶה. וְאַבְרָהָם הָיָה מַחֲזִיק בְּרִבּוֹנוֹ, שֶׁהֲרֵי עַל שָׂרָה לֹא יָכְלוּ לִשְׁלֹט עָלֶיהָ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (משלי כח) וְצַדִּיקִים כִּכְפִיר יִבְטָח. וְכָאן הַנִּסָּיוֹן שֶׁלֹּא הִרְהֵר אַחַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא רְאֵה שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ לֹא צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם, אֶלָּא

הוּא עַצְמוֹ מֵעַצְמוֹ יָרַד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה פִּתְחוֹן פֶּה לִבְנֵי הָעוֹלָם שֶׁאָמַר לוֹ כֵּן, וְאַחַר כָּךְ הִצְטַעֵר עַל אִשְׁתּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, (תהלים צב) צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה. צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח, מִפְּנֵי מָה הִקִּישׁ צַדִּיק לְתָמָר? מַה תָּמָר כֵּיוָן שֶׁגּוֹזְרִים אוֹתוֹ לֹא עוֹלֶה עַד זְמַן רַב - אַף כָּךְ צַדִּיק, כֵּיוָן שֶׁאָבַד מִן הָעוֹלָם, לֹא עוֹלֶה אַחֵר תַּחְתָּיו עַד זְמַן רַב. כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה - אַף כָּךְ גַּם.

כַּתָּמָר יִפְרָח - מַה תָּמָר לֹא עוֹלֶה אֶלָּא זָכָר וּנְקֵבָה, אַף כָּךְ הַצַּדִּיק לֹא עוֹלֶה אֶלָּא זָכָר וּנְקֵבָה. הַזָּכָר צַדִּיק וְהַנְּקֵבָה צַדֶּקֶת, כְּמוֹ שֶׁאַבְרָהָם וְשָׂרָה. כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה - מָה הָאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן עֶלְיוֹן עַל הַכֹּל וְהַכֹּל יוֹשְׁבִים תַּחְתָּיו - אַף כָּךְ הַצַּדִּיק הוּא עֶלְיוֹן עַל הַכֹּל וְהַכֹּל יוֹשְׁבִים תַּחְתָּיו. וְהָעוֹלָם אֵינוֹ עוֹמֵד אֶלָּא עַל צַדִּיק אֶחָד, שֶׁכָּתוּב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְעָלָיו הָעוֹלָם עוֹמֵד, וּבִגְלָלוֹ נִסְמָךְ, וְעָלָיו נִשְׁתַּל.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, וַהֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁעַל שִׁבְעָה עַמּוּדִים הָעוֹלָם עוֹמֵד, כַּכָּתוּב (שם ט) חָצְבָה עַמּוּדֶיהָ שִׁבְעָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, כָּךְ הוּא וַדַּאי, אֲבָל [כָּאן] כָּל הָאַחֵרִים בַּשִּׁבְיעִי (דף פב ע"ב) הֵם עוֹמְדִים, שֶׁהוּא סָמְךְ שֶׁל הָעוֹלָם, וְהוּא צַדִּיק, וְזֶה מַשְׁקֶה [אֶת הָעוֹלָם] וּמַרְוֶה אֶת הָעוֹלָם [מִן הַכֹּל] וְזָן לַכֹּל, וְעָלָיו כָּתוּב (ישעיה ג) אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ, וְכָתוּב (תהלים קמה) טוֹב ה' לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֲרֵי כָּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. זֶה הוּא הָעַמּוּד שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלָיו וְהוּא מַשְׁקֶה לַגָּן [הָעֵדֶן], וְהַגָּן נִשְׁקֶה מִמֶּנּוּ, וּמִמֶּנּוּ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת. וְכָל הַפֵּרוֹת פּוֹרְחִים בָּעוֹלָם וְהֵם הַקִּיּוּם שֶׁל הָעוֹלָם, הַקִּיּוּם שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִי הֵם? נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּמְשׁוּם כָּךְ בְּכָל לַיְלָה וְלַיְלָה נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים עוֹלוֹת.

וּכְשֶׁנֶּחֱלָק הַלַּיְלָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא לְגַן הָעֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם. בְּמִי? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכֻלָּם. בֵּין אוֹתָם שֶׁמְּדוֹרָם בָּעוֹלָם הַהוּא, וּבֵין אוֹתָם שֶׁיּוֹשְׁבִים בִּמְדוֹרָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, בְּכֻלָּם מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.

בֹּא רְאֵה, הָעוֹלָם שֶׁלְּמַעְלָה צָרִיךְ אֶת הִתְעוֹרְרוּתוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. וּכְשֶׁנִּשְׁמָעוֹת הַצַּדִּיקִים יוֹצְאוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְעוֹלוֹת לְמַעְלָה, כֻּלָּן מִתְלַבְּשׁוֹת בָּאוֹר שֶׁלְּמַעְלָה בִּדְמוּת נִכְבָּדָה, וּבָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ וְתָאֵב לָהֶם, שֶׁהֵם פְּרִי מַעֲשָׂיו, וְעַל זֶה נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ לָהֶם נְשָׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת בָּנִים לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. בָּנִים וַדַּאי, פְּרִי מַעֲשָׂיו.

אָמַר רַבִּי יֵיסָא, אֲפִלּוּ אוֹתָם שֶׁבָּעוֹלָם הַזֶּה [שֶׁל הָאָרֶץ]. אֵיךְ? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁבַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה כָּל אוֹתָם צַדִּיקֵי אֱמֶת, כֻּלָּם מִתְעוֹרְרִים

לִקְרֹא בַּתּוֹרָה וְלִשְׁמֹעַ אֶת תִּשְׁבְּחוֹת הַתּוֹרָה. וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּתוֹךְ גַּן הָעֵדֶן כֻּלָּם מַקְשִׁיבִים לְקוֹלָם, וְחוּט שֶׁל חֶסֶד נִמְשָׁךְ עֲלֵיהֶם בַּיּוֹם, שֶׁכָּתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי.

וְעַל כֵּן הַתִּשְׁבָּחוֹת שֶׁעוֹלוֹת בַּלַּיְלָה לְפָנָיו, זוֹ תִּשְׁבַּחַת שְׁלֵמָה. בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ סְגוּרִים בְּבָתֵּיהֶם כְּשֶׁהָרַג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּבְכוֹרֵי מִצְרַיִם, הָיוּ אוֹמְרִים הַלֵּל וְתִשְׁבָּחוֹת לְפָנָיו.

בֹּא רְאֵה שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה קָם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, שֶׁאִם תֹּאמַר שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב אוֹ שׁוֹכֵב בְּמִטָּתוֹ וְהָיָה אוֹמֵר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת - לֹא, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם קיט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ. אָקוּם וַדַּאי בַּעֲמִידָה לְהִתְעַסֵּק בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה. וּמִשּׁוּם כָּךְ דָּוִד הַמֶּלֶךְ חַי לְעוֹלָמִים, וַאֲפִלּוּ בִּימֵי מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ הוּא מָלֵךְ.

שֶׁחֲרֵי שָׁנִינוּ, מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ, אִם מִן הַחַיִּים הוּא - דָּוִד שְׁמוֹ, וְאִם מִן הַמֵּתִים הוּא - דָּוִד שְׁמוֹ. וְהוּא הָיָה מִתְעוֹרֵר בַּבֹּקֶר בְּטֶרֶם יָבֹא, שֶׁכָּתוּב (שם נז) עוּרָה כְבוֹדִי עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר.

בֹּא רְאֵה, כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה שָׁשָׂרָה הָיְתָה אֵצֶל פַּרְעֹה, בָּאוּ הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים לְזַמֵּר לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת. אָמַר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כֻּלְּכֶם לְכוּ וַעֲשׂוּ מַכּוֹת גְּדוֹלוֹת בְּמִצְרַיִם, סִימָן לְמִי שֶׁאֲנִי עָתִיד לַעֲשׂוֹת אַחַר כָּךְ. זֶה מַה שֶּׁכָּתוּב וַיִּנַּגַּע ה' אֶת פַּרְעֹה נְגָעִים גְּדֹלִים וְגוֹ'

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לְאַבְרָם וְגוֹ'. מִנַּיִן הָיָה יוֹדֵעַ, שֶׁחֲרֵי לֹא כָתוּב כָּאן כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּאֲבִימֶלֶךְ, שֶׁכָּתוּב וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְגוֹ', וְכָאן לֹא אָמַר לוֹ דָּבָר?

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, חֲרֵי כָּתוּב עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם. שֶׁכָּךְ הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם. שֶׁחֲרֵי לֹא הָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ כְּמוֹ

שֶׁמְּדַבֵּר עִם אֲבִימֶלֶךְ, אֶלָּא בְּדָבָר זֶה נִתְבָּאֵר וְלֹא יוֹתֵר: הַמַּכָּה הַזּוֹ הִיא עַל דְּבַר שָׂרַי אֵשֶׁת אַבְרָם. וְלֹא הָיָה מְדַבֵּר [וְזֶה] עִמּוֹ. אָז [הוא] יָדַע שֶׁזּוֹ אִשְׁתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הִיא. מִיָּד - וַיִּקְרָא פַּרְעֹה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר וְגוֹ'.

וַיְצַו עָלָיו פַּרְעֹה אֲנָשִׁים, לָמָּה? כְּדֵי שֶׁלֹּא יִקְרַב אָדָם לָהֶם לְהָרַע לָהֶם. וַיְשַׁלְּחוּ אֹתוֹ, לְוָיָה עָשׂוּ לוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כָּךְ אַתָּה עָתִיד לַעֲשׂוֹת לִבָנָיו, אַתָּה תְּלַוֶּה אוֹתָם מֵאַרְצְךָ, שֶׁכָּתוּב (שמות יג) וַיְהִי בְשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם, שֶׁלִּוָּה אוֹתָם מִכָּל אַרְצוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כָּל כָּךְ לָמָּה הִזְדַּמֵּן לְאַבְרָהָם וּלְמָה הִצְטָרֵךְ? אֶלָּא כְּדֵי לְגַדֵּל אֶת שְׁמָם שֶׁל אַבְרָהָם וְשָׂרָה בָּעוֹלָם, (דף פג ע"א) שֶׁאַפִּלּוּ בְּמִצְרַיִם שֶׁהֵם מְכַשְּׁפֵי הָעוֹלָם, וְלֹא יָכוֹל הָיָה אָדָם לְהִנָּצֵל מֵהֶם, הִתְגַּדֵּל אַבְרָהָם וְהִתְעַלָּה לְמַעְלָה. וְהוּא שֶׁכָּתוּב וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. לְאֵיזֶה מָקוֹם?

הַנְּגִבָּה [וּמַה זֶּה הוּא וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ? אֶלָּא לְהוֹדִיעַ שֶׁלֹּא נָזְלוּ מִמֶּנּוּ דָּבָר מֵאוֹתָן מַתָּנוֹת שֶׁנָּתְנוּ לוֹ בִּשְׁבִיל שָׂרָה שֶׁתִּהְיֶה לַמֶּלֶךְ].

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא רְאֵה, הַכֹּל הוּא סוֹד שֶׁל חָכְמָה, וְרָמַז כָּאן בַּחָכְמָה וְהַדְּרָגוֹת שֶׁלְּמַטָּה שֶׁאַבְרָהָם יָרַד לְעָמְקָם וְיָדַע אוֹתָם, וְלֹא נִדְבַּק בָּהֶם, וְשָׁב לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ, וְלֹא הִתְפַּתָּה בָּהֶם כְּאָדָם שֶׁכַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לַדְּרָגָה הַהִיא הִתְפַּתָּה בַּנָּחָשׁ וְגָרַם מָוֶת לָעוֹלָם. וְלֹא הִתְפַּתָּה כְּמוֹ נֹחַ, שֶׁכַּאֲשֶׁר יָרַד וְהִגִּיעַ לַדְּרָגָה הַהִיא מַה כָּתוּב? (בראשית ט) **וַיָּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה. אָהֳלֹה כָּתוּב בְּהֵ"א.**

אֲבָל בְּאַבְרָהָם מַה כָּתוּב? וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. שֶׁעָלָה וְלֹא יָרַד, וְשָׁב לִמְקוֹמוֹ לְדַרְגָּה עֶלְיוֹנָה שֶׁנִּדְבַּק בָּהּ כְּבָרִאשׁוֹנָה. וְהַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה הָיָה כְּדֵי לְהַרְאוֹת הַחָכְמָה שֶׁהִתְקַיֵּם בְּקִיּוּם שָׁלֵם כָּרָאוּי לוֹ וְלֹא הִתְפַּתָּה, וְעָמַד בְּקִיּוּם וְשָׁב לִמְקוֹמוֹ. הַנְּגִבָּה - זֶה הַדָּרוֹם, הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁנֶּאֱחַז בָּהּ

כְּבָרִאשׁוֹנָה, שֶׁכְּתוּב הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה. אַף כָּאן הַנֶּגְבָּה - מָקוֹם שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ בָּרִאשׁוֹנָה.

בֹּא רְאֵה סוֹד הַדָּבָר, אִם אַבְרָם לֹא יֵרֵד לְמִצְרַיִם וְלֹא יִצְטָרֵךְ שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה, לֹא יִהְיֶה חֵלֶק גּוֹרָלוֹ בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא. כְּמוֹ זֶה לְבָנָיו, כְּשֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לוֹ [ד"א לָהֶם] עַם אֶחָד, עַם שָׁלֵם, וּלְקָרְבָם אֵלָיו, אִם לֹא יֵרְדוּ בָּרִאשׁוֹנָה לְמִצְרַיִם וְלֹא יִוָּדְכוּ שָׁם, לֹא הָיוּ הָעָם הַיִּחִידִי שֶׁלּוֹ. כְּמוֹ כֵּן אִם לֹא נִתְּנָה הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה לִכְנַעַן בָּרִאשׁוֹנָה וְיִשְׁלֹט בָּהּ, לֹא הָיְתָה הָאָרֶץ חֶלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְהַכֹּל סוֹד אֶחָד.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, תְּמַהֲנִי אֵיךְ בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא מַשְׁגִּיחִים לָדַעַת דִּבְרֵי תוֹרָה וְעַל מָה עוֹמְדִים. פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה כו) נַפְשִׁי אִוִּיתִךָּ בַּלַּיְלָה אַף רוּחִי בְקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ. הַפָּסוּק הַזֶּה בֵּאֲרוּהוּ וּבֵאֲרֻנוּ אוֹתוֹ.

אֲבָל בֹּא רְאֵה, נֶפֶשׁ הָאָדָם, כְּשֶׁהוּא עוֹלֶה לְמִטָּתוֹ, יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְעוֹלָה לְמַעְלָה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁכֻּלָּן עוֹלוֹת - אֵין כָּל אֶחָד וְאֶחָד רוֹאֶה אֶת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, אֶלָּא הַנֶּפֶשׁ עוֹלָה וְלֹא נִשְׁאָר בָּהּ עִם הַגּוּף, רַק רֹשֶׁם [נְשִׁימָה] **שֶׁל הַמִּדָּה שֶׁל חַיּוֹת הַלֵּב.**

וְהַנֶּפֶשׁ הוֹלֶכֶת וְרוֹצָה לַעֲלוֹת. וְכַמָּה דְּרָגוֹת לְדְרָגוֹת לַעֲלוֹת, הִיא מְשׁוֹטֶטֶת וּפוֹגֶשֶׁת בַּקְּלִפּוֹת שֶׁל אוּרוֹת הַטֻּמְאָה. אִם הִיא טְהוֹרָה, שֶׁלֹּא נִטְמְאָה בַּיּוֹם, עוֹלָה לְמַעְלָה. וְאִם לֹא טְהוֹרָה, נִטְמֵאת בֵּינֵיהֶם וְנִדְבָּקֶת בָּהֶם וְלֹא עוֹלָה יוֹתֵר. וְשָׁם מוֹדִיעִים לָהּ דְּבָרִים, וְנִדְבָּקֶת מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁל זְמַן קָרוֹב. וְלִפְעָמִים שֶׁצּוֹחֲקִים עָלֶיהָ וּמוֹדִיעִים לָהּ דְּבָרִים כּוֹזְבִים. וְאָז הוֹלֶכֶת כְּמוֹ זֶה כָּל הַלַּיְלָה עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר הָאִישׁ, וְשָׁבָה לִמְקוֹמָהּ. אַשְׁרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְגַלֶּה לָהֶם סוֹדוֹתָיו בַּחֲלוֹם כְּדֵי שֶׁיִּשָּׁמְרוּ מִן הַדִּין. אוֹי לְאוֹתָם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שֶׁמִּטַּמְּאִים עַצְמָם וְנַפְשָׁם.

בֹּא רְאֵה, אוֹתָם שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ, כְּשֶׁעוֹלִים לְמִטָּתָם, הַנֶּפֶשׁ עוֹלָה וְנִכְנֶסֶת בֵּין כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת בָּרִאשׁוֹנָה, וְעוֹלָה וְלֹא נִדְבֶּקֶת בָּהֶן. אַחַר כָּךְ הוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת וְעוֹלָה כִּפְי דַּרְכָּהּ.

אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁזּוֹכָה לַעֲלוֹת, נִרְאֵית לִפְנֵי סֵבֶר פְּנֵי הַיָּמִים, וְנִדְבֶּקֶת בִּרְצוֹן לְהֵרָאוֹת בִּתְשׁוּקָה עֶלְיוֹנָה לִרְאוֹת בְּנֹעַם הַמֶּלֶךְ וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וְזֶה הוּא הָאִישׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק תָּמִיד בָּעוֹלָם הַבָּא.

וְזוֹ הִיא הַנֶּפֶשׁ שֶׁהַכִּסּוּף שֶׁלָּהּ כְּשֶׁעוֹלָה בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא [תָּמִיד] וְלֹא נִדְבֶּקֶת בַּמִּינִים הַלָּלוּ אוֹרוֹת הָאֲחֵרִים, וְהִיא הוֹלֶכֶת אַחַר מִין קָדוֹשׁ בְּמָקוֹם [אַחַר מָקוֹם] שֶׁיּוֹצֵאת מִשָּׁם. וּמְשׁוֹם כָּךְ כָּתוּב נַפְשִׁי אִוִּיתִךָ בַלַּיְלָה, כְּדֵי לִרְדֹּף אַחֲרֶיךָ וְלֹא לְהִתְפַּתּוֹת אַחַר מִין אַחֵר נָכְרִי.

בֹּא רְאֵה, נַפְשִׁי - זוֹ הַנֶּפֶשׁ שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה לִרְדֹּף אַחַר הַדַּרְגָּה שֶׁלָּהּ. הָרוּחַ בַּיּוֹם, שֶׁכָּתוּב נַפְשִׁי

אִוִּיתְךָ (דף פג ע"ב) בַּלַּיְלָה, זוֹ הַנֶּפֶשׁ שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בַּלַּיְלָה. אַף רוּחִי בְקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָּ - זוֹ הָרוּחַ שֶׁשּׁוֹלֶטֶת בַּיּוֹם.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁשְּׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן בְּפֵרוּד - לֹא כָּךְ, שֶׁהֲרֵי הֵן דַּרְגָּה אַחַת, וְהֵן שְׁתַּיִם בְּחִבּוּר אֶחָד, וְאַחַת עֶלְיוֹנָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עֲלֵיהֶן וְנִדְבֶּקֶת בָּהֶן וְהֵן בָּהּ [וְנִקְרָאִים] וְנִקְרֵאת נְשָׁמָה. וְכָל הַדְּרָגוֹת עוֹלוֹת בְּסוֹד הַחָכְמָה. שֶׁכְּשֶׁמִּסְתַּכְּלִים עַל אֵלּוּ הַדְּרָגוֹת, יִסְתַּכֵּל הָאָדָם בַּחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, וְהַנְּשָׁמָה הַזּוֹ נִכְנֶסֶת בָּהֶם וְנִדְבָּקִים בָּהּ. וּכְשֶׁזֶּה שׁוֹלֵט, אָז אוֹתוֹ הָאִישׁ נִקְרָא קָדוֹשׁ, שָׁלֵם מִן הַכֹּל. רָצוֹן אֶחָד לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא.

הַנֶּפֶ"שׁ הִיא הִתְעוֹרְרוּת תַּחְתּוֹנָה, וְזוֹ סְמוּכָה בַּגּוּף וְזָנָה אוֹתוֹ, וְהַגּוּף אוֹחֵז בָּהּ וְהִיא אֲחוּזָה בַּגּוּף. אַחַר כָּךְ נִתְקֶנֶת וְנַעֲשֵׂית כִּסֵּא לְהַשְׁרוֹת עָלֶיהָ רוּחַ בְּהִתְעוֹרְרוּת הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת שֶׁנֶּאֱחֶזֶת בַּגּוּף, כַּכָּתוּב (ישעיה לב) עַד יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם.

לְאַחַר שֶׁמִּתַּקְנִים אֶת שְׁנֵיהֶם, עֲתִידִים לְקַבֵּל נְשָׁמָה, שֶׁהֲרֵי הָרוּחַ נַעֲשֵׂית כִּסֵּא לַנְּשָׁמָה לְהַשְׁרוֹת עָלֶיהָ, וְהַנְּשָׁמָה הַזּוֹ הִיא נִסְתֶּרֶת עֶלְיוֹנָה עַל הַכֹּל טְמוּנַת כָּל הַטְּמוּנִים. נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ [לָהּ] כִּסֵּא לַכִּסֵּא, וְכִסֵּא לָעֶלְיוֹן עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁתִּסְתַּכֵּל בַּדְּרָגוֹת, תִּמְצָא סוֹד הַחָכְמָה בַּדָּבָר הַזֶּה, וְהַכֹּל הִיא חָכְמָה לְהַדְבִּיק בַּגָּוֶן הַזֶּה דְּבָרִים נִסְתָּרִים.

בֹּא רְאֵה, הַנֶּפֶשׁ הִיא הִתְעוֹרְרוּת תַּחְתּוֹנָה שֶׁנִּדְבֶּקֶת בַּגּוּף, כְּמוֹ הָאוֹר שֶׁל הַמָּאוֹר, שֶׁהָאוֹר הַתַּחְתּוֹן שֶׁהוּא שָׁחוֹר, נִדְבָּק בַּפְּתִילָה וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנָּה וְלֹא נִתָּקָן אֶלָּא בָּהּ. וּכְשֶׁנִּתָּקָן בַּפְּתִילָה, נַעֲשֶׂה כִּסֵּא לָאוֹר הָעֶלְיוֹן הַלָּבָן שֶׁשּׁוֹרֶה עַל אוֹתוֹ הָאוֹר הַשָּׁחוֹר.

אַחַר כָּךְ כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם נִתָּקָנִים, נַעֲשֶׂה אוֹתוֹ אוֹר לָבָן כִּסֵּא לָאוֹר הַנִּסְתָּר שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה וְאֵינוֹ נוֹדָע מַה שֶּׁשָּׁרָה עַל אוֹתוֹ הָאוֹר הַלָּבָן, וְאָז הָאוֹר שָׁלֵם. וְכָךְ הָאָדָם שֶׁהוּא שָׁלֵם בַּכֹּל, וְאָז נִקְרָא קָדוֹשׁ,

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים טז) לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְגו'. כְּמוֹ כֵן בְּסוֹד עֶלְיוֹן.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁאַבְרָהָם נִכְנַס לָאָרֶץ, נִרְאָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו, וְקִבֵּל שָׁם נֶפֶשׁ וּבָנָה מִזְבֵּחַ לַדַּרְגָּה הַהִיא. אַחַר כָּךְ הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה, שֶׁקִּבֵּל רוּחַ. אַחַר כָּךְ [עד] שֶׁעָלָה לְהִתְדַּבֵּק תּוֹךְ הַנְּשָׁמָה, אָז וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה', סְתָם. זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא נִסְתֶּרֶת כָּל הַנִּסְתָּרִים.

אַחַר כָּךְ יָדַע שֶׁצָּרִיךְ לְהִצָּרֵף וּלְהִתְעַטֵּר בַּדְּרָגוֹת, מֵיָּד - וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, וְנִצַּל מִשָּׁם, וְלֹא הִתְפַּתָּה תּוֹךְ אוֹתָם הָאוֹרוֹת, וְנִצְרַף וְשָׁב לִמְקוֹמוֹ. כֵּיוָן שֶׁיָּרַד וְנִצְרַף, מֵיָּד - וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם. עָלָה וַדַּאי וְשָׁב לִמְקוֹמוֹ וְנִדְבַּק בָּאֱמוּנָה הָעֶלְיוֹנָה, שֶׁכָּתוּב הַנֶּגְבָּה.

מִכָּאן וָהָלְאָה יָדַע אַבְרָהָם הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה וְנִדְבַּק בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, וְנַעֲשָׂה הַיָּמִין שֶׁל הָעוֹלָם. אָז, וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד בַּמִּקְנֶה בַּכֶּסֶף

וּבַזָּהָב. כָּבֵד מְאֹד - בְּצַד הַמִּזְרָח. בַּמִּקְנָה - בְּצַד הַמַּעֲרָב. בַּכֶּסֶף - מִצַּד הַדָּרוֹם. בַּזָּהָב - מִצַּד הַצָּפוֹן.

בָּאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וְכָל הַחֲבֵרִים וְנִשְּׁקוּ אֶת יָדוֹ. בָּכָה רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, וַי וַי, כְּשֶׁתִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, מִי יָאִיר אֶת אוֹר הַתּוֹרָה? אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַחֲבֵרִים שֶׁשּׁוֹמְעִים דִּבְרֵי תוֹרָה הַלָּלוּ מִפִּיךָ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב. וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו, לִפְקֹד אֶת מְקוֹמוֹ וְדַרְגָּתוֹ. לְמַסָּעָיו - לְמַסָּעוֹ כָּתוּב, מִי הַמַּסָּעוֹ? זוֹ הַדַּרְגָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁרָאוּיָה לוֹ בָּרִאשׁוֹנָה. כָּתוּב כָּאן מַסָּעוֹ, וְכָתוּב שָׁם (מלכים-א ו) אֶבֶן שְׁלֵמָה מַסָּע נִבְנָה. וַחֲבֵרַי בְּאַרְנוּ אֶבֶן שְׁלֵמָה וַדַּאי. מַסָּע, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו, כָּל אוֹתָן הַדַּרְגּוֹת, דַּרְגָּה אַחַר דַּרְגָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. מִנֶּגֶב (דף פד ע"א) וְעַד בֵּית אֵל, לְתַקֵּן אֶת מְקוֹמוֹ וּלְחַבְּרָם בְּיִחוּד שָׁלֵם, שֶׁהַחֲבֵרַי מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל נִמְצָא סוֹד הַחָכְמָה כָּרָאוּי.

אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אָהֳלֹה בַּתְּחִלָּה, אָהֳלֹה בְּהֵ"א. מִי אָהֳלֹה? זֶה בֵּית אֵל. אֶבֶן שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. עוֹד רָשַׁם וְאָמַר, אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בָּרִאשֹׁנָה, שֶׁכָּתוּב לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו. וְאָז וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ה', אָז נִדְבַּק בָּאֱמוּנָה הַשְׁלֵמָה.

בֹּא רְאֵה, בָּרִאשׁוֹנָה עָלָה מִמַּטָּה לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם, וְכָתוּב לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו, וְזוֹ הַדַּרְגָּה הָרִאשׁוֹנָה כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ אֶבֶן שְׁלֵמָה [מַפְּע נִבְנָה, וְכָתוּב לְמַפְּעָו], וְאַחַר כָּךְ הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה, דַּרְגָּה אַחַר דַּרְגָּה, עַד שֶׁהִתְעַשֵּׁר בַּדָּרוֹם, חָלְקוֹ וְגוֹרָלוֹ. אַחַר כָּךְ סָתַם הַדָּבָר כְּשֶׁעָלָה וְאָמַר לַה' סְתָם, זֶה הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וּמִשָּׁם נָסַע בַּדְּרָגוֹת וְיָרַד מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וְהַכֹּל נִדְבַּק בִּמְקוֹמוֹ כָּרָאוּי.

וְכָאן כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל בַּדְּרָגוֹת, תִּמְצָא אֶת סוֹד הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה. מַה כָּתוּב? וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו מִנֶּגֶב. מִצַּד הַיָּמִין, רֵאשִׁית הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן

הַנִּסְתָּר הֶעָמֹק לְמַעְלָה עַד אֵין סוֹף. וְיָרַד דַּרְגָּה אַחַר דַּרְגָּה [עד] מִנֶּגֶב וְעַד בֵּית אֵל, מִמַּעְלָה לְמַטָּה.

וְכָתוּב וַיִּקְרָא שָׁם אַבְרָם בְּשֵׁם ה'. נִדְבַּק הַיִּחוּד בִּמְקוֹמוֹ כָּרָאוּי, שֶׁכָּתוּב אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם בָּרִאשֹׁנָה. מַה זֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם? שֶׁהֶעֱלָה אוֹתָהּ מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְעַכְשָׁו יָרַד בַּדְּרָגוֹת מִמַּעְלָה לְמַטָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא תָּווּ מֵאוֹתָן הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְהֵם לֹא יָווּוּ מִמֶּנָּה, וְיִתְיַחֵד הַכֹּל בְּיִחוּד אֶחָד כָּרָאוּי.

אָז הִתְעַטֵּר אַבְרָהָם וְהָיָה לְחֵלֶק גּוֹרָלוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וַדַּאי. אַשְׁרֵיהֶם הַצַּדִּיקִים שֶׁמִּתְעַטְּרִים בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהוּא מִתְעַטֵּר בָּהֶם. אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְאַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַבָּא. עֲלֵיהֶם כָּתוּב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, וְכָתוּב (משלי ד) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וָאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם.

הָלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד יָשְׁבוּ. פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (תהלים כה) פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי.

בַּפָּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, וַהֲרֵי בֵּאַרְנוּ אוֹתוֹ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. אֲבָל בַּפָּסוּק הַזֶּה דְּבָרִים נִסְתָּרִים יֵשׁ בּוֹ. פְּנֵה אֵלַי - וְכִי דָּוִד אָמַר פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי? אֶלָּא בַּעֲבוּר דַּרְגָּתוֹ שֶׁהוּא מִתְעַטֵּר בָּהּ הוּא אָמַר. (שם פו) תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ - תְּנָה עֻזְּךָ זֶה הָעוֹז הָעֶלְיוֹן, כַּכָּתוּב (שמואל-א ב) וְיִתֵּן עֹז לְמַלְכּוֹ. מִי מַלְכּוֹ? זֶה מֶלֶךְ סְתָם, מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. אַף כָּאן לְעַבְדֶּךָ זֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ מֶלֶךְ סְתָם.

וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן אֲמָתֶךָ - וְכִי לֹא הָיָה בֶּן יִשַׁי הוּא, עַד שֶׁאָמַר בַּשֵּׁם שֶׁל אִמּוֹ וְלֹא בַּשֵּׁם שֶׁל אָבִיו? אֶלָּא הִנֵּה חֻקַּמְנוּ, שֶׁכַּאֲשֶׁר יָבֹא אָדָם לְקַבֵּל דָּבָר עֶלְיוֹן לְהַזְכִּיר, צָרִיךְ לְלֶכֶת בְּדָבָר שֶׁהוּא וַדַּאי, וְעַל כֵּן הִזְכִּיר אֶת אִמּוֹ וְלֹא אֶת אָבִיו. וְעוֹד, הִנֵּה שָׁנִינוּ [שֶׁחֲרִי] שֶׁזֶּה מֶלֶךְ כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב. וַיְהִי רִיב בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה אַבְרָם, רִב כָּתוּב חָסֵר יו"ד. שֶׁרָצָה לוֹט לַחֲזֹר לַעֲבוֹדָה הַזָּרָה שֶׁעוֹבְדִים יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְסוֹף הַכָּתוּב מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב וְהַכְּנַעֲנִי

וְהַפְּרִזִּי אָז יֹשֵׁב בָּאָרֶץ. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁלּוֹט חָזַר לְסוּרוֹ הָרָע לַעֲבוֹדָה זָרָה? שֶׁכָּתוּב וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם. מַהוּ מִקֶּדֶם? מִקַּדְמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. כָּתוּב כָּאן וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם, וְכָתוּב וַיְהִי בְּנָסְעָם מִקֶּדֶם. מַה לְּהַלָּן נְסִיעָה מִקַּדְמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם - אַף כָּאן כֵּן.

כֵּיוָן שֶׁיָּדַע אַבְרָהָם שֶׁלְּכָךְ נָטָה לִבּוֹ שֶׁל לוֹט, מִיָּד - וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט וְגוֹ' הִפָּרֶד נָא מֵעָלָי. אֵינְךָ כְּדַאי לְהִתְחַבֵּר עִמִּי. אָז נִפְרַד מִמֶּנּוּ אַבְרָהָם וְלֹא רָצָה לָלֶכֶת וּלְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּתְחַבֵּר לָרָשָׁע, סוֹפוֹ לָלֶכֶת אַחֲרָיו וּלְהֵעָנֵשׁ (דף פד ע"ב) בְּגֵהֳלּוֹ.

מִנַּיִן לָנוּ? מִיהוֹשָׁפָט שֶׁהִתְחַבֵּר עִם אַחְאָב, וְאִלְמָלֵא זְכוּת אָבוֹת נֶעֱנַשׁ שָׁם, שֶׁכָּתוּב (דברי הימים-ב יח) וַיְזַעֵק יְהוֹשָׁפָט. וְאָז נִצַּל, שֶׁכָּתוּב וַיְסִיתֵם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ, וְעַל כֵּן לֹא רָצָה אַבְרָם לָלֶכֶת עִם לוֹט. וְעִם כָּל זֶה לֹא רָצָה לוֹט לַחֲזֹר מִסּוּרוֹ הָרָע, אֶלָּא וַיִּבְחַר לוֹ לוֹט אֵת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן וַיִּסַּע לוֹט מִקֶּדֶם. נָסַע מִקַּדְמוֹנוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, וְלֹא רָצָה לִדְבֹּק בֶּאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה כְּמוֹ אַבְרָהָם.

אַבְרָם יָשַׁב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, לְהִדָּבֵק בִּמְקוֹם הָאֱמוּנָה וְלָדַעַת הַחָכְמָה לְהִדָּבֵק בִּרְבוֹנוֹ. וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדֹם, עִם אוֹתָם הָרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁיָּצְאוּ מִתּוֹךְ הָאֱמוּנָה, שֶׁכָּתוּב וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַה' מְאֹד. כָּל אֶחָד נִפְרַד לְדַרְכּוֹ כָּרָאוּי. מִשּׁוּם כָּךְ אַשְׁרֵיהֶם הַחֲבֵרִים שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יוֹמָם וָלַיְלָה, וְהַחֲבֵרוּת שֶׁלָּהֶם עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (דברים ד) **וְאַתֶּם** הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

וַה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֵד לוֹט מֵעִמּוֹ וְגוֹ'. רַבִּי **אַבָּא** פָּתַח, (יונה א) וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי ה' וְגוֹ'. אוֹי לְמִי שֶׁמִּסְתַּתֵּר מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (ירמיה כג) הֲלוֹא אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם ה', וְהוּא בָּא לִבְרֹחַ מִלְּפָנָיו?!

אֲלָא כָּתוּב (שיר ג) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר הַמַּדְרֵגָה. יוֹנָתִי - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהִיא עוֹלָה עַל כָּל הָעוֹלָם.

מָה הַפְּלַע הוּא עֶלְיוֹן וְחָזָק עַל הַכֹּל, אַף יְרוּשָׁלַיִם הִיא עֶלְיוֹנָה וַחֲזָקָה עַל הַכֹּל. בְּסִתְרֵי הַמַּדְרֵגָה - זֶה [בֵּית הַמִּקְדָּשׁ] הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, הַלֵּב שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.

וּמְשׁוּם כָּךְ כָּתוּב בְּסִתְרֵי הַמַּדְרֵגָה, מְשׁוּם שֶׁשָּׁם הָיְתָה הַשְּׁכִינָה נִסְתֶּרֶת, כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁהִיא צְנוּעָה לְבַעְלָהּ וְאֵין יוֹצֵאת מִבֵּיתָהּ הַחוּצָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכח) אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ וְגוֹ'. כָּךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵינָהּ שׁוֹרָה מִחוּץ לִמְקוֹמָהּ בְּסִתְרֵי הַמַּדְרֵגָה אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁל הַגָּלוּת שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַגָּלוּת. וּמְשׁוּם שֶׁהִיא בַּגָּלוּת, לִשְׁאָר הָעַמִּים יֵשׁ טוֹבָה וְשַׁלְוָה יוֹתֵר.

בֹּא רְאֵה, בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל שׁוֹרִים בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, הַכֹּל הָיָה מִתְקַן כָּרָאוּי, וְהַכִּבְשָׁא שֶׁלֵּם עֲלֵיהֶם, וְעוֹשִׂים אֶת הָעֲבוֹדָה, וּבוֹקֵעַ הָאֲוִירִים שֶׁל הָעוֹלָם. וְאוֹתָהּ הָעֲבוֹדָה עוֹלָה לְמַעְלָה בִּמְקוֹמָהּ, מְשׁוּם שֶׁהָאָרֶץ לֹא הִתְתַּקְּנָה לָעֲבוֹדָה אֶלָּא לְיִשְׂרָאֵל לְבַדָּם. וּמְשׁוּם כָּךְ שְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עַכּוּ"ם הָיוּ

מִתְרַחֲקִים, שֶׁלֹּא הָיוּ שׁוֹלְטִים בָּהּ כְּמוֹ עַכְשָׁו, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִוּוּנוּ אֶלָּא מֵהַתַּמְצִית.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי רָאִינוּ כַּמָּה מְלָכִים הָיוּ שֶׁשָּׁלְטוּ בִּזְמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם עַל הָעוֹלָם - בֹּא רְאֵה, בְּבֵית רִאשׁוֹן, כְּשֶׁשָּׁרַם טִמְּאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ, לֹא הָיוּ שׁוֹלְטִים שְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עַכּוּ"ם, אֶלָּא נִוּוּנוּ מִן הַתַּמְצִית, וּבָהּ הָיוּ שׁוֹלְטִים וְלֹא כָּל כָּךְ. כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְטִמְּאוּ אֶת הָאָרֶץ, אָז כְּבְיָכוֹל דָּחוּ אֶת הַשְּׁכִינָה מִמְּקוֹמָהּ, וְהִתְקָרְבָה לַמָּקוֹם הָאַחֵר, וְאָז שָׁלְטוּ שְׁאָר הָעַמִּים וְנִתְּנָה לָהֶם הָרְשׁוּת לִשְׁלֹט.

בֹּא רְאֵה, עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא שׁוֹלֵט מְמֻנֶּה אַחֵר פְּרָט לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לְבַדּוֹ. וּבְשָׁעָה שֶׁחָטְאוּ יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ מְקַטְּרִים לָעֲבוֹדָה הַזָּרָה שֶׁבְּתוֹךְ הָאָרֶץ, כְּבְיָכוֹל נִדְחֲתָה הַשְּׁכִינָה מִמְּקוֹמָהּ, וּמוֹשְׁכִים וּמְקַטְּרִים לְקֶשֶׁר עֲבוֹדָה זָרָה לְתוֹךְ הַשְּׁכִינָה, וְאָז נִתְּנָה לָהֶם הַשְׁלִיטָה, מִשּׁוּם שֶׁקִּטְרֶת הִיא קֶשֶׁר לְהִתְקַשֵּׁר, וְאָז שָׁלְטוּ שְׁאָר הָעַמִּים

וּבָטְלוּ נְבִיאִים, וְכָל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת לֹא שָׁלְטוּ בָּאָרֶץ.

וְלֹא הֵסִירוּ אֶת שְׁלִיטַת שְׁאָר הָעַמִּים, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מָשְׁכוּ אֶת הַשְּׁכִינָה אֲלֵיהֶם. וְעַל זֶה הִנֵּה בְּבֵית שֵׁנִי לֹא סָרָה הַשְׁלִיטָה מִשְּׁאָר הָעַמִּים, וְכָל שֶׁכֵּן בַּגָּלוּת שֶׁשְּׁכִינָה בִּשְׁאָר הָעַמִּים, הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם שׁוֹלְטִים שְׁאָר הַמְמֻנִּים. וּמִשּׁוּם כָּךְ כֻּלָּם יוֹנְקִים מִן הַשְּׁכִינָה שֶׁנִּקְרֶבֶת אֲלֵיהֶם.

וְעַל זֶה, (דף פה ע"א) בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁרוּיִים עַל הָאָרֶץ וְעוֹבְדִים אֶת עֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הַשְּׁכִינָה הָיְתָה צְנוּעָה בֵּינֵיהֶם, וְלֹא יָצְאָה מִתּוֹךְ בֵּיתָהּ הַחוּצָה בַּגָּלוּי. וּמִשּׁוּם כָּךְ, כָּל אוֹתָם הַנְּבִיאִים שֶׁהָיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, לֹא נִטְלוּ נְבוּאָה אֶלָּא בִּמְקוֹמָהּ, כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ יוֹנָה הָיָה בּוֹרֵחַ מִחוּץ לְאָרֶץ הַקֹּדֶשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּלֶּה עָלָיו הַנְּבוּאָה, וְלֹא יֵלֵךְ בַּשְּׁלִיחוּת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי רָאִינוּ שֶׁהִתְגַּלְתָה הַשְׁכִינָה בְּבָבֶל, שֶׁהִיא בַּחוּץ - הִנֵּה פֵּרַשְׁנוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) הָיֹה הָיָה, שֶׁהָיָה מַה שֶׁלֹּא הָיָה מִלִּפְנֵי בֶּן מִיּוֹם שֶׁנִּבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַנְּבוּאָה הַהִיא הָיְתָה לְשַׁעְתָּהּ. וְכָתוּב עַל נְהַר כְּבָר, הַנָּהָר שֶׁכְּבָר הָיָה מִן הַיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְהַשְׁכִינָה תָּמִיד הִתְגַּלְתָה עָלָיו, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְגוֹ' [שֵׁם הָאֶחָד וְגוֹ'], וְזֶה הוּא אֶחָד מֵהֶם.

וְשָׁם נִגְלְתָה הַשְׁכִינָה לְפִי שָׁעָה שֶׁהִצְטָרְכוּ אוֹתָהּ יִשְׂרָאֵל לְפִי צַעֲרָם, אֲבָל בִּזְמַן אַחֵר לֹא הִתְגַּלְתָה. וּמְשׁוּם כָּךְ יוֹנָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִשְׁרֶה עָלָיו הַשְׁכִינָה וְלֹא תִתְגַּלֶּה עָלָיו, הָלַךְ מֵאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ וּבָרַח. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (יונה א) מִלִּפְנֵי ה'. וְכָתוּב כִּי יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי מִלִּפְנֵי ה' הוּא בֹרֵחַ

בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁהַשְׁכִינָה לֹא מִתְגַּלָּה אֶלָּא בְּמָקוֹם הָרָאוּי לָהּ, אַף כָּךְ לֹא רְאוּיָה וְלֹא מִתְגַּלָּה אֶלָּא בְּאָדָם שֶׁרָאוּי לָהּ. שֶׁהֲרֵי מִיּוֹם שֶׁעָלָה עַל

רְצוֹנוֹ שֶׁל לוֹט לְהִתְהַפֵּךְ לְסוּרוֹ הָרָע, הִסְתַּלְּקָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מֵאַבְרָהָם. וּכְשֶׁהִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ לוֹט, מִיָּד שָׁרְתָה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ בִּמְקוֹמָהּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הִפָּרֶד לוֹט מֵעִמּוֹ וְגוֹ'.

בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁרָאָה אַבְרָהָם שֶׁלּוֹט הָיָה שָׁב לְסוּרוֹ הָרָע, הָיָה פּוֹחֵד אַבְרָהָם. אָמַר, אוּלַי חַס וְשָׁלוֹם מִשּׁוּם הַחֲבֵרוּת עִם זֶה אִבַּדְתִּי בִּגְלָלוֹ אֶת הַחֵלֶק הַקָּדוֹשׁ שֶׁעִטֵּר אוֹתִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כֵּיוָן שֶׁנִּפְרַד מִמֶּנּוּ, אָמַר לוֹ, שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם.

כְּמוֹ מַה זֶּה מִן הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם? שֶׁנִּדְבַּקְתָּ בּוֹ בַּתְּחִלָּה וְהִתְעַטַּרְתָּ בָּאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה. צָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וָקֶדְמָה וָיָמָּה - אֵלּוּ הֵם מַסָּעָיו שֶׁהָיוּ בַּתְּחִלָּה, שֶׁכָּתוּב וַיֵּלֶךְ לְמַסָּעָיו. וְכָתוּב הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה - אֵלּוּ הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שֶׁהִתְעַטֵּר בָּאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה בַּתְּחִלָּה.

וְאָז הִתְבַּשֵּׂר שֶׁלֹּא תָּזוּז מִמֶּנּוּ וּמִבָּנָיו לְעוֹלָמִים, שֶׁכָּתוּב כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה.

מַה זֶּה אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה? זוֹ הַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִתְגַּלְתָה לוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לַה' הַנִּרְאָה אֵלָיו. וּמְשׁוּם כָּךְ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה, מְשׁוּם שֶׁהַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה הַזּוֹ נִכְלֶלֶת מִכָּל הַדְּרָגוֹת וְכֻלָּן נִרְאוֹת בָּהּ. וּמְשׁוּם כָּךְ כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה וְגוֹ'.

רַבִּי אֶלְעָזָר נִקְלַע לְבֵית אַכְסַנְיָה בְּלוּד, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה. קָם בַּלַּיְלָה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. קָם רַבִּי חִזְקִיָּה אֵלָיו. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, הַחֲבֵרִים נִמְצָאִים בְּאַרְמוֹן צַר.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (שיר ב) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר וְגוֹ'. כְּתַפּוּחַ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא נֶחְמָד וּמִתְעַטֵּר בִּגְוָנָיו מִכָּל שְׁאָר הָאִילָנוֹת שֶׁאֵין מִי שֶׁדּוֹמֶה לוֹ. רָשׁוּם הוּא מִן הַכֹּל, רָשׁוּם הוּא שֶׁאֵין אַחֵר כְּמוֹתוֹ. מְשׁוּם כָּךְ בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי. בְּצִלּוֹ וְלֹא בְּצֵל שֶׁל אַחֵר. בְּצִלּוֹ וְלֹא בְּצֵל שֶׁל שְׁאָר הַמְמֻנִּים. חִמַּדְתִּי - מָתַי? מִן הַיּוֹם שֶׁהָיָה אַבְרָהָם בָּעוֹלָם, שֶׁהוּא נֶחְמָד וְאָהַב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא

בְּאַהֲבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מא) אַבְרָהָם אֹהֲבִי. וּפְרִיוֹ מָתוֹק לְחִבִּי - זֶה הוּא יִצְחָק, שֶׁהוּא פְּרִי קָדוֹשׁ.

דָּבָר אַחֵר בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי - זֶה יַעֲקֹב. וּפְרִיוֹ מָתוֹק לְחִבִּי - זֶה יוֹסֵף הַצַּדִּיק שֶׁעָשָׂה פֵּרוֹת קְדוֹשִׁים בָּעוֹלָם, וְעַל זֶה כָּתוּב (בראשית לז) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף. שֶׁכָּל אוֹתָם הַתּוֹלָדוֹת שֶׁל יַעֲקֹב [יוֹסֵף שֶׁהוּא שֶׁעוֹשֶׂה תוֹלָדוֹת] [נ"א בְּיוֹסֵף הַצַּדִּיק הֵם עוֹמְדִים, שֶׁעוֹשֶׂה תוֹלָדוֹת בְּעֵין כֻּלָּם] [ד"א שְׁבָטִים], וּמִשּׁוּם כָּךְ נִקְרְאוּ יִשְׂרָאֵל עַל שֵׁם אֶפְרַיִם, שֶׁכָּתוּב (ירמיה לא) הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁדּוֹמֶה לְתַפּוּחַ שֶׁמַּעֲלֶה רֵיחוֹת, (דף פה ע"ב) וְנִצְטַיֵּן בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה עַל כָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, וְנִרְשַׁם אֶחָד לְמַעְלָה וְנִרְשַׁם אֶחָד לְמַטָּה, שֶׁכָּתוּב אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם. מָה הַטַּעַם הָיָה אֶחָד? שֶׁלֹּא הָיָה אַחֵר בָּעוֹלָם שֶׁעָלָה לֶאֱמוּנַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פָּרָט לוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה, וַהֲרֵי כָּתוּב וְאֶת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר

עָשׂוּ בְחָרָן? אָמַר לוֹ, עַד כְּעֵת הֵם לֹא הָיוּ בִּדְרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת שֶׁהִתְעַטֵּר בָּהֶם אַבְרָהָם.

אַחַר כָּךְ אָמַר לוֹ, עוֹד שָׁמַעְתִּי, שֶׁלֹּא נִקְרָא אַבְרָהָם אֶחָד עַד שֶׁהִתְעַלָּה בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב. כֵּיוָן שֶׁהִתְעַלָּה בְּיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְהָיוּ שְׁלָשְׁתָּם אָבוֹת הָעוֹלָם, אָז נִקְרָא אַבְרָהָם אֶחָד. וְאָז הוּא תַּפּוּחַ בָּעוֹלָם, מְצֻיָּן מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ, יָפָה אָמַרְתָּ.

דָּבָר אַחֵר, בְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כֵּן דּוֹדִי - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בְּצִלּוֹ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי - בַּיּוֹם שֶׁנִּגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַר סִינַי וְקִבְּלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה וְאָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (שמות כד).

וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי - אֵלּוּ דִּבְרֵי הַתּוֹרָה שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (תהלים יט) וּמְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים. דָּבָר אַחֵר וּפִרְיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי - אֵלּוּ נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁכֻּלָּן פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְעוֹמְדוֹת עִמּוֹ לְמַעְלָה.

בֹּא רְאֵה, כָּל נִשְׁמוֹת הָעוֹלָם שֶׁהֵן פְּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כֻּלָּן אֶחָד בְּסוֹד אֶחָד. וּכְשֶׁיּוֹרְדוֹת לָעוֹלָם, כֻּלָּן נִפְרָדוֹת בִּגְוָנִים זָכָר וּנְקֵבָה, וְהֵן זָכָר וּנְקֵבָה מְחֻבָּרוֹת יַחַד.

וּבֹא וּרְאֵה, תְּשׁוּקַת הַנְּקֵבָה לַזָּכָר עוֹשָׂה נֶפֶשׁ, וּתְשׁוּקַת הַזָּכָר לַנְּקֵבָה עוֹשָׂה נֶפֶשׁ. וְהָרָצוֹן שֶׁל תְּשׁוּקַת הַזָּכָר לַנְּקֵבָה וְהִתְדַּבְּקוּתוֹ בָּהּ מוֹצִיאָה נֶפֶשׁ, וְכוֹלֵל תְּשׁוּקַת [תְּשׁוּקָתוֹ] הַנְּקֵבָה וְנוֹטֵל אוֹתָהּ. וְנִכְלֶלֶת הַתְּשׁוּקָה הַתַּחְתּוֹנָה בַּתְּשׁוּקָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְנַעֲשֵׂית רָצוֹן אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד.

וְאָז [נוֹטֵל] כּוֹלֵל הַכֹּל נְקֵבָה, וּמִתְעַבֶּרֶת מִן הַזָּכָר, וְהַתְּשׁוּקוֹת שֶׁל שְׁנֵיהֶם נִדְבָּקוֹת יַחַד, וְעַל כֵּן הַכֹּל כָּלוּל זֶה עִם זֶה. וּכְשֶׁהַנְּשָׁמוֹת יוֹצְאוֹת, הֵן יוֹצְאוֹת יַחַד זָכָר וּנְקֵבָה. אַחַר כָּךְ, כֵּיוָן שֶׁיּוֹרְדוֹת, נִפְרָדוֹת זוֹ לְצַד זֶה וְזוֹ לְצַד זֶה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזַוֵּג אוֹתָן אַחַר כָּךְ. וְהַזִּוּוּג לֹא נִתָּן לְאַחֵר, אֶלָּא לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא לְבַדּוֹ, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אֶת זִוּוּגָם לְחַבֵּר אוֹתָם כָּרָאוּי.

אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁזּוֹכֶה בְּמַעֲשָׂיו וְהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת כְּדֵי שֶׁתִּתְחַבֵּר נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ כְּמוֹ שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה. שֶׁהֲרֵי אִם הוּא זוֹכֶה בְּמַעֲשָׂיו, זֶהוּ אָדָם שָׁלֵם בָּרָאוּי. וּמְשׁוּם כָּךְ כָּתוּב וּפְרִיוֹ מָתוֹק לְחִכִּי, שֶׁהוּא בְּתִקּוּן מְבֹרָךְ שֶׁיִּתְבָּרֵךְ מִמֶּנּוּ הָעוֹלָם, מְשׁוּם שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּמַעֲשֵׂי הָאָדָם אִם זוֹכֶה וְאִם לֹא זוֹכֶה.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, כָּךְ שָׁמַעְתִּי, שֶׁכָּתוּב (הושע יד) **מִמֶּנִּי פִּרְיֵךְ נִמְצָא. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וַדַּאי מִמֶּנִּי פִּרְיֵךְ נִמְצָא. לֹא כָּתוּב פְּרִיִּי נִמְצָא, אֶלָּא פִּרְיֵךְ. אוֹתָהּ תְּשׁוּקַת הַנְּקֵבָה שֶׁעוֹשָׂה נֶפֶשׁ וְנִכְלֶלֶת בְּכֹחַ הַזָּכָר, וְנִכְלֶלֶת נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ, וְנַעֲשׂוֹת אַחַת כּוֹלֶלֶת זוֹ בָּזֶה, כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ. לְאַחַר מִכֵּן נִמְצָאִים שְׁנֵיהֶם בָּעוֹלָם, וַדַּאי בְּכֹחַ הַזָּכָר נִמְצָא פְּרִי הַנְּקֵבָה.**

דָּבָר אַחֵר, בִּתְשׁוּקַת הַנְּקֵבָה נִמְצָא פְּרִי הַזָּכָר, שֶׁאִם לֹא תְּשׁוּקַת הַנְּקֵבָה לַזָּכָר, לֹא נַעֲשׂוּ פֵּרוֹת לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב מִמֶּנִּי פִּרְיֵךְ נִמְצָא.

וַיְהִי בִּימֵי אַמְרָפֶל מֶלֶךְ שִׁנְעָר וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיה מא) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ וְגוֹ'. אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה בֵּאֲרוּ הַחֲבֵרִים. אֲבָל הַפָּסוּק הַזֶּה הוּא בַּסּוֹד שֶׁל הַחָכְמָה, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ, שִׁבְעָה רְקִיעִים עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה, וְכֻלָּם לְהוֹדִיעַ אֶת כְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֻלָּם עוֹמְדִים לְהוֹדִיעַ אֶת סוֹד הָאֱמוּנָה הָעֶלְיוֹנָה.

בֹּא רְאֵה, יֵשׁ רָקִיעַ עֶלְיוֹן נִסְתָּר לְמַעְלָה מֵאוֹתָם הַשִּׁבְעָה, וְזֶה הוּא הָרָקִיעַ שֶׁמַּנְהִיגָם וּמֵאִיר לְכֻלָּם, וְזֶה אֵינוֹ נוֹדָע, וְעוֹמֵד בִּשְׁאֵלָה שֶׁלֹּא יְדוּעָה, מְשׁוּם שֶׁהוּא נִסְתָּר וְעָמֹק, וְכֻלָּם תְּמֵהִים עָלָיו. וּמְשׁוּם כָּךְ נִקְרָא מ"י, כְּמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּהָ שֶׁכָּתוּב (איוב לח) מִבִּטְנָן מִי יָצָא הַקֶּרַח, וְנֶאֱמַר. וְזֶה הוּא הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן (דף פו ע"א) שֶׁעוֹמֵד עַל כָּל אוֹתָם הַשִּׁבְעָה.

וְיֵשׁ לְמַטָּה רָקִיעַ שֶׁהוּא תַּחְתּוֹן מִכֻּלָּם וְלֹא מֵאִיר. וּמְשׁוּם שֶׁהוּא תַּחְתּוֹן שֶׁלֹּא מֵאִיר, אוֹתוֹ הָרָקִיעַ שֶׁעֲלֵיהֶם מִתְחַבֵּר עִמּוֹ, וּשְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת

הַלָּלוּ הוּא כּוֹלְלָם בְּתוֹכוֹ, וְנִקְרָא יָם, שֶׁאוֹתוֹ הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן שֶׁנִּקְרָא מ"י.

מְשׁוּם שֶׁכָּל אוֹתָם הָרְקִיעִים הָאֲחֵרִים נַעֲשִׂים נְחָלִים וְנִכְנָסִים אֵלָיו, וְאָז הוּא הַיָּם הָעֶלְיוֹן, וְעוֹשֶׂה פֵּרוֹת וְדָגִים לְמִינֵיהֶם. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד (תהלים קד) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדלוֹת.

וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה מא) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ. מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח - זֶה אַבְרָהָם. צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ - [נ"א זוֹ שָׂרָה. ד"א צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ וְגוֹ'] זֶה הוּא הָרָקִיעַ הַתַּחְתּוֹן שֶׁל כָּל הָרְקִיעִים שֶׁנַּעֲשָׂה יָם.

יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם, מִי זֶה? הוּא הָרָקִיעַ הַתַּחְתּוֹן שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁעוֹשֶׂה נְקָמוֹת וּמַפִּיל שׁוֹנְאִים. וּבָזֶה הִשְׁתַּבַּח דָּוִד וְאָמַר (תהלים יח) וְאֹיְבַי נָתַתָּה לִי עֹרֶף וּמְשַׂנְאַי אַצְמִיתֵם. (ישעיה מא) יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם - אֵלּוּ הֵם הָעַמִּים שֶׁהָיָה אַבְרָהָם רוֹדֵף אַחֲרֵיהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה הוֹרֵג אוֹתָם. [וּמַלְכִים יַרְדֹּ, (מַה

וְזֶה יָרֵךְ? אֶלָּא) אֵלּוּ הַמַּלְכִים שֶׁמְּמֻנִּים לְמַעְלָה עֲלֵיהֶם. יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם - אֵלּוּ הָעַמִּים שֶׁלְּמַטָּה] **וּמְלָכִים יָרֵךְ - אֵלּוּ הַמְמֻנִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁלְּמַעְלָה. שֶׁכַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בָּעוֹלָם** [ד"א בָּעָם], **הוּא עוֹשֶׂה דִּין בַּכֹּל, בְּמַעְלָה וּבְמַטָּה.**

(ישעיה מא ג) **יִרְדְּפֵם יַעֲבוֹר שָׁלוֹם אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא,** (ישעיה מא ג). **יִרְדְּפֵם - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁאַבְרָהָם הָיָה רוֹדֵף אוֹתָם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה עוֹבֵר לְפָנָיו וְהוֹרֵג אוֹתָם, שֶׁכָּתוּב יַעֲבוֹר שָׁלוֹם. זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּקְרָא שָׁלוֹם.**

אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא, וְכִי עוֹלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁאַבְרָהָם הָיָה הוֹלֵךְ בְּתוֹךְ הָעֲנָנִים אוֹ בְּתוֹךְ סוּסִים וּמֶרְכָּבוֹת? אֶלָּא אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא, שֶׁלֹּא הָיָה הוֹלֵךְ לִפְנֵי אַבְרָהָם לֹא מַלְאָךְ וְלֹא שָׂלִיחַ, אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ, שֶׁכָּתוּב אֹרַח בְּרַגְלָיו. מִי זֶה רַגְלָיו? אֵלּוּ הַמַּלְאָכִים שֶׁתַּחְתָּיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה יד) **וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא וְגוֹ'.**

דָּבָר אַחֵר מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח - בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵעִיר אֶת הָעוֹלָם לְהָבִיא אֶת אַבְרָהָם וּלְקָרֵב אוֹתוֹ אֵלָיו, הַהִתְעוֹרְרוּת הַזּוֹ מִשּׁוּם שֶׁעָתִיד הָיָה לָצֵאת מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב וּלְהַעֲמִיד שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים כֻּלָּם צַדִּיקִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. צָדָק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה תָּמִיד קוֹרֵא לוֹ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מא) קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ. וּמִשּׁוּם כָּךְ, צָדָק יִקְרָאֵהוּ וַדַּאי. לְרַגְלוֹ - לְהִתְחַבֵּר בּוֹ בַּעֲבוּדָתוֹ וּלְקָרֵב אוֹתוֹ אֵלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יא) הָעָם אֲשֶׁר בְּרַגְלָיִךְ.

דָּבָר אַחֵר מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח - שֶׁמִּשָּׁם רֵאשִׁית הָאוֹר לְהָאִיר. מִשּׁוּם שֶׁהַדָּרוֹם, אוֹתוֹ הַחֹזֶק שֶׁל הָאוֹר שֶׁלּוֹ הוּא מִן הַמִּזְרָח. וְעַל כֵּן, מִי הֵעִיר - אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל הַדָּרוֹם. מִמִּזְרָח - מִשּׁוּם שֶׁהוּא נוֹסֵעַ וְנוֹוֶן בָּרִאשׁוֹנָה, וּתְשׁוּקָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָרָקִיעַ הָעֶלְיוֹן לָתֵת לַמִּזְרָח.

צָדָק יִקְרָאֻהוּ לְרַגְּלוֹ - זֶה הַמַּעֲרָב, שֶׁהוּא תָּמִיד קוֹרֵא לוֹ וְלֹא שׁוֹקֵט, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פג) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל, מִשּׁוּם שֶׁהַמַּעֲרָב תָּמִיד מִתְעוֹרֵר אֵלָיו. יִתֵּן לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יַרְדְּ, שֶׁהֲרֵי מִמֶּנּוּ מְקַבֵּל אֶת הַחֹזֶק לְהַכְנִיעַ אֶת כָּל אוֹתָם הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, (ישעיה מא) מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁלֹּא נָטַל הִתְעוֹרְרוּת אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא מִמִּזְרָח. מִשּׁוּם שֶׁרָאָה אֶת הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁיּוֹצֵאת בַּבֹּקֶר מִצַּד הַמִּזְרָח, נָטַל הִתְעוֹרְרוּת לְנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָמַר, זֶה הוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁבָּרָא אוֹתִי. עָבַד לוֹ כָּל הַיּוֹם הַהוּא. לָעֶרֶב רָאָה הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁנֶּאֱסַף [וְהַלְּבָנָה יוֹצֵאת] וְהַלְּבָנָה מְאִירָה. אָמַר, זֶה הוּא וַדַּאי שֶׁשּׁוֹלֵט עַל אוֹתָהּ הָעֲבוֹדָה שֶׁעָבַדְתִּי כָּל הַיּוֹם הַזֶּה, שֶׁהִנֵּה נֶחְשַׁךְ לְפָנָיו וְלֹא מֵאִיר. עָבַד לוֹ כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא.

לַבֹּקֶר רָאָה שֶׁהַלְּבָנָה הַחֲשֵׁכָה וְהֵאִיר צַד הַמִּזְרָח. אָמַר, וַדַּאי כָּל אֵלּוּ יֵשׁ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ וְשַׁלִּיט

שֶׁמַּנְהִיג אוֹתָם. כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת תְּשׁוּקָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֵלָיו, אֲזַי הִתְגַּלָּה אֵלָיו וְדִבֵּר עִמּוֹ, שֶׁכָּתוּב צָדָק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ, שֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ וְהִתְגַּלָּה עָלָיו.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שם מה) דִּבֵּר צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים. (דף פו ע"ב) כָּל דִּבְרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵם אֱמֶת וְעוֹשֶׂה מֵישָׁרִים. בַּמָּה הוּא עוֹשֶׂה מֵישָׁרִים? מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, לֹא הָיָה עוֹמֵד, וְהָיָה מִתְמוֹטֵט לְכָאן וּלְכָאן. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָעוֹלָם: מַה לְּךָ שֶׁאַתָּה מִתְמוֹטֵט? אָמַר לוֹ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵינִי יָכוֹל לַעֲמֹד, שֶׁאֵין בִּי יְסוֹד עַל מַה שֶּׁאָתְקַנִּים. אָמַר לוֹ: חֲרֵי אֲנִי עָתִיד לְהַעֲמִיד בְּךָ צַדִּיק אֶחָד שֶׁהוּא אַבְרָהָם שֶׁיֹּאהַב אוֹתִי. מִיָּד עָמַד הָעוֹלָם בְּקִיּוּמוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. אַל תִּקְרֵי בְּהִבָּרְאָם אֶלָּא בְּאַבְרָהָם. בְּאַבְרָהָם מִתְקַנִּים הָעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, (ישעיה מה) **מַגִּיד מֵישָׁרִים, שֶׁהִנַּה הֵשִׁיב הָעוֹלָם לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא: אוֹתוֹ אַבְרָהָם עָתִיד הוּא שֶׁיֵּצְאוּ מִמֶּנּוּ בָּנִים שֶׁיַּחֲרִיבוּ אֶת הַמִּקְדָּשׁ וְיִשְׂרְפוּ אֶת הַתּוֹרָה.** [נ"א לָצֵאת מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל. אָמַר לוֹ: חִנָּה יִצְחָק! אָמַר לוֹ: עָתִיד לָצֵאת מִמֶּנּוּ עֵשָׂו הָרָשָׁע שֶׁיַּחֲרִיב אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְיִשְׂרֹף הַתּוֹרָה.] **אָמַר לוֹ: עָתִיד אָדָם אֶחָד לָצֵאת מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא יַעֲקֹב, וְיֵצְאוּ מִמֶּנּוּ שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים כֻּלָּם צַדִּיקִים. מִיָּד הִתְקַנֵּים הָעוֹלָם בִּשְׁבִילוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב מַגִּיד מֵישָׁרִים.**

רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הֲרֵי הַעֲרָנוּ, וַיְדַבֵּר, וַיַּגֶּד, וַיֹּאמֶר - כֻּלָּם לְטַעֲמָם מִתְפָּרְשִׁים. וַיְדַבֵּר הוּא בְּגָלוּי, דַּרְגָּה חִיצוֹנָה, שֶׁאֵינָהּ דַּרְגָּה פְּנִימִית כְּמוֹ אוֹתָן הַדַּרְגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת. וְזֶהוּ דִּבֵּר צֶדֶק. וַיַּגֶּד, הוּא רָמָז לְדַרְגָּה פְּנִימִית עֶלְיוֹנָה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל הַדִּבּוּר, וְזֶהוּ מַגִּיד מֵישָׁרִים. מִי הַמֵּישָׁרִים? זוֹ הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁיַּעֲקֹב שָׁרוּי בָּהּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים צט) **אַתָּה כוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים. וּמְשׁוּם כָּךְ כָּתוּב מַגִּיד וְלֹא כָּתוּב דִּבֵּר.**

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַהֲרֵי כָּתוּב (דברים ד) וַיַּגֶּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ? אָמַר לוֹ, כָּךְ הוּא וַדַּאי, הֵיא הַדַּרְגָּה שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁהִיא דִּבֵּר צֶדֶק, וְהַכֹּל [בָּהּ] הוּא [נ"א לְשִׁתֹּל הַפְּרִי] לְהִתְבּוֹנֵן [וְשׁ] כָּאן. בֹּא רְאֵה, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהַדִּבּוּר הוּא תַּחְתּוֹן, אַל תֹּאמַר שֶׁאֵינוֹ עֶלְיוֹן, אֶלָּא וַדַּאי הַדִּבּוּר הוּא מָלֵא מִן הַכֹּל וְהוּא דַּרְגָּה עֶלְיוֹנָה, וְסִימָן לַדָּבָר - (שם לב) כִּי לֹא דָבָר רֵק הוּא מִכֶּם.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה הוֹלֵךְ לְבֵית חָמִיו, וְהָיוּ עִמּוֹ רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הִנֵּה רָאִיתִי שֶׁהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל מַעְלָה אֵינָהּ אֶלָּא כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר לְמַטָּה, שֶׁהֲרֵי הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל מַעְלָה תְּלוּיָה בַּתְּשׁוּקָה שֶׁל מַטָּה [הַדָּבָר].

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים פג) אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ אַל תֶּחֱרַשׁ וְאַל תִּשְׁקֹט אֵל. זוֹ הִיא הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁל מַטָּה כְּדֵי לִשְׁלֹט. אָמַר דָּוִד, אֱלֹהִים אַל דֳּמִי לָךְ, לְהָעִיר אֶל הָעֶלְיוֹן וּלְהִתְחַבֵּר אֶל הַיָּמִין. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם (שם) כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ

יֶהֱמָיוּן וְגוֹ'. [וְכָתוּב] כִּי נוֹעֲצוּ לֵב יַחְדָּו עָלֶיךָ בְּרִית יִכְרֹתוּ. וּמִשּׁוּם כָּךְ, אֱלֹהִים אַל דָּמִי לָךְ לְהָעִיר כְּלַפֵּי מַעְלָה, שֶׁהֲרֵי אָז מִתְעוֹרֵר הַיָּמִין וְקוֹשֵׁר אוֹתָהּ עִמָּהּ. וְכַאֲשֶׁר נִקְשֶׁרֶת בַּיָּמִין, אָז נִשְׁבָּרִים הַשּׁוֹנְאִים, שֶׁכָּתוּב (שמות טו) יְמִינְךָ ה' נֶאְדָּרִי בַכֹּחַ יְמִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב.

וּבֹא וּרְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהִתְחַבְּרוּ כָּל אוֹתָם הַמְּלָכִים לְהִלָּחֵם בַּקְּרָב עַל אַבְרָהָם, הִתְיָעֲצוּ לְהַעֲבִירוֹ מִן הָעוֹלָם, וְכֵיוָן שֶׁשָּׁלְטוּ בְּלוֹט בֶּן אָחִיו שֶׁל אַבְרָהָם, מִיָּד הָלְכוּ, שֶׁכָּתוּב וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רְכֻשׁוֹ בֶּן אֲחִי אַבְרָם וַיֵּלֵכוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁדְּמוּתוֹ שֶׁל לוֹט הָיְתָה דּוֹמָה לְאַבְרָהָם, וּמִשּׁוּם כָּךְ וַיֵּלֵכוּ, שֶׁכָּל אוֹתוֹ הַקְּרָב הָיָה בִּשְׁבִילוֹ.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם הָיָה מוֹצִיא אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם מֵעֲבוֹדָה זָרָה וּמַכְנִיס אוֹתָם לַעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְעוֹד, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵעִיר אוֹתָם בָּעוֹלָם כְּדֵי לְגַדֵּל אֶת שְׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם בָּעוֹלָם וּלְקָרֵב אוֹתוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ. וְסוֹד הַדָּבָר - בִּיוָן

שֶׁאַבְרָהָם הִתְעוֹרֵר לְרִדְתּ אַחֲרֵיהֶם, אָז אֱלֹהִים אַל דֶּמִי לָךְ, עַד שֶׁהַכֹּל נִקְשַׁר לְאַבְרָהָם. וּכְשֶׁהַכֹּל נִקְשַׁר לְאַבְרָהָם, אָז נִשְׁבְּרוּ כָּל הַמְּלָכִים מִלְּפָנָיו, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, שֶׁכָּתוּב יְמִינְךָ ה' תִּרְעַץ אוֹיֵב וְגוֹ'.

וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהלים עו) וַיְהִי בְשָׁלֵם סוּכּוֹ וְגוֹ'. בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁעָלָה בִּרְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, הוֹצִיא שַׁלְהֶבֶת אַחַת שֶׁל הַמָּאוֹר שֶׁל הַנִּיצוֹץ הַקָּשֶׁה, וְנָשַׁף רוּחַ בְּרוּחַ חֲשׁוּכָה וְשׁוֹרֶפֶת. וְהוֹצִיא מִתּוֹךְ (דף פז ע"א) צְדָדֵי הַתְּהוֹם טִפָּה אַחַת, וְחִבֵּר אוֹתָם יַחַד, וּבָרָא בָּהֶם אֶת הָעוֹלָם.

אוֹתָהּ הַשַּׁלְהֶבֶת עָלְתָה וְהִתְעַטְּרָה בְּשִׂמְאל, וְאוֹתָהּ הַטִּפָּה עָלְתָה וְהִתְעַטְּרָה בִּימִין. עָלוּ אֶחָד עִם אֶחָד, הֶחֱלִיפוּ מְקוֹמוֹת, זֶה לְצַד זֶה וְזֶה לְצַד זֶה. זֶה שָׁיַרַד עָלָה, וְזֶה שֶׁעָלָה יָרַד. נִקְשְׁרוּ זֶה עִם זֶה וְיָצְאָה מִבֵּינֵיהֶם רוּחַ שְׁלֵמָה, וְאָז אוֹתָם שְׁנֵי הַצְּדָדִים נַעֲשׂוּ אֶחָד, וְנִתְּנָה בֵּינֵיהֶם [הָרוּחַ]

וְהִתְעַטְּרוּ הָאָחָד עִם הָאָחָד. וְאָז נִמְצָא שָׁלוֹם לְמַעְלָה וְשָׁלוֹם לְמַטָּה, וְהַדְּרָגָה הִתְקַיְּמָה.

הִתְעַטְּרָה ה"א עִם וָא"ו, וָא"ו עִם ה"א, וְאָז עָלְתָה ה"א וְנִקְשְׁרָה בְּקֶשֶׁר שָׁלֵם. וְאָז וּמַלְכֵי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם. מֶלֶךְ שָׁלֵם הוּא וַדַּאי מֶלֶךְ שֶׁשּׁוֹלֵט בִּשְׁלֵמוּת. מָתַי הוּא מֶלֶךְ שָׁלֵם? בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, כְּשֶׁכָּל הַפָּנִים מְאִירוֹת.

[דָּבָר אַחֵר מַלְכֵי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא כְּהֻנָּה מִשֵּׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן. בֵּינָן שֶׁהַקְּדִים בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְבִרְכַּת רִבּוֹנוֹ, אָמַר לוֹ אַבְרָהָם: וְכִי מַקְדִּימִים בִּרְכַּת הָעֶבֶד לִבְרְכַּת רַבּוֹ? מִיָּד נִתְּנָה הַכְּהֻנָּה לְאַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב (תהלים קי) [נְאֻם ה' לַאדֹנִי שֵׁב לִימִינִי. וְכָתוּב אַחֲרָיו, נִשְׁבַּע ה' וְלֹא יִנָּחֵם אַתָּה כֹהֵן לְעוֹלָם עַל דִּבְרָתִי מַלְכִּי צֶדֶק. שֶׁכָּתוּב וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן, וְאֵין זַרְעוֹ כֹּהֵן].

דָּבָר אַחֵר וּמַלְכֵי צֶדֶק - זֶה הָעוֹלָם הָאַחֲרוֹן. מֶלֶךְ שָׁלֵם - זֶה הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן. שֶׁהִתְעַטֵּר אֶחָד עִם אֶחָד בְּלִי פֵּרוּד שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יַחַד, וַאֲפִלּוּ הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הוּא הַכֹּל, וְהוּא דָּבָר אֶחָד. הוֹצִיא לֶחֶם וָיַיִן - שָׁבוּ שְׁנֵי אֵלּוּ. וְהוּא כֹהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן -

מְשַׁמֵּשׁ עוֹלָם נֶגֶד עוֹלָם. וְהוּא כֹּהֵן - זֶה הַיָּמִין. לְאֵל עֶלְיוֹן - הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן, וּמְשׁוּם כָּךְ צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְבָרֵךְ אֶת הָעוֹלָם.

בּא רְאֵה, הַבְּרָכוֹת נוֹטֵל הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר עִם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל, וְאָז וַיְבָרֲכֵהוּ וַיֹּאמַר בָּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֶלְיוֹן. כָּךְ זֶה וַדַּאי. כְּמוֹ כֵּן צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְמַטָּה לִקְשֹׁר קְשָׁרִים וּלְבָרֵךְ אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה, כְּדֵי שֶׁיִּתְקַשֵּׁר הַיָּמִין לִקְשֹׁר שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יַחַד. בָּרוּךְ אַבְרָם - סוֹד הַדָּבָר הוּא תִּקּוּן הַבְּרָכוֹת.

בָּרוּךְ אַבְרָם - כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, בָּרוּךְ אַתָּה. לְאֵל עֶלְיוֹן - ה' אֱלֹהֵינוּ. קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ - מֶלֶךְ הָעוֹלָם. וְהַפָּסוּק הַזֶּה הוּא סוֹד הַבְּרָכוֹת. [וּמְשׁוּם כָּךְ] וַיְבָרֲכֵהוּ - מִמַּטָּה לְמַעְלָה. וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן [אֲשֶׁר מִגֵּן צָרֶיךָ בְיָדֶךָ], וּבָרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן - מִמַּעְלָה לְמַטָּה. וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל - לְהִתְדַּבֵּק בַּמָּקוֹם שֶׁהַקָּשֶׁר נִקְשָׁר לְמַטָּה.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים פָּגַשׁ בָּהֶם רַבִּי יֵיסָא וִיהוּדִי אֶחָד עִמּוֹ. וְהָיָה אוֹתוֹ הַיְּהוּדִי אוֹמֵר, (שם כה) לְדָוִד אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא. לְדָוִד, וְכִי לָמָּה לֹא כָּתוּב מִזְמוֹר לְדָוִד אוֹ לְדָוִד מִזְמוֹר? אֶלָּא בִּשְׁבִיל דַּרְגָּתוֹ אָמַר דָּוִד אֶת הַתִּשְׁבַּחַת שֶׁאָמַר בִּשְׁבִילוֹ. אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֶשָּׂא, אֵלֶיךָ ה' לְמַעְלָה. נַפְשִׁי, מִי זוֹ נַפְשִׁי? [אֶשָּׂא] זֶה דָּוִד, [הוּא] הַדַּרְגָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאָמַרְנוּ. אֶשָּׂא - אַעֲלֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קכא) אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים. מִשּׁוּם שֶׁדָּוִד הָיָה מִשְׁתַּדֵּל כָּל יָמָיו לְהַעֲלוֹת אֶת דַּרְגָּתוֹ לְהִתְעַטֵּר לְמַעְלָה וּלְהִתְקַשֵּׁר שָׁם בְּקֶשֶׁר שָׁלֵם כָּרָאוּי.

כְּמוֹ כֵן (שם קג) לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה'. מִשּׁוּם דַּרְגָּתוֹ אָמַר. וּמָה אָמַר בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה'? אֶת - לְהִתְקַשֵּׁר בְּקֶשֶׁר לְמַעְלָה. וְכָל קְרָבַי, מִי הֵם קְרָבַי? אֵלּוּ שְׁאָר חַיּוֹת הַשָּׂדֶה שֶׁנִּקְרָאוֹת קְרָבַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ה) וּמֵעַי הָמוּ עָלָיו. דָּבָר אַחֵר בָּרְכִי נַפְשִׁי - בִּשְׁבִילוֹ הוּא אָמַר. אֶת ה' - זוֹ שְׁלֵמוּת הַכֹּל. אֶת ה' - הַכְּלָל שֶׁל הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יֵיסָא, רָאִיתִי אוֹתְךָ שֶׁבָּאתָ עִם הַשְׁכִּינָה וְהִתְחַבַּרְתָּ. אָמַר לוֹ, כָּךְ זֶה וַדַּאי. וְשָׁלֹשׁ פַּרְסָאוֹת שֶׁהָלַכְתִּי עִמָּהּ וְאָמְרָה לִי כַּמָּה דְבָרִים מְעֻלִּים, וַאֲנִי שָׁמַרְתִּי אוֹתָם לַיּוֹם הַזֶּה, וְלֹא יָדַעְתִּי שֶׁהוּא הַמָּאוֹר שֶׁמֵּאִיר כְּמוֹ שֶׁרָאִיתִי כָּעֵת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לַיְהוּדִי הַהוּא, מַה שְׁמֶךָ? אָמַר לוֹ, יוֹעֵזֶר. אָמַר לוֹ, יוֹעֵזֶר וְאֶלְעָזָר [דָּבָר אֶחָד] **יוֹשְׁבִים יַחַד. יָשְׁבוּ עַל סָלַע אֶחָד** (דף פז ע"ב) **בַּשָּׂדֶה הַהוּא. פָּתַח אוֹתוֹ הַיְהוּדִי וְאָמַר,** (ישעיה מג) **אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר. מָה הַטַּעַם פַּעֲמַיִם אָנֹכִי אָנֹכִי?.**

אֶלָּא אֶחָד בִּסִינַי, וְאֶחָד בִּשְׁעָה שֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (שמות כ) **אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ. זֶה הוּא בִּסִינַי. וְאֶחָד בִּשְׁבָרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב** (ישעיה מה) **אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בָּרָאתִי. הוּא כְּדֵי לְהַרְאוֹת שֶׁאֵין פְּרוּד בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה.**

מֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ, לֹא כָתוּב מַעֲבִיר פְּשָׁעֶיךָ אֶלָּא מוֹחֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתָּרְאוּ לָעוֹלָמִים. לְמַעֲנִי, מַה זֶּה לְמַעֲנִי? מִשּׁוּם אוֹתָם הָרַחֲמִים שֶׁתְּלוּיִים בִּי, שֶׁכָּתוּב (דברים ד) **כִּי אֵל רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ וְגוֹ'.**

דָּבָר אַחֵר מֹחֶה פְּשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי - בֹּא רְאֵה, הָרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם עוֹשִׂים פְּגָם לְמַעְלָה, שֶׁכַּאֲשֶׁר אוֹתָם חֲטָאִים עוֹלִים, רַחֲמִים וְאוֹר עֶלְיוֹן וְיִנֵּקֶת הַבְּרָכוֹת לֹא יוֹרְדוֹת לְמַטָּה, וְהַדְּרָגָה הַזּוֹ אֵינָהּ נוֹטֶלֶת בְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה לְהָנִיק לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם כָּךְ לְמַעֲנִי, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ בְּרָכוֹת לְהָנִיק [לוֹ] **לַכֹּל. כְּמוֹ בֵן,** (שם לב) **רְאוּ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא. לְהַרְאוֹת שֶׁאֵין פֵּרוּד בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.**

בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ זֶה כְּשֶׁנִּמְצָאִים צַדִּיקִים בָּעוֹלָם, מִתְעוֹרְרוֹת בְּרָכוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת. כֵּיוָן שֶׁבָּא אַבְרָהָם, הִתְעוֹרְרוּ בְּרָכוֹת לָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב וַאֲבָרֶכְךָ וֶהְיֵה בְּרָכָה. מַה זֶּה וֶהְיֵה בְּרָכָה? רֶמֶז

שֶׁיִּמָּצְאוּ בִּגְלָלוֹ בְּרָכוֹת לְמַעְלָה וּמַטָּה, שֶׁכָּתוּב וְנִבְרְכוּ בְךָ וְגוֹ', וְכָתוּב וַאֲבָרְכָה מְבָרַכֶיךָ.

בָּא יִצְחָק וְהוֹדִיעַ לַכֹּל שֶׁיֵּשׁ דִּין וְיֵשׁ דַּיָּן לְמַעְלָה לְהִפָּרַע מִן הָרְשָׁעִים, וְהוּא עוֹרֵר אֶת הַדִּין בָּעוֹלָם כְּדֵי שֶׁיִּירְאוּ מֵהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. **בָּא** יַעֲקֹב וְעוֹרֵר רַחֲמִים בָּעוֹלָם, וְהִשְׁלִים אֶת הָאֱמוּנָה בָּעוֹלָם כָּרָאוּי.

בִּימֵי אַבְרָהָם מַה כָּתוּב? וּמַלְכִּי צֶדֶק מֶלֶךְ שָׁלֵם. שֶׁהִתְעַטֵּר הַכִּסֵּא בִּמְקוֹמוֹ, וְאָז נִמְצָא מֶלֶךְ שָׁלֵם לְלֹא פְּגָם כְּלָל. הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן - שֶׁהוֹצִיא מְזוֹנוֹת וּבְרָכוֹת לָעוֹלָמוֹת כֻּלָּם כָּרָאוּי. הוֹצִיא לֶחֶם וָיָיִן - שֶׁלֹּא יִמָּנְעוּ הַבְּרָכוֹת מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. הוֹצִיא - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר תּוֹצֵא הָאָרֶץ, מֵהַדְּרָגוֹת שֶׁלְּמַעְלָה מוֹצִיא מְזוֹנוֹת וּבְרָכוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת.

וְהוּא כֹּהֵן לְאֵל עֶלְיוֹן - שֶׁהַכֹּל נִמְצָא בִּשְׁלֵמוּת עֶלְיוֹנָה כָּרָאוּי. לְהַרְאוֹת, כְּמוֹ שֶׁהָרְשָׁעִים עוֹשִׂים פְּגָם בָּעוֹלָם וּמוֹנְעִים בְּרָכוֹת, כָּךְ גַּם בִּשְׁבִיל

הַצַּדִּיקִים בָּאוֹת בְּרָכוֹת לָעוֹלָם, וּבִגְלָלָם מִתְבָּרְכִים כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.

וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל, מַה זֶּה מַעֲשֵׂר מִכֹּל? מֵאוֹתָם הַבְּרָכוֹת שֶׁיּוֹצְאוֹת מִכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמָּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁיּוֹרְדוֹת לָעוֹלָם יוֹצְאוֹת מִשָּׁם. דָּבָר אַחֵר וַיִּתֶּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכֹּל - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לוֹ מַעֲשֵׂר, וּמַה הוּא? זוֹ הַדַּרְגָּה שֶׁכָּל פִּתְחֵי הָאֱמוּנָה וְהַבְּרָכוֹת שֶׁל הָעוֹלָם עוֹמְדוֹת בָּהּ, וְהִיא מַעֲשֵׂר, וְהִיא אַחַת מֵעֲשָׂרָה, וְהִיא עֲשָׂרָה מִמֵּאָה. מִכָּאן וָהָלְאָה נִכְנַס אַבְרָהָם בַּקִּיּוּם שֶׁלְּמַעְלָה כָּרָאוּי.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, יָפֶה אָמַרְתָּ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה מַּעֲשֶׂיךָ? אָמַר לוֹ, מְלַמֵּד תִּינוֹקוֹת בִּמְקוֹמִי. כָּעֵת בָּא רַבִּי יוֹסֵי מִכְּפַר חָנִין לָעִיר, וְסִלְקוּ אוֹתָם מֵאֶצְלִי, וְהוֹשִׁיבוּ אוֹתָם אֶצְלוֹ. וְהָיוּ נוֹתְנִים לִי כָּל בְּנֵי הָעִיר שָׂכָר כְּמוֹ אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהַתִּינוֹקוֹת הָיוּ אֶצְלִי, וְהִסְתַּכַּלְתִּי בְּעַצְמִי שֶׁלֹּא רָאוּי לִי לֵהָנוֹת מֵהֶם בְּחִנָּם, וְהִשְׂכַּרְתִּי עַצְמִי עִם

הֶחָכָם [הַהוּא] הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאן צָרִיךְ אֶת הַבְּרָכוֹת שֶׁל אַבָּא.

קָמוּ. הָלְכוּ לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן [אַחַר כָּךְ], וְהָיָה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד כָּל יוֹם לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וְיוֹם אֶחָד הָיָה עָסוּק בִּנְטִילַת יָדַיִם לְפָנָיו. אָמַר, כָּל מִי שֶׁלֹּא נוֹטֵל יָדָיו כָּרָאוּי, אַף עַל גַּב שֶׁנֶּעֱנָשׁ לְמַעְלָה - נֶעֱנָשׁ לְמַטָּה. וּמָה עָנְשׁוֹ לְמַטָּה? שֶׁגּוֹרֵם לְעַצְמוֹ עֲנִי. כְּמוֹ שֶׁעָנְשׁוֹ כָּךְ - כָּךְ זוֹכֶה מִי שֶׁנּוֹטֵל יָדָיו כָּרָאוּי, שֶׁגּוֹרֵם לְעַצְמוֹ בְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁשּׁוֹרוֹת הַבְּרָכוֹת עַל יָדוֹ כָּרָאוּי וּמִתְבָּרֵךְ בְּעֹשֶׁר. (דף פח ע"א)

אַחַר כָּךְ הִקְדִּים רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרָאָה אוֹתוֹ שֶׁנּוֹטֵל יָדָיו בְּמַיִם, וְנוֹטֵל יָדָיו בְּשִׁעוּר רַב שֶׁל מַיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַלֵּא יָדָיו מִבִּרְכוֹתֶיךָ. וְכָךְ הָיָה. מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם וָהָלְאָה הִתְעַשֵּׁר וּמָצָא אוֹצָר, וְהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְנוֹתֵן מָזוֹן לָעֲנִיִּים כָּל יוֹם, וְהָיָה שָׂמֵחַ עִמָּהֶם, וּמַסְבִּיר לָהֶם בְּפָנִים מְאִירוֹת. קָרָא עָלָיו רַבִּי שִׁמְעוֹן, (ישעיה מא) וְאַתָּה תָּגִיל בַּה' בִּקְדוֹשׁ וְגוֹ'.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם וְגוֹ'.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (שיר ז) אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. חֲבֵרַי פֵּרְשׁוּהָ, אֲבָל בַּהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלְּמַטָּה תִּמְצָא הַהִתְעוֹרְרוּת שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁחֲבֵרַי אֵין מִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְמַטָּה, וְהַבְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה לֹא נִמְצָאוֹת אֶלָּא בְּמַה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ, וְאֵינוֹ רֵיקָן.

מִנַּיִן לָנוּ? מֵאֵשֶׁת עוֹבַדְיָהוּ שֶׁאָמַר לָהּ אֱלִישָׁע (מלכים-ב ד) הַגִּידִי לִי מַה יֶּשׁ לָךְ בַּבָּיִת. שֶׁחֲבֵרַי הַבְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה אֵינָן שׁוֹרוֹת עַל שֻׁלְחָן רֵיק וְלֹא בְּמָקוֹם רֵיק. מַה כָּתוּב? וַתֹּאמֶר אֵין לְשִׁפְחָתְךָ כֹּל בַּבַּיִת כִּי אִם אָסוּךְ שָׁמֶן. מַה זֶּה אָסוּךְ? אֶלָּא אָמְרָה לוֹ, הַשִּׁעוּר שֶׁל הַשֶּׁמֶן הַזֶּה אֵינוֹ אֶלָּא כְּדֵי מְשִׁיחַת אֶצְבַּע קְטַנָּה.

אָמַר לָהּ, נִחַמְתַּנִי, שֶׁחֲבֵרַי לֹא יָדַעְתִּי אֵיךְ יִשְׁרוּ הַבְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה בְּמָקוֹם רֵיק, אֲבָל עַכְשָׁו שֶׁיֵּשׁ לָךְ שֶׁמֶן, וְהוּ מָקוֹם שֶׁיִּמְצְאוּ בּוֹ בְּרָכוֹת. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (תהלים קלג) כַּשֶּׁמֶן הַטּוֹב וְגוֹ'. וּכְסוֹפוֹ

מַה כָּתוּב? (שם) כִּי שָׁם צִוָּה ה' אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם. וּבַמָּקוֹם הַזֶּה שׁוֹרוֹת הַבְּרָכוֹת. [וְנִתְבָּאֵר].

וְאִם תֹּאמַר, (שם) כְּטַל חֶרְמוֹן שֶׁיֵּרֵד עַל הָרְרֵי צִיּוֹן, וְלֹא כָּתוּב שֶׁמָּן אֶלָּא טַל? אֶלָּא הוּא שֶׁמָּן וְהוּא טַל. אוֹתוֹ הַטַּל הוּא שֶׁהִטִּיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵהַשֶּׁמֶן הָעֶלְיוֹן. שֶׁאוֹתוֹ הַשֶּׁמֶן יוֹצֵא לְצַד הַיָּמִין.

שְׁנַיִם הֵם - יַיִן וְשֶׁמֶן, וְהָלְכוּ לִשְׁנֵי צְדָדִים - הַיַּיִן לְצַד שְׂמֹאל, וְהַשֶּׁמֶן לְצַד יָמִין. וּמִצַּד הַיָּמִין יוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת לָעוֹלָם, וּמִשָּׁם נִמְשַׁחַת הַמַּלְכוּת הַקְּדוֹשָׁה. וּמִשּׁוּם שֶׁהַשֶּׁמֶן הָיָה נִתְקָן לְמַטָּה בָּרִאשׁוֹנָה, הַשֶּׁמֶן מְזַמֵּן לְמַעְלָה הָרָקַת הַבְּרָכוֹת.

בֹּא רְאֵה, מֵהַהִתְעוֹרְרוּת (דף פח ע"ב) שֶׁל הַשֶּׁמֶן הַזֶּה שֶׁלְּמַעְלָה בָּא לְהָרִיק עַל דָּוִד וּשְׁלֹמֹה לְהִתְבָּרֵךְ [עַל] בְּנוֹ. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב וַיַּעֲמֹד הַשֶּׁמֶן. כָּתוּב כָּאן וַיַּעֲמֹד, וְכָתוּב שָׁם (ישעיה יא) שֹׁרֶשׁ יִשַׁי אֲשֶׁר עֹמֵד לְנֵס עַמִּים.

בֹּא רְאֵה, מִשֻּׁלְחָן שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁמִּשָּׁם יוֹצְאוֹת הַבְּרָכוֹת וּמָזוֹן לָעוֹלָם, לֹא צָרִיךְ שֶׁיִּמָּצֵא רֵיק אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּלְּקוּ מִשָּׁם הַבְּרָכוֹת. אַף כָּךְ לֹא מְבָרְכִים עַל שֻׁלְחָן רֵיק, שֶׁהֲרֵי הַבְּרָכוֹת שֶׁלְּמַעְלָה אֵין שׁוֹרוֹת עַל שֻׁלְחָן רֵיק.

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. אֲנִי לְדוֹדִי בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. אֲנִי לְדוֹדִי לְתַקֵּן לוֹ מָקוֹם בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ. דָּבָר אַחֵר אֲנִי לְדוֹדִי, שֶׁהֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁשְּׁכִינָה לֹא נִמְצֵאת עִם הָרְשָׁעִים. כֵּיוָן שֶׁבָּא הָאָדָם לְהִטָּהֵר וּלְהִתְקָרֵב לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, אָז הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב אֲנִי לְדוֹדִי - בַּהַתְחָלָה, וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ - לְאַחַר מִכֵּן. בָּא הָאָדָם לְהִטָּהֵר - מְטַהֲרִים אוֹתוֹ.

בֹּא רְאֵה, אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה שֶׁאַבְרָהָם רָדַף אַחַר הַמְּלָכִים הַלָּלוּ וְהָרַג אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הָיָה אַבְרָהָם תּוֹהֶה. אָמַר, אוּלַי חַס

וְחָלִילָה נָּרַעְתִּי אוֹתוֹ הַשָּׂכָר שֶׁהָיִיתִי מַחֲזִיר בְּנֵי אָדָם אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאָחַזְתִּי בָּהֶם לְקָרֵב אוֹתָם אֵלָיו, וְכָעֵת נֶהֱרְגוּ אֲנָשִׁים עַל יָדִי. מִיָּד אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד וְגוֹ'. שָׂכָר קִבַּלְתָּ עֲלֵיהֶם, שֶׁחֲרֵי כֻּלָּם לֹא יִזְכּוּ לְעוֹלָמִים.

הָיָה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר, מַה זֶּה בַּמַּחֲזֶה? אֶלָּא בְּאוֹתוֹ הַמַּרְאֶה, הַדַּרְגָּה שֶׁכָּל הַדְּמֻיּוֹת נִרְאוֹת בָּהּ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא רְאֵה, טֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם, הָיְתָה דַרְגָּה אַחַת מְדַבֶּרֶת עִמּוֹ, וּמִי הַמַּחֲזֶה הַזֶּה? שֶׁכָּתוּב (במדבר כד) מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה. כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל, הָיוּ כָּל הַדְּרָגוֹת שׁוֹרוֹת עַל הַדַּרְגָּה הַזּוֹ, וְאָז דִּבֵּר עִמּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות ו) וָאֵרָא (דף פט ע"א) אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי. וְטֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל, לֹא הָיוּ אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שׁוֹרוֹת עָלָיו לְדַבֵּר.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהִנֵּה בַּתְּחִלָּה כָּתוּב וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם, וְכָתוּב וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ

הַנֶּגְבָּה, וְכָתוּב וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ. הִנֵּה כָּאן אוֹתָן הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת. וְכָעֵת אוֹמְרִים, שֶׁטֶּרֶם שֶׁנִּמּוֹל לֹא הָיָה אוֹתָן הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת שׁוֹרוֹת עַל הַדַּרְגָּה הַזּוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ?

בֹּא רְאֵה, בַּתְּחִלָּה נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָכְמָה לְאַבְרָהָם לָדַעַת אֶת הַחָכְמָה לְהִדָּבֵק בּוֹ, וְיָדַע אֶת סוֹד הָאֱמוּנָה, אֲבָל לְדַבֵּר עִמּוֹ לֹא הָיְתָה אֶלָּא הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ לְבַדָּהּ. כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל, כָּל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הָיוּ שׁוֹרוֹת עַל הַדַּרְגָּה הַזּוֹ הַתַּחְתּוֹנָה כְּדֵי לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְאָז הִתְעַלָּה אַבְרָהָם בַּכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

בֹּא רְאֵה, טֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל הָאָדָם, לֹא נֶאֱחַז בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל, נִכְנַס בִּשְׁמוֹ וְנֶאֱחַז בּוֹ. וְאִם תֹּאמַר, אַבְרָהָם שֶׁנֶּאֱחַז בּוֹ טֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל? כָּךְ הָיָה, שֶׁנֶּאֱחַז בּוֹ וְלֹא כָּרָאוּי, שֶׁהֲרֵי מִתּוֹךְ הָאַהֲבָה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁאָהַב אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קֵרַב אוֹתוֹ, אַחַר כָּךְ צִוָּה אוֹתוֹ שֶׁיִּמּוֹל וְנִתְּנָה לוֹ הַבְּרִית, הַקֶּשֶׁר שֶׁל

כָּל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת. הַבְּרִית - הַקֶּשֶׁר לְקַשֵּׁר הַכֹּל יַחַד לְהַכְלִיל זֶה עִם זֶה. הַבְּרִית - הַקֶּשֶׁר שֶׁהַכֹּל נִקְשָׁר בּוֹ. וּמְשׁוּם כָּךְ, טֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם, דִּבּוּרוֹ לֹא הָיָה עִמּוֹ אֶלָּא בְּמַחֲזֶה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

בֹּא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, לֹא נִבְרָא אֶלָּא עַל הַבְּרִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בָּרָ"א שי"ת, בָּרָא אֱלֹהִים. וְהַיְנוּ [בְּרִית] שֶׁעַל הַבְּרִית קַיֵּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, וְכָתוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. שֶׁהֲרֵי הַבְּרִית הִיא הַקֶּשֶׁר שֶׁהַיּוֹם וְהַלַּיְלָה לֹא נִפְרָדִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עַל תְּנַאי הָיָה: שֶׁכַּאֲשֶׁר יָבֹאוּ יִשְׂרָאֵל, אִם יְקַבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה - יָפֶה, וְאִם לֹא - חֲרִיבִי מַחֲזִירְכֶם לְתֹהוּ וָבֹהוּ. וְהָעוֹלָם לֹא הִתְקַיֵּם עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל עַל הַר סִינַי וְקִבְּלוּ תוֹרָה, וְאָז הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם.

וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם וָהָלְאָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת, וּמִי הֵם? זְווּגֵי בְּנֵי הָאָדָם. שֶׁהֲרֵי מֵאוֹתוֹ הַזְּמַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזַוֵּג זְווּגִים וְאוֹמֵר: בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. וְאֵלּוּ הֵם הָעוֹלָמוֹת שֶׁהוּא בוֹרֵא. בֹּא רְאֵה, אָנֹכִי מָגֵן לָךְ, אָנֹכִי - זוֹ הִיא הַדַּרְגָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁנֶּאֱחַז בָּהּ בַּתְּחִלָּה.

סתרי תורה

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגוֹ' - אֵלּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, שֶׁכָּתוּב (דברים ה) אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר ה' אֶל כָּל קְהַלְכֶם. מַה לְהַלָּן דִּבְרֵי תוֹרָה - אַף כָּאן דִּבְרֵי תוֹרָה. אַחַר שֶׁהִשְׁתַּדֵּל אָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַשֵּׂר לוֹ וּמַקְדִּים לַנְּשָׁמָה שָׁלוֹם [בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת], וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב אַל תִּירָא אַבְרָם אָנֹכִי מָגֵן לָךְ, מִכָּל הַמִּינִים הָרָעִים שֶׁל הַגֵּיהִנֹּם.

שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד, מִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בָּעוֹלָם הַזֶּה, זוֹכֶה וְנוֹחֵל יְרֻשַּׁת נַחֲלָה בָּעוֹלָם הַבָּא, כַּכָּתוּב (משלי ח) לְהַנְחִיל אֹהֲבַי

יֵשׁ. מַה זֶּה יֵ"שׁ? [זֶה י"ש מֵאַיִן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נַהֲרוֹת אֲפַרְסְמוֹן טָהוֹר [מִדּוֹת] שֶׁנּוֹתְנִים לוֹ יֵרֻשָּׁה עֶלְיוֹנָה בָּעוֹלָם הַבָּא [נ"א זֶה הָעוֹלָם הַבָּא]. וְאוֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא - בָּעוֹלָם הַזֶּה, מֵעֹשֶׁר וְכָל טוּב שֶׁל הָעוֹלָם.

מִי שֶׁהוֹלֵךְ לְיָמִין - זוֹכֶה לָעוֹלָם הַבָּא, וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ לִשְׂמֹאל - הִנֵּה עֹשֶׁר בָּעוֹלָם הַזֶּה [שֶׁיֵּשׁ שְׂמֹאל קָדוֹשׁ וְיֵשׁ שְׂמֹאל טָמֵא. וְזֶה הוּא שֶׁאָמַרְנוּ, מִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, נוֹתְנִים לוֹ אֹרֶךְ יָמִים בָּעוֹלָם הַבָּא וְנוֹתְנִים לוֹ עֹשֶׁר וְכָבוֹד בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ג) אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ וְגוֹ'. וּמִי שֶׁיִּרְצֶה שֶׁיְּהֶנֶה הַנּוּף בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא מִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים, נוֹתְנִים לוֹ עֹשֶׁר בָּעוֹלָם הַזֶּה מִצַּד הַשְּׂמֹאל, מִצַּד הַיֵּצֶר הָרָע, וּבָעֹשֶׁר הַזֶּה עוֹשֶׂה רַע וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם. וְאִם תֹּאמַר, וְכִי אֵין בָּעוֹלָם הַזֶּה עֹשֶׁר מִצַּד הַקְּדֻשָּׁה? כֵּן, שֶׁכָּל הַמְכַוֵּן אֶת הַתּוֹרָה מֵעָנִי, סוֹפוֹ לְכַוְּנָהּ מֵעֹשֶׁר, וְזֶהוּ עֹשֶׁר טוֹב שֶׁמִּצַּד הַקְּדֻשָּׁה].

כְּשָׁבָא מִשָּׁם רַבִּי אַבָּא, הָיָה מַכְרִיז: מִי רוֹצֶה עֹשֶׁר וּמִי רוֹצֶה אֹרֶךְ חַיִּים בָּעוֹלָם הַבָּא, יָבֹא וְיִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה. הָיוּ מִתְכַּנְּסִים אֵלָיו כָּל הָעוֹלָם. הָיָה רַק אֶחָד בִּשְׁכוּנָתוֹ. יוֹם אֶחָד בָּא אֵלָיו. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוֹצֶה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לִי עֹשֶׁר. אָמַר לוֹ: הִנֵּה וַדַּאי. אָמַר לוֹ: מַה

שְׁמֶךָ? אָמַר לוֹ: יוֹסֵי. אָמַר לְתַלְמִידָיו שֶׁיִּקְרְאוּ לוֹ רַבִּי יוֹסֵי בַּעַל הָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד. יָשַׁב וְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

לְיָמִים הָיָה עוֹמֵד לְפָנָיו. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֵיפֹה הָעֹשֶׁר? אָמַר: נִשְׁמָע מִזֶּה שֶׁלֹּא עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם. נִכְנַס לְחַדְרוֹ, שָׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אַל תַּעֲנִישׁ אוֹתוֹ [שׁוּב אֵלָיו], שֶׁיִּהְיֶה אִישׁ גָּדוֹל. שָׁב אֵלָיו. אָמַר לוֹ: שֵׁב, בְּנִי, שֵׁב, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ עֹשֶׁר.

בֵּינָתַיִם בָּא אִישׁ אֶחָד וּכְלִי שֶׁל פָּז בְּיָדוֹ. הוֹצִיא אוֹתוֹ וְנָפַל אוֹר בַּבַּיִת. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אֲנִי רוֹצֶה לִזְכּוֹת בַּתּוֹרָה וַאֲנִי לֹא זָכִיתִי, וְרוֹצֶה מִי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בִּשְׁבִילִי, שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לִי עֹשֶׁר רַב שֶׁהִשְׁאִיר לִי אָבִי, שֶׁכַּאֲשֶׁר יָשַׁב עַל שֻׁלְחָנוֹ הָיָה מְסַדֵּר עָלָיו שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כּוֹסוֹת מֵאֵלּוּ, וַאֲנִי רוֹצֶה לִזְכּוֹת בַּתּוֹרָה וַאֲנִי נוֹתֵן עֹשֶׁר.

אָמַר לְאוֹתוֹ הָרָשׁוּק: תִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, וְזֶה נוֹתֵן לְךָ עֹשֶׁר. נָתַן לוֹ אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל הַפָּז. קָרָא

עָלָיו רַבִּי אַבָּא: (איוב כח) לֹא יַעַרְכֶנָּה זָהָב וּזְכוּכִית וְתְמוּרָתָהּ כְּלִי פָּז. יָשַׁב וְלָמַד בַּתּוֹרָה, וְהָאָדָם הַהוּא הָיָה נוֹתֵן לוֹ עֹשֶׁר. לְיָמִים נִכְנְסָה חֶמְדַּת הַתּוֹרָה לְמֵעָיו. יוֹם אֶחָד הָיָה יוֹשֵׁב וְהָיָה בּוֹכֶה. מָצָא אוֹתוֹ רַבּוֹ שֶׁהָיָה בּוֹכֶה. אָמַר לוֹ: עַל מָה אַתָּה בּוֹכֶה? אָמַר לוֹ: וּמָה אֲנִי מַנִּיחַ אֶת חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא בִּשְׁבִיל זֶה? אֵינִי רוֹצֶה אֶלָּא לִזְכוֹת אֶצְלִי. אָמַר: עַכְשָׁו מִזֶּה נִשְׁמָע שֶׁהִנַּח עָשָׂה לְשֵׁם שָׁמַיִם.

קְרָא לְאוֹתוֹ הָאִישׁ, אָמַר לוֹ: טֹל אֶת עָשְׁרְךָ וְתֵן אוֹתוֹ לְיִתוֹמִים וַעֲנִיִּים, וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ חֵלֶק יָתֵר בַּתּוֹרָה בְּכָל מַה שֶׁאֲנִי לוֹמֵד. הֶחֱזִיר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי אוֹתוֹ הַכּוֹס שֶׁל פָּז, וְעַד הַיּוֹם לֹא סָר שְׁמוֹ, וּמִבָּנָיו בֶּן פָּזִי, וְהֵינוּ רַבִּי יוֹסֵי בֶּן פָּזִי, וְזָכָה לְכַמָּה תּוֹרָה הוּא וּבָנָיו [מְשׁוּם שֶׁלָּמַד תּוֹרָה]. שֶׁאֵין לְךָ שָׂכָר טוֹב בָּעוֹלָם כְּמִי שֶׁלּוֹמֵד תּוֹרָה וּמְקַיֵּם אוֹתָהּ.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הָיָה דְּבַר ה' אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה לֵאמֹר וְגוֹ'. בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב

בַּתּוֹרָה בַּמַּחֲזֶה, זֶה הַשֵּׁם שֶׁהִתְגַּלָּה לָאָבוֹת, וּמִי הוּא? שַׁדַּ"י, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ו) וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כד) אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה. וְזֶה הַמַּרְאָה שֶׁכָּל הַמַּרְאוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת נִרְאִים מִתּוֹכוֹ. כְּמוֹ הַמַּרְאָה הַזֹּה שֶׁכָּל הַדְּמְיוֹת נִרְאוֹת בּוֹ וְהַכֹּל אֶחָד. מַרְאָה וּמַחֲזֶה הוּא אֶחָד. זֶה תַּרְגּוּם וְזֶה לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, רַבִּים הֵם בַּתּוֹרָה, וְעַל כֵּן הָיְתָה רְשׁוּת לְאוּנְקְלוּס לְתַרְגֵּם בְּאוֹתָהּ הַלָּשׁוֹן שֶׁגִּלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה, וְהַלָּשׁוֹן הַזּוֹ הִיא נִסְתֶּרֶת מֵהַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים. בַּמַּחֲזֶה, [שֶׁהִגֶּה] שֶׁהָיָה נִסְתָּר מֵהַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים בָּזֶה כְּשֶׁמְּדַבֵּר עִם אַבְרָהָם.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם לֹא הָיָה מָהוּל, וְהָיָה עָרֵל תָּמִים בָּשָׂר, וּמִשּׁוּם כָּךְ הָיָה מַסְתִּיר מֵהֶם בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם. כְּמוֹ כֵן בִּבְלָעָם, שֶׁכָּתוּב אֲשֶׁר מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה. יֶחֱזֶה, נִסְתָּר הָיָה הַדָּבָר מִתּוֹךְ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם פְּתִחוֹן פֶּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא מְדַבֵּר עִם אוֹתוֹ הֶעָרֵל הַטָּמֵא, שֶׁהַרֵי הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים אֵינָם [קוֹרְאִים] נִזְקָקִים לִלְשׁוֹן תַּרְגּוּם.

אִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא יוֹדְעִים - וַהֲרֵי גַּבְרִיאֵל לִמֵּד אֶת יוֹסֵף שִׁבְעִים לָשׁוֹן, וְהַתַּרְגּוּם הוּא אֶחָד מִשִּׁבְעִים לָשׁוֹן? אֶלָּא יָדוּעַ יוֹדְעִים, אֲבָל שֶׁנִּינוּ שֶׁלֹּא נִזְקָקִים, שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁים וְאֵין מִתְבּוֹנְנִים עָלָיו, שֶׁהַרֵי הוּא מָאוּם לִפְנֵיהֶם מִכָּל שְׁאָר הַלְּשׁוֹנוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, שֶׁהוֹאִיל וְהוּא מָאוּם מִן הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים, לָמָּה תִּרְגֵּם אוּנְקְלוֹס אֶת הַתּוֹרָה בַּלָּשׁוֹן הַזּוֹ, וְיוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל אֶת הַמִּקְרָא? אֶלָּא מָאוּם הוּא לִפְנֵיהֶם, וְכָךְ צָרִיךְ! שֶׁאֵין קִנְאָה לַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים עִם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר, וְעַל כֵּן תַּרְגּוּם תּוֹרָה וּמִקְרָא כָּךְ, וְאֵינוֹ מָאוּם, שֶׁהַרֵי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת כָּתַב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה כָּךְ.

וּמְשׁוּם כָּךְ הוּא נִסְתָּר מִתּוֹךְ הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים. וְעַל כֵּן הִתְגַּלָּה לְאַבְרָהָם בְּדֶרֶךְ

נִסְתָּר, שֶׁלֹּא יַשְׁגִּיחוּ בּוֹ הַמַּלְאָכִים הַקְּדוֹשִׁים, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם פְּתִחוֹן פֶּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְגַּלָּה עַל אִישׁ עָרֵל. מָתַי הִתְגַּלָּה לוֹ בְּהִתְגַּלּוּת שֶׁל מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים? כַּאֲשֶׁר נָתַן לוֹ בְּרִית קְיוּם הַקֹּדֶשׁ, שֶׁכָּתוּב וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר. אֱלֹהִים - הַשֵּׁם שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, וְלֹא כָּתוּב בְּמַחֲזֶה הַשֵּׁם בַּהִתְגַּלּוּת.

לֵאמֹר, מַה זֶּה לֵאמֹר? לֵאמֹר וּלְהַכְרִיז בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁלֹּא תִּהְיֶה בִּמְכֻסֶּה, לֹא בְּלָשׁוֹן אַחֶרֶת, אֶלָּא בְּלָשׁוֹן שֶׁכֻּלָּם מְדַבְּרִים בָּהּ, שֶׁיְּכוֹלִים לוֹמַר זֶה לָזֶה וְלֹא יְכוֹלִים לְקַטְרֵג וְלוֹמַר פְּתִחוֹן פֶּה, וְעַל כֵּן וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר. אֱלֹהִים וְלֹא מַחֲזֶה, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה מַכְנִים אוֹתוֹ לִבְרִית קְיוּם הַקֹּדֶשׁ וְקֵרֵב אוֹתוֹ אֵלָיו.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִשּׁוּם כָּךְ הַהֵ"א לֹא נִתְּנָה לוֹ עַד שֶׁנִּמּוֹל. מָה הַטַּעַם? שֶׁהִיא מַמָּשׁ נִקְרֵאת בְּרִית. וְעַל כֵּן, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס בַּבְּרִית, אָז נִתְּנָה לוֹ

הָאוֹת ה"א, שֶׁכָּתוּב אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתָּךְ וְהָיִיתָ לְאַב הֲמוֹן גּוֹיִם וְלֹא יִקָּרֵא עוֹד שִׁמְךָ אַבְרָם וְגוֹ'.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. רַבִּי חִיָּיא הָיָה הוֹלֵךְ לִרְאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. פָּגַשׁ אוֹתוֹ רַבִּי חַגַּאי. אָמַר לוֹ, הַדֶּרֶךְ הַזּוֹ שֶׁמְּתֻקֶּנֶת לִפְנֵי מַר, לְאָן הוֹלֶכֶת הִיא? אָמַר לוֹ, לִרְאוֹת אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹ, וְגַם אֲנִי אֵלֵךְ עִמְּךָ? אָמַר לוֹ, אִם תּוּכַל לְהָבִין לְהַשְׂכִּיל לְמַה שֶׁתִּשְׁמַע - לֵךְ, וְאִם לֹא - שׁוּב לַאֲחוֹרֶיךָ. אָמַר לוֹ, שֶׁלֹּא יַחְשֹׁשׁ מוֹר לָזֶה, שֶׁהֲרֵי אֲנִי שָׁמַעְתִּי כַּמָּה סוֹדוֹת שֶׁל תּוֹרָה וְיָכֹלְתִּי לַעֲמֹד בָּהֶן.

פָּתַח רַבִּי חַגַּאי וְאָמַר, מַה שֶּׁכָּתוּב (במדבר כח) אֶת קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי (דף פט ע"ב) וְגוֹ', אֶת קָרְבָּנִי - זֶה קָרְבַּן הַבָּשָׂר שֶׁנִּקְרָב לְכַפֵּר דָּם עַל דָּם, בָּשָׂר עַל בָּשָׂר, מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַקָּרְבָּנוֹת לֹא נִקְרָבִים אֶלָּא הַבָּשָׂר לְכַפֵּר עַל הַבָּשָׂר.

וְכָךְ שָׁמַעְתִּי, אִם אָדָם חָטָא - בְּהֵמָה מָה חָטְאָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר (ויקרא א) אָדָם כִּי

יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן וְגוֹ'? לָמָּה? אֶלָּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה אֶת רוּחַ בְּנֵי אָדָם וְאֶת רוּחַ הַבְּהֵמָה, וְהִפְרִיד זוֹ מִזּוֹ, וּמְשׁוּם כָּךְ (קהלת ג) רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעוֹלָה הִיא לְמָעְלָה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה וְגוֹ'. וַדַּאי נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה.

בְּטֶרֶם שָׁחָטָא אָדָם מַה כָּתוּב? (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֹרֵעַ זֶרַע וְגוֹ', וְכָתוּב לָכֶם יִהְיֶה לְאָכְלָה, וְלֹא יוֹתֵר! כֵּיוָן שֶׁחָטָא וְהַיֵּצֶר נִשְׁאַב לְגוּפוֹ, וּבְכָל אוֹתָם הַתּוֹלָדוֹת עָשָׂה דִּין, וְאַחַר בָּא נֹחַ וְרָאָה שֶׁהִנֵּה הַגּוּף נִבְנָה מֵהַמָּקוֹם שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע, הִקְרִיב קָרְבָּן כְּמוֹ שֶׁהִקְרִיב אָדָם, מַה כָּתוּב? (שם ח) וַיָּרַח ה' אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וְגוֹ', וְכָתוּב כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעָרָיו. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִכָּאן וָהָלְאָה, הוֹאִיל וְהַגּוּף נִשְׁאָב מֵאוֹתוֹ הַיֵּצֶר הָרָע, יִתְעַנֵּג הַגּוּף כְּמוֹ שֶׁרָאוּי לוֹ, יֹאכַל בָּשָׂר. כְּיֶרֶק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כֹּל.

כְּשֶׁאוֹכֵל בָּשָׂר, מֵאוֹתוֹ הַבָּשָׂר מִתְעַנֵּג הַבָּשָׂר שֶׁלּוֹ, וּמִתְעָרְבִים זֶה עִם זֶה וּמִתְגַּדֵּל מִמֶּנּוּ הַגּוּף, וּמֵאוֹתוֹ הָעֹנֶג הַגּוּף חוֹטֵא בְּכַמָּה חֲטָאִים. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הַבָּשָׂר כַּפָּרָה עַל הַגּוּף. בָּשָׂר אוֹכֵל, וּבָשָׂר מִתְרַבֶּה מִמֶּנּוּ, וּבוֹ חָטָא. מְשׁוּם כָּךְ בָּשָׂר לְכַפֵּר עַל גּוּפוֹ, וְהַבָּשָׂר שֶׁאוֹכֵל עוֹשֶׂה דָּם לַגּוּף [מְשׁוּם כָּךְ הַדָּם שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתוֹ הַבָּשָׂר שֶׁאוֹכֵל, הַבָּשָׂר עוֹשֶׂה לַגּוּף דָּם]. **מְשׁוּם כָּךְ, הַדָּם שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתוֹ הַבָּשָׂר בַּחוּץ, מִתְעַתֵּד לְכַפֵּר עַל הַדָּם שֶׁנַּעֲשָׂה מֵאוֹתוֹ הַבָּשָׂר שֶׁלּוֹ, שֶׁכָּתוּב** (ויקרא יז) **כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר.**

כָּתוּב קָרְבָּנִי, וְכָתוּב קָרְבַּנְכֶם, **שֶׁכָּתוּב** (שם א) תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? **אֶלָּא** קָרְבָּנִי - כְּמוֹ שְׁלָמִים שֶׁבָּאִים עַל שָׁלוֹם. קָרְבַּנְכֶם - כְּמוֹ חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת שֶׁבָּאִים עַל חֵטְא וְאָשָׁם. מְשׁוּם כָּךְ, (במדבר כח) **אֶת** קָרְבָּנִי - בָּשָׂר. לַחְמִי - לֶחֶם וְיַיִן. רֵיחַ - זוֹ הַקְּטֹרֶת. נִיחֹחִי - זוֹ נַחַת רוּחַ שֶׁעוֹשֶׂה הַכֹּהֵן בָּרָצוֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְהַלְוִיִּם בְּרָצוֹן שֶׁל שִׁיר וּשְׁבָחָה.

תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ, מַה זֶּה בְּמוֹעֲדוֹ? אִם תֹּאמַר בְּכָל יוֹם בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, מַה זֶּה בְּמוֹעֲדוֹ? [נ"א מָה אוֹמֵר שֶׁהוּא מוֹעֲדוֹ?] אֶלָּא הַמּוֹעֲדוֹ שֶׁשּׁוֹלֵט בְּאוֹתָהּ עֵת רָצוֹן, הָרָצוֹן שֶׁנִּמְצָא לְמַעְלָה בְּדַרְגָּה יְדוּעָה. וְעַל כֵּן בָּתוּב בְּמוֹעֲדוֹ.

כְּשֶׁנִּקְרָב הַקָּרְבָּן. הַכֹּל נוֹטְלִים חֵלֶק, וּמִתְפַּזְּרוֹת הַקְּלִפּוֹת לְכָל צַד, וְהַיִּחוּד נִקְרָב וּמִתְיַחֵד, וְהַמְּאוֹרוֹת מְאִירִים, וְנִמְצָא רָצוֹן בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּסוֹד שֶׁל יִחוּד אֶחָד כָּרָאוּי. בָּא רַבִּי חִיָּא וְנָשַׁק אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ, נָאֶה אַתָּה, בְּנִי, מִמֶּנִּי לָלֶכֶת וְלִרְאוֹת אֶת סֵבֶר פְּנֵי הַיָּמִים. [עוֹד פָּתַח וְאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא רְבִיעִי, שֶׁהוּא אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים] [נ"א לָמָּה דָּוִד הַמֶּלֶךְ יָרַשׁ הַמַּלְכוּת? שֶׁהוּא הָרְבִיעִי, שֶׁהוּא אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים].

הָלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, רָאָה אוֹתָם יוֹשְׁבִים עַל הַשַּׁעַר. אָמַר לוֹ לַשַּׁמָּשׁ, לֵךְ וֶאֱמֹר לָהֶם, הַכְּסֵא הַזֶּה שֶׁל שְׁלֹשָׁה עֲמוּדִים מַה הוּא כָּל אֶחָד [הַכֹּל אֶחָד]? אָמְרוּ לוֹ, לֵךְ וֶאֱמֹר לוֹ לְמַר, שֶׁלֹּא לְחִנָּם

אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הָרְבִיעִי, אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים. אָמַר לוֹ, לֵךְ וֶאֱמֹר לָהֶם, שֶׁאֵיפֹה מָאֲסוּ בּוֹ בְּדָוִד שֶׁהוּא אָמַר אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים.

הָחֲזִיר רַבִּי חִיָּיא אֶת רֹאשׁוֹ לְרַבִּי חַנַּאי, וְאָמַר לוֹ, הֲשָׁמַעְתָּ בָּזֶה דָּבָר? אָמַר, שָׁמַעְתִּי בַּפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב (שיר א) "בְּנֵי "אִמִּי "נִחֲרוּ בִי שָׂמוּנִי וְגוֹ', שֶׁהַפָּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שְׁלֹמֹה, וְעַל דָּוִד הַמֶּלֶךְ הוּא נֶאֱמַר, כְּשֶׁדָּחוּ אוֹתוֹ הָאַחִים שֶׁלּוֹ מֵהֶם.

וְעוֹד שָׁמַעְתִּי, מָה רָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָתֵת מַלְכוּת לִיהוּדָה מִכָּל אֶחָיו? אֶלָּא אוֹתִיּוֹת שְׁמוֹ חֲקוּקוֹת בּוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן כָּבוֹד לִשְׁמוֹ, וּמְשׁוּם כָּךְ יָרַשׁ אֶת הַמַּלְכוּת. וְעוֹד שָׁמַעְתִּי, יְהוּדָה - הִנֵּה אוֹתִיּוֹת שְׁמוֹ וַדַּאי. ד' אֵינָנָּה לָמָּה? אֶלָּא זֶה דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁנִּקְשַׁר בִּשְׁמוֹ מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (הושע ג) וּבִקְשׁוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִיד מַלְכָּם וְגוֹ'. הִנֵּה דָּוִד קָשׁוּר בִּשְׁמוֹ. וְעוֹד, שֶׁהוּא קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין וַדַּאי, ד' דָּוִד הַמֶּלֶךְ [ד"א קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין וַדַּאי], וּמְשׁוּם כָּךְ דָּוִד נִקְשַׁר בִּשְׁמוֹ.

נִכְנְסוּ. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ, יָשְׁבוּ לְפָנָיו. שָׁתַק רַבִּי אֶלְעָזָר וְהֵם שָׁתְקוּ. נִכְנַס רַבִּי אֶלְעָזָר לְחַדְּרוֹ, וְשָׁמַע קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: לֵךְ וֶאֱמֹר לָהֶם מַה שֶּׁהֵם רוֹצִים, שֶׁהַרֵי הֵם כְּשֵׁרִים. חָזַר אֲלֵיהֶם. אָמַר לָהֶם, אִם יֵשׁ מִי שֶׁשָּׁמַע דָּבָר - שֶׁיֹּאמַר לִי. אָמְרוּ לוֹ, אָנוּ מְחַכִּים לִהְיוֹת מוּאָרִים מִתּוֹךְ הַצַּחוּת שֶׁל הַמָּאוֹר הָעֶלְיוֹן, וּלְהָבִין (דף צ ע"א) וּלְהַשְׂכִּיל.

פָּתַח וְאָמַר, (חבקוק ג) וַה' בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הַס מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ. כְּשֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, הִסְתַּכֵּל בְּתוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה סוֹד הַתּוֹרָה וְרָשַׁם רְשׁוּמִים, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד, עַד שֶׁבָּרָא הַתְּשׁוּבָה, שֶׁהִיא הֵיכָל פְּנִימִי עֶלְיוֹן וְסוֹד נִסְתָּר, וְשָׁם נִרְשְׁמוּ וְהִצְטַיְּרוּ הָאוֹתִיּוֹת בַּחֲקִיקוֹתֵיהֶן.

כֵּיוָן שֶׁזֶּה נִבְרָא, הָיָה מִסְתַּכֵּל בַּהֵיכָל הַזֶּה, וְרוֹשֵׁם לְפָנָיו צִיּוּרִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב הַס מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ. רָשַׁם לְפָנָיו רְשׁוּמִים וְצִיּוּרִים שֶׁל

כָּל הָעוֹלָם. רָצָה לִבְרֹא שָׁמַיִם, מָה עָשָׂה? הִסְתַּכֵּל בָּאוֹר הָרִאשׁוֹן וְהִתְעַטֵּף בּוֹ וּבָרָא שָׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה, וְאַחַר כָּךְ נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה.

הִסְתַּכֵּל לַעֲשׂוֹת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, עָשָׂה הֵיכָל אַחֵר וְנִכְנַס בּוֹ, וּמִמֶּנּוּ הִסְתַּכֵּל וְרָשַׁם לְפָנָיו אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת לְמַטָּה וּבָרָא אוֹתוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַה' בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הַם מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ. ה"ם מִפָּנָיו - ה"ם רָשַׁם לְפָנָיו כָּל הַנְּקֻדּוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהֵם שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ כְּחֶשְׁבּוֹן ה"ם. שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ הֵן. וְכֻלָּן רָשַׁם לְפָנָיו כְּשֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם. מְשׁוּם כָּךְ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ אֶלָּא לְאוֹתָם שֶׁיּוֹדְעִים דְּרָכָיו וְהוֹלְכִים בָּהֶם בְּדֶרֶךְ אֱמֶת כָּרָאוּי.

בֵּינָתַיִם שֶׁהָיָה מְדַבֵּר עִמָּם, בָּאָה אֵשׁ וְהִקִּיפָה אוֹתוֹ, וְהֵם יָשְׁבוּ בַּחוּץ. שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אֵי קָדוֹשׁ, הֶבִיאַנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, בְּכָל אוֹתָם הַחֲדָרִים שֶׁל פְּנֵי הַזָּקֵן, הָעֶלֶם הַקָּדוֹשׁ [הָעֶלְמָה

שֶׁנִּמְסְרוּ הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁלָּהֶם בְּיָדוֹ, וְכֻלָּם מְתֻקָּנִים לְךָ וּלְאוֹתָם שֶׁבִּשְׁבִילְךָ. וּבְחַיֶּיךָ הַקְּדוֹשִׁים, כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָךְ.

כְּשֶׁאֵלֶּה רָאוּ בָךְ, הִזְדַּעְזְעוּ, וּפַחַד רַב נָפַל עֲלֵיהֶם. אָמְרוּ, אֵינָנוּ רְאוּיִים לָזֶה, נֵצֵא מִכָּאן וְנֵלֵךְ לְדַרְכֵּנוּ. [הָלְכוּ]. יָשְׁבוּ שָׁם כָּל אוֹתוֹ יוֹם וְלֹא יָכְלוּ לִרְאוֹת אוֹתוֹ, וְאָמְרוּ, אֵין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנֵּשֵׁב כָּאן. יָצְאוּ מִשָּׁם וְהָלְכוּ.

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, פָּתַח רַבִּי חִיָּא וְאָמַר, (שם קג) בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ וְגוֹ'. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁאָר הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָהֶם מִכָּל שְׁאָר הָעַמִּים וְעָשָׂה אוֹתָם חֶלְקוֹ וְנַחֲלָתוֹ, וְעַל כֵּן נָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם הָיוּ בְּרָצוֹן אֶחָד עַל הַר סִינַי וְהִקְדִּימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה.

כֵּיוָן שֶׁהִקְדִּימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה, קָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמַּלְיָה שֶׁלּוֹ. אָמַר לָהֶם, עַד כָּאן אַתֶּם הֱיִיתֶם יְחִידִים לְפָנַי בָּעוֹלָם, מִכָּאן וָהָלְאָה הִנֵּה בָּנַי

בָּאָרֶץ חֲבֵרִים עִמָּהֶם בַּכֹּל. אֵין לָכֶם רְשׁוּת לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמִי עַד שֶׁיִּשְׂרָאֵל יִתְחַבְּרוּ עִמָּכֶם בָּאָרֶץ, וְכֻלְּכֶם תִּהְיוּ יַחַד חֲבֵרִים לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמִי, מִשּׁוּם שֶׁהִקְדִּימוּ עֲשִׂיָּה לִשְׁמִיעָה כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂים הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים בָּרָקִיעַ, שֶׁכָּתוּב בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ. עֹשֵׂי דְבָרוֹ בַּהַתְחָלָה, וְאַחַר כָּךְ לִשְׁמֹעַ.

דָּבָר אַחֵר בָּרְכוּ ה' מַלְאָכָיו - אֵלּוּ אוֹתָם הַצַּדִּיקִים בָּאָרֶץ שֶׁהֵם חֲשׁוּבִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים בָּרָקִיעַ, מִשּׁוּם שֶׁהֵם גִּבּוֹרֵי כֹחַ שֶׁמִּתְגַּבְּרִים עַל יִצְרָם כְּגִבּוֹר טוֹב שֶׁמִּתְגַּבֵּר עַל שׂוֹנְאוֹ. לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ - שֶׁזּוֹכִים בְּכָל יוֹם לִשְׁמֹעַ קוֹל מִלְמַעְלָה בְּשָׁעָה שֶׁמִּצְטָרְכִים.

כָּעֵת מִי יָכוֹל לַעֲמֹד עִם אוֹתָם שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים? אַשְׁרֵי אוֹתָם שֶׁיְּכוֹלִים לַעֲמֹד לְפָנֶיהָם. אַשְׁרֵי אוֹתָם שֶׁיְּכוֹלִים [לְמִי שֶׁיּוּכַל] לְהִנָּצֵל מִלִּפְנֵיהֶם. הַשְׁגָּחָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם. אֵיךְ אָנוּ יְכוֹלִים לְהִכָּנֵם לִפְנֵיהֶם? וְעַל

זֶה כָּתוּב (שם סה) **אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב, וְכָתוּב** (שם פד) **אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָךְ וְגוֹ'.** (עַד כָּאן סִתְרֵי תוֹרָה).

זֹהַר

וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֲדֹנָי יֱהוִ"ה מַה תִּתֶּן לִי. אֲדֹנָ"י - אָלֶ"ף דָּלֶ"ת נוּ"ן יוּ"ד. אֱלֹהִים - יוּ"ד הֵ"א וָי"ו הֵ"א [אֱלֹהִים יְהוָה בִּנְקוּד אֱלֹהִים]. **אֶלָּא סוֹד הַדָּבָר - חִבּוּר שֶׁל שְׁנֵי עוֹלָמוֹת יַחַד, הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וְהָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן.**

מַה תִּתֶּן לִי וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי, שֶׁאֵין לִי בֵּן. וְלָמַדְנוּ, שֶׁכָּל מִי שֶׁאֵין לוֹ בֵּן בָּעוֹלָם הַזֶּה נִקְרָא עֲרִירִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ) עֲרִירִים יִהְיוּ. **וְאַבְרָהָם, עַל מָה אָמַר הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁאָמַר מַה תִּתֶּן לִי? כְּבָיכוֹל לֹא הֶאֱמִין בַּקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא?.**

אֶלָּא אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָנֹכִי מָגֵן לָךְ - בָּעוֹלָם הַזֶּה, שְׂכָרְךָ הַרְבֵּה מְאֹד - בָּעוֹלָם הַבָּא. מִיָּד הִתְעוֹרֵר אַבְרָהָם בְּסוֹד הַחָכְמָה וְאָמַר מַה תִּתֶּן לִי, שֶׁחֲרֵי יָדַעְתִּי שֶׁלֹּא מְקַבֵּל שָׂכָר לְהִכָּנֵם לָעוֹלָם הַהוּא אָדָם שֶׁלֹּא מוֹלִיד בֵּן. וְעַל זֶה אָמַר

מַה תִּתֶּן לִי וְאָנֹכִי הוֹלֵךְ עֲרִירִי. שֶׁהֲרֵי לֹא תִתֵּן לִי, שֶׁלֹּא זָכִיתִי בוֹ. מִכָּאן שֶׁאָדָם שֶׁלֹּא זוֹכֶה בְּבָנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא זוֹכֶה בָּעוֹלָם הַהוּא לְהִכָּנֵם לְתוֹךְ הַפַּרְגּוֹד.

וְאַבְרָהָם הָיָה רוֹאֶה בְּאִצְטַגְנִינוּת שֶׁלּוֹ שֶׁלֹּא יוֹלִיד. מַה כָּתוּב? **וַיּוֹצֵא אֹתוֹ** (דף צ ע"ב) **הַחוּצָה וְגוֹ'.** [אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, צֵא מֵאִצְטַגְנִינוּת שֶׁלְּךָ. אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד. אַבְרָהָם מוֹלִיד] **אָמַר** לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, **אַל** תִּסְתַּכֵּל בָּזֶה, **אֶלָּא** בַּסּוֹד שֶׁל שְׁמִי יִהְיֶה לְךָ בֵּן. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ. הַסּוֹד שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְּשָׁם נִקְשַׁר לוֹ עִם זֶה [בֵּן] וְלֹא מֵהַצַּד הָאַחֵר.

כֹּה - שֶׁהוּא הַשַּׁעַר לַתְּפִלָּה, בָּהּ יִמְצָא בְּרָכָה, בָּהּ יִמְצָא אָדָם אֶת בַּקָּשָׁתוֹ. **כֹּה** - אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁבָּא מִצַּד הַגְּבוּרָה, שֶׁהֲרֵי מִצַּד הַגְּבוּרָה בָּא יִצְחָק. וְאוֹתוֹ צַד הַגְּבוּרָה נִקְרָא כ"ה, שֶׁמְּשָׁם בָּאִים פֵּרוֹת וּפֵרוֹת לָעוֹלָם, וְלֹא מֵהַצַּד שֶׁלְּמַטָּה שֶׁל כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

אָז וְהֶאֱמִן בַּה'. נִדְבַּק לְמַעְלָה וְלֹא נִדְבַּק לְמַטָּה.
וְהֶאֱמִן בַּה', וְלֹא בְּכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת. וְהֶאֱמִן בַּה' - שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ שֶׁיַּרְבֶּה אֶת שְׂכָרוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. וְהֶאֱמִן בַּה' - בְּאוֹתָהּ הַדַּרְגָּה שֶׁנִּתְּנָה לוֹ, שֶׁמִּשָּׁם יָבֹא לוֹ זֶרַע לְהוֹלִיד בָּעוֹלָם. וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה. וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ - שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהִיא דִּין, כְּאִלּוּ הִיא רַחֲמִים הַ"כֹּה" הַזֹּאת. דָּבָר אַחֵר וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה - שֶׁקֶּשֶׁר קֶשֶׁר עֶלְיוֹן בַּתַּחְתּוֹן לְחַבְּרָם יַחַד.

בֹּא רְאֵה, הִנֵּה הֵעִירוּ, אַבְרָהָם מוֹלִיד - אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד. וְכִי תֹּאמַר שֶׁהִנֵּה הוֹלִיד אֶת יִשְׁמָעֵאל בְּעוֹדוֹ אַבְרָם? אֶלָּא הַבֵּן הַהוּא שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, לֹא הוֹלִיד אוֹתוֹ בְּעוֹדוֹ אַבְרָם, שֶׁהֲרֵי בְּעוֹדוֹ אַבְרָם הוֹלִיד לְמַטָּה. כֵּיוָן שֶׁנִּקְרָא אַבְרָהָם וְנִכְנַס בַּבְּרִית, אָז הוֹלִיד לְמַעְלָה. וּמְשׁוּם כָּךְ אַבְרָם אֵינוֹ מוֹלִיד בְּקֶשֶׁר עֶלְיוֹן, אַבְרָהָם מוֹלִיד כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, וְנִקְשָׁר לְמַעְלָה בְּיִצְחָק.

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וְגוֹ'. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (שמואל-ב כב) כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי ה'

וּמִי צוּר וְגוֹ'. דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר אֶת הַפָּסוּק הַזֶּה, כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי ה' - מִי הוּא הַשַּׁלִּיט אוֹ הַמְמֻנֶּה שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר מִבַּלְעֲדֵי ה'? אֶלָּא מִי שֶׁהִצְטַוָּה מֵעִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם אֵין עוֹמְדִים בִּרְשׁוּתָם וְלֹא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת דָּבָר. וּמִי צוּר - וּמִי הוּא הַתַּקִּיף שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת תֹּקֶף וּגְבוּרָה מֵעַצְמוֹ מִבַּלְעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ? אֶלָּא כֻּלָּם בְּיַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר, רַק מֵרְשׁוּתוֹ.

דָּבָר אַחֵר כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי ה' - שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַכֹּל בִּרְשׁוּתוֹ, וְלֹא כְּמִי שֶׁנִּרְאָה בְּמַרְאֵה הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת, שֶׁכֻּלָּם מַרְאִים דָּבָר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַחֲלִיפוֹ לְגָנֵּן אַחֵר. וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֶׁאֵין צַיָּר כְּמוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא צַיָּר שָׁלֵם, עוֹשֶׂה וּמְצַיֵּר דְּמוּת בְּתוֹךְ דְּמוּת, וּמַשְׁלִים אֶת אוֹתָהּ הַדְּמוּת בְּכָל תִּקּוּנָהּ, וּמַכְנִים בּוֹ נֶפֶשׁ עֶלְיוֹנָה, שֶׁדּוֹמָה לַתִּקּוּן הָעֶלְיוֹן, מִשּׁוּם כָּךְ אֵין צַיָּר כְּמוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

בֹּא רְאֵה, מֵאוֹתוֹ הַזֶּרַע שֶׁל אָדָם, כְּשֶׁמִּתְעוֹרֶרֶת תְּשׁוּקָתוֹ לְנֻקְבָתוֹ, וְנֻקְבָתוֹ מִתְעוֹרֶרֶת אֵלָיו, אָז מִתְחַבְּרִים שְׁנֵיהֶם יַחַד, וְיוֹצֵא מֵהֶם בֵּן אֶחָד שֶׁכָּלוּל מִשְּׁתֵּי דְּמְיוֹת כְּאֶחָד, מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צִיֵּר אוֹתוֹ בְּצִיּוּר שֶׁנִּכְלָל מִשְּׁנֵיהֶם. וְעַל כֵּן צָרִיךְ אָדָם לְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמוֹ בַּזְּמַן הַהוּא, כְּדֵי שֶׁיִּמָּצֵא הַדְּמוּת הַהִיא בְּצִיּוּר שָׁלֵם כָּרָאוּי.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בֹּא רְאֵה, כַּמָּה גְּדוֹלִים הֵם מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי הָאֱמָנוּת וְהַצִּיּוּר שֶׁל הָאָדָם הִיא כְּמוֹ הָעוֹלָם, וּבְכָל יוֹם וָיוֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בּוֹרֵא עוֹלָמוֹת, וּמְזַוֵּג זִוּוּגִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ, וְהוּא צִיֵּר אֶת דְּמוּתָם טֶרֶם בּוֹאָם לָעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה, שֶׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, כָּתוּב זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם, וְכִי סֵפֶר הָיָה לוֹ? אֶלָּא פֵּרְשׁוּהָ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶרְאָה לְאָדָם הָרִאשׁוֹן דּוֹר דּוֹר וְדוֹרְשָׁיו וְכוּ'. אֵיךְ הֶרְאָה לוֹ? אִם תֹּאמַר שֶׁרָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁהֵם עֲתִידִים לָבֹא לָעוֹלָם כְּמִי

שֶׁרוֹאֶה בְּחָכְמָה מַה יָּבֹא לָעוֹלָם - לֹא כָּךְ, אֶלָּא רָאָה בְּעַיִן אֶת כֻּלָּם, וְאוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁעַתִּידִים לַעֲמֹד בָּהּ בָּעוֹלָם, אֶת כֻּלָּם הוּא רָאָה בְּעַיִן. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁמִּיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כָּל הַנְּפָשׁוֹת הָעֲתִידוֹת לַעֲמֹד בִּבְנֵי הָאָדָם, כֻּלָּן עוֹמְדוֹת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת מַמָּשׁ שֶׁעֲתִידוֹת לַעֲמֹד בָּהּ (דף צא ע"א) בָּעוֹלָם.

כְּמוֹ כֵן כָּל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים, אַחַר שֶׁיּוֹצְאִים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל הַנְּפָשׁוֹת עוֹלוֹת, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהֶם דְּמוּת אַחֶרֶת לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהּ כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. מִשּׁוּם כָּךְ כֻּלָּם עוֹמְדִים לְפָנָיו, וְרָאָה אוֹתָם אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּעַיִן.

וְאִם תֹּאמַר, שֶׁאַחַר שֶׁרָאָה אוֹתָם לֹא עָמְדוּ בְּקִיּוּמָם - בֹּא וּתְרָאֶה, כָּל דִּבְרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵם בְּקִיּוּם וְעוֹמְדִים לְפָנָיו עַד שֶׁיּוֹרְדִים לָעוֹלָם. כְּמוֹ זֶה כָּתוּב (דברים כט) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה וְגוֹ'. חֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, שֶׁכָּל בְּנֵי הָאָדָם שֶׁעֲתִידִים לִהְיוֹת בָּעוֹלָם, כֻּלָּם נִמְצְאוּ שָׁם.

כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב אֶת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה וְגוֹ', וּמַשְׁמָע אֵלּוּ [כֻּלָּם] שֶׁיָּצְאוּ מֵאוֹתָם שֶׁעָמְדוּ שָׁם, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב עִמָּנוּ הַיּוֹם, וְלֹא כָּתוּב עִמָּנוּ עוֹמֵד הַיּוֹם. אֶלָּא וַדַּאי [כֵּאן] כֻּלָּם עָמְדוּ שָׁם, אֶלָּא שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָעַיִן, מִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב עִמָּנוּ הַיּוֹם אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִרְאוּ.

וְאִם תֹּאמַר, מָה הַטַּעַם לֹא נִרְאוּ כָּאן כְּמוֹ שֶׁנִּרְאוּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן שֶׁרָאָה אוֹתָם עַיִן בְּעַיִן, וַהֲרֵי כָּאן רָאוּ יוֹתֵר? אֶלָּא כָּאן, כְּשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, מַרְאָה אַחַר וּדְרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת. הָיוּ רוֹאִים וּמִסְתַּכְּלִים עַיִן בְּעַיִן, וְהָיוּ מִשְׁתּוֹקְקִים לְהִסְתַּכֵּל וְלִרְאוֹת בִּכְבוֹד רִבּוֹנָם, וּמִשּׁוּם כָּךְ רָאוּ אֶת הַכָּבוֹד הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ וְלֹא מֵאַחַר.

וְעַל כֵּן, כָּל בְּנֵי הָאָדָם שֶׁעֲתִידִים לַעֲמֹד בָּעוֹלָם, כֻּלָּם עוֹמְדִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָן הַדְּמְיוֹת מַמָּשׁ שֶׁעֲתִידִים לַעֲמֹד בָּהֶן. וְהוּא שֶׁכָּתוּב (תהלים קלט) גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעַל סִפְרְךָ וְגוֹ'. גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁדְּמוּת אַחֶרֶת עֶלְיוֹנָה

הָיְתָה כָּזֶה, וּמִשּׁוּם כָּךְ כָּתוּב (שם יח) וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ, מִי הַצַּיָּר הַטּוֹב שֶׁצִּיֵּר [שֶׁכּוּלֵל] הַכֹּל [זֶה עִם זֶה] כְּמוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא?.

דָּבָר אַחֵר כִּי מִי אֱלוֹהַּ - זֶה סוֹד הַדָּבָר, שֶׁהֲרֵי אֵל הוּא כְּלָל שֶׁנִּכְלָל מִכָּל הַדְּרָגוֹת. וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵל הַזֶּה הֵיא דַּרְגָּה אַחֶרֶת, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (שם ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם? בֹּא רְאֵה, שֶׁהֲרֵי אֵין אֵל מִבַּלְעֲדֵי ה' שֶׁאֵינוֹ לְבַדּוֹ, וְלֹא נִפְרָד לְעוֹלָמִים, וְעַל כֵּן כָּתוּב (שמואל-ב כב) כִּי מִי אֵל מִבַּלְעֲדֵי ה' וְגוֹ'. וּמִי צוּר וְגוֹ', שֶׁהֲרֵי צוּר אֵינוֹ לְבַדּוֹ, אֶלָּא הַכֹּל אֶחָד, כַּכָּתוּב (דברים ד) וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים וְגוֹ'.

בֹּא רְאֵה, שֶׁטֶּרֶם שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם, הָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ מִתּוֹךְ מַחֲזֶה לְבַדּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שֶׁכָּתוּב הָיָה דְּבַר ה' אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה וְגוֹ'. בַּמַּחֲזֶה - בְּאוֹתוֹ הַמַּרְאָה, הַדַּרְגָּה שֶׁכָּל הַדְּמִיּוֹת נִרְאוֹת בָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְהַמַּחֲזֶה הַזֶּה הוּא סוֹד הַבְּרִית.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ נִקְרָא מַחֲזֶה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא הַדַּרְגָּה הַמַּרְאָה שֶׁכָּל הַדְּמְיוֹת נִרְאוֹת בָּהּ וְאָז נִקְרֵאת מַחֲזֶה - הֲרֵי אָמַרְתָּ בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁטֶּרֶם שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם, לֹא הָיָה מְדַבֵּר עִמּוֹ, רַק הַדַּרְגָּה הַזּוֹ שֶׁאֵין שׁוֹרִים עָלֶיהָ הַדַּרְגּוֹת הָאֲחֵרוֹת, וְעַכְשָׁו אָמַרְתָּ בַּמַּחֲזֶה - הַמַּרְאָה שֶׁל כָּל הַדַּרְגּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הוּא, וַהֲרֵי טֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל כָּתוּב הָיָה דִּבֵּר ה' אֶל אַבְרָם בַּמַּחֲזֶה?.

אֶלָּא הַדַּרְגָּה הַזּוֹ הִיא הַמַּרְאָה שֶׁל כָּל הַדַּרְגּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת, וּבַמַּרְאָה שֶׁל הַדַּרְגּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת נִתְקַנָּה. וְאַף עַל גַּב שֶׁבְּאוֹתוֹ הַזְּמַן אַבְרָהָם לֹא הָיָה מָהוּל - הַדַּרְגָּה הַזּוֹ בַּמַּרְאָה שֶׁל הַדַּרְגּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת הִיא, וּבְכָל אוֹתָם הַגְּוָנִים עוֹמֶדֶת, וְהַמַּרְאָה שֶׁל אוֹתָם הַגְּוָנִים עוֹמֵד תַּחְתֶּיהָ. אֶחָד מִיָּמִין - גָּוֹן לָבָן, וְאֶחָד מִשְּׂמֹאל - גָּוֹן אָדֹם, אֶחָד שֶׁכָּלוּל מִכָּל הַגְּוָנִים. וְהוּא הַמַּרְאָה שֶׁכָּל הַגְּוָנִים הָעֶלְיוֹנִים עוֹמְדִים עָלָיו. וְעַל זֶה בַּמַּרְאָה הַזֶּה עָמַד עַל אַבְרָהָם וְדִבֵּר עִמּוֹ, וְאַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נִמּוֹל. כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל מַה כָּתוּב? וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם.

בֹּא רְאֵה, בִּבְלְעָם [אָמַר] **כָּתוּב מַחֲזֵה שַׁדַּי, וּבְאַבְרָהָם כָּתוּב מַחֲזֵה סְתָם. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אֶלָּא מַחֲזֵה שַׁדַּי אֵלּוּ שִׁלְמַטָּה** [שֶׁיָּצְאוּ] **מִמֶּנּוּ, וְהֵם הַמַּרְאָה שֶׁלּוֹ. מַחֲזֵה סְתָם, מַחֲזֵה זֶה הוּא ה' [שֶׁל כָּל מַרְאָה] שֶׁכָּל הַדְּמָיוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ. וּמְשׁוּם כָּךְ כָּתוּב בְּאַבְרָהָם מַחֲזֵה סְתָם, וּבִבְלְעָם מַחֲזֵה שַׁדַּי.**

וְעַל כֵּן, טֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם, הָיְתָה לוֹ הַדַּרְגָּה הַזּוֹ כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ. כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל, מִיָּד וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וְגוֹ'. נִרְאוּ כָּל [שֶׁאָר] (דף צא ע"ב) **הַדְּרָגוֹת עַל הַדַּרְגָּה הַזּוֹ, וְהַדַּרְגָּה הַזּוֹ הִכְרָה עִמּוֹ כָּרָאוּי בִּשְׁלֵמוּת. וְאַבְרָהָם נִקְשַׁר מִדַּרְגָּה לְדַרְגָּה, וְנִכְנַס לִבְרִית הַקֹּדֶשׁ כָּרָאוּי בִּשְׁלֵמוּת.**

השלמה מההשמטות (סימן מ"ח)

שְׁכִינָה נִקְרֵאת אוֹת בְּרִית מִצַּד שֶׁל צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְאֵת אוֹת הַבְּרִית - בְּסִינַי. [בֵּין] **הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - נֵצַח הוֹד. אוֹת - זֶה צַדִּיק. הִיא - זוֹ שְׁכִינָה.** (שמות לא) **כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים**

עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם - מִכָּתֶר עַד הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי, שֶׁאֵין שֵׁשׁ בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא מִצַּד הָאוֹת ו', וְאֵין שְׁבִיעִי אֶלָּא מִצַּד הָאוֹת י', עֲטָרָה עַל רֹאשׁוֹ. הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה הִיא אוֹת, הַחָכְמָה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא אוֹת, וְתִקְּנוּ לָמוּל לִשְׁמֹנָה שֶׁשָּׁם הִיא חָכְמָה עַד הַיְסוֹד, לְקַבֵּל בָּהֶם י' קְטַנָּה לְהַעֲלוֹתָהּ עַד הַכֶּתֶר לִהְיוֹת עֲטָרָה עַל רֹאשָׁם, וְתִקְּנוּ לָשִׂים הָעָרְלָה בִּכְלִי וְעָפָר, לְקַיֵּם וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ: ע"כ

מהחשמטות.

בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם, יָצָא מֵהָעָרְלָה, וְנִכְנַס לַבְּרִית הַקְּדוֹשָׁה, וְהִתְעַטֵּר בַּעֲטָרָה קְדוֹשָׁה, וְנִכְנַס בַּבְּרִית שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עָלֶיהָ, וְאָז הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם בִּגְלָלוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי, וְכָתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, בְּה"א בְּרָאָם, בְּאַבְרָהָם, וְהַכֹּל עוֹמֵד בְּסוֹד אֶחָד. וּבְשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶרְאָה לָאָדָם אֶת כָּל אוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, וְרָאָה אוֹתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, כָּל דּוֹר וָדוֹר, כֻּלָּם

עוֹמְדִים בְּגַן הָעֵדֶן בְּאוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁעַתִּידִים לַעֲמֹד בָּהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה.

וּבֹא וּרְאֵה, חֲבֵרַי נִתְבָּאֵר, כֵּיוָן שֶׁרָאָה אֶת דָּוִד שֶׁאֵין בּוֹ חַיִּים כְּלָל, תָּמַהּ, וְהוּא נָתַן לוֹ מִשָּׁלוֹ שִׁבְעִים שָׁנִים. מִשּׁוּם כָּךְ הָיוּ לוֹ לְאָדָם תְּשַׁע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שָׁנִים, וְאוֹתָם הַשִּׁבְעִים עָלוּ לוֹ לְדָוִד. וְהַדָּבָר הַזֶּה הוּא סוֹד שֶׁל חָכְמָה, שֶׁלְּדָוִד אֵין [יָמִים] פְּרָט לְשִׁבְעִים הַשָּׁנִים מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן. וְהַכֹּל הוּא סוֹד שֶׁל חָכְמָה. וְכָל מַה שֶּׁלְּמַטָּה, הַכֹּל הוּא בְּסוֹד שֶׁל מַעְלָה.

וּבֹא וּרְאֵה, בְּכָל אוֹתָן הַדְּמְיוֹת שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כֻּלָּם לְפָנָיו זוּגוֹת זוּגוֹת. לְאַחַר מִכֵּן, כְּשֶׁבָּאִים לָעוֹלָם הַזֶּה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזַוֵּג זִוּוּגִים.

אָמַר רַבִּי [יְהוּדָה] יִצְחָק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא [מְזַוֵּג זִוּוּגִים וְאוֹמֵר] אוֹמֵר בַּת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַה זֶּה אוֹמֵר, וַהֲרֵי כָּתוּב (קהלת א) אֵין כָּל חָדָשׁ

תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ כָּתוּב, שׁוֹנָה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַה כָּאן הַכְּרוּז, וַהֲרֵי אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מַמָּשׁ שֶׁיּוֹצֵא אָדָם לָעוֹלָם, בַּת זוּגוֹ מְזֻמֶּנֶת לוֹ? אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַשְׁרֵי הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּשְׁמוֹתֵיהֶם מִתְעַטְּרוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ טֶרֶם יָבֹאוּ לָעוֹלָם. שֶׁכָּךְ שָׁנִינוּ, בַּשָּׁעָה הַהִיא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹצִיא נְשָׁמוֹת לָעוֹלָם, כָּל אוֹתָן הָרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת, כֻּלָּן כְּלוּלוֹת זָכָר וּנְקֵבָה שֶׁמִּחֻבָּרוֹת יַחַד.

וְנִמְסָרוֹת בִּידֵי אוֹתוֹ הַמְמֻנֶּה הַשָּׁלִיחַ שֶׁנִּתְמַנָּה עַל הָרְיוֹנוֹת בְּנֵי הָאָדָם, וּשְׁמוֹ לַיְלָה. וּבְשָׁעָה שֶׁיּוֹרְדוֹת וְנִמְסָרוֹת בְּיָדָיו, נִפְרָדוֹת, וְלִפְעָמִים זֶה מַקְדִּים לִפְנֵי זֶה, וּמוֹרִיד אוֹתָם בִּבְנֵי הָאָדָם. וּכְשֶׁמַּגִּיעַ [מַפֶּה] זְמַן זִוּוּגָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמַּכִּיר אוֹתָן הָרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת מְחַבֵּר אוֹתָן כְּבָרִאשׁוֹנָה וּמַכְרִיז עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים, נַעֲשִׂים גּוּף אֶחָד וּנְשָׁמָה אַחַת, יָמִין וּשְׂמֹאל כָּרָאוּי, וּמְשׁוּם

כְּךָ אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁאֵין זִווּג אֶלָּא לְפִי מַעֲשֵׂי וְדַרְכֵי הָאָדָם - כָּךְ זֶה וַדַּאי! שֶׁאִם זוֹכֶה וּמַעֲשָׂיו כְּשֵׁרִים, הוּא זוֹכֶה לְהִתְחַבֵּר עִם אוֹתוֹ שֶׁלּוֹ כְּמוֹ שֶׁיָּצָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מִי שֶׁמַּעֲשָׂיו כְּשֵׁרִים, בְּאֵיזֶה מָקוֹם יְבַקֵּשׁ [יוּשַׁב] אֶת זִווּגוֹ? אָמַר לוֹ, הֲרֵי שָׁנִינוּ, לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם וְכוּ' וְיִשָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם, [ד"א וּבָא רְאֵה] שֶׁתַּלְמִיד חָכָם פִּקָּדוֹן רִבּוֹנוֹ נִפְקָד בְּיָדוֹ. שָׁנִינוּ בְּסוֹד הַמִּשְׁנָה, כָּל אוֹתָם שֶׁבָּאוּ בְּגִלְגּוּל שֶׁל נְשָׁמוֹת, יְכוֹלִים לְהַקְדִּים בְּרַחֲמִים אֶת זִווּגָם. וְעַל זֶה הֵעִירוּ הַחֲכָמִים, אֵין נוֹשְׂאִים נָשִׁים בַּמּוֹעֵד, אֲבָל מְקַדְּשִׁים, שֶׁמָּא יְקַדְּמֶנּוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים. וְיָפֶה אָמְרוּ אַחֵר בְּדִיּוּק. וְעַל כֵּן קָשִׁים הַזִּווּגִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְעַל כָּל פָּנִים וַדַּאי כָּתוּב כִּי יְשָׁרִים דַּרְכֵי ה'.

רַבִּי יְהוּדָה שָׁלַח לְרַבִּי אֶלְעָזָר. אָמַר, הֲרֵי סוֹד הַדָּבָר יָדַעְתִּי, אוֹתָם שֶׁבָּאוּ בְּגִלְגּוּל נְשָׁמוֹת - מֵאֵיזֶה מָקוֹם לָהֶם יֵשׁ זִווּג? שָׁלַח לוֹ, כָּתוּב (שופטים

כא) מַה נַּעֲשֶׂה לָהֶם לַנּוֹתָרִים לְנָשִׁים וְגוֹ'. וְכָתוּב וַחֲתַפְתֶּם לָכֶם וְגוֹ'. פָּרָשַׁת בְּנֵי בִנְיָמִין מוֹכִיחָה, וְעַל זֶה שָׁנִינוּ שָׁמָּא יְקַדְּמֻנוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים. [וְכִי אוֹתוֹ אַחֵר אֵין לוֹ בַּת זוּגוֹ? אֲבָל תִּמְצָא זֶה כְּמוֹ אָדָם שֶׁנָּשָׂא בַּת זוּגוֹ וְלֹא הָיוּ לוֹ (דף צב ע"א) מִמֶּנָּה בָּנִים וּמֵת, יָבֹא אָחִיו וְיַיבֵּם אֶת אִשְׁתּוֹ וְיִוָּלֵד לוֹ מִמֶּנָּה בֵּן. הַבֵּן הַזֶּה הוּא הַמֵּת שֶׁנִּשְׁמָתוֹ חָזְרָה לָעוֹלָם, זֶה הוּא הָאַחֵר שֶׁאֵין לוֹ בַּת זוּג אֶלָּא אִמּוֹ. וְזֶה הוּא שָׁמָּא יְקַדְּמֻנוּ אַחֵר בְּרַחֲמִים, שֶׁיָּכוֹל לְהַקְדִּים אַחֵר לִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁל זֶה בְּרַחֲמִים וּבִתְפִלָּה. וְאַף עַל גַּב שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ שֶׁיְּכוֹלִים לְהַקְדִּים אַחֵר בְּרַחֲמִים, לֹא יָכוֹל אֶלָּא אִם (הוּא) בַּעֲלָהּ הוּא רָשָׁע וְהוּא צַדִּיק].

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, [בְּאֵת] זֶה הוּא וַדַּאי שֶׁקְּשִׁים הַזְּווּגִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אוֹתָם אֶת דַּרְכֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכָל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַגְּנָזִים שֶׁגְּנוּזִים לְפָנָיו. וַדַּאי כָּתוּב (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה וְגוֹ'. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנָּה, שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּפְרָד מִן הַתּוֹרָה אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת, כְּמִי שֶׁנִּפְרָד מֵחַיֵּי הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (דברים ל) כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ, וְכָתוּב (משלי ג) אֹרֶךְ יָמִים וּשְׁנוֹת חַיִּים וְשָׁלוֹם יוֹסִיפוּ לָךְ.

וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח, (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ וְגוֹ'. אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁאָר הָעַמִּים, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרָא לָהֶם צַדִּיקִים. שֶׁלָּמַדְנוּ, מֵאָה וְעֶשְׂרִים [וְחָמֵשׁ] וּשְׁמוֹנָה אַלָּפִים בַּעֲלֵי כְנָפַיִם שֶׁהוֹלְכִים וְטָסִים אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְשׁוֹמְעִים קוֹל וְאוֹחֲזִים אֶת אוֹתוֹ הַקּוֹל.

כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ שֶׁאֵין לְךָ דָּבָר בָּעוֹלָם שֶׁאֵין לוֹ קוֹל וְהוֹלֵךְ וְטָס בָּרָקִיעַ. וְאוֹחֲזִים בּוֹ בַּעֲלֵי כְנָפַיִם, וּמַעֲלִים אֶת אוֹתוֹ הַקּוֹל [לִרְבוֹנָם] שֶׁאוֹמְרִים [בַּעֲלֵי הַדִּין] וְדָנִים אוֹתוֹ הֵן לְטוֹב הֵן לְרַע, שֶׁכָּתוּב (קהלת י) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל וְגוֹ'.

מָתַי דָּנִים אֶת אוֹתוֹ הַקּוֹל? רַבִּי חִיָּיא אָמַר, בְּשָׁעָה שֶׁבֶּן אָדָם שׁוֹכֵב וְיָשֵׁן וְנִשְׁמָתוֹ יָצְאָה מִמֶּנּוּ, וְהִיא מְעִידָה בְּבֶן הָאָדָם, וְאָז דָּנִים אֶת אוֹתוֹ הַקּוֹל. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מיכה ז) מְשֹׁכֶבֶת חֵיקֶךָ שְׁמֹר פְּתָחֵי פִיךָ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהִיא מְעִידָה

בָּאָדָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, כָּל מַה שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם, נִשְׁמָתוֹ מְעִידָה בּוֹ בָּאָדָם בַּלַּיְלָה.

לָמַדְנוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּתְחִלַּת הַשָּׁעָה הָרִאשׁוֹנָה בַּלַּיְלָה, כְּשֶׁנּוֹשֵׁף [שָׁיוֹצֵא] הַיּוֹם וְנִכְנָם הַשֶּׁמֶשׁ, בַּעַל הַמַּפְתֵּחוֹת שֶׁמְּמֻנֶּה עַל הַשֶּׁמֶשׁ נִכְנָם בְּתֵרִיסַר שְׁעָרִים שֶׁפְּתוּחִים בַּיּוֹם. אַחַר שֶׁנִּכְנַס בְּכֻלָּם, כָּל אוֹתָם הַשְּׁעָרִים הַפְּתוּמִים [הַפְּתוּחִים], הַכָּרוּז עוֹמֵד וּמַתְחִיל לְהַכְרִיז. עוֹמֵד מִי שֶׁעוֹמֵד וְאוֹחֵז אֶת אוֹתָם הַמַּפְתֵּחוֹת. אַחַר שֶׁפִּיֵּם הַכָּרוּז, כָּל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי הָעוֹלָם מִתְכַּנְּסִים וְעוֹלִים, וְאֵין מִי שֶׁפּוֹתֵחַ [פֶּה] פֶּתַח פֶּה וְהַכֹּל שׁוֹקְטִים. אָז מִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים שֶׁלְּמַטָּה, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם, וְהַלְּבָנָה מַתְחִילָה לְהָאִיר.

וּבַעֲלֵי הַיְבָבָה תּוֹקְעִים וּמְיַלְּלִים. תּוֹקְעִים שֵׁנִית. אָז מִתְעוֹרֶרֶת שִׁירָה וּמְזַמְּרִים לִפְנֵי רִבּוֹנָם. כַּמָּה בַּעֲלֵי מָגִנִּים עוֹמְדִים בִּמְקוֹמָם וּמְעוֹרְרִים דִּינִים בָּעוֹלָם. אָז בְּנֵי הָאָדָם יְשֵׁנִים, וְהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת וּמְעִידָה עֵדוּת וּמִתְחַיֶּבֶת בַּדִּין. וְהַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם אָדָם, וְהַנְּשָׁמָה שָׁבָה לִמְקוֹמָהּ.

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כְּשֶׁהַצַּפְּרִים מִתְעוֹרְרוֹת, צַד הַצָּפוֹן מִתְעוֹרֵר בָּרוּחַ, עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ הַשַּׁרְבִיט שֶׁבְּצַד הַדָּרוֹם, וּמַכֶּה בְּאוֹתָהּ הָרוּחַ וְשׁוֹקֵט וּמִתְבַּסֵּם. אָז מִתְעוֹרֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמִנְהָגָיו לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁעוֹמֵד לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בַּתּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּגַן עֵדֶן, כֻּלָּם מַקְשִׁיבִים לְקוֹלוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶ"ד שֶׁיִּהְיֶה [תָּמִיד] שָׁמוּר בָּעוֹלָם, שֶׁהֲרֵי עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יְצַוֶּה ה' חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּשָּׁעָה הַזּוֹ בַּתּוֹרָה, וַדַּאי יֵשׁ לוֹ חֵלֶק תָּמִיד בָּעוֹלָם

הַבָּא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מָה הַטַּעַם תָּמִיד? אָמַר לוֹ, כָּךְ לָמַדְנוּ, שֶׁכָּל חֲצוֹת לַיְלָה, כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן, כָּל הַנְּטִיעוֹת שֶׁל הַגָּן מְשַׁבְּחִים יוֹתֵר מֵאוֹתוֹ הַנַּחַל שֶׁנִּקְרָא (דף צב ע"ב) נַחַל קְדוּמִים, נַחַל עֲדָנִים, שֶׁאֵין פּוֹסְקִים מֵימָיו לְעוֹלָמִים. כְּבְיָכוֹל אוֹתוֹ שֶׁעוֹמֵד וּמְשַׁתֵּדֵל בַּתּוֹרָה, כְּאִלּוּ אוֹתוֹ הַנַּחַל מוֹרִיק עַל רֹאשׁוֹ וּמַשְׁקֶה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ אוֹתָם הַנְּטִיעוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן. [אָמַר רַבִּי יוֹסֵי] וְלֹא עוֹד, אֶלָּא הוֹאִיל וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּתוֹךְ גַּן הָעֵדֶן מַקְשִׁיבִים לוֹ, שָׂמִים לוֹ חֵלֶק בְּאוֹתָהּ הַשְׁקָאַת הַנַּחַל. נִמְצָא שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֵלֶק תָּמִיד בָּעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי אַבָּא הָיָה בָּא מִטְּבֶרְיָה לְבֵית טְרוֹנְיָא שֶׁלְּחָמְיוֹ, וְרַבִּי יַעֲקֹב בְּנוֹ הָיָה עִמּוֹ. נִפְגְּשׁוּ בִּכְפַר טְרָשָׁא. כְּשֶׁרָצוּ לִשְׁכַּב, אָמַר רַבִּי אַבָּא לְבַעַל הַבַּיִת: יֵשׁ כָּאן תַּרְנְגוֹל? אָמַר לוֹ בַּעַל הַבַּיִת: לָמָּה? אָמַר לוֹ: מִשּׁוּם שֶׁאֲנִי קָם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ.

אָמַר לוֹ: **לֹא צָרִיךְ, שֶׁהֲרֵי סִימָן יֵשׁ לִי בַּבַּיִת - שֶׁהַמִּשְׁקָל הַזֶּה שֶׁלִּפְנֵי מִטָּתִי, אֲנִי מְמַלֵּא אוֹתוֹ בְּמַיִם, וּמְטַפְטֵף טִפָּה טִפָּה. וּבַחֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ מִתְרוֹקְנִים כָּל הַמַּיִם, וּמִתְגַּלְגֵּל הַגַּלְגַּל** [הַדָּבוּק] **הַזֶּה וְנוֹהֵם, וְנִשְׁמָע קוֹלוֹ בְּכָל הַבַּיִת. וְאָז הוּא חֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ.**

וְזָכֵן אֶחָד הָיָה לִי שֶׁהָיָה קָם בְּכָל חֲצוֹת לַיְלָה וּמְשַׁתֵּדֵל בַּתּוֹרָה, וּמְשׁוּם כָּךְ עָשָׂה אֶת זֶה. אָמַר רַבִּי אַבָּא: בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁשְּׁלָחַנִי לְכָאן. בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נָהַם אוֹתוֹ הַגַּלְגַּל [הַדָּבוּק]**. קָמוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יַעֲקֹב, וְשָׁמְעוּ אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בִּירְכָתֵי הַבַּיִת וּשְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ, וְהָיָה אוֹמֵר, כָּתוּב** (תהלים קיט) **חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ. מָה רָאָה דָּוִד שֶׁהוּא אָמַר חֲצוֹת לַיְלָה וְלֹא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה? אֶלָּא חֲצוֹת לַיְלָה - וַדַּאי לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אָמַר כָּךְ. וְכִי כָּךְ נִקְרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? כֵּן, שֶׁהֲרֵי חֲצוֹת לַיְלָה מַמָּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְצָא וְסִיָּעָתוֹ, וְאָז הִיא הַשָּׁעָה שֶׁנִּכְנָם לְגַן הָעֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצַּדִּיקִים.**

אָמַר רַבִּי אַבָּא לְרַבִּי יַעֲקֹב, וַדַּאי נִשְׁתַּתֵּף עִם הַשְּׁכִינָה וְנִתְחַבֵּר יַחַד. קָרְבוּ וְיָשְׁבוּ עִמּוֹ. אָמְרוּ לוֹ, אֱמֹר דְּבַר פִּיךָ, שֶׁיָּפֶה אָמַרְתָּ, מִנַּיִן לְךָ זֶה? אָמַר לָהֶם, דָּבָר זֶה לָמַדְתִּי מִפָּבִי. וְעוֹד הָיָה אוֹמֵר, שֶׁשְּׁלֹשׁ [שֶׁתְּחִלַּת] הַשָּׁעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה, כָּל הַדִּינִים שֶׁלְּמַטָּה מִתְעוֹרְרִים וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בָּעוֹלָם.

וּבַחֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר בְּגַן עֵדֶן, וְהַדִּינִים שֶׁלְּמַטָּה אֵין נִמְצָאִים. וְכָל הַמִּנְהָגִים שֶׁלְּמַעְלָה בַּלַּיְלָה, אֵין נִמְצָאִים אֶלָּא בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מַמָּשׁ. מִנַּיִן לָנוּ? מֵאַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית יד) וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה. בְּמִצְרַיִם - (שמות יב) וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. וּבְמִקּוֹמוֹת רַבִּים בַּתּוֹרָה כָּךְ נִמְצָא. וְדָוִד הָיָה יוֹדֵעַ.

[וּמֵה] וּמִנַּיִן הָיָה יוֹדֵעַ? אֶלָּא כָּךְ אָמַר הַזָּקֵן, שֶׁמַּלְכוּתוֹ תְּלוּיָה בָּזֶה [הַלַּיְלָה], וְעַל זֶה עוֹמֵד בַּשָּׁעָה הַזּוֹ וְאוֹמֵר שִׁירָה, וְלָכֵן קָרָא לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא חֲצוֹת לַיְלָה [מַמָּשׁ] אָקוּם לְהוֹדוֹת

לָךְ וְגוֹ', שֶׁחֲרֵי כָּל הַדִּינִים תְּלוּיִים מִכָּאן, וְדִינֵי הַמַּלְכוּת נִמְצָאִים מִכָּאן. וּבְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה נִקְשַׁר דָּוִד בָּהּ, וְקָם וְאָמַר שִׁירָה. בָּא רַבִּי אַבָּא וּנְשָׁקוֹ. אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּךְ הוּא. בָּרוּךְ הָרַחֲמָן שֶׁשְּׁלָחַנִי לְכָאן.

בֹּא רְאֵה, הַלַּיְלָה הוּא דִּין בְּכָל מָקוֹם, וַחֲרֵי הֵקַמְנוּ אֶת הַדְּבָרִים, וְכָךְ הוּא וַדַּאי, וַחֲרֵי הֵעַרְתִּי לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר אוֹתוֹ הַיֶּלֶד בְּנוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ, אִם כָּךְ, לָמָּה כָּתוּב חֲצוֹת לַיְלָה? אָמַר לוֹ, חֲרֵי נֶאֱמַר שֶׁבַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה מִתְעוֹרֶרֶת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם.

אָמַר, אֲנִי שָׁמַעְתִּי דָּבָר. אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אֱמֹר בְּנִי טוֹב, שֶׁחֲרֵי דִּבֵּר פִּיךָ יִהְיֶה קוֹל הַמָּאוֹר. אָמַר, אֲנִי שָׁמַעְתִּי, שֶׁחֲרֵי הַלַּיְלָה הוּא דִּין הַמַּלְכוּת, וּבְכָל מָקוֹם הוּא דִּין. וְזֶה שֶׁאָמַר חֲצוֹת, מְשׁוּם שֶׁיּוֹנֶקֶת בִּשְׁנֵי גְוָנִים [חֲצוֹת] - בְּדִין וְחֶסֶד. וּוַדַּאי שֶׁהַמַּחֲצִית הָרִאשׁוֹנָה הִיא דִּין, שֶׁחֲרֵי בַּמַּחֲצִית

הָאַחֶרֶת הִיא מְאִירָה פָּנֶיהָ בְּצַד הַחֶסֶד, וְעַל כֵּן חֲצוֹת לַיְלָה כָּתוּב וַאֲנִי.

קָם רַבִּי אַבָּא וְשָׂם יָדוֹ בְּרֹאשׁוֹ וּבֵרַךְ אוֹתוֹ. אָמַר, וַאֲנִי חָשַׁבְתִּי שֶׁאֵין נִמְצֵאת חָכְמָה, רַק בְּאוֹתָם הַצַּדִּיקִים שֶׁזָּכוּ בָהּ. כָּעֵת רָאִיתִי שֶׁאֲפִלּוּ יְלָדִים בַּדּוֹר שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן זָכוּ לְחָכְמָה עֶלְיוֹנָה. אַשְׁרֶיךָ רַבִּי שִׁמְעוֹן! אוֹי לַדּוֹר שֶׁאַתָּה תִּסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ! יָשֻׁבוּ עַד (דף צג ע"א) הַבֹּקֶר וְהִתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה.

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. הַדָּבָר הַזֶּה חֲרֵי בְּאֲרוּחוֹ הַחֲבֵרִים, מָה הַטַּעַם כָּתוּב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים, וְכִי כָּל יִשְׂרָאֵל הֵם צַדִּיקִים? וַחֲרֵי כַּמָּה רְשָׁעִים יֵשׁ בְּיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה חוֹטְאִים וְכַמָּה רְשָׁעִים שֶׁעוֹבְרִים עַל מִצְוֹות הַתּוֹרָה.

אֲלָא כָּךְ שָׁנָה בְּסוֹד הַמִּשְׁנָיוֹת: אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁעוֹשִׂים קָרְבָּן שֶׁל רָצוֹן לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, שֶׁמַּקְרִיבִים אֶת בְּנֵיהֶם לִשְׁמוֹנָה יָמִים לְקָרְבָּן, וּכְשֶׁנִּמּוֹלִים, נִכְנָסִים לַחֵלֶק הַטּוֹב שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ

הוּא, שֶׁכָּתוּב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם. וְכֵיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ בַּחֵלֶק הַזֶּה שֶׁל הַצַּדִּיק, הֵם נִקְרָאִים צַדִּיקִים. וַאֲי כֻּלָּם צַדִּיקִים.

וְעַל כֵּן לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, כַּכָּתוּב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אָבֹא בָם, וְכָתוּב זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ, אוֹתָם שֶׁנִּמּוֹלוּ וְנִקְרָאִים צַדִּיקִים. נֵצֶר מַטָּעַי - נֵצֶר מֵאוֹתָם הַנִּטִּיעוֹת שֶׁנָּטַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּגַן עֵדֶן. הָאָרֶץ הַזּוֹ הִיא אַחַת מֵהֶן, וְעַל כֵּן יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל חֵלֶק טוֹב לָעוֹלָם הַבָּא, וְכָתוּב (שם לז) צַדִּיקִים יִירְשׁוּ אָרֶץ. (ישעיה ס) לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, מַה זֶּה לְעוֹלָם? כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ, וַחֲרִי הַדָּבָר הַזֶּה נִתְבָּאֵר בֵּין הַחֲבֵרִים. [וְלַמַּדְנוּ, מָה רָאָה הַכָּתוּב שֶׁלֹּא נִקְרָא אַבְרָהָם עַד עַתָּה?] [נ"א בֹּא רְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא קָרָא לְאַבְרָהָם אַבְרָהָם עַד עַתָּה, מָה הַטַּעַם? אֶלָּא כְּךָ בְּאַרְנוּ, שֶׁעַד עַתָּה לֹא נִמּוֹל, וּכְשֶׁנִּמּוֹל, הִתְחַבְּרָה בּוֹ הֵה"א הַזּוֹ וְשָׂרָתָה בּוֹ]. אֶלָּא כָּךְ בְּאַרְנוּ, שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא נִמּוֹל, וּכְשֶׁנִּמּוֹל, הִתְחַבֵּר לַהֵ"א הַזּוֹ וְהַשְׁכִּינָה שָׂרְתָה בּוֹ, וְאָז נִקְרָא אַבְרָהָם.

וְהַיְנוּ מַה שֶּׁכְּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם. וְשָׁנָה בְּה' בְּרָאָם, וְשָׁנָה בְּאַבְרָהָם. מָה אוֹמְרִים? אֶלָּא זֶה חֶסֶד וְזוֹ הַשְׂכִּינָה, וְהַכֹּל יוֹרֵד יַחַד, וְהַדָּבָר לֹא קָשֶׁה, וְזֶה וְזֶה הָיָה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב לְרַבִּי אַבָּא, הַה' הַזּוֹ שֶׁל הִבָּרְאָם הִיא קְטַנָּה, וְה' שֶׁל הַלְּה' (דברים לב) - גְּדוֹלָה. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? אָמַר לוֹ, זוֹ שִׁמְּטָה, וְזֶה יוֹבֵל, [וְיֵשׁ שֶׁשּׁוֹנִים שֶׁהַכֹּל אֶחָד. שֶׁכַּאֲשֶׁר מְאִירָה מֵהַצַּדִּיק, אָז עוֹמֶדֶת בִּשְׁלֵמוּת וְהֵ"א גְּדוֹלָה, שֶׁחֲרֵי מוּאֶרֶת כָּרָאוּי. וּפְעָמִים שֶׁלֹּא עוֹמֶדֶת בִּשְׁלֵמוּת וְיוֹנֶקֶת מִצַּד הָאַחֵר, אָז הֵ"א קְטַנָּה]. וּמְשׁוּם כָּךְ לִפְעָמִים שֶׁהַלְּבָנָה עוֹמֶדֶת בִּשְׁלֵמוּתָהּ, וְלִפְעָמִים בְּחִסְרוֹנָהּ, וּבְפָנֶיהָ נִמְצָא וְנוֹדָע, וְהַכֹּל יָפֶה, וְזֶה הוּא בֵּרוּר הַדָּבָר.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָּהֶם מִכָּל שְׁאָר הָעַמִּים וְנָתַן לָהֶם אוֹת הַבְּרִית הַזּוֹ, שֶׁכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אוֹת הַבְּרִית הַזּוֹ, אֵין יוֹרֵד לַגֵּיהִנֹּם אִם הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ כָּרָאוּי, שֶׁאֵין מַכְנִיס אוֹתוֹ לָרָשׁוּת אַחֶרֶת וְלֹא מִשְׁתַּקֵּר בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּקֵּר בָּזֶה, כְּמִי

שֶׁמְּשַׁקֵּר בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (הושע ה) בַּה' בָּגָדוּ כִּי בָנִים זָרִים יָלָדוּ.

עוֹד אָמַר רַבִּי אַבָּא, בִּזְמַן שֶׁהָאָדָם מַעֲלֶה אֶת בְּנוֹ לְהַכְנִיסוֹ לַבְּרִית הַזּוֹ, קוֹרֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַפַּמַלְיָא שֶׁלּוֹ וְאוֹמֵר, רְאוּ אֵיזוֹ בְּרִיָּה עָשִׂיתִי בָּעוֹלָם! בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה מִזְדַּמֵּן [לו] אֵלְיָהוּ, וְטָם אֶת הָעוֹלָם בְּאַרְבַּע טִיסוֹת וּמִזְדַּמֵּן לְשָׁם, וְעַל זֶה שָׁנִינוּ שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְתַקֵּן כִּסֵּא אַחַר לִכְבוֹדוֹ, וְיֹאמַר: זֶה הַכִּסֵּא שֶׁל אֵלְיָהוּ. וְאִם לֹא, אֵינוֹ שׁוֹרֶה שָׁם. וְהוּא עוֹלֶה וּמֵעִיד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

בֹּא רְאֵה, בָּרִאשׁוֹנָה כָּתוּב (מלכים-א יט) מַה לְּךָ פֹּה אֵלְיָהוּ וְגוֹ', וְכָתוּב קַנֵּא קִנֵּאתִי לַה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת כִּי עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגוֹ'. אָמַר לוֹ, חַיֶּיךָ, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁהָרַשָּׁם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה יִרָשְׁמוּ אוֹתוֹ בָּנַי בִּבְשָׂרָם, אַתָּה תִּזְדַּמֵּן לְשָׁם. וְהַפֶּה שֶׁהֵעִיד שֶׁיִּשְׂרָאֵל עָזְבוּ, הוּא יָעִיד שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְקַיְּמִים אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ. וַהֲרֵי שָׁנִינוּ, עַל מָה נֶעֱנַשׁ אֵלְיָהוּ

לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? עַל שֶׁאָמַר לָשׁוֹן הָרָע עַל בָּנָיו.

בֵּינְתַיִם בָּא אוֹר הַיּוֹם, וְהָיוּ אוֹמְרִים דִּבְרֵי תוֹרָה.

קָמוּ לָלֶכֶת, אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הָאִישׁ, בְּמַה שֶׁעַסַקְתֶּם בַּלַּיְלָה הַזֶּה הַשְׁלִימוּ. אָמְרוּ, מַה הוּא? אָמַר לוֹ, שֶׁתִּרְאוּ לְמָחָר אֶת פָּנָיו שֶׁל בַּעַל הַבְּרִית, שֶׁחֲרֵי אִשְׁתִּי בִּקְשָׁה אֶת הַבַּקָּשָׁה הַזּוֹ מִכֶּם, וּמִילַת הַבְּרִית שֶׁל בְּנִי שֶׁנּוֹלַד לִי - לְמָחָר תִּהְיֶה הַהִלּוּלָא שֶׁלּוֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, זוֹ הִיא בַּקָּשָׁה שֶׁל מִצְוָה, וְנֵשֵׁב לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה.

חִכּוּ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. (דף צג ע"ב) בְּאוֹתוֹ הַלַּיְלָה כִּנֵּס אוֹתוֹ הָאִישׁ אֶת כָּל אוֹהֲבָיו, וְכָל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה הִתְעַסְּקוּ בַּתּוֹרָה, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיָּשַׁן. אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הָאִישׁ, בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֹאמַר דָּבָר חָדָשׁ בַּתּוֹרָה.

פָּתַח אֶחָד [רַבִּי אַבָּא] וְאָמַר, (שופטים ה) בִּפְרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ ה'. מָה רָאוּ דִּבּוֹרָה וּבָרָק שֶׁפָּתְחוּ בַּפָּסוּק הַזֶּה? אֶלָּא כָּךְ שָׁנִינוּ,

אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל הַבְּרִית הַזּוֹ, שֶׁכָּתוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלַיְלָה וְגוֹ'. שְׁחֲרֵי שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַל זֶה קַיָּמִים. מִשּׁוּם כָּךְ, כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְקַיְּמִים אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ, חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם. וְכָל זְמַן שֶׁחָם וְשָׁלוֹם מְבַטְּלִים אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ, אֵין שָׁמַיִם וָאָרֶץ מִתְקַיְּמִים, וְאֵין נִמְצָאוֹת בְּרָכוֹת בָּעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה, לֹא שָׁלְטוּ שְׁאָר הָעַמִּים עַל יִשְׂרָאֵל אֶלָּא כְּשֶׁבִּטְּלוּ מֵהֶם אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ. וּמַה בִּטְּלוּ מֵהֶם? שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ וְלֹא נִתְגַּלּוּ. וְעַל זֶה כָּתוּב (שמואל-א יב) וַיַּעַזְבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וְגוֹ' וַיִּמְכֹּר אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא. וַיַּעַזְבוּ אֶת ה' מַמָּשׁ. עַד שֶׁבָּאָה דְּבוֹרָה וְנִדְבָּה אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל לַדָּבָר הַזֶּה, אָז נִכְנְעוּ שׁוֹנְאֵיהֶם תַּחְתֵּיהֶם.

וְהֵינוּ מַה שֶּׁשָּׁנִינוּ, שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִיהוֹשֻׁעַ, וְכִי יִשְׂרָאֵל הֵם אֲטוּמִים וְלֹא נִפְרְעוּ וְלֹא הִתְגַּלּוּ וְלֹא מְקַיְּמִים אֶת בְּרִיתִי, וְאַתָּה רוֹצֶה לְהַכְנִיסָם לָאָרֶץ וּלְהַכְנִיעַ אֶת שׁוֹנְאֵיהֶם?

(יהושע ה) שׁוּב מוֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית. וְעַד שֶׁנִּפְרְעוּ וְנִתְגַּלְּתָה הַבְּרִית הַזּוֹ, לֹא נִכְנְסוּ לָאָרֶץ וְלֹא נִכְנְעוּ שׁוֹנְאֵיהֶם. אַף כָּאן, כֵּיוָן שֶׁהִתְנַדְּבוּ יִשְׂרָאֵל בָּאוֹת הַזּוֹ, נִכְנְעוּ שׁוֹנְאֵיהֶם תַּחְתֵּיהֶם וְחָזְרוּ הַבְּרָכוֹת לָעוֹלָם. וְהוּ שֶׁכָּתוּב בִּפְרֹעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עָם בָּרְכוּ ה'.

קָם אַחֵר, פָּתַח וְאָמַר, (שמות ד) וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וַיִּפְגְּשֵׁהוּ ה' וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ. אֶת מִי? אֶת מֹשֶׁה. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכִי אַתָּה הוֹלֵךְ לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּלְהַכְנִיעַ מֶלֶךְ גָּדוֹל וְשַׁלִּיט, וְאַתָּה שָׁכַחְתָּ מִמְּךָ אֶת הַבְּרִית, שֶׁבְּנְךָ לֹא נִמּוֹל? מִיָּד - וַיְבַקֵּשׁ הֲמִיתוֹ.

לָמַדְנוּ, יָרַד גַּבְרִיאֵל בְּשַׁלְהֶבֶת שֶׁל אֵשׁ לִשְׁרֹף אוֹתוֹ, וְנִרְמַז לְנָחָשׁ אֶחָד שׁוֹרֵף לִשְׁאֹף אוֹתוֹ לְתוֹכוֹ. לָמָּה נָחָשׁ? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַתָּה הוֹלֵךְ לַהֲרֹג אֶת הַנָּחָשׁ הַגָּדוֹל וְהֶחָזָק, וּבְנְךָ לֹא נִמּוֹל?! מִיָּד נִרְמַז לְנָחָשׁ אֶחָד לַהֲרֹג אוֹתוֹ, עַד שֶׁרָאֲתָה צִפּוֹרָה וּמָלָה אֶת בְּנָהּ וְנִצּוֹל. וְהוּ

שֶׁכָּתוּב וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צֹר. מַה זֶּה צֹר? אֶלָּא רְפוּאָה. וּמָה הָרְפוּאָה? שֶׁכָּתוּב וַתִּכְרֹת אֶת עָרְלַת בְּנָהּ. שֶׁנִּצְנְצָה בָּהּ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

קָם אַחֵר וְאָמַר, (בראשית מה) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו גְּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ וַיֹּאמֶר וְגוֹ'. וְכִי לָמָּה קָרָא לָהֶם, וַהֲרֵי הֵם הָיוּ קְרוֹבִים אֵלָיו? אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לָהֶם אֲנִי יוֹסֵף אֲחִיכֶם, תָּמְהוּ שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ בְּמַלְכוּת עֶלְיוֹנָה. אָמַר יוֹסֵף, הַמַּלְכוּת הַזּוֹ, מִשּׁוּם זֶה הִרְוַחְתִּי אוֹתָהּ. גְּשׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגָּשׁוּ, שֶׁהֶרְאָה לָהֶם אֶת בְּרִית הַמִּילָה. אָמַר, זוֹ גָּרְמָה לִי אֶת הַמַּלְכוּת הַזּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁשָּׁמַרְתִּי אוֹתָהּ.

מִכָּאן לָמַדְנוּ, שֶׁמִּי שֶׁשּׁוֹמֵר אֶת אוֹת הַבְּרִית הַזּוֹ, הַמַּלְכוּת שְׁמוּרָה לוֹ. מִנַּיִן לָנוּ? מִבֹּעַז, שֶׁכָּתוּב (רות ג) חַי ה' שִׁכְבִי עַד הַבֹּקֶר. שֶׁיִּצְרוֹ הָיָה מִתְגָּרֶה בּוֹ, עַד שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעָה וְשָׁמַר אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ, מִשּׁוּם כָּךְ זָכָה שֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ מְלָכִים שַׁלִּיטִים עַל כָּל שְׁאָר הַמְּלָכִים, וְהַמָּלֵךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁנִּקְרָא בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

פָּתַח אַחֵר וְאָמַר, כְּתוּב (תהלים כז) **אִם תַּחֲנֶה עָלַי מַחֲנֶה וְגוֹ'. כָּךְ שָׁנִינוּ, בְּוֹאת אֲנִי בוֹטֵחַ, מַה זֶּה בְּוֹאת? זוֹ אוֹת הַבְּרִית הַמְזֻמֶּנֶת תָּמִיד אֵצֶל אָדָם, וְנִרְמְזָה לְמַעְלָה. וּמְשׁוּם כָּךְ נֶאֱמַר בְּוֹאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְאֶת אוֹת הַבְּרִית, וְאֶת בְּרִיתִי, וְהַכֹּל בְּדַרְגָּה אַחַת. וְשָׁנִינוּ, זֶה וְזֹאת הֵם בְּדַרְגָּה אַחַת וְלֹא נִפְרָדִים. וְאִם תֹּאמַר, אִם כָּךְ, חֲרֵי שְׁאָר בְּנֵי הָאָדָם כָּךְ, לָמָּה דָּוִד בִּלְבַדּוֹ וְלֹא אַחֵר? אֶלָּא מְשׁוּם שֶׁהִיא אֲחוּזָה בּוֹ וְנִרְמְזָה בּוֹ, וְהִיא כֶּתֶר הַמַּלְכוּת.**

בֹּא רְאֵה, מְשׁוּם שֶׁאָת הַזֹּאת הַזּוֹ לֹא שָׁמַר אוֹתָהּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ כָּרָאוּי, הַמַּלְכוּת (דף צד ע"א) **הָעִבְרָה** מִמֶּנּוּ כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן. וְכָךְ לָמַדְנוּ, הַזֹּאת הַזּוֹ נִרְמְזָה בַּמַּלְכוּת שֶׁלְּמַעְלָה, וְנִרְמְזָה בִּירוּשָׁלַיִם, הַקְּרִיָּה הַקְּדוֹשָׁה. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה שֶׁדָּוִד עָבַר עָלֶיהָ, יָצָא קוֹל וְאָמַר: דָּוִד, בְּמַה שֶׁנִּקְשַׁרְתָּ תִּוָּתֵר. אוֹתָךְ טוֹרְדִים מִירוּשָׁלַיִם, וְהַמַּלְכוּת תּוּסַר מִמְּךָ. מִנַּיִן לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (שמואל-ב יג) **הִנְנִי מֵקִים עָלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתֶךָ.** מִבֵּיתְךָ בִּמְדֻיָּק. וְכָךְ הָיָה. בְּמַה שֶׁעָבַר עָלָיו

נֶעֱנַשׁ. וּמַה דָּוִד הַמֶּלֶךְ כָּךְ - שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

פָּתַח אַחֵר וְאָמַר, (תהים צד) **לוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי. לָמַדְנוּ, כַּמָּה זוֹכִים יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינָם יוֹרְדִים לַגֵּיהִנֹּם כְּמוֹ שְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, וְאֵין נִמְסָרִים בִּידֵי דוּמָה?** [אֶלָּא] **בָּאוֹת הַזּוֹ.**

שֶׁכָּךְ לָמַדְנוּ, בְּשָׁעָה שֶׁאָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כַּמָּה קְבוּצוֹת שֶׁל (מַלְאֲכֵי חַבָּלָה) **מְחַבְּלִים נִפְקָדִים עָלָיו. מְרִימִים עֵינַיִם וְרוֹאִים אֶת הָאוֹת הַזּוֹ, שֶׁהִיא בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, וְנִפְרָדִים מִמֶּנּוּ, וְאֵינוֹ נִתָּן בִּידֵי דוּמָה לָרֶדֶת לַגֵּיהִנֹּם. שֶׁכָּל מִי שֶׁנִּמְסָר בְּיָדוֹ, וַדַּאי יוֹרֵד לַגֵּיהִנֹּם. וּמֵהָאוֹת הַזּוֹ פּוֹחֲדִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְהַדִּינִים הָרָעִים אֵין שׁוֹלְטִים בּוֹ בָּאָדָם אִם הוּא זוֹכֶה לִשְׁמֹר אֶת הַבְּרִית הַזּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶאֱחָז בִּשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.**

כֵּיוָן שֶׁדָּוִד הַמֶּלֶךְ לֹא שָׁמַר אֶת אוֹת הַבְּרִית הַזּוֹ כָּרָאוּי, הָעִבְרָה מִמֶּנּוּ הַמַּלְכוּת, וְנִטְרַד

מִירוּשָׁלַיִם. מִיָּד פָּחַד, כִּי סָבַר שֶׁיּוֹרִידוּ אוֹתוֹ מִיָּד, וְיִמְסְרוּ אוֹתוֹ בְּיַד דּוּמָה וְיָמוּת בָּעוֹלָם הַהוּא, עַד שֶׁהִתְבַּשֵּׂר עָלָיו, שֶׁכָּתוּב (שמואל-ב ב) גַּם ה' הֶעֱבִיר חַטָּאתְךָ לֹא תָמוּת. בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה פָּתַח וְאָמַר, לוּלֵי ה' עֶזְרָתָה לִי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי.

פָּתַח אַחַר וְאָמַר, מַה זֶּה [שֶׁכָּתוּב] **שֶׁאָמַר דָּוִד** (שם טו) **וְהִרְאַנִי אֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ?** [מַהוּ וְהִרְאַנִי אֹתוֹ וְאַחַר כָּךְ וְאֶת נָוֵהוּ?] **מִי יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? אֶלָּא כָּךְ שָׁנִינוּ, בַּשָּׁעָה הַהִיא שֶׁגָּזַר עָלָיו אוֹתוֹ הָעָנָשׁ, וְדָוִד יָדַע שֶׁעַל שֶׁלֹּא שָׁמַר הָאוֹת הַזּוֹ בָּרָאוּי נֶעֱנָשׁ בָּזֶה, שֶׁהַכֹּל יַחַד אָחוּז, וְהַכֹּל נִרְמָז בָּאוֹת הַזּוֹ, וְלֹא נִקְרָא צַדִּיק מִי שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר אוֹתוֹ כָּרָאוּי - הָיָה מְבַקֵּשׁ בַּקָּשָׁתוֹ וְאוֹמֵר, וְהִרְאַנִי אֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ.**

מַה זֶּה אֹתוֹ? [הָאוֹת שֶׁלּוֹ, אוֹת הַבְּרִית, שֶׁהֲרֵי אוֹתוֹ שֶׁל הַקָּבָ"ה הָאוֹת שֶׁלּוֹ] **זוֹ אוֹת הַבְּרִית** [שֶׁלּוֹ] **הַקְּדוֹשָׁה, שֶׁהֲרֵי אֲנִי פּוֹחֵד שֶׁאָבְדָה מִמֶּנִּי. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשְּׁנֵי אֵלּוּ - הַמַּלְכוּת וִירוּשָׁלַיִם - אֲחוּזוֹת בָּזֶה. וּמִשּׁוּם כָּךְ

תְּלָה בְּבַקָּשָׁתוֹ אוֹתוֹ וְאֶת נָוֵהוּ, שֶׁתַּחֲזֹר הַמַּלְכוּת שֶׁל הָאוֹת הַזּוֹ לְמְקוֹמָהּ, וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

פָּתַח אַחֵר וְאָמַר, (איוב יט) **וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ. מַה** זֶּה **וּמִבְּשָׂרִי? הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת וּמִבַּעֲצָמִי! אֶלָּא מִבְּשָׂרִי מַמָּשׁ, וּמַה הִיא? שֶׁכָּתוּב** (ירמיה יא) **וּבְשַׂר קֹדֶשׁ יַעַבְרוּ מֵעָלַיִךְ, וְכָתוּב** (בראשית יז) **וְהָיְתָה בְרִיתִי בִּבְשַׂרְכֶם. שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּכָל וְמַן שֶׁנִּרְשָׁם אָדָם בָּרְשָׁם הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאוֹת הַזּוֹ, מִמָּנָּה רוֹאֶה אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִמֶּנּוּ מַמָּשׁ, וְהַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה נֶאֱחֶזֶת בּוֹ.**

וְאִם לֹא זוֹכֶה, שֶׁאֵינוֹ שׁוֹמֵר אֶת הָאוֹת הַזּוֹ, מַה כָּתוּב? (איוב ד) **מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ, שֶׁהַרֵי הָרְשָׁם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא נִשְׁמָר. וְאִם זוֹכֶה וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ, אֵין הַשְּׁכִינָה נִפְרֶדֶת מִמֶּנּוּ. מָתַי מִתְקַיֵּם בּוֹ? כַּאֲשֶׁר הוּא נִשָּׂא, וְהָאוֹת הַזּוֹ נִכְנֶסֶת לְמְקוֹמָהּ** [שֶׁשָּׁנִינוּ, מָה הַטַּעַם וָא"ו ה"א הוֹלְכוֹת יַחַד? אֶלָּא אַחַת זָכָר וְאַחַת נְקֵבָה]**. מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד, וְנִקְרָא שֵׁם אֶחָד, אָז שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן. בְּאֵיזֶה מָקוֹם שׁוֹרָה? בְּצַד**

הַזָּכָר. וּמִי הַחֶסֶד? חֶסֶ"ד אֵ"ל שֶׁבָּא וְיוֹצֵא מֵהַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה וּמִתְעַטֵּר בַּזָּכָר. וּמִשּׁוּם כָּךְ נִתְבַּשְּׂמֶת הַנְּקֵבָה. [נ"א שֶׁשָּׁנִינוּ, הַסּוֹד שֶׁל וָי"ו הֵ"א הוֹלְכִים יַחַד כְּמוֹ שָׁזָּכָר וּנְקֵבָה מִשְׁתַּתְּפִים יַחַד וְהֵם אֶחָד, אָז שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם הַחֶסֶד הָעֶלְיוֹן, וּמִתְעַטֵּר בַּזָּכָר וְנִתְבַּשֶּׂמֶת הַנְּקֵבָה].

עוֹד שָׁנִינוּ, אֱלוֹהַּ כָּךְ הוּא. א"ל, אוֹר הַחָכְמָה. ו' זָכָר, ה' נְקֵבָה. כְּשֶׁמִּשְׁתַּתְּפִים יַחַד נִקְרָא אֱלוֹהַּ. וְהַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה מֵהַמָּקוֹם הַזֶּה נֶאֱחָזֶת, וְהַכֹּל תָּלוּי בָּאוֹת הַזּוֹ, וְעַל כֵּן כָּתוּב וּמִבְּשָׂרִי אֶחֱזֶה אֱלוֹהַּ. זוֹ הִיא שְׁלֵמוּת הַכֹּל, מִבְּשָׂרִי מַמָּשׁ, מֵהָאוֹת הַזּוֹ מַמָּשׁ. וְעַל כֵּן אַשְׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים שֶׁאֲחוּזִים בַּקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַשְׁרֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כָּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' וְגו', וּמִשּׁוּם כָּךְ חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וּמַה בְּכָל כָּךְ אַתֶּם חֲכָמִים, וְאַתֶּם יוֹשְׁבִים כָּאן? אָמְרוּ לוֹ, אִם הַצִּפֳּרִים יַעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָם, (דף צד ע"ב) לֹא יוֹדְעִים לְאָן טָסוֹת. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב

(משלי כז) כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ.

וְהַמָּקוֹם הַזֶּה זְכָה אוֹתָנוּ לַתּוֹרָה, וְהַדֶּרֶךְ הַזּוֹ שֶׁלָּנוּ. בְּכָל לַיְלָה, חֲצִי אָנוּ יְשֵׁנִים, וַחֲצִי אָנוּ עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. וּכְשֶׁאָנוּ עוֹמְדִים בַּבֹּקֶר, רֵיחוֹת הַשָּׂדֶה וְנַהֲרוֹת מַיִם מְאִירִים לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְהִיא מִתְיַשֶּׁבֶת בְּלִבֵּנוּ. וְאֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה חֲרֵי דָּנוּ אוֹתוֹ לְמַעְלָה פַּעַם אַחַת, וְכַמָּה שָׂרֵי מָגִנִּים הִסְתַּלְקוּ בְּאוֹתוֹ הַדִּין עַל עָנְשׁ הַתּוֹרָה, וְאָז הַהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁלָּנוּ יוֹמָם וָלַיְלָה הִיא בַּתּוֹרָה, וְהַמָּקוֹם הַזֶּה מְסַיֵּעַ לָנוּ, וּמִי שֶׁנִּפְרָד מִכָּאן, כְּמִי שֶׁנִּפְרָד מֵחַיֵּי הָעוֹלָם.

חֲרִים יָדוֹ רַבִּי אַבָּא וּבֵרַךְ אוֹתָם. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם. אַחַר שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם, אָמְרוּ לְאוֹתָם הַתִּינוֹקוֹת שֶׁלִּפְנֵיהֶם: צְאוּ וּרְאוּ אִם הֵאִיר הַיּוֹם, וְכָל אֶחָד יֹאמַר דָּבָר חָדָשׁ בַּתּוֹרָה לָאִישׁ הַגָּדוֹל הַזֶּה. יָצְאוּ וְרָאוּ שֶׁהֵאִיר הַיּוֹם. אָמַר אֶחָד מֵהֶם, מְזֻמָּנֶת בַּיּוֹם הַזֶּה אֵשׁ מִלְמַעְלָה. אָמַר אַחֵר, וּבַבַּיִת

הַזֶּה. אָמַר אַחֵר, זָכֵן אֶחָד כָּאן שֶׁעָתִיד בַּיּוֹם הַזֶּה לְהִשָּׁרֵף בָּאֵשׁ הַזּוֹ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ.

תָּמַה וְלֹא יָכֹל לְדַבֵּר. אָמַר, עֵשָׂו הַמַּלְכוּת נִתְפָּס בָּאָרֶץ. וְכָךְ הָיָה, שֶׁהַיּוֹם הַהוּא רָאוּ הַחֲבֵרִים אֶת פְּנֵי הַשְּׁכִינָה וְהֶחְקִפוּ בְּאֵשׁ, וְרַבִּי אַבָּא לָהֲטוּ פָּנָיו כָּאֵשׁ מִשְּׁמְחַת הַתּוֹרָה.

שָׁנִינוּ, כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יָצְאוּ כֻּלָּם מִן הַבַּיִת, וְהַבַּיִת נִקְשַׁר בְּעָשָׁן, וְהָיוּ מְחַדְּשִׁים דְּבָרִים בְּתוֹכָם כְּאִלּוּ קִבְּלוּ הַיּוֹם הַהוּא תּוֹרָה מֵהַר סִינַי. אַחַר שֶׁהִסְתַּלְּקוּ, לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אִם הוּא יוֹם וְאִם לַיְלָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּעוֹדֵנוּ עוֹמְדִים, יֹאמַר כָּל אֶחָד מֵעִמָּנוּ דָּבָר חָדָשׁ שֶׁל חָכְמָה לִקְשׁוֹר חֶסֶד לְבַעַל הַבַּיִת, בַּעַל הַהִלּוּלָא.

פָּתַח אֶחָד וְאָמַר, (תהלים סה) **אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ וְגוֹ'. בַּתְּחִלָּה חֲצֵרֶיךָ, לְאַחַר מִכֵּן בֵּיתֶךָ, וּלְאַחַר מִכֵּן הֵיכָלֶךָ. זֶה פְּנִימִי מִזֶּה, וְזֶה** [נ"א לְתוֹךְ] **לְמַעְלָה מִזֶּה. יִשְׂכֹּן חֲצֵרֶיךָ בַּתְּחִלָּה, כְּמוֹ**

שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ.

נִשְׁבָּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ לְאַחַר מִכֵּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כד) בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת. לֹא כָתוּב הַחָכְמָה יִבְנֶה בַּיִת. שֶׁאִם הָיָה כָּתוּב כָּךְ, מַשְׁמָע שֶׁחָכְמָה נִקְרֵאת בַּיִת. אֶלָּא כָּתוּב בְּחָכְמָה יִבָּנֶה בָּיִת, הַיְנוּ מַה שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן וְגוֹ'.

קָדוֹשׁ הַיְכָלֶךָ לְאַחַר זֶה הוּא שְׁלֵמוּת הַכֹּל. שֶׁכָּךְ שָׁנִינוּ, מַה זֶּה הֵיכָל? כְּלוֹמַר ה"י כ"ל, זֶה וָזֶה, וְהַכֹּל נִשְׁלָם יַחַד. מַה מּוֹכִיחַ רֹאשׁ הַכָּתוּב שֶׁכָּתוּב אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ? זֶה מִי שֶׁמַּקְרִיב אֶת בְּנוֹ קָרְבָּן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּקָּרְבָּן הַהוּא, וּמִתְרַצֶּה בּוֹ וּמְקָרֵב אוֹתוֹ, וְשָׁם אֶת מְדוֹרוֹ בִּשְׁנֵי חֲדָרִים, וְאוֹחֵז אֶת זֶה וְאֶת זֶה, שֶׁאוֹתָם הַשְּׁנַיִם נִקְשָׁרוּ יַחַד, שֶׁכָּתוּב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ, וַדַּאי שְׁנֵי חֲצֵרֶיךָ.

מְשׁוּם כָּךְ הַחֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים, זְקֵנֵינוּ שֶׁל כָּאן, כְּשֶׁמַּקְרִיבִים אֶת בְּנֵיהֶם לַקָּרְבָּן הַוֵּה, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ. אוֹתָם שֶׁעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם אוֹמְרִים: נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדוֹשׁ הֵיכָלֶךָ. אַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַכְנִיסוֹ בִּבְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. וְאוֹתָם שֶׁעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם אוֹמְרִים: כְּשֵׁם שֶׁהִכְנַסְתּוֹ לַבְּרִית וְכוּ'. וְשָׁנִינוּ, בַּתְּחִלָּה יְבַקֵּשׁ אָדָם רַחֲמִים עָלָיו, וְאַחַר כָּךְ עַל הָאַחֵר, שֶׁכָּתוּב (ויקרא טז) וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ - בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ - וּבְעַד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל. וְאָנוּ לָקַחְנוּ אֶת הַדֶּרֶךְ הַזּוֹ, וְכָךְ יָפֶה וְרָאוּי לְפָנֵינוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וַדַּאי כָּךְ הוּא וְנָאֶה הַדָּבָר. וּמִי שֶׁלֹּא אוֹמֵר כָּךְ, הוּא מוֹצִיא אֶת עַצְמוֹ מֵעֲשָׂרָה חֻפּוֹת שֶׁעָתִיד לַעֲשׂוֹת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַצַּדִּיקִים בָּעוֹלָם הַבָּא. וְכֻלָּם נִקְשָׁרִים בָּזֶה. וּמְשׁוּם כָּךְ עֲשָׂרָה דְּבָרִים שֶׁל הֶאֱמוּנָה יֵשׁ בַּפָּסוּק הַוֵּה אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב וְגוֹ', וּמִכָּל דָּבָר וְדָבָר נַעֲשֵׂית חֻפָּה אַחַת מִמֶּנָּה. אַשְׁרֵי חֶלְקְכֶם בָּעוֹלָם הַוֵּה

וּבָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁחֲרֵי הַתּוֹרָה נִקְשֶׁרֶת בִּלְבַבְכֶם כְּאִלּוּ עֲמַדְתֶּם (דף צה ע"א) בְּגוּפְכֶם בְּהַר סִינַי בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְּנָה תוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל.

פָּתַח אַחֵר וְאָמַר, (שמות כ) מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ וְגוֹ'. שָׁנִינוּ, כָּל מִי שֶׁמַּקְרִיב אֶת בְּנוֹ לַקָּרְבָּן הַזֶּה, כְּאִלּוּ הִקְרִיב אֶת כָּל הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּכְאִלּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ שָׁלֵם לְפָנָיו. מִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ לְסַדֵּר מִזְבֵּחַ עִם כְּלִי אֶחָד מָלֵא עָפָר לָמוּל עָלָיו אֶת הַבְּרִית הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וְנֶחְשָׁב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּאִלּוּ זָבַח עָלָיו עוֹלוֹת וְקָרְבָּנוֹת, צֹאן וּבָקָר.

וְנוֹחַ לוֹ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, שֶׁכָּתוּב וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ וְגוֹ'. בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי. מַהוּ אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי? [אֶת] זוֹ הַמִּילָה, שֶׁכָּתוּב בָּהּ (תהלים כה) סוֹד ה' לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם. מִזְבַּח הָאֲדָמָה הַזֶּה וַדַּאי כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ, מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? וְאִם מִזְבַּח אֲדָמָה

תַּעֲשֶׂה לִי. רָמְזוּ לַגֵּר כַּאֲשֶׁר מִתְגַּיֵּר, שֶׁהֵם מֵעַם קְשֵׁה עֹרֶף וּקְשֵׁה לֵב. וְזֶה נִקְרָא מִזְבַּח אֲבָנִים.

לֹא תִּבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית, מַה זֶּה? שֶׁצָּרִיךְ לְהַכְנִיסוֹ לַעֲבוֹדַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, [כְּדֵי] וְלֹא יָמוּל אוֹתוֹ, עַד שֶׁיִּשְׂבַּח עֲבוֹדָה הָאַחֶרֶת שֶׁעָבַד עַד עַתָּה, וְיָסִיר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ קְשִׁי הַלֵּב. וְאִם נִמּוֹל וְלֹא הוּסַר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ קְשִׁי הַלֵּב לְהִכָּנֵם לַעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הֲרֵי הוּא כְּפֶסֶל הָאֶבֶן הַזֶּה שֶׁגּוֹזְרִים אוֹתוֹ מֵהַצַּד הַזֶּה וּמִן הַצַּד הַזֶּה, וְנִשְׁאָר אֶבֶן כְּבָרִאשׁוֹנָה. מְשׁוּם כָּךְ לֹא תִּבְנֶה אֶתְהֶן גָּזִית. שֶׁאִם הוּא נִשְׁאָר בְּקַשְׁיוּתוֹ - כִּי חַרְבְּךָ הֵנַפְתָּ עָלֶיהָ וַתְּחַלְּלֶהָ. כְּלוֹמַר, אוֹתָהּ הַמִּילָה שֶׁנִּמּוֹל אֵינָהּ מוֹעִילָה לוֹ.

מְשׁוּם כָּךְ, אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁמַּקְרִיב אֶת הַקָּרְבָּן הַזֶּה בְּשִׂמְחָה וּבְרָצוֹן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְצָרִיךְ לִשְׂמֹחַ בַּחֵלֶק הַזֶּה כָּל הַיּוֹם [הַהוּא], שֶׁכָּתוּב (שם ח) וְיִשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי בָךְ

לְעוֹלָם יְרַנְּנוּ וְתָסֵךְ עֲלֵימוֹ וְיַעְלְצוּ בְךָ אֹהֲבֵי שְׁמֶךָ.

פָּתַח אַחֵר וְאָמַר, (בראשית יז) **וַיְהִי אַבְרָם בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים וַיֵּרָא ה' וְגוֹ', אֲנִי אֵל שַׁדַּי הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְגוֹ'. בַּפְּסוּק הַזֶּה יֵשׁ לְעַיֵּן בּוֹ, וְקָשֶׁה כִּכְמָּה דְרָכִים. וְכִי עַד עַתָּה לֹא הִתְגַּלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם אֶלָּא** [עד] **כָּעֵת, כְּשֶׁהִגִּיעַ לַיָּמִים הָאֵלֶּה, וַיֵּרָא ה' אֵלָיו וְלֹא קֹדֶם? וַהֲרֵי כָּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם. וַה' אָמַר אֶל אַבְרָם. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדוֹעַ תֵּדַע וְגוֹ', וְכָעֵת מוֹנָה אֶת חֶשְׁבּוֹן הַיָּמִים, וּכְשֶׁמּוֹנָה אוֹתָם, כָּתוּב וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם, נִשְׁמָע שֶׁעַד עַתָּה לֹא הִתְגַּלָּה עָלָיו! וְעוֹד, שֶׁכָּתוּב בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה וְתֵשַׁע שָׁנִים. בַּתְּחִלָּה שָׁנָה, וְאַחַר כָּךְ שָׁנִים!.**

אֶלָּא כָּךְ שָׁנִינוּ, כָּל אוֹתָם הַיָּמִים לֹא כָּתוּב וַיֵּרָא. מָה הַטַּעַם? אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁהָיָה אָטוּם וְסָתוּם, [בָּךְ] **לֹא הִתְגַּלָּה עָלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּרָאוּי. כְּעֵת הִתְגַּלָּה אֵלָיו, שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא.**

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁרָצָה לְגַלּוֹת בּוֹ הָאוֹת הַזּוֹ, הַכֶּתֶר הַקָּדוֹשׁ.

וְעוֹד, כְּשֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ זֶרַע קָדוֹשׁ, וְקָדוֹשׁ לֹא יִהְיֶה כְּשֶׁעֲדַיִן הוּא בְּבָשָׂר אָטוּם, אֶלָּא אָמַר, כְּעֵת שֶׁהוּא בֶּן תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע שָׁנִים וְלִזְמַן קָרוֹב הוּא שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע קָדוֹשׁ, שֶׁיִּהְיֶה הוּא קָדוֹשׁ בַּהַתְחָלָה, וְאַחַר כָּךְ יֵצֵא מִמֶּנּוּ זֶרַע קָדוֹשׁ. מִשּׁוּם כָּךְ מָנָה אֶת יָמָיו בָּזֶה, וְלֹא בְּכָל הַזְּמַנִּים הַלָּלוּ שֶׁבַּהַתְחָלָה. עוֹד, תִּשְׁעִים שָׁנָה - שֶׁכָּל יָמָיו הָרִאשׁוֹנִים לֹא הָיוּ שָׁנִים, אֶלָּא כְּשָׁנָה אַחַת, שֶׁלֹּא הָיוּ יָמָיו יָמִים. עַכְשָׁו שֶׁהִגִּיעַ לָזֶה, הֵם שָׁנִים וְלֹא שָׁנָה.

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שַׁדַּי. מַה מַּשְׁמִיעַ שֶׁעַד עַכְשָׁו לֹא אָמַר אֲנִי אֵל שַׁדַּי? אֶלָּא כָּךְ שָׁנִינוּ, עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁאֵינָם קְדוֹשִׁים לְמַטָּה, וְכָל אוֹתָם שֶׁלֹּא נִמּוֹלִים, נִטְמָאִים בָּהֶם.

וּרְשׁוּמִים בָּהֶם. וּמָה הָרְשׁוּם שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם? שֶׁנִּרְאָה בָּהֶם שי"ן דָּל"ת וְלֹא יוֹתֵר, וּמְשׁוּם כָּךְ נִטְמָאִים בָּהֶם וְנִדְבָּקִים בָּהֶם. אַחַר שֶׁנִּמּוֹלִים יוֹצְאִים מֵאֵלּוּ, וְנִכְנָסִים לְכַנְפֵי הַשְּׁכִינָה, וּמִתְגַּלֶּה בָּהֶם יו"ד, הָרְשָׁם הַקָּדוֹשׁ, אוֹת הַבְּרִית הַשָּׁלֵם, (דף צה ע"ב) וְנִרְשָׁם בָּהֶם שַׁדַּ"י, וְנִשְׁלָמִים בְּקִיּוּם שָׁלֵם, וְעַל כֵּן כָּתוּב בָּזֶה אֲנִי אֵל שַׁדָּי.

הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָּמִים. שָׁלֵם. שֶׁכָּעֵת אוֹת חֲסֵרָה בָּרְשָׁם שֶׁל שִׁי"ן וְדָל"ת. מוֹל אֶת עָרְלַתְכֶם, וֶהְיֵה שָׁלֵם בָּרְשָׁם שֶׁל יו"ד. וּמִי שֶׁהוּא בָּרְשָׁם הַזֶּה, רָאוּי לְהִתְבָּרֵךְ בַּשֵּׁם הַזֶּה, שֶׁכָּתוּב (בראשית כח) וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אוֹתְךָ.

מַה זֶּה אֵל שַׁדַּי? הַהוּא שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצְאוֹת הַבְּרָכוֹת, הוּא שֶׁשּׁוֹלֵט עַל כָּל הַכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַכֹּל פּוֹחֲדִים מִיִּרְאָתוֹ וּמִזַּעֲזוּעִים. מִשּׁוּם כָּךְ, מִי שֶׁנִּמּוֹל, כָּל אוֹתָם שֶׁאֵינָם קְדוֹשִׁים מִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ וְלֹא שׁוֹלְטִים בּוֹ, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹרֵד

לַגַּיְהִנֹּם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'.

[כָּל אוֹתָם שֶׁנִּמּוֹלוּ נִקְרָאִים צַדִּיקִים, וּמִשּׁוּם כָּךְ לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ, שֶׁאֵין יוֹרֵשׁ אֶת הָאָרֶץ הַזּוֹ אֶלָּא הַהוּא שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק. אַף כָּךְ, וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ וְגוֹ']

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַשְׁרֵיכֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא, אַשְׁרֵי חֶלְקִי שֶׁבָּאתִי לִשְׁמֹעַ אֶת הַדְּבָרִים הַלָּלוּ מִפִּיכֶם. כֻּלְּכֶם קְדוֹשִׁים, כֻּלְּכֶם בְּנֵי הֶאֱלוֹהַ הַקָּדוֹשׁ. עֲלֵיכֶם כָּתוּב (שם מד) זֶה יֹאמַר לַה' אֲנִי וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם יַעֲקֹב וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַה' וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה. כָּל אֶחָד מִכֶּם אָחוּז וְקָשׁוּר בַּמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן, וְאַתֶּם גְּדוֹלִים מְמֻנִּים מָגִנִּים מֵאוֹתָהּ הָאָרֶץ שֶׁנִּקְרֵאת אֶרֶץ הַחַיִּים, שֶׁגְּדוֹלֶיהָ אוֹכְלִים מִן הַמָּן שֶׁל הַטַּל הַקָּדוֹשׁ.

פְּתַח אַחֵר וְאָמַר, (קהלת י) אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכֵלוּ. וְכָתוּב (שם) אֵי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכֵלוּ. הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ קָשִׁים הֲדָדִית, וְלֹא קָשִׁים. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב אַשְׁרֶיךָ אֶרֶץ - זוֹ הָאָרֶץ שֶׁלְּמַעְלָה

שֶׁשּׁוֹלֶטֶת עַל כָּל אוֹתָם הַחַיִּים שֶׁלְּמַעְלָה, וּמְשׁוּם כָּךְ נִקְרֵאת אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעָלֶיהָ כָּתוּב (דברים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד. וְכָתוּב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ. לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ, בִּמְדֻיָּק. וְכָל כָּךְ לָמָּה? מְשׁוּם שֶׁכָּתוּב שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים, וְזֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ד) בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל.

בֶּן חוֹרִים, מַה זֶּה בֶּן חוֹרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם, וְכָתוּב וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ, שֶׁחֲרֵי כָּל הַחֵרוּת בָּאָה מִן הַיּוֹבֵל, וּמְשׁוּם כָּךְ בֶּן חוֹרִין. וְאִם תֹּאמַר, בֶּן חוֹרִין, וְלֹא כָתוּב בֶּן חֵרוּת - כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי. בֶּן חֵרוּת הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת!

אֶלָּא בְּמִשְׁנָתֵנוּ הַפְּתוּמָה לָמַדְנוּ, כְּשֶׁמִּתְחַבְּרוֹת יו"ד בְּה', אָז כָּתוּב וְנָהָר יֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. וְאַל תֹּאמַר כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים, אֶלָּא וַדַּאי מִתְחַבְּרִים, וּמְשׁוּם כָּךְ כָּתוּב בֶּן חוֹרִים. וְעַל

כֵּן אַשְׁרֵיךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ בֶּן חוֹרִים, וְשָׂרַיִךְ בָּעֵת יֹאכְלוּ - בְּשִׂמְחָה, בִּשְׁלֵמוּת וּבְרָצוֹן.

אַי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נַעַר - זוֹ הָאָרֶץ שֶׁלְּמַטָּה. שֶׁלָּמַדְנוּ, כָּל שְׁאָר אַרְצוֹת שְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, נִתְּנוּ לִגְדוֹלִים מָגִנִּים שֶׁמְּמֻנִּים עֲלֵיהֶם. וּמֵעַל לְכֻלָּם הַהוּא שֶׁכָּתוּב בּוֹ (תהלים לז) נַעַר הָיִיתִי גַּם זָקַנְתִּי. וְלָמַדְנוּ, הַפָּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְעַל כֵּן כָּתוּב אַי לָךְ אֶרֶץ שֶׁמַּלְכֵּךְ נָעַר. אוֹי לָעוֹלָם שֶׁיּוֹנֵק מֵהַצַּד הַזֶּה. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת, יוֹנְקִים כְּמִי שֶׁיּוֹנֵק מֵרָשׁוּת אַחֶרֶת.

וְשָׂרַיִךְ בַּבֹּקֶר יֹאכְלוּ - וְלֹא בְּכָל הַיּוֹם. בַּבֹּקֶר - וְלֹא בִּזְמַן אַחֵר שֶׁל הַיּוֹם. שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהַחַמָּה זוֹרַחַת וּבָאִים וְסוֹגְדִים לַשֶּׁמֶשׁ, הָרִגְוָ תָּלוּי בָּעוֹלָם. בְּשָׁעַת הַמִּנְחָה הָרִגְוָ תָּלוּי בָּעוֹלָם. מִי גָּרַם אֶת זֶה? מִשּׁוּם שֶׁמַּלְכֵּךְ נַעַר, הַהוּא שֶׁנִּקְרָא נַעַר. וְאַתֶּם צַדִּיקֵי הָאֱמֶת, קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים, בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, אֵין יוֹנְקִים מִן הַצַּד הַזֶּה, אֶלָּא מֵאוֹתוֹ

הַמָּקוֹם הַקָּדוֹשׁ שֶׁלְּמַעְלָה. עֲלֵיכֶם כָּתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם.

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (ישעיה ה) **אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי** שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ וְגוֹ', וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וְגוֹ'. בַּפְּסוּקִים הַלָּלוּ יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן, לָמָּה כָּתוּב שִׁירָה? הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת תּוֹכָחָה! לִידִידִי? הָיָה צָרִיךְ לִהְיוֹת לְדוֹדִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שִׁירַת דּוֹדִי. כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי (דף צו ע"א) בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֶן? הִסְתַּכַּלְתִּי בְּכָל הַתּוֹרָה וְלֹא מָצָאתִי מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא בֶּן שָׁמֶן. אֶלָּא אֶת הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ בֵּאֲרוּ הַחֲבֵרִים בְּכַמָּה צוּרוֹת, וְהַכֹּל יָפֶה וְכָךְ זֶה. אֲבָל אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי - זֶה יִצְחָק, שֶׁהָיָה יָדִיד, וְנִקְרָא יָדִיד טֶרֶם שֶׁיָּצָא לָעוֹלָם.

לָמָּה יָדִיד? שֶׁשָּׁנִינוּ, אַהֲבָה רַבָּה הָיְתָה לַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא בּוֹ שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה טֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם אָבִיו, וְנִקְרָא שָׁלֵם, וְנוֹסְפָה לוֹ הֵ"א לְהַשְׁלִימוֹ, וְכֵן לְשָׂרָה הֲרֵי נִתְּנָה לָהּ הֵ"א הַזֹּאת. כָּאן יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן, ה' לְשָׂרָה זֶה יָפֶה, אֲבָל

לְאַבְרָהָם לָמָּה ה"א וְלֹא יו"ד? יו"ד הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב, שֶׁהֲרֵי הוּא הָיָה זָכָר. אֶלָּא סוֹד עֶלְיוֹן הָיָה [הוא] סָתוּם אֶצְלֵנוּ אַבְרָהָם עָלָה לְמַעְלָה, וְנָטַל סוֹד מֵה"א הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִיא הָעוֹלָם שֶׁל הַזָּכָר. ה"א הָעֶלְיוֹנָה וְה"א הַתַּחְתּוֹנָה, וּ תְּלוּיָה בַּזָּכָר וְוּ וַדַּאי בַּנְּקֵבָה. וּמְשׁוּם כָּךְ אַבְרָהָם עָלָה בַּה"א שֶׁלְּמַעְלָה, וְשָׂרָה יָרְדָה בַּה"א שֶׁלְּמַטָּה.

עוֹד, שֶׁכָּתוּב כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ, וְלָמַדְנוּ זַרְעֶךָ - זַרְעֶךָ מַמָּשׁ, שֶׁהָיָה מַתְחִיל לְהַכְנִים בַּבְּרִית הַזּוֹ. וּמִי שֶׁמַּתְחִיל לְהַכְנִים בַּבְּרִית הַזּוֹ - נִכְנָם. וּמְשׁוּם כָּךְ הַגֵּר שֶׁמִּתְגַּיֵּר נִקְרָא גֵּר צֶדֶק, מְשׁוּם שֶׁלֹּא בָּא מִגֶּזַע קָדוֹשׁ שֶׁנִּמּוֹלוּ. וְעַל כֵּן, מִי שֶׁנִּכְנָם בָּזֶה - שְׁמוֹ כָּזֶה: אַבְרָהָם. מְשׁוּם כָּךְ כָּתוּב בּוֹ כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ, זַרְעֶךָ מַמָּשׁ, וְנִמְסַר לוֹ ה"א. וְאִם לֹא נִמְסְרָה ה"א לְשָׂרָה, הָיָה לוֹ לְאַבְרָהָם לְהוֹלִיד לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁהַכֹּה הַזּוֹ מוֹלִידָה לְמַטָּה.

אַחַר שֶׁנִּמְסְרָה לְשָׂרָה הֵ"א, הִתְחַבְּרוּ שְׁתֵּי הֵהִי"ן יַחַד וְהוֹלִידוּ לְמַעְלָה, וּמַה שֶּׁיָּצָא מֵהֶם הוּא יו"ד. מְשׁוּם כָּךְ יו"ד אוֹת הָרֹאשׁ שֶׁל יִצְחָק, זָכָר. מִכָּאן מַתְחִיל הַזָּכָר לְהִתְפַּשֵּׁט, וְעַל כֵּן כָּתוּב (בראשית כא) כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע. בְּיִצְחָק וְלֹא בְּךָ. יִצְחָק הוֹלִיד לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב, וְיַעֲקֹב הִשְׁלִים הַכֹּל.

וְאִם תֹּאמַר, וְכִי אַבְרָהָם בָּזֶה נֶאֱחַז וְלֹא יוֹתֵר, וַהֲרֵי כָּתוּב חֶסֶד לְאַבְרָהָם? אֶלָּא חָלְקוּ כָּךְ הוּא, מְשׁוּם שֶׁעָשָׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי הָעוֹלָם. אֲבָל לְהוֹלִיד - כָּאן הוּא אָחוּז וּמִכָּאן מַתְחִיל, וְעַל כֵּן לֹא נִמּוֹל אַבְרָהָם אֶלָּא בֶּן תִּשְׁעִים וְתֵשַׁע שָׁנָה, וְסוֹד הַדָּבָר הֲרֵי יָדוּעַ, וּבֵאַרְנוּהוּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ.

וּמְשׁוּם כָּךְ יִצְחָק, הַדִּין הַקָּשֶׁה, יָצָא לֶאֱחֹז לְחֶלְקוֹ וּלְהוֹלִיד, וְנִקְרָא חֶסֶד, וְעַל כֵּן יַעֲקֹב הִשְׁלִים הַכֹּל מֵהַצַּד הַזֶּה וּמֵהַצַּד הַזֶּה. מִצַּד הָאֲחִיזָה אַבְרָהָם וְיִצְחָק לְחֶלְקָם לְמַעְלָה הִיא הַשְּׁלֵמוּת. מֵהַצַּד שֶׁנִּתַּן לָהֶם לְהוֹלִיד מִלְּמַטָּה

לְמַעְלָה הִיא שְׁלֵמוּת. וְעַל כֵּן כָּתוּב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר. בּוֹ נֶאֱחֲזוּ הַגְּוָנִים מִמַּעְלָה וּמִמַּטָּה.

וְעַל כֵּן כָּתוּב כָּאן שִׁירָה, שֶׁכָּתוּב (שם ה) אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי. שִׁירָה וַדַּאי. שֶׁזֶּה נִקְרָא לְהוֹלִיד זָכָר, שֶׁהֲרֵי נִקְרָא יָדִיד טָרֶם שֶׁיִּבָּא לָעוֹלָם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, [זֶה] אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה יא) מַה לִּידִידִי בְּבֵיתִי. וְאַבְרָהָם יָרַשׁ יְרֻשָּׁה שֶׁל נַחֲלַת הַחֵלֶק הַזֶּה. אֲבָל [עַל] מַה שֶּׁאָמַרְנוּ שֶׁזֶּה יִצְחָק - כָּךְ זֶה.

שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּקְרָא דּוֹדִי, שֶׁכָּתוּב (שיר ה) דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם. יְדִידִי - אוֹחֵז בְּדוֹדִי, זָכָר, וּמִמֶּנּוּ נִטַּע כֶּרֶם, שֶׁכָּתוּב כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי.

בְּקֶרֶן בֶּן שֶׁמֶן, מַה זֶּה בְּקֶרֶן בֶּן שֶׁמֶן? אֶלָּא בַּמֶּה יָצָא הַכֶּרֶם הַזֶּה וּבַמֶּה נִטַּע? חָזַר וְאָמַר בְּקֶרֶן, מַה זֶּה קֶרֶן? שֶׁכָּתוּב (יהושע ו) בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל.

בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל מַתְחִיל. וְהַקֶּרֶן הַזּוֹ אֲחוּזָה בְּאוֹתוֹ הַזָּכָר שֶׁנִּקְרָא בֶּן שָׁמֶן.

מַה זֶּה בֶּן שָׁמֶן? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בֶּן חוֹרִים, וּשְׁנֵיהֶם דָּבָר אֶחָד. שָׁמֶן, שֶׁמְּשָׁם שׁוֹפֵעַ שֶׁמֶן וּגְדֵלָה לְהַדְלִיק הַמְּאוֹרוֹת, וּמְשׁוּם כָּךְ בֶּן שָׁמֶן. וְהַשֶּׁמֶן וְהַמְּשָׁחָה הַלָּלוּ שׁוֹפְעִים וְיוֹצְאִים וּמַדְלִיקִים מְאוֹרוֹת, עַד שֶׁנּוֹטֵל אוֹתוֹ וְכוֹנֵם אוֹתוֹ הַקֶּרֶן הַזֶּה. וְזֶה נִקְרָא קֶרֶן הַיּוֹבֵל. מִשּׁוּם כָּךְ אֵין מְשִׁיחַת הַמַּלְכוּת אֶלָּא בְּקֶרֶן, וְעַל כֵּן נִמְשְׁכָה מַלְכוּת דָּוִד, שֶׁנִּמְשַׁח בְּקֶרֶן וְנֶאֱחַז בּוֹ.

וַיְעַוְּרֵהוּ וַיְסַלְּקֵהוּ - כַּטַּבַּעַת הַזּוֹ שֶׁמַּקִּיפָה אֶת כָּל הַצְּדָדִים. (דף צו ע"ב) וַיְסַקְּלֵהוּ - שֶׁהֵסִיר מִמֶּנּוּ וּמֵחָלְקוֹ אֶת כָּל אוֹתָם שָׂרִים גְּדוֹלִים, כָּל אוֹתָם הַמְּגִנִּים, כָּל אוֹתָם הַכְּתָרִים הַתַּחְתּוֹנִים. וְהוּא לָקַח לוֹ אֶת [הַקֶּרֶן] הַכֶּרֶם הַזֶּה לְחָלְקוֹ, שֶׁכָּתוּב (דברים לב) כִּי חֵלֶק ה' עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וַיִּטָּעֵהוּ שֹׂרֵק - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת. כֻּלּ"ה

כְּתוּב בְּהֵ"א. מִכָּאן הִתְחִיל אַבְרָהָם לְהוֹלִיד לְמַעְלָה, וּמִזֶּה יָצָא זֶרַע אֱמֶת. כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת וַדַּאי. הַיְנוּ שֶׁכָּתוּב כֹּה יִהְיֶה זַרְעֶךָ, וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד. אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁיָּרְשׁוּ אֶת הַיְרֻשָּׁה הַקְּדוֹשָׁה הַזּוֹ. סוֹף הַפָּסוּק (ישעיה ה) - וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ. מַה זֶּה מִגְדָּל? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יח) מִגְדַּל עֹז שֵׁם ה' בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב. בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וַדַּאי.

וְגַם יֶקֶב חָצֵב בּוֹ - זֶה הַשַּׁעַר שֶׁל הַצַּדִּיק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק. מַה מַּשְׁמִיעֵנוּ? שֶׁכָּל בֶּן יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּמּוֹל, נִכְנָס בִּשְׁנֵיהֶם וְזוֹכֶה לִשְׁנֵיהֶם. וּמִי שֶׁמַּקְרִיב אֶת בְּנוֹ לַקָּרְבָּן הַזֶּה, מַכְנִים אוֹתוֹ לַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְעַל הָאוֹת הַזּוֹ מִתְקַיְּמִים שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. וּבַעַל הַהִלּוּלָא הַזֶּה זָכָה לַכֹּל, לִרְאוֹת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פָּנִים בְּפָנִים בַּיּוֹם הַזֶּה.

אַשְׁרֵי חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ לַיּוֹם הַזֶּה, וְאַשְׁרֵי חֶלְקֵךְ עִמָּנוּ. וְהַבֵּן הַזֶּה שֶׁנּוֹלַד לְךָ, קָרָאנוּ עָלָיו (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְגוֹ', יְצַרְתִּיו אַף עֲשִׂיתִיו. וְכָתוּב (שם נד) וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי ה' וְגוֹ'. לְוּוּ אֶת רַבִּי אַבָּא שְׁלֹשָׁה מִילִין.

אָמְרוּ לוֹ, בַּעַל הַהִלּוּלָא הַזֶּה הַמְאֻחָר שֶׁלְּךָ זָכָה לְכָל זֶה מִשּׁוּם שֶׁקִּיֵּם אֶת קִיּוּם הַמִּצְוָה. אָמַר, מַה הִיא? אָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, אִשְׁתִּי, אֵשֶׁת אָחִי הָיְתָה, וְהוּא מֵת בְּלִי בָנִים, וְנָשָׂאתִי אוֹתָהּ, וְזֶה הַבֵּן הָרִאשׁוֹן שֶׁהָיָה לִי מִמֶּנָּה, וְקָרָאתִי לוֹ בְּשֵׁם אָחִי שֶׁנִּפְטַר. אָמַר לוֹ, מִכָּאן וָהָלְאָה קְרָא לוֹ אִידִי, וְזֶה הוּא אִידִי בַּר יַעֲקֹב. בֵּרַךְ אוֹתָם רַבִּי אַבָּא וְהָלַךְ לְדַרְכּוֹ.

כַּאֲשֶׁר בָּא, סִדֵּר הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אֶלְעָזָר, וּפָחַד לוֹמַר לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. יוֹם אֶחָד הָיָה לִפְנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּפֹּל אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתָּךְ? מַשְׁמָע שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִמּוֹל, הָיָה נוֹפֵל

עַל פָּנָיו וּמְדַבֵּר עִמּוֹ. אַחַר שֶׁנִּמּוֹל, עָמַד בְּקִיּוּמוֹ וְלֹא פָּחַד. אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתָּךְ, שֶׁמָּצָא אֶת עַצְמוֹ מָהוּל.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, אִם נוֹחַ לִפְנֵי מַר שֶׁאֹמַר לְפָנָיו מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמְּעֻלִּים שֶׁשָּׁמַעְתִּי בָּזֶה? אָמַר לוֹ, אֱמֹר. אָמַר לוֹ, אֲנִי פּוֹחֵד שֶׁלֹּא יֵעָנְשׁוּ עַל יָדִי. אָמַר לוֹ, חַס וְשָׁלוֹם, (תהלים קיב) מִשְׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבִּי בָּטוּחַ בַּה'. סַפֵּר לוֹ הַמַּעֲשֶׂה, וְסִדֵּר לְפָנָיו אֶת כָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים.

אָמַר לוֹ, וְכִי כָּל הַדְּבָרִים הַמְּעֻלִּים הַלָּלוּ הָיוּ טְמוּנִים אֶצְלְךָ וְלֹא אָמַרְתָּ אוֹתָם? גּוֹזְרַנִי עָלֶיךָ שֶׁכָּל שְׁלֹשִׁים הַיָּמִים הַלָּלוּ תִּלְמַד וְתִשְׁבַּח, וְלֹא כָּתוּב (משלי ג) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בִּהְיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת? וְכָךְ הָיָה. אָמַר, גּוֹזְרַנִי שֶׁבַּתּוֹרָה הַזּוֹ יִגְלוּ לְבָבֶל [וְיִגְלוּ בְּבָבֶל] בֵּין הַחֲבֵרִים.

חָלְשָׁה דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי אַבָּא. יוֹם אֶחָד רָאָה אוֹתוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, אָמַר לוֹ, דְּפוֹם לִבְּךָ מָצוּי בְּפָנֶיךָ. אָמַר לוֹ, לֹא עַל שֶׁלִּי הוּא, אֶלָּא עַל שֶׁלָּהֶם!

אָמַר לוֹ, חַס וְשָׁלוֹם שֶׁנֶּעֱנְשׁוּ, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהַדְּבָרִים הִתְגַּלּוּ בֵּינֵיהֶם כָּל כָּךְ. יִגְלוּ לְבֵין הַחֲבֵרִים, וְיִלְמְדוּ אוֹתָם הַדְּרָכִים, [וּמִתְמַהְמְהִים] וְיִתְכַּסּוּ הַדְּבָרִים בְּתוֹכָם, שֶׁחֲבֵרַי אֵין הַדְּבָרִים מִתְגַּלִּים אֶלָּא בֵּינֵינוּ, שֶׁחֲבֵרַי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִסְכִּים עִמָּנוּ, וְעַל יָדֵינוּ מִתְגַּלִּים הַדְּבָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּתוּב (ישעיה נח) אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וְגוֹ'. עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז עַל בָּנָיו וְיֹאמַר, אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד ה' יַאַסְפֶךָ.

כתיבת ביקורת

כתיבת ביקורת מקצועית ומפורטת על הספר – הצגת נקודות החוזק והחולשה של הספר, ניתוח הסגנון והתוכן, והערכה כללית של איכות הספר

עֶזְרִי מֵעִם הַשֵּׁם עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתֻרְגָּם בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְנֻקָּד

עַל חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה

מֵהַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבָּן שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי זיע"א

פָּרָשַׁת וַיֵּרָא

תַּרְגּוּם כָּל וְנֶחְמָד לְמַעַן יָרוּץ הַלּוֹמֵד בּוֹ

❖

יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי "מִפְעַל הַזֹּהַר הָעוֹלָמִי"
בעיה"ק בֵּית שֶׁמֶשׁ תובב"א
אֱלוּל תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי"
מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C\O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים
ולפרסם ספרי הזוהר היומי
בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,
לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,
לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת
מרת הינדע לאה , מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:
אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו
ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מהדורת יום הולדת

עם כיסוי לבלתי שביר – מיוחדת לחגיגות יום הולדת

שמח לשנים רבות לבעל היום הולדת,

פרשת וירא אליו

רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (שיר ב) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ, כְּשֶׁבָּרָא הַקָּבָ"ה אֶת הָעוֹלָם, נָתַן בָּאָרֶץ כָּל הַכֹּחַ שֶׁרָאוּי לָהּ, וְהַכֹּל הָיָה בָּאָרֶץ, וְלֹא הוֹצִיאָה פֵּרוֹת בָּעוֹלָם עַד שֶׁנִּבְרָא אָדָם. כֵּיוָן שֶׁנִּבְרָא אָדָם, הַכֹּל רָאוּי [ד"א לָצֵאת] בָּעוֹלָם, וְהָאָרֶץ גִּלְתָה אֶת פֵּרוֹתֶיהָ וְכֹחָהּ שֶׁנִּפְקְדוּ בָהּ.

כְּמוֹ זֶה הַשָּׁמַיִם לֹא נָתְנוּ כֹּחוֹת לָאָרֶץ עַד שֶׁבָּא אָדָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה. נִסְתַּתְּרוּ בָהּ כָּל אוֹתָם תּוֹלָדוֹת וְלֹא הִתְגַּלּוּ, וְהַשָּׁמַיִם הִתְעַכְּבוּ, שֶׁלֹּא הִמְטִירוּ עַל הָאָרֶץ מִשּׁוּם שֶׁאָדָם אַיִן, שֶׁלֹּא נִמְצָא וְלֹא נִבְרָא, וְהַכֹּל הִתְעַכֵּב בִּגְלָלוֹ. כֵּיוָן שֶׁנִּרְאָה

אָדָם, מִיָּד הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָּאָרֶץ, וְכָל הַכֹּחוֹת שֶׁנִּסְתְּרוּ, הִתְגַּלּוּ וְנִתְּנוּ בָהּ.

עֵת הַזְּמִיר הִגִּיעַ, שֶׁהִתְתַּקֵּן תִּקּוּן הַתִּשְׁבָּחוֹת לְזַמֵּר לִפְנֵי הַקָּבָ"ה מַה שֶּׁלֹּא נִמְצָא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא אָדָם. וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ, שֶׁחֲרֵי [זֶה] [כָּל] דָּבָר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא [ד"א שֶׁעָשָׂה] הַקָּבָ"ה שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּעוֹלָם עַד שֶׁנִּבְרָא אָדָם. כֵּיוָן שֶׁנִּמְצָא אָדָם, הַכֹּל נִמְצָא. (דף צז ע"ב)

אַחַר שֶׁחָטָא, הַכֹּל הִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם וְהִתְקַלְּלָה הָאָרֶץ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בַּעֲבוּרֶךָ וְגוֹ', וְכתוּב כִּי תַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה לֹא תֹסֵף תֵּת כֹּחָהּ לָךְ וְגוֹ', וְכָתוּב וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ.

בָּא נֹחַ וְתִקֵּן קַרְדֻּמִּים וּפְצִירוֹת בָּעוֹלָם. אַחַר כָּךְ, וַיָּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל בְּתוֹךְ אָהֳלֹה. בָּאוּ בְּנֵי הָעוֹלָם וְחָטְאוּ לִפְנֵי הַקָּבָ"ה, וְהִסְתַּלְּקוּ צִבְאוֹת הָאָרֶץ [שֶׁל הָעוֹלָם] כְּמִקֶּדֶם, וְהָיוּ עוֹמְדִים עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם.

כֵּיוָן שֶׁבָּא אַבְרָהָם [לְעוֹלָם], מִיָּד הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָּאָרֶץ, הִתְתַּקְּנוּ וְהִתְגַּלּוּ כָּל הַצְּבָאוֹת בָּאָרֶץ. עֵת הַזְּמִיר הִגִּיעַ, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּבָ"ה לָמוּל. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ אוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁבְּרִית נִמְצְאָה בּוֹ בְּאַבְרָהָם וְנִמּוֹל, אָז הִתְקַיֵּם בּוֹ כָּל הַפָּסוּק הַזֶּה, וְהִתְקַיֵּם הָעוֹלָם, וּדְבַר הַקָּבָ"ה הָיָה בְּהִתְגַּלּוּת בּוֹ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא אֵלָיו ה'.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח הַפָּסוּק הַזֶּה [בְּשָׁעָה] אַחַר שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם. שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִמּוֹל, לֹא דִּבֵּר עִמּוֹ אֶלָּא מִתּוֹךְ דַּרְגָּה תַּחְתּוֹנָה, וְהַדַּרְגּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת לֹא הָיוּ כַּיָּמוֹת עַל אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה. כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל, מִיָּד הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָּאָרֶץ. אֵלּוּ הַדַּרְגּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁהוֹצִיאָה וְהִתְקִינָה הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ. עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ - אֵלּוּ עַנְפֵי הָעֲרָלָה. וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ - זֶהוּ קוֹל שֶׁיּוֹצֵא מִתּוֹךְ (דף צח ע"א) אוֹתוֹ פְּנִימִי שֶׁל הַכֹּל, וְאוֹתוֹ קוֹל נִשְׁמַע, וְזֶה קוֹל שֶׁגּוֹזֵר דָּבָר לְדַבֵּר וְעוֹשֶׂה לָהּ שְׁלֵמוּת.

בא רְאֵה שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִמּוֹל אַבְרָהָם לֹא הָיְתָה עָלָיו אֶלָּא הַדַּרְגָּה הַזּוֹ כְּפִי שֶׁאָמַרְנוּ. כֵּיוָן [אַחַר] שֶׁנִּמּוֹל מַה כָּתוּב? וַיֵּרָא אֵלָיו ה'. לְמִי? שֶׁהֲרֵי לֹא כָתוּב וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם? שֶׁאִם לְאַבְרָם אָז מָה הַשֶּׁבַח כָּאן יוֹתֵר מִבַּהַתְחָלָה עַד שֶׁלֹּא נִמּוֹל שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא ה' אֶל אַבְרָם? אֶלָּא סוֹד נִסְתָּר הוּא. וַיֵּרָא אֵלָיו ה' - לְאוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁדִּבְּרָה עִמּוֹ, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִקֹּדֶם לָזֶה עַד שֶׁלֹּא נִמּוֹל. שֶׁכְּעֵת הִתְגַּלָּה הַקּוֹל וְהִתְחַבֵּר בַּדִּבּוּר כְּשֶׁדִּבֵּר עִמּוֹ. וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל. וְהוּא - וְלֹא גִּלָּה מִי. אֶלָּא כָּאן גִּלָּה אֶת הַחָכְמָה שֶׁכָּל הַדְּרָגוֹת שְׁרוּיוֹת עַל הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ אַחַר שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם.

בא רְאֵה, וַיֵּרָא אֵלָיו ה' - זֶהוּ הַסּוֹד שֶׁקּוֹל שֶׁנִּשְׁמַע שֶׁהִתְחַבֵּר בַּדִּבּוּר וּמִתְגַּלָּה בּוֹ. וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל - זֶהוּ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן שֶׁעָמַד לְהָאִיר עָלָיו. כְּחֹם הַיּוֹם, שֶׁהֲרֵי הוּאַר הַיָּמִין, הַדַּרְגָּה שֶׁאַבְרָהָם נִדְבַּק בּוֹ. דָּבָר אַחֵר כְּחֹם הַיּוֹם - בְּשָׁעָה שֶׁמִּתְקָרֶבֶת דַּרְגָּה לְדַרְגָּה בִּתְשׁוּקָה שֶׁל זֶה כְּנֶגֶד זֶה.

וַיֵּרָא אֵלָיו. אָמַר רַבִּי אַבָּא, עַד שֶׁלֹּא נִמּוֹל אַבְרָהָם, הָיָה אָטוּם. כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל, הַכֹּל הִתְגַּלָּה, וְשָׁרְתָה עָלָיו שְׁכִינָה בִּשְׁלֵמוּת כָּרָאוּי. **בֹּא** רְאֵה, וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל. וְהוּא - זֶהוּ הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן שֶׁשּׁוֹרָה עַל עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה. אֵימָתַי? כְּחֹם הַיּוֹם, בִּזְמַן שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ שֶׁל צַדִּיק אֶחָד לִשְׁרוֹת בּוֹ.

מֵיָּד - וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו. מִי הֵם שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים? אֵלּוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שֶׁעוֹמְדִים עַל הַדַּרְגָּה הַזּוֹ, וּמֵהֶם הִיא (דף צט ע"א) יוֹנֶקֶת [יְסוֹד הָעוֹלָם] וְנִזּוֹנִית. וְאָז - וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם. שֶׁתְּשׁוּקַת הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ לְהִתְחַבֵּר בָּהֶם וְחֶדְוָתָהּ לְהִמָּשֵׁךְ אַחֲרֵיהֶם. וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה, לְהַתְקִין לָהֶם כִּסֵּא.

בֹּא רְאֵה, הַקָּבָ"ה עָשָׂה אֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָמוּד אֶחָד מֵהַכִּסֵּא הָעֶלְיוֹן כְּמוֹ הָאָבוֹת. וְאַף עַל גַּב שֶׁהוּא כִּסֵּא אֱלֹהִים, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁמִּתְחַבֵּר בָּהֶם הוּא עָמוּד אֶחָד לְהִתְתַּקֵּן בַּכִּסֵּא הָעֶלְיוֹן, וּלְכָךְ נָטַל אֶת

הַמַּלְכוּת בְּחֶבְרוֹן דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁבַע שָׁנִים לְהִתְחַבֵּר בָּהֶם, וַהֲרֵי נֶאֱמַר.

תּוֹסֶפְתָּא

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא. לָמָּה בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר? אֶלָּא מְשׁוּם שֶׁנָּתַן לוֹ עֵצָה עַל בְּרִית הַמִּילָה שֶׁלּוֹ. בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּבָ"ה לְאַבְרָהָם לְהִמּוֹל, הָלַךְ אַבְרָהָם לְהִתָּלֵךְ עִם חֲבֵרָיו. אָמַר לוֹ עָנֵר: אַתָּה בֶּן תִּשְׁעִים שָׁנָה, וְאַתָּה מֵעִיק לְעַצְמְךָ?

אָמַר לוֹ מַמְרֵא: הֲזָכַרְתָּ אֶת הַיּוֹם שֶׁזָּרְקוּ אוֹתְךָ הַכַּשְׂדִּים לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ, וְאוֹתוֹ רָעָב שֶׁעָבַר עַל הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית יג) וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיְמָה, וְאוֹתָם מְלָכִים שֶׁרָדְפוּ אַחֲרֵיהֶם וְהִכִּיתָ אוֹתָם, וְהַקָּבָ"ה הִצִּיל אוֹתְךָ מֵהַכֹּל וְלֹא יָכֹל אִישׁ לַעֲשׂוֹת לְךָ רַע? קוּם וַעֲשֵׂה אֶת מִצְוַת רִבּוֹנְךָ! אָמַר לוֹ הַקָּבָ"ה: מַמְרֵא, אַתָּה נָתַתָּ לוֹ עֵצָה לְהִמּוֹל, חַיֶּיךָ אֵינִי מִתְגַּלֶּה עָלָיו אֶלָּא

בַּפַּלְטֵרִין שֶׁלְּךָ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא. (עַד כָּאן הַתּוֹסֶפְתָּא).

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם

רַבּוֹתֵינוּ פָּתְחוּ בַּפָּסוּק הַזֶּה, (שיר א) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שִׁמְךָ וְגוֹ'. שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, נְשָׁמָה זוֹ שֶׁל בֶּן הָאָדָם, בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלָה מֵהָאָרֶץ לָרָקִיעַ וְעוֹמֶדֶת בְּאוֹתוֹ זֹהַר עֶלְיוֹן שֶׁאָמַרְנוּ, הַקָּבָ"ה מְבַקֵּר אוֹתָהּ.

בֹּא תִּשְׁמַע, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, כָּל נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים, כֵּיוָן שֶׁעוֹמֶדֶת בִּמְקוֹם שְׁכִינַת הַכָּבוֹד, שֶׁרָאוּיָה לָשֶׁבֶת, הַקָּבָ"ה קוֹרֵא לָאָבוֹת וְאוֹמֵר לָהֶם: לְכוּ וּבַקְּרוּ אֶת פְּלוֹנִי הַצַּדִּיק שֶׁבָּא, וְהַקְדִּימוּ לוֹ שָׁלוֹם מִשָּׁמִי. וְהֵם אוֹמְרִים: רִבּוֹן הָעוֹלָם, לֹא רָאוּי לְאַבָּא לָלֶכֶת לִרְאוֹת אֶת הַבֵּן. הַבֵּן רָאוּי לִרְאוֹת וּלְהֵרָאוֹת וְלִדְרֹשׁ אֶת אָבִיו.

וְהוּא קוֹרֵא לְיַעֲקֹב וְאוֹמֵר לוֹ: אַתָּה שָׁהָיָה לְךָ צַעַר בָּנִים, לֵךְ וְקַבֵּל [לַמְּדוֹ] פְּנֵי פְּלוֹנִי הַצַּדִּיק שֶׁבָּא לְכָאן, וַאֲנִי אֵלֵךְ עִמְּךָ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים כד)

מְבַקְשֵׁי פָּנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה. לֹא נֶאֱמַר מְבַקֵּשׁ, אֶלָּא מְבַקְשֵׁי. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מֵרֹאשׁ הַפָּסוּק מַשְׁמָע, שֶׁכָּתוּב וְזֶה דּוֹר דֹּרְשָׁו וְגו׳.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי חִיָּיא (נ"א עֲקִיבָא), יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כִּסֵּא הַכָּבוֹד. וְכֵן תָּנָא דְבֵי אֵלִיָּהוּ, יַעֲקֹב אָבִינוּ הוּא כִּסֵּא בִּפְנֵי עַצְמוֹ, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב. בְּרִית כָּרַת הַקָּבָ"ה לְיַעֲקֹב לְבַדּוֹ יוֹתֵר מִכָּל אֲבוֹתָיו, שֶׁעָשָׂה לוֹ כִּסֵּא הַכָּבוֹד, פֶּרֶט מִן הָרִאשׁוֹן.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָיָה יוֹשֵׁב וְהָיָה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה. בָּא אֵלָיו רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר לוֹ, בַּמֶּה מַר עוֹסֵק? אָמַר לוֹ, בַּפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב (שמואל-א ב) וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם. מַהוּ כִּסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם? זֶה יַעֲקֹב אָבִינוּ שֶׁעָשָׂה לוֹ כִּסֵּא כָבוֹד לְבַדּוֹ לְקַבֵּל תּוֹרָה בְּעֵד נִשְׁמַת הַצַּדִּיק, וְהַקָּבָ"ה הוֹלֵךְ עִמּוֹ בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, וּכְשֶׁרוֹאָה הַנְּשָׁמָה אֶת כְּבוֹד הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁל שְׁכִינַת רְבוֹנוֹ, מְבָרֶכֶת וּמִשְׁתַּחֲוָה לִפְנֵי הַקָּבָ"ה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה׳.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, הַקָּבָ"ה עוֹמֵד עָלָיו, וְהַנְּשָׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת: ה' אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד וְגוֹ' כָּל הַפָּרָשָׁה, עַד הַסִּיּוּם שֶׁאוֹמֵר יִתַּמּוּ חַטָּאִים וְגוֹ'. וְעוֹד אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ עַל הַגּוּף שֶׁנִּשְׁאָר בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹמֶר (שם קג) בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה' וְכָל קְרָבַי וְגוֹ'.

וְהַקָּבָ"ה הוֹלֵךְ. מִנַּיִן לָנוּ זֶה? מֵהַפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא. זֶה יַעֲקֹב. מַה זֶּה מַמְרֵא? מִשּׁוּם שֶׁיָּרַשׁ מָאתַיִם עוֹלָמוֹת מֵעֵדֶן, וְהוּא כִּסֵּא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַמְרֵא בְּגִימַטְרִיָּא מָאתַיִם שְׁמוֹנִים וְאַחַת הָיָה. מָאתַיִם שֶׁל עֵדֶן, שֶׁכָּתוּב (שיר ח) וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ, וּשְׁמוֹנִים וְאַחַת שֶׁהוּא כִּסֵּא. וְלָכֵן נִקְרָא וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא מַמְרֵא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶּה בְּאֵלֹנֵי? רְצוֹנוֹ לוֹמַר חָזְקוֹ, וְהוּ שֶׁכָּתוּב אֲבִיר יַעֲקֹב. וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל, וְהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים טו) ה' מִי יָגוּר

בְּאָהֳלֶךָ וְגוֹ'. בְּחֹם הַיּוֹם, שֶׁכָּתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַבַּאי, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָלַךְ הַקָּבָ"ה, וּמְשׁוּם שֶׁשּׁוֹמְעִים הָאָבוֹת, אַבְרָהָם יִצְחָק, שֶׁהַקָּבָ"ה הוֹלֵךְ אֵלָיו, תּוֹבְעִים מִיַּעֲקֹב לָלֶכֶת עִמָּם וּלְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם, וְהֵם עוֹמְדִים עָלָיו, מִמַּה שֶׁכָּתוּב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו. שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים [שֶׁעוֹמְדִים] אֵלּוּ הָאָבוֹת, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, שֶׁעוֹמְדִים עָלָיו וְרָאוּ מַעֲשִׂים טוֹבִים [שֶׁעָשָׂה] שֶׁעוֹשִׂים. וַיַּרְא וַיָּרָץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּשְׁתַּחוּ אַרְצָה, מִשּׁוּם שֶׁרָאָה שְׁכִינַת הַכָּבוֹד עִמָּם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שיר א) עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ [אֵלּוּ הֵן הָאָבוֹת].

דָּבָר אַחֵר וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֹנֵי מַמְרֵא, רַבּוֹתֵינוּ פָּתְחוּ בַּפָּסוּק הַזֶּה בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם. שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בִּשְׁעַת פְּטִירָתוֹ שֶׁל אָדָם הוּא יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל, שֶׁהַנִּשְׁמָה מִתְפָּרֶדֶת מִן הַגּוּף. וְלֹא נִפְטָר אָדָם מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁרוֹאֶה אֶת

הַשְׁכִּינָה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי. וּבָאִים עִם הַשְׁכִּינָה שִׁלְשָׁה מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְקַבֵּל נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וְגוֹ'. כְּחֹם הַיּוֹם - זֶה יוֹם הַדִּין הַבּוֹעֵר כַּתַּנּוּר לְהַפְרִיד אֶת הַנְּשָׁמָה מִן הַגּוּף.

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, הַמְבַקְּרִים מַעֲשָׂיו מַה שֶּׁעָשָׂה, וְהוּא מוֹדָה עֲלֵיהֶם בְּפִיו. וְכֵיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה רוֹאָה כָּךְ, יוֹצֵאת מִן הַגּוּף עַד פֶּתַח בֵּית הַבְּלִיעָה, וְעוֹמֶדֶת שָׁם עַד שֶׁמִּתְוַדֶּה כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה הַגּוּף עִמָּהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאָז נִשְׂמַת הַצַּדִּיק הִיא שְׂמֵחָה בְּמַעֲשֶׂיהָ וּשְׂמֵחָה עַל פִּקָּדוֹנָהּ. שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל צַדִּיק מִתְאַוָּה אֵימָתַי תֵּצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא הֶבֶל כְּדֵי לְהִתְעַנֵּג בָּעוֹלָם הַבָּא.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, כְּשֶׁחָלָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל, אוֹתוֹ יוֹם עֶרֶב שַׁבָּת הָיָה, וְהוֹשִׁיב לִימִינוֹ אֶת חוּרְקָנוּם בְּנוֹ, וְהָיָה מְגַלֶּה לוֹ עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, וְהוּא לֹא הָיָה מְקַבֵּל דָּבָר בְּדַעְתּוֹ שֶׁחָשַׁב שֶׁמִּטָּרַף

בְּדַעְתּוֹ הָיָה. כֵּיוָן שֶׁרָאָה שֶׁדַּעַת אָבִיו מִתְיַשֶּׁבֶת עָלָיו, קִבֵּל מִמֶּנּוּ מֵאָה שְׁמוֹנִים וְתֵשַׁע סוּדוֹת עֶלְיוֹנִים.

כְּשֶׁהִגִּיעַ לְאַבְנֵי שַׁיִשׁ שֶׁמִּתְעָרְבִים בַּמַּיִם הָעֶלְיוֹנִים, בָּכָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּפָסַק לוֹמַר. אָמַר, עֲמֹד שָׁם בְּנִי. אָמַר לוֹ, אַבָּא, לָמָּה? אָמַר לוֹ, אֲנִי רוֹאֶה שֶׁאֲנִי מְמַהֵר לַחֲלֹף מִן הָעוֹלָם. אָמַר לוֹ, לֵךְ וֶאֱמֹר לְאִמְּךָ שֶׁתַּעֲלֶה אֶת הַתְּפִלִּין שֶׁלִּי לְמָקוֹם עֶלְיוֹן, וְאַחַר שֶׁאֶסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, וְאָבֹא לְכָאן כְּדֵי לְרְאוֹת אוֹתָם. לֹא תִבְכּוּ, שֶׁהֵם קְרוֹבִים עֶלְיוֹנִים וְלֹא תַחְתּוֹנִים, וְדַעַת בְּנֵי אָדָם לֹא מַשֶּׂגֶת אוֹתָם.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, נִכְנְסוּ חַכְמֵי הַדּוֹר לְבַקֵּר אוֹתָם, וְקִלֵּל אוֹתָם עַל שֶׁלֹּא בָאוּ לְשַׁמֵּשׁ אוֹתוֹ, שֶׁשָּׁנִינוּ, גְּדוֹלָה שִׁמּוּשָׁה יוֹתֵר מִלִּמּוּדָהּ. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ, עֲקִיבָא, עֲקִיבָא, לָמָּה לֹא בָאתָ לְשַׁמֵּשׁ אוֹתִי [שֶׁהֲרֵי בָּאָה הָעֵת לְהִצָּרֵף]? אָמַר לוֹ, רַבִּי, לֹא הָיָה לִי פְּנַאי. רָתַח וְאָמַר, אֶתְמַהּ עָלֶיךָ אִם

תָּמוּת מִיתַת עַצְמְךָ. קַלְלוֹ שֶׁמִּיתָתוֹ תִּהְיֶה קָשָׁה מִכֻּלָּם.

בָּכָה רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר לוֹ, רַבִּי, תְּלַמֵּד אוֹתִי תּוֹרָה. פָּתַח פִּיו רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה. בָּאָה אֵשׁ וְהִקִּיפָה אֶת שְׁנֵיהֶם. אָמְרוּ חֲכָמִים, נִשְׁמָע מִזֶּה שֶׁאֵין אָנוּ רְאוּיִים וּכְדָאִים לְכָךְ. יָצְאוּ לַפֶּתַח הַחִיצוֹן וְיָשְׁבוּ שָׁם. הָיָה מַה שֶּׁהָיָה, וְהָאֵשׁ הָלְכָה.

וְלִמֵּד בְּבַהֲרַת עַזָּה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת הֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת, וְלִמֵּד אוֹתוֹ מָאתַיִם וְשִׁשָּׁה עָשָׂר טְעָמִים שֶׁל פְּסוּקֵי שִׁיר הַשִּׁירִים, וְהָיוּ עֵינֵי רַבִּי עֲקִיבָא זוֹלְגוֹת דְּמָעוֹת, וְחָזְרָה הָאֵשׁ כְּבַתְּחִלָּה. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְפָסוּק (שיר ב) סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים כִּי חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי, לֹא יָכֹל רַבִּי עֲקִיבָא לִסְבֹּל, וְהֵרִים קוֹלוֹ בִּבְכִיָּה. וְהֵרִים קוֹלוֹ וְלֹא הָיָה מְדַבֵּר מִירְאַת הַשְּׁכִינָה שֶׁהָיְתָה שָׁם.

הוֹרָה לוֹ כָּל עֲמֻקּוֹת וְסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים שֶׁהָיוּ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, וְהִשְׁבִּיעוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא יְשַׁתֵּמֵשׁ

בְּשׁוּם פֶּסוּק מִמֶּנּוּ, כְּדֵי שֶׁהַקָּבָ"ה לֹא יַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם בִּגְלָלוֹ, וְלֹא רוֹצֶה לְפָנָיו שֶׁהַבְּרִיּוֹת יִשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ מֵרֹב הַקְּדֻשָּׁה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. אַחַר יָצָא רַבִּי עֲקִיבָא וּבָכָה, וְנִבְעוּ עֵינָיו מַיִם, וְהָיָה אוֹמֵר, וַי רַבִּי! וַי רַבִּי! שֶׁהָעוֹלָם נִשְׁאָר יָתוֹם מִמְּךָ. נִכְנְסוּ אֵלָיו כָּל שְׁאָר הַחֲכָמִים, וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, וְהֵשִׁיב לָהֶם.

הָיְתָה דְחוּקָה לוֹ [הַשָּׁעָה] לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. הוֹצִיא שְׁתֵּי זְרוֹעוֹתָיו וְשָׂם אוֹתָם עַל לִבּוֹ. פָּתַח וְאָמַר, אוֹי הָעוֹלָם, הָעוֹלָם הָעֶלְיוֹן חוֹזֵר לְהִתְכַּנֵּם וּלְהִגָּנֵז מִן הַתַּחְתּוֹן כָּל אוֹר וּמָאוֹר. אוֹי לָכֶם שְׁתֵּי זְרוֹעוֹת, אוֹי לָכֶם שְׁתֵּי תּוֹרוֹת שֶׁיִּהְיוּ נִשְׁכָּחִים הַיּוֹם הַזֶּה מִן הָעוֹלָם. שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל יְמֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָיְתָה הַשְּׁמוּעָה מְאִירָה מִפִּיו כַּיּוֹם שֶׁנִּתְּנָה בְּהַר סִינַי.

אָמַר, תּוֹרָה [לַמַּדְתִּי וּגְמָרָא] הֲבַנְתִּי וְחָכְמָה לָמַדְתִּי וְשִׁמּוּשׁ עָשִׂיתִי, שֶׁאִלּוּ יִהְיוּ כָּל בְּנֵי אֱנוֹשׁ שֶׁל הָעוֹלָם סוֹפְרִים, לֹא יוּכְלוּ לִכְתֹּב, וְלֹא חָסְרוּ תַּלְמִידַי מֵחָכְמָתִי אֶלָּא כְּמִכְחוֹל בְּעַיִן, וַאֲנִי

מֵרַבּוֹתַי אֶלָּא כְּמִי שֶׁשּׁוֹתֶה בַּיָּם. וְלֹא הָיָה אֶלָּא לְהַחֲזִיק טוֹבָה לְרַבּוֹתָיו יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְהָיוּ שׁוֹאֲלִים מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ סַנְדָּל שֶׁל יְבוּם, עַד שֶׁיְּצָאָה נִשְׁמָתוֹ וְאָמַר טָהוֹר. וְלֹא הָיָה שָׁם רַבִּי עֲקִיבָא. כְּשֶׁיְּצָאָה הַשַּׁבָּת, מָצָא אוֹתוֹ רַבִּי עֲקִיבָא שָׁמֵת. קָרַע בְּגָדָיו וְשָׁרַט כָּל בְּשָׂרוֹ, וְדָם יָרַד וְנִמְשַׁךְ עַל זְקָנוֹ. הָיָה צוֹוֵחַ וּבוֹכֶה. יָצָא הַחוּצָה וְאָמַר: שָׁמַיִם שָׁמַיִם, אִמְרוּ לַשֶּׁמֶשׁ וְלַלְּבָנָה, שֶׁהָאוֹר שֶׁהָיָה מֵאִיר יוֹתֵר מֵהֶם הֲרֵי נֶחְשַׁךְ. (דף צט ע״ב)

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁמַת הַצַּדִּיק רוֹצָה לָצֵאת - שְׂמֵחָה, וְהַצַּדִּיק בָּטוּחַ בְּמִיתָתוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ. וְהוּא שֶׁכָּתוּב וַיִּרְא וַיָּרֹץ לִקְרָאתָם, בְּשִׂמְחָה לְקַבֵּל פְּנֵיהֶם. מֵאֵיזֶה מָקוֹם? מִפֶּתַח הָאֹהֶל, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה - אֶל הַשְּׁכִינָה.

רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח וְאָמַר, (שיר ב) עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים סֹב דְּמֵה לְךָ דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים. עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְגוֹ' - זוֹ אַזְהָרָה לָאָדָם

בְּעוֹדוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עַיִן. בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, (קהלת ו) וְאִלּוּ חָיָה אֶלֶף שָׁנִים פַּעֲמַיִם וְגוֹ'. בְּיוֹם הַמִּיתָה, כָּל מַה שֶׁחָיָה, נֶחְשָׁב כְּיוֹם אֶחָד אֶצְלוֹ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, נִשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם מַתְרָה בּוֹ וְאוֹמֶרֶת עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם [וְנָסוּ הַצְּלָלִים], וְיִדְמֶה בְּעֵינֶיךָ כְּהֶרֶף עַיִן בְּעוֹדְךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְנָסוּ הַצְּלָלִים, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב ח) כִּי צֵל יָמֵינוּ עָלֵי אָרֶץ. כְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, סֹב דְּמֵה לְךָ דּוֹדִי לִצְבִי וְגוֹ'.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְגוֹ' - אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי, זוֹ אַזְהָרָה לָאָדָם בְּעוֹדוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא כְּהֶרֶף עַיִן: מָה הַצְּבִי כָּל בְּרַגְלָיו - אַף אַתָּה הֱיֵה כָּל בַּצְּבִי אוֹ כְּעֹפֶר הָאַיָּלִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרַאֲךָ כְּדֵי שֶׁתִּנָּחֵל הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא הָרֵי בְשָׂמִים, הַנִּקְרָא הַר ה', הַר הַתַּעֲנוּג, הָהָר הַטּוֹב.

ע"כ מדרש הנעלם.

סִתְרֵי תוֹרָה

מָמְשָׁלָת הַמֶּלֶךְ נִרְאֵית בִּשְׁלֹשָׁה גְוָנִים, גָּוֶן אֶחָד - מַרְאָה שֶׁנִּרְאָה לָעַיִן מֵרָחוֹק, וְאֵין הָעַיִן יְכוֹלָה לַעֲמֹד בַּבְּרוּר שֶׁרוֹאָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מֵרָחוֹק, עַד שֶׁנּוֹטֶלֶת הָעַיִן מַרְאָה קָטָן בַּקְּמוּץ שֶׁלָּהּ, וְעַל זֶה כָּתוּב (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה' נִרְאָה לִי.

גָּוֶן שֵׁנִי - מַרְאָה שֶׁל הָעַיִן הַזֹּאת [נ"א שֶׁל אֶחָד] בַּסֵּתֶר שֶׁלָּהּ, שֶׁאֵין הַגָּוֶן הַזֶּה נִרְאָה לָעַיִן, רַק בְּסֵתֶר קָטָן, שֶׁתּוֹפֵם וְלֹא עוֹמֵד בְּבְרוּר, סוֹתֵם הָעַיִן וּפוֹתֵחַ מְעַט וְלוֹקֵחַ אוֹתוֹ הַמַּרְאָה. וְהַגָּוֶן הַזֶּה [נ"א הַגָּוֶן וְזֶה] צָרִיךְ לְפִתְרוֹן לַעֲמֹד עַל מַה שֶּׁלּוֹקַחַת הָעַיִן, וְעַל זֶה כָּתוּב (שם א) מָה אַתָּה רֹאֶה.

הַגָּוֶן הַשְּׁלִישִׁי הוּא זֹהַר הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה שֶׁלֹּא נִרְאָה בּוֹ כְּלָל, חוּץ מִגִּלְגּוּל הָעַיִן כַּאֲשֶׁר הוּא סָתוּם בִּסְתִימוֹת וּמְגַלְגְּלִים לוֹ בְּגִלְגּוּל וְנִרְאָה בַּגִּלְגּוּל הַזֶּה אַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה. וְלֹא יָכוֹל לַעֲמֹד בְּאוֹתוֹ הַגָּוֶן, רַק שֶׁרוֹאָה זֹהַר מֵאִיר בְּסֵתֶר הָעַיִן, וְעַל זֶה כָּתוּב (יחזקאל לז) הָיְתָה עָלַי יַד ה', (שם

לג) [וַיַּד ה' הָיְתָה עָלַי] וַיַּד ה' עָלַי חֲזָקָה. וְכֻלָּם מְפֹרָשִׁים מִנְּבִיאֵי הָאֱמֶת, פֵּרֵט לְמֹשֶׁה הַנֶּאֱמָן הָעֶלְיוֹן שֶׁזָּכָה לְהִסְתַּכֵּל לְמַעְלָה בְּמַה שֶׁלֹּא נִרְאָה כְּלָל. עָלָיו כָּתוּב (במדבר יב) לֹא כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה וְגוֹ'.

וַיֵּרָא אֵלָיו, נִרְאָתָה וְנִתְגַּלְתָה לִי הַשְׁכִינָה תּוֹךְ אוֹתָן דְּרָגוֹת שֶׁהִתְחַבְּרוּ בְּצִדּוֹ, מִיכָאֵ"ל לְצַד יָמִין, גַּבְרִיאֵ"ל לְצַד שְׂמֹאל, רְפָאֵ"ל לְפָנִים, אוּרִיאֵ"ל לְאָחוֹר, וְעַל זֶה נִגְלְתָה עָלָיו הַשְׁכִינָה בָּאֲלוֹנִים [נ"א צְלָמִים] הַלָּלוּ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּדֵי לְהַרְאוֹת לִפְנֵיהֶם בְּרִית [ד"א רשם ראשון] הַקֹּדֶשׁ שֶׁהָיְתָה בְּכָל הָעוֹלָם בְּסוֹד הָאֱמוּנָה.

וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֹהֶל. מַה זֶּה פֶּתַח הָאֹהֶל? זֶה הַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא בְּרִית, סוֹד הָאֱמוּנָה. כְּחֹם הַיּוֹם, זֶה הַסּוֹד שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ אַבְרָהָם, הַחֹזֶק שֶׁל צַד הַיָּמִין, הַדַּרְגָּה שֶׁלּוֹ. פֶּתַח (דף צח ע"ב) הָאֹהֶל - סוֹד הַשַּׁעַר שֶׁל צֶדֶק פֶּתַח הָאֱמוּנָה, שֶׁאָז נִכְנָס בּוֹ אַבְרָהָם בְּאוֹתוֹ הָרֶשֶׁם הַקָּדוֹשׁ. כְּחֹם הַיּוֹם - זֶהוּ צַדִּיק, הַדַּרְגָּה שֶׁל חִבּוּר אֶחָד שֶׁנִּכְנָס בּוֹ מִי שֶׁנִּמּוֹל

וְנִרְשָׁם בּוֹ הָרִשָׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהֵרֵי נִתְבַּטֵּל מִן הָעֲרְלָה וְנִכְנַס בַּקִּיּוּם שֶׁל שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵן סוֹד הָאֱמוּנָה.

וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים וְגוֹ' - אֵלּוּ שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים שְׁלוּחִים שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בָּאֲוִיר, וְיוֹרְדִים לָעוֹלָם הַזֶּה [וְנִרְאִים] בְּמַרְאָה שֶׁל בֶּן אָדָם, וְהַשְּׁלֹשָׁה הֵם כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, מִשּׁוּם שֶׁהַקָּשֶׁת לֹא נִרְאֵית אֶלָּא בִּשְׁלֹשָׁה גְּוָנִים - לָבָן, אָדֹם וְיָרֹק, וְכָךְ הוּא בְּוַדַּאי.

וּשְׁלֹשֶׁת הָאֲנָשִׁים הַלָּלוּ שְׁלֹשָׁה גְּוָנִים. גָּוֶן לָבָן, גָּוֶן אָדֹם, גָּוֶן יָרֹק (רַחֲמִים). הַגָּוֶן הַלָּבָן זֶה מִיכָאֵ"ל, שֶׁהוּא צַד הַיָּמִין. הַגָּוֶן הָאָדֹם זֶה גַּבְרִיאֵ"ל, הַצַּד שֶׁל הַשְּׂמֹאל. הַגָּוֶן הַיָּרֹק זֶה רְפָאֵ"ל. וְאֵלּוּ הֵם שְׁלֹשֶׁת גּוֹנֵי הַקֶּשֶׁת, שֶׁאֵין הַקֶּשֶׁת נִרְאֵית אֶלָּא עִמָּהֶם. וּמִשּׁוּם כָּךְ וַיֵּרָא אֵלָיו, גִּלּוּי שְׁכִינָה בִּשְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ.

וְאֶת כֻּלָּם הִצְטָרְכוּ. אֶחָד לְרַפֵּא אֶת הַמִּילָה, וְזֶהוּ רְפָאֵל, בַּעַל הָרְפוּאוֹת. וְאֶחָד לְבַשֵּׂר אֶת שָׂרָה עַל הַבֵּן, וְזֶהוּ מִיכָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִתְמַנָּה

לַיָּמִין, וְכָל הַטּוֹבוֹת וְהַבְּרָכוֹת שֶׁבְּיָדוֹ נִמְסְרוּ מִצַּד הַיָּמִין. וְאֶחָד לַהֲפֹךְ אֶת סְדוֹם, וְזֶהוּ גַּבְרִיאֵל שֶׁהוּא לִשְׂמֹאל, וְהוּא מְמֻנֶּה עַל כָּל הַדִּינִים שֶׁל הָעוֹלָם מִצַּד (הַדִּין) הַשְּׂמֹאל לָדוּן וְלַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת, שֶׁהוּא בַּעַל הַהֶרֶג שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ.

וְכֻלָּם עָשׂוּ שְׁלִיחוּתָם, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כָּרָאוּי לוֹ. וְהַמַּלְאָךְ גַּבְרִיאֵ"ל בִּשְׁלִיחוּת לַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה, וּמַלְאַךְ הַמָּוֶת בִּשְׁלִיחוּתוֹ לַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַיֵּצֶר הָרָע. וְעִם כָּל זֶה הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה לֹא יוֹצֵאת עַד שֶׁרוֹאָה שְׁכִינָה.

כְּשֶׁרָאָה אוֹתָם מְחֻבָּרִים כְּאֶחָד, אָז רָאָה שְׁכִינָה (דף צט ע"ב) [כְּמוֹ זֶה] בִּגְוָנֵיהָ וְהִשְׁתַּחֲוָה, שֶׁכָּתוּב (בראשית לג) וַיִּשְׁתַּחוּ אָרְצָה, כְּמוֹ אֵצֶל יַעֲקֹב שֶׁנֶּאֱמַר (שם מז) וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, לַשְׁכִינָה. וּלְגַבֵּי הַשְׁכִינָה אָמַר בְּשֵׁם אדנ"י, וּלְגַבֵּי הַצַּדִּיק אָדוֹ"ן, שֶׁהֲרֵי אָז נִקְרָא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ בְּשֻׁמּוֹאָרֶת מִצַּדִּיק וּמוֹאָרֶת בִּגְוָנֵיהָ, שֶׁהֲרֵי מִשּׁוּם [זֶהוּ בָּזֶה אָז] זֶה נִשְׁלָם לְמַעְלָה.

מִכָּאן שֶׁמַּרְאֶה שֶׁלְּמַטָּה מוֹשֵׁךְ הַמְּשָׁכָה מִלְּמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי הַגְּוָנִים הַלָּלוּ מוֹשְׁכִים הַמְּשָׁכָה מִלְּמַעְלָה מֵאוֹתָם מְקוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים. אדנ"י מוֹשֵׁךְ מִלְּמַעְלָה בְּשִׁלְשֶׁת הַגְּוָנִים הַלָּלוּ שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וּבָהֶם נוֹטֶלֶת כָּל מַה שֶׁנּוֹטֶלֶת מִלְּמַעְלָה. וּמִשּׁוּם שֶׁהֵם חִבּוּר שֶׁלָּהּ וְתוֹמְכִים שֶׁלָּהּ בַּכֹּל, נֶאֱמַר שֵׁם אדנ"י, שֶׁהֲרֵי שֵׁם זֶה הִתְגַּלָּה לוֹ כָּלוּל בְּסוֹדוֹת עֶלְיוֹנִים, הִתְגַּלָּה לוֹ בְּגִלּוּי מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִקֹּדֶם לָכֵן כְּשֶׁלֹּא הָיָה מָהוּל. וְעַד שֶׁנִּמּוֹל, לֹא רָצָה הַקָּבָ"ה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ קָדוֹשׁ. כֵּיוָן שֶׁנִּמּוֹל, מִיָּד יָצָא מִמֶּנּוּ הַזֶּרַע הַקָּדוֹשׁ.

וְלָכֵן הִתְגַּלְּתָה עָלָיו שְׁכִינָה בְּאוֹתָן דְּרָגוֹת (דף ק ע"א) קְדוֹשׁוֹת. (דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. זֹהַ"ר זוֹהַר שֶׁזּוֹהֲרִים בִּדְלֵקוּת שֶׁל זֹהַר. זֹהַ"ר שֶׁמֵּאִיר שֶׁמַּדְלִיק וְנוֹצֵץ לְכַמָּה צְדָדִים.

זֹהַ"ר עוֹלֶה וְיוֹרֵד. זֹהַ"ר נוֹצֵץ לְכָל עֵבֶר. זֹהַ"ר שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא. זֹהַ"ר שֶׁלֹּא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים. זֹהַ"ר שֶׁעוֹשֶׂה תּוֹלָדוֹת. זֹהַ"ר טָמִיר וְנֶגְנָז,

הִתְנוֹצְצוּת שֶׁל כָּל הַנִּיצוֹצִים וְכָל הַדְּרָגוֹת בּוֹ. יוֹצֵא וְטָמִיר. נִסְתָּר וְגָלוּי. נִרְאָה וְלֹא נִרְאָה. [זֹהַר"ר] סֵפֶר זֶה מַעְיַן הַבְּאֵר, יוֹצֵא בַּיּוֹם, נִסְתָּר בַּלַּיְלָה, מִשְׁתַּעְשֵׁעַ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה בַּתּוֹלָדוֹת שֶׁהוֹצִיא.

וְזֹהַ"ר שֶׁזּוֹהֵר וּמֵאִיר לַכֹּל, הַכְּלָל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְזֶהוּ שֶׁנִּרְאָה, וְכָל הַגְּוָנִים נִסְתָּרִים בּוֹ וְנִקְרָא בַּשֵּׁם שֶׁל אדנ"י. שְׁלֹשָׁה גְּוָנִים נִרְאִים לְמַטָּה מֵאֵלּוּ שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים שֶׁלְּמַעְלָה. מֵאֵלּוּ הָעֶלְיוֹנִים הַכֹּל נִמְשָׁךְ [לְנַבֵּי זֹהַר] [אוֹתָם הָעֶלְיוֹנִים. זֹהַר] שֶׁלֹּא נִרְאָה, וְנוֹצֵץ בִּשְׁנַיִם עָשָׂר נִצְנוּצִים וּזְהָרִים שֶׁנּוֹצְצִים מִמֶּנּוּ. שְׁלֹשָׁה עָשָׂר הֵם בְּסוֹד הַשֵּׁם (דף ק ע"ב) הַקָּדוֹשׁ וְגוֹ', הַסּוֹד שֶׁל אֵין סוֹף נִקְרָא יהו"ה.

כַּאֲשֶׁר מִתְחַבֵּר זֹהַר תַּחְתּוֹן אדנ"י בְּזֹהַר עֶלְיוֹן יהו"ה, נַעֲשָׂה שָׁם נִסְתָּר שֶׁבּוֹ יוֹדְעִים נְבִיאֵי הָאֱמֶת וּמִסְתַּכְּלִים לְתוֹךְ הַזֹּהַר הָעֶלְיוֹן, וְזֶה יְאַהֲדוֹנָהִי, מַרְאוֹת טְמִירִים [חַיּוֹת טְמִירוֹת], שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) כְּעֵין הַחַשְׁמַל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ.

מִשְׁנָה. עֶלְיוֹנִים גְּבוֹהִים טוֹבִים שֶׁל הַיָּמִין, תִּשַׁע נְקֻדּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה יוֹצְאוֹת וְנֶחְלָקִים בָּאוֹתִיּוֹת, וְהָאוֹתִיּוֹת בָּהֶם נוֹסָעוֹת, [מִטַּלְטְלִים] מַסְעוֹתָיו דַּקִּיקִים בְּסוֹדוֹת. [הֵיכָל] חוֹלְקִים, אֵלּוּ תִּשְׁעַת הַשַּׁלִּיטִים עַל הָאוֹתִיּוֹת, הָאוֹתִיּוֹת הִתְפַּשְׁטוּ מֵהֶם. נִשְׁאֲרוּ נְקוּדִים לְהַכְנִיסָם לָהֶם. לֹא נוֹסְעִים רַק בְּשֶׁאֵלָה יוֹצְאִים.

חֵם בַּסּוֹד שֶׁל אֵין סוֹף. כָּל הָאוֹתִיּוֹת [נוֹסְעוֹת] מֻסָּעוֹת בַּסּוֹד שֶׁל אֵין סוֹף. כְּמוֹ שֶׁהֵם נוֹשְׁאִים אוֹתָם, כָּךְ הֵם נוֹסְעִים. אֵלּוּ הַנִּסְתָּרִים אוֹתִיּוֹת גְּלוּיוֹת וְלֹא גְּלוּיוֹת. אֵלּוּ טְמִירִים עַל מַה שֶּׁשְּׁוּרוֹת הָאוֹתִיּוֹת.

תִּשְׁעָה שֵׁמוֹת חֲקוּקוֹת עִם עֲשָׂרָה, וְהָרִאשׁוֹן אֶהְיֶה. [יו"ד ה"א] אֶהְיֶ"ה (דף קא ע"א) אֲשֶׁר אֶהְיֶ"ה, יהו"ה, אֵ"ל, אֱלֹהִי"ם, יהו"ה, צְבָאוֹת, אָדוֹ"ן, שַׁדַּ"י. [וּמֵהַשֵּׁם הַוֶּה יו"ד ה"א וָא"ו ה"א מִתְפַּשֵּׁט כ"ב אוֹתִיּוֹת, וְסוֹד הַשֵּׁם מִנְצַפ"ךְ הֲרֵי כ"ז אוֹתִיּוֹת, וְזֶהוּ סוֹד יהו"ה אֱלֹהֵינ"וּ יהו"ה אֶחָד. יהו"ה אֱלֹהֵינוּ יהו"ה - הֲרֵי י"ד אוֹתִיּוֹת. אֶחָד סוֹד י"ג אוֹתִיּוֹת, וּמֵהֶם יִתְפַּשְּׁטוּ רמ"ח

אֵבָרִים, שֵׁם בֵּן מ"ב וְשֵׁם בֵּן ע"ב מנצפ"ך חֲמִשָּׁה גְּבוּרוֹת, וּמִמֶּנּוּ יִתְפַּשֵּׁט הַסּוֹד שֶׁל חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָה, וּמֵהֶם יִתְפַּשְּׁטוּ ע"ב. חֲרֵי רמ"ח אֵיבָרִים עִם יי' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת].

אֵלֶּה הֵם עֲשָׂרָה שֵׁמוֹת חֲקוּקִים בְּצִדֵּיהֶם, וְכָל הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ נֶחְקְקוּ מֵאתַיִם אַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנָה אֵבָרִים וְנִכְנָסִים בַּאֲרוֹן הַבְּרִית הָאֶחָד, וּמִיהוּ? הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא אדנ"י. וְזֶה [ד"א סוד] **הִתְגַּלָּה עַכְשָׁו לְאַבְרָהָם.** [נ"א יהו"ה צְבָאו"ת, ונ"א אֵ"ל אדנ"י]. **מִיכָאֵל שֵׁם הַיָּמִין שֶׁאוֹחֵז וּמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה יוֹתֵר מֵאוֹתָם הָאֲחֵרִים. בְּכָל מָקוֹם שֶׁסּוֹד הַשֵּׁם הַזֶּה שָׁם - מִיכָאֵל שָׁם.** (דף קא ע"ב) **אִם הִסְתַּלֵּק מִיכָאֵל הַזֶּה - מִסְתַּלֵּק אֱלֹהִים עִם שַׁדַּי.**

בַּהַתְחָלָה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים, וְהִתְגַּלְמוּ בְּצִיּוּר שֶׁל אָוִיר וְהָיוּ אוֹכְלִים, אוֹכְלִים וַדַּאי, שֶׁהָאֵשׁ שֶׁלָּהֶם אוֹכֶלֶת וּמְכַלָּה הַכֹּל וְעוֹשִׂים נַחַת רוּחַ לְאַבְרָהָם. הֵם אֵשׁ וַדַּאי, וְאוֹתָהּ הָאֵשׁ מִתְכַּסָּה בְּצִיּוּר שֶׁל אָוִיר וְלֹא נִרְאֵית. וְאוֹתוֹ מַאֲכָל אֵשׁ

לוֹהֲטֶת וְאוֹכֶלֶת אוֹתוֹ, וְאַבְרָהָם מְקַבֵּל נַחַת רוּחַ מִזֶּה.

כְּיוֹן שֶׁהִסְתַּלְּקָה הַשְּׁכִינָה מַה כָּתוּב? וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם. מִיָּד מִסְתַּלֵּק עִמּוֹ מִיכָאֵל, שֶׁכָּתוּב וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה וְגוֹ'. שְׁלֹשָׁה כָּתוּב בַּהַתְחָלָה, וְעַכְשָׁו שְׁנַיִם. אֶלָּא מִיכָאֵל שֶׁהוּא יָמִין הִסְתַּלֵּק עִם הַשְּׁכִינָה.

הַמַּלְאָךְ שֶׁנִּרְאָה לְמָנוֹחַ יָרַד וְהִתְגַּלֵּם [לו] בְּאֲוִיר וְנִרְאָה לוֹ, וְזֶהוּ אוּרִיאֵל. מַה שֶּׁלֹּא יָרַד עִם אֵלּוּ לְאַבְרָהָם - יָרַד כָּאן לְבַדּוֹ לְבַשֵּׂר לְמָנוֹחַ שֶׁבָּא מִדָּן. (דף קכ ע"א) וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא חָשׁוּב כְּמוֹ אַבְרָהָם, לֹא כָּתוּב שֶׁאָכַל, שֶׁחֲרֵי כָּתוּב (שופטים יג) אִם תַּעְצְרֵנִי לֹא אֹכַל בְּלַחְמֶךָ. וְכָתוּב, וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַלַּהַב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ, וַיַּעַל מַלְאַךְ ה' בְּלַהַב הַמִּזְבֵּחַ וְגוֹ'. וְכָאן וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם. מִשּׁוּם שֶׁבּוֹ הִסְתַּלֵּק מִיכָאֵל, וְנִשְׁאֲרוּ רְפָאֵל וְגַבְרִיאֵל.

וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה. בָּעֶרֶב - בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין תָּלוּי עַל הָעוֹלָם. אַחַר כָּךְ

הִסְתַּלֵּק אֶחָד, וְנִמְצָא שֶׁנִּבְרִיאֵל לְבַדּוֹ. בִּזְכוּת אַבְרָהָם נִצַּל לוֹט, וְהוּא אַף כָּךְ זָכָה בָּהֶם, וְעַל זֶה בָּאוּ אֵלָיו. (ע"כ ס"ת).

זהר:

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים כד) מִי יַעֲלֶה בְהַר ה' וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ. בֹּא רְאֵה, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא רוֹאִים עַל מָה עוֹמְדִים בָּעוֹלָם, וְהַיָּמִים הוֹלְכִים וְעוֹלִים וְעוֹמְדִים לִפְנֵי הַקָּבָ"ה כָּל אוֹתָם יָמִים שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים בָּהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם נִבְרְאוּ וְכֻלָּם עוֹמְדִים לְמַעְלָה. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁנִּבְרְאוּ? שֶׁכָּתוּב (שם קלט) יָמִים יֻצָּרוּ.

וּכְשֶׁמַּגִּיעִים הַיָּמִים לְהֵעָלוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, כֻּלָּם קְרֵבִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים-א ב) וַיִּקְרְבוּ יְמֵי דָוִד לָמוּת. וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת. מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר בֶּן אָדָם הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ וְלֹא מִתְבּוֹנֵן עַל מַה הוּא עוֹמֵד, אֶלָּא כָּל יוֹם וָיוֹם חוֹשֵׁב כְּאִלּוּ הוּא הוֹלֵךְ בְּרֵיקָנוּת, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת מִן

הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יוֹדַעַת לְאֵיזוֹ דֶּרֶךְ מַעֲלִים אוֹתָהּ. שֶׁחֲרֵי הַדֶּרֶךְ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה לְמָקוֹם שֶׁאוֹר הַנְּשָׁמוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת מְאִירוֹת, לֹא (דף צט ע"ב) נִתָּן לְכָל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁחֲרֵי כְּמוֹ שֶׁהוּא מַמְשִׁיךְ עָלָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, כָּךְ נִמְשָׁךְ לְאַחַר שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ.

בֹּא רְאֵה, אִם בֶּן אָדָם נִמְשָׁךְ אַחַר הַקָּבָ"ה וּתְשׁוּקָתוֹ אַחֲרָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, אַחֲרֵי זֶה כְּשֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ, הוּא נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ דֶּרֶךְ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה אַחַר אוֹתָהּ מְשִׁיכָה שֶׁנִּמְשָׁךְ בְּרָצוֹן כָּל יוֹם בָּעוֹלָם הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹם אֶחָד נִפְגַּשְׁתִּי בְּעִיר אַחַת מֵאוֹתָם שֶׁהָיוּ מִן בְּנֵי קֶדֶם, וְאָמְרוּ לִי מֵאוֹתָהּ חָכְמָה שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים מִיָּמִים רִאשׁוֹנִים, וְהָיוּ מוֹצְאִים סְפָרִים שֶׁל הַחָכְמָה שֶׁלָּהֶם, וְקָרְבוּ לִי סֵפֶר אֶחָד, וְהָיָה כָּתוּב בּוֹ, שֶׁכְּמוֹ שֶׁהָרָצוֹן שֶׁל הָאָדָם מִתְכַּוֵּן בּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, כָּךְ מַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ מִלְמַעְלָה כְּמוֹ אוֹתוֹ הָרָצוֹן שֶׁנִּדְבָּק בּוֹ. אִם רְצוֹנוֹ

הִתְכַּוֵּן לְדָבָר עֶלְיוֹן קָדוֹשׁ, הוּא מַמְשִׁיךְ אוֹתוֹ הַדָּבָר מִלְמַעְלָה לְמַטָּה אֵלָיו.

וְאִם רְצוֹנוֹ לְהִתְדַּבֵּק בַּצַּד הָאַחֵר וּמִתְכַּוֵּן בּוֹ, הוּא מַמְשִׁיךְ אֶת אוֹתוֹ הַדָּבָר מִלְמַעְלָה לְמַטָּה אֵלָיו. וְהָיוּ אוֹמְרִים שֶׁעִקַּר הַדָּבָר תָּלוּי בְּדִבּוּרִים וּבְמַעֲשֶׂה וּבְרָצוֹן לְהִתְדַּבֵּק, וּבָזֶה נִמְשָׁךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁנִּדְבָּק בּוֹ.

וּמָצָאנוּ בּוֹ כָּל אוֹתָם מַעֲשִׂים וַעֲבוֹדוֹת הַכּוֹכָבִים וְהַמַּזָּלוֹת וּדְבָרִים שֶׁהִצְטָרְכוּ לָהֶם, וְאֵיךְ הָרָצוֹן לְהִתְכַּוֵּן בָּהֶם כְּדֵי (דף ק ע"א) לִמְשֹׁךְ אוֹתָם אֲלֵיהֶם. כְּמוֹ זֶה מִי שֶׁרוֹצֶה לְהִדָּבֵק לְמַעְלָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהֲרֵי בְּמַעֲשֶׂה וּבְדִבּוּרִים וּבִרְצוֹן הַלֵּב לְכַוֵּן בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר תָּלוּי הַדָּבָר לִמְשֹׁךְ אוֹתוֹ אֵלָיו מִלְמַעְלָה לְמַטָּה וּלְהִדָּבֵק בְּאוֹתוֹ הַדָּבָר.

וְהָיוּ אוֹמְרִים, כְּמוֹ שֶׁכֵּן אָדָם נִמְשָׁךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה - כָּךְ גַּם מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ כְּשֶׁיּוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה. וּבַמֶּה שֶׁנִּדְבַּק בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִמְשָׁךְ אַחֲרָיו - כָּךְ נִדְבָּק בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם. אִם בְּקֹדֶשׁ - בְּקֹדֶשׁ, וְאִם

בְּטֻמְאָה - בְּטֻמְאָה. אִם בְּקִדֻּשׁ, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד וְנִדְבָּק בּוֹ לְמַעְלָה וְנַעֲשֶׂה מְמֻנֶּה שַׁמָּשׁ לְשַׁמֵּשׁ לִפְנֵי הַקָּבָ"ה בֵּין אוֹתָם שְׁאָר מַלְאָכִים. כְּמוֹ שֶׁכָּךְ נִדְבָּק לְמַעְלָה וְעוֹמֵד בֵּין אוֹתָם קְדוֹשִׁים, שֶׁכָּתוּב (זכריה ג) וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה.

כָּךְ גַּם כְּמוֹ זֶה. אִם בְּטֻמְאָה, מוֹשְׁכִים אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ הַצַּד וְנַעֲשֶׂה כְּאֶחָד מֵהֶם לְהִדָּבֵק עִמָּם, וְהֵם נִקְרָאִים נִזְקֵי בְּנֵי אָדָם. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁיּוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לוֹקְחִים אוֹתוֹ וְשׁוֹאֲבִים אוֹתוֹ לַגֵּיהִנֹּם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁדָּנִים אֶת בְּנֵי הַטֻּמְאָה שֶׁטִּמְּאוּ עַצְמָם וְרוּחָם, וְאַחַר כָּךְ נִדְבָּק בָּהֶם, וְהוּא מַזִּיק בְּאֶחָד מֵאוֹתָם מַזִּיקֵי הָעוֹלָם.

אָמַרְתִּי לָהֶם, בָּנַי, דָּבָר זֶה קָרוֹב לְדִבְרֵי תוֹרָה, אֲבָל יֵשׁ לָכֶם לְהִתְרַחֵק [מִתּוֹךְ] מֵאוֹתָם הַסְּפָרִים [הַלָּלוּ] כְּדֵי שֶׁלֹּא (דף ק ע"ב) יִסְּטֶה לִבְּכֶם לַעֲבוֹדוֹת הַלָּלוּ וּלְכָל אוֹתָם הַצְּדָדִים שֶׁאָמַר כָּאן שֶׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם [לֹא] תִּסְטוּ מֵאַחַר עֲבוֹדַת הַקָּבָ"ה,

שֶׁחֲרֵי כָּל הַסְּפָרִים הַלָּלוּ מַטְעִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם, מִשּׁוּם שֶׁבְּנֵי קֶדֶם הָיוּ חֲכָמִים, וִירֻשַּׁת הַחָכְמָה הַזּוֹ יָרְשׁוּ מֵאַבְרָהָם שֶׁנָּתַן לִבְנֵי הַפִּילַגְשִׁים, שֶׁכָּתוּב (בראשית כה) וְלִבְנֵי הַפִּילַגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נָתַן אַבְרָהָם מַתָּנֹת וַיְשַׁלְּחֵם מֵעַל יִצְחָק בְּנוֹ בְּעוֹדֶנּוּ חַי קֵדְמָה אֶל אֶרֶץ קֶדֶם. וְאַחַר כָּךְ נִמְשְׁכוּ בְּאוֹתָהּ חָכְמָה לְכַמָּה צְדָדִים.

אֲבָל זֶרַע יִצְחָק, חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, לֹא כָּךְ, שֶׁכָּתוּב (שם) וַיִּתֵּן אַבְרָהָם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. וְהוּא חֵלֶק הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הָאֱמוּנָה שֶׁבָּהּ נִדְבַּק אַבְרָהָם וְיָצָא מֵאוֹתוֹ גּוֹרָל וּמֵאוֹתוֹ הַצַּד. מַה כָּתוּב בְּיַעֲקֹב? (שם כח) וְהִנֵּה ה' נִצָּב עָלָיו, וְכָתוּב וְאַתָּה יַעֲקֹב עַבְדִּי וְגוֹ'. מִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהִמָּשֵׁךְ אַחַר הַקָּבָ"ה וּלְהִדָּבֵק בּוֹ תָּמִיד, שֶׁכָּתוּב (דברים י) וּבוֹ תִּדְבָּק.

בֹּא רְאֵה, (תהלים כד) מִי יַעֲלֶה בְהַר ה' וְגוֹ'. אַחַר כָּךְ חָזַר וּפֵרַשׁ, נְקִי כַּפַּיִם. שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה בְיָדָיו צֶלֶם, וְלֹא מַחֲזִיק עִמָּהֶם בְּמַה שֶׁלֹּא צָרִיךְ. וְעוֹד, שֶׁלֹּא

נִטְמָא בָּהֶם וְלֹא מִטַּמֵּא בָּהֶם אֶת הַגּוּף כְּמוֹ אוֹתָם שֶׁמִּטַּמְּאִים אֶת עַצְמָם בַּיָּדַיִם לְהִטָּמֵא, וְזֶה הוּא נְקִי כַּפַּיִם וּבַר לֵבָב, כְּמוֹ זֶה שֶׁלֹּא מוֹשֵׁךְ אֶת רְצוֹנוֹ וְלִבּוֹ לַצַּד הָאַחֵר אֶלָּא לְהַמְשֵׁךְ אַחַר עֲבוֹדַת הַקָּבָ"ה.

אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשׁוֹ. כָּתוּב נַפְשׁוֹ וְנִקְרָא נַפְשִׁי, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, (דף קא ע"א) נַפְשִׁי - זוֹ נֶפֶשׁ דָּוִד, צַד הָאֱמוּנָה. נַפְשׁוֹ - זוֹ נֶפֶשׁ הָאָדָם מַמָּשׁ. מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר יָצָא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנַפְשׁוֹ תִּתְעַלֶּה בְּמַעֲשִׂים שֶׁכְּשֵׁרִים, עַל מַה שֶּׁיִּתְקַיֵּם בָּהֶם לָלֶכֶת בֵּין כָּל אוֹתָם הַקְּדוֹשִׁים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קטז) אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי, יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת ה' וְגוֹ'.

בֹּא רְאֵה, אַחַר שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם, הָיָה יוֹשֵׁב וְכוֹאֵב, וְהַקָּבָ"ה שָׁלַח אֵלָיו שְׁלֹשָׁה מַלְאָכִים בְּגִלּוּי לְהַקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם. וְאִם תֹּאמַר, שֶׁהֲרֵי בְּנִגְלָה וְכִי מִי יָכוֹל לִרְאוֹת מַלְאָכִים, וַהֲרֵי כָּתוּב (שם קד) עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת וְגוֹ'? אֶלָּא וַדַּאי שֶׁרָאָה אוֹתָם

שֶׁיָּרְדוּ לָאָרֶץ כְּמוֹ בְּנֵי אָדָם. וְלֹא יִקָּשֶׁה לְךָ זֶה, שֶׁחֲרֵי הֵם וַדַּאי רוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת, וּבְשָׁעָה שֶׁיּוֹרְדִים לָעוֹלָם, מִתְלַבְּשִׁים בַּאֲוִירִים וּבִיסוֹדוֹת שֶׁל גְּלָמִים, וְנִרְאִים לִבְנֵי אָדָם מַמָּשׁ כְּמַרְאֵה דְמוּתָם.

וּבֹא וּרְאֵה, אַבְרָהָם רָאָה אוֹתָם כְּמַרְאֵה בְּנֵי אָדָם, וְאַף עַל גַּב שֶׁהָיָה כּוֹאֵב מִן הַמִּילָה, יָצָא וְרָץ אַחֲרֵיהֶם כְּדֵי לֹא לִגְרֹעַ [מה] שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה מִקֹּדֶם לָכֵן.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, וַדַּאי שֶׁרָאָה אוֹתָם כְּמַרְאָה שֶׁל מַלְאָכִים, מִמַּה שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמַר אֲדֹנָי, בְּאָלֶ"ף דָּלֶ"ת הַשְּׁכִינָה הָיְתָה בָּאָה, וְאֵלּוּ הָיוּ עֲמוּדִים שֶׁלָּהּ וְכִפֵּא אֵלֶיהָ, מִשּׁוּם שֶׁהֵם שְׁלֹשֶׁת הַגְּוָנִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ. וְרָאָה כָּעֵת מִשּׁוּם שֶׁנִּמּוֹל מַה שֶּׁלֹּא רָאָה מִקֹּדֶם לָזֶה עַד שֶׁלֹּא (דף קא ע"ב) נִמּוֹל. בַּתְּחִלָּה לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, אֶלָּא שֶׁהֵם בְּנֵי אָדָם. אַחַר כָּךְ יָדַע שֶׁאוֹתָם מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים הֵם וּבָאוּ אֵלָיו בִּשְׁלִיחוּת, בְּשָׁעָה שֶׁאָמְרוּ לוֹ אַיֵּ"ה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וּבִשְּׂרוּ לוֹ בְּשׂוֹרַת יִצְחָק.

אֲלָיִן - הָאוֹתִיּוֹת נְקוּדוֹת אַי"ו, וְסִימַן אַי"ו רָמָז לְמַה שֶׁלְּמַעְלָה, רָמָז לַקָּבָ"ה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל. כָּתוּב כָּאן הִנֵּה בָאֹהֶל, וְכָתוּב שָׁם (ישעיה לג) **אֹהֶל בַּל יִצָּעֵן וְגוֹ'. בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁנִּקּוּד אַי"ו, לָמָּה כָּתוּב אַחַר כָּךְ אַיֵּה? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁחִבּוּר שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה כְּאֶחָד סוֹד הָאֱמוּנָה. אָז אָמַר וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל. שָׁם הוּא הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַכֹּל וְשָׁם הוּא נִמְצָא** [וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָאֹהֶל]. **אַיֵּה וְגוֹ'. וְכִי לֹא יָדְעוּ הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים שֶׁשָּׁרָה הִנֵּה בָאֹהֶל? לָמָּה כָּתוּב אַיֵּה? אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹדְעִים בָּעוֹלָם הַזֶּה אֶלָּא מַה שֶּׁנִּמְסָר לָהֶם לָדַעַת.**

בֹּא רְאֵה, (שמות יב) **וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי ה'. וְכִי בַּמָּה שְׁלִיחִים וּמַלְאָכִים יֵשׁ לַקָּבָ"ה? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בֵּין טִפָּה שֶׁל בְּכוֹר לְאוֹתָהּ שֶׁלֹּא שֶׁל בְּכוֹר פָּרַט לַקָּבָ"ה לְבַדּוֹ.**

כְּמוֹ זֶה (יחזקאל ט) **וְהִתְוִיתָ תָּו עַל מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים. וְלָמָּה צְרִיכִים? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים אֶלָּא רַק מַה שֶּׁנִּמְסָר לָהֶם לָדַעַת** [יוֹדְעִים], **כְּמוֹ כָּל**

הַדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁעָתִיד הַקָּבָ"ה לְהָבִיא עַל הָעוֹלָם. וּמָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַקָּבָ"ה מַעֲבִיר כִּרּוּז בְּכָל הָרְקִיעִים בְּאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁעָתִיד לְהָבִיא עַל הָעוֹלָם.

כְּגוֹן זֶה בְּשָׁעָה שֶׁהַמַּשְׁחִית נִמְצָא (דף קכ ע"א) בָּעוֹלָם, צָרִיךְ בֶּן אָדָם לְהִסְתַּתֵּר בְּבֵיתוֹ וְלֹא יִהְיֶה נִרְאֶה בַּשּׁוּק כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁחַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב) וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר. מֵאַלּוּ שֶׁיָּכוֹל לְהִסְתַּתֵּר כֵּן, אֲבָל מִלִּפְנֵי הַקָּבָ"ה לֹא [ס"א יָכוֹל] צָרִיךְ לְהִסְתַּתֵּר. מַה כָּתוּב? (ירמיה כג) אִם יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם

אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַב, אִם הָיִינוּ מִסְתַּכְּלִים בַּפָּרָשָׁה הַזּוֹ - נִסְתַּכֵּל בְּחָכְמָה אִם עִנְיַן הַנְּשָׁמָה הִיא אֵין רְאִשָׁהּ סוֹפָהּ וְאֵין סוֹפָהּ רְאִשָׁהּ, (דף ק ע"א) וְאִם הָעִנְיָן לִפְטִירַת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם הִיא, נִסְתֹּר אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה אוֹ נַעֲמִיד אֶת הַפָּרָשָׁה בָּזֶה אוֹ בָּזֶה. מַה זֶּה יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְגוֹ', וְאֶקְחָה פַּת לֶחֶם וְגוֹ', וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה

אֶל שָׂרָה וְגוֹ', וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וְגוֹ', וַיִּקַּח חֶמְאָה וְחָלָב וְגוֹ'?.

כְּשֶׁבָּא רַב דִּימִי, אָמַר, לֹא מָצְאָה הַנְּשָׁמָה תּוֹעֶלֶת לַגּוּף אִלְמָלֵא מַה שֶׁרָמַז בְּכָאן רֶמֶז הַקְּרְבָּנוֹת. בָּטְלוּ הַקְּרְבָּנוֹת - לֹא בָּטְלָה הַתּוֹרָה. זֶה שֶׁלֹּא מִתְעַסֵּק בְּקָרְבָּנוֹת, שֶׁיַּעֲסֹק בַּתּוֹרָה וְיוֹעִיל לוֹ יוֹתֵר. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּשֶׁפֵּרֵשׁ הַקָּבָ"ה הַקְּרְבָּנוֹת, אָמַר מֹשֶׁה: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תִּינַח בִּזְמַן שֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל עַל אַדְמָתָם, בֵּיוָן שֶׁיִּגְלוּ מֵעַל אַדְמָתָם מַה יַּעֲשׂוּ? אָמַר לוֹ: מֹשֶׁה, יַעַסְקוּ בַּתּוֹרָה, וַאֲנִי מוֹחֵל לָהֶם בִּשְׁבִילָהּ יוֹתֵר מִכָּל הַקְּרְבָּנוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ז) **וְאֵת** הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְגוֹ'. כְּלוֹמַר, וְאֵת הַתּוֹרָה בִּשְׁבִיל עוֹלָה, בִּשְׁבִיל מִנְחָה, בִּשְׁבִיל חַטָּאת, בִּשְׁבִיל אָשָׁם.

אָמַר רַבִּי בְּרוֹסְפְּדַאי, זֶה מִי שֶׁמַּזְכִּיר בְּפִיו בְּכָתֵי כְנֵסִיּוֹת וּבְכָתֵי מִדְרָשׁוֹת עִנְיַן הַקְּרְבָּנוֹת וְתִקְרַבְתָּם וְיִכַּוֵּן בָּהֶם, בְּרִית כְּרוּתָה הִיא שֶׁאוֹתָם

הַמַּלְאָכִים הַמְזַכִּירִים חֶטְאוֹ כְּדֵי לְהָרַע לוֹ, שֶׁלֹּא יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת לוֹ אֶלָּא רַק טוֹב.

וּמִי יוֹכִיחַ? פָּרָשָׁה זוֹ תּוֹכִיחַ! שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו, מַה זֶּה עָלָיו? לְעֵין בְּדִינוֹ. כֵּיוָן (דף ק ע"ב) שֶׁרוֹאָה נִשְׁמַת הַצַּדִּיק כָּךְ, מַה כָּתוּב? וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה וְגוֹ'. מַה זֶּה הָאֹהֱלָה? בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וּמַהוּ אוֹמֵר? מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים, עִנְיַן הַקְּרְבָּנוֹת, וְהַנְּשָׁמָה מִתְכַּוֶּנֶת בָּהֶם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְאֶל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם. וְאָז נוֹחַ לָהֶם וְלֹא יְכוֹלִים לְהָרַע לוֹ.

רַבִּי פִּנְחָס פָּתַח פָּסוּק שֶׁכָּתוּב (במדבר יז) וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם, וְכָתוּב וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגוֹ', וְכָתוּב וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה. כָּתוּב כָּאן מַהֵר, וְכָתוּב שָׁם מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים. מַה לְּהַלָּן קָרְבָּן לְהִנָּצֵל, אַף כָּאן קָרְבָּן לְהִנָּצֵל.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, פַּעַם אַחַת הָיִיתִי מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַשְׁתִּי אֶת אֵלְיָהוּ. אָמַרְתִּי לוֹ, יֹאמַר לִי מַר דָּבָר שֶׁמּוֹעִיל לַבְּרִיּוֹת. אָמַר לוֹ, בְּרִית גָּזַר

הַקָּבָ"ה, וְנִכְנְסוּ לְפָנָיו כָּל הַמַּלְאָכִים שֶׁמְּמֻנִּים לְהַזְכִּיר חַטָּאֵי הָאָדָם, שֶׁבְּזְמַן שֶׁיַּזְכִּירוּ בְּנֵי אָדָם הַקְּרְבָּנוֹת שֶׁצִּוָּה מֹשֶׁה, וּמְכַוֵּן לִבּוֹ וְרָצוֹנוֹ בָּהֶם - שֶׁכֻּלָּם יַזְכִּירוּ אוֹתוֹ לְטוֹב.

וְעוֹד, בִּזְמַן שֶׁיֵּאָרַע מָוֶת בִּבְנֵי אָדָם, הַבְּרִית נִגְזָרָה, וְהַכָּרוּז עוֹבֵר עַל כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם, דְּאִם יַעֲלוּ בָּנָיו בָּאָרֶץ בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וְיֹאמְרוּ בִּרְצוֹן נֶפֶשׁ וָלֵב עֲנָיִים שֶׁל קְטֹרֶת בְּשָׂמִים שֶׁהָיוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַמָּוֶת מֵהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קְטֹרֶת. אָמַר לוֹ אַהֲרֹן, לָמָּה? כִּי יָצָא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי ה' וְגוֹ'. מַה כָּתוּב? וַיָּרָץ אֶל (דף קא ע"א) תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם. וְכָתוּב וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה. וְלֹא יָכֹל מַלְאָךְ שֶׁל חַבָּלָה לִשְׁלֹט וְנִתְבַּטֵּל הַמָּוֶת.

רַבִּי אַחָא הָלַךְ לִכְפַר טַרְשָׁא, בָּא אֵצֶל הַמְאָרֵחַ שֶׁלּוֹ. לָחֲשׁוּ עָלָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ, אָדָם גָּדוֹל בָּא לְכָאן, נֵלֵךְ אֵלָיו. בָּאוּ אֶצְלוֹ. אָמְרוּ לוֹ, לֹא חוֹשֵׁשׁ עַל אֲבֵדָתֵינוּ? אָמַר לָהֶם, מַהוּ? אָמְרוּ לוֹ שֶׁיֵּשׁ שִׁבְעָה יָמִים שֶׁיֵּשׁ מָוֶת בָּעִיר, וְכָל יוֹם מִתְחַזֵּק וְלֹא מִתְבַּטֵּל.

אָמַר לָהֶם, נֵלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּנְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלִּפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, בָּאוּ וְאָמְרוּ, פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי מֵתוּ, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי נוֹטִים לָמוּת. אָמַר לָהֶם רַבִּי אַחָא, אֵין עֵת לַעֲמֹד בָּךְ, שֶׁהַשָּׁעָה דְחוּקָה.

אֲבָל תַּפְרִישׁוּ מִכֶּם אַרְבָּעִים בְּנֵי אָדָם מֵאֵלּוּ הַיּוֹתֵר זַכָּאִים. עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה לְאַרְבָּעָה חֲלָקִים, וַאֲנִי עִמָּכֶם, עֲשָׂרָה לִקְצֵה הָעִיר וַעֲשָׂרָה לִקְצֵה הָעִיר, וְכֵן לְאַרְבַּע קַצְוֹות הָעִיר, וְאִמְרוּ בְּנֶפֶשׁ חֲפֵצָה עִנְיַן שֶׁל קְטֹרֶת הַסַּמִּים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לְמֹשֶׁה, וְעִנְיַן שֶׁל הַקְּרְבָּנוֹת אִתּוֹ.

עָשׂוּ כָּךְ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וְעָבְרוּ בְּכָל הָעִיר לְאַרְבַּע קְצָוֹות וְהָיוּ אוֹמְרִים כֵּן. לְבַסּוֹף אָמַר לָהֶם, גֵּלֶךְ לְאֵלּוּ שְׁנוֹטִים לָמוּת, וְתַפְרִישׁוּ מִכֶּם לְבָתֵּיהֶם וְתֹאמְרוּ כָּךְ, וְכַאֲשֶׁר תִּסַּיְמוּ, תֹּאמְרוּ אֵלּוּ הַפְּסוּקִים, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אַהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ וְגוֹ', (דף קא ע"ב) וַיִּקַּח אַהֲרֹן וְגוֹ', וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמֵּתִים וְגוֹ'. וְכֵן עָשׂוּ וְהִתְבַּטֵּל מֵהֶם (הַמֻּוֶת).

שָׁמְעוּ אוֹתוֹ קוֹל שֶׁאוֹמֵר: סוֹדֵי הַסּוֹדוֹת, הָרִאשׁוֹנִים הִנְחִילוּהָ לָנֶצַח, שֶׁהֲרֵי דִּין הַשָּׁמַיִם לֹא שׁוֹרֶה כָּאן, שֶׁהֲרֵי יוֹדְעִים לְבַטְּלוֹ. חָלַשׁ לִבּוֹ שֶׁל רַבִּי אָחָא וְיָשַׁן. שָׁמַע שֶׁאוֹמְרִים לוֹ: כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתָ אֶת זֶה - תַּעֲשֶׂה אֶת זֶה. לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שֶׁיַּחְזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, שֶׁרְשָׁעִים הֵם לְפָנַי. קָם וְהֶחֱזִירָם בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְקִבְּלוּ עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִתְבַּטְּלוּ מֵהַתּוֹרָה לְעוֹלָם, וְהֶחְלִיפוּ אֶת שֵׁם הָעִיר, וְקָרְאוּ לָא מָתָא מַחְסֵיָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא דַי לָהֶם לַצַּדִּיקִים שֶׁמְּבַטְּלִים אֶת הַגְּזֵרָה, אֶלָּא לְאַחַר כֵּן שֶׁמְּבָרְכִים לָהֶם,

תֵּדַע לְךָ שֶׁכֵּן הוּא. דְּכֵיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה אוֹמֶרֶת לַגּוּף מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים וְגוֹ' וְכָל אוֹתוֹ הָעִנְיָן וּמְבַטֵּל אֶת הַדִּין - מַה כָּתוּב? וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה. חֲרֵי בְּרָכָה.

כֵּיוָן שֶׁרוֹאִים אוֹתָהּ הַמַּלְאָכִים שֶׁזֶּה לָקַח עֵצָה לְנַפְשׁוֹ - מָה עוֹשִׂים? הוֹלְכִים אֵצֶל הָרְשָׁעִים לְעֵין בְּדִינָם וְלַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיָּקֻמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיַּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סְדֹם, לִמְקוֹם הָרְשָׁעִים, לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט. וְזֶה הוּא שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל צַדִּיק: כֵּיוָן שֶׁרוֹאָה שֶׁמְּעַיְּנִים בְּדִינוֹ, אֵינוֹ מִתְאַחֵר לָשׁוּב וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהַקְרִיב [עֹל] חֶלְבּוֹ וְדָמוֹ לִפְנֵי צוּרוֹ, עַד שֶׁמִּסְתַּלְּקִים בַּעֲלֵי הַדִּין מִמֶּנּוּ.

שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר וַיִּשָּׂא עֵינָיו (דף קב ע"א) וַיַּרְא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִצָּבִים עָלָיו - מַה כָּתוּב בַּנְּשָׁמָה? וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֳהֱלָה אֶל שָׂרָה. בְּחִפָּזוֹן וּבְמְהִירוּת בְּלֹא שׁוּם הַעֲכָּבָה. מִיָּד מְמַהֶרֶת הַנְּשָׁמָה

אֵצֶל הַגּוּף לְהַחֲזִירוֹ לְמוּטָב וּלְבַקֵּשׁ בְּמַה שֶׁיִּתְכַּפֵּר לוֹ, עַד שֶׁמִּסְתַּלְּקִים מִמֶּנּוּ בַּעֲלֵי הַדִּין.

רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר, מַהוּ שֶׁאָמַר וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בַּיָּמִים חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים? אֶלָּא, כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה עוֹמֶדֶת בְּמַעֲלָתָהּ, וְהַגּוּף נִשְׁאָר בָּאָרֶץ מִכַּמָּה שָׁנִים, בָּאִים בַּיָּמִים שָׁנִים וְיָמִים הַרְבֵּה וְחָדַל לָצֵאת וְלָבֹא וְלַעֲבֹר אֹרַח כִּשְׁאָר כָּל אָדָם. נִתְבַּשֵּׂר לְהַחַיּוֹת הַגּוּף.

מַהוּ אוֹמֵר אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה? אַחֲרֵי בְלוֹתִי בֶּעָפָר מֵהַיּוֹם כַּמָּה שָׁנִים, הָיְתָה לִי עֶדְנָה וְחִדּוּשׁ. וַאדֹנִי זָקֵן, שֶׁהַיּוֹם כַּמָּה שָׁנִים שֶׁיָּצְאַת מִמֶּנּוּ וְלֹא הִפְקִידַנִי. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר, הֲיִפָּלֵא מֵה' דָּבָר לַמּוֹעֵד. מַהוּ לַמּוֹעֵד? אוֹתוֹ הַיָּדוּעַ אֶצְלִי לְהַחַיּוֹת מֵתִים. וּלְשָׂרָה בֵּן, מְלַמֵּד שֶׁיִּתְחַדֵּשׁ כְּבֶן שָׁלֹשׁ שָׁנִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימוֹן, כֵּיוָן שֶׁהַנְּשָׁמָה נְוֹנִית מְזִיוָהּ שֶׁל מַעְלָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְאוֹתוֹ הַמַּלְאָךְ הַנִּקְרָא דוּמָ"ה: לֵךְ וּבַשֵּׂר

לְגוּף פְּלוֹנִי שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַחֲיוֹתוֹ לֶעָתִיד לָבוֹא. וְהוּא מֵשִׁיב: אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה? אַחֲרֵי בְלוֹתִי בֶּעָפָר וְשָׁכַנְתִּי בָּאֲדָמָה, וְאָכַל בְּשָׂרִי רִמָּה וְגוּשׁ עָפָר, תִּהְיֶה לִי חִדּוּשׁ?.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לַנְּשָׁמָה: זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָהָם וְגוֹ' הֲיִפָּלֵא מֵה' דָּבָר?! לַמּוֹעֵד הַיָּדוּעַ אֶצְלִי לְהַחֲיוֹת אֶת הַמֵּתִים אָשׁוּב אֵלֶיךָ אוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁהוּא (דף קב ע"ב) קָדוֹשׁ מְיֻחָדָשׁ בְּרִאשׁוֹנָה לִהְיוֹתְכֶם מַלְאָכִים קְדוֹשִׁים, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם עָתִיד לִפָּנַי לִשְׂמֹחַ בָּהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. (ע"כ מדרש הנעלם)

זהר:

אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתְּךָ, שֶׁלֹּא רָצוּ לוֹמַר לְפָנֶיהָ. בֵּיוָן שֶׁאָמַר הִנֵּה בָאֹהֶל, מִיָּד - וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְגוֹ' בֹּא רְאֵה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שֶׁעַד שֶׁלֹּא הִזְמִין אַבְרָהָם לִפְנֵיהֶם

לֶאֱכֹל, לֹא אָמְרוּ לוֹ דָּבָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה שֶׁמְּשׁוּם אוֹתָהּ בְּשׂוֹרָה הַזְּמִין אוֹתָם לֶאֱכֹל. אַחַר שֶׁכָּתוּב וַיֹּאכְלוּ, אָז אָמְרוּ לוֹ אוֹתָהּ בְּשׂוֹרָה.

וַיֹּאכְלוּ?! וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁמַּלְאָכִים עֶלְיוֹנִים אוֹכְלִים? אֶלָּא בִּשְׁבִיל כְּבוֹדוֹ שֶׁל אַבְרָהָם נִרְאֶה כָּךְ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיֹּאכְלוּ וַדַּאי, מִשּׁוּם שֶׁהֵם אֵשׁ אוֹכֶלֶת אֵשׁ וְלֹא נִרְאִים, וְכָל מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם אַבְרָהָם אָכְלוּ, מִשּׁוּם שֶׁמִּצַּד אַבְרָהָם אוֹכְלִים לְמַעְלָה [שֶׁאוֹכְלִים מֵאוֹתוֹ צַד שֶׁלְּמַעְלָה].

בֹּא רְאֵה, כָּל מַה שֶּׁאָכַל אַבְרָהָם, הוּא אָכַל בְּטָהֳרָה, וְלָכֵן הִקְרִיב לִפְנֵיהֶם וְאָכְלוּ, וְאַבְרָהָם שָׁמַר בְּבֵיתוֹ טֻמְאָה וְטָהֳרָה שֶׁאַפְלוּ בֶּן אָדָם שֶׁהוּא טָמֵא [לֹא יָכֹל לְהִתְקָרֵב לְבֵיתוֹ. אֲוֹ יָדַע אַבְרָהָם שֶׁזֶּה טָמֵא הוּא, וְעָשָׂה] [לֹא הָיָה מְשַׁמֵּשׁ בְּבֵיתוֹ, עַד שֶׁעָשָׂה] לוֹ טְבִילָה, אוֹ עָשָׂה לוֹ לִשְׁמֹר שִׁבְעָה יָמִים כָּרָאוּי לוֹ בְּבֵיתוֹ, וְכָךְ זֶה בְּוַדַּאי.

בֹּא רְאֵה, כָּתוּב (דברים כג) **אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרֵה לָיְלָה וְגוֹ'. מַה תַּקָּנָתוֹ? וְהָיָה לִפְנוֹת עֶרֶב יִרְחַץ בַּמָּיִם. אֵרְעָה בּוֹ טֻמְאָה** (דף קכ ע"ב) **אַחֶרֶת, כְּמוֹ זִיבָה** [טֻמְאַת צָרַעַת אוֹ נְדָּה] **אוֹ טֻמְאַת נְדָּה שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי טֻמְאוֹת, לֹא מַסְפִּיק לוֹ בְּאוֹתָהּ טְבִילָה** [מִשּׁוּם] **בֵּין שֶׁאֵרַע לוֹ קֹדֶם שֶׁקִּבֵּל טֻמְאָה אַחֶרֶת** [מִשּׁוּם] **בֵּין שֶׁאֵרַע לוֹ אַחַר כָּךְ.**

וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה הָיוּ מְתַקְּנִים טְבִילָה לְכֻלָּם, הוּא לַגְּבָרִים וְהִיא לַנָּשִׁים. מָה הַטַּעַם עָסַק אַבְרָהָם לְטַהֵר בְּנֵי אָדָם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא טָהוֹר וְנִקְרָא טָהוֹר, שֶׁכָּתוּב (איוב יד) **מִי יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד. טָהוֹר - זֶה אַבְרָהָם שֶׁיָּצָא מִתָּרַח.**

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כְּדֵי לְתַקֵּן אֶת אוֹתָהּ הַדַּרְגָּה שֶׁל אַבְרָהָם, וּמַהִי? מַיִ"ם (חָסֶד). **לָכֵן הִתְקִין לְטַהֵר בְּנֵי הָעוֹלָם בְּמַיִם. וּבְשָׁעָה שֶׁהַזְּמִין אֶת הַמַּלְאָכִים, בְּרֵאשִׁית דִּבָּרָיו מַה כָּתוּב? יֻקַּח נָא מְעַט מַיִם, כְּדֵי לְהִתְחַזֵּק בְּאוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁהַמַּיִם שְׁרוּיִים בָּהּ, וּמִשּׁוּם כָּךְ הָיָה מְטַהֵר אֶת כָּל בְּנֵי**

הָאָדָם מֵהַכֹּל. מְטַהֵר אוֹתָם מִצַּד שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, וּמְטַהֵר אוֹתָם מִצַּד הַטֻּמְאָה. וּכְמוֹ שֶׁהוּא מְטַהֵר אֶת הָאֲנָשִׁים, כָּךְ גַּם שָׂרָה מְטַהֶרֶת אֶת הַנָּשִׁים, וְנִמְצָא שֶׁכֻּלּ מִי שֶׁבָּא אֲלֵיהֶם טְהוֹרִים מֵהַכֹּל.

בֹּא רְאֵה שֶׁאַבְרָהָם נָטַע אִילָן בְּכָל מָקוֹם שֶׁדִּיּוּרוֹ שָׁם, וְלֹא הָיָה עוֹלֶה בְּכָל מָקוֹם כָּרָאוּי, פָּרַט לְשָׁעָה שֶׁדִּיּוּרוֹ הָיָה בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, וּבְאוֹתוֹ אִילָן הָיָה יוֹדֵעַ מִי שֶׁנֶּאֱחָז בַּקָּבָ"ה וּמִי שֶׁנֶּאֱחָז בַּעֲבוֹדָה זָרָה.

מִי שֶׁנֶּאֱחָז בַּקָּבָ"ה, הָיָה הָאִילָן פּוֹרֵשׂ עֲנָפָיו וּמְכַסֶּה עַל רֹאשׁוֹ וְעוֹשֶׂה עָלָיו צֵל נָאֶה. וּמִי שֶׁנֶּאֱחָז בַּצֵּל שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה, אוֹתוֹ הָאִילָן הָיָה מִתְעַלֶּה, וַעֲנָפָיו הָיוּ עוֹלִים לְמַעְלָה. אָז הָיָה יוֹדֵעַ אַבְרָהָם וּמַזְהִיר אוֹתוֹ, וְלֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁנֶּאֱחַז בֶּאֱמוּנַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְכָךְ מִי שֶׁהוּא טָהוֹר [ד"א בָּךְ] מְקַבֵּל אוֹתוֹ הָאִילָן, וּמִי שֶׁהוּא טָמֵא אֵינוֹ מְקַבֵּל אוֹתוֹ. אָז יָדַע אַבְרָהָם וְהָיָה מְטַהֵר אוֹתָם בְּמַיִם.

וּמַעְיַן מַיִם הָיָה תַּחַת אוֹתוֹ אִילָן, וּמִי שֶׁצָּרִיךְ טְבִילָה מִיָּד הַמַּיִם עוֹלִים אֵלָיו, וְעוֹלִים עַנְפֵי הָאִילָן, אָז יָדַע אַבְרָהָם שֶׁהוּא טָמֵא וְצָרִיךְ מִיָּד טְבִילָה. וְאִם לֹא, יָבְשׁוּ הַמַּיִם, וְאָז יָדַע שֶׁרוֹצֶה לְהִטָּמֵא וּלְהִשָּׁמֵר שִׁבְעָה יָמִים.

וּבֹא וּרְאֵה, שֶׁאַפִּלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַזְּמִין אֶת הַמַּלְאָכִים אָמַר לָהֶם וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ כְּדֵי לִרְאוֹת וְלִבְדֹּק אוֹתָם, וּבְאוֹתוֹ אִילָן הָיָה בּוֹדֵק אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְהַסּוֹד [כְּנֶגֶד] מִשּׁוּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא [עֲשָׂה] אָמַר שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים לַכֹּל, וְלָכֵן וְהִשָּׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ, וְלֹא תַּחַת עֲבוֹדָה זָרָה.

וּבֹא וּרְאֵה, כְּשֶׁחָטָא אָדָם, הוּא חָטָא בְּעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע, שֶׁכָּתוּב וּמֵעֵץ הַדַּעַת וְגוֹ', וְהוּא חָטָא בּוֹ וְנָגַרַם מָוֶת לָעוֹלָם. מַה כָּתוּב? וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְגוֹ' [וְנָגַרַם מָוֶת לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם]. וּכְשֶׁבָּא אַבְרָהָם, הִתְקִין אֶת הָעוֹלָם עִם אִילָן אַחֵר, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, וְהוֹדִיעַ אֶת הָאֱמוּנָה לְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם.

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שׁוֹב אָשׁוּב - שׁוֹב יָשׁוּב הָיָה צָרִיךְ לְכָתֹב, שֶׁהֲרֵי הַמַּפְתֵּחַ הַזֶּה לִפְקֹד הָעֲקָרוֹת הוּא בְּיַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא בְּיַד שָׁלִיחַ אַחֵר, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, שָׁלֹשׁ מַפְתְּחוֹת הֵם שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ בְּיַד שָׁלִיחַ: שֶׁל חַיָּה, וּתְחִיַּת הַמֵּתִים, וּגְשָׁמִים. וְהוֹאִיל וְלֹא נִמְסְרוּ בְּיַד שָׁלִיחַ, לָמָּה כָּתוּב שׁוֹב אָשׁוּב? אֶלָּא וַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם אָמַר [לו] **הַדָּבָר, לָכֵן כָּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ.**

וּבָא וּרְאֵה, בְּכָל מָקוֹם שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר סְתָם אוֹ וַיִּקְרָא סְתָם, הוּא מַלְאַךְ הַבְּרִית וְלֹא אַחֵר. **וַיֹּאמֶר - שֶׁכָּתוּב** (שמות טו) **וַיֹּאמֶר אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמַע** וְגוֹ'. **וַיֹּאמֶר, וְלֹא אָמַר מִיהוּ. וַיִּקְרָא - שֶׁכָּתוּב** (ויקרא א) **וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וְלֹא אָמַר מִי הָיָה. אָמַר - שֶׁכָּתוּב** (שמות כד) **וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר** וְגוֹ', **וְלֹא אָמַר מִי הָיָה.** [אַף כָּךְ שֶׁכָּתוּב שׁוֹב אָשׁוּב. וַיֹּאמֶר סְתָם, וְלֹא אָמַר מִי (דף קג ע"א) הָיָה.] **אֶלָּא בְּכָל אֵלֶּה מַלְאַךְ שֶׁל הַבְּרִית הָיָה, וְהַכֹּל**

נֶאֱמַר בַּקָּבָ"ה. וְלָכֵן כָּתוּב וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ וְגוֹ', וְהִנֵּה בֵּן וְגוֹ'.

וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ. מָה הַטַּעַם לֹא כָתוּב וְהִנֵּה בֵּן לָךְ? אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשֹׁב שֶׁהוּא מֵהָגָר כְּמוֹ בָּרִאשׁוֹנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (מלאכי א) בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו. בֵּן יְכַבֵּד אָב - זֶה יִצְחָק אֶת אַבְרָהָם. מָתַי כִּבֵּד אוֹתוֹ? בְּשָׁעָה שֶׁעָקַד אוֹתוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְרָצָה לְהַקְרִיבוֹ לְקָרְבָּן. וְיִצְחָק בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשֶׁבַע שָׁנִים הָיָה, וְאַבְרָהָם הָיָה זָקֵן, שֶׁאִלּוּ הָיָה בּוֹעֵט [בו] בְּרֶגֶל אַחַת לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד לְפָנָיו, וְהוּא כִּבֵּד אוֹתוֹ אֶת אָבִיו, וְעָקַד אוֹתוֹ כְּמוֹ תַּיִשׁ כְּדֵי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיו.

וְעֶבֶד אֲדֹנָיו - זֶה אֱלִיעֶזֶר לְאַבְרָהָם, כְּשֶׁשָּׁלַח אוֹתוֹ לְחָרָן וְעָשָׂה כָּל רְצוֹנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְכִבְּדוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית כד) וַה' בֵּרַךְ אֶת אֲדֹנִי וְגוֹ', וְכָתוּב (שם) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, כְּדֵי לְכַבֵּד אֶת אַבְרָהָם. שֶׁהֲרֵי בֶּן אָדָם שֶׁהָיָה מֵבִיא כֶּסֶף וְזָהָב וַאֲבָנִים יְקָרוֹת וּגְמַלִּים, וְהוּא כָּרָאוּי, נָאֶה לְמַרְאֶה,

לֹא אָמַר שֶׁהוּא אוֹהֵב אַבְרָהָם אוֹ קָרוֹב שֶׁלּוֹ, אֶלָּא אָמַר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, כְּדֵי לְהַעֲלוֹת אֶת שֶׁבַח אַבְרָהָם וּלְכַבְּדוֹ בְּעֵינֵיהֶם.

וְעַל בֵּן בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו. וְאַתֶּם יִשְׂרָאֵל בָּנַי, קָלוֹן בְּעֵינֵיכֶם לוֹמַר שֶׁאֲנִי אֲבִיכֶם אוֹ שֶׁאַתֶּם עֲבָדִים שֶׁלִּי? וְאִם אָב אָנִי אַיֵּה כְּבוֹדִי וְגוֹ'. מְשׁוּם כָּךְ וְהִנֵּה בֵן. וָהוּ בֵּן וַדַּאי, וְלֹא יִשְׁמָעֵאל. וָהוּ בֵּן שֶׁכִּבֵּד אֶת אָבִיו כָּרָאוּי.

וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ. בֵּן לְשָׂרָה - שֶׁבִּגְלָלוֹ מֵתָה, שֶׁבִּגְלָלוֹ כָּאֲבָה נַפְשָׁה עַד שֶׁיָּצְאָה מִמֶּנָּה. וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה - לְהִתְעַלּוֹת בִּגְלָלוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם. שֶׁאָז וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה וְגוֹ', שֶׁהֲרֵי מַזְכִּירִים אֶת שָׂרָה מְשׁוּם יִצְחָק, וְעַל זֶה הוּא בֵּן לְשָׂרָה [זֶה אָמְרוּ הַמַּלְאָכִים]. וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה. [זֶה] שֶׁהֲרֵי הַנְּקֵבָה לוֹקַחַת [אֶת] הַבֵּן מֵהַזָּכָר.

וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו. מַה זֶּה וְהוּא אַחֲרָיו? וְהֵיא אַחֲרָיו צָרִיךְ לוֹ! אֶלָּא

סוֹד הוּא, וְשָׂרָה שׁמַעַת מַה שֶׁהָיָה אוֹמֵר [פֶּתַח הָאֹהֶל, זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהוּא אַחֲרָיו - מִי שֶׁהָיָה אוֹמֵר] פֶּתַח הָאֹהֶל, זוֹ הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה, פֶּתַח הָאֱמוּנָה. וְהוּא אַחֲרָיו - [זֶה] שֶׁהוֹדָה לוֹ הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה [נ"א פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. פֶּתַח הָאֹהֶל - זוֹ הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה, וְהוּא אַחֲרָיו - זוֹ הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה]. מִיּוֹם שֶׁהָיְתָה שָׂרָה בָּעוֹלָם לֹא שָׁמְעָה דְּבַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פְּרָט לְאוֹתָהּ שָׁעָה.

דָּבָר אַחֵר - שֶׁהָיְתָה יוֹשֶׁבֶת שָׂרָה פֶּתַח הָאֹהֶל כְּדֵי לִשְׁמֹעַ הַדְּבָרִים, וְהֵיא שָׁמְעָה הַדָּבָר הַזֶּה שֶׁהִתְבַּשֵּׂר בּוֹ אַבְרָהָם. [דָּבָר אַחֵר] וְהוּא אַחֲרָיו - אַבְרָהָם שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב מֵאַחוֹרֵי הַשְּׁכִינָה.

וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בַּיָּמִים. מַה זֶּה בָּאִים בַּיָּמִים? הַשִּׁעוּרִים שֶׁל הַיָּמִים שֶׁאָז נִרְאוּ לָהֶם, הָאֶחָד מֵאָה וְהָאֶחָד תִּשְׁעִים, נִכְנְסוּ בַּיָּמִים הַשִּׁעוּר שֶׁל הַיָּמִים כָּרָאוּי. בָּאִים בַּיָּמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי בָא הַיּוֹם, שֶׁהֶעֱרִיב הַיּוֹם לְהַכְנִס. חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים. וְאוֹתָהּ שָׁעָה רָאֲתָה

עַצְמָהּ בְּעִדּוּן אַחֵר, וְלָכֵן אָמְרָה וַאדֹנִי זָקֵן, שֶׁחֲרֵי הוּא לֹא כְּדַאי לְהוֹלִיד כִּי הוּא זָקֵן.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (משלי לא) **נוֹדַע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם זִקְנֵי אָרֶץ. בֹּא רְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְעַלֶּה בִּכְבוֹדוֹ שֶׁהוּא נָנוּז וְנִסְתָּר בְּעִלּוּי רַב. לֹא הָיָה בָּעוֹלָם וְלֹא הָיָה מֵהַיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם שֶׁיָּכוֹל לַעֲמֹד עַל חָכְמָתוֹ וְלֹא יָכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ.**

מְשׁוּם כִּי הוּא נָנוּז וְנִסְתָּר וְהִתְעַלָּה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְכָל הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים לֹא יְכוֹלִים לְהִתְדַּבֵּק עַד שֶׁכֻּלָּם אוֹמְרִים (יחזקאל ג) **בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. הַתַּחְתּוֹנִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב** (תהלים קיג) **עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. הָעֶלְיוֹנִים אוֹמְרִים שֶׁהוּא לְמַטָּה, שֶׁכָּתוּב** (שם נז) **עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ. עַד שֶׁכֻּלָּם, עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, אוֹמְרִים בָּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ, כִּי לֹא נוֹדַע וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמֹד עִמּוֹ, וְאַתָּה אוֹמֵר נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ?** (דף קג ע"ב)

אֶלָּא וַדַּאי נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא נוֹדָע וְנִדְבָּק לְפִי מַה שֶׁמְּשַׁעֵר בִּלְבּוֹ כָּל אֶחָד כַּמָּה שֶׁיָּכוֹל לְהִדָּבֵק בָּרוּחַ שֶׁל הַחָכְמָה. וּלְפִי מַה שֶׁמְּשַׁעֵר בִּלְבּוֹ, כָּךְ נוֹדָע בִּלְבּוֹ, וְלָכֵן נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים - בְּאוֹתָם הַשְּׁעָרִים. אֲבָל שֶׁנּוֹדָע כָּרָאוּי אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לְהִדָּבֵק וְלָדַעַת אוֹתוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָהּ, אֵיזֶה שְׁעָרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כד) שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. וּמְשׁוּם הַשְּׁעָרִים הַלָּלוּ, שֶׁהֵם דְּרָגוֹת עֶלְיוֹנוֹת, בִּגְלָלָם נוֹדָע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְאִם לֹא - לֹא יְכוֹלִים לְהִתְדַּבֵּק בּוֹ.

בֹּא רְאֵה, הֲרֵי נִשְׁמַת הָאָדָם אֵין הוּא [אֵין] מִי שֶׁיָּכוֹל לָדַעַת אוֹתָהּ, אֶלָּא עַל יְדֵי אֶבְרֵי הַגּוּף, וְהֵם הַדְּרָגוֹת שֶׁעוֹשׂוֹת אֱמָנוּת הַנְּשָׁמָה. מְשׁוּם כָּךְ נוֹדָע וְלֹא נוֹדָע. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹדָע וְלֹא נוֹדָע, מְשׁוּם שֶׁהוּא נְשָׁמָה לִנְשָׁמָה, רוּחַ לְרוּחַ, גָּנוּז וְטָמִיר מִן הַכֹּל. אֲבָל בְּאוֹתָם הַשְּׁעָרִים, שֶׁהֵם פְּתָחִים לַנְּשָׁמָה, נוֹדָע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

בֹּא רְאֵה, יֵשׁ פֶּתַח לְפֶתַח וְדַרְגָּה לְדַרְגָּה, וּמֵהֶם יָדוּעַ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. פֶּתַח הָאֹהֶל - זֶהוּ פֶּתַח שֶׁל צֶדֶק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק וְגוֹ'. זֶהוּ פֶּתַח רִאשׁוֹן לְהִכָּנֵס בּוֹ, וּבַפֶּתַח הַזֶּה נִרְאִים כָּל שְׁאָר הַפְּתָחִים הָעֶלְיוֹנִים. מִי שֶׁזּוֹכֶה לָזֶה [לַפֶּתַח], זוֹכֶה לָדַעַת אוֹתוֹ וּבְכָל שְׁאָר הַפְּתָחִים, מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם שׁוֹרִים עָלָיו.

וְעַכְשָׁו שֶׁפֶּתַח זֶה לֹא נוֹדָע, מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת וְכָל הַפְּתָחִים הִסְתַּלְּקוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יְכוֹלִים לָדַעַת וְלִדְבֹּק. אֲבָל בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִן הַגָּלוּת, עֲתִידוֹת כָּל הַדְּרָגוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת לִשְׁרוֹת עָלָיו כָּרָאוּי.

וְאָז יֵדְעוּ בְּנֵי הָעוֹלָם חָכְמָה עֶלְיוֹנָה נִכְבָּדָה מַה שֶּׁלֹּא הָיוּ יוֹדְעִים מִקֶּדֶם לָזֶה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה יא) וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'. כֻּלָּם עֲתִידִים לִשְׁרוֹת עַל הַפֶּתַח הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא פֶּתַח הָאֹהֶל, וְכֻלָּם

עֲתִידִים לִשְׁרוֹת עַל מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ כִּדֵי לָדוּן הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים וְגו׳.

מְשׁוּם כָּךְ, כְּשֶׁהִתְבַּשֵּׂר אַבְרָהָם, הַדַּרְגָּה הַזּוֹ הָיְתָה אוֹמֶרֶת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שֶׁכָּתוּב שׁוּב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה. וַיֹּאמֶר - לֹא כָּתוּב מִי הָיָה, וְזֶהוּ פֶּתַח הָאֹהֶל. וְעַל זֶה וְשָׂרָה שֹׁמַעַת דַּרְגָּה זוֹ שֶׁהָיְתָה מְדַבֶּרֶת עִמּוֹ מַה שֶּׁלֹּא הָיְתָה שׁוֹמַעַת מִקֹּדֶם לָזֶה, שֶׁכָּתוּב וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֹהֶל, שֶׁהָיְתָה מְבַשֶּׂרֶת וְאוֹמֶרֶת שׁוּב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵּן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ.

בֹּא רְאֵה כַּמָּה חֲבִיבוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, שֶׁהֲרֵי לֹא יָצָא מִפִּנּוּ יִצְחָק עַד שֶׁנִּמּוֹל. אַחַר שֶׁנִּמּוֹל הִתְבַּשֵּׂר עַל יִצְחָק, מְשׁוּם שֶׁאָז הוּא זֶרַע קָדוֹשׁ, וְטֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל אֵינוֹ זֶרַע קָדוֹשׁ, וְאָז הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית א) אֲשֶׁר זַרְעוֹ בוֹ לְמִינֵהוּ.

וּבֹא וּרְאֵה, טֶרֶם שֶׁנִּמּוֹל אַבְרָהָם זַרְעוֹ לֹא הָיָה קָדוֹשׁ, מְשׁוּם שֶׁיָּצָא מִתּוֹךְ עָרְלָה וְהִדְבַּק בָּעָרְלָה לְמַטָּה. אַחַר שֶׁנִּמּוֹל, יָצָא אוֹתוֹ הַזֶּרַע בְּתוֹךְ

הַקְּדֵשָׁה, וְנִדְבַּק בַּקְּדֵשָׁה שֶׁלְּמַעְלָה וְהוֹלִיד לְמַעְלָה, וְנִדְבַּק אַבְרָהָם בְּדַרְגָּתוֹ כָּרָאוּי. בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁהוֹלִיד אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק, יָצָא קָדוֹשׁ כָּרָאוּי. וְאֵלּוּ [וְדַאי] הַמַּיִם שֶׁהָרוּ וְהוֹלִידוּ חֹשֶׁךְ.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל יוֹם אֶחָד אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ, זֶה שֶׁקָּרָא לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִצְחָק, שֶׁכָּתוּב וְקָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק, לָמָּה? שֶׁחֲרֵי נִרְאָה שֶׁעַד שֶׁלֹּא יָצָא לָעוֹלָם קָרָא לוֹ יִצְחָק? אָמַר לוֹ, חֲרֵי נֶאֱמַר שֶׁאֵשׁ לוֹקַחַת מַיִם, שֶׁחֲרֵי הַמַּיִם בָּאִים מִצַּד שֶׁל הַגְּבוּרָה, וְעוֹד [נ"א ובא תִּשְׁאַל מֵהַלְוִים] [שְׁאַל אותו] הַלְוִים שֶׁהֵם מְשַׁמְּחִים לְאוֹתוֹ הַצַּד בִּכְלֵי זֶמֶר וְתִשְׁבָּחוֹת כְּנֶגֶד הַצַּד הַזֶּה, מִשּׁוּם כָּךְ יִצְחָק הוּא חֶדְוָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא בָּא מֵאוֹתוֹ צַד וְנִדְבָּק בּוֹ.

בֹּא רְאֵה, יִצְחָק צְחוֹק, חֶדְוָה שֶׁמַּחֲלִיפָה מַיִם בְּאֵשׁ וְאֵשׁ בְּמַיִם, וְעַל זֶה נִקְרָא כָּךְ. וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ (דף קד ע"א) כָּךְ בְּטֶרֶם יָצָא לָעוֹלָם בְּשֵׁם זֶה וְהוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם.

ובא וּרְאֵה, בְּכָל הָאֲחֵרִים הִשְׁאִיר לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִקְרֹא לָהֶם שֵׁמוֹת, וַאֲפִלּוּ נָשִׁים הָיוּ קוֹרְאוֹת לִבְנֵיהֶן שֵׁמוֹת, אֲבָל כָּאן לֹא הִשְׁאִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאִמּוֹ לִקְרֹא לוֹ שֵׁם, אֶלָּא לְאַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב וְקָרָאתָ אֶת שְׁמוֹ יִצְחָק. אַתָּה וְלֹא אַחֵר. כְּדֵי לְהַחֲלִיף מַיִם בְּאֵשׁ וְאֵשׁ בְּמַיִם לְהַכְלִילוֹ בְּצִדּוֹ.

כֵּיוָן שֶׁהִתְבַּשֵּׂר אַבְרָהָם בְּיִצְחָק, מַה כָּתוּב? וַיָּקֻמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיַּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סְדֹם. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בֹּא רְאֵה כַּמָּה נוֹהֵג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא טוֹבָה עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן לְאוֹתָם שֶׁהוֹלְכִים בִּדְרָכָיו, שֶׁאֲפִלּוּ בִּזְמַן שֶׁרוֹצֶה לָדוּן אֶת הָעוֹלָם, הוּא גּוֹרֵם לְמִי שֶׁאוֹהֵב אוֹתוֹ לִזְכּוֹת בַּדָּבָר עַד שֶׁלֹּא יָבֹא אוֹתוֹ הַדִּין לָעוֹלָם.

שֶׁשָּׁנִינוּ, בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אֶת הָאָדָם, שׁוֹלֵחַ לוֹ דּוֹרוֹן, וּמִיהוּ? הֶעָנִי, כְּדֵי לִזְכּוֹת בּוֹ. וְכֵיוָן שֶׁזּוֹכֶה בּוֹ, הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד שֶׁנִּמְשָׁךְ מִצַּד הַיָּמִין וּפוֹרֵס עַל

רָאשׁוֹ וְרוֹשֵׁם אוֹתוֹ, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁיָּבֹא הַדִּין לָעוֹלָם, אוֹתוֹ הַמַּשְׁחִית יְזָהֵר בּוֹ, וּמֵרִים עֵינָיו וְרוֹאֶה אוֹתוֹ הָרֹשֶׁם, וְאָז מִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ וְנִזְהָר עָלָיו. מְשׁוּם כָּךְ מַקְדִּים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַה שֶׁיְּזָכֶּה.

וּבֹא וּרְאֵה, כְּשֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָבִיא דִּין עַל סְדֹם, זָכָה קֹדֶם אֶת אַבְרָהָם וְשָׁלַח לוֹ דּוּרוֹן לְזָכוֹת עִמָּהֶם כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת לוֹט בֶּן אָחִיו מִשָּׁם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה, וְלֹא כָתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת לוֹט, שֶׁהֲרֵי בִּזְכוּת אַבְרָהָם נִצַּל. וּמַה זֶּה וַיִּזְכֹּר? שֶׁזָּכַר אוֹתוֹ מַה שֶּׁזָּכָה קֹדֶם עִם אוֹתָם שְׁלֹשֶׁת הַמַּלְאָכִים.

כְּמוֹ זֶה, בֶּן אָדָם שֶׁזּוֹכֶה בִּצְדָקָה עִם בְּנֵי אָדָם, בְּשָׁעָה שֶׁדִּין שָׁרוּי בָּעוֹלָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר לוֹ אֶת אוֹתָהּ הַצְּדָקָה שֶׁעָשָׂה. מְשׁוּם שֶׁבְּכָל שָׁעָה שֶׁזּוֹכֶה בֶּן אָדָם, כָּךְ נִכְתָּב עָלָיו לְמַעְלָה. וַאֲפִלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁדִּין שׁוֹרֶה עָלָיו, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת אוֹתוֹ הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה וְזָכָה עִם בְּנֵי אָדָם,

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יא) וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. מִשּׁוּם כָּךְ הִקְדִּים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה וְיַצִּיל אֶת לוֹט.

וַיִּשְׁקְפוּ עַל פְּנֵי סְדֹם. בֹּא רְאֵה, וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים מִשָּׁם, מֵאוֹתָהּ סְעוּדָה שֶׁתִּקֵּן לָהֶם אַבְרָהָם וְזָכָה בָהֶם. אַף עַל גַּב שֶׁהָיוּ מַלְאָכִים, זָכָה בָהֶם. וְכָל אוֹתוֹ מַאֲכָל לֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ כְּלוּם, מִשּׁוּם אַבְרָהָם, וּלְזַכּוֹתוֹ, שֶׁחֲרֵי כָּתוּב וַיֹּאכֵלוּ, כָּאֵשׁ שֶׁלָּהֶם נֶאֱכַל.

וְאִם תֹּאמַר, חֲרֵי שְׁלֹשָׁה מַלְאָכִים הָיוּ? זֶה אֵ"שׁ וְזֶה מַי"ם וְזֶה רו"חַ. אֶלָּא כָּל אֶחָד וְאֶחָד כָּלוּל בַּחֲבֵרוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ וַיֹּאכֵלוּ. כְּמוֹ זֶה (שמות כד) וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אֲכִילָה וַדַּאִית הֵם אָכְלוּ, שֶׁנִּזּוֹנוּ מֵהַשְׁכִּינָה. אַף כָּאן וַיֹּאכֵלוּ - נָּרְמוּ [נ"א נִרְמְזוּ רָמְזוּ] לְהַזּוֹן [מִמֶּנּוּ] מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁאַבְרָהָם נִדְבַּק בּוֹ, וּמִשּׁוּם כָּךְ לֹא הִשְׁאִירוּ כְּלוּם מִמַּה שֶׁנָּתַן לָהֶם אַבְרָהָם.

כְּמוֹ כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לִשְׁתּוֹת מֵאוֹתָהּ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שֶׁלְּמַעְלָה, אַף הֵם אָכְלוּ מִמַּה שֶׁתִּקֵּן לָהֶם אַבְרָהָם כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ לְהִזּוֹן מֵהַצַּד שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁהֲרֵי מֵאוֹתוֹ צַד יוֹצֵא מָזוֹן לְכָל הַמַּלְאָכִים הָעֶלְיוֹנִים. וַיִּשְׁקְפוּ, הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל רַחֲמִים לְהַצִּיל אֶת לוֹט. כָּתוּב כָּאן וַיִּשְׁקְפוּ, וְכָתוּב שָׁם (דברים כו) הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ. מַה לְּהַלָּן לְרַחֲמִים - אַף כָּאן לְרַחֲמִים.

וְאַבְרָהָם הֹלֵךְ עִמָּם לְשַׁלְּחָם, לַעֲשׂוֹת לָהֶם לְוָיָה. אָמַר רַבִּי יֵיסָא, אִם תֹּאמַר שֶׁאַבְרָהָם יָדַע שֶׁהֵם מַלְאָכִים, לָמָּה עָשָׂה לָהֶם לְוָיָה? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַף עַל גַּב שֶׁיָּדַע [רָגִיל הָיָה לַעֲשׂוֹת לְכָל בְּנֵי הָאָדָם שֶׁמְּזַמָּנִים עִמּוֹ לַעֲשׂוֹת לָהֶם לְוָיָה]. [מַה שֶּׁהָיָה רָגִיל לַעֲשׂוֹת עִם בְּנֵי אָדָם עָשָׂה בָּהֶם וְלִוָּה אוֹתָם], מִשּׁוּם שֶׁכָּךְ צָרִיךְ לָאָדָם לַעֲשׂוֹת לְוָיָה לָאוֹרְחִים, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל תָּלוּי בָּזֶה. וּבְעוֹד שֶׁהוּא הָיָה הוֹלֵךְ עִמָּם, הִתְגַּלָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶל אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב וַה' אָמַר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה. וַה' - הוּא וּבֵית דִּינוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה (דף קד ע"ב) הוֹלֵךְ עִמָּם.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבָּן אָדָם עוֹשֶׂה לְוָיָה [לְאָדָם] **לַחֲבֵרוֹ, הוּא מוֹשֵׁךְ אֶת הַשְּׁכִינָה לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ וְלָלֶכֶת עִמּוֹ בַּדֶּרֶךְ לְהַצִּילוֹ, וְלָכֵן צָרִיךְ אָדָם לְלַוּוֹת אֶת הָאוֹרֵחַ כְּדֵי לְחַבֵּר עִמּוֹ שְׁכִינָה וּמוֹשֵׁךְ עָלָיו לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ.**

מְשׁוּם כָּךְ, וַה' אָמָר הַמַּכָּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה. רַבִּי חִיָּא פָּתַח, (עמוס ג) **כִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים דָּבָר כִּי אִם גָּלָה סוֹדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים. אַשְׁרֵיהֶם צַדִּיקֵי הָעוֹלָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָּהֶם, וְכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בָּרָקִיעַ וְעָתִיד לַעֲשׂוֹת בָּעוֹלָם - עַל יְדֵי הַצַּדִּיקִים עוֹשֶׂה אוֹתוֹ, וְלֹא מְכַסֶּה מֵהֶם כְּלוּם לְעוֹלָמִים, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְשַׁתֵּף עִמּוֹ אֶת** [הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה פִּתְחוֹן

פֶּה לָרְשָׁעִים בְּכָל מַה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה.

בֹּא רְאֵה, הַכֹּל מְנַלֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא] לַצַּדִּיקִים, מְשׁוּם שֶׁהֵם בָּאִים וּמַזְהִירִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם לָשׁוּב מֵחַטָּאֵיהֶם וְלֹא יֵעָנְשׁוּ מִתּוֹךְ הַדִּין הָעֶלְיוֹן וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם פִּתְחוֹן פֶּה אֲלֵיהֶם. מְשׁוּם כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹדִיעַ לָהֶם הַסּוֹד שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בָּהֶם הַדִּין. וְעוֹד,

כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁהֲרֵי בְּלִי דִּין עָשָׂה בָּהֶם דִּין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אוֹי לָרְשָׁעִים שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מַשְׁגִּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים לְהִשָּׁמֵר מֵחַטָּאֵיהֶם. וּמָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו אֱמֶת וּדְרָכָיו דִּין אֵינוֹ עוֹשֶׂה כָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה בָּעוֹלָם עַד שֶׁמְּגַלֶּה לַצַּדִּיקִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם פְּתִחוֹן פֶּה לִבְנֵי אָדָם, אֵצֶל בְּנֵי אָדָם לֹא כָּל שֶׁכֵּן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לַעֲשׂוֹת דִּבְרֵיהֶם שֶׁלֹּא יְדַבְּרוּ בְּנֵי אָדָם לָשׁוֹן הָרָע בָּהֶם. וְכֵן כָּתוּב (במדבר לג) וְהָיִיתֶם נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל. וְיֵשׁ לָהֶם לַעֲשׂוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם פְּתִחוֹן פֶּה לִבְנֵי אָדָם, וְיַתְרוּ בָהֶם אִם הֵם חוֹטְאִים וְלֹא מַשְׁגִּיחִים לְהִשָּׁמֵר, שֶׁלֹּא תִּהְיֶה לְמִדַּת הַדִּין שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פְּתִחוֹן פֶּה אֲלֵיהֶם, וּבַמֶּה? בִּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים כְּשֵׁרִים.

בֹּא רְאֵה, וַה' אָמַר הַמַּכָּה אֲנִי מְאַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן אֶת כָּל הָאָרֶץ לְאַבְרָהָם (דף קה ע"א) לִהְיוֹת לוֹ נַחֲלַת יְרֻשָּׁה לְעוֹלָמִים, שֶׁכָּתוּב כִּי אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה

רְאֵה לְךָ אֶתְנַנָּה וְגוֹ', וְכָתוּב שָׂא נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה. וּלְאַחַר מִכֵּן הִצְטָרֵךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲקֹר אֶת הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּבָר נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ לְאַבְרָהָם, וְהוּא אָב לַכֹּל, שֶׁכָּתוּב כִּי אַב הֲמוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ, וְלֹא נָאֶה לִי לְמְחוֹת בָּנִים בְּלִי לְהוֹדִיעַ לַאֲבִיהֶם שֶׁקָּרָאתִי לוֹ אַבְרָהָם אֹהֲבִי, וּמִשּׁוּם כָּךְ צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ, מִשּׁוּם כָּךְ [אָמַר] וַה' אָמָר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בֹּא רְאֵה עֲנְוָתָנוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה, וְעִם כָּל זֶה שֶׁהֶאֱרִיךְ עִמּוֹ וְהוֹדִיעַ לוֹ שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת דִּין בִּסְדֹם, לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לְהַצִּיל אֶת לוֹט וְלֹא יַעֲשֶׂה בּוֹ דִּין. מָה הַטַּעַם? בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא לְתִבֹּעַ שָׂכָר מִמַּעֲשָׂיו.

וְעַל זֶה שָׁלַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת לוֹט וְהִצִּילוֹ מִשּׁוּם אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה וְגוֹ'. מַה זֶּה אֲשֶׁר יָשַׁב בְּהֵן לוֹט? הֲרֵי נֶאֱמַר, אַבָל מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם

רְשָׁעִים וְלֹא נִמְצָא [בֵּינֵיהֶם] מִכֻּלָּם שֶׁיֵּשׁ לוֹ דְּבַר זְכוּת פְּרָט לְלוֹט. מִכָּאן לָמַדְנוּ, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁדָּרִים בּוֹ רְשָׁעִים הוּא חָרֵב.

אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֵן לוֹט, וְכִי בְּכֻלָּם יָשַׁב לוֹט? אֶלָּא בְּגָלָלוֹ הָיוּ מְיֻשָּׁבִים וְלֹא חָרְבוּ. וְאִם תֹּאמַר בִּזְכוּתוֹ - לֹא! אֶלָּא בִּזְכוּת אַבְרָהָם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא רְאֵה שֶׁשִּׁמּוּשׁ שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה לְצַדִּיק, אוֹתוֹ שִׁמּוּשׁ מֵגֵן עָלָיו בָּעוֹלָם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁהוּא רָשָׁע, לוֹמֵד מִדְּרָכָיו וְעוֹשֶׂה אוֹתָם.

בֹּא רְאֵה, שֶׁהֲרֵי מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַבֵּר לוֹט עִם אַבְרָהָם - אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא לָמַד כָּל מַעֲשָׂיו, לָמַד לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה עוֹשֶׂה אַבְרָהָם, וְזֶהוּ שֶׁהָיָה מְיַשֵּׁב אֶת כָּל אוֹתָן הֶעָרִים כָּל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁהָיוּ מְיֻשָּׁבִים אַחַר שֶׁנִּכְנַס לוֹט בֵּינֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, בֹּא רְאֵה שֶׁשְּׁכִינָה לֹא זָזָה מֵאַבְרָהָם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא **אָמַר לוֹ** [בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמּוֹ]. **אָמַר לוֹ** רַבִּי

אֶלְעָזָר, וַחֲרֵי שְׁכִינָה הָיְתָה מְדַבֶּרֶת עִמּוֹ, שֶׁחֲרֵי [בִּדְרָגָה] זוֹ הִתְגַּלָּה אֵלָיו הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (שמות ו) וָאֵרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדָּי. אָמַר לוֹ, כָּךְ זֶה וַדַּאי.

וּבָא וּרְאֵה מַה כָּתוּב, וַיֹּאמֶר ה' וַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה. בַּהַתְחָלָה וַה' אָמָר, וּלְבַסּוֹף וַיֹּאמֶר ה' וַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה וְגוֹ'. זוֹהִי הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁהִתְגַּלְתָּה לוֹ עַל הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה. (דף קד ע"ב)

מדרש הנעלם

וַה' אָמָר הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם וְגוֹ'. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? וַיָּקֻמוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיַּשְׁקִפוּ עַל פְּנֵי סְדֹם, לַעֲשׂוֹת דִּין בָּרְשָׁעִים. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר רַב חַמְדָּא, אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בָּרְשָׁעִים עַד שֶׁנִּמְלָךְ בְּנִשְׁמָתָם שֶׁל צַדִּיקִים. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (איוב ד) מִנִּשְׁמַת אֱלוֹהַּ יֹאבֵדוּ. וְכָתוּב הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: כְּלוּם יֵשׁ לִי לַעֲשׂוֹת דִּין

בָּרְשָׁעִים עַד שֶׁאָמְלֵךְ בִּנְשָׁמוֹת הַצַּדִּיקִים. וְאוֹמֵר לָהֶם: הָרְשָׁעִים חָטְאוּ לְפָנַי, אֶעֱשֶׂה בָהֶם דִּין, שֶׁכָּתוּב וַיֹּאמֶר ה' זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה וְחַטָּאתָם וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, הַנְּשָׁמָה עוֹמֶדֶת בִּמְקוֹמָהּ, וְהִיא יְרֵאָה לְהִתְקָרֵב אֵלָיו וְלוֹמַר לְפָנָיו כְּלוּם, עַד שֶׁיֹּאמַר לְמטטרו"ן שֶׁיְּגִישֶׁנָּה לְפָנָיו וְתֹאמַר מַה שֶּׁרָצְתָה. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע וְגוֹ', חָלִילָה לְךָ וְגוֹ'.

אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם וְגוֹ'. הַנְּשָׁמָה פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שָׁמָּא נִתְעַסְּקוּ בַּחֲמִשִּׁים פָּרָשִׁיוֹת שֶׁל תּוֹרָה, וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְעַסְּקוּ לִשְׁמָהּ, שָׁכָר יֵשׁ לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא וְלֹא יִכָּנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? וַיֹּאמֶר ה' אִם אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִים וְגוֹ'.

וַחֲרֵי [שְׁנִינוּ], אוֹתָן פָּרָשִׁיוֹת יְתֵרוֹת חֲמִשִּׁים וְשָׁלֹשׁ הָיוּ. אֶלָּא, אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, חֲמִשָּׁה סְפָרִים הֵם בַּתּוֹרָה, וּבְכָל אֶחָד וְאֶחָד נִכְלָלִים עֲשֶׂרֶת

הַדִּבְּרוֹת עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.
חֶשְׁבּוֹן עֲשָׂרָה בְּכָל אֶחָד מֵהֶם - הוּא חֲמִשִּׁים.

השלמה מההשמטות (סימן טו)

חֲמִשִּׁים הֵם כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים שַׁעֲרֵי בִינָה, וְהֵם רְאוּיִים לְהַצִּיל כָּל הָעוֹלָם בִּזְדַקְּקָתָם, וַה' הוֹדָה לִדְבָרֶיהָ. וּכְשֶׁרָאֲתָה שֶׁלֹּא מָצְאָה, אָמְרָה (שם יח) **אוּלַי** יַחְסְרוּן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִים חֲמִשָּׁה, כְּלוֹמַר, אוּלַי יֵשׁ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם שֶׁעָסְקוּ בִּידִיעַת שְׁמָךְ, שֶׁהוּא הַשֵּׁם בְּמִלּוּאוֹ, שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים, יו"ד ה"א וָא"ו ה"א, כְּמִסְפַּר אָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים י) וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל. וּכְשֶׁלֹּא מָצְאָה, חוֹזֶרֶת לוֹמַר אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם **אַרְבָּעִים** (ע"כ מההשמטות).

עוֹד פּוֹתַחַת הַנְּשָׁמָה וְאוֹמֶרֶת: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְעַסְקוּ בַּתּוֹרָה, שֶׁמָּא קִבְּלוּ עָנְשָׁם עַל מַה שֶׁחָטְאוּ בְּבֵית דִּין וְנִתְכַּפֵּר לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה) **אַרְבָּעִים** יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף. וּמִמַּה שֶׁנִּתְבַּיְּשׁוּ לִפְנֵיהֶם, דַּיָּם לְהִתְכַּפֵּר [לִפְנֵיהֶם] לָהֶם שֶׁלֹּא

יִכָּנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? לֹא אֶעֱשֶׂה בַּעֲבוּר הָאַרְבָּעִים.

השלמה מהחשמטות (סימן טז)

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם שְׁלֹשִׁים, כְּלוֹמַר, אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם צַדִּיקִים שֶׁעָסְקוּ וְהִשְׁיגוּ אוֹתָם הַשְּׁלֹשִׁים מַעֲלוֹת הָרְמוּזוֹת בִּנְבוּאַת יְחֶזְקֵאל בַּפָּסוּק וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים [שָׁנָה], וְהֵם כְּלוּלִים בִּשְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת חָכְמָה, שֶׁהֵם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר סְפִירוֹת, וְכֵן אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם אֲנָשִׁים צַדִּיקִים יְחִידֵי סְגֻלָּה הַמְיַחֲדִים שְׁתֵּי פְּעָמִים בַּיּוֹם בְּפָסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁבָּהּ כְּלוּלִים עֶשֶׂר סְפִירוֹת בְּמִלַּת אֶחָד. הָאָלֶ"ף עִם הַחֵי"ת הֵם תִּשְׁעָה, וְהַמִּלָּה א' חֲדֵי עֲשָׂרָה, וְהַד' אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם עָלֶיהָ (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַה' צַדִּיקִים יָבוֹאוּ בוֹ, וְדָלֶ"ת מִלְּשׁוֹן שַׁעַר, וּשְׁתֵּי פְּעָמִים בַּיּוֹם הֲדֵי עֶשְׂרִים.

וּבְשָׁאֵינָהּ מוֹצְאָה, חוֹזֶרֶת וּפוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה, כְּלוֹמַר, אוּלַי יִמָּצֵא בֵּינֵיהֶם מִי שֶׁעוֹסֵק בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת וּבַעֲשָׂרֶת הַדִּבְּרוֹת כָּל יוֹם. וְכֵן אוּלַי יִמָּצְאוּן בֵּינֵיהֶם עֲשָׂרָה שֶׁמַּקְדִּימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, שַׁחֲרִי שָׁנִינוּ, כָּל [הַנִּמְצָא] הַנִּמְנֶה מֵעֲשָׂרָה רִאשׁוֹנִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת, נוֹטֵל שָׂכָר כְּנֶגֶד כֻּלָּם שֶׁבָּאִים אַחֲרָיו. מַה כָּתוּב? לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לִנְשְׁמַת הַצַּדִּיק לְלַמֵּד סָנֵגוֹרְיָה וּזְכוּת עַל הָרְשָׁעִים, לְהַשְׁקִיט הָאַף וְהַחֵמָה. וְכֵיוָן שֶׁלֹּא מָצְאָה שׁוּם זְכוּת לְלַמֵּד, מַה כָּתוּב? (בראשית יח) וַיֵּלֶךְ ה' כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקֹמוֹ. מַהוּ לִמְקוֹמוֹ? לִמְקוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה, וְאָז נִסְתַּלֵּק הַדַּיָּן וְנִסְתַּלֵּק הַסָּנֵגוֹר, וְהַקָּטֵגוֹר מְקַטְרֵג. וְזֶהוּ (שם יט) וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרֶב וְגוֹמֵר. וְלוֹט הוּא שָׂטָן, הוּא יֵצֶר הָרָע, יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדֹם כִּי שָׁם בֵּיתוֹ, שֶׁכָּתוּב לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ, וּמִתְחַבֵּר עִם בְּנֵי אָדָם וּמַטְעֶה

אוֹתָם עַד שֶׁמּוֹרִידָם לִבְאֵר שַׁחַת, וְהוּא גַּם כֵּן עִמָּהֶם נִדּוֹן עַל שֶׁהִטְעָה אוֹתָם, וְיוֹרֵד עַד צַעֲרָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, וְזֶהוּ (שם) הִנֵּה נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרֹבָה לָנוּס שָׁמָּה.

הָרוֹצֵחַ הוּא עֲשָׂו שׁוֹפֵךְ דָּמִים, וְהוּא מִצְעָר. וְאַף עַל פִּי שֶׁיּוֹרֵד וְנִדּוֹן שָׁם עַל כָּל זֶה, תַּאֲוָתוֹ וְחִשְׁקוֹ לַחֲזֹר וּלְהַטְעוֹת לַאֲחֵרִים, וְזֶהוּ (שם) וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר: ע"כ מהחשמטות.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת: אוּלַי יֵשׁ שָׁם שְׁלִשִׁים? אוּלַי יֵשׁ בֵּינֵיהֶם צַדִּיקִים שֶׁהִשִּׂיגוּ שְׁלִשִׁים מַעֲלוֹת הָרְמוּזִים בְּפָסוּק (יחזקאל א) וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וְהֵם כְּלוּלִים בְּל"ב נְתִיבוֹת, שֶׁהֵם כ"ב אוֹתִיּוֹת וְי' סְפִירוֹת, לִפְעָמִים הֵם כְּלוּלִים לִשְׁמֹנָה.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת: אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֶשְׂרִים, שֶׁמָּא יִגְדְּלוּ בָנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה וְיֵשׁ לָהֶם שָׂכָר לַעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת שְׁתֵּי פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּל הַמְגַדֵּל בְּנוֹ לְתַלְמוּד תּוֹרָה וּמוֹלִיכוֹ לְבֵית רַבּוֹ בַּבֹּקֶר וּבָעֶרֶב, מַעֲלֶה עָלָיו

הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קַיֵּם [עָלָיו] הַתּוֹרָה שֶׁתֵּי פְּעָמִים בְּכָל יוֹם. מַה כָּתוּב? וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרִים.

עוֹד פּוֹתַחַת וְאוֹמֶרֶת: אוּלַי יִמָּצְאוּן שָׁם עֲשָׂרָה. אוֹמֶרֶת: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁמָּא הָיוּ מֵאוֹתָם הָעֲשָׂרָה הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁנּוֹטֵל שָׂכָר כְּנֶגֶד כֻּלָּם שֶׁבָּאִים אַחֲרֵיהֶם. מַה כָּתוּב [בּוֹ]? וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה.

כָּל זֶה יֵשׁ לִנְשְׁמַת הַצַּדִּיק לוֹמַר עַל הָרְשָׁעִים. כֵּיוָן שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּיָדָם כְּלוּם, מַה כָּתוּב? וַיֵּלֶךְ ה' כַּאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקֹמוֹ. מַהוּ לִמְקֹמוֹ? לִמְקוֹם מַעֲלָתוֹ הַיְדוּעָה.

אָמַר רַבִּי, מִצְוָה לוֹ לָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הָרְשָׁעִים כְּדֵי שֶׁיַּחְזְרוּ לְמוּטָב וְלֹא יִכָּנְסוּ לַגֵּיהִנֹּם, שֶׁכָּתוּב (תהלים לה) וַאֲנִי בַּחֲלוֹתָם לְבוּשִׁי שָׂק וְגוֹ'. וְאָמַר רַבִּי, אָסוּר לוֹ לָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל עַל הָרְשָׁעִים שֶׁיִּסְתַּלְּקוּ מִן הָעוֹלָם, שֶׁאִלְמָלֵא סִלְּקוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְתֶרַח מִן הָעוֹלָם כְּשֶׁהָיָה עוֹבֵד עֲבוֹדָה

זָרָה, לֹא בָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ לָעוֹלָם, וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ, וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד וּמָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ, וְהַתּוֹרָה לֹא נִתְּנָה, וְכָל אוֹתָם הַצַּדִּיקִים וְהַחֲסִידִים וְהַנְּבִיאִים לֹא הָיוּ בָּעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא נִמְצָא בָּרְשָׁעִים כְּלוּם מִכָּל אוֹתָם הָעֲנָיִים, מַה כָּתוּב? וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה וְגוֹ'. עַד כָּאן מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם. (דף קה ע"ב)

זהר:

אֲרַדָּה נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה. לְמִי אָמַר? אִם תֹּאמַר לְאוֹתָם הַמַּלְאָכִים - מִי רָאָה מְדַבֵּר עִם זֶה וּמְצַוֶּה אֶת זֶה? אֶלָּא לְאַבְרָהָם אָמַר, שֶׁכִּרְשׁוּתוֹ עוֹמְדִים הַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ. דָּבָר אַחֵר - לְאוֹתָם מַלְאָכִים. מַה שֶּׁנֶּאֱמַר לְאַבְרָהָם, מָה הַטַּעַם עָשׂוּ? הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב עָשָׂה. מַה זֶּה עָשׂוּ? [אֶלָּא] זֶה אַבְרָהָם וּשְׁכִינָה שֶׁלֹּא זָזָה מִמֶּנּוּ. [דָּבָר אַחֵר] עָשׂוּ - מַה שֶּׁנֶּאֱמַר לַמַּלְאָכִים, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ מְזֻמָּנִים לְשָׁם, וְהָיוּ נִמְצָאִים לַעֲשׂוֹת דִּין, וְעַל זֶה עָשׂוּ.

דָּבָר אַחֵר עָשׂוּ - [לַעֲשׂוֹת] כְּתַרְגּוּמוֹ עֲבָדוּ. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אָמַר אֵרֶדָה נָּא וְאֶרְאֶה, וַהֲרֵי הַכֹּל גָּלוּי לְפָנָיו? אֶלָּא אֵרֶדָה נָּא מִדַּרְגַּת הָרַחֲמִים לְדַרְגַּת הַדִּין, וְהַיְנוּ [זוֹ] יְרִידָה. וְאֶרְאֶה - רְאִיָּה זוֹ לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בְּאֵיזֶה דִּין יָדוֹן אוֹתָם.

מָצָאנוּ רְאִיָּה לְטוֹב וּמָצָאנוּ רְאִיָּה לְרַע. רְאִיָּה לְטוֹב - שֶׁכָּתוּב (שמות ב) וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע. רְאִיָּה לְרַע - שֶׁכָּתוּב אֵרֶדָה נָּא וְאֶרְאֶה [נ"א מָצָאנוּ יְרִידָה לְטוֹב וּמָצָאנוּ יְרִידָה לְרַע. לְטוֹב - שֶׁכתוּב (שם יט) וַיֵּרֶד ה' עַל הַר סִינַי. (במדבר יא) וְאֵרַדְתִּי וְדִבַּרְתִּי עִמְּךָ שָׁם. יְרִידָה לְרַע - אֵרֶדָה נָּא, בִּשְׁבִיל] לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם בַּדִּין, וְעַל זֶה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַמְכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם.

וְאַבְרָהָם הָיוֹ יִהְיֶה לְגוֹי גָּדוֹל וְעָצוּם. מָה הַטַּעַם הַבְּרָכָה הַזּוֹ כָּאן? אֶלָּא כְּדֵי לְהוֹדִיעַ שֶׁאַפִּלּוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם, לֹא מִשְׁתַּנֶּה. שֶׁהֲרֵי יוֹשֵׁב בְּדִין עַל זֶה [ד"א

[וְיוֹשֵׁב] וּבְרַחֲמִים עַל זֶה, וְהַכֹּל בְּרֶגַע אֶחָד וּבְשָׁעָה אַחַת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲרֵי כָּתוּב (תהלים סט) וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ ה' עֵת רָצוֹן. לִפְעָמִים שֶׁהוּא עֵת רָצוֹן, וְלִפְעָמִים שֶׁאֵינוֹ עֵת רָצוֹן. לִפְעָמִים שֶׁשּׁוֹמֵעַ, וְלִפְעָמִים שֶׁלֹּא שׁוֹמֵעַ. לִפְעָמִים שֶׁנִּמְצָא, וְלִפְעָמִים שֶׁלֹּא נִמְצָא, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נה) דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כָּאן לְיָחִיד, כָּאן לְצִבּוּר. כָּאן לְמָקוֹם אֶחָד, וְכָאן לְכָל הָעוֹלָם. מִשּׁוּם כָּךְ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם, שֶׁהוּא שָׁקוּל כְּכָל הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם, [וְכָתוּב] וְשָׁנִינוּ בְּאַבְרָהָם. יִהְיֶה בְּגִימַטְרִיָּא שְׁלֹשִׁים. כָּךְ שָׁנִינוּ, שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים מַזְמִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל דּוֹר וָדוֹר לְעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהַזְמִין אֶת אַבְרָהָם.

השלמה מההשמטות (סימן יז)

פַּעַם אַחַת יָצָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרָאָה [וְרָאֲה] **שֶׁהָעוֹלָם חָשׁוּךְ וְאָפֵל וְנִסְתָּם אוֹרוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, בֹּא רְאֵה מָה רוֹצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת בָּעוֹלָם. הָלְכוּ וּמָצְאוּ מַלְאָךְ אֶחָד שֶׁדּוֹמֶה לְהַר גָּבוֹהַּ וּמוֹצִיא שְׁלֹשִׁים שַׁלְהָבוֹת מִפִּיו. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, מָה אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת? אָמַר לוֹ, רְצוֹנִי לְהַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְצָא שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים בַּדּוֹר, שֶׁכָּךְ גָּזַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב** (בראשית יח) **הָיוֹ 'יִהְיֶה', בְּגִימַטְרִיָּא שְׁלֹשִׁים.**

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן, בְּבַקָּשָׁה מִמְּךָ, לֵךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וֶאֱמֹר לוֹ, בַּר יוֹחַאי מָצוּי בָּאָרֶץ. הָלַךְ אוֹתוֹ מַלְאָךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ: רִבּוֹן הָעוֹלָם, גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ מַה שֶּׁאָמַר לִי בַּר יוֹחַאי? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֵךְ תַּחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם וְאַל תַּשְׁגִּיחַ בְּבַר יוֹחַאי.

כְּשֶׁבָּא, רָאָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אֶת הַמַּלְאָךְ. אָמַר לוֹ: אִם לֹא תֵּלֵךְ, גּוֹזְרַנִי עָלֶיךָ שֶׁלֹּא תִכָּנֵם לַשָּׁמַיִם, וְתִהְיֶה בַּמָּקוֹם שֶׁל עֻזָּא וַעֲזָאֵל, וּכְשֶׁתִּכָּנֵם לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֱמֹר לוֹ, אִם אֵין שְׁלֹשִׁים צַדִּיקִים בָּעוֹלָם - שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרִים, שֶׁכָּךְ כָּתוּב: (בראשית יח) לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרִים. וְאִם אֵין עֲשָׂרִים - שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה, שֶׁכָּךְ כָּתוּב: לֹא אַשְׁחִית בַּעֲבוּר הָעֲשָׂרָה, וְאִם אֵין עֲשָׂרָה - שֶׁיִּהְיוּ שְׁנַיִם, שֶׁהֵם אֲנִי וּבְנִי, שֶׁכָּךְ כָּתוּב: (דברים יט) עַל פִּי שְׁנַיִם שְׁנֵי עֵדִים יָקוּם דָּבָר, וְאֵין דָּבָר אֶלָּא עוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (תהלים לג) בִּדְבַר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ, וְאִם אֵין שְׁנַיִם - הֲרֵי יֵשׁ אֶחָד, וַאֲנִי הוּא, שֶׁכָּתוּב (משלי י) וְצַדִּיק יְסוּד עוֹלָם.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָצָא קוֹל מִשָּׁמַיִם וְאָמַר: אַשְׁרֵי חֶלְקְךָ רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לְמַעְלָה - וְאַתָּה מְבַטֵּל לְמַטָּה. בְּוַדַּאי עָלֶיךָ נֶאֱמַר (שם קמה) רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה: ע"כ מההשמטות.

פָּתַח וְאָמַר, (שמואל-ב כג) **מִן הַשְּׁלִשִׁים [הֵכִי] נִכְבָּד וְאֶל הַשְּׁלִשָׁה לֹא בָא וְגו'. מִן הַשְּׁלִשִׁים [הֵכִי] נִכְבָּד - אֵלּוּ הֵם שְׁלִשִׁים צַדִּיקִים שֶׁמַּזְמִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָעוֹלָם וְלֹא יְבַטֵּל אוֹתָם מִמֶּנּוּ. וּבְנָיָהוּ בֶּן יְהוֹיָדָע כָּתוּב בּוֹ מִן הַשְּׁלִשִׁים [הֵכִי] נִכְבָּד, הוּא אֶחָד מֵהֶם.**

וְאֶל הַשְּׁלִשָׁה לֹא בָא - שֶׁלֹּא שָׁקוֹל לִשְׁלִשַׁת הָאַחֵרִים שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. וְאֶל הַשְּׁלִשָׁה לֹא בָא - לִהְיוֹת בִּמְנָיָן כְּאֶחָד מֵהֶם. עִם אוֹתָם שְׁלִשִׁים צַדִּיקִים זָכָה לְהִכָּנֵס בְּחֶשְׁבּוֹן, אֲבָל וְאֶל הַשְּׁלִשָׁה לֹא בָא, שֶׁלֹּא זָכָה לְהִתְחַבֵּר עִמָּם וְלִהְיוֹת עִמָּהֶם בְּחֵלֶק אֶחָד. יְהֵ"ח, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ שְׁלִשִׁים הוּא, וְלָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּרַךְ אוֹתוֹ עִם אוֹתָם שְׁלִשִׁים צַדִּיקִים.

בֹּא רְאֵה, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה, שֶׁהֲרֵי עָלְתָה לְפָנַי מַה שֶׁהֵם עוֹשִׂים לְכָל הָעוֹלָם, שֶׁכָּל הָעוֹלָם מוֹנְעִים רַגְלֵיהֶם שֶׁלֹּא לְהִכָּנֵס לִסְדֹם וַעֲמֹרָה,

שֶׁכָּתוּב (איוב כח) פָּרַץ נַחַל מֵעִם גָּר הַנִּשְׁכָּחִים מִנִּי רָגֶל דַּלּוּ מֵאֱנוֹשׁ נָעוּ. פָּרַץ נַחַל מֵעִם גָּר - פִּרְצָה הָיָה פּוֹרֵץ הַנַּחַל לְאוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁם. שֶׁכָּל מִי שֶׁרָאָה אֶת מִי שֶׁהָיָה נוֹתֵן לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת לָאָדָם אַחֵר, וּוֹרְקִים אוֹתוֹ לְעֹמֶק הַנָּהָר [בִּנְקֻבֵי הַנְּקָרוֹת], וּמִי שֶׁלּוֹקֵחַ אוֹתוֹ גַּם כֵּן.

וְעַל זֶה כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הָיוּ נִשְׁכָּחִים מִנִּי רָגֶל, שֶׁמּוֹנְעִים רַגְלֵיהֶם שֶׁלֹּא לְהִכָּנֵס לְשָׁם. וּמִי שֶׁנִּכְנַס - דַּלּוּ מֵאֱנוֹשׁ נָעוּ, שֶׁהָיוּ מְדַלְדְּלִים אֶת הַגּוּף בָּרָעָב וְלֹא הָיוּ נוֹתְנִים לוֹ לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וּמִשְׁתַּנֶּה דְּיוֹקְנוֹ מִשְּׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב דַּלּוּ מֵאֱנוֹשׁ, נָעוּ. כָּתוּב כָּאן נָעוּ, וְכָתוּב שָׁם (משלי ה) נָעוּ מַעְגְּלֹתֶיהָ. כָּךְ גַּם הָיוּ סוֹטִים מַעְגָּלִים וְדְרָכִים כְּדֵי לֹא לְהִכָּנֵס לְשָׁם, וַאֲפִלּוּ עוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם הָיוּ מְנוּעִים (דף קו ע"א) מִלְּהִכָּנֵס לְשָׁם, שֶׁכָּתוּב (איוב כח) נָתִיב לֹא יְדָעוֹ עַיִט וְגוֹ'. וְלָכֵן כָּל הָעוֹלָם הָיוּ צוֹוְחִים עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה וְעַל כָּל הַקְּרָיוֹת, שֶׁכֻּלָּם כְּמוֹ גָּוֹן אֶחָד הָיוּ.

זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה. אָמַר לוֹ אַבְרָהָם, לָמָּה? אָמַר לוֹ, וְחַטָּאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד. מְשׁוּם כָּךְ אֵרְדָה נָּא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ. הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב הַכְּצַעֲקָתָם, שֶׁהֲרֵי כָּתוּב זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה, וּשְׁתֵּי עָרִים הָיוּ, אָז לָמָּה הַכְּצַעֲקָתָהּ? אֶלָּא הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ.

בֹּא רְאֵה, בַּצַּד שֶׁמִּתַּחַת אֶבֶן הַבָּרָד עוֹלִים עֲשָׁנִים בְּכָתֵף, מִתְכַּנְּסִים בְּטִפָּה אַחַת וְנִכְנָסִים לְתוֹךְ נִקְבֵי תְּהוֹם רַבָּה וְנַעֲשִׂים חֲמִשָּׁה בְּאֶחָד. אֶחָד הוּא כַּאֲשֶׁר [הַקּוֹלוֹת צְלוּלִים] יֵשׁ קוֹלוֹת צְלוּלִים שֶׁכֻּלָּם נַעֲשִׂים אֶחָד. הַקּוֹל שֶׁעוֹלֶה מִלְּמַטָּה נִכְנָס בֵּינֵיהֶם וְנִמְשָׁכִים כְּאֶחָד. וְאוֹתוֹ הַקּוֹל עוֹלֶה וְיוֹרֵד וְתוֹבֵעַ דִּין לְהִמָּשֵׁךְ לְמַטָּה. כְּשֶׁקּוֹל זֶה עוֹלֶה לִתְבֹּעַ דִּין, אָז מִתְגַּלֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַשְׁגִּיחַ בְּדִין.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַכְּצַעֲקָתָהּ, מִי הַכְּצַעֲקָתָהּ? זוֹ גְּזֵרַת הַדִּין שֶׁתּוֹבַעַת דִּין כָּל יוֹם. שֶׁכָּךְ שָׁנִינוּ, כַּמָּה שָׁנִים עוֹמֶדֶת גְּזֵרַת דִּין וְתוֹבַעַת מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁאַחֵי יוֹסֵף מָכְרוּ אֶת יוֹסֵף,

מִשּׁוּם שֶׁגְּזֵרַת הַדִּין צוֹוַחַת עַל הַדִּין, וְעַל זֶה הַבְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי.

מַה זֶּה הַבָּאָה אֵלַי? זֶהוּ סוֹד כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ב) בָּעֶרֶב הִיא בָאָה וּבַבֹּקֶר הִיא שָׁבָה. וְזֶהוּ הַבָּאָה אֵלַי, תָּמִיד. כְּמוֹ זֶה קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי, וַהֲרֵי נִתְבָּאֵר. עֲשׂוּ כָּלָה, הֲרֵי נִתְבָּאֵר.

וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי רָאָה אַב הָרַחֲמִים כְּמוֹ אַבְרָהָם. בֹּא רְאֵה, בְּנֹחַ כָּתוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי וְגוֹ', עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹפֶר. וְשָׁתַק וְלֹא אָמַר לוֹ דָּבָר וְלֹא בִּקֵּשׁ רַחֲמִים. אֲבָל אַבְרָהָם, בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה, אֵרְדָה נָּא וְאֶרְאֶה - מִיָּד כָּתוּב וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אַף אַבְרָהָם לֹא עָשָׂה בִּשְׁלֵמוּת כָּרָאוּי. נֹחַ לֹא עָשָׂה דָּבָר, לֹא זֶה וְלֹא זֶה. אַבְרָהָם בִּקֵּשׁ דִּין כָּרָאוּי שֶׁלֹּא יָמוּת צַדִּיק עִם

רָשָׁע, וְהִתְחִיל מֵחֲמִשִּׁים עַד עֲשָׂרָה. עָשָׂה וְלֹא הִשְׁלִים, שֶׁלֹּא בִקֵּשׁ רַחֲמִים בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, שֶׁאָמַר אַבְרָהָם שֶׁלֹּא רוֹצֶה לִתְבֹּעַ שְׂכַר מַעֲשָׂיו.

אֲבָל מִי עָשָׂה בִּשְׁלֵמוּת כָּרָאוּי? זֶה מֹשֶׁה. שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (שמות לב) סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ וְגוֹ', עָשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מַסֵּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ - מִיָּד כָּתוּב וַיָּחַל מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו וְגוֹ', עַד שֶׁאָמַר וְעַתָּה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם אַיִן מְחֵנִי נָא מִסִּפְרְךָ אֲשֶׁר כָּתָבְתָּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁכֻּלָּם חָטְאוּ, לֹא זָז מִשָּׁם עַד שֶׁאָמַר לוֹ סָלַחְתִּי כִּדְבָרֶךָ. אֲבָל אַבְרָהָם לֹא הִשְׁגִּיחַ אֶלָּא אִם נִמְצָא בָּהֶם צַדִּיק, וְאִם לֹא - לֹא. עַל זֶה לֹא הָיָה בָּעוֹלָם בֶּן אָדָם שֶׁיָּגֵן עַל דּוֹרוֹ כְּמוֹ מֹשֶׁה שֶׁהוּא רוֹעֶה נֶאֱמָן.

וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר, הִתְקִין עַצְמוֹ לְבַקֵּשׁ אֶת זֶה. אוּלַי יִמָּצְאוּ שָׁם חֲמִשִּׁים. הִתְחִיל מֵחֲמִשִּׁים שֶׁהוּא רֵאשִׁית לְדַעַת, עַד עֲשָׂרָה, שֶׁהוּא עֲשִׂירִי, סוֹף כָּל הַדְּרָגוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, עַד עֲשָׂרָה, אֵלּוּ עֲשָׂרָה יָמִים שֶׁבֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים, מִשּׁוּם כָּךְ הִתְחִיל מֵחֲמִשִּׁים עַד עֲשָׂרָה.

השלמה מההשמטות (סימן יח)

שֶׁהוּא רֵאשִׁית עַד עֲשָׂרָה, שֶׁהוּא עֲשָׂרָה סוֹף הַדְּרָגוֹת. וְכֵיוָן שֶׁמַּגִּיעַ עַד עֲשָׂרָה אָמַר: מִכָּאן וּלְמַטָּה אֵין מָקוֹם לַעֲמֹד בִּתְשׁוּבָה. וְשָׁב וְאָמַר אַרְבָּעִים כְּדֵי שֶׁיִּנָּצְלוּ אַרְבַּע קְרָיוֹת, וְשָׁב וְאָמַר שְׁלֹשִׁים כְּדֵי שֶׁיִּנָּצְלוּ שָׁלֹשׁ קְרָיוֹת, וְשָׁב וְאָמַר עֶשְׂרִים כְּדֵי שֶׁיִּנָּצְלוּ שְׁתֵּי קְרָיוֹת, וְשָׁב וְאָמַר עֲשָׂרָה כְּדֵי שֶׁתִּנָּצֵל קְרִיָּה אַחַת מֵאוֹתָן הֲחָמֵשׁ, מִשּׁוּם כָּךְ לֹא יָרַד לְמַטָּה מִן עֲשָׂרָה: ע"כ מההשמטות.

וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעַ לַעֲשָׂרָה, אָמַר, מִכָּאן וּלְמַטָּה אֵינוֹ מָקוֹם שֶׁעוֹמֵד בִּתְשׁוּבָה. מִשּׁוּם כָּךְ לֹא יָרַד מִתַּחַת לַעֲשָׂרָה.

וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרֶב וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב לְמַעְלָה, וַיֵּלֶךְ ה' כַּאֲשֶׁר (דף קו ע"ב) כִּלָּה לְדַבֵּר אֶל אַבְרָהָם. שֶׁהֲרֵי כֵּיוָן

שֶׁנִּפְרְדָה שְׁכִינָה מֵאַבְרָהָם וְאַבְרָהָם שָׁב לִמְקוֹמוֹ, אָז וַיָּבֹאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בָּעֶרֶב, שֶׁהֵרֵי אֶחָד הִסְתַּלֵּק עִם הַשְּׁכִינָה, וְנִשְׁאֲרוּ אוֹתָם שְׁנַיִם.

כֵּיוָן שֶׁרָאָה אוֹתָם לוֹט, רָץ אַחֲרֵיהֶם. מָה הַטַּעַם? וְכִי כָּל אוֹתָם שֶׁהָיוּ בָּאִים הוּא הִכְנִים לְבֵיתוֹ וְנָתַן לָהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת? וּבְנֵי הָעִיר אֵיךְ לֹא הָרְגוּ אוֹתוֹ, שֶׁהֵרֵי לְבִתּוֹ עָשׂוּ דִּין, וּמַה הוּא? שֶׁבַּת לוֹט נָתְנָה פֵּת לֶחֶם לְעָנִי אֶחָד, יָדְעוּ בָּזֶה, וּמָרְחוּ אוֹתָהּ בְּדִבַשׁ וְהוֹשִׁיבוּהָ בְּרֹאשׁ הַגַּג עַד שֶׁהַצְּרָעוֹת אָכְלוּ אוֹתָהּ. אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁזֶּה הָיָה בַּלַּיְלָה, חָשַׁב שֶׁלֹּא יִסְתַּכְּלוּ בְּנֵי הָעִיר עָלָיו. וְעִם כָּל זֶה, כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לַבַּיִת, הִתְכַּנְּסוּ כֻּלָּם וְהִקִּיפוּ אֶת הַבַּיִת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה רָץ לוֹט אַחֲרֵיהֶם, [אֶלָּא מִשּׁוּם] שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם? רַבִּי חִזְקִיָּה וְרַבִּי יֵיסָא. אֶחָד אָמַר, דְּמוּת אַבְרָהָם רָאָה עִמָּם. וְאֶחָד אָמַר, שְׁכִינָה בָּאָה עִמָּהֶם. כָּתוּב כָּאן וַיַּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם, וְכָתוּב שָׁם

וַיָּרֶץ לִקְרָאתָם מִפֶּתַח הָאֹהֶל. מַה לְהַלָּן רָאָה שְׁכִינָה, אַף כָּאן רָאָה שְׁכִינָה.

וַיַּרְא לוֹט וַיָּרָץ לִקְרָאתָם, וַיֹּאמֶר הִנֶּה נָא אֲדנַ"י, בְּאָלֶ"ף דָּלֶ"ת נו"ן יו"ד. סוּרוּ נָא, הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב גְּשׁוּ נָא, מַה זֶּה סוּרוּ נָא? אֶלָּא לְהַחֲזִירָם סְבִיב הַבַּיִת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִרְאוּ אוֹתָם בְּנֵי הָעִיר וְלֹא יִכָּנְסוּ בְּדֶרֶךְ יָשָׁר הַבַּיְתָה, וּמִשּׁוּם כָּךְ סוּרוּ נָא.

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח, (איוב כח) כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה. כַּמָּה יֵשׁ לָהֶם לִבְנֵי אָדָם לְהִסְתַּכֵּל בְּמַעֲשֵׂי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְהִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּכֵּחַ בּוֹ לְמַעְלָה וּמִשְׁתַּכֵּחַ בּוֹ לְמַטָּה, מִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה הִיא עֵץ חַיִּים לְכָל אוֹתָם הָעוֹסְקִים בָּהּ לָתֵת לָהֶם חַיִּים בָּעוֹלָם הַזֶּה (דף קז ע"א) וְלָתֵת לָהֶם חַיִּים בָּעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט, לָתֵת לָהֶם מָזוֹן וּלְסַפֵּק אוֹתָם מִכָּל מַה שֶׁהִצְטָרְכוּ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מַשְׂגִּיחַ בָּהּ תָּמִיד, שֶׁכָּתוּב (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה. מִשּׁוּם שֶׁאָרֶץ זוֹ מַה כָּתוּב בָּהּ? (משלי לא) מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ. אַחַר כָּךְ הִיא נוֹתֶנֶת מָזוֹן וְטֶרֶף לְכָל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, שֶׁכָּתוּב (שם) וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ.

וְעַל זֶה כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה, אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לָתֵת לָהֶם מָזוֹן וְסִפּוּק לְכָל מַה שֶּׁצָּרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁכָּתוּב (תהלים קמה) פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן. דָּבָר אַחֵר כִּי הוּא לִקְצוֹת הָאָרֶץ יַבִּיט, לְהִסְתַּכֵּל בְּמַעֲשֵׂי בֶּן הָאָדָם וּלְהַשְׂגִּיחַ בְּכָל מַה שֶּׁעוֹשִׂים בּוֹ בְּנֵי אָדָם בָּעוֹלָם. תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִרְאֶה, מִסְתַּכֵּל וְרוֹאֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

בֹּא רְאֵה, כֵּיוָן שֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲשֵׂי סְדֹם וַעֲמֹרָה, שָׁלַח לָהֶם אוֹתָם הַמַּלְאָכִים לְהַשְׁחִית אֶת סְדֹם. מַה כָּתוּב? וַיַּרְא לוֹט. רָאָה אֶת הַשְּׁכִינָה. וְכִי מִי יָכוֹל לִרְאוֹת שְׁכִינָה? אֶלָּא רָאָה וְהַר אֶחָד שֶׁמֵּאִיר וְעוֹלֶה עַל רָאשֵׁיהֶם. וְאָז, וַיֹּאמֶר הִנֶּה נָא אֲדֹנַי, בְּאָלֶ"ף דָּלֶ"ת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. וּבְגִלַּל הַשְּׁכִינָה אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁהֵאִיר הוּא אָמַר סוּרוּ נָא אֶת בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם.

לֹא עָשָׂה כָּךְ אַבְרָהָם, אֶלָּא בַּתְּחִלָּה אָמַר וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם, וְאַחַר כָּךְ וְאֶקְחָה פַּת לֶחֶם וְגוֹ'. אֲבָל לוֹט אָמַר סוּרוּ נָא אֶל בֵּית עַבְדְּכֶם וְלִינוּ, וְאַחַר כָּךְ וְרַחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁכַּמְתֶּם וַהֲלַכְתֶּם לְדַרְכְּכֶם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵדְעוּ בָּהֶם בְּנֵי הָאָדָם.

וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין. מִשּׁוּם שֶׁכָּךְ הָיוּ עוֹשִׂים: אוֹרְחִים שֶׁנִּכְנָסִים לְשָׁם, לֹא הָיָה בֶּן אָדָם שֶׁיַּכְנִיסֵם לַבַּיִת. וְעַל זֶה אָמְרוּ, לֹא כִּי בָרְחוֹב נָלִין. מַה כָּתוּב? וַיִּפְצַר בָּם מְאֹד וְגוֹ'.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין בָּעוֹלָם, שְׁלִיחַ אֶחָד עוֹשֶׂה אוֹתוֹ, וְכָעֵת רָאִינוּ שְׁנֵי שְׁלִיחִים, לָמָּה? וְכִי לֹא מַסְפִּיק בְּאֶחָד? אֶלָּא אֶחָד הָיָה, וּמַה שֶּׁאָמַר שְׁנַיִם [כְּדִּ זֶה וַדַּאי, מְשׁוּם שֶׁאֶחָד] - אֶחָד הָיָה לְהוֹצִיא אֶת לוֹט וּלְהַצִּילוֹ, וְאֶחָד לַהֲפֹךְ אֶת הָעִיר וּלְהַשְׁחִית אֶת הָאָרֶץ, וּלְכָךְ נִשְׁאַר אֶחָד. (דף קו ע"א)

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם

רַבִּי פָּתַח בְּפָסוּק זֶה, (שופטים ג) וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ ה' לְנַסּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי, רָאִיתִי בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, [וְאֵין הָעוֹלָם] עוֹמֵד [וְאֵין מַעֲלָה] אֶלָּא בְּאוֹתָם (דף קו ע"ב) שֶׁשּׁוֹלְטִים עַל רְצוֹן לִבָּם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פא) עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ וְגוֹ'. אָמַר רַב יְהוּדָה, לָמָּה זָכָה יוֹסֵף לְאוֹתָהּ הַמַּעֲלָה וְהַמַּלְכוּת? בִּשְׁבִיל שֶׁכָּבַשׁ יִצְרוֹ. שֶׁשָּׁנִינוּ, כָּל הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ, מֵחִיל עָלָיו אֶת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם.

שֶׁאָמַר רַב אָחָא, לֹא בָרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַיֵּצֶר הָרָע אֶלָּא לְנַסּוֹת בּוֹ בְּנֵי אָדָם.

וְהַאִם רוֹצֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנַסּוֹת בְּנֵי אָדָם? כֵּן. שֶׁאָמַר רַב אָחָא, מִנַּיִן לָנוּ? מִשֶּׁכָּתוּב (דברים יג) כִּי יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא וְגוֹ' וּבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת וְגוֹ', כִּי מְנַסֶּה ה' אֱלֹהֵיכֶם וְגוֹ'. וְלָמָּה צָרִיךְ נְסָיוֹן, שֶׁהֲרֵי כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם גְּלוּיִים לְפָנָיו? אֶלָּא שֶׁלֹּא לִתֵּן פְּתִחוֹן פֶּה לִבְנֵי אָדָם. רְאֵה מַה כָּתוּב? וְלוֹט יֹשֵׁב בְּשַׁעַר סְדֹם, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב לְנַסּוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נז) וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגָּרָשׁ וְגוֹ'? אֲפִלּוּ בְּשָׁעַת דִּינוֹ שֶׁל רָשָׁע הוּא מֵעֵז פָּנָיו, וַאֲזַי הוּא בִּרְשָׁעָתוֹ קַיָּם. רְאֵה מַה כָּתוּב, טֶרֶם יִשְׁכָּבוּ וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֵׁם שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גַּן עֵדֶן בָּאָרֶץ - כָּךְ בָּרָא גֵּיהִנֹּם בָּאָרֶץ. וּכְשֵׁם שֶׁבָּרָא גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה - כָּךְ בָּרָא גֵּיהִנֹּם לְמַעְלָה.

גַּן עֵדֶן בָּאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ב) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן וְגוֹ'. גֵּיהִנֹּם בָּאָרֶץ, שֶׁכָּתוּב (איוב י) אֶרֶץ עֵיפָתָה כְּמוֹ אֹפֶל וְגוֹ'. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (שמואל-א כה) וְהָיְתָה נֶפֶשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים

אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ, וְכָתוּב (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ.

גֵּיהִנֹּם לְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב וְאֵת נֶפֶשׁ אֹיְבֶיךָ יְקַלְּעֶנָּה בְּתוֹךְ כַּף הַקָּלַע. גַּן עֵדֶן לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה לִנְשָׁמָתָן שֶׁל צַדִּיקִים גְּמוּרִים לִהְיוֹת נִזּוֹנִים מֵאוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה. גֵּיהִנֹּם לְמַטָּה לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים [שֶׁל יִשְׂרָאֵל] שֶׁלֹּא קִבְּלוּ בְּרִית מִילָה וְלֹא הֶאֱמִינוּ בַּקָּבָ"ה וְדָתוֹ וְלֹא שָׁמְרוּ שַׁבָּת, וְאֵלּוּ הֵם עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת שֶׁנִּדּוֹנִים בָּאֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל טו) מֵהָאֵשׁ יָצָאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם וְגוֹ', וְכָתוּב (ישעיה סו) וְיָצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים וְגוֹ'.

גֵּיהִנֹּם לְמַעְלָה לְאוֹתָם פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, שֶׁדּוֹחִים אוֹתָם לַחוּץ עַד שֶׁיְּקַבְּלוּ עָנְשָׁם, וְהוֹלְכִים וְסוֹבְבִים כָּל הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יב) סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלָּכוּן. וְשָׁם נִדּוֹנִים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. לְאַחַר כֵּן

מָדוֹרָם עִם אוֹתָם שֶׁקִּבְּלוּ עָנְשָׁם בְּמוֹתָם, (דף קז ע״א) כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי הַמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ.

וְהָרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת נִדּוֹנִים תָּמִיד בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, שֶׁנֶּאֱמַר וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה. מִשְׁפַּט הָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַה׳ הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ וְגוֹ׳, וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים, וְלֹא יָקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כט) אֲשֶׁר הָפַךְ ה׳ בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ. בְּאַפּוֹ - בָּעוֹלָם הַזֶּה. וּבַחֲמָתוֹ - בָּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּמוֹ זֶה יֵשׁ גַּן עֵדֶן לְמַעְלָה וְיֵשׁ גַּן עֵדֶן לְמַטָּה. יֵשׁ גֵּיהִנֹּם לְמַטָּה וְיֵשׁ גֵּיהִנֹּם לְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, הָרְשָׁעִים שֶׁקִּלְקְלוּ בְּרִית מִילָה שֶׁבָּהֶם וְחִלְּלוּ שַׁבָּת בְּפַרְהֶסְיָה וְחִלְּלוּ אֶת הַמּוֹעֲדוֹת וְשֶׁכָּפְרוּ בַּתּוֹרָה וְשֶׁכָּפְרוּ בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים וְכַדּוֹמֶה לָהֶם, יוֹרְדִים לַגֵּיהִנֹּם שֶׁלְּמַטָּה וְנִדּוֹנִים שָׁם, וְשׁוּב אֵינָם עוֹלִים.

אֲבָל יָקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין וְיָקוּמוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים, וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת

עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְגוֹ', וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ישעיה סו) וְהָיוּ דֵרָאוֹן לְכָל בָּשָׂר. מַהוּ דֵרָאוֹן? דַּי רָאוֹן, שֶׁהַכֹּל יֹאמְרוּ דַּי בִּרְאִיָּתָם. וְעַל הַצַּדִּיקִים שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר (שם ס) וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים וְגוֹ'. (ע"כ מדרש הנעלם).

וַה' הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה וְגוֹ'. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (ישעיה יג) הִנֵּה יוֹם ה' בָּא אַכְזָרִי וְגוֹ'. הִנֵּה יוֹם ה' בָּא - זֶה בֵּית דִּין שֶׁלְּמַטָּה. בָּא - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ. מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה דִּין עַד שֶׁנִּכְנָס וְנוֹטֵל רְשׁוּת. כְּמוֹ זֶה קֵץ כָּל בָּשָׂר בָּא לְפָנַי.

דָּבָר אַחֵר הִנֵּה יוֹם ה' בָּא - זֶהוּ הַמַּשְׁחִית שֶׁלְּמַטָּה כְּשֶׁנּוֹטֵל אֶת הַנְּשָׁמָה, מִשּׁוּם כָּךְ אַכְזָרִי וְעֶבְרָה. לָשׂוּם הָאָרֶץ לְשַׁמָּה - זוֹ סְדֹם וַעֲמֹרָה. וְחַטָּאֶיהָ (דף קז ע"ב) יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה - אֵלּוּ יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? כִּי כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם וְגוֹ'. שֶׁחֲרֵי מֵהַשָּׁמַיִם הִמְטִיר עֲלֵיהֶם אֵשׁ וְהֶעֱבִירָם מֵהָעוֹלָם. אַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב? אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז

וְגוֹ׳. זֶה אַבְרָהָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶעֱלָה אוֹתוֹ עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.

רַבִּי יְהוּדָה הֵקִים אֶת הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ בַּיּוֹם שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁבְּאוֹתוֹ הַיּוֹם חָשְׁכוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְחָשְׁכוּ שָׁמַיִם וְכוֹכָבִים. רַבִּי אֶלְעָזָר מְבָאֵר אֶת הַפְּסוּקִים הַלָּלוּ בַּיּוֹם שֶׁיָּקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת נְשָׁמַת יִשְׂרָאֵל מֵהֶעָפָר, וְאוֹתוֹ יוֹם נוֹדָע לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, שֶׁכָּתוּב (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַה׳. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא יוֹם נְקָמָה, שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִנְקֹם מִשְּׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת.

וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה נְקָמוֹת בִּשְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אָז אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז - זֶה מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ שֶׁיִּתְעַלֶּה וְיִתְכַּבֵּד עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם יַעַבְדוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנָיו, שֶׁכָּתוּב (תהלים עב) לְפָנָיו יִכְרְעוּ צִיִּים וְגוֹ׳ מַלְכֵי תַרְשִׁישׁ וְגוֹ׳. בֹּא רְאֵה, אַף עַל גַּב שֶׁנִּבּוּאָה זוֹ נֶאֱמְרָה עַל בָּבֶל -

בַּכֹּל זֶה נֶאֱמַר. שֶׁהֲרֵי רָאִינוּ בְּפָרָשָׁה זוֹ שֶׁכָּתוּב כִּי יְרַחֵם ה' אֶת יַעֲקֹב, וְכָתוּב וּלְקָחוּם עַמִּים וֶהֱבִיאוּם אֶל מְקוֹמָם.

וַה' הִמְטִיר עַל סְדֹם - זוֹ הַדַּרְגָּה שֶׁל בֵּית דִּין שֶׁלְּמַטָּה שֶׁנּוֹטֵל רְשׁוּת מִלְּמַעְלָה. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁעוֹשֶׂה הַדִּין בְּרַחֲמִים, שֶׁכָּתוּב מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמָיִם, כְּדֵי לְהָמָצֵא דִּין עִם רַחֲמִים. וְאִם תֹּאמַר מָה הָרַחֲמִים כָּאן? שֶׁכָּתוּב וַיְהִי בְּשַׁחֵת אֱלֹהִים אֶת עָרֵי הַכִּכָּר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ'. וְאַחַר כָּךְ יָצְאוּ מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי אֻמּוֹת שְׁלֵמוֹת וְזָכָה שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ דָּוִד וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ.

רְאֵה מַה כָּתוּב? וַיְהִי כְּהוֹצִיאָם אֹתָם הַחוּצָה וַיֹּאמֶר נָא רְאֵה, בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין שׁוֹרֶה בָּעוֹלָם, חֲרֵי לָמַדְנוּ שֶׁלֹּא צָרִיךְ לִבְנֵי אָדָם לְהָמָצֵא בַּשּׁוּק, בְּגַלַל שֶׁמְּכַיְּנִין שֶׁשּׁוֹרֶה דִּין, לֹא מַבְחִין בֵּין זַכַּאי לְחַיָּב, וְלֹא צָרִיךְ לְהָמָצֵא שָׁם. וַהֲרֵי לָמַדְנוּ שֶׁבִּסְפַת זֶה נִסְגַּר נֹחַ בַּתֵּבָה וְלֹא נִמְצָא בָּעוֹלָם בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין נַעֲשָׂה, וְכָתוּב (שמות יב) וְאַתֶּם לֹא

תֵּצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֹּקֶר, עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה הַדִּין. וּמִפְּנֵי כָךְ, וַיֹּאמֶר הַמָּלֵט עַל נַפְשֶׁךָ אַל תַּבִּיט אַחֲרֶיךָ וְגוֹ׳.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, הַדִּין שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּמַּבּוּל וְהַדִּין שֶׁל סְדֹם, שְׁנֵיהֶם דִּינֵי הַגֵּיהִנֹּם הָיוּ, כִּי רִשְׁעֵי הַגֵּיהִנֹּם נִדּוֹנִים בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, סְדֹם נִדּוֹנָה בְּדִין הַגֵּיהִנֹּם, שֶׁכָּתוּב וַה׳ הִמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גָּפְרִית וָאֵשׁ מֵאֵת ה׳ מִן הַשָּׁמָיִם. זֶה מִצַּד שֶׁל מַיִם וְזֶה מִצַּד שֶׁל אֵשׁ. זֶה וְזֶה הוּא דִּין הַגֵּיהִנֹּם, וְרִשְׁעֵי הַגֵּיהִנֹּם נִדּוֹנִים בִּשְׁנֵי הַדִּינִים הַלָּלוּ.

אָמַר לוֹ, הַדִּין שֶׁל רִשְׁעֵי הַגֵּיהִנֹּם שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשִׁים, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲלֶה אוֹתָם מֵהַגֵּיהִנֹּם, וְשָׁם מִתְלַבְּנִים וְיוֹשְׁבִים לְשַׁעַר הַגֵּיהִנֹּם, וְרוֹאִים אוֹתָם רִשְׁעִים שֶׁנִּכְנְסוּ וְדָנִים אוֹתָם שָׁם, וְהֵם מְבַקְּשִׁים עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְאַחַר כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם וּמַכְנִיס אוֹתָם בַּמָּקוֹם

שֶׁצָּרִיךְ לָהֶם. מֵאוֹתוֹ יוֹם וָהָלְאָה הַגּוּף שׁוֹכֵךְ בָּעָפָר וְהַנְּשָׁמָה יוֹרֶשֶׁת (דף קח ע"א) מְקוֹמָהּ כָּרָאוּי לָהּ.

בֹּא רְאֵה, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר שֶׁאֱפִלּוּ אוֹתָם בְּנֵי הַמַּבּוּל לֹא נִדּוֹנוּ אֶלָּא בְּאֵשׁ וּמַיִם. מַיִם קְרִירִים יָרְדוּ מִלְמַעְלָה, וּמַיִם רוֹתְחִים עָלוּ מִלְמַטָּה כְּאֵשׁ. וְנִדּוֹנוּ בִּשְׁנֵי דִינִים, מִשּׁוּם שֶׁדִּין שֶׁל מַעְלָה כָּךְ הוּא, וְלָכֵן בִּסְדֹם נֶפְרִית וָאֵשׁ.

אָמַר לוֹ, הַאִם יָקוּמוּ לְיוֹם הַדִּין? אָמַר לוֹ, הֲרֵי נִתְבָּאֵר, אֲבָל אֵלּוּ שֶׁל סְדֹם וַעֲמֹרָה לֹא יָקוּמוּ, וְהַכָּתוּב מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב (דברים כט) גָּפְרִית וָמֶלַח שְׂרֵפָה כָּל אַרְצָהּ לֹא תִזָּרַע וְלֹא תַצְמִחַ וְגוֹ', אֲשֶׁר הָפַךְ ה' בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ. אֲשֶׁר הָפַךְ ה' - בָּעוֹלָם הַזֶּה. בְּאַפּוֹ - בָּעוֹלָם הַבָּא. וּבַחֲמָתוֹ - בִּזְמַן שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת מֵתִים. אָמַר לוֹ, בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁאַרְצָם אָבְדָה לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים, גַּם כָּךְ הֵם אָבְדוּ לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

וּבֹא רְאֵה שֶׁדִּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּין כְּנֶגֶד דִּין. הֵם לֹא הֵשִׁיבוּ אֶת נֶפֶשׁ הֶעָנִי בְּמַאֲכָל

וּמַשְׁקֶה - גַּם כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא הֵשִׁיב נַפְשָׁם לָעוֹלָם הַבָּא. וּבֹא רְאֵה, הֵם נִמְנְעוּ מִצְּדָקָה שֶׁנִּקְרֵאת חַיִּים - אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָנַע מֵהֶם חַיִּים בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא. וּכְמוֹ שֶׁהֵם מָנְעוּ דְּרָכִים וּשְׁבִילִים מִבְּנֵי הָעוֹלָם - כָּךְ גַּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָנַע מֵהֶם דְּרָכִים וּשְׁבִילִים שֶׁל רַחֲמִים לְרַחֵם עֲלֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם יַעַמְדוּ וְיָקוּמוּ לַדִּין, וַעֲלֵיהֶם כָּתוּב (דניאל יב) וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא בַּעַל הָרַחֲמִים, כֵּיוָן שֶׁדָּן אוֹתָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְקִבְּלוּ דִּין, לֹא נִדּוֹנוּ בְּכָל הַדִּינִים.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, כָּתוּב וַיְשַׁלַּח אֶת לוֹט מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה וְגוֹ'. מַהוּ בַּהֲפֹךְ אֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֵן לוֹט? אֶלָּא בְּכֹל עָשָׂה דִּיּוּרוֹ לוֹט, שֶׁכָּתוּב וְלוֹט יָשַׁב בְּעָרֵי הַכִּכָּר וַיֶּאֱהַל עַד סְדֹם. [וְכָתוּב אֲשֶׁר יָשַׁב בָּהֵן לוֹט. אֶלָּא וַדַּאי שֶׁכֻּלָּם עָשָׂה אֶת דִּיּוּרוֹ] וְלֹא קִבְּלוּ אוֹתוֹ, חוּץ

מִמָּלֵךְ סְדֹם שֶׁקִּבֵּל אוֹתוֹ (דף קח ע"ב) בִּסְדֹם מִשּׁוּם אַבְרָהָם.

וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו, הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב מֵאַחֲרֶיהָ? אֶלָּא מֵאַחַר הַשְּׁכִינָה. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מֵאֲחוֹרָיו שֶׁל לוֹט, שֶׁהַמַּשְׁחִית הָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרָיו. וְכִי אַחֲרָיו הָלַךְ, הֲרֵי הוּא שָׁלַח אוֹתוֹ? אֶלָּא כָּל מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לוֹט, הִתְעַכֵּב הַמַּשְׁחִית לְהַשְׁחִית, וְכָל מָקוֹם שֶׁהָלַךְ כְּבָר וְהִשְׁאִיר לַאֲחוֹרָיו, הָיָה הוֹפֵךְ אוֹתוֹ הַמַּשְׁחִית.

וְלָכֵן אָמַר לוֹ אַל תַּבֵּט אַחֲרֶיךָ, שֶׁהֲרֵי אֲנִי מְחַבֵּל אַחֲרֶיךָ. וְעַל זֶה כָּתוּב וַתַּבֵּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו, וְרָאֲתָה אֶת הַמַּשְׁחִית, אָז וַתְּהִי נְצִיב מֶלַח. שֶׁהֲרֵי כָּל זְמַן שֶׁהַמַּשְׁחִית אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת פְּנֵי הָאִישׁ [מַרְאֶה פָּנָיו לְאִישׁ], הוּא אֵינוֹ מַשְׁחִית אוֹתוֹ. כֵּיוָן שֶׁאִשְׁתּוֹ הֶחֱזִירָה פָּנֶיהָ לְהִסְתַּכֵּל אַחֲרָיו, מִיָּד וַתְּהִי נְצִיב מֶלַח.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ עוֹמְדִים יוֹם אֶחָד וְעוֹסְקִים בַּפָּסוּק הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,

כְּתוּב (דברים ח) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ. לְשֵׁם מָה פַּעֲמַיִם בָּהּ בָּהּ? אֶלָּא חֲדֵי נֶאֱמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חִלֵּק אֶת כָּל הָעַמִּים וְהָאֲרָצוֹת לְשִׁלּוּחִים מְמֻנִּים, וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא שׁוֹלֵט מַלְאָךְ וְלֹא מְמֻנֶּה אַחֵר, אֶלָּא הוּא לְבַדּוֹ, לָכֵן הִכְנִים אֶת הָעָם שֶׁלֹּא שׁוֹלֵט בָּהֶם אַחֵר לְאֶרֶץ שֶׁלֹּא שׁוֹלֵט בָּהּ אַחֵר.

בֹּא רְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן מָזוֹן שָׁם בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כָּךְ לְכָל הָעוֹלָם. כָּל שְׁאָר הָעַמִּים עוֹבְדֵי כוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת בְּעִנְיָן, וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא כָּךְ, אֶלָּא אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נִזּוֹנִית בַּתְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ כָּל הָעוֹלָם.

וְלָכֵן אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם, אֶלָּא בְּעֹשֶׁר, בַּסִּפּוּק שֶׁל הַכֹּל תֹּאכַל בָּהּ וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. בָּהּ בִּקְדֻשַּׁת הָאָרֶץ, בָּהּ שׁוֹרָה הָאֱמוּנָה הָעֶלְיוֹנָה, בָּהּ שׁוֹרָה הַבְּרָכָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר.

בֹּא רְאֵה, כָּתוּב כִּגַּן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. עַד כָּאן לֹא נוֹדַע גַּן ה' אִם הוּא אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִם הוּא אֶרֶץ סְדֹם (דף קט ע"א) וְאִם הוּא גַּן ה' שֶׁנִּקְרָא גַּן עֵדֶן. אֶלָּא כְּגַן ה' שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִפּוּק וְעִדּוּן שֶׁל הַכֹּל, כָּךְ גַּם הָיְתָה סְדֹם וְכָךְ גַּם מִצְרַיִם. מַה גַּן ה' לֹא צָרִיךְ אָדָם לְהַשְׁקוֹתוֹ, אַף מִצְרַיִם לֹא צָרִיךְ אַחֵר לְהַשְׁקוֹתָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהַנִּילוּס עוֹלֶה וּמַשְׁקֶה אֶת כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם.

בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב, (זכריה יד) וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ אֶל יְרוּשָׁלַם וְגוֹ'. וְהוּ עֹנֶשׁ שֶׁלָּהֶם שֶׁנִּמְנָע מֵהֶם מָטָר. מַה כָּתוּב וְאִם מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְגוֹ'? רְאֵה שֶׁלֹּא כָתוּב וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגֶּשֶׁם, כִּי לֹא יוֹרֵד מָטָר בְּמִצְרַיִם וְלֹא צְרִיכִים אוֹתוֹ. אֶלָּא עָנְשָׁם מַהוּ? שֶׁכָּתוּב (שם) וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף ה' אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְגוֹ'. מִשּׁוּם שֶׁמִּצְרַיִם לֹא צְרִיכִים מָטָר. אַף סְדֹם מַה כָּתוּב בָּהּ? כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה. כָּל עִדּוּנֵי הָעוֹלָם הָיוּ בָּהּ, וְעַל זֶה לֹא רָצוּ שֶׁבְּנֵי אָדָם אֲחֵרִים יִתְעַדְּנוּ בָּהּ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, הֵם הָיוּ רְשָׁעִים מֵעַצְמָם וּמָמוֹנָם, שֶׁכָּל בֶּן אָדָם שֶׁהוּא צַר עַיִן לְעָנִי, רָאוּי הוּא שֶׁלֹּא יַעֲמֹד בָּעוֹלָם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁאֵין לוֹ חַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא. וְכָל מִי שֶׁהוּא וַתְּרָן לְעָנִי, רָאוּי הוּא שֶׁיִּתְקַיֵּם בָּעוֹלָם וְיִתְקַיְּמִים הָעוֹלָם בִּשְׁבִילוֹ, וְיֵשׁ לוֹ חַיִּים וְאֹרֶךְ שֶׁל חַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא.

סִתְרֵי תוֹרָה

תּוֹסֶפְתָּא. קְשָׁרִים רָמִים, שָׂרִים הַמְפַזְּרִים [נ״א הַמְכַרְרִים. ונ״א הַמְנַפְּצִים], חֲכָמִים בַּשֵּׂכֶל, יִסְתַּכְּלוּ לָדַעַת, בְּשָׁעָה שֶׁהָרֹאשׁ הַלָּבָן תִּקֵּן כִּסֵּא עַל גַּבֵּי הָעַמּוּדִים עַל אֲבָנִים שֶׁל מַרְגָּלִיּוֹת טוֹבוֹת. בֵּין אוֹתָם הָאֲבָנִים יֵשׁ מַרְגָּלִית אַחַת בְּמַרְאָה יָפָה וּבְתֹאַר כְּסוּי הַכְּלִי [שֶׁל הֶעָשָׁן] שְׁלוֹחֵט בְּשִׁבְעִים גְּוָנִים. אוֹתָם שִׁבְעִים גְּוָנִים לוֹחֲטִים לְכָל צַד.

אֵלֶּה הַשִּׁבְעִים נִפְרָדִים מִתּוֹךְ שְׁלֹשָׁה גְּוָנִים. אֵלֶּה רוּחוֹת בְּרוּחוֹת שֶׁנּוֹצְצוֹת לְאַרְבַּעַת צִדְדֵי הָעוֹלָם. כָּאן יֵשׁ רוּחַ חֲזָקָה שֶׁל צַד שְׂמֹאל שֶׁנֶּאֱחָז בַּשָּׁמַיִם. אוֹתָם שִׁבְעִים גְּוָנִים הַדִּין יוֹשֵׁב וְהַסְּפָרִים

נִפְתָּחִים. מִכָּאן יוֹצְאִים חִצִּים וַחֲרָבוֹת וּרְמָחִים וְאֵשׁ שֶׁל הַמִּגְדָּל. וְנֶאֱחָזֶת אֵשׁ חֲזָקָה שֶׁיּוֹצֵאת מֵהַשָּׁמַיִם בּוֹ. וּכְשֶׁנֶּאֱחָזֶת הָאֵשׁ הָעֶלְיוֹנָה בְּאֵלּוּ שֶׁלְּמַטָּה, אֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לִשְׁבֹּר אֶת הָרִגְז וְהַדִּין.

עֵינַיִם לוֹהֲטוֹת כְּמוֹ שַׁלְהֶבֶת שֶׁל אֵשׁ יוֹרֵד בָּהֶם לָעוֹלָם. אוֹי לְמִי שֶׁפּוֹגֵשׁ אוֹתוֹ, חֲגוֹר מָתְנַיִם [חַרְבוֹת] הוּא, וְחֶרֶב שְׁנוּנָה בְּיָדוֹ. לֹא מְרַחֵם עַל טוֹב וְלֹא עַל רַע. שֶׁהֲרֵי [הַפְּקֵק] הַפְּתֶק, שֶׁהֵם שִׁבְעִים בִּרְשׁוּת שֶׁנֶּאֱחָז אוֹתוֹ צַד שֶׁל הַשָּׁמַיִם, יוֹרֵד בְּיַד שְׂמֹאל בְּכַמָּה דִינִים. מִתְהַפֵּךְ בְּכַמָּה גְוָנִים, הוֹפֵךְ בְּכָל יוֹם. הוּא נִקְרָא כְּרֵם וֶלֶת שֶׁמְּתֻקָּן לִבְנֵי אָדָם. כָּל הַגְּוָנִים שֶׁל כְּלֵי הַזַּעַם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִרְאִים בּוֹ. וְהֵם יוֹשְׁבִים בְּרוֹם הָעוֹלָם, וּבְנֵי אָדָם בְּסִכְלוּתָם לֹא מַשְׁגִּיחִים בָּהֶם. גֶּפְרִית וָאֵשׁ - הִתּוּךְ שֶׁל מַיִם וְאֵשׁ שֶׁנִּתְכִּים מֵהַשָּׁמַיִם נֶאֱחָזוּ זֶה בָּזֶה וְיָרְדוּ עַל סְדֹם. אוֹי לָרְשָׁעִים שֶׁאֵינָם מַשְׁגִּיחִים עַל כְּבוֹד רִבּוֹנָם.

א: עֲשָׂרָה שֵׁמוֹת חֲקוּקִים בִּרְצוֹן הַמֶּלֶךְ. ב: עֲשָׂרָה הֵם וְעוֹלִים לְחֶשְׁבּוֹן גָּדוֹל. ג: שִׁבְעִים גְּוָנִים לוֹהֲטִים לְכָל צַד. יוֹצְאִים מִתּוֹךְ שֵׁמוֹת שֶׁחֲקוּקִים סוֹד שֶׁל שִׁבְעִים שְׁמוֹת מַלְאָכִים שֶׁהֵם בְּסוֹד הַשָּׁמַיִם.

וְהֵם: מִיכָאֵל, גַּבְרִיאֵל, רְפָאֵל, נוּרִיאֵל. קָמַ״ץ - ״קדומיאל ״מלכיאל ״צדקיאל. פַּתָ״ח - ״פדאל ״תומיאל ״חשדיאל. צֵרֵ״י - ״צדקיאל ״רזיאל ״יופיאל. סָגו״ל - ״סטוטריה ״גזריאל ״ותריאל [נ״א ו״רדיאל] **״למואל. חִרֵ״ק - ״חזקיאל ״רחטיאל ״קדשיאל. שְׁבָ״א - ״שמעאל ״ברכיאל** [נ״א ש״כניאל ונ״א ב״רקיאל] **״אהיאל. חֹלָ״ם - ״חניאל ״להדיאל ״מחניאל** [נ״א ח״ניאל ל״עדיאל מ״לכיאל]**. ״עניאל ענאל אהניאל רחמיאל עזריאל** [נ״א ש״בנאל ר״ומיאל ק״דומיאל - שֻׁרֵ״ק. ח״כמיאל ר״מיאל ק״רשיאל - חִרֵ״ק] **סנניה ודרגויה רסיסיאל דומיאל ״חוניאל ״זכריאל ״ואריאל ״ה״ינאל ד״נדאל ג״דיאל ב״דאל א״נפיאל ועדי״אל אדנ״י עַל כֻּלָּם. ד** [פירוש, כשע״ב מלאכים מתחברים במלכות, אז נקרא מלכות הוא ובית דינו בלשון וה׳.]

השלמה מההשמטות (סימן מ"ט)

"אהניאל "ברקיאל "גדיאל "דומיאל "הדריאל
"ודרגויה "זהריאל "חניאל "טהריאל "יעוריאל
"כרעיאל "למדיאל "מלכיאל "נהריאל "סניה
"ענאל "פתחיאל "צוריאל "קנאל "רמיאל
"שעריאל "תבכיאל:

סדר תשר"ק

"**תפוריא** "שכניאל "רנאל "קמריה "צוריה
"פסיסיה "עיריאל "סמכיאל "נריאל
"מדוניה "לסניה "כמסריה "יריאל "טסמסיה
"חניאל "זכראל "ודריאל "הניאל "דנבאל "גדיאל
"בדאל "אדירירון אדני על כולהו וכו': (עד כאן מההשמטות)

כְּשֶׁכֻּלָּם מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד בְּסוֹד אֶחָד בְּכֹחַ עֶלְיוֹן אָז נִקְרָא ויהוה, הַכֹּל בִּכְלַל אֶחָד. מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמַיִם - שֵׁם קָדוֹשׁ שֶׁנֶּחְקַק בְּשִׁבְעִים שֵׁמוֹת אֲחֵרִים, סוֹד שֶׁל שָׁמַיִם. וְאֵלֶּה הֵם שִׁבְעִים שֶׁשּׁוֹלְטִים עַל אֵלּוּ שִׁבְעִים דִּינִים, סוֹד שֶׁל יהו"ה,

וְשִׁבְעִים הַשֵּׁמוֹת הַלָּלוּ בִּקְדֻשָּׁה, יהו״ה שָׁמַיִם. ה

[פירוש, שם של ע״ב גשרים היוצא מפסוק ויסע ויבא ויט, אלו הם נקראים שמים, ואותם ע״ב מלאכים של מטה במלכו״ת מקבלים מע״ב של מעלה ונוטלין מהם.]

אֵלּוּ נוֹטְלִים (נוֹסְעִים) מֵאֵלֶּה, וְיהו״ה ו [פירוש, מלכות מתפארת] נוֹטֵל מֵאֵת יהוה וֶה מִזֶּה. ז [פירוש, סוד של אותן ע״ב שמות הוא שם יהוה, והוא הרוכב עליהן כנשמה לגוף.] וְאֵלּוּ תְּלוּיִים בְּאֵלּוּ, תַּחְתּוֹנִים בָּעֶלְיוֹנִים, וְהַכֹּל קֶשֶׁר אֶחָד. וּבָזֶה נוֹדָע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּכְבוֹדוֹ. ח

[פירוש, ע״ב מלאכים של מטה מתחברים בע״ב שמות של מעלה הנקראים שמים.]

שָׁמַיִם שֶׁהֵם שִׁבְעִים סוֹד יהוה, וְהוּ בְּסוֹד שִׁבְעִים וּשְׁנַיִם שֵׁמוֹת, וְאֵלּוּ הֵם שֶׁיּוֹצְאִים מִן וַיִּסַּע וַיָּבֹא וַיֵּט.

וה״ו יל״י סי״ט על״ם מה״ש לל״ה אכ״א כה״ת הז״י אל״ד לא״ו הה״ע. חֵלֶק רִאשׁוֹן בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. יז״ל מב״ה הר״י הק״ם לא״ו כל״י לו״ו פה״ל נל״ך יי״י מל״ה חה״ו. חֵלֶק שֵׁנִי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. נת״ה הא״א יר״ת שא״ה רי״י או״ם לכ״ב וש״ר

יח"ו לה"ח כו"ק מנ"ד. חֵלֶק שְׁלִישִׁי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. אנ"י חע"ם רה"ע יי"ז הה"ה מי"ך וו"ל יל"ה סא"ל ער"י עש"ל מי"ה. חֵלֶק רְבִיעִי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וה"ו דנ"י הח"ש עמ"ם נג"א ני"ת מב"ה פו"י נמ"מ יי"ל הר"ח מצ"ר. חֵלֶק חֲמִישִׁי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. ומ"ב יה"ה ענ"ו מח"י דמ"ב מנ"ק אי"ע חב"ו רא"ה יב"מ הי"י מו"ם. חֵלֶק שִׁשִּׁי בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

וְאֵלּוּ הֵם שִׁבְעִים שֵׁמוֹת שֶׁשּׁוֹלְטִים עַל שִׁבְעִים דְּרָגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת סוֹד ויהו"ה. אֵלּוּ שִׁבְעִים שֵׁמוֹת יהו"ה, סוֹד שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם. שִׁבְעָה רְקִיעִים הֵם שֶׁעוֹלִים לְשִׁבְעִים שֵׁמוֹת שֵׁם קָדוֹשׁ. וְזֶהוּ וַיהוה הִמְטִיר. מֵאֵת יהוה מִן הַשָּׁמָיִם.

סֵתֶר הַפְּתָרִים לַחֲכָמִים נִמְסָר. שֵׁם זֶה (דף קט ע"א) שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, מִמֶּנּוּ נִבְרָא סֵתֶר שֶׁנִּקְרָא אָדָם. חֶשְׁבּוֹן אֵיבְרֵי הַגּוּף שֶׁהֵם חֶשְׁבּוֹן מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים. חֶשְׁבּוֹן אוֹתִיּוֹתָיו מָאתַיִם

וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. שֵׁם זֶה שֶׁהוּא סוֹד וְסֵתֶר כְּלָל שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה בְּכ״ב אוֹתִיּוֹת וְעֶשֶׂר אֲמִירוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהֲרֵי שֵׁם זֶה מָאתַיִם וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים שֶׁכְּלוּלִים בָּהּ. הֲרֵי מָאתַיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבְרֵי הַגּוּף.

סוֹד שֶׁנִּקְרָא אָדָם הַשּׁוֹלֵט עַל הַכִּסֵּא, סוֹד שֶׁל שִׁבְעִים שֶׁלְּמַטָּה, וְסֵתֶר זֶה שֶׁכָּתוּב (יחזקאל א) וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה, וְזֶה הוּא סֵתֶר שֶׁכָּתוּב וַה׳ הִמְטִיר עַל סְדֹם וְגוֹ׳ מֵאֵת ה׳ מִן הַשָּׁמָיִם. וְהַכֹּל אֶחָד וְדָבָר אֶחָד, וְסֵתֶר אֶחָד לְחַכְמֵי הַלֵּב נִמְסָר. אַשְׁרֵי [הוא] חֶלְקָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.

סְדֹם נֶחְתַּם גְּזַר דִּין שֶׁלָּהֶם עַל שֶׁמָּנְעוּ צְדָקָה מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם יו) וְיַד עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה, וְלָכֵן הַדִּין לֹא הָיָה אֶלָּא מִן הַשָּׁמַיִם. צְדָקָה וְשָׁמַיִם הַכֹּל אֶחָד, וְכָתוּב (תהלים קח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ, מִשּׁוּם שֶׁצְּדָקָה תְּלוּיָה בְּשֵׁמוֹ

[בַּשָּׁמַיִם], דִּין הוּא מִשָּׁמַיִם, שֶׁכָּתוּב מֵאֵת ה' מִן הַשָּׁמָיִם.

הַדִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִמָּקוֹם זֶה, שֶׁכָּתוּב (איכה ד) וַיִּגְדַּל עֲוֹן בַּת עַמִּי מֵחַטַּאת סְדֹם. וִירוּשָׁלַיִם נִקְרֵאת אָחוֹת לִסְדֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל יט) הִנֵּה זֶה הָיָה עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ, וְדִינָם הָיָה מִן הַשָּׁמַיִם דִּין אֶחָד כִּסְדֹם עַל שֶׁמָּנְעוּ צְדָקָה מֵהֶם, פֵּרַט לָזֶה שֶׁזֶּה הִתְהַפֵּךְ וְזֶה נֶחֱרַב. לָזוֹ יֵשׁ תְּקוּמָה, וְלָזוֹ אֵין תְּקוּמָה. ע"כ סתרי תורה.

וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר הוּא וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו עִמּוֹ וְגוֹ'. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁרָאָה שֶׁהָיָה קָרוֹב לִסְדֹם וְעָלָה מִשָּׁם. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (איוב לז) וְהוּא מְסִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ בְּתַחְבּוּלֹתָו לְפָעֳלָם וְגוֹ'. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסַבֵּב סִבּוּבִים בָּעוֹלָם וּמֵבִיא גַּחֲלֵי אֵשׁ צַחִים לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו, וְאַחַר כָּךְ הוֹפֵךְ אוֹתָם וְעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּגָוֵן אַחֵר.

וּבַמֶּה? בְּתַחְבּוּלֹתָו. עוֹשֶׂה תַּחְבּוּלוֹת וּמְסַבֵּב סִבּוּבִים כְּדֵי לַהֲפֹךְ אוֹתָם, וְלֹא כְּמוֹ

אוֹתָם הָרִאשׁוֹנִים. (דף קט ע״ב) לְפָעֳלָם - מִשּׁוּם פָּעֳלָם שֶׁל בְּנֵי אֱנוֹשׁ. כְּמוֹ שֶׁהֵם עוֹשִׂים מַעֲשִׂים, כָּךְ הוּא מְהַפֵּךְ אוֹתָם. כֹּל אֲשֶׁר יְצַוֵּם עַל פְּנֵי תֵּבֵל אָרְצָה - מִשּׁוּם מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם הוּא מְהַפֵּךְ אוֹתָם מְסִבּוֹת בְּכָל מַה שֶׁהוּא מְצַוֶּה אוֹתָם עַל פְּנֵי תֵּבֵל וְגוֹ׳.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וְהוּא מְסִבּוֹת מִתְהַפֵּךְ - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסַבֵּב סִבּוּבִים וּמֵבִיא מַעֲשִׂים בָּעוֹלָם לְהִתְקַיֵּם, וְאַחַר שֶׁחוֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם שֶׁיִּתְקַיְּמוּ אוֹתָם מַעֲשִׂים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוֹפֵךְ אוֹתָם אֶת אוֹתָם מַעֲשִׂים מִכְּמוֹ שֶׁהָיוּ בַּהַתְחָלָה. בְּתַחְבּוּלֹתָו, בְּתַחְבּוּלָתוֹ כָּתוּב, כְּמוֹ הָאֱמֶת הַזֶּה שֶׁעוֹשֶׂה כְּלִי חֶרֶס, בְּעוֹד שֶׁאוֹתוֹ הַגַּלְגַּל מִסְתּוֹבֵב לְפָנָיו, חוֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת כְּגוֹן זֶה - עוֹשֶׂה, חוֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת כְּגוֹן אַחֵר - עוֹשֶׂה. מְהַפֵּךְ כְּלִי זֶה לִכְלִי אַחֵר מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַגַּלְגַּל סוֹבֵב לְפָנָיו. כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְהַפֵּךְ אֶת מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה.

בְּתַחְבּוּלֹתָו חָסֵר יו״ד, וּמַהוּ? זֶה בֵּית דִּין לְמַטָּה שֶׁהוּא גַּלְגַּל הַסּוֹבֵב לְפָנָיו, וְעַל זֶה

הוּא מְהַפֵּךְ כֵּלִים מִכְּלִי זֶה לִכְלִי אַחֵר, וְכָל זֶה בְּפִי פָּעֳלָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם. אִם בְּנֵי אָדָם מְטִיבִים מַעֲשֵׂיהֶם - אוֹתוֹ הַגַּלְגַּל הַסּוֹבֵב מְסוֹבֵב אוֹתָם יָמִינָה, וְאָז נַעֲשִׂים מַעֲשִׂים בָּעוֹלָם לְהֵיטִיב לָהֶם כָּרָאוּי, וְהַגַּלְגַּל סוֹבֵב תָּמִיד וְלֹא שׁוֹקֵט בְּאוֹתוֹ צַד הַיָּמִין, וְהָעוֹלָם מִתְגַּלְגֵּל בּוֹ. בָּאוּ בְּנֵי אָדָם לְהָרַע - תַּחְבּוּלָתוֹ שֶׁסּוֹבֶבֶת תָּמִיד וְהָיְתָה עוֹמֶדֶת (דף קי ע"א) בַּסִּבּוּב שֶׁל הַיָּמִין, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסוֹבֵב אוֹתָהּ לְצַד שְׂמֹאל וּמְהַפֵּךְ מִסִּבּוֹת וְכֵלִים שֶׁהָיוּ בַּהַתְחָלָה לְאוֹתוֹ צַד שְׂמֹאל.

וְאָז הַגַּלְגַּל סוֹבֵב וְנַעֲשִׂים מַעֲשִׂים בָּעוֹלָם לְהָרַע לִבְנֵי אָדָם. וְהַגַּלְגַּל סוֹבֵב לְאוֹתוֹ צַד עַד שֶׁבְּנֵי אָדָם שָׁבִים לְהֵיטִיב מַעֲשֵׂיהֶם, וְהַגַּלְגַּל עוֹמֵד בְּמַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם. וְעַל כָּךְ בְּתַחְבּוּלָתוֹ לְפָעֳלָם, וְלֹא עוֹמֵד תָּמִיד.

בֹּא רְאֵה, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹרֵם סִבּוּבִים וּמַעֲשִׂים בָּעוֹלָם כְּדֵי לַעֲשׂוֹת הַכֹּל כָּרָאוּי, וְהַכֹּל יוֹצֵא מֵהָעִקָּר וְהַשֹּׁרֶשׁ שֶׁלְּמַעְלָה. קֵרַב אֶת

אַבְרָהָם אֵלָיו - יָצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל, כְּשֶׁלֹּא הָיָה אַבְרָהָם מָהוּל כְּשֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא לְמַטָּה וְלֹא נִשְׁלַם בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ.

אַחַר כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סִבֵּב סִבּוּבִים בְּתַחְבּוּלוֹתָיו וְנִמּוֹל אַבְרָהָם, וְנִכְנַס בִּבְרִית וְנִשְׁלַם בְּשִׁמּוֹ וְנִקְרָא אַבְרָהָם, וְה׳ עֶלְיוֹנָה עִטְּרָה אוֹתוֹ בְּסוֹד שֶׁל מַיִם מְרוֹחָץ. כֵּיוָן שֶׁהַסּוֹד [שֶׁל ה״א] נִשְׁלַם וְהוּא נִמּוֹל, יָצָא מִמֶּנּוּ יִצְחָק וְהָיָה זֶרַע קֹדֶשׁ, וְנִקְשַׁר לְמַעְלָה בְּסוֹד שֶׁל אֵשׁ מִמַּיִם, וְעַל זֶה כָּתוּב (ירמיה ב) וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת, וְלֹא נִקְשַׁר בְּאוֹתוֹ הַצַּד הָאַחֵר.

בֹּא רְאֵה, מִלּוֹט יָצְאוּ מִמֶּנּוּ וּמִבְּנוֹתָיו שְׁתֵּי אֻמּוֹת נִפְרָדוֹת וְנִקְשְׁרוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁרָאוּי לָהֶם, וְעַל זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסוֹבֵב (דף קי ע״ב) סִבּוּבִים וּמְגַלְגֵּל גִּלְגּוּלִים בָּעוֹלָם שֶׁהַכֹּל יֵעָשֶׂה כָּרָאוּי וְיִתְקַשֵּׁר הַכֹּל בִּמְקוֹמוֹ.

בֹּא רְאֵה, נָאֶה הָיָה לִלּוֹט שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹצִיא מִמֶּנּוּ [וּמִבְּנוֹתָיו] וּמֵאִשְׁתּוֹ שְׁתֵּי הָאֻמּוֹת

הַלָּלוּ, אֶלָּא בִּשְׁבִיל לְהִתְקַשֵּׁר בִּמְקוֹמָם הָרָאוּי לָהֶם, וְנַעֲשׂוּ מִתּוֹךְ יַיִן, וְאוֹתוֹ הַיַּיִן הַזְּדַמֵּן לָהֶם בַּמְּעָרָה בְּאוֹתוֹ לַיְלָה, וְזֶהוּ הַסּוֹד שֶׁנַּעֲשׂוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּשְׁקוּ אֶת אֲבִיהֶם יַיִן בַּלַּיְלָה הַהוּא, וַתָּבֹא הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ וּבְאַרוּתָהּ.

בֹּא רְאֵה, מוֹאָב וְעַמּוֹן הֵן קָרְאוּ לָהֶם שֵׁמוֹת. מוֹאָב - מֵאָב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, הַבְּכִירָה אָמְרָה בְּחֻצְפָּה, אָמְרָה מוֹאָב, מֵאָבָא הוּא. וְהַצְּעִירָה גַּם הִיא יָלְדָה בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן עַמִּי. בִּצְנִיעוּת אָמְרָה בֶּן עַמִּי. בֶּן עַמִּי, וְלֹא אָמְרָה מִמִּי הוּא.

בֹּא רְאֵה, בַּהַתְחָלָה כָּתוּב וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ, בְּוָא"ו, וְנָקוּד עַל וָא"ו, מְשׁוּם שֶׁסִּיּוּעַ מִלְמַעְלָה הָיָה נִמְצָא בְּאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שֶׁעָתִיד מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ לָצֵאת מִמֶּנּוּ, וְלָכֵן נִשְׁלַם כָּאן בְּוָא"ו. וּבָאַחֶרֶת כָּתוּב וּבְקֻמָהּ, חָם וָי"ו, מְשׁוּם שֶׁלֹּא יָצָא מִמֶּנָּה חֵלֶק לַקָּבָ"ה כְּמוֹ הָאַחֶרֶת הַזּוֹ, וְעַל זֶה כָּתוּב בָּאַחֶרֶת הַזּוֹ הַגְּדוֹלָה וּבְקוּמָהּ בְּוָא"ו מָלֵא וְנָקוּד עָלָיו.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, לֹא יָדַע שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַעֲמִיד מִמֶּנָּה דָּוִד הַמֶּלֶךְ וּשְׁלֹמֹה וְכָל שְׁאָר הַמְּלָכִים וּמֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. עוֹד וּבְקוֹמָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּרוּת (רות ג) וַתָּקָם בְּטֶרֶם יַכִּיר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְגוֹ׳. וּבְאוֹתוֹ הַיּוֹם הָיְתָה לָהּ קִימָה וַהֲאי, (דף קיא ע״א) הִתְחַבֵּר עִמָּהּ בֹּעַז לְהָקִים שֵׁם הַמֵּת עַל נַחֲלָתוֹ, וְהוּקְמוּ מִמֶּנָּה כָּל הַמְּלָכִים הַלָּלוּ וְכָל הָעֲלוּי שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָהּ, שֶׁכָּתוּב וַתִּשְׁכַּב מַרְגְּלוֹתָו עַד הַבֹּקֶר. וּבְקוֹמָהּ, שֶׁכָּתוּב בְּטֶרֶם יַכִּיר אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וְגוֹ׳. מְשׁוּם כָּךְ וּבְקוֹמָהּ נָקוּד וָא״ו.

בֹּא רְאֵה אֶת עֲנָוְתָנוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁהֲרֵי אֲפִלּוּ בַּתְּחִלָּה, כְּשֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת דִּין בִּסְדֹם, לֹא בִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ רַחֲמִים עַל לוֹט. [שֶׁהֲרֵי] אַחַר שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא וְהִנֵּה עָלָה קִיטֹר הָאָרֶץ כְּקִיטֹר הַכִּבְשָׁן, לֹא בִקֵּשׁ עַל לוֹט וְלֹא אָמַר עָלָיו לַקָּבָ״ה כְּלוֹם. אַף כָּךְ לֹא אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּבָר, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשֹׁב אַבְרָהָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גָּרַע מִזְּכוּתוֹ כְּלוֹם.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁאַבְרָהָם לֹא הֶחְשִׁיב בְּלִבּוֹ אֶת לוֹט לִכְלוּם - הֲרֵי מָסַר נַפְשׁוֹ לָלֶכֶת לְהִלָּחֵם בַּקְּרָב עִם חֲמִשָּׁה מְלָכִים חֲזָקִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו, וְכָתוּב וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, וְכָתוּב וַיָּשֶׁב אֵת כָּל הָרְכֻשׁ וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וּרְכֻשׁוֹ הֵשִׁיב וְגוֹ'. אֲבָל בָּאַהֲבָה שֶׁאָהַב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְרָאָה שֶׁמַּעֲשָׂיו שֶׁל לוֹט אֵינָם כְּשֵׁרִים כָּרָאוּי, לֹא רָצָה אַבְרָהָם שֶׁיִּגָּלוּ יַעֲזֹב הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלוּם מִשֶּׁלּוֹ, וְלָכֵן לֹא בִקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בַּסּוֹף.

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם

וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וְגוֹ'. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב בַּיֵּצֶר הָרָע, תֵּדַע לְךָ שֶׁאֵינוֹ מִתְבַּטֵּל לְעוֹלָם מִבְּנֵי אָדָם עַד אוֹתוֹ זְמַן, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לו) וַהֲסִרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְגוֹ'. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁרוֹאֶה בְּנֵי אָדָם נִדּוֹנִין בַּגֵּיהִנֹּם, הוּא בָּא וְחוֹזֵר לוֹ אֵצֶל בְּנֵי אָדָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר, מִצַּעֲרָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, מִשָּׁם עוֹלֶה לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שָׁלֹשׁ הַנְהָגוֹת יֵשׁ בָּאָדָם: הַנְהָגַת הַשֵּׂכֶל וְהַחָכְמָה, וְזוֹ הִיא (דף קט ע״ב) כֹּחַ הַנְּשָׁמָה הַקְּדוֹשָׁה. וְהַנְהָגַת הַתַּאֲוָה, שֶׁהִיא מִתְאַוָּה בְּכָל תַּאֲוֹוֹת רָעוֹת, וְזֶהוּ כֹּחַ הַתַּאֲוָה. וְהַהַנְהָגָה הַמַּנְהֶגֶת לִבְנֵי אָדָם וּמְחַזֶּקֶת הַגּוּף, וְהִיא נִקְרֵאת נֶפֶשׁ הַגּוּף. אָמַר רַבִּי דִּימִי, זֶהוּ כֹּחַ הַמַּחֲזִיק.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רְאֵה, לְעוֹלָם אֵין יֵצֶר הָרָע שׁוֹלֵט אֶלָּא בְּאֵלּוּ שְׁנֵי כֹּחוֹת אֵלּוּ שֶׁאָמַרְנוּ, נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הָרוֹדֶפֶת אַחַר יֵצֶר הָרָע לְעוֹלָם, מַשְׁמָע שֶׁכָּתוּב וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן. נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא מְעוֹרֶרֶת אֶת הָאַחֶרֶת וּמְפַתָּה אוֹתָהּ עִם הַגּוּף לְהִדָּבֵק בַּיֵּצֶר הָרָע, וְהִיא אוֹמֶרֶת לְכָה נַשְׁקֶה אֶת אָבִינוּ יַיִן וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ. מַה יֵּשׁ לָנוּ בָּעוֹלָם הַבָּא, גֵּלֶךְ וְנִרְדֹּף אַחַר יֵצֶר הָרָע וְאַחַר תִּשּׁוּקַת חֶמְדַּת הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמָה עוֹשׂוֹת? שְׁתֵּיהֶן מַסְכִּימוֹת לְהִדָּבֵק בּוֹ. מַה כָּתוּב? וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן. מִתְפַּטְּמוֹת לְהִתְעוֹרֵר לַיֵּצֶר הָרָע בַּאֲכִילָה וּבִשְׁתִיָּה.

וַתָּקָם הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ. כְּשֶׁאָדָם שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ בַּלַּיְלָה, נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה הִיא הַמְּעוֹרֶרֶת לַיֵּצֶר הָרָע וּמְהַרְהֶרֶת בּוֹ, וְהוּא דָּבֵק בְּכָל הִרְהוּר רָע עַד שֶׁמִּתְעַבֶּרֶת מְעַט [מִמֶּנּוּ] [ד"א עַל] [נ"א עַד] שֶׁמֵּבִיא בְּלֵב הָאָדָם אוֹתָהּ הַמַּחֲשָׁבָה הָרָעָה וְדָבְקָה בּוֹ, וַעֲדַיִן יֵשׁ בְּלִבּוֹ וְלֹא נִגְמָר לַעֲשׂוֹתָהּ עַד שֶׁזֹּאת הַתַּאֲוָה מְעוֹרֶרֶת לְכֹחַ הַגּוּף כְּמִתְחִלָּה לְהִדָּבֵק בַּיֵּצֶר הָרָע, וְאָז הוּא תַּשְׁלוּם הָרָעָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַתַּהֲרֶיןָ שְׁתֵּי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵעוֹלָם אֵין יֵצֶר הָרָע מִתְפַּתֶּה אֶלָּא בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וּמִתּוֹךְ שִׂמְחַת הַיַּיִן אָז שׁוֹלֵט בָּאָדָם. בַּצַּדִּיק מַה כָּתוּב בּוֹ? (משלי יג) צַדִּיק אֹכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ, וְאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּר לְעוֹלָם. שֶׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹתוֹ תַּלְמִיד חָכָם שֶׁשּׁוֹתָה, קוֹרְאִים עָלָיו (שם יא) נֶזֶם זָהָב בְּאַף חֲזִיר. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמְּחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם. מִנְהַג הָרְשָׁעִים מַהוּ? (ישעיה כב) הִנֵּה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה. הַיַּיִן אָז שׁוֹלֵט בָּאָדָם, הָרוֹג בָּקָר וְשָׁחוֹט צֹאן וְגוֹ'. עֲלֵיהֶם אָמַר הַכָּתוּב (שם ה) הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר שֵׁכָר יִרְדֹּפוּ וְגוֹ'. כְּדֵי

לְעוֹרֵר לַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁאֵין יֵצֶר הָרָע מִתְעוֹרֵר אֶלָּא מִתּוֹךְ הַיַּיִן. וְהוּ שָׁכְתוּב וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, מַה כָּתוּב? וְלֹא יָדַע בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ. כְּלוּמַר, יֵצֶר הָרָע אֵינוֹ מִשְׁגִּיחַ בָּהּ בְּשִׁכְבָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְקוּמָהּ לָעוֹלָם הַבָּא, אֶלָּא מִתְעוֹרֵר עִם כֹּחַ הַגּוּף לַעֲבֹד תַּאֲוָתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה. שֶׁאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנָסִים הָרְשָׁעִים בַּגֵּיהִנֹּם, מַכְנִיסִים לַיֵּצֶר הָרָע לִרְאוֹת בָּהֶן, וְהוּ שָׁכְתוּב וְלוֹט בָּא צֹעֲרָה, לְצַעֲרָה שֶׁל גֵּיהִנֹּם. וְיָצָא לוֹ מִשָּׁם לְנַסּוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ. וְהוּ שָׁכְתוּב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר - מִצַּעֲרָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

וַיֵּשֶׁב בָּהָר - אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַשְׁמָע שֶׁכָּתוּב בָּהָר, מְלַמֵּד שֶׁהוּא שָׁם מוֹשָׁבוֹ בִּמְקוֹם הַר. גּוּף שֶׁהוּא חָרֵב כְּמוֹ הַר שֶׁאֵין בּוֹ טוֹבָה. וּשְׁתֵּי בְנֹתָיו עִמּוֹ - אֵלּוּ שְׁתֵּי הַכִּחוֹת שֶׁאָמַרְנוּ. כִּי (דף קי ע״ב) יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר - יִרְאָה וַחֲרָדָה נוֹפֶלֶת עָלָיו בְּשָׁעָה שֶׁרוֹאֶה צַעַר גֵּיהִנֹּם שֶׁמְּצַעֲרִין לָרְשָׁעִים

וְחוֹשֵׁב שֶׁשָּׁם יְהוֹן. כֵּיוָן שֶׁרוֹאֶה שֶׁאֵינוֹ נִהוֹן שָׁם, יוֹצֵא וְהוֹלֵךְ לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם אַחֲרָיו.

רַב הוּנָא כְּשֶׁהָיָה דוֹרֵשׁ לְהַזְהִיר אֶת בְּנֵי הָאָדָם, הָיָה אוֹמֵר לָהֶם: בָּנַי, הִשָּׁמְרוּ מִשֶּׁלִּיחַ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, וּמִיהוּ? זֶה יֵצֶר הָרָע, שֶׁהוּא שֶׁלִּיחַ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (משלי ל) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב? אֵלּוּ שְׁתֵּי בְּנוֹת לוּט שֶׁאָמְרוּ, שֶׁהִיא נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה, וְנֶפֶשׁ הַמִּשְׁתַּתֶּפֶת בַּגּוּף הָרוֹדֶפֶת אַחַר יֵצֶר הָרָע לְעוֹלָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כָּתוּב כָּאן בְּלוּט כִּי יָרֵא לָשֶׁבֶת בְּצוֹעַר, וְכָתוּב שָׁם לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָנוֹת הַב הַב. יָרֵ"א בְּגִימַטְרִיָּא הוּא עֲלוּקָ"ה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם יָרֵא הוּא, אָז לָמָּה הוּא בָּא לְהַטְעוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת? אֶלָּא כָּךְ דַּרְכּוֹ כָּל עוֹשֵׂה עַוְלָה - כְּשֶׁרוֹאֶה הָרָע, מִתְיָרֵא לְפִי שָׁעָה, וּמִיָּד חוֹזֵר לְרִשְׁעָתוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לִכְלוּם. כָּךְ יֵצֶר הָרָע, בְּשָׁעָה

שְׁרוֹאָה דִין בָּרְשָׁעִים, יֵרֵא. כֵּיוָן שֶׁיּוֹצֵא לַחוּץ [לַעֲשׂוֹת], אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ כְּלוּם.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מַה זֶּה שֶׁאָמְרוּ וַתֹּאמֶר הַבְּכִירָה אֶל הַצְּעִירָה אָבִינוּ זָקֵן? מַה זֶּה אָבִינוּ זָקֵן? זֶהוּ יֵצֶר הָרָע שֶׁנִּקְרָא זָקֵן, שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ד) מֶלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל. שֶׁהוּא זָקֵן, שֶׁנּוֹלַד עִם הָאָדָם.

שֶׁשָּׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, אוֹתָהּ נֶפֶשׁ הַמִּתְאַוָּה אוֹמֶרֶת לָאַחֶרֶת: אָבִינוּ זָקֵן, נִרְדֹּף אַחֲרָיו וְנִדְבַּק (דף קיא ע״א) בּוֹ כִּשְׁאָר כָּל הָרְשָׁעִים שֶׁבָּעוֹלָם. וְאִישׁ אֵין בָּאָרֶץ לָבוֹא עָלֵינוּ - אֵין אִישׁ צַדִּיק בָּאָרֶץ וְאֵין אִישׁ שַׁלִּיט עַל יִצְרוֹ. הַרְבֵּה רְשָׁעִים בָּאָרֶץ, אֵין אֲנַחְנוּ בִּלְבַדֵּנוּ רְשָׁעִים, נַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ שֶׁהֵם רְשָׁעִים, שֶׁעַד הַיּוֹם דֶּרֶךְ כָּל הָאָרֶץ הוּא. לָכָה נַשְׁקֶה אֶת אָבִינוּ יַיִן - נִשְׁמַח בָּעוֹלָם הַזֶּה, נֹאכַל וְנִשְׁתֶּה וְנִרְוֶה יַיִן וְנִדְבַּק בְּאָבִינוּ, בְּיֵצֶר הָרָע, וְנִשְׁכְּבָה עִמּוֹ. וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ צוֹוַחַת וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה כח) גַּם אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגוּ וּבַשֵּׁכָר תָּעוּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֹּא רְאֵה מַה כָּתוּב? וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן. דֶּרֶךְ הָרְשָׁעִים לִטְעוֹת אַחֲרֵי הַיַּיִן, לְפַגֵּן לַיֵּצֶר הָרָע וּלְעוֹרְרוֹ. וְעַד שֶׁהוּא שָׁמֵחַ בְּשִׂכְרוּתוֹ שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ, מִיָּד - וַתָּקָם הַבְּכִירָה וַתִּשְׁכַּב אֶת אָבִיהָ. הִיא מְזֻמֶּנֶת עִמּוֹ וּמִתְאַוָּה וּמְהַרְהֶרֶת בְּכָל הִרְהוּרִים רָעִים, וְיֵצֶר הָרָע מִתְחַבֵּר עִמָּהּ וְנִדְבָּק בָּהּ וְאֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ בָּהּ [בְּאוֹתוֹ זְמַן] מַה הוּא מִמֶּנָּה. בְּשִׁכְבָהּ וּבְקוּמָהּ - בְּשִׁכְבָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּבְקוּמָהּ לֶעָתִיד לָבֹא. בְּשִׁכְבָהּ - בָּעוֹלָם הַבָּא כְּשֶׁתִּתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן, וּבְקוּמָהּ - לְיוֹם הַדִּין, שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ וְגוֹ'.

בְּשׁוּם עִנְיָן מֵאֵלּוּ אֵין מַשְׂגִּיחַ בּוֹ יֵצֶר הָרָע, אֶלָּא דָּבֵק בָּהּ וְהִיא נִדְבָּקֶת בּוֹ, וּלְאַחַר כֵּן מְעוֹרֶרֶת לָאַחֶרֶת. לְאַחַר שֶׁהַהִרְהוּר גָּדוֹל נִדְבַּק בַּיֵּצֶר הָרָע, בָּאָה הָאַחֶרֶת וְנִדְבֶּקֶת בּוֹ, וַתַּשְׁקֶיןָ אֶת אֲבִיהֶן יַיִן. (דף קיא ע"ב) כְּמוֹ כֵן לְעוֹרֵר לַיֵּצֶר הָרָע וְנִדְבֶּקֶת בּוֹ, וַאֲזַי תַּשְׁלוֹם הָרָעוֹת לַעֲשׂוֹת, וּמִתְעַבְּרוֹת שְׁתֵּיהֶן מִיֵּצֶר הָרָע. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַתַּהֲרֶיןָ שְׁתֵּי בְנוֹת לוֹט מֵאֲבִיהֶן.

עַד שֶׁיֵּצֵא לַפֹּעַל מַעֲשֵׂיהֶן - זוֹ יוֹלֶדֶת רִשְׁעָתָהּ, וְזוֹ יוֹלֶדֶת רִשְׁעָתָהּ. וְכֵן דַּרְכָּם שֶׁל רְשָׁעִים בְּעִנְיָן זֶה עִם יֵצֶר הָרָע, עַד שֶׁהוֹרֵג לָאָדָם וּמוֹלִיכוֹ לַגֵּיהִנֹּם וּמַכְנִיסוֹ שָׁם, וְאַחַר כָּךְ עוֹלֶה מִשָּׁם לְפַתּוֹת לִבְנֵי אָדָם כְּמוֹ כֵן. וּמִי שֶׁמַּכִּיר בּוֹ, נִצּוֹל מִמֶּנּוּ וְאֵינוֹ מִתְחַבֵּר עִמּוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְכַת לִסְטִים שֶׁהָיוּ אוֹרְבִים בַּדְּרָכִים לִגְזֹל וְלַהֲרֹג לִבְנֵי אָדָם, וּמַפְרִישִׁים מֵהֶם אֶחָד שֶׁיּוֹדֵעַ לְהָסִית לִבְנֵי אָדָם וּלְשׁוֹנוֹ רַךְ. מָה עוֹשֶׂה? מַקְדִּים וְהוֹלֵךְ לְקַבָּלָם וְנַעֲשֶׂה כְּעֶבֶד לִפְנֵיהֶם, עַד שֶׁמַּאֲמִינִים הַטִּפְּשִׁים בּוֹ וּבוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ וּבְשִׂיחָתוֹ וּשְׂמֵחִים עִמּוֹ, וּמוֹלִיכָם בְּחֵלֶק דְּבָרָיו בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ שֶׁהַלִּסְטִים שָׁם. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרִאשׁוֹן שֶׁהוֹרֵג בָּם לְאַחַר שֶׁנּוֹתְנָם בְּיַד הַלִּסְטִים לְהָרְגָם וְלָקַחַת מָמוֹנָם. וְהֵם צוֹוְחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי שֶׁהִקְשַׁבְנוּ לוֹ וּלְרֹךְ לְשׁוֹנוֹ. לְאַחַר שֶׁהָרְגוּ אֵלֶּה, עוֹלֶה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם כְּמִתְחִלָּה. הַפְּקֵחִים מַה הֵם עוֹשִׂים כְּשֶׁרוֹאִים לָזֶה יוֹצֵא

לִקְרָאתָם וּמְפַתֶּה לָהֶם? מַכִּירִין בּוֹ שֶׁהוּא צוֹדֶה אֶת נַפְשָׁם, וְהוֹרְגִים אוֹתוֹ, וְהוֹלְכִים בְּדַרְכּוֹ אַחֶרֶת.

כָּךְ הוּא יֵצֶר הָרָע, יוֹצֵא מִכַּת הַלִּסְטִים, עוֹלֶה מִגֵּיהִנֹּם כְּנֶגֶד בְּנֵי אָדָם וּלְפַתּוֹת לָהֶם בְּחֵלֶק מֶתֶק דְּבָרָיו. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר וְגוֹ'. כְּמוֹ לִסְטִים לֶאֱרֹב לִבְנֵי אָדָם. מָה עוֹשֶׂה? עוֹבֵר לִפְנֵיהֶם, וְהַטִּפְּשִׁים מַאֲמִינִים בּוֹ וּבְאַהֲבָתוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְפַתּוֹתָם וְעוֹבֵד לָהֶם כְּעֶבֶד, שֶׁנּוֹתֵן לָהֶם נָשִׁים יָפוֹת אֲסוּרוֹת, נוֹתֵן לָהֶם בְּנֵי אָדָם לְהָרַע, מְפָרֵק מֵהֶם עֹל תּוֹרָה וְעֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. הַטִּפְּשִׁים רוֹאִים כָּךְ, בּוֹטְחִים בְּאַהֲבָתוֹ, עַד שֶׁהוֹלֵךְ עִמָּהֶם וּמוֹלִיכָם בְּאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁהַלִּסְטִים שָׁם, בְּדֶרֶךְ גֵּיהִנֹּם אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לִנְטוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ עִמָּהֶם לְשָׁם, הוּא הָרִאשׁוֹן שֶׁהוֹרֵג לָהֶם, וְנַעֲשֶׂה לָהֶם מַלְאַךְ הַמָּוֶת וּמַכְנִיסָן לַגֵּיהִנֹּם, וּמוֹרִידִים לָהֶם מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, וְהֵם צוֹוְחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי שֶׁהִקְשַׁבְנוּ לָזֶה. וְלֹא מוֹעִיל לָהֶם.

לְאַחַר כֵּן עוֹלֶה מִשָּׁם וְיוֹצֵא לְפֵתוֹת לִבְנֵי אָדָם.
הַפְּקֻחִים כְּשֶׁרוֹאִים אוֹתוֹ, מַכִּירִים אוֹתוֹ, וּמִתְגַּבְּרִים עָלָיו עַד שֶׁשּׁוֹלְטִים עָלָיו, וְסוֹטִים מִזֶּה הַדֶּרֶךְ וְלוֹקְחִים דֶּרֶךְ אַחֶרֶת לְהִנָּצֵל מִמֶּנּוּ.

רַב יוֹסֵף כְּשֶׁהָיָה יוֹרֵד לְבָבֶל, רָאָה אֶת אוֹתָם רַוָּקִים שֶׁהָיוּ נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים בֵּין נָשִׁים יָפוֹת וְלֹא חוֹטְאִים. אָמַר לָהֶם: הַאִם אֵלֶּה לֹא פּוֹחֲדִים מִיֵּצֶר הָרָע? אָמְרוּ לוֹ: לֹא מִקּוֹנְדִיטוֹן רַע בָּאנוּ. אָנוּ נִגְזַרְנוּ מִקְּדֻשַּׁת הַקֹּדֶשׁ. שֶׁאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, צָרִיךְ אָדָם לְקַדֵּשׁ עַצְמוֹ בְּשִׁעַת תַּשְׁמִישׁ, וְיֵצְאוּ מִמֶּנּוּ בָּנִים קְדוֹשִׁים בָּנִים מְעֻלִּים שֶׁלֹּא פּוֹחֲדִים מִיֵּצֶר הָרָע, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ) וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (יחזקאל כ) וְאֶת שַׁבְּתוֹתַי קַדֵּשׁוּ? אֶלָּא אֵין עוֹנָתָם שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֶלָּא מִשָּׁבָּת לְשַׁבָּת. וּמַזְהִיר אוֹתָם, שֶׁהוֹאִיל וְתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה הִיא מִצְוָה -

קַדֵּשׁוּ, כְּלוֹמַר קַדְּשׁוּ עַצְמְכֶם בְּשַׁבְּתוֹתַי בְּאוֹתוֹ תַּשְׁמִישׁ שֶׁל מִצְוָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִי שֶׁנִּכְנָס לָעִיר וְרוֹאִים נָשִׁים יָפוֹת, יַרְכִּין עֵינָיו וְיֹאמַר כָּךְ: בְּךָ [רְאֵה] מֻחְשָׁבִים חָצוֹב נָחְצַבְתִּי [חֹזֶק] דְּפוֹם הַתְּקָלָה, צֵא צֵא, שֶׁאָבִי הַקָּדוֹשׁ שֶׁל שַׁבָּת הוּא. מָה הַטַּעַם? מְשׁוּם שֶׁחֲמִימוּת הַדֶּרֶךְ שׁוֹלֶטֶת בּוֹ, וְיָכוֹל יֵצֶר הָרָע לִשְׁלֹט עָלָיו. עד כאן מדרש הנעלם

סִתְרֵי תוֹרָה

וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וְגוֹ', מִתּוֹךְ רְצוֹן הַמֶּלֶךְ, נִפְרַד מִצַּד הַיָּמִין הַתּוֹךְ אֶחָד שֶׁל קֶשֶׁר שֶׁהַחֲקִיקָה דְּבוּקָה בְּתוֹךְ הַתּוֹךְ הַזָּהָב מִצַּד הַשְּׂמֹאל בְּתוֹךְ טֻמְאָה [שֶׁל יִצְרוֹ] [נ"א וּמְקוֹמוֹ] וְנַעֲשָׂה שֶׁל קֶשֶׁר אֶחָד שֶׁל הָאֵילָן.

כְּשֶׁרָצָה יִצְחָק לְהִתְעוֹרֵר בָּעוֹלָם, בַּחֹזֶק שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה הִתְחַזֵּק וְהִפְרִיד דְּרָגוֹת מִקִּיּוּמָם, וְהִתְחַזֵּק אַבְרָהָם וְהִפְרִיד אוֹתוֹ קֶשֶׁר אֶחָד שֶׁל הָאֵילָן מִתּוֹךְ אוֹתָהּ טֻמְאָה. אוֹתוֹ נָחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי

נִכְנַס בְּשָׂרְשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָעֵץ, וְהוּא הַיַּיִן שֶׁשָּׁתָה וְהוֹלִיד שְׁתֵּי דְּרָגוֹת קְשׁוּרוֹת זוֹ בָּזוֹ. וְהֵן הַדְּרָגוֹת שֶׁסּוֹבְבוֹת בְּצַד הַטֻּמְאָה, אֶחָד נִקְרָא מִלְכוּ״ם וְאֶחָד נִקְרָא פְּעוֹ״ר.

זוֹ עֵצָה בִּנְכְסָה, וְזוֹ עֵצָה בִּגְלוּי. פְּעוֹ״ר, שֶׁהִתְגַּלָּה הוּא וְכָל מַעֲשָׂיו בִּגְלוּי. מִלְכוּ״ם, שֶׁהוּא בִּכְסוּי. הוּא וְכָל מַעֲשָׂיו מְכֻסִּים. מִשְּׁנֵי אֵלֶּה נִפְרָדִים מִינִים רַבִּים לְמִינֵיהֶם וְסוֹבְבִים אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל וְאֶת כָּל הַצְּדָדִים הַטְּמֵאִים הַלָּלוּ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד קוֹפֵץ [נ״א נָזַח] לִמְקוֹמוֹ.

כְּמוֹ כֵן הוּא לְמַטָּה. לוֹט נִפְרַד מֵאַבְרָהָם וְשָׁם דִּיּוּרוֹ עִם אַנְשֵׁי סְדֹם, כְּשֶׁהִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם הַדִּין נִזְכַּר בְּאַבְרָהָם, וְשָׁלַח לוֹ מִשָּׁם וְנִפְרַד מֵהֶם. בְּנוֹתָיו הִשְׁקוּהוּ יַיִן וְהוֹלִידוּ מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי אֻמּוֹת. אַחַת נִקְרֵאת מוֹאָב וְאַחַת נִקְרֵאת עַמּוֹן. אַחַת בִּגְלוּי וְאַחַת בִּכְסוּי. עַמּוֹן דַּרְגָּתוֹ מִלְכוּ״ם, עֵצָה בִּכְסוּי. מוֹאָב דַּרְגָּתוֹ פְּעוֹ״ר, הַכֹּל בִּגְלוּי.

כְּמוֹ זֶה בְּנוֹתָיו. אַחַת אָמְרָה בֶּן עַמִּי, בֵּן יֵשׁ לִי מֵעַמִּי וְלֹא אָמְרָה מִמִּי הוּא, מִשּׁוּם כָּךְ הוּא הָיָה בְּכִסּוּי. זוֹ אָמְרָה מוֹאָב, מֵאָב הוּא זֶה, מֵאַבָּא הוֹלַדְתִּיהוּ, דַּרְגָּתוֹ פְּעוֹ"ר, הַדָּבָר בְּגִלּוּי.

וּבְשֵׁנִי אֵלֶּה אָחַז דָּוִד הַמֶּלֶךְ, לְאַחַר מִכֵּן מִמּוֹאָב בָּאָה רוּת וַיָּצָא מִמֶּנָּה דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וּמֵעַמּוֹן (דף קי ע"ב) הִתְעַטֵּר דָּוִד הַמֶּלֶךְ בָּעֲטָרָה הַזּוֹ שֶׁהִיא עֲדוּת לְזַרְעוֹ שֶׁל דָּוִד, שֶׁכָּתוּב (מלכים-ב יא) וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת הַנֵּזֶר וְאֶת הָעֵדוּת. וְזוֹ הָיְתָה מִמַּלְכוּ"ם דַּרְגַּת בְּנֵי עַמּוֹן, שֶׁכָּתוּב (שמואל-ב יב) וַיִּקַּח אֶת עֲטֶרֶת מַלְכָּם.

מַלְכָּם דַּרְגַּת בְּנֵי עַמּוֹן הוּא, שֶׁכָּתוּב וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד, וּמִשָּׁם הָיְתָה עֲדוּת לְבָנָיו לְעוֹלָמִים, וּבָהּ נוֹדַע מִי הוּא מִן בְּנֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁרָאוּי לִמְלֹךְ וַדַּאי שֶׁאוֹמְרִים מִן דָּוִד הוּא [הַגּוּף]. שֶׁאֲפִלּוּ שֶׁנּוֹלַד בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, יָכוֹל הָיָה לִסְבֹּל בָּעֲטָרָה הַהִיא עַל רֹאשׁוֹ [שֶׁהֲרֵי הוּא] שֶׁהָיָה מִשְׁקַל כִּכַּר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה הָיְתָה, וּבֶן אָדָם אַחֵר לֹא יָכוֹל

לְסִבֹּל אוֹתָהּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בְּיוֹאָשׁ, וַיִּתֵּן עָלָיו אֶת הַנֵּזֶר וְאֶת הָעֵדוּת.

וּבִשְׁתֵּי דְּרָגוֹת נֶאֱחַז דָּוִד הַמֶּלֶךְ, וְהֵם תֹּקֶף מַלְכוּתוֹ לְהִתְחַזֵּק עַל שְׁאָר הָעַמִּים, שֶׁאִם לֹא נִכְלָל בַּצַּד שֶׁלָּהֶם, לֹא יָכוֹל לְהִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם כָּל [הַגְּוָנִים] הַדְּרָגוֹת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים כְּלוּלִים בְּדָוִד לְהִתְגַּבֵּר וּלְהִתְחַזֵּק עֲלֵיהֶם.

וַיַּעַל לוֹט מִצּוֹעַר וַיֵּשֶׁב בָּהָר. כָּתוּב (משלי ל) לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב. אֵלּוּ שְׁתֵּי בָּנוֹת שֶׁל יֵצֶר הָרָע מְעוֹרְרוֹת אוֹתוֹ [כְּדֵי] לִשְׁלֹט עַל הַגּוּף. אַחַת הִיא נֶפֶשׁ שֶׁמִּתְרַבָּה תָּמִיד בַּגּוּף, וְאַחַת הִיא נֶפֶשׁ שֶׁכּוֹסֶפֶת לְתַאֲוֹת רָעוֹת [ד"א שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה] וּבְכָל הַכִּסּוּפִים הָרָעִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. וְזֹהִי הַבְּכִירָ"ה, וְזוֹ [וְאַחֶרֶת] הַצְּעִירָ"ה.

וְיֵצֶר הָרָע לֹא מִתְחַבֵּר תָּמִיד אֶלָּא בִּשְׁתֵּי אֵלֶּה כְּדֵי לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם, וּכְדֵי שֶׁיַּאֲמִינוּ לוֹ [לְהוֹבִיל] לְהַאֲבִיד אוֹתָם לְמָקוֹם חִצֵּי הַמָּוֶת וְיַעַבְדוּ אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ז) עַד יְפַלַּח חֵץ כְּבֵדוֹ.

לְלִמְטִים שֶׁמְּקַפְּחִים בֶּהָרִים, וּמַסְתִּירִים עַצְמָם בְּמָקוֹם מַפְחִיד בֶּהָרִים, וְיוֹדְעִים שֶׁחֲרֵי בְנֵי אָדָם שׁוֹמְרִים עַצְמָם מִלָּלֶכֶת לַמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ, מָה עוֹשִׂים? בּוֹחֲרִים מֵהֶם אוֹתוֹ שֶׁלְּשׁוֹנוֹ חַדָּה מִכֻּלָּם, אוֹתוֹ שֶׁיּוֹדֵעַ לְפַתּוֹת בְּנֵי אָדָם, וְיוֹצֵא מִבֵּינֵיהֶם וְיוֹשֵׁב בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה שֶׁכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִים שָׁם. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם, מַתְחִיל לְהִתְחַבֵּר עִמָּם

(וּלְפַתּוֹתָם). (עד כאן סתרי תורה).

וַיִּסַּע מִשָּׁם אַבְרָהָם אַרְצָה הַנֶּגֶב. כָּל מַסְעוֹתָיו הָיוּ לְצַד דָּרוֹם (דף קיא ע"ב) יוֹתֵר מִלְּצַד אַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁחֲרֵי בְּחָכְמָה עָשָׂה לְהִדָּבֵק בַּדָּרוֹם.

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי הִוא. שָׁנִינוּ, [כֵּיוָן] לֹא צָרִיךְ אָדָם לִסְמֹךְ עַל הַנֵּס, וְאִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַרְחִישׁ נֵס לְבֶן אָדָם, אֵין לוֹ לִסְמֹךְ תָּמִיד עַל נֵס בְּפַעַם אַחֶרֶת, כִּי לֹא בְכָל שָׁעָה וְשָׁעָה מִתְרַחֵשׁ נֵס.

וְאִם יַכְנִים אָדָם אֶת עַצְמוֹ לְמָקוֹם שֶׁהַנֵּזֶק מָצוּי לָעַיִן, חֲרֵי פָּקְעָה כָּל זְכוּתוֹ שֶׁעָשָׂה בַּתְּחִלָּה

וּבְאַרוּהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לב) קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת וְגוֹ׳. וְאַבְרָהָם, כֵּיוָן שֶׁעָלָה מִמִּצְרַיִם וְנִצּוֹל פַּעַם אַחַת, כָּעֵת לָמָּה הִכְנִים אֶת עַצְמוֹ בְּצַעַר כְּבַתְּחִלָּה וְאָמַר אֲחֹתִי הִוא?.

אֶלָּא אַבְרָהָם לֹא סָמַךְ עַל עַצְמוֹ כְּלוּם, שֶׁרָאָה אֶת הַשְּׁכִינָה תָּמִיד בְּמְדוֹרָהּ שֶׁל שָׂרָה וְלֹא זָזָה מִשָּׁם, וּמִשּׁוּם שֶׁהָיְתָה שָׁם, סָמַךְ אַבְרָהָם וְאָמַר אֲחֹתִי הִוא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי ז) אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ, וְלָכֵן אָמַר אֲחֹתִי הִוא.

וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ וְגוֹ׳. וְכִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּא אֶל רְשָׁעִים? כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (במדבר כב) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם, (בראשית לא) וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל לָבָן? אֶלָּא אוֹתוֹ מְמֻנֶּה הַשָּׁלִיחַ שֶׁמְּפָקָד עֲלֵיהֶם הָיָה מִשּׁוּם שֶׁכֻּלָּם, כְּשִׁשִּׁים שְׁלִיחוּת, נוֹטְלִים הַשֵּׁם הַזֶּה, מִצַּד הַדִּין הֵם בָּאִים. וְעַל זֶה וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל אֲבִימֶלֶךְ בַּחֲלוֹם הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ הִנְּךָ מֵת עַל הָאִשָּׁה אֲשֶׁר לָקַחְתָּ וְגוֹ׳.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי יב) **שִׂפַת אֱמֶת וְגוֹ'.**

שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד - זֶה אַבְרָהָם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו בַּהַתְחָלָה וּבַסּוֹף הָיוּ בֶּאֱמֶת. וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שֶׁקֶר - זֶה אֲבִימֶלֶךְ. בְּאַבְרָהָם נֶאֱמַר, וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי הִוא. זֶה בַּהַתְחָלָה שֶׁאָמַר מִשּׁוּם הַשְׁכִּינָה שֶׁהָיְתָה עִמּוֹ שֶׁל שָׂרָה אֲחֹתִי הִיא, וְאַבְרָהָם עָשָׂה בְּחָכְמָה. מָה הַטַּעַם? (דף קיב ע"א) **מִשּׁוּם שֶׁאַבְרָהָם הוּא מִצַּד הַיָּמִין, אָמַר אֲחֹתִי הִוא, וְסוֹד כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר** (שיר ח) **אֲחֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַּמָּתִי. וְעַל זֶה אַבְרָהָם קָרָא לָהּ תָּמִיד אֲחוֹתִי, מִשּׁוּם שֶׁנִּדְבָּק עִמָּהּ, וְלֹא יָזוּזוּ זֶה מִזֶּה לְעוֹלָמִים.**

לְבַסּוֹף מַה כָּתוּב? וְגַם אָמְנָה אֲחֹתִי בַת אָבִי הִוא אַךְ לֹא בַת אִמִּי. וְכִי כָּךְ הָיָה? אֶלָּא הַכֹּל מִשּׁוּם הַשְׁכִּינָה אָמַר אֲחֹתִי הִוא בַּהַתְחָלָה, שֶׁכָּתוּב אֱמֹר לַחָכְמָה אֲחֹתִי אָתְּ. אַחַר כָּךְ וְגַם אָמְנָה. מַה זֶּה וְגַם? לְהוֹסִיף עַל מַה שֶּׁאָמַר בַּתְּחִלָּה. אֲחֹתִי בַת אָבִי הִוא, הַבַּת שֶׁל הַחָכְמָה הָעֶלְיוֹנָה, וְלָכֵן נִקְרֵאת אֲחוֹתִי וְנִקְרֵאת חָכְמָה, אַךְ לֹא בַת אִמִּי, מֵהַמָּקוֹם שֶׁל רֵאשִׁית הַכֹּל הַנִּסְתָּר הָעֶלְיוֹן. וְעַל זֶה וַתְּהִי לִי

לְאִשָּׁה, בְּאַחֲוָה וַחֲבִיבוּת, שְׁכָתוּב (שם ב) וְיִמִּינוֹ תְּחַבְּקֵנִי, וְהַכֹּל סוֹד שֶׁל חָכְמָה.

בֹּא רְאֵה, בַּהַתְחָלָה כְּשֶׁיָּרְדוּ לְמִצְרַיִם כָּךְ אָמַר בִּשְׁבִיל לְהַדְבֵּק בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה, וְקָרָא לָהּ אֲחוֹתִי כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ לְתוֹךְ אוֹתָם הַדְּרָגוֹת שֶׁבַּחוּץ. אַף כָּאן אֲחוֹתִי, כְּדֵי שֶׁלֹּא תָּזוּז מִתּוֹךְ הָאֱמוּנָה כָּרָאוּי. שֶׁהֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ וְכָל אוֹתָם יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הָיוּ הוֹלְכִים אַחַר עֲבוֹדָה זָרָה, וְהוּא נִדְבַּק בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה וּמְשׁוּם כָּךְ נִכְנַס לְשָׁם וְאָמַר אֲחוֹתִי. מָה הָאָחוֹת לֹא נִפְרֶדֶת מִן הָאָח לְעוֹלָמִים - אַף כָּאן. שֶׁהֲרֵי אִשָּׁה יְכוֹלָה לְהִפָּרֵד, אֲבָל אָחוֹת לֹא נִפְרֶדֶת, שֶׁהֲרֵי שְׁנֵי אַחִים לֹא יְכוֹלִים לְהִפָּרֵד לְעוֹלָמִים וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

וְלָכֵן אָמַר אַבְרָהָם אֲחוֹתִי הִוא, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם הָיוּ לְהוּטִים בְּתוֹךְ קִשְׁרֵי הַכּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וְעוֹבְדִים אוֹתָם, וְאַבְרָהָם הָיָה דָּבֵק בְּתוֹךְ הָאֱמוּנָה, וְאָמַר אֲחוֹתִי, שֶׁלֹּא נִפְרֶד לְעוֹלָמִים. וְסִימָן לַדָּבָר

- (ויקרא כא) וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה, שֶׁנֶּאֱמַר לַכֹּהֵן הַמָּקוֹם שֶׁאַבְרָהָם שָׁרוּי בּוֹ.

כָּתוּב (דברים י) **אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַּעֲבֹד וּבוֹ** תִּדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ. הַפָּסוּק הַזֶּה בְּאַרוּהוּ. **אֲבָל בֹּא רְאֵה, לַה' אֱלֹהֶיךָ תִּירָא לֹא כָתוּב, אֶלָּא כָּתוּב אֶת** (דף קיב ע"ב) **ה'. מַה זֶּה אֶת? זוֹ הַדַּרְגָּה הָרִאשׁוֹנָה, הַמָּקוֹם שֶׁל יִרְאַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְלָכֵן כָּתוּב תִּירָא, שֶׁשָּׁם אָדָם צָרִיךְ לִירָא לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ** [הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא], **מִשּׁוּם שֶׁהוּא** [בֵּית] **דִּין.**

וְאֹתוֹ תַּעֲבֹד - זוֹ הַדַּרְגָּה הָעֶלְיוֹנָה שֶׁעוֹמֶדֶת עַל הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזּוֹ, **וְלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. אֶת וְאֹתוֹ זֶה עִם זֶה דְּבֵקִים וְלֹא נִפְרָדִים. מַה זֶּה וְאֹתוֹ? זֶה מְקוֹם בְּרִית הַקֹּדֶשׁ, אוֹת לְעוֹלָמִים. שֶׁחֲרֵי עֲבוֹדָה לֹא שׁוֹרָה בְּאוֹת וְאֵינוֹ לַעֲבֹד אֶלָּא לִירָא, אֲבָל הָעֲבוֹדָה הִיא לְמַעְלָה, וְלָכֵן וְאֹתוֹ תַּעֲבֹד.**

וּבוֹ תִּדְבָּק - בְּמָקוֹם שֶׁהוּא דְּבֵקוּת לְהִדָּבֵק שֶׁהוּא גּוּף שֶׁשּׁוֹרָה בָּאֶמְצַע. **וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ** - הַמָּקוֹם

הַשְׁבִּיעִי שֶׁל הַדְּרָגוֹת, וְסִימָן לַדָּבָר - (ירמיה ל) וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. מְשׁוּם כָּךְ נִדְבַּק אַבְרָהָם בָּאֱמוּנָה כְּשֶׁנִּדַּד לְמִצְרַיִם וּכְשֶׁהָלַךְ לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. לְאָדָם שֶׁרָצָה לָרֶדֶת לְבוֹר עָמֹק, פָּחַד שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲלוֹת מִתּוֹךְ הַבּוֹר, מָה עָשָׂה? קָשַׁר קֶשֶׁר אֶחָד שֶׁל חֶבֶל לְמַעְלָה מֵהַבּוֹר. אָמַר, הוֹאִיל וְקָשַׁרְתִּי קֶשֶׁר זֶה, מִכָּאן וָהָלְאָה אֶכָּנֵס לְשָׁם. כָּךְ אַבְרָהָם, בְּשָׁעָה שֶׁרָצָה לָרֶדֶת לְמִצְרַיִם, עַד שֶׁלֹּא יָרַד לְשָׁם קָשַׁר בַּתְּחִלָּה אֶת קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה לְהִתְחַזֵּק בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ יָרַד.

אַף כָּךְ גַּם כְּשֶׁנִּכְנַס לְאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים. מְשׁוּם כָּךְ (משלי יב) שִׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד. וְעַד אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שָׁקֶר - זֶה אֲבִימֶלֶךְ שֶׁאָמַר בְּתָם לְבָבִי וּבְנִקְיֹן כַּפַּי. וּכְשֶׁהֶחֱזִירוּ לוֹ מַה כָּתוּב? גַּם אָנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי בְתָם לְבָבְךָ עָשִׂיתָ זֹאת, וְלֹא כָתוּב נְקִיוֹן כַּפַּיִם.

וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (שמואל-א ב) רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר וְגוֹ׳. חֲסִידוֹ כָּתוּב אֶחָד, וְזֶה אַבְרָהָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד וְלֹא מַסִּיר מִמֶּנּוּ אֶת שְׁמִירָתוֹ לְעוֹלָמִים. וּמַה שֶּׁאָמַר רַגְלַי - זוֹ אִשְׁתּוֹ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח שְׁכִינָתוֹ עִמָּהּ וְשׁוֹמֵר אוֹתָהּ תָּמִיד.

דָּבָר אַחֵר רַגְלַי חֲסִידָו יִשְׁמֹר - אֶחָד, זֶה אַבְרָהָם, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָלַךְ עִמּוֹ תָּמִיד כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַזִּיק לוֹ. וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ - אֵלּוּ אוֹתָם מְלָכִים שֶׁהָרַג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ לַיְלָה שֶׁרָדַף אַחֲרֵיהֶם.

וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ, זֶה הַלַּיְלָה שֶׁנִּקְשַׁר בַּחֹשֶׁךְ וְהָרַג אוֹתָם, וְאַבְרָהָם רָדַף וְהַלַּיְלָה הָרַג אוֹתָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיַּכֵּם. וַיֵּחָלֵק עֲלֵיהֶם לַיְלָה - זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁחִלֵּק רַחֲמִים מִן הַדִּין כְּדֵי לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת לְאַבְרָהָם, וּמְשׁוּם כָּךְ וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ. וַיַּכֵּם? הָיָה צָרִיךְ לִכְתֹּב וַיַּכּוּם! אֶלָּא זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כִּי לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ, שֶׁהוּא וֶאֱלִיעֶזֶר הָיוּ לְבַדָּם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַהֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁבְּמָקוֹם שֶׁגַּזָּק מָצוּי שֶׁלֹּא יִסְמֹךְ בֶּן אָדָם עַל הַגֵּם, וְלֹא הָיָה מָקוֹם שֶׁהַגַּזָּק מָצוּי כְּמוֹ זֶה שֶׁאַבְרָהָם הוֹלֵךְ אַחַר חֲמִשָּׁה מְלָכִים לְרִדְּפָּ אַחֲרֵיהֶם וְלַעֲרֹךְ קְרָב.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּשֶׁהָלַךְ אַבְרָהָם עַל זֶה, לֹא הָלַךְ לַעֲרֹךְ קְרָב וְלֹא סָמַךְ עַל הַגֵּם, אֶלָּא צִעֲרוֹ שֶׁל לוֹט הוֹצִיא אוֹתוֹ מִבֵּיתוֹ, וְלָקַח מָמוֹן לִפְדּוֹת אוֹתוֹ, וְאִם לֹא - שֶׁיָּמוּת יַחַד אִתּוֹ בְּתוֹךְ שִׁבְיוֹ. כֵּיוָן שֶׁיָּצָא רָאָה שְׁכִינָה שֶׁמְּאִירָה לְפָנָיו וְכַמָּה צְבָאוֹת סְבִיבָהּ, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה רָדַף אַחֲרֵיהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָרַג אוֹתָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, סוֹד הוּא, רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר - זֶה אַבְרָהָם, וּכְשֶׁיָּצָא, הִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ יִצְחָק וְנָפְלוּ לְפָנָיו, וְאִם לֹא שֶׁהִשְׁתַּתֵּף יִצְחָק יַחַד עִם אַבְרָהָם, לֹא הֶשְׁמִדוּ. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ. כִּי לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ. אַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּחַ

נִמְצָא תָּמִיד בַּיָּמִין, אִם לֹא הָיָה בְּצַד הַשְּׂמֹאל לֹא הָיוּ נִדְחִים לְפָנָיו.

דָּבָר אַחֵר רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר - בְּשָׁעָה שֶׁבֶּן אָדָם אוֹהֵב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתוֹ בְּכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה וְשׁוֹמֵר דְּרָכָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכא) ה' יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם

בֹּא רְאֵה כַּמָּה חֲבִיבוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם לַקָּבָ"ה, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ, לֹא הָיָה חָם עַל שָׁלוֹ כְּלוּם, (דף קיג ע"א) אֶלָּא רַק כְּדֵי לְהִדָּבֵק בַּקָּבָ"ה, וּמְשׁוּם כָּךְ רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר, וְזוֹהִי אִשְׁתּוֹ, שֶׁכָּתוּב וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ, וְכָתוּב כִּי עַל כֵּן לֹא נְתַתִּיךְ לְנַגַּע אֵלֶיהָ.

בְּפַרְעֹה מַה כָּתוּב? (בראשית יב) וַיְנַגַּע ה' אֶת פַּרְעֹה וְגוֹ' עַל דְּבַר שָׂרַי. הִיא אָמְרָה - וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה מַכֶּה, וּמְשׁוּם כָּךְ רַגְלֵי חֲסִידָו יִשְׁמֹר. וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ - אֵלּוּ פַּרְעֹה וַאֲבִימֶלֶךְ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה בָּהֶם דִּינִים בַּלַּיְלָה. כִּי

לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ, מִי זֶה אִישׁ? זֶה אַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ וְגוֹ׳.

וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וְגוֹ׳. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח וְאָמַר, (זכריה ג) וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ ה׳ וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ. בְּפָסוּק זֶה יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ. וַיַּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל - זֶה יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק. עֹמֵד לִפְנֵי מַלְאַךְ ה׳, מִי זֶה מַלְאַךְ ה׳? וְזֶהוּ הַמָּקוֹם [שֶׁנִּשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים צְרוּרוֹת] צְרוֹר שֶׁל נִשְׁמַת הַצַּדִּיק צְרוּרָה בּוֹ, וְכָל אוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים עוֹמְדוֹת שָׁם, וְזֶהוּ מַלְאַךְ ה׳.

וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ - זֶהוּ יֵצֶר הָרָע שֶׁהוּא מְשׁוֹטֵט וְהוֹלֵךְ בָּעוֹלָם לְטַל נְשָׁמוֹת וּלְהוֹצִיא רוּחוֹת וּלְהַסְטוֹת אֶת הַבְּרִיּוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. וְזֶהוּ בְּשָׁעָה שֶׁהַטִּיל אוֹתוֹ נְבוּכַדְנֶצַּר לָאֵשׁ עִם אוֹתָם נְבִיאֵי הַשֶּׁקֶר, וְזֶה הָיָה מַסְטִין לְמַעְלָה כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂרֵף עִמָּם.

שֶׁכָּךְ הִיא דַּרְכּוֹ - שֶׁאֵינוֹ מְקַטְרֵג אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁל סַכָּנָה וּבִזְמַן שֶׁהַצַּעַר שׁוֹרֶה בָּעוֹלָם, וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַסְטוֹת וְלַעֲשׂוֹת דִּין אֲפִלּוּ בְּלִי דִּין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. מַה זֶּה לְשׁוֹנֵנוּ? שֶׁהָיָה אוֹמֵר, אוֹ שֶׁכֻּלָּם יִנָּצְלוּ אוֹ שֶׁכֻּלָּם יִשָּׂרְפוּ.

שֶׁהַרֵי בְּשָׁעָה שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת לַמַּשְׁחִית לְחַבֵּל, לֹא נִצּוֹל הַצַּדִּיק מֵהָרְשָׁעִים. וְלָכֵן בְּשָׁעָה שֶׁהַדִּין שָׁרוּי בָּעִיר, צָרִיךְ בֶּן אָדָם לִבְרֹחַ בְּטֶרֶם שֶׁיִּתָּפֵס שָׁם, שֶׁהַרֵי הַמַּשְׁחִית, כֵּיוָן שֶׁמַּתְחִיל, כָּךְ גַּם עוֹשֶׂה לַצַּדִּיק כְּמוֹ לָרָשָׁע, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהָיוּ שְׁלָשְׁתָּם כְּאֶחָד. וְהָיָה תּוֹבֵעַ שֶׁיִּשָּׂרְפוּ כֻּלָּם אוֹ יִנָּצְלוּ כֻּלָּם. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁנַּעֲשָׂה (דף קיג ע"ב) נֵס, לֹא נַעֲשָׂה חֲצִי נֵס וַחֲצִי דִּין, אֶלָּא הַכֹּל כְּאֶחָד, אוֹ נֵס אוֹ דִּין.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, וְלֹא? וַהֲרֵי בִּזְמַן שֶׁבָּקַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם לְיִשְׂרָאֵל, הָיָה קוֹרֵעַ אֶת הַיָּם לְאֵלֶּה וְהֵם הוֹלְכִים בַּיַּבָּשָׁה, וְהַמַּיִם הָיוּ שָׁבִים

מִצַּד אַחֵר וּמַטְבִּיעִים אֶת אֱלֶה וּמֵתִים. וְנִמְצָא גַּם כָּאן וְדִין כָּאן, הַכֹּל כְּאֶחָד.

אָמַר לוֹ, וְזֶהוּ שֶׁקָּשֶׁה לְפָנָיו, שֶׁכְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה דִּין וְגַם כְּאֶחָד, לֹא בְּמָקוֹם אֶחָד וְלֹא בְּבַיִת אֶחָד [שֶׁהַכֹּל נִמְצָא כְּאֶחָד]. וְאִם נַעֲשֶׂה קָשֶׁה לְפָנָיו, שֶׁהֲרֵי לְמַעְלָה לֹא נַעֲשֶׂה הַכֹּל אֶלָּא בִּשְׁלֵמוּת כְּאֶחָד, אוֹ גַּם אוֹ דִּין בְּמָקוֹם אֶחָד וְלֹא לַחֲצָאִין.

לָכֵן לֹא עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דִּין בָּרְשָׁעִים עַד שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ בְּחֶטְאָם. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית טו) כִּי לֹא שָׁלֵם עֲוֹן הָאֱמֹרִי עַד הֵנָּה, וְכָתוּב (ישעיה כז) בְּסַאסְּאָה בְּשַׁלְחָהּ תְּרִיבֶנָּה. וְעַל זֶה הָיָה מַסְתִּין לִיהוֹשֻׁעַ שֶׁיִּשָּׁרֵף עִמָּם, עַד שֶׁאָמַר לוֹ (זכריה ג) יִגְעַר ה׳ בְּךָ הַשָּׂטָן. מִי אָמַר לוֹ? זֶה מַלְאַךְ ה׳ [וְנֶאֱמַר וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל הַשָּׂטָן].

וְאִם תֹּאמַר, וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל הַשָּׂטָן יִגְעַר ה׳ בְּךָ וְגוֹ׳? בֹּא רְאֵה, כָּךְ גַּם לְמֹשֶׁה בַּסְּנֶה, שֶׁכָּתוּב (שמות ג) וַיֵּרָא מַלְאַךְ ה׳ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ, וְכָתוּב וַיַּרְא ה׳

כִּי סָר לִרְאוֹת. לִפְעָמִים מַלְאַךְ ה', וְלִפְעָמִים מַלְאָךְ, וְלִפְעָמִים ה'. וְלָכֵן אָמַר לוֹ יִנָּעֵר ה' בְּךָ הַשָּׂטָן וְלֹא אָמַר הִנְנִי גּוֹעֵר בְּךָ.

בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ זֶה בַּיּוֹם שֶׁנִּמְצָא דִּין בָּעוֹלָם וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא הַדִּין, אָז נִמְצָא הַשָּׂטָן הַזֶּה שֶׁמַּסְטֶה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהוּא נִמְצָא לְהַשְׁחִית אֶת הָעוֹלָם וְלִטֹּל הַנְּשָׁמוֹת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד תּוֹרָה, וְהָיָה מִשְׁתַּדֵּל בַּפְּסוּק הַזֶּה, (דברים כא) וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא עֶגְלַת בָּקָר וְגוֹ' וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל. וְהַדִּין הוּא כְּסַכִּין לַעֲרֹף אוֹתָהּ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, לָמָּה צָרִיךְ אֶת זֶה?

בָּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, אוֹי לָעוֹלָם שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחַר זֶה, שֶׁהֲרֵי מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁאוֹתוֹ (דף קיד ע"א) הַנָּחָשׁ הָרָע הִתְפַּתָּה בּוֹ אָדָם, שׁוֹלֵט עַל הָאָדָם וְשׁוֹלֵט עַל בְּנֵי הָעוֹלָם, הוּא עוֹמֵד לְהַסְטוֹת אֶת הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם לֹא יָכוֹל לָצֵאת מֵעָנְשׁוֹ עַד שֶׁיָּבֹא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ וְיָקִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יְשֵׁנֵי הֶעָפָר,

שֶׁכְּתוּב (ישעיה כא) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וְגוֹ׳, וְכָתוּב (זכריה יג) וְאֶת רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ. וְהוּא עוֹמֵד עַל עוֹלָם וָזֶה לִטֹּל אֶת כָּל נִשְׁמוֹת בְּנֵי הָאָדָם.

וּבֹא וּרְאֵה, הֲרֵי כָּתוּב (דברים כא) כִּי יִמָּצֵא חָלָל וְגוֹ׳. בֹּא רְאֵה, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם נִשְׁמָתָם יוֹצֵאת עַל יְדֵי מַלְאַךְ הַמָּוֶת. אִם תֹּאמַר שֶׁכֵּן אָדָם הַזֶּה יָצְאָה נִשְׁמָתוֹ עַל יְדֵי אוֹתוֹ מַלְאַךְ הַמָּוֶת - לֹא כָךְ! אֶלָּא מִי שֶׁהוֹרֵג אוֹתוֹ, הוֹצִיא אֶת נִשְׁמָתוֹ בְּטֶרֶם הִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁיִּשְׁלֹט בּוֹ אוֹתוֹ מַלְאַךְ הַמָּוֶת.

וְלָכֵן וְלָאָרֶץ לֹא יְכֻפַּר וְגוֹ׳. וְלָאָרֶץ שֶׁלָּנוּ. וְלֹא דַי לָהֶם שֶׁעוֹמֵד הוּא לְהַסְטוֹת הָעוֹלָם לְחִנָּם וּלְקַטְרֵג תָּמִיד, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁגּוֹזְלִים מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ לָקַחַת. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָם עַל בָּנָיו, וְלָכֵן מַקְרִיבִים אֶת הָעֶגְלָה הַזּוֹ, כְּדֵי לְתַקֵּן עִמּוֹ מַה שֶּׁנִּלְקְחָה אוֹתָהּ נְשָׁמָה שֶׁל הָאָדָם מִמֶּנּוּ, וְלֹא יִמָּצֵא מְקַטְרֵג עַל [ר״א הַקְּרוֹבִים בָּזֶה] הָעוֹלָם.

וְסוֹד עֶלְיוֹן שֶׁנִּינוּ כָּאן. שׁוֹר, פָּרָה, עֵגֶל, עֶגְלָה - כֻּלָּם בְּסוֹד עֶלְיוֹן נִמְצָאִים, וְלָכֵן בָּזֶה

מְתַקְּנִים אוֹתוֹ, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דברים כא) יָדֵינוּ לֹא שָׁפְכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה וְגוֹ'. לֹא שָׁפְכוּ וְלֹא גָּרְמָנוּ מִיתָתוֹ. וּבָזֶה לֹא נִמְצָא עֲלֵיהֶם מְקַטְרֵג, וּבַכֹּל נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֵצָה לָעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ זֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, שֶׁנִּמְצָא הַדִּין בָּעוֹלָם, הוּא עוֹמֵד לְקַטְרֵג, וְיִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהִתְעוֹרֵר בַּשּׁוֹפָר וּלְעוֹרֵר קוֹל שֶׁכָּלוּל בְּאֵ"שׁ וּמַיִ"ם רוּ"חַ וְנַעֲשִׂים אֶחָד, וּלְהַשְׁמִיעַ אוֹתוֹ קוֹל מִתּוֹךְ הַשּׁוֹפָר.

וְאוֹתוֹ קוֹל עוֹלֶה עַד מָקוֹם שֶׁיּוֹשֵׁב כִּסֵּא הַדִּין וּמַכֶּה בּוֹ וְעוֹלֶה. כֵּיוָן שֶׁמַּגִּיעַ הַקּוֹל הַזֶּה מִלְמַטָּה, הַקּוֹל שֶׁל יַעֲקֹב נִתְקָן לְמַעְלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (דף קיד ע"ב) מְעוֹרֵר רַחֲמִים. שֶׁהֲרֵי כְּמוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְעוֹרְרִים לְמַטָּה קוֹל אֶחָד כָּלוּל בְּאֵ"שׁ וְרוּ"חַ מַיִ"ם שֶׁיּוֹצְאִים כְּאֶחָד מִתּוֹךְ הַשּׁוֹפָר, כָּךְ גַּם מִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה שׁוֹפָר. וְאוֹתוֹ קוֹל שֶׁכָּלוּל בְּאֵ"שׁ וּמַיִ"ם רוּ"חַ נִתְקָן, וְיוֹצֵא זֶה מִלְמַטָּה וְזֶה מִלְמַעְלָה, וְנִתְקָן הָעוֹלָם וְנִמְצָאִים הָרַחֲמִים.

וְאוֹתוֹ מְקַטְרֵג מִתְעָרְבֵב, שֶׁחוֹשֵׁב לִשְׁלֹט בַּדִּין וּלְקַטְרֵג בָּעוֹלָם, וְרוֹאֶה שֶׁמִּתְעוֹרְרִים רַחֲמִים. אָז מִתְעָרְבֵב וְתָשׁ כֹּחוֹ וְלֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דָּבָר, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת הָעוֹלָם בְּרַחֲמִים. שֶׁאִם תֹּאמַר שֶׁנַּעֲשָׂה דִּין - לֹא כָךְ! אֶלָּא מִתְחַבְּרִים רַחֲמִים עִם דִּין, וְהָעוֹלָם נִדּוֹן בְּרַחֲמִים.

בֹּא רְאֵה, כָּתוּב (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ, שֶׁהַלְּבָנָה מִתְכַּסָּה, שֶׁחֲרֵי אָז שׁוֹלֵט הַנָּחָשׁ הָרָע וְיָכוֹל לְהַזִּיק לָעוֹלָם. וּכְשֶׁמִּתְעוֹרְרִים רַחֲמִים, עוֹלָה הַלְּבָנָה וּמָעֳבֶרֶת מִשָּׁם, וְהוּא מִתְעָרְבֵב וְלֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט, וְעוֹבֵר שֶׁלֹּא יִתְקָרֵב לְשָׁם, וְלָכֵן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה צָרִיךְ לְעָרְבֵב אוֹתוֹ כְּמִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר מִשְּׁנָתוֹ וְלֹא יוֹדֵעַ כְּלוּם.

בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים צָרִיךְ לָנוּחַ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ נַחַת רוּחַ בַּשָּׁעִיר שֶׁמַּקְרִיבִים לוֹ, וְאָז מִתְהַפֵּךְ לְסָנֵגוֹר עַל יִשְׂרָאֵל, אֲבָל בַּיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְעָרְבֵב, שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ וְלֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כְּלוּם. רוֹאֶה

הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל הָרַחֲמִים עוֹלִים מִלְּמַטָּה וְרַחֲמִים מִלְּמַעְלָה וְהַלְּבָנָה עוֹלָה בֵּינֵיהֶם, אָז הוּא מִתְעַרְבֵּב וְלֹא יוֹדֵעַ כְּלוּם וְלֹא יָכוֹל לִשְׁלֹט.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דָּן אֶת יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲמִים וְחָם עֲלֵיהֶם וּמוֹצֵא לָהֶם זְמַן כָּל אוֹתָם עֲשָׂרָה יָמִים שֶׁבֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְיוֹם הַכִּפּוּרִים לְקַבֵּל אֶת כָּל אוֹתָם הַשָּׁבִים לְפָנָיו וּלְכַפֵּר לָהֶם מֵחַטָּאֵיהֶם וּמַעֲלֶה אוֹתָם לְיוֹם הַכִּפּוּרִים.

וְעַל זֶה בְּכֹל מְצַוֶּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם מִי שֶׁלֹּא צָרִיךְ וְלֹא יִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם הַדִּין וְיִהְיוּ כֻּלָּם צַדִּיקִים בָּאָרֶץ (דף קטו ע"א) כְּאַהֲבַת הָאָב עַל הַבָּנִים [בְּנֵי אָדָם], וְהַכֹּל תָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה וּבְדִבּוּרִים, וַהֲרֵי בְּאַרְנוּ הַדְּבָרִים.

וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר, שֶׁכָּתוּב לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וּלְשָׂרָה בֵן. וְשָׁנִינוּ, פָּקַד אֶת שָׂרָה - פְּקִידָה לִנְקֵבָה, וְכִירָה לְזָכָר. וּמְשׁוּם כָּךְ וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה. כַּאֲשֶׁר אָמָר,

שֶׁכְּתוּב שׁוּב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעֵת חַיָּה וְגוֹ׳. מִכָּאן מַשְׁמָע שֶׁאָמַר וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ, וַיֹּאמֶר סְתָם, שֶׁהוּא הָיָה וְלֹא שָׁלִיחַ אַחֵר.

וַיַּעַשׂ ה׳ לְשָׂרָה וְגוֹ׳. כֵּיוָן שֶׁאָמַר וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה, מַהוּ וַיַּעַשׂ ה׳ לְשָׂרָה? אֶלָּא כָּךְ שָׁנִינוּ, שִׁפְרֵי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מֵאוֹתוֹ נָהָר שֶׁשּׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מֵעֵדֶן הוּא, וְהוּא נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, וְהוּא הַמַּזָּל שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת הַטּוֹבוֹת וְנִשְׁמֵי בְרָכָה נוֹזְלִים מִמֶּנּוּ וּמִשָּׁם יוֹצְאִים, שֶׁכָּתוּב לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגָּן. שֶׁהוּא מַזִּיל וּמַשְׁקֶה מִלְמַעְלָה לְמַטָּה מִשּׁוּם שֶׁבָּנִים בַּמַּזָּל הַזֶּה תְּלוּיִים, וְלֹא בְּמָקוֹם אַחֵר. וְעַל זֶה כָּתוּב וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה, פְּקִידָה בִּלְבַדָּהּ.

וַיַּעַשׂ ה׳ לְשָׂרָה, עֲשִׂיָּה הִיא לְמַעְלָה מִן הַדַּרְגָּה הַזּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁבְּמַזָּל זֶה תָּלוּי, וְעַל זֶה כָּאן פְּקִידָה וְכָאן עֲשִׂיָּה. וְלָכֵן אָמַר ה׳ וַה׳, וְהַכֹּל אֶחָד. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קכז) הִנֵּה נַחֲלַת ה׳ בָּנִים שָׂכָר פְּרִי הַבָּטֶן. הִנֵּה נַחֲלַת ה׳, חֵלֶק לְהֶאָחֵז בַּה׳ שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים. שֶׁכֵּן

אָדָם שֶׁזּוֹכֶה לִבְנִים בָּעוֹלָם הַזֶּה, זוֹכֶה בָּהֶם לְהִכָּנֵם לַפַּרְגּוֹד לָעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ הַבֵּן שֶׁהִשְׁאִיר בֶּן הָאָדָם וְזוֹכֶה בּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא יִזְכֶּה אוֹתוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, וְזוֹכֶה לְהִכָּנֵם בּוֹ לְנַחֲלַת ה'. מַה זֶּה נַחֲלַת ה'? זוֹ אֶרֶץ הַחַיִּים. וְכָךְ קָרָא לָהּ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אֶרֶץ הַחַיִּים.

דָּוִד הַמֶּלֶךְ [קָרָא לָהּ] נַחֲלַת ה', שֶׁכָּתוּב (שמואל-א כו) כִּי גֵרְשׁוּנִי הַיּוֹם מֵהִסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת ה' לֵאמֹר לֵךְ עֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים, וּמִשּׁוּם כָּךְ הִנֵּה נַחֲלַת ה' (דף קטו ע"ב) בָּנִים. מִי מְזַכֶּה אֶת הָאִישׁ הַזֶּה? בָּנִים. אִם זוֹכֶה בָּהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה - שָׂכָר פְּרִי הַבֶּטֶן. שָׂכָר וְחֵלֶק טוֹב בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בְּאוֹתוֹ פְּרִי מֵעָיו הוּא שֶׁזּוֹכֶה בֶּן אָדָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בָּהֶם.

בֹּא רְאֵה, הִנֵּה נַחֲלַת ה' בָּנִים, יֵרֻשָּׁה וְחֵלֶק שֶׁל פֵּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִלְמַעְלָה הוּא מֵעֵץ הַחַיִּים, שֶׁחֲרִי מִשָּׁם זוֹכֶה בֶּן אָדָם לְבָנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יד) מִמֶּנִּי פִּרְיְךָ נִמְצָא. מַה כָּתוּב? (תהלים קכז) אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אַשְׁפָּתוֹ מֵהֶם

לֹא יֵבשׁוּ וְגוֹ'. אַשְׁרֵי בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְאַשְׁרֵי בָּעוֹלָם הַבָּא.

לֹא יֵבשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר, מִי הָאוֹיְבִים בַּשַּׁעַר? אֵלּוּ בַּעֲלֵי הַדִּינִים. שֶׁכַּאֲשֶׁר נִשָּׁמָה יוֹצֵאת מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, כַּמָּה הֵם בַּעֲלֵי הַדִּינִים שֶׁמְּזֻמָּנִים לְפָנֶיהָ עַד שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס לַמָּקוֹם בַּשַּׁעַר בְּאוֹתוֹ שַׁעַר שֶׁתִּכָּנֵס לְשָׁם, מִשּׁוּם שֶׁהִשְׁאִיר מַשְׁחִיתוֹת בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבְגִלְגָּלָם יָזֶה בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וְעַל זֶה לֹא יֵבשׁוּ כִּי יְדַבְּרוּ אֶת אוֹיְבִים בַּשָּׁעַר.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יוֹסִי, פְּתַח פִּיךָ וְדַבֵּר בַּתּוֹרָה, שֶׁחֲרֵי הַשְׁכִּינָה נִמְצֵאת אֶצְלְךָ, שֶׁבְּכָל זְמַן שֶׁבִּדְבְרֵי תוֹרָה מְדַבְּרִים, בָּאָה הַשְׁכִּינָה וּמִתְחַבֶּרֶת, וְכָל שֶׁכֵּן בַּדֶּרֶךְ, שֶׁשְּׁכִינָה מַקְדִּימָה וּבָאָה וְהוֹלֶכֶת לִפְנֵי בְּנֵי אָדָם שֶׁזּוֹכִים בֶּאֱמוּנַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם) אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ. אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה - כָּל זְמַן שֶׁהָאִשָּׁה

בְּיַרְכָתֵי הַבַּיִת וְלֹא יוֹצֵאת הַחוּצָה, הֵיא צְנוּעָה וּרְאוּיָה לְהוֹלִיד בָּנִים כְּשֵׁרִים. כְּגֶפֶן - מַה גֶּפֶן לֹא נִנְטַעַת אֶלָּא בְּמִינָהּ וְלֹא בְּמִין אַחֵר, כָּךְ אִשָּׁה כְּשֵׁרָה לֹא תַעֲשֶׂה נְטִיעוּת עִם אִישׁ אַחֵר; מַה גֶּפֶן אֵין בָּהּ הַרְכָּבָה מֵעֵץ אַחֵר, אַף כָּךְ אִשָּׁה כְּשֵׁרָה גַּם כָּךְ.

רְאֵה מַה שְׁכָרָהּ: (דף קטז ע"א) בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים. מַה זֵּיתִים אֵין עֲלֵיהֶם נוֹפְלִים כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה וְכֻלָּם קְשׁוּרִים [בְּסֶּר] תָּמִיד, אַף כָּךְ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? הִנֵּה כִּי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא ה'. מַה זֶּה הִנֵּה כִּי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר? הִנֵּה כֵן הָיָה צָרִיךְ (לכתב)! אֶלָּא לְרַבּוֹת דָּבָר אַחֵר שֶׁלִּמַּדְנוּ זֶה מִמָּנָּה, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַשְּׁכִינָה הָיְתָה צְנוּעָה בְּמְקוֹמָהּ כָּרָאוּי לָהּ כְּבָיְכוֹל - בָּנֶיךָ כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁשְּׁרוּיִים בָּאָרֶץ. סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ - שֶׁאוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וּמַקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת וּשְׁמֵחִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּמִתְבָּרְכִים עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּגָלָלָם.

אַחַר שֶׁיָּצְאָה הַשְּׁכִינָה וְגָלוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל שֻׁלְחַן אֲבִיהֶם, וְהֵם בֵּין הָעַמִּים וְצוֹוְחִים כָּל יוֹם, וְאֵין מִי שֶׁיַּשְׁגִּיחַ בָּהֶם פֵּרֵט לַקָּבָ"ה, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגוֹ'. וְרָאִינוּ כַּמָּה קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים מֵתוּ בִּגְזֵרוֹת תַּקִּיפוֹת, וְכָל זֶה מִשּׁוּם עָנְשׁ הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא קִיְּמוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ שְׁרוּיִים בָּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

רְאֵה מַה כָּתוּב, (דברים כח) תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל. פָּסוּק זֶה הוּא סוֹד. תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ בְּשִׂמְחָה, בִּזְמַן שֶׁכֹּהֲנִים הָיוּ מַקְרִיבִים קָרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת, וְזוֹ הִיא בְּשִׂמְחָה. וּבְטוּב לֵבָב - אֵלּוּ הַלְוִיִּם. מֵרֹב כֹּל - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ אֻמְצָעִיִּים בֵּינֵיהֶם וְנָטְלוּ בְּרָכוֹת מִכָּל הַצְּדָדִים, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ט) הִרְבִּיתָ הַגּוֹי לוֹ הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה. אֵלּוּ הַכֹּהֲנִים. שָׂמְחוּ לְפָנֶיךָ כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בֵּרַךְ לָהֶם אֶת תְּבוּאַת הַשָּׂדֶה וְנוֹתְנִים מַעֲשֵׂר מִן הַכֹּל. כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ בְּחַלְקָם שָׁלָל - אֵלּוּ לְוִיִּם שֶׁנּוֹטְלִים מַעֲשֵׂר מִתּוֹךְ הַגֹּרֶן.

דָּבָר אַחֵר הִרְבִּיתָ הַגּוֹי - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁאֻמּוֹנַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם כָּרָאוּי. לוֹ הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה - וְזֹהִי דַּרְגַּת הָרֹאשׁ הָעֶלְיוֹן שֶׁל אַבְרָהָם שֶׁנִּדְבַּק בָּהּ, שֶׁהוּא גָּדוֹל, וְחָדְוָה נִמְצֵאת בּוֹ.

שָׂמְחוּ לְפָנֶיךָ - (דף קטז ע"ב) בְּשָׂעָה שֶׁעוֹלִים לְהִדָּבֵק בְּךָ. כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁשִּׂמְחַת הַקָּצִיר הִיא שְׁלָהּ. כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ בְּחַלְקָם שָׁלָל - כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ אֵלּוּ שְׁאָר הַצְּבָאוֹת וְהַמֶּרְכָּבוֹת לְמַטָּה בִּזְמַן שֶׁמְּחַלְּקִים שָׁלָל וְטוֹרְפִים טֶרֶף בְּרֵאשִׁית הַכֹּל.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תוֹרָתֶךָ. מַה זֶּה עֵת לַעֲשׂוֹת לַה'? אֶלָּא הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, אֲבָל עֵת - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרֵאת עֵת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא טז) וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ. מַה זֶּה וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ז) לִשְׁמָרְךָ מֵאִשָּׁה זָרָה. וְזֶהוּ (ויקרא י) וַיַּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה וְגוֹ'. מָה הַטַּעַם עֵת? מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לָהּ עֵת וּזְמַן לַכֹּל לְהִתְקָרֵב לִהְיוֹת מְאִירָה

וּלְהִתְחַבֵּר כָּרָאוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סט) וַאֲנִי תְּפִלָּתִי לְךָ ה׳ עֵת רָצוֹן.

לַעֲשׂוֹת לַה׳, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שמואל-ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה כְּאִלּוּ עָשָׂה וְתִקֵּן אֶת הָעֵת הַזֹּאת לְחַבֵּר אוֹתָהּ עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא (תִּפְאֶרֶת). וְכָל כָּךְ לָמָּה? מִשּׁוּם שֶׁהֻפְרוּ תוֹרָתָךְ. שֶׁאִלּוּ לֹא הֻפְרוּ תוֹרָתָךְ, לֹא נִמְצָא פֵּרוּד שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיִּשְׂרָאֵל לְעוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּמוֹ זֶה כָּתוּב (ישעיה ס) אֲנִי ה׳ בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. מַהוּ בְּעִתָּהּ? בְּעֵת ה׳. שֶׁתָּקוּם מִן הֶעָפָר, אָז אֲחִישֶׁנָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְעִם כָּל זֶה, יוֹם אֶחָד הִיא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הֶעָפָר וְלֹא יוֹתֵר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּךְ אָמְרוּ, אֲבָל בֹּא רְאֵה הַסּוֹד שֶׁלָּמַדְנוּ. בְּשָׁעָה שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל גָּלְתָה מִמְּקוֹמָהּ, אָז אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כִּבְיָכוֹל נִפְרְדוּ, שֶׁנִּפְרְדָה ה״א מִן וָא״ו, וּמִשּׁוּם שֶׁנִּפְרְדוּ מַה כָּתוּב? (תהלים לט) נֶאֱלַמְתִּי דוּמִיָּ״ה, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּלֵּק וָא״ו מֵה״א וְקוֹל לֹא נִמְצָא, אָז הַדִּבּוּר נֶאֱלָם, וְלָכֵן

הִיא שׁוֹכֶבֶת לָעָפָר כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה שֶׁל ה"א. וּמִיהוּ? הָאָלֶף הַחֲמִישִׁי. וְאַף עַל גַּב שֶׁהִקְדִּימָה בַּגָּלוּת עַד שֶׁלֹּא נִכְנָם אוֹתוֹ הָאָלֶף הַחֲמִישִׁי, הַסּוֹד שֶׁל ה"א. וּכְשֶׁיָּבֹא הָאָלֶף הַשִּׁשִּׁי, שֶׁהוּא הַסּוֹד (דף קיז ע"א) שֶׁל וָא"ו, אָז וָא"ו יָקִים אֶת ה"א.

בִּזְמַן שֵׁשׁ פְּעָמִים עֶשֶׂר שִׁשִּׁים נֶפֶשׁ, אָז שְׁלֵמוּת שֶׁל וָא"ו עֶשֶׂר פְּעָמִים, וָא"ו שֵׁשׁ פְּעָמִים עֶשֶׂר, [שְׁוָא"ו] וָא"ו עוֹלָה [בְּעֶשֶׂר] בְּי', וָא"ו יוֹרֶדֶת בְּה"א.

נִשְׁלֶמֶת וָא"ו בְּתוֹךְ עֶשֶׂר שֵׁשׁ פְּעָמִים, אָז הֵם שִׁשִּׁים לַהַקִימָה מֵהָעָפָר. וּבְכָל שִׁשִּׁים וְשִׁשִּׁים מֵאוֹתוֹ הָאָלֶף הַשִּׁשִּׁי מִתְחַזֶּקֶת ה"א, וְעוֹלָה בְּדַרְגוֹתֶיהָ לְהִתְחַזֵּק. וּבְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנִים לָאָלֶף הַשִּׁשִּׁי יִפָּתְחוּ שַׁעֲרֵי הַחָכְמָה לְמַעְלָה וּמַעְיְנוֹת שֶׁל חָכְמָה לְמַטָּה, וְיִתְתַּקֵּן הָעוֹלָם לְהִכָּנֵם לַשְּׁבִיעִי. כְּמוֹ בֶּן אָדָם שֶׁמִּתְקַן בְּיוֹם שִׁשִּׁי מִכְּשֶׁמַּעֲרִיב הַשֶּׁמֶשׁ לְהִכָּנֵם לְשַׁבָּת, אַף כָּךְ גַּם, וְסִימָן לַדָּבָר -

(בראשית ז) בִּשְׁנַת שֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה לְחַיֵּי נֹחַ וְגוֹ׳ נִבְקְעוּ כָּל מַעְיְנוֹת תְּהוֹם רַבָּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, כָּל זֶה זְמַן אָרֹךְ יוֹתֵר מִכְּפִי שֶׁבֵּאֲרוּהוּ הַחֲבֵרִים שֶׁהוּא יוֹם אֶחָד גָּלוּת שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יוֹתֵר, שֶׁכָּתוּב (איכה א) נְתָנַנִי שׁוֹמֵמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה. אָמַר לוֹ, כָּךְ לָמַדְתִּי מֵאָבִי בְּסוֹדוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וּבַיָּמִים שֶׁל שְׁנוֹת הָעוֹלָם וּבַיָּמִים שֶׁל בְּרֵאשִׁית, וְהַכֹּל בְּסוֹד אֶחָד הוּא.

וְאָז תֵּרָאֶה הַקֶּשֶׁת בִּגְוָנִים מְאִירִים כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁמִּתְקַשֶּׁטֶת לְבַעְלָהּ, שֶׁכָּתוּב (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ וְיָפֶה הוּא. וּרְאִיתִיהָ בִּגְוָנִים מְאִירִים כָּרָאוּי, וְאָז לִזְכֹּר בְּרִית עוֹלָם. מַה זֶּה בְּרִית עוֹלָם? זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְיִתְחַבֵּר וָא״ו עִם ה״א וְיִקְיְמָה מִן הֶעָפָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ. זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּרִית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית וְגוֹ׳.

אָז יִתְעוֹרֵר וָא"ו אֶל הֵ"א, אָז אוֹתוֹת עֶלְיוֹנִים יִתְעוֹרְרוּ בָּעוֹלָם, וַעֲתִידִים בְּנֵי רְאוּבֵן לְעוֹרֵר קְרָבוֹת בְּכָל הָעוֹלָם, וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל יָקִים אוֹתָהּ מִן הֶעָפָר וְיִזְכֹּר אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְיִמָּצֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶצְלָהּ בְּתוֹךְ הַגָּלוּת כְּחֶשְׁבּוֹן וָא"ו שֵׁשׁ פְּעָמִים י' [עֶשֶׂר]. עֶשֶׂר פְּעָמִים שֵׁשׁ שָׁנִים, וְאָז תָּקוּם וְיִפָּקֵד הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת. וּמִי שֶׁהוּא נָמוּךְ - יִגְבַּהּ.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, יָפֶה אָמַרְתָּ, מִשּׁוּם (דף קיז ע"ב) שֶׁהוּא בְּתוֹךְ סוֹד הָאוֹתִיּוֹת וְאֵין לָנוּ לְעוֹרֵר חֶשְׁבּוֹן וְקִצִּים אֲחֵרִים, שֶׁחֲרֵי בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב יֵיבָא הַזָּקֵן מָצָאנוּ חֶשְׁבּוֹן זֶה, שֶׁכָּתוּב (ויקרא כו) אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ, וְהוּא הַסּוֹד שֶׁל וָא"ו, שֶׁכָּתוּב (שם) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב, וְזֶהוּ וָא"ו, הַכֹּל בְּאֶחָד. וְעַל זֶה אָזוֹכֹר. וְאַחַר כָּךְ וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר, זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. תִּרְצֶה, תִּתְרַצֶּה הָאָרֶץ אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

אֲבָל יוֹם אֶחָד שֶׁאָמְרוּ הַחֲבֵרִים, וַדַּאי הַכֹּל נָנוּז לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְהַכֹּל נִמְצָא בְּסוֹד

הָאוֹתִיוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהֵרֵי הַגָּלוּת בְּאוֹתָן הָאוֹתִיוֹת גִּלָּה אוֹתָן רַבִּי יֵיסָא כָּאן, וְעַכְשָׁו בְּאוֹתָן הָאוֹתִיוֹת הִתְגַּלּוּ וְגִלָּה אוֹתָן.

אָמַר לוֹ, בֹּא רְאֵה שֶׁאַפִלּוּ כְּשֶׁנִּפְקְדָה שָׂרָה, מִדַּרְגָּה הַזּוֹ לֹא פָּקַד אוֹתָהּ, אֶלָּא בַּסּוֹד שֶׁל וָא״ו, שֶׁכָּתוּב וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה וְגוֹ׳, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הוּא בַּסּוֹד שֶׁל וָא״ו, וּבְהֵ״א כּוֹלֵל הַכֹּל וּבוֹ מִתְגַּלֶּה הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁכָּל דָּבָר נִסְתָּר הוּא מְגַלֶּה כָּל נִסְתָּר וְלֹא בָּא מִישֶׁהוּ בְּגִלּוּי וְיַגֶּלֶה מַה שֶּׁהוּא נִסְתָּר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהִמָּשֵׁךְ בְּתוֹךְ הַגָּלוּת עַד אוֹתוֹ הַזְּמַן, וְהַכֹּל תָּלָה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּשֶׁיִּשּׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה - אִם יִזְכּוּ וְאִם לֹא יִזְכּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּפָּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב אֲנִי ה׳ בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה. זָכוּ - אֲחִישֶׁנָּה. לֹא זָכוּ - בְּעִתָּהּ.

הָלְכוּ. בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נִזְכַּרְתִּי עַכְשָׁו שֶׁבַּמָּקוֹם הַזֶּה יָשַׁבְתִּי יוֹם אֶחָד עִם אָבִי וְאָמַר לִי, בְּנִי, עָתִיד אַתָּה כְּשֶׁתַּגִּיעַ יָמֶיךָ לְשִׁשִּׁים שָׁנִים לִמְצֹא בַּמָּקוֹם הַזֶּה אוֹצָר שֶׁל חָכְמָה

עֶלְיוֹנָה, וַהֲרֵי זָכִיתִי לְאוֹתָם הַיָּמִים וְלֹא מָצָאתִי, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הַדְּבָרִים הַלָּלוּ שֶׁאָמַרְנוּ אוֹ אוֹתָהּ הַחָכְמָה שֶׁהוּא אָמַר.

וְאָמַר לִי, כְּשֶׁנִּגִּיעוּ הַשַּׁלְהָבוֹת שֶׁל הָאֵשׁ לְתוֹךְ הָאֲוִיר שֶׁל יָדֶיךָ, יֹאבַד מִמְּךָ. אָמַרְתִּי לוֹ, אַבָּא, בַּמֶּה יָדַעְתָּ? אָמַר לִי, בְּאוֹתָן שְׁתֵּי צִפֳּרִים שֶׁעָבְרוּ עַל רֹאשְׁךָ יָדַעְתִּי. בֵּין כָּךְ נִפְרַד רַבִּי יוֹסֵי וְנִכְנַס לְתוֹךְ מְעָרָה (דף קיח ע"א) אַחַת, וּמָצָא סֵפֶר אֶחָד שֶׁהָיָה נָעוּץ בְּתוֹךְ נֶקֶב שֶׁל הַפֶּלַע בִּקְצֵה הַמְּעָרָה. יָצָא אֹתוֹ.

כֵּיוָן שֶׁפָּתַח אוֹתוֹ, רָאָה שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם חִקּוּקֵי אוֹתִיּוֹת שֶׁנִּמְסְרוּ לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, וּבָהֶם הָיָה יוֹדֵעַ כָּל הַחָכְמָה שֶׁל עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים וְכָל אוֹתָם שֶׁאַחַר הָרִיחַיִם שֶׁמִּתְגַּלְגְּלִים אַחַר הַפָּרֹכֶת תּוֹךְ אוֹרוֹת עֶלְיוֹנִים וְכָל אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁעֲתִידִים לָבֹא לָעוֹלָם עַד הַיּוֹם שֶׁיָּקוּם עָנָן בְּצַד מַעֲרָב וְיַחְשִׁיךְ אֶת הָעוֹלָם.

קָרָא לְרַבִּי יְהוּדָה וְהִתְחִילוּ לִלְמֹד בְּאוֹתוֹ סֵפֶר. לֹא הִסְפִּיקוּ לִלְמֹד שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה צְדָדִים שֶׁל אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת עַד שֶׁהָיוּ מִסְתַּכְּלִים בְּאוֹתָהּ חָכְמָה עֶלְיוֹנָה. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעוּ לִלְמֹד בְּסִתְרֵי הַסֵּפֶר וְדִבְּרוּ זֶה עִם זֶה, יָצָא שְׁבִיב שֶׁל אֵשׁ וּמַשָּׁב שֶׁל רוּחַ וְהִכָּה בִּידֵיהֶם וְאָבַד מֵהֶם. בָּכָה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, אוּלַי חַס וְחָלִילָה חֵטְא הוּא אֶצְלֵנוּ, אוֹ שֶׁאֵין אָנוּ זְכָאִים לָדַעַת אוֹתוֹ.

כְּשֶׁבָּאוּ אֶל רַבִּי שִׁמְעוֹן, סִפְּרוּ לוֹ הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה. אָמַר לָהֶם, אוּלַי בְּקֵץ הַמָּשִׁיחַ שֶׁל אוֹתָם אוֹתִיּוֹת הֱיִיתֶם עֲסוּקִים? אָמְרוּ לוֹ, אֶת זֶה לֹא יָדַעְנוּ, שֶׁהֲרֵי הַכֹּל נִשְׁכָּח מִמֶּנּוּ. אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאֵין רְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּזֶה שֶׁיִּתְגַּלֶּה כָּל כָּךְ לָעוֹלָם, וּכְשֶׁיִּהְיֶה קָרוֹב לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ, אֲפִלּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל הָעוֹלָם עֲתִידִים לְמְצֹא נִסְתָּרוֹת שֶׁל חָכְמָה וְלָדַעַת בּוֹ קְצִצִּים וְחֶשְׁבּוֹנוֹת, וּבְאוֹתוֹ זְמַן יִתְגַּלֶּה לַכֹּל. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (צפניה ג) כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים וְגוֹ׳. מַה זֶּה אָז? בִּזְמַן שֶׁתָּקוּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִן הֶעָפָר וְיָקִים אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָז

אֶחָפֵּד אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם ה' וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד.

בֹּא רְאֵה, אַף עַל גַּב שֶׁכָּתוּב בְּאַבְרָהָם, וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוֹעַ הַנֶּגְבָּה, וְכָל מַסְעוֹתָיו הָיוּ לַדָּרוֹם וְנִקְשַׁר בּוֹ, לֹא עָלָה לִמְקוֹמוֹ כָּרָאוּי עַד שֶׁנּוֹלַד יִצְחָק. כֵּיוָן שֶׁנּוֹלַד יִצְחָק, הִתְעַלָּה לִמְקוֹמוֹ וְהִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ וְנִקְשְׁרוּ (דף קיח ע"ב) זֶה עִם זֶה.

לָכֵן הוּא קָרָא לוֹ יִצְחָק וְלֹא אַחֵר, כְּדֵי לְשַׁתֵּף מַיִם עִם אֵשׁ, שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת שֵׁם בְּנוֹ הַנּוֹלַד לוֹ אֲשֶׁר יָלְדָה לוֹ שָׂרָה יִצְחָק. מִי הַנּוֹלַד לוֹ? אֵשׁ מִמַּיִם.

מִדְרָשׁ הַנֶּעְלָם

וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר. רַבִּי יוֹחָנָן פָּתַח בְּפָסוּק זֶה, (שיר ז) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים. עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שַׁלִּיטִים לְמַעְלָה וְשַׁלִּיטִים לַטָּה. כְּשֶׁנּוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲלָה לְשָׂרִים שֶׁל מַעְלָה, נוֹטְלִים מַעֲלָה הַמְּלָכִים שֶׁל מַטָּה.

נָתַן מַעֲלָה לְשָׂרוֹ שֶׁל בָּבֶל - נָטַל מַעֲלָה נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (דניאל ב) אַתָּה הוּא רֹאשׁ הַזָּהָב. וְהָיוּ כָּל הָעוֹלָם מְשֻׁעְבָּדִים תַּחַת יָדוֹ וּבְנוֹ וּבֶן בְּנוֹ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל. וְהוּ נְבוּכַדְנֶצַּר. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (שם ד) תַּחְתָּיו תִּצְלַל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן - וְהוּ בֶּלְשַׁצַּר שֶׁאָמַר (שם ה) יִלְבַּשׁ אַרְגָּמָן. מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים - וְהוּ אֱוִיל מְרֹדַךְ שֶׁהָיָה אָסוּר עַד שֶׁמֵּת אָבִיו נְבוּכַדְנֶצַּר וּמָלַךְ תַּחְתָּיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה בָּא טַעַם זֶה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים? אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שִׁבְעָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן וְכוּ', כִּסֵּא הַכָּבוֹד - שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים צג) נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה, וְכָתוּב (ירמיה יז) כִּסֵּא כָּבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן. שֶׁהוּא הָיָה רֹאשׁ הַנִּקְדָּם לַכֹּל, וְנָטַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַנְּשָׁמָה הַטְּהוֹרָה מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד לִהְיוֹת מְאִירָה לַגּוּף. וְהוּ שֶׁכָּתוּב רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל. וְהוּ כִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁהוּא רֹאשׁ עַל הַכֹּל. וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן - זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה

הַנִּטָּלֶת מִמֶּנּוּ. מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים - זֶהוּ הַגּוּף שֶׁהוּא אָסוּר בַּקֶּבֶר וְכָלָה בֶּעָפָר וְלֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ אֶלָּא כִּמְלֹא תַרְוָד רֶקֶב, וּמִמֶּנּוּ יִבָּנֶה כָּל הַגּוּף. וּכְשֶׁפּוֹקֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַגּוּף, הוּא אוֹמֵר לָאָרֶץ שֶׁתַּפְלִיט אוֹתוֹ לַחוּץ, שֶׁכָּתוּב (ישעיה כו) וָאָרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הַמֵּתִים שֶׁבָּאָרֶץ הֵם חַיִּים תְּחִלָּה, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם) יִחְיוּ מֵתֶיךָ. נִבְלָתִי יְקוּמוּן - אֵלּוּ שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ. הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר - אֵלּוּ הַמֵּתִים שֶׁבַּמִּדְבָּר. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָמָּה מֵת מֹשֶׁה בְּחוּצָה לָאָרֶץ? לְהַרְאוֹת לְכָל בָּאֵי עוֹלָם, כְּשֵׁם שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹת לְמֹשֶׁה, כָּךְ עָתִיד לְהַחֲיוֹת לְדוֹרוֹ, [לָמָּה?] שֶׁהֵם קִבְּלוּ הַתּוֹרָה. [שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן] וַעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (ירמיה ב) וָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרַיִךְ אַהֲבַת כְּלוּלֹתָיִךְ לֶכְתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה.

דָּבָר אַחֵר הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר - אֵלּוּ הֵם הָאָבוֹת. וְהַמֵּתִים בְּחוּצָה לָאָרֶץ יִבָּנֶה גּוּפָם

וּמִתְגַּלְגְּלִים תַּחַת הָאָרֶץ עַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשָׁם יְקַבְּלוּ נִשְׁמָתָם, וְלֹא בְּחוּצָה לָאָרֶץ. וְהוּ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לז) לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם [וְגוֹ׳], הִנֵּה אֲנִי פֹּתֵחַ אֶת קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל. מַה כָּתוּב אַחֲרָיו? וְנָתַתִּי רוּחִי בָּכֶם וְחִיִּיתֶם.

רַבִּי פִּנְחָס אָמַר, הַנְּשָׁמָה נִטְלָה מִכִּסֵּא הַכָּבוֹד שֶׁהוּא הָרֹאשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ז) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל. וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ כָּאַרְגָּמָן - זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה שֶׁהִיא דַּלַּת הָרֹאשׁ. מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים - הוּא הַגּוּף שֶׁהוּא אָסוּר בַּקְּבָרִים. וְהוּ הַגּוּף, וְזֶהוּ שָׂרָה, וְזֶהוּ מֶלֶךְ. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פּוֹקְדָהּ לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו. וְהוּ שֶׁכָּתוּב וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר. פּוֹקֵד אֶת הַגּוּף לַזְּמַן הַיָּדוּעַ שֶׁבּוֹ יִפָּקֵד הַצַּדִּיקִים.

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיַפּוֹת לְגוּף הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא כַּיְפִי שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן כְּשֶׁנִּכְנַס לְגַן עֵדֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח) וְנָחֲךָ

ה' תָּמִיד וְגוֹ' וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה. אָמַר רַבִּי לֵוִי, הַנְּשָׁמָה בְּעוֹדָהּ בְּמַעֲלָתָהּ, נְוֹוֹנִית בְּאוֹר שֶׁל מַעְלָה וּמִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ, וּכְשֶׁתִּכָּנֵס [וְנִשְׁתַּרֵשׁ] לַגּוּף לֶעָתִיד לָבֹא - בְּאוֹתוֹ הָאוֹר מַמָּשׁ תִּכָּנֵס, וַאֲזַי הַגּוּף יָאִיר כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ. וְיַשִּׂיגוּ בְּנֵי אָדָם דֵּעָה שְׁלֵמָה, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יא) כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה'. מִנַּיִן לָנוּ זֶה? מִמַּה שֶּׁכָּתוּב וְנָחֲךָ ה' תָּמִיד וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ.

זֶה אוֹר שֶׁל מַעְלָה.

וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ - זֶה פְּקִידַת הַגּוּף. וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא יְכַזְּבוּ מֵימָיו - זֶהוּ דַּעַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. וַאֲזַי יֵדְעוּ הַבְּרִיּוֹת שֶׁהַנְּשָׁמָה הַנִּכְנֶסֶת בָּהֶם, שֶׁהִיא נִשְׁמַת הַחַיִּים, נִשְׁמַת הַתַּעֲנוּגִים, שֶׁהִיא קִבְּלָה הַתַּעֲנוּגִים מִלְמַעְלָה וּמְעֻדֶּנֶת לַגּוּף, וְהַכֹּל תְּמֵהִים בָּהּ וְאוֹמְרִים (שיר ז) מַה יָּפִית וּמַה נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים. זוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה לֶעָתִיד לָבֹא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, **בֹּא רְאֵה שֶׁכָּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב** (שם)
מֶלֶךְ אָסוּר בָּרַהֲטִים, וְכָתוּב אַחֲרָיו מַה יָּפִית
וּמַה נָּעַמְתְּ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹתוֹ זְמַן עָתִיד
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׂמֵּחַ עוֹלָמוֹ וְלִשְׂמֹחַ בִּבְרִיוֹתָיו,
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) יִשְׂמַח ה׳ בְּמַעֲשָׂיו. וַאֲזַי יִהְיֶה
שְׂחוֹק בָּעוֹלָם מַה שֶּׁאֵין כֵּן עַכְשָׁו, שֶׁכָּתוּב (שם קכו)
אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וְגוֹ׳. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַתֹּאמֶר שָׂרָה
צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, שֶׁאֲזַי עֲתִידִים בְּנֵי אָדָם
לוֹמַר שִׁירָה, שֶׁהוּא עֵת שְׂחוֹק. רַבִּי אַבָּא אָמַר,
הַיּוֹם שֶׁיִּשְׂמַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִם בְּרִיוֹתָיו, לֹא
הָיְתָה שִׂמְחָה כְּמוֹתָהּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם,
וְהַצַּדִּיקִים הַנִּשְׁאָרִים בִּירוּשָׁלַיִם לֹא יָשׁוּבוּ עוֹד
לַעֲפָרָם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. הַנּוֹתָר בְּצִיּוֹן
וּבִירוּשָׁלַיִם דַּוְקָא.

אָמַר רַבִּי אָחָא, **אִם כֵּן מְעַטִּים הֵם. אֶלָּא כָּל**
אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשָׁה
דִּינָם כִּירוּשָׁלַיִם וּכְצִיּוֹן לְכָל דָּבָר. מְלַמֵּד שֶׁכָּל אֶרֶץ

יִשְׂרָאֵל בִּכְלַל יְרוּשָׁלַיִם הִיא, מִמַּשְׁמָע שֶׁכָּתוּב (ויקרא יט) וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ. הַכֹּל בַּכְּלָל.

רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאַל לְרַבִּי חִזְקִיָּה. אָמַר לוֹ, מֵתִים שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹתָם, לָמָּה לֹא נָתַן נִשְׁמָתָם בְּמָקוֹם שֶׁנִּקְבְּרוּ שָׁם, וְיָבֹאוּ לְהֶחָיוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ, נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לִבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, וְשֶׁלֹּא תֵהָרֵם לְעוֹלָמִים. שֶׁאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְחַדֵּשׁ עוֹלָמוֹ וְלִבְנוֹת יְרוּשָׁלַיִם וּלְהוֹרִידָהּ בְּנוּיָה מִלְמַעְלָה [בְּנֵין] כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵהָרֵם, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא תִגָּלֶה עוֹד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֵהָרֵם בִּנְיַן יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סב) לֹא יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה וּלְאַרְצֵךְ לֹא יֵאָמֵר עוֹד שְׁמָמָה.

וּבְכָל מָקוֹם שֶׁאַתָּה מוֹצֵא לֹא לֹא - הִיא שְׁבוּעָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (בראשית ט) וְלֹא יִכָּרֵת כָּל בָּשָׂר עוֹד מִמֵּי הַמַּבּוּל וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל וְגוֹ', וְכָתוּב (ישעיה נד) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי נֹחַ. מִכָּאן שֶׁלֹּא לֹא - שְׁבוּעָה. וּמִן לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן. וְעָתִיד

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְקַיֵּם עוֹלָמוֹ קִיּוּם שֶׁלֹּא תִּגָּלֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יֶחֱרַב בֵּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, לְפִיכָךְ אֵין מְקַבְּלִים נִשְׁמָתָם אֶלָּא בְּמָקוֹם קַיָּם לְעוֹלָמִים, כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶה הַנְּשָׁמָה קַיֶּמֶת בַּגּוּף לְעוֹלָמִים. וְזֶה הוּא שֶׁכָּתוּב הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ וְגוֹ'.

אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה, מִכָּאן [מִקְרָא הוּא] הוּא קָדוֹשׁ, יְרוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ, הַנּוֹתָר בָּהּ קָדוֹשׁ. הוּא קָדוֹשׁ - שֶׁכָּתוּב (ישעיה ו) קָדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת, וְכָתוּב (הושע יא) בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ. יְרוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ - שֶׁכָּתוּב (קהלת ח) וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלֵּכוּ. הַנּוֹתָר בָּהּ קָדוֹשׁ - שֶׁכָּתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. מַה קָּדוֹשׁ הָרִאשׁוֹן קַיָּם - אַף הַשְּׁאָר קָדוֹשׁ קַיָּם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (זכריה ח) עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלָם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים? מַה טּוֹבָה הִיא זוֹ [כְּדֵי] לָלֶכֶת אָז שֶׁכָּתוּב וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ? אֶלָּא, אָמַר

רַבִּי יִצְחָק, עֲתִידִים הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא לְהַחֲיוֹת מֵתִים כֶּאֱלִישָׁע הַנָּבִיא, שֶׁכָּתוּב (מלכים-ב ד) וְקַח מִשְׁעַנְתִּי בְיָדְךָ וָלֵךְ, וְכָתוּב וְשַׂמְתָּ מִשְׁעַנְתִּי עַל פְּנֵי הַנַּעַר. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: דָּבָר שֶׁעֲתִידִים לַעֲשׂוֹת הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא אַתָּה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת עַכְשָׁו לַעֲשׂוֹת? מַה כָּתוּב? וַיָּשֶׂם אֶת הַמִּשְׁעֶנֶת עַל פְּנֵי הַנַּעַר וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנָה וְאֵין קָשֶׁב.

אֲבָל הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא עָלָה בְיָדָם הַבְטָחָה זוֹ, שֶׁכָּתוּב (זכריה ח) וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְיָדוֹ, כְּדֵי לְהַחֲיוֹת בּוֹ אֶת הַמֵּתִים. [מִי הֵם הַמֵּתִים?] אוֹתָם מֵהַגֵּרִים שֶׁנִּתְגַּיְּרוּ מֵאֻמּוֹת הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (ישעיה סה) כִּי הַנַּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת וְהַחוֹטֵא בֶּן מֵאָה שָׁנָה יְקֻלָּל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, סוֹף הַפָּסוּק מוֹכִיחַ, שֶׁכָּתוּב מֵרֹב יָמִים.

דָּבָר אַחֵר וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, כָּתוּב (ישעיה סו) שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כָּל אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא הָיְתָה שִׂמְחָה לִפְנֵי

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם כְּאוֹתָהּ שִׁמְחָה שֶׁעָתִיד לִשְׂמֹחַ עִם הַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא, וְכָל אֶחָד מַרְאֶה בָּאֶצְבַּע וְאוֹמֵר, (שם כה) הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ, וְכָתוּב (שם יב) זַמְּרוּ ה' כִּי גֵּאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זֹאת בְּכָל הָאָרֶץ.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, לֹא רָאִינוּ מִי שֶׁפֵּרֵשׁ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה כְּדָוִד הַמֶּלֶךְ שֶׁאָמַר (תהלים קד) תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן וְגוֹ'. מִכָּאן שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה רָעָה לְשׁוּם אָדָם, אֶלָּא כְּשֶׁאֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ בּוֹ - הוּא כֻּלָּה מֵאֲלָיו, שֶׁכָּתוּב תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְגוֹ', וְאַחַר כָּךְ (שם) תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן וְגוֹ', וְאַחַר כָּךְ (שם) יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וַאֲזַי הַשְּׂחוֹק בָּעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (שם קכו) אָז יִמָּלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַתֹּאמֶר שָׂרָה צְחֹק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים, לִשְׁמֹחַ בִּישׁוּעָתוֹ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, בֹּא רְאֵה, עַד שֶׁהַגּוּף עוֹמֵד בָּעוֹלָם הַזֶּה, הוּא חָסֵר מִן הַתַּשְׁלוּם. לְאַחַר שֶׁהוּא צַדִּיק וְהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי יֹשֶׁר וּמֵת בְּיָשְׁרוֹ, נִקְרָא שָׁרָה בְּתַשְׁלוּמוֹ. הִגִּיעַ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים, הוּא שָׂרָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁאַחֵר הוּא שֶׁהֶחֱיָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. לְאַחַר שֶׁהוּא חַי וְשָׂמֵחַ עִם הַשְּׁכִינָה וּמַעֲבִיר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַיָּגוֹן מִן הָעוֹלָם, שֶׁכָּתוּב (ישעיה כה) בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְגוֹ', אֲזַי נִקְרָא יִצְחָק בִּשְׁבִיל הַצְּחוֹק וְהַשִּׂמְחָה שֶׁיִּהְיֶה לַצַּדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא.

רַבִּי יְהוּדָה בָּא לְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁל כְּפַר חָנָן. שָׁלְחוּ לוֹ מִנְחָה כָּל בְּנֵי הָעִיר. נִכְנַס לְפָנָיו רַבִּי אַבָּא, אָמַר לוֹ, מָתַי הוֹלֵךְ מַר? אָמַר לוֹ, אֶפְרַע מַה שֶּׁנָּתְנוּ לִי בְּנֵי הָעִיר וְאֵלֵךְ. אָמַר לוֹ, אַל יַחְשֹׁשׁ מַר לַמִּנְחָה הַזֹּאת. לַתּוֹרָה הֵם עָשׂוּ אֶת זֶה, וְלֹא יְקַבְּלוּ מִמְּךָ כְּלוּם. אָמַר לוֹ, וְלֹא יְקַבְּלוּ דִּבְרֵי תוֹרָה? אָמַר כֵּן. בָּאוּ כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, כְּלָם רָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת. אָמַר לוֹ, וְאִם יֵשׁ מִי שֶׁלֹּא נָאָה לוֹ לָשֶׁבֶת כָּאן - שֶׁיָּקוּם וְיֵלֵךְ.

קָם רַבִּי אַבָּא וְהִבְדִּיל מֵהֶם עֲשָׂרָה שֶׁיְּקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ.
אָמַר לָהֶם, שְׁבוּ עִם הָאִישׁ הַגָּדוֹל הַזֶּה, וַאֲנִי וְהֵם נְקַבֵּל לְמָחָר וְנֵשֵׁב עִמּוֹ. הָלְכוּ. וְאוֹתָם עֲשָׂרָה שֶׁיָּשְׁבוּ עִמּוֹ יָשְׁבוּ [אוֹתָם עֲשָׂרָה] וְלֹא אָמַר כְּלוּם. אָמְרוּ לוֹ, אִם רְצוֹנוֹ שֶׁל מַר, נְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה. אָמַר לָהֶם, וַהֲרֵי רַבִּי אַבָּא אֵינוֹ כָּאן. שָׁלְחוּ לוֹ וּבָא.

פָּתַח וְאָמַר, וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר, מָה הַשְׁנּוּי שֶׁהָיָה כָּאן? הָיָה לוֹ לוֹמַר, וַה׳ זָכַר אֶת שָׂרָה, כְּמוֹ שֶׁאָמַר (בראשית ל) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רָחֵל, שֶׁאֵין פְּקִידָה אֶלָּא עַל מַה שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה. אֶלָּא בַּהַתְחָלָה הָיָה, שֶׁכָּתוּב שׁוּב אָשׁוּב אֵלַיִךְ כָּעֵת חַיָּה, וְעַל אוֹתוֹ עִנְיָן נֶאֱמַר שֶׁפָּקַד עַכְשָׁו, מַשְׁמָע שֶׁכָּתוּב כַּאֲשֶׁר אָמָר. שֶׁאִלְמָלֵא לֹא נֶאֱמַר כַּאֲשֶׁר אָמָר, שֶׁיֹּאמַר וְכִירָה. אֲבָל פָּקַד - אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁאָמַר לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלַיִךְ.

אַחַר כָּךְ אָמַר כָּךְ, צַדִּיק זֶה שֶׁזּוֹכֶה לַעֲלוֹת לְאוֹתוֹ כְּבוֹד עֶלְיוֹן, דְּמוּתוֹ נֶחְקֶקֶת בִּכְסֵא כְּבוֹדוֹ,

וְכֵן לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק דְּמוּתוֹ לְמַעְלָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה לְמַטָּה לְהַבְטִיחַ לְאוֹתָהּ נְשָׁמָה קְדוֹשָׁה.

וְזֶהוּ שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (חבקוק ג) שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד זְבֻלָה? שֶׁזּוֹהֲרִים גּוּף וּנְשָׁמָה שֶׁעוֹמְדִים בַּגְּרָן הַקָּדוֹשׁ הָעֶלְיוֹן שֶׁלְּמַעְלָה כִּדְמוּת שֶׁהָיָה עוֹמֵד בָּאָרֶץ, וְאוֹתָהּ דְּמוּת נִוּוֹנִית הַנָּאֶת הַנְּשָׁמָה, וְאוֹתָהּ הָעֲתִידָה לְהִתְלַבֵּשׁ בָּעֶצֶם הַזּוֹ שֶׁנִּשְׁאֲרָה בָּאָרֶץ, וְהָאֲדָמָה תַּעֲבֹר מִמֶּנָּה וְטוֹפֶלֶת אֶת הַזְּהֻמָּה הַחוּצָה, וְזֶהוּ שֶׁנִּקְרָא קְדֵשָׁה.

וּכְשֶׁעוֹמֶדֶת אוֹתָהּ הַדְּמוּת הַהִיא שֶׁלְּמַעְלָה, בָּאָה בְּכָל חֹדֶשׁ לְהִשְׁתַּחֲוֹות לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (ישעיה סו) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ. וְהוּא מְבַשֵּׂר לוֹ וְאוֹמֵר, לַמּוֹעֵד אָשׁוּב אֵלֶיךָ. לְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁעָתִיד לְהַחֲיוֹת מֵתִים עַד שֶׁתִּפָּקֵד לְאוֹתוֹ זְמַן כְּמוֹ שֶׁהִתְבַּשְּׂרָה. וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַה' פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר. וְאוֹתוֹ יוֹם שֶׁיִּשְׂמַח הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשָׂיו, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.

אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, יֹאמַר לָנוּ מַר עַל הַפָּרָשָׁה שֶׁאַחַר כָּךְ. אָמַר, יָפֶה לָכֶם לִפְתֹּחַ פָּרָשָׁה זוֹ. פָּתַח וְאָמַר, וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְגוֹ׳, וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ וְגוֹ׳. כָּאן יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן, הָאֱמֶת הַזֶּה שֶׁמּוֹצִיא כֶּסֶף מִמְּקוֹר הָאָרֶץ, מָה עוֹשֶׂה?.

בַּתְּחִלָּה מַכְנִים אוֹתוֹ לְאֵשׁ דּוֹלֶקֶת עַד שֶׁמּוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת כָּל הַזֻּהֲמָה שֶׁל הָאָרֶץ, וַהֲרֵי נִשְׁאָר כֶּסֶף, אֲבָל לֹא כֶּסֶף שָׁלֵם. אַחַר כָּךְ מָה עוֹשֶׂה? מַכְנִים אוֹתוֹ בָּאֵשׁ בְּבַתְּחִלָּה וּמוֹצִיא מִמֶּנּוּ סִיגִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כה) הָגוֹ סִיגִים מִכֶּסֶף וְגוֹ׳, וְאָז הוּא כֶּסֶף שָׁלֵם לְלֹא עֵרְבוּבְיָה.

כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכְנִים אֶת הַגּוּף הַזֶּה תַּחַת הָאָרֶץ, עַד שֶׁכָּלוֹ נִרְקָב וְיָצְאָה מִמֶּנּוּ כָּל הַזֻּהֲמָה הָרָעָה, וְנִשְׁאָר אוֹתוֹ תַּרְוַד רָקָב וְנִבְנֶה מִמֶּנּוּ הַגּוּף, וְעַד עַכְשָׁו הוּא גּוּף לֹא שָׁלֵם.

אַחַר אוֹתוֹ יוֹם הַגָּדוֹל, שֶׁכָּתוּב (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַה׳ לֹא יוֹם וְלֹא לָיְלָה,

מַסְתָּרִים כֻּלָּם בָּעָפָר כְּמוֹ בַּתְּחִלָּה מִלִּפְנֵי פַּחַד וְהַחֹזֶק שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וְהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה ב) וּבָאוּ בִּמְעָרוֹת צֻרִים וּבִמְחִלּוֹת עָפָר מִפְּנֵי פַּחַד ה' וּמֵהֲדַר גְּאוֹנוֹ וְגוֹ'. וְיָצָא נִשְׁמָתָם וּמִתְעַכֵּל אוֹתוֹ תַּרְוַד רָקָב, וְנִשְׁאָר גּוּף שֶׁנִּבְנָה שָׁם [הָאוֹר] שֶׁלּוֹ כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ וּכְזוֹהַר הָרָקִיעַ, שֶׁכָּתוּב (דניאל יב) וְהַמַּשְׂכִּילִים יַזְהִרוּ כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ וְגוֹ', וְאָז כֶּסֶף שָׁלֵם, גּוּף שָׁלֵם בְּלִי עֲרֻבּוּבְיָה אַחֶרֶת.

שֶׁאָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, גּוּף שֶׁמֵּאִיר יְזֶרֶק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִלְמַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה כו) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ, וְכָתוּב (שם כג) הִנֵּה ה' מְטַלְטֶלְךָ וְגוֹ'. וְאָז יִקָּרְאוּ קְדוֹשִׁים עֶלְיוֹנִים, שֶׁכָּתוּב (שם ד) קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ. וְזֶהוּ שֶׁנִּקְרָא תְּחִית הַמֵּתִים שֶׁל הַסּוֹף, וְזֶהוּ [כֶּסֶף שָׁלֵם גּוּף שָׁלֵם] [נִפְיוֹן] אַחֲרוֹן, וְלֹא יִטְעֲמוּ עוֹד טַעַם הַמָּוֶת, שֶׁכָּתוּב בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה' כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ וְגוֹ' כִּי בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְגוֹ'. וּבְאוֹתוֹ זְמַן מִתְפַּלְּלִים הַצַּדִּיקִים שֶׁלֹּא יִתְנַסּוּ בָּזֶה יוֹתֵר.

מַה כָּתוּב? וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל וְגוֹ׳. אֵלּוּ שְׁאָר רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שֶׁנִּקְרָאוּ אֵילִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ס) אֵילֵי נְבָיוֹת יְשָׁרְתוּנָךְ, וּמְתַרְגְּמִים: גְּדוֹלֵי נְבָיוֹת. אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ וְגוֹ׳, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל קַרְנֵי רִשְׁעִים אֲגַדֵּעַ. וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאַיִל וְגוֹ׳, שֶׁהֵם מְזֻמָּנִים לְהִתְנַסּוֹת בְּכָל נִסָּיוֹן רַע, וְיִשָּׁאֲרוּ הַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא כְּמוֹ מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים קְדוֹשִׁים לְיַחֵד אֶת שְׁמוֹ, וְלָכֵן כָּתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה׳ אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד וְגוֹ׳.

אָמַר לוֹ [אָמַר לָהֶם] רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן וָהָלְאָה פִּתְחוּ הַפֶּתַח. נִכְנַס יוֹם אַחֵר, וְנִכְנְסוּ לְפָנָיו כָּל בְּנֵי הָעִיר. אָמְרוּ לוֹ, יֹאמַר לָנוּ מַר דְּבְרֵי תוֹרָה בַּפָּרָשָׁה שֶׁקָּרִינוּ בָהּ בְּיוֹם שַׁבָּת, וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה. קָם בֵּין הָעַמּוּדִים, פָּתַח וְאָמַר, וַה׳ פָּקַד אֶת שָׂרָה וְגוֹ׳. שְׁלֹשָׁה מַפְתְּחוֹת בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְלֹא מְסָרָם לֹא בְּיַד מַלְאָךְ וְלֹא בְּיַד שָׂרָף: מַפְתֵּחַ שֶׁל חַיָּה, וְשֶׁל גְּשָׁמִים, וְשֶׁל תְּחִיַּת הַמֵּתִים. בָּא

אֱלִיָּהוּ וְנָטַל הַשְּׁנַיִם - שֶׁל גְּשָׁמִים וְשֶׁל תְּחִיַּת הַמֵּתִים.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לֹא נִמְסַר בְּיַד אֵלִיָּהוּ אֶלָּא אַחַת. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּשֶׁבִּקֵּשׁ אֵלִיָּהוּ לְהַחֲיוֹת בֶּן הַצָּרְפִית, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא נָאֶה לְךָ לָקַחַת בְּיָדְךָ שְׁנֵי מַפְתְּחוֹת, אֶלָּא תֵּן לִי מַפְתֵּחַ הַגְּשָׁמִים, וּתְחַיֵּה הַמֵּת. וְהַיְנוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים-א יח) לֵךְ הֵרָאֵה אֶל אַחְאָב וְגו' וְאֶתְּנָה מָטָר. לֹא אָמַר וְתֵן מָטָר, אֶלָּא וְאֶתְּנָה.

וַחֲרֵי אֱלִישָׁע הָיוּ לוֹ? כֵּן. לְקַיֵּם פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחוֹ שֶׁל אֵלִיָּהוּ. אֶלָּא שְׁלָשְׁתָּם לֹא מְסָרָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיַד שָׁלִיחַ. שֶׁאָמַר רַבִּי סִימוֹן, בֹּא רְאֵה כֹּחוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בְּפַעַם אַחַת מְחַיֵּה מֵתִים וּמוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל, מַזְרִיחַ מְאוֹרוֹת וּמוֹרִיד גְּשָׁמִים, מַצְמִיחַ חָצִיר, מְדַשֵּׁן יְבוּלִים, פּוֹקֵד עֲקָרוֹת, נוֹתֵן פַּרְנָסוֹת, עוֹזֵר דַּלִּים, סוֹמֵךְ נוֹפְלִים, זוֹקֵף כְּפוּפִים, מַעֲבִיר מְלָכִים וּמֵקִים מְלָכִים, וְהַכֹּל

בִּזְמַן אֶחָד וּבְרֶגַע אֶחָד וּבְבַת אַחַת מַה שֶׁאֵין שָׁלִיחַ לְעוֹלָם יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

שָׁנִינוּ בַּבָּרַיְתָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל מַה שֶׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֶלָּא בְּדִבּוּר. שֶׁכֵּיוָן שֶׁאָמַר מִמְּקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ יְהֵא כָּךְ - מִיָּד נַעֲשָׂה. בֹּא רְאֵה כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (תהלים לג) בִּדְבַר ה׳ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ. שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן [וְיהוּדָה], מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (שמות יב) וְעָבַרְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ וְגוֹ׳?.

אִם כָּךְ, כָּבוֹד גָּדוֹל הוּא לְמִצְרַיִם, שֶׁלֹּא דוֹמָה מִי שֶׁתָּפַם מֶלֶךְ לְמִי שֶׁתָּפַם הֶדְיוֹט. וְעוֹד, אֵין לְךָ אֻמָּה מְזֻהֶמֶת בְּכָל טֻמְאָה כְּמוֹ הַמִּצְרִים, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בְּשַׂר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם וְגוֹ׳, שֶׁהֵם חֲשׁוּדִים עַל מִשְׁכַּב זָכוּר, וְהֵם בָּאִים מֵחָם שֶׁעָשָׂה מַה שֶׁעָשָׂה לְאָבִיו, וְקִלֵּל אוֹתוֹ וְלִכְנַעַן בְּנוֹ.

וְכִי לֹא הָיָה לַקָּבָ״ה מַלְאָךְ אוֹ שָׁלִיחַ לְשַׁגֵּר לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בְּמִצְרַיִם כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה בְּאַשּׁוּר שֶׁהָיָה בְּנוֹ שֶׁל שֵׁם, שֶׁכָּתוּב (בראשית י) וּבְנֵי שֵׁם עֵילָם וְאַשּׁוּר.

וְשֵׁם הָיָה כֹּהֵן גָּדוֹל וְנִתְבָּרֵךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם ט) בָּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שֵׁם, וְהָיָה לְשֵׁם הַגְּדֻלָּה וְהַבְּרָכָה עַל אֶחָיו, וְכָתוּב בָּם (ישעיה לז) וַיֵּצֵא מַלְאַךְ ה' וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר, וְעַל יְדֵי שָׁלִיחַ נַעֲשָׂה. כָּל שֶׁכֵּן הַמִּצְרִים שֶׁהֵם מְזוֹהָמִים יוֹתֵר מִכָּל אֻמָּה, וְאָמַר אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ?.

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאן לָמַדְנוּ כֹּחַ גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּמַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מֵעַל הַכֹּל. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֻמָּה זוֹ שֶׁל מִצְרַיִם מְזוֹהֶמֶת וּמְטֻנֶּפֶת, וְאֵין רָאוּי לְשַׁגֵּר מַלְאָךְ וְלֹא שָׂרָף, דָּבָר קָדוֹשׁ בֵּין רְשָׁעִים אֲרוּרִים מְטֻנָּפִים, אֶלָּא אֲנִי עוֹשֶׂה מַה שֶּׁאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מַלְאָךְ וְלֹא שָׂרָף וְלֹא שָׁלִיחַ. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר מִמְּקוֹם קְדֻשָּׁתִי יְהֵא כָּךְ - וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שֶּׁאֵין הַמַּלְאָךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמְּקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ אוֹמֵר יְהֵא כָּךְ - וּמִיָּד נַעֲשָׂה מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת. וּלְפִיכָךְ לֹא נַעֲשֵׂית נְקָמָה זוֹ עַל יְדֵי מַלְאָךְ וְשָׁלִיחַ, בִּשְׁבִיל קְלוֹן הַמִּצְרִים, וּלְהַרְאוֹת גְּדֻלָּתוֹ

שֶׁל מָקוֹם שֶׁלֹּא רָצָה שֶׁיִּכָּנְסוּ בֵּינֵיהֶם דָּבָר קָדוֹשׁ. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֶּה נֶאֱמַר אֲנִי וְלֹא מַלְאָךְ. אֲנִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ, וְלֹא מַלְאָךְ.

כַּיּוֹצֵא בּוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה זֶּה שֶׁכָּתוּב (יונה ב) וַיֹּאמֶר ה׳ לַדָּג? וְכַמָּה צַדִּיקִים וַחֲסִידִים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא דִּבֵּר עִמָּהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּבָא לְדַבֵּר עִם הַדָּג דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מַכִּיר וְיוֹדֵעַ?! אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן שֶׁעָלְתָה תְּפִלָּתוֹ שֶׁל יוֹנָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מִמְּקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ אָמַר בִּשְׁבִיל שֶׁיַּקִּיא הַדָּג אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבָּשָׁה. לָמָּ״ד לַ׳דָּג כְּמוֹ בִּשְׁבִיל. כְּלוֹמַר, וַיֹּאמֶר ה׳ בִּשְׁבִיל הַדָּג שֶׁיַּקִּיא אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבָּשָׁה. מִמְּקוֹם קְדֻשָּׁתוֹ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְהֵא כָּךְ - וּמִיָּד נַעֲשָׂה, מַה שֶּׁאֵין שָׁלִיחַ יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ.

שָׁנִינוּ בְּבָרַיְתָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַפְתֵּחַ שֶׁל חַיָּה בְּיָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִיא, וּבְעוֹד שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל הַמַּשְׁבֵּר, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַיֵּן בְּאוֹתוֹ הַוָּלָד. אִם רָאוּי הוּא לָצֵאת לָעוֹלָם - [יוֹצֵא,

ו]פּוֹתֵחַ דַּלְתּוֹת בִּטְנָהּ וְיוֹצֵא. וְאִם לָאו - סוֹגֵר דַּלְתוֹתֶיהָ וּמֵתוּ שְׁנֵיהֶם. אִם כָּךְ, לֹא יֵצֵא רָשָׁע לְעוֹלָם? אֶלָּא כָּךְ שָׁנִינוּ, עַל שָׁלֹשׁ עֲבֵרוֹת נָשִׁים מֵתוֹת וְכוּ', [אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן וַהֲרֵי] וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק, לָמָּה אִשָּׁה מַפֶּלֶת פְּרִי בִּטְנָהּ?.

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה אוֹתוֹ הָעֻבָּר שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לָצֵאת לָעוֹלָם, וּמַקְדִּים לַהֲמִיתוֹ בִּמְעֵי אִמּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ו) הַנְּפִלִים הָיוּ בָאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵם. הַנְּפִלִים כָּתוּב בְּלֹא יו"ד רִאשׁוֹנָה, וְלָמָּה? בִּשְׁבִיל שֶׁאַחֲרֵי כֵן בָּאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים אֶל בְּנוֹת הָאָדָם וְיָלְדוּ לָהֶם בִּזְנוּת וַיִּרְבּוּ מַמְזֵרִים בָּעוֹלָם.

חֲמָה הַגִּבֹּרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם - שֶׁאֵין גִּבּוֹר וּפָרִיץ וְעָרִיץ כְּמוֹ הַמַּמְזֵר. אַנְשֵׁי הַשֵּׁם - שֶׁהַכֹּל יַכִּירוּ לִקְרוֹת הַשֵּׁם הַיָּדוּעַ מַמְזֵר. שֶׁכֵּיוָן שֶׁרוֹאִים מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא פָּרִיץ וְעָרִיץ וְגִבּוֹר, הַכֹּל יִקְרָאוּהוּ אוֹתוֹ שֵׁם. וּמַה שֶּׁאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַיֵּן בְּאוֹתוֹ הַוָּלָד - אֵין לְךָ רָשָׁע בָּעוֹלָם

מֵאוֹתָם הָרְשָׁעִים הַיּוֹצְאִים לָעוֹלָם שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְעַיֵּן בּוֹ וְרוֹאֶה אִם אוֹתוֹ הַגּוּף יַנִּיחַ בֵּן צַדִּיק וְכָשֵׁר, אוֹ שֶׁיַּצִּיל לְאָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מִמִּיתָה מְשֻׁנָּה, אוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה טוֹבָה אַחַת, וּבִשְׁבִיל כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹצִיאוֹ לָעוֹלָם.

בִּימֵי רַבִּי יוֹסֵי הָיוּ אוֹתָם פְּרִיצִים שֶׁהָיוּ שׁוֹדְדִים בָּהָרִים עִם פְּרִיצֵי אֻמּוֹת הָעוֹלָם, וּכְשֶׁמּוֹצְאִים בֶּן אָדָם וְתוֹפְסִים אוֹתוֹ לְהָרְגוֹ, הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ: מַה שְּׁמְךָ? אִם הָיָה יְהוּדִי - הָיוּ הוֹלְכִים עִמּוֹ וּמוֹצִיאִים אוֹתוֹ מִן הֶהָרִים, וְאִם הָיָה אִישׁ אַחֵר - הוֹרְגִים אוֹתוֹ. [וַהֲרֵי] וְהָיָה אוֹמֵר רַבִּי יוֹסֵי, רְאוּיִים אֵלּוּ בְּכָל זֶה לְהִכָּנֵם לָעוֹלָם הַבָּא.

שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלוּ אֵינָם בָּאִים לָעוֹלָם אֶלָּא בְּקוֹלוֹת: קוֹל חַיָּה, שֶׁכָּתוּב (בראשית ג) בְּעָקֵב תְּלִדִי בָנִים, וְכָתוּב (שם ל) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים. קוֹל נְשָׁמִים, שֶׁכָּתוּב (תהלים כט) קוֹל ה׳ עַל הַמָּיִם, וְכָתוּב (מלכים-א יח) כִּי קוֹל הֲמוֹן הַגָּשֶׁם.

קוֹל תְּחִנַּת הַמֵּתִים, שֶׁכָּתוּב (ישעיה מ) קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר. מַה צָּרִיךְ כָּאן קוֹל בַּמִּדְבָּר?

אֶלָּא, אָמַר רַבִּי זְרִיקָא, אֵלּוּ אוֹתָם קוֹלוֹת לְעוֹרֵר מֵתֵי מִדְבָּר. וּמִכָּאן שֶׁהוּא הַדִּין לְכָל הָעוֹלָם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חֲרֵי שָׁנִינוּ, כְּשֶׁנִּכְנַס אָדָם לַקֶּבֶר, נִכְנָס בְּקוֹלוֹת. כְּשֶׁיָּקוּמוּ בִּתְחִיַּת הַמֵּתִים אֵינוֹ דִין שֶׁיָּקוּמוּ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת? אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, עֲתִידָה בַּת קוֹל לִהְיוֹת מִתְפּוֹצֶצֶת בְּבָתֵּי קְבָרוֹת וְאוֹמֶרֶת: (ישעיה כו) הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי עָפָר. וַעֲתִידִים לִחְיוֹת בְּטַל שֶׁל אוֹר גָּדוֹל שֶׁל מַעְלָה, שֶׁכָּתוּב (שם) כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ וָאָרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. עד כאן מדרש הנעלם.

וַתֵּרֶא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַבְרָהָם מְצַחֵק. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד יִצְחָק וְהָיָה יִשְׁמָעֵאל בְּבֵית אַבְרָהָם, לֹא הִתְעַלָּה יִשְׁמָעֵאל בַּשֵּׁם. בְּמָקוֹם שֶׁזָּהָב שׁוֹרֶה, לֹא נִזְכָּר פְּסֹלֶת לְפָנָיו, וְלָכֵן אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית, אִישׁ שֶׁלֹּא רָאוּי לְהִזָּכֵר לִפְנֵי יִצְחָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַתֵּרָא שָׂרָה, בְּעַיִן שֶׁל קָלוֹן רָאֲתָה אוֹתוֹ שָׂרָה, שֶׁלֹּא רָאֲתָה אוֹתוֹ בְּעַיִן שֶׁהוּא בֶּן אַבְרָהָם, אֶלָּא שֶׁהוּא בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית, וּמִשּׁוּם כָּךְ וַתֵּרָא שָׂרָה. שֶׁרָאֲתָה שָׂרָה אוֹתוֹ בְּעַיִן זוֹ וְלֹא אַבְרָהָם, שֶׁאִלּוּ בְּאַבְרָהָם לֹא כָּתוּב אֶת בֶּן הָגָר, אֶלָּא אֶת בְּנוֹ.

בֹּא רְאֵה אַחַר כָּךְ מַה כָּתוּב, וַיֵּרַע הַדָּבָר מְאֹד בְּעֵינֵי אַבְרָהָם עַל אוֹדֹת בְּנוֹ. וְלֹא כָּתוּב עַל אוֹדוֹת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית. מִשּׁוּם כָּךְ וַתֵּרָא שָׂרָה אֶת בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית, וְלֹא רָאֲתָה שֶׁהוּא בֶּן אַבְרָהָם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הַפָּסוּק הַזֶּה תִּשְׁתַּבַּח לְשָׂרָה הוּא. מִשּׁוּם שֶׁרָאֲתָה אוֹתוֹ מְצַחֵק לְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אָמְרָה וַדַּאי שֶׁבֵּן זֶה אֵינוֹ בְּנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם לַעֲשׂוֹת אֶת מַעֲשֵׂי אַבְרָהָם, אֶלָּא בֶּן הָגָר הַמִּצְרִית הוּא, חָזַר לַחֶלֶק שֶׁל אִמּוֹ. לָכֵן וַתֹּאמֶר לְאַבְרָהָם גָּרֵשׁ הָאָמָה הַזֹּאת וְאֶת בְּנָהּ כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה הַזֹּאת עִם בְּנִי עִם יִצְחָק.

וְכִי עָלָה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁקִּנְאָה לָהּ שָׂרָה אוֹ לַבֵּן שֶׁלָּהּ? אִם כָּךְ, לֹא הָיָה מוּדָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּהּ, שֶׁכָּתוּב כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלַיִךְ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ. אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁרָאֲתָה אוֹתוֹ עִם כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וְאִמּוֹ מְלַמֶּדֶת אוֹתוֹ מִנְהֲגֵי עֲבוֹדָה זָרָה, לָכֵן אָמְרָה שָׂרָה כִּי לֹא יִירַשׁ בֶּן הָאָמָה הַזֹּאת. אֲנִי יוֹדַעַת שֶׁלֹּא יִירַשׁ לְעוֹלָמִים אֶת חֵלֶק הָאֱמוּנָה, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ עִם בְּנֵי חֵלֶק לֹא בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בָּעוֹלָם הַבָּא. וְלָכֵן הוֹדָה עִמָּהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצָה לְהַפְרִיד לְבַדּוֹ אֶת הַזֶּרַע הַקָּדוֹשׁ כָּרָאוּי, שֶׁמִּשּׁוּם כָּךְ בָּרָא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁהַרֵי יִשְׂרָאֵל עָלָה בִּרְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְלָכֵן יָצָא אַבְרָהָם לָעוֹלָם וְהָעוֹלָם הָיָה מִתְקַיֵּם בִּגְלָלוֹ, וְאַבְרָהָם וְיִצְחָק [לֹא] עָמְדוּ וְלֹא הִתְיַשְּׁבוּ בִּמְקוֹמָם עַד שֶׁיָּצָא יַעֲקֹב לָעוֹלָם.

כֵּיוָן שֶׁיָּצָא יַעֲקֹב לָעוֹלָם, הִתְקַיְּמוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְעָמַד כָּל הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם יָצָא הָעָם הַקָּדוֹשׁ לָעוֹלָם וְהִתְקַיֵּם הַכֹּל בְּגָוְונָן קָדוֹשׁ כָּרָאוּי. וְלָכֵן אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע, וְלֹא בְּיִשְׁמָעֵאל. מַה כָּתוּב אַחַר כָּךְ? וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע.

השלמה מהחשמטות (סימן יט)

וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וְגוֹמֵר (בראשית כא). רַבִּי בְּרוֹקָא אָמַר, מַה זֶּה שָׁם עַל שִׁכְמָהּ? אֶלָּא שֶׁהִזְהִירָהּ עַל עֹל הָאֱמוּנָה וְלַעֲמֹד בְּמַה שֶׁהָיְתָה בַּתְּחִלָּה. כָּתוּב כָּאן שָׁם עַל שִׁכְמָהּ, וְכָתוּב שָׁם (שמות טו) שָׁם שָׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט. מַה לְּהַלָּן עַל הַשִּׁכִינָה, אַף כָּאן עַל הַשִּׁכִינָה. מָה עָשְׂתָה? כֵּיוָן שֶׁרָאֲתָה עַצְמָהּ יוֹצֵאת מֵרְשׁוּתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, חָזְרָה לְקִלְקוּלָהּ, שֶׁכָּתוּב (בראשית כא) וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע. מַה זֶּה וַתֵּתַע? שֶׁתִּעְתְּעָה אַחַר עֲבוֹדָה זָרָה וְגִלּוּלֵי בֵּית

אָבִיהָ. כָּתוּב כָּאן וַתִּתַּע, וְכָתוּב שָׁם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים: ע"כ מההשמטות.

כָּתוּב כָּאן וַתִּתַּע, וְכָתוּב שָׁם (ירמיה י) הֶבֶל הַמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּגְלַל אַבְרָהָם לֹא עָזַב אוֹתָהּ וְאֶת בְּנָהּ.

בֹּא רְאֵה, בַּהַתְחָלָה כְּשֶׁהָלְכָה מִלִּפְנֵי שָׂרָה מַה כָּתוּב? כִּי שָׁמַע ה' אֶל עָנְיֵךְ. וְכָאן שֶׁטָּעֲתָה אַחַר כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת, אַף עַל גַּב שֶׁכָּתוּב וַתִּשָּׂא אֶת קֹלָהּ וַתֵּבְךְּ, מַה כָּתוּב? כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנַּעַר, וְלֹא כָתוּב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶת קוֹלֵךְ.

בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֶׁלֹּא בָר עֹנֶשׁ הוּא אֵצֶל בֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה, שֶׁהֲרֵי בֵּית דִּין שֶׁל מַטָּה מַעֲנִישִׁים מִשֶּׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וָמַעְלָה, וּבֵית שֶׁל שֶׁל מַעְלָה מֵעֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה, וְאַף עַל גַּב שֶׁהָיָה רָשָׁע, אֵינוֹ בֶּן עֹנֶשׁ. הֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כָּךְ, מִי שֶׁמִּסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם בְּטֶרֶם הִגִּיעוּ יָמָיו לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, מֵאֵיזֶה

מָקוֹם נֶעֱנָשׁ, מִשּׁוּם שֶׁחֲרֵי מִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְמַטָּה אֵינוֹ בַּר עֶנְשִׁים אֶלָּא בַּחֲטָאֵי אָבִיו, אֲבָל מִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה וָמַעְלָה מַהוּ? אָמַר לוֹ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו שֶׁיָּמוּת וַבַּאי [וְלֹא יָמוּת חַיָּב], וְנוֹתֵן לוֹ שָׂכָר טוֹב בָּעוֹלָם הַהוּא, וְלֹא יָמוּת חַיָּב שֶׁיֵּעָנֵשׁ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּבְאַרְוָה.

אָמַר לוֹ, אִם אֵינוֹ חַיָּב וְלֹא הִגִּיעוּ יָמָיו (דף קיט ע"א) לְעֶשְׂרִים שָׁנָה, כֵּיוָן שֶׁהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם בַּמֶּה הוּא עָנְשׁוֹ? אָמַר לוֹ, בָּזֶה מִתְקַיֵּם, (משלי יג) וְיֵשׁ נִסְפֶּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. שֶׁכְּשֶׁעָנֵשׁ יוֹרֵד לָעוֹלָם, הוּא [הַדִּין] פּוֹגֵעַ בְּלִי כַוָּנָה לְמַעְלָה וּלְמַטָּה בְּאוֹתוֹ מַשְׁחִית, וְיֵעָנֵשׁ כְּשֶׁלֹּא מַשְׁגִּיחִים עָלָיו מִלְמַעְלָה.

וְעָלָיו כָּתוּב (שם ה) עֲוֹונוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ אֶת הָרָשָׁע.

אֶת - לְרַבּוֹת מִי שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ יָמָיו לְהֵעָנֵשׁ. עֲוֹונוֹתָיו יִלְכְּדֻנוֹ [אֶת הָרָשָׁע], וְלֹא בֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה. וּבְחַבְלֵי חַטָּאתוֹ יִתָּמֵךְ, וְלֹא בֵּית דִּין שֶׁלְּמַטָּה. לָכֵן כָּתוּב כִּי שָׁמַע אֱלֹהִים אֶל קוֹל הַנַּעַר בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב. מָלֵא בְּוָא"ו לָמָּה? אֶלָּא בִּשְׁנֵי צְדָדִים הוּא [הֵם]. סוֹד שֶׁל חָכְמָה אֶחָד. שֶׁהוּא הַסּוֹד שֶׁל דַּרְגָּה שֶׁל חָכְמָה, הַמָּקוֹם שֶׁשּׁוֹרֶה בּוֹ יַעֲקֹב. אֲבָל פָּסוּק זֶה נֶאֱמַר עַל הַגָּלוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שֶׁכְּשֶׁהֵם בְּתוֹךְ הַגָּלוּת, אוֹתוֹ זְמַן שֶׁיִּפָּקְדוּ [בּוֹ יַעֲקֹב], הֵם יִפָּקְדוּ בְּסוֹד שֶׁל וָא"ו, וְהוּא בְּאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי.

וּפְקִידָה בְּסוֹד שֶׁל וָא"ו שִׁשָּׁה רְגָעִים וַחֲצִי וְמַן. וּבְזְמַן שֶׁל שִׁשִּׁים שָׁנִים לִבְרִיחַ הַתֵּלֶת בָּאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי, יָקִים אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם פְּקִידָה לְבֵית יַעֲקֹב. וּמֵאוֹתוֹ זְמַן עַד שֶׁיִּהְיֶה לָהּ זְכִירָה - שֵׁשׁ שָׁנִים וָחֲצִי. וּמֵאוֹתוֹ זְמַן שֵׁשׁ שָׁנִים אַחֵרוֹת, וְהֵם שִׁבְעִים [וְשָׁלֹשׁ] וּשְׁתַּיִם וָחֲצִי.

בְּשִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ יִתְגַּלֶּה מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ בְּאֶרֶץ הַגָּלִיל, וְכוֹכָב אֶחָד בְּצַד מִזְרָח יִבְלַע שִׁבְעָה כּוֹכָבִים מִצַּד צָפוֹן, וְשַׁלְהֶבֶת אֵשׁ שְׁחוֹרָה תִּהְיֶה תְּלוּיָה בָּרָקִיעַ שִׁשִּׁים יוֹם, וּקְרָבוֹת יִתְעוֹרְרוּ בָּעוֹלָם לְצַד צָפוֹן, וּשְׁנֵי מְלָכִים יִפְּלוּ בְּאוֹתָם קְרָבוֹת.

וְיִזְדַּוְּגוּ כָּל הָעַמִּים עַל בַּת יַעֲקֹב לִדְחוֹת אוֹתָהּ [אוֹתָם] מֵהָעוֹלָם. וְעַל אוֹתוֹ הַזְּמַן כָּתוּב, [וְהָיְתָה] (ירמיה ל) וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ, וְאָז יִסְתַּיְּמוּ הַנְּפָשׁוֹת מֵהַגּוּף וְרוֹצִים לְהִתְחַדֵּשׁ, וְסִימָן לַדָּבָר - [כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה מִצְרַיְמָה שִׁבְעִים, וְכָתוּב] (בראשית מו) כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרַיְמָה וְגוֹ', כָּל נֶפֶשׁ שִׁשִּׁים וָשֵׁשׁ.

בְּשִׁבְעִים וְשָׁלֹשׁ כָּל מַלְכֵי הָעוֹלָם יִתְכַּנְּסוּ לְתוֹךְ הָעִיר הַגְּדוֹלָה שֶׁל רוֹמִי, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם אֵשׁ וּבָרָד וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ וְיֹאבְדוּ מֵהָעוֹלָם, פְּרָט לְאוֹתָם מְלָכִים שֶׁלֹּא יַגִּיעוּ לְשָׁם וְיַחְזְרוּ לְעוֹרֵר קְרָבוֹת אֲחֵרִים. וּמֵאוֹתוֹ זְמַן מָלֵךְ הַמָּשִׁיחַ יִתְעוֹרֵר בְּכָל הָעוֹלָם, וְיִתְכַּנְּסוּ עָמּוֹ כַּמָּה עַמִּים וְכַמָּה חֲיָלוֹת מִכָּל סוֹפֵי הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְכַּנְּסוּ בְּכָל אוֹתָם מְקוֹמוֹת.

עַד שֶׁיִּשְׁלְמוּ אוֹתָן שָׁנִים לְמֵאָה. אָז וָא"ו תִּתְחַבֵּר עִם ה"א, וְאָז (ישעיה סו) וְהֵבִיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לַה' וְגוֹ'. וּבְנֵי יִשְׂמָעֵאל [יִשְׂרָאֵל]

עֲתִידִים בְּאוֹתוֹ זְמַן לְהִתְעוֹרֵר [עֲלֵיהֶם] עִם כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם לָבֹא עַל יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁכָּתוּב (זכריה יד) וְאָסַפְתִּי אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֶל יְרוּשָׁלַיִם לַמִּלְחָמָה וְגוֹ'. וְכָתוּב (תהלים ב) יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל ה' וְעַל מְשִׁיחוֹ. וְכָתוּב יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק ה' יִלְעַג לָמוֹ.

אַחַר כָּךְ וָא"ו קְטַנָּה תִּתְעוֹרֵר לְהִתְחַבֵּר וּלְחַדֵּשׁ נְשָׁמוֹת שֶׁהָיוּ יְשָׁנוֹת כְּדֵי לְחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו. וְכָתוּב יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, לְהִתְחַבֵּר כָּרָאוּי. יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו, לְהוֹרִיד אוֹתָם לָעוֹלָם, וְשֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ בְּרִיּוֹת חֲדָשׁוֹת לְחַבֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת יַחַד.

אַשְׁרֵיהֶם כָּל אוֹתָם שֶׁיִּשָּׁאֲרוּ בְּסוֹף הָאֶלֶף הַשִּׁשִּׁי לְהִכָּנֵס לְשַׁבָּת, שֶׁהֲרֵי אָז הוּא יוֹם אֶחָד לַקָּבָ"ה לְבַדּוֹ, לְהִזְדַּוֵּג כָּרָאוּי וְלִלְקֹט נְשָׁמוֹת חֲדָשׁוֹת שֶׁיִּהְיוּ בָּעוֹלָם עִם אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאֲרוּ בָּרִאשׁוֹנָה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן

וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ כָּל הַכָּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלָם.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים מד) אַתָּה הוּא מַלְכִּי וְגוֹ'. זוֹהִי הַשְׁלֵמוּת שֶׁל כָּל הַדְּרָגוֹת יַחַד זוֹ עִם זוֹ.

צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, כָּל אוֹתָם הַשְּׁלִיחִים שֶׁעוֹשִׂים שְׁלִיחוּת (דף קיט ע"ב) בָּעוֹלָם, שֶׁכֻּלָּם יִהְיוּ בְּצַד הָרַחֲמִים וְלֹא יִהְיוּ מִצַּד הַדִּין, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בַּעֲלֵי שְׁלִיחִים מִצַּד הָרַחֲמִים וּמִצַּד הַדִּין הַקָּשֶׁה. אוֹתָם שְׁלִיחִים שֶׁבָּאִים מִצַּד הָרַחֲמִים לֹא עוֹשִׂים שְׁלִיחוּת שֶׁל דִּין בָּעוֹלָם כְּלָל.

וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה הַמַּלְאָךְ שֶׁהִתְגַּלָּה לְבִלְעָם, הֲרֵי שָׁנִינוּ שֶׁלִּיחַ שֶׁל רַחֲמִים וְהִתְהַפֵּךְ לְדִין - לֹא! לָעוֹלָם לֹא מִשְׁתַּנֶּה. אֶלָּא שְׁלִיחַ הָרַחֲמִים הָיָה לָהֶגֶן עַל יִשְׂרָאֵל וְלִהְיוֹת עֲלֵיהֶם סָנֵגוֹר, וּכְנֶגְדּוֹ הוּא הַדִּין. כָּךְ דְּרָכָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁמֵּיטִיב לָזֶה, אוֹתוֹ הַחֶסֶד הוּא דִּין לָזֶה. כֵּן הַשְּׁלִיחַ הַזֶּה

הָיָה שֶׁל רַחֲמִים לְיִשְׂרָאֵל, וּלְבִלְעָם הִתְהַפֵּךְ לְדִין, מְשׁוּם כָּךְ צַוַּוה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב. אָמַר דָּוִד, צַוַּוה עַל הָעוֹלָם, כַּאֲשֶׁר יִשָּׁלְחוּ שְׁלוּחִים שֶׁיִּהְיוּ מִצַּד הָרַחֲמִים.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, צַוַּוה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, שֶׁהֵם בְּתוֹךְ הַגָּלוּת, וְתִמָּצֵא לָהֶם גְּאֻלָּה בְּתוֹךְ גָּלוּתָם. בֹּא רְאֵה, הַמִּשְׁבָּח שֶׁל הָאָבוֹת הָיָה יַעֲקֹב, וְאִלְמָלֵא יִצְחָק לֹא בָא יַעֲקֹב לָעוֹלָם. וּמְשׁוּם כָּךְ, צַוַּוה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב - זֶה יִצְחָק. שֶׁכֵּיוָן שֶׁנִּצַּל יִצְחָק, הָיוּ יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, הִנֵּה שָׁנִינוּ וַיְהִי בִּימֵי, נֶאֱמַר עַל צַעַר. וַיְהִי - אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא כָתוּב בִּימֵי, דְּפוּם שֶׁל צַעַר יֵשׁ בּוֹ. וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים, אַחַר הַדַּרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל כָּל הַדַּרְגּוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת. וּמַהוּ הַדְּבָרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי. (שמות ד)

וּמִי הָיָה אַחַר הַדַּרְגָּה הַזּוֹ? וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. שֶׁבָּא יֵצֶר הָרָע לְקַטְרֵג לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא. כָּאן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם? אֶת יִצְחָק הָיָה צָרִיךְ (לכתוב), שֶׁהֲרֵי יִצְחָק הָיָה בֶּן שִׁלֹּשִׁים וְשֶׁבַע, וַהֲרֵי אָבִיו לֹא הָיָה בַּר עֹנֶשׁ שֶׁלּוֹ, שֶׁאִלְמָלֵא אָמַר יִצְחָק אֵינִי רוֹצֶה - לֹא הָיָה נֶעֱנָשׁ אָבִיו עָלָיו. מָה הַטַּעַם וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא כָּתוּב נִסָּה אֶת יִצְחָק?.

אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם, וַדַּאי שֶׁרָצָה לְהִכָּלֵל עִם דִּין, שֶׁהֲרֵי אַבְרָהָם לֹא הָיָה בּוֹ דִּין כְּלָל מִקֹּדֶם לָכֵן, וְכָאן נִכְלְלוּ מַיִ״ם עִם אֵ״שׁ, וְאַבְרָהָם לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד עַכְשָׁו, שֶׁהִתְעַטֵּר לַעֲשׂוֹת דִּין וּלְהַתְקִינוֹ בִּמְקוֹמוֹ.

וְכָל יָמָיו לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד עַכְשָׁו שֶׁנִּכְלַל מַיִ״ם עִם אֵ״שׁ וְאֵ״שׁ עִם מַיִ״ם, וּמְשׁוּם כָּךְ וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וְלֹא אֶת יִצְחָק, שֶׁהַזְּמִין אַבְרָהָם לְהִכָּלֵל עִם דִּין. וּכְשֶׁעָשָׂה אֶת זֶה, נִכְנַס אֵ״שׁ עִם מַיִ״ם וְנִשְׁלַם זֶה עִם זֶה. וְזֶה עוֹשֶׂה הַדִּין לְהִכָּלֵל זֶה עִם זֶה. וְאָז יֵצֶר הָרָע בָּא לְקַטְרֵג עַל אַבְרָהָם שֶׁלֹּא הִשְׁתַּלֵּם כָּרָאוּי עַד שֶׁנַּעֲשָׂה דִּין

בְּיִצְחָק. שֶׁיֵּצֵר הָרָע הוּא אַחַר הַדְּבָרִים וְהוּא בָּא לְקַטְרֵג.

וּבֹא וּרְאֵה סוֹד הַדָּבָר. אַף עַל גַּב שֶׁאָמַרְנוּ שֶׁכָּתוּב אַבְרָהָם וְלֹא יִצְחָק, גַּם יִצְחָק נִכְלָל בַּפָּסוּק הַזֶּה סוֹד הַכָּתוּב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. לֹא כָּתוּב נִסָּה לְאַבְרָהָם, אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם, אֶת דְּוָקָא, וְזֶה יִצְחָק. שֶׁהֲרֵי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בַּגְּבוּרָ"ה הַתַּחְתּוֹנָה שׁוֹרָה. כֵּיוָן שֶׁנֶּעֱקַד וְהִזְדַּמֵּן בְּדִין עַל יְדֵי אַבְרָהָם כָּרָאוּי, אָז הִתְעַטֵּר בִּמְקוֹמוֹ יַחַד עִם אַבְרָהָם וְנִכְלְלוּ אֵ"שׁ עִם מַי"ם וְעָלוּ לְמַעְלָה, וְאָז נִמְצָאָה מַחֲלֶקֶת כָּרָאוּי, מַיִם עִם אֵשׁ.

מִי [עָשָׂה] רָאָה אָב רַחְמָן שֶׁנַּעֲשָׂה אַכְזָר? אֶלָּא כְּדֵי שֶׁתִּמָּצֵא מַחֲלֶקֶת מַיִם עִם אֵשׁ וּלְהִתְעַטֵּר בִּמְקוֹמָם [כָּרָאוּי], עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב וְהַכֹּל הִתְתַּקֵּן כָּרָאוּי, וְנַעֲשׂוּ שְׁלֹשָׁה אָבוֹת שְׁלֵמִים וְנִתְקָנוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בִּנְךָ. וְכִי אֵיךְ יָכוֹל אַבְרָהָם שֶׁהוּא זָקֵן? אִם תֹּאמַר מִשּׁוּם שֶׁיִּצְחָק לֹא

יָצָא מֵרְשׁוּתוֹ כְּלָל - יָפֶה, אֲבָל כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר כ) קַח אֶת אַהֲרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ, אֶלָּא כְּדֵי לְהַמְשִׁיכָם בִּדְבָרִים וּלְהַנְהִיגָם לִרְצוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אַף כָּאן קַח בִּדְבָרִים. אֶת בִּנְךָ אֶת יְחִידְךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ, חֲרִי (דף קכ ע״א) פֵּרְשׁוּהָ. וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ד) אֵלֵךְ לִי אֶל הַר הַמּוֹר, לְתַקֵּן בַּמָּקוֹם שָׁרָאוּי.

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂ״א אַבְרָהָ״ם אֶ״ת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק. בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, חֲרִי פֵּרְשׁוּהָ. אֶלָּא בֵּיוָן שֶׁאָמַר וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים, מָה הַטַּעַם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁכָּתוּב כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע, וְזֶהוּ יַעֲקֹב שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ, וְזֶהוּ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) מֵרָחוֹק ה׳ נִרְאָה לִי.

וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם - זֶהוּ יַעֲקֹב, שֶׁכָּתוּב (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם. הִסְתַּכֵּל אַבְרָהָם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהוּא הַדַּרְגָּה הַשְּׁלִישִׁית, וְרָאָה אֶת יַעֲקֹב

שֶׁעָתִיד לָצֵאת מִמֶּנּוּ. מֵרָחוֹק, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ מֵרָחוֹק וְלֹא לִזְמַן קָרוֹב.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שֶּׁבַח שֶׁל אַבְרָהָם כְּשֶׁהִסְתַּכֵּל וְרָאָה שֶׁעָתִיד לָצֵאת מִמֶּנּוּ יַעֲקֹב, שֶׁחֲרֵי כְּשֶׁהָלַךְ לַעֲקֹד אֶת יִצְחָק אֵינוֹ שֶׁבַח כָּל כָּךְ שֶׁלּוֹ?.

אָמַר לוֹ, וַדַּאי [וְחֲרֵי] שֶׁרָאָה אֶת יַעֲקֹב, שֶׁחֲרֵי מִקֹּדֶם לָכֵן יָדַע אַבְרָהָם אֶת הַחָכְמָה, וְהִסְתַּכֵּל עַכְשָׁו בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהִיא דַּרְגָּה שְׁלִישִׁית לַעֲשׂוֹת שְׁלֵמוּת, וְאָז רָאָה אֶת יַעֲקֹב, שֶׁכָּתוּב וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם. אֲבָל עַכְשָׁו עָמַד לוֹ הַדָּבָר מֵרָחוֹק, מִשּׁוּם שֶׁהָלַךְ לַעֲקֹד אֶת יִצְחָק וְלֹא רָצָה לְהַרְהֵר אַחֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מֵרָחוֹק רָאָה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁלֹּא מְאִירָה בִּלְבַדָּהּ, וְלָכֵן רָאָה אוֹתוֹ וְלֹא הִתְגַּלָּה הַכֹּל. שֶׁאִלּוּ הָיְתָה מְצוּיָה הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה עַל הָאַסְפַּקְלַרְיָה שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה, הִתְקַנִּים

עָלֶיהָ אַבְרָהָם כָּרָאוּי, אֲבָל מֵרָחוֹק בִּלְבַדּוֹ הָיָה.
מֵרָחוֹק.

מָה הַטַּעַם הִסְתַּלְּקָה מֵהַדָּבָר הַזֶּה הָאַסְפַּקְלַרְיָה הַמְּאִירָה? מִשּׁוּם שֶׁזּוֹ הָיְתָה דַּרְגָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, וּמִשּׁוּם שֶׁעֲדַיִן לֹא נוֹלַד יַעֲקֹב, לֹא נִמְצָא כָּאן עַל הַדַּרְגָּה הַזּוֹ. וְעוֹד, כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ וְיִקַּבֵּל שָׂכָר. וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק - זֶה יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר מֵרָחוֹק, שֶׁלֹּא זָכָה בּוֹ. [רְאִיָּה בְּעֵינָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֶלָּא מֵרָחוֹק, מִתּוֹךְ הַדַּרְגָּה הַזּוֹ, שֶׁחֲרֵי כְּשֶׁבָּא יַעֲקֹב, אַבְרָהָם הָיָה מֵת וְהִסְתַּלֵּק מֵהָעוֹלָם. וַיַּרְא אֶת הַמָּקוֹם מֵרָחֹק, אֲבָל לֹא בִּרְאִיָּה אֲחֶרֶת).

וַיָּבֹאוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים וְגוֹ'.
רָמוּז [רָאָה] כָּאן, שֶׁאַף עַל גַּב שֶׁבָּאוּ לְאוֹתָהּ רְאִיָּה וְרָאָה אֶת יַעֲקֹב, אָמַר אַבְרָהָם, וַדַּאי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ בְּגָוֹן אַחַר שֶׁרָאוּי, מִיָּד וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְגוֹ'. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. חֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ. אֲבָל מָה הַטַּעַם לֹא הֵשִׁיב לוֹ [דָּבָר] מִיָּד? אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁחֲרֵי הִסְתַּלֵּק מֵרַחֲמִים שֶׁל אָב עַל בֵּן,

וְלָכֵן כָּתוּב הִנֵּנִי בְנִי, הִנֵּנִי שֶׁהִסְתַּלְּקוּ הָרַחֲמִים וְהִתְהַפֵּךְ לְדִין.

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם, וְלֹא כָתוּב וַיֹּאמֶר אָבִיו, שֶׁהָרֵי לֹא עָמַד עָלָיו כְּאָב, אֶלָּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת הָיָה עִמּוֹ. אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ הַשֶּׂה. הָיָה צָרִיךְ (לכתב) יִרְאֶה לָנוּ, מַה זֶּה יִרְאֶה לוֹ? אֶלָּא אָמַר לוֹ אֱלֹהִים יִרְאֶה לוֹ לְעַצְמוֹ כְּשֶׁהוּא יִצְטָרֵךְ, אֲבָל עַכְשָׁו בְּנִי, וְלֹא כֶבֶשׂ. מִיָּד וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה לג) הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חָצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָיוּן. הֵן אֶרְאֶלָּם - אֵלּוּ מַלְאָכִים עֶלְיוֹנִים, צָעֲקוּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וְרָצוּ לַעֲמֹד עַל אוֹתוֹ הַדָּבָר, שֶׁכָּתוּב (בראשית טו) וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה, לָכֵן צָעֲקוּ חָצָה.

מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם - אֵלּוּ אוֹתָם מַלְאָכִים אֲחֵרִים שֶׁהָיוּ עֲתִידִים לָלֶכֶת לִפְנֵי יַעֲקֹב, וּבִשְׁבִיל יַעֲקֹב הִכְטִיחַ לָהֶם שְׁלֵמוּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּתוּב (שם לב) וְיַעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים. וְאֵלּוּ נִקְרְאוּ מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם, כֻּלָּם בָּכוּ כְּשֶׁרָאוּ אֶת

אַבְרָהָם שָׁעוֹקֵד אֶת יִצְחָק, וְהִזְדַּעְזְעוּ עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְכֻלָּם עַל יִצְחָק.

וַיִּקְרָא אֵלָיו מַלְאַךְ ה׳ וְגוֹ׳. מַפְסִיק טַעַם בֵּינֵיהֶם, שֶׁאֵין אַבְרָהָם הָאַחֲרוֹן כָּרִאשׁוֹן. (דף קכ ע״ב) הָאַחֲרוֹן שָׁלֵם, הָרִאשׁוֹן לֹא שָׁלֵם. כְּמוֹ זֶה שְׁמוּאֵל שְׁמוּאֵל - הָאַחֲרוֹן שָׁלֵם, הָרִאשׁוֹן לֹא שָׁלֵם. הָאַחֲרוֹן נָבִיא, הָרִאשׁוֹן לֹא נָבִיא. אֲבָל בְּמֹשֶׁה מֹשֶׁה אֵין הֶפְסֵק טַעַם, מִשּׁוּם שֶׁמְּיוֹם שֶׁנּוֹלַד לֹא זָזָה מִמֶּנּוּ שְׁכִינָה. אַבְרָהָם אַבְרָהָם. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, כְּדֵי לְעוֹרְרוֹ לְרוּחַ אַחֶרֶת, בְּמַעֲשֶׂה אַחֵר, בְּלֵב אַחֵר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, נִבְחַר יִצְחָק וְהִתְעַלָּה בְּרָצוֹן לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּרֵיחַ קְטֹרֶת הַבְּשָׂמִים שֶׁמַּקְרִיבִים הַכֹּהֲנִים לְפָנָיו פַּעֲמַיִם בַּיּוֹם וְנִשְׁלָם הַקָּרְבָּן. שֶׁהֲרֵי צַעֲרוֹ שֶׁל אַבְרָהָם הָיָה בְּשָׁעָה שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר וְאַל תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה, חָשַׁב שֶׁקָּרְבָּנוֹ לֹא נִשְׁלַם וּלְחִנָּם עָשָׂה וְסִדֵּר הַכֹּל וּבָנָה מִזְבֵּחַ. מִיָּד:

וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה אַיִל אַחַר וְגוֹ'.

הֲרֵי שְׁנֵינוּ, הוּא הָאַיִל שֶׁנִּבְרָא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הָיָה, וּבֶן שְׁנָתוֹ הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ז) **כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן שְׁנָתוֹ, וְכָךְ צָרִיךְ.** [וְאַתָּה אָמַרְתָּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְעוֹד, הֲרֵי יִצְחָק לֹא הָיָה בָּעוֹלָם, אֶלָּא נִפְקַד וְכוּ'] [וַהֲרֵי יִצְחָק לֹא הָיָה בָּעוֹלָם] **וְאַתָּה אוֹמֵר שֶׁנִּבְרָא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת? אֶלָּא נִפְקַד כֹּחַ שֶׁיְּזַמֵּן אוֹתוֹ הָאַיִל בְּשָׁעָה שֶׁהִצְטָרֵךְ אוֹתוֹ אַבְרָהָם. כְּמוֹ שֶׁכָּל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהָיוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, הִתְמַנָּה כֹּחַ שֶׁיְּזַדְּמֵן אוֹתוֹ דָּבָר** [לַזְּמַן הַהוּא] **בְּשָׁעָה שֶׁצָּרִיךְ אוֹתוֹ. כָּךְ גַּם הָאַיִל הַזֶּה שֶׁהִקְרַב תַּחַת יִצְחָק.**

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה סג) **בְּכָל צָרָתָם לֹא צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם וְגוֹ'. בֹּא רְאֵה, בְּכָל צָרָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בְּשֶׁמְּזַדְּמְנוֹת לָהֶם צָרוֹת, כָּתוּב לֹא בְּאָלֶ"ף וְקוֹרְאִים בְּוָא"ו, מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּם בַּצָּרָה. לֹא בְּאָלֶ"ף מָקוֹם יוֹתֵר עֶלְיוֹן, אַף עַל גַּב שֶׁאֵין בְּאוֹתוֹ מָקוֹם רֹגֶז וְצָרָה, לְשָׁם לְמַעְלָה מִזֶּה צָרָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. לֹא בְּאָלֶ"ף, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר** (תהלים ק) **הוּא עָשָׂנוּ וְלֹא אֲנַחְנוּ. כָּתוּב בְּאָלֶ"ף וְקוֹרְאִים בְּוָא"ו.**

וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם, וַהֲרֵי הוּא עִמָּם בְּאוֹתָהּ צָרָה, וְאַתָּה אוֹמֵר הוֹשִׁיעָם? אֶלָּא לֹא כָּתוּב מוֹשִׁיעָם, אֶלָּא הוֹשִׁיעָם מִקֶּדֶם לָכֵן, שֶׁהוּא עָתִיד בְּאוֹתָהּ צָרָה לְסַבֵּל עִמָּם. בֹּא רְאֵה, בְּכָל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל בַּגָּלוּת - שְׁכִינָה עִמָּם בַּגָּלוּת, וַהֲרֵי פֵּרְשׁוּהָ שֶׁכָּתוּב (דברים ל) וְשָׁב ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחַמְךָ וְגוֹ׳.

דָּבָר אַחֵר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם - זוֹ שְׁכִינָה, שֶׁהִיא עִמָּם בַּגָּלוּת, וְאַתָּה אוֹמֵר שֶׁהוּא הוֹשִׁיעָם? אֶלָּא כָּךְ זֶה בְּוַדַּאי, שֶׁאֵלֶּה הֵם מִשְׁכְּנוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּגָּלוּת. וּמִשּׁוּם שֶׁשְּׁכִינָה עִמָּהֶם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אוֹתָם לְהֵיטִיב לָהֶם וּלְהוֹצִיאָם מֵהַגָּלוּת, שֶׁכָּתוּב (שמות ו) וָאֶזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, בַּהַתְחָלָה. וְאַחַר כָּךְ, וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי.

וְגַם רָאִיתִי - לְרַבּוֹת רְאִיָּה אַחֶרֶת שֶׁהִיא הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַכֹּל. וְכָתוּב (שם ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶל בְּרִיתוֹ, זוֹ שְׁכִינָה. אֶת אַבְרָהָם? לְאַבְרָהָם הָיָה

צָרִיךְ לִכְתֹּב. אֶלָּא אֶת אַבְרָהָם זוֹ הַחֲבֵרוּת וְהַזִּוּוּג שֶׁלָּהּ עִם הָאָבוֹת. אֶת אַבְרָהָם - זֶהוּ מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. אֶת יִצְחָק - זֶהוּ צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. וְאֶת יַעֲקֹב - זֶהוּ זִוּוּג אֶחָד, כְּלָל אֶחָד, זִוּוּג שָׁלֵם כָּרָאוּי.

כְּמוֹ זֶה אֵת הַשָּׁמַיִם - זֶהוּ כְּלָל שֶׁל מִדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם. וְאֵת הָאָרֶץ - זוֹ מִדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה כְּאֶחָד. אַף כָּאן בְּכֻלָּם אֶת, וּבְיַעֲקֹב וְאֶת, שֶׁיִּהְיֶה הַכֹּל זִוּוּג אֶחָד שֶׁלֹּא נִפְרָדִים זָכָר וּנְקֵבָה לְעוֹלָמִים. וְעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַכְרִיז בְּכָל הָעוֹלָם וּלְהַשְׁמִיעַ קוֹל שֶׁיֹּאמַר (ישעיה סג) וַיֹּאמֶר אַךְ עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקֵּרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ. בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. (דף קכא ע"א)

כתיבת ביקורת

כתיבת ביקורת מקצועית ומפורטת על הספר – הצגת נקודות החוזק והחולשה של הספר, ניתוח הסגנון והתוכן, והערכה כללית של איכות הספר

סֵפֶר
חַיִּים בְּזוֹהַר[א]

דְּרָשָׁה לְסְעוּדַת הַיְאָרְצַייט שֶׁל הַבָּחוּר אֶרֶז כֹּהֵן עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּשִׁלּוּב עִם שִׁמְחַת הַכְנָסַת סֵפֶר תּוֹרָה לְעִלּוּי נִשְׁמָתוֹ בְּרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אוֹר הַחַיִּים ד' סִיוָן תשע"א לפ"ק

בִּרְשׁוּת הָרַבָּנִים הַגְּאוֹנִים הַחֲשׁוּבִים וְרָאשֵׁי יְשִׁיבוֹת שְׁלִיטַ"א, בִּרְשׁוּת מְזַכֵּי הָרַבִּים הַמְקָרְבִים אֶת אַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם עַל יְדֵי לִמּוּד הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, וּבִרְשׁוּת מִשְׁפַּחַת כֹּהֵן הַחֲשׁוּבָה שֶׁאִרְגְּנָה אֶת הַקִּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וּבִרְשׁוּת כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה,

הִתְאַסַּפְנוּ כָּאן הַיּוֹם לְרֶגֶל הַכְנָסַת סֵפֶר תּוֹרָה לְעִלּוּי נִשְׁמַת הַבָּחוּר הֶחָשׁוּב אֶרֶז כֹּהֵן זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, תְּהֵא נִשְׁמָתוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. (להבחל"ח בֶּן חַיִּים הַכֹּהֵן שליט"א).

אִיתָא בַּגְּמָרָא (שַׁבָּת דַּף קנ"ג עַמּוּד א'), שֶׁהַנִּפְטָר מְצַוֶּה אוֹתָנוּ לְהִתְעוֹרֵר וּלְהִתְחַזֵּק בִּדְרָשָׁה, "אַחִים בְּהֶסְפֵּידָא דְּהָתָם קָאִימְנָא", וְהַנִּפְטָר שָׁרוּי בֵּינֵינוּ כָּעֵת.

דָּבָר בְּעִתּוֹ מַה טּוֹב לְהַזְכִּיר כָּעֵת אֶת מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, פְּעֻלּוֹתָיו הַיְשָׁרִים, מִדּוֹתָיו הַנֶּאֱצָלוֹת, וּלְהַעֲלוֹת זִכְרוֹנוֹ לְטוֹבָה, בְּמַעֲמָד כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הַקְּרוֹבִים. וּבְוַדַּאי זֶה יִהְיֶה נַחַת רוּחַ לִנְשָׁמָתוֹ. וּמִמֶּנּוּ יִלְמְדוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ לְהִתְחַזֵּק בְּתִקּוּן הַמִּדּוֹת וְהַמַּעֲשִׂים.

נַדְגִּישׁ שֶׁהוּא הָיָה בַּעַל חֶסֶד גָּדוֹל וּבַעַל מִדּוֹת טוֹבוֹת לְהַפְלִיא. אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם.

נוֹלַד בְּפָרָשַׁת **פִּנְחָס** שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה **"לָכֵן אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שָׁלוֹם"**. וְיֵשׁ לְרַמֵּז כָּאן דָּבָר נִפְלָא, שֶׁ**"פִּינְחָס"** גִּימַטְרִיָּה **"אֶרֶז"** (208) וְכֵן **"חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ"** (208) וְכֵן **"נַחֲמוּ נַחֲמוּ"** (208), בְּוַדַּאי הַנֶּחָמָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר שֶׁיְּכוֹלָה לִהְיוֹת הִוא כְּשֶׁרוֹאִים שֶׁהָיָה לוֹ נְשָׁמָה גְּדוֹלָה וּגְבוֹהָה. וְנִפְטַר בְּפָרָשַׁת בְּהַעֲלוֹתְךָ, פָּרָשָׁה שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן כְּדִכְתִיב (בַּמִּדְבָּר פֶּרֶק ח' ב'): **"דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת אֶל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת".**

וְהַנִּפְטָר הָיָה כֹּהֵן וְאוֹחֵז בְּמִדַּת אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, אוֹהֵב שָׁלוֹם וְרוֹדֵף שָׁלוֹם.

הערות

א. חַיִּים בְּזוֹהַר = בַּגִּימַטְרִיָּה 288 = בְּרֶגַע אֶחָד = פרח = רפ"ח = וְעִם הַכּוֹלֵל = טֶרֶף, לְרַמֵּז שֶׁבְּרֶגַע אֶחָד שֶׁלּוֹמְדִים זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ אַתָּה מַעֲלֶה הרפ"ח נִיצוֹצִין קַדִּישִׁין וּמְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָם וּמַפְרִיחַ אֶת הַשְּׁמָמָה וּמוֹלִיד פֵּרוֹת וְשֶׁפַע קָדוֹשׁ לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל, וּפַרְנָסָה לְכָל הַיְהוּדִים בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת, וּכְכָל שֶׁיִּרְבּוּ הַלּוֹמְדִים כֵּן יִתְרַבֶּה הַשֶּׁפַע וְתָבוֹא הַגְּאוּלָה הַשְּׁלֵמָה בְּרַחֲמִים, אָמֵן.
וְכֵן מרמז עַל הַפָּסוּק (בְּמִדְבַּר פֶּרֶק יז כג) "וְהִנֵּה פָּרַח מַטֵּה אַהֲרֹן לְבֵית לֵוִי וַיֹּצֵא פָּרַח וַיָּצֵץ צִיץ וַיִּגְמֹל שְׁקֵדִים", שֶׁעַל יְדֵי לִמּוּד הַזֹּהַ"ק, זוֹכִים לְשֶׁפַע קוֹדֶשׁ וְלַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵימָה בב"א.

וְיֵשׁ לְרַמֵּז **עַל הַפָּסוּק: "בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת"- נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, שֶׁבָּזֶה הַפָּרָשָׁה עָלְתָה נִשְׁמָתוֹ לְגַנְזֵי מְרוֹמִים, וּצְרִיכִים אָנוּ לִלְמֹד מִמִּדּוֹתָיו הַטּוֹבוֹת כְּדֵי לִזְכּוֹת לְ"אֵל מוּל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יָאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת".** כַּיָּדוּעַ הרשב"י זיע"א נִקְרָא בַּזּוֹהַר הַקָּדוֹשׁ **"בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא"**, וּבְתַרְגּוּם לְלָשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ **"הַמְּנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה"**, דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא מֵאִיר אֶת כָּל שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת, הַיְנוּ הַסְּפִירוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת. והרשב"י זי"ע הֵאִיר אוֹר בְּשִׁבְעַת הַיָּמִים (הַסְּפִירוֹת) עַל יְדֵי הָאוֹר הַגָּנוּז שֶׁבַּתּוֹרָה.

עוֹד יֵשׁ לְרַמֵּז **"אֶרֶז"** הֵם אוֹתִיּוֹת **"זֹהַר"**. (כִּי אוֹת א' וְאוֹת ה' מִתְחַלְּפוֹת). **וְכֵן אֶרֶז** עִם ג' אוֹתִיּוֹת וְעִם הַכּוֹלֵל (212=208+3+1) גִּימַטְרִיָּה **"זֹהַר"**. וּבְוַדַּאי עַתָּה שֶׁכָּל אֶחָד מֵהַצִּבּוּר יְקַבֵּל עָלָיו לִלְמֹד זֹהַר הַקָּדוֹשׁ וְגַם לְזַכּוֹת אֲחֵרִים לִלְמֹד, יִהְיֶה זֶה עִלּוּי הֵכִי גְּדוֹלָה שֶׁיְּכוֹלָה לִהְיוֹת לִנְשְׁמָתוֹ הַטְּהוֹרָה.

עִנְיַן הַכְנָסַת סֵפֶר תּוֹרָה

נְדַבֵּר קְצָת בְּעִנְיַן הַכְנָסַת סֵפֶר תּוֹרָה.

מִצְוַת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה שֶׁכָּל יְהוּדִי יִכְתֹּב לְעַצְמוֹ סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לא יט): "וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת". וְכָוָנַת הַתּוֹרָה לְצַוּוֹת עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיִּכְתֹּב לְעַצְמוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה שֶׁכְּלוּלָה בָּהּ שִׁירַת הָאֲזִינוּ. וַאֲפִילוּ אָדָם שֶׁיָּרַשׁ מֵאֲבוֹתָיו סֵפֶר תּוֹרָה כָּשֵׁר, אֵינוֹ יוֹצֵא בָּזֶה, אֶלָּא מִצְוָה עָלָיו לִכְתֹּב אֶת הַתּוֹרָה בְּעַצְמוֹ (סַנְהֶדְרִין כא, ב), וְכָל הַמְקַיֵּם מִצְוָה זוּ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ קִבֵּל הַתּוֹרָה מֵהַר סִינַי. (מְנָחוֹת ל) אִיתָא מִי שֶׁחָנַנוֹ ה' שֶׁיֵּשׁ יְכֹלֶת בְּיָדוֹ רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר מִלְּקַיֵּם מִצְוָה זוֹ, כִּי אָמְרוּ בַּזּוֹהַר הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֲפִילוּ עַל מִצְוָה אַחַת שֶׁיָּכוֹל לְקַיֵּם וְאֵינוֹ מְקַיֵּם חוֹזֵר לָבֹא עָלֶיהָ בְּגִלְגּוּל.

נִסְתַּפְּקוּ הַפּוֹסְקִים, מַה הַמַּשְׁמָעוּת שֶׁל הַצִּוּוּי לִכְתֹּב אֶת הַתּוֹרָה. לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם, עִקַּר הַמִּצְוָה הִיא שֶׁכָּל יְהוּדִי יִכְתֹּב לְעַצְמוֹ אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה בְּדִיּוֹ עַל קֻלָּף כָּשֵׁר, לָכֵן גַּם כַּיּוֹם שֶׁהַלִּמּוּד מִתּוֹךְ סְפָרִים מֻדְפָּסִים, מִצְוַת כְּתִיבַת סֵפֶר הַתּוֹרָה בְּקֻלָּף נִשְׁאֶרֶת בִּמְקוֹמָהּ.

אוּלָם לְדַעַת רַבֵּנוּ אָשֵׁר (הל' ס"ת א'), עִקַּר הַמִּצְוָה נוֹעֲדָה כְּדֵי לְאַפְשֵׁר לְכָל יְהוּדִי לִלְמֹד אֶת הַתּוֹרָה, לָכֵן כַּיּוֹם שֶׁלּוֹמְדִים בִּסְפָרִים אֲחֵרִים, מִצְוַת עֲשֵׂה עַל כָּל יְהוּדִי לִקְנוֹת סְפָרִים שֶׁיִּלְמְדוּ בָּהֶם הָרַבִּים. כְּגוֹן: חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תּוֹרָה, מִשְׁנָה, תַּלְמוּד, וְזוֹהַר הַקָּדוֹשׁ. כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לַהֲגוֹת בָּהֶם. כְּלוֹמַר לְדַעַת הרא"ש, עִקַּר מִצְוַת כְּתִיבַת סֵפֶר תּוֹרָה - הִיא כְּדֵי לְסַיֵּעַ לִלְמֹד, אִם כֵּן לְאַחַר שֶׁהֻתַּר לִכְתֹּב אֶת הַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה, הַמִּצְוָה כַּיּוֹם הִיא לִקְנוֹת סִפְרֵי קוֹדֶשׁ לְצָרְכֵי הַלִּמּוּד.

וְלַהֲלָכָה פּוֹסְקִים כִּשְׁתֵּי הַשִּׁיטוֹת. א. שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה עַל כָּל יְהוּדִי שֶׁיָּדוֹ מַשֶּׂגֶת לִכְתֹּב סֵפֶר תּוֹרָה בִּקְלָף כָּשֵׁר. ב. מִצְוָה עַל כָּל יְהוּדִי לִקְנוֹת סִפְרֵי קוֹדֶשׁ כְּדֵי שֶׁיִּלְמְדוּ בָּהֶם. וּבִפְרָט סְפָרִים שֶׁאֵינָם מְצוּיִים אֵצֶל כָּל אֶחָד, וְכֵן סְפָרִים שֶׁמְּקָרְבִים אֶת יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם, וּבִפְרָט אֶת סֵפֶר הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, **שֶׁעַל יָדוֹ נִגְאַל בְּרַחֲמִים.**

הָרַעְיָא מְהֵימְנָא [הוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה] **מִצְוָה אוֹתָנוּ לִלְמוֹד זֹהַר הַקָּדוֹשׁ דָּווּקָא, שֶׁתּוֹרַת הָרַשְׁבִּ"י מֵאִיר עַד סוֹף הַדּוֹרוֹת, וְצָרִיךְ לִלְמוֹד וְלֹא לָתֵת מְנוּחָה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַד שֶׁיִּגְאָלֵנוּ** (זֹהַר פִּנְחָס ריט.).

מוֹרַי וְרִבּוֹתַי, עוֹמְדִים אָנוּ כָּעֵת בִּשְׁלֹשֶׁת יְמֵי הַגְּבָלָה עֶרֶב חַג מַתַּן תּוֹרָתֵנוּ. וְאָנוּ צְרִיכִים לְהִתְבּוֹנֵן מַה עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת בִּכְדֵי לִזְכּוֹת לְקַבָּלַת הַתּוֹרָה.

בּוֹאוּ וְנִרְאֶה מַה הָיָה בְּקַבָּלַת הַתּוֹרָה. כָּתוּב בְּזֹהַר הַקָּדוֹשׁ בְּפָרָשַׁת בְּהַעֲלֹתְךָ (דף קנב.) **וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "חַכִּימִין עַבְדֵי דְּמַלְכָּא עִלָּאָה", [חֲכָמִים הֵם הָעֲבָדִים שֶׁל מֶלֶךְ הָעֶלְיוֹן], "אִינּוּן דְּקַיְימוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי", [אוֹתָם שֶׁעָמְדוּ עַל הַר סִינַי], "לָא מִסְתַּכְּלֵי אֶלָּא בְּנִשְׁמָתָא, דְּאִיהִי עִקָּרָא דְּכֹלָּא אוֹרַיְתָא מַמָּשׁ" וְכוּ' [אֵינָם מִסְתַּכְּלִים אֶלָּא בִּנְשָׁמַת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא עִקָּר כָּל הַתּוֹרָה מַמָּשׁ, כְּלוֹמַר שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁבְּסִפּוּרִים וְגַם בְּגוּפֵי הַתּוֹרָה יֵשׁ פְּנִימִיּוּת, שֶׁהֵם רָזֵי הַתּוֹרָה וְהַכַּוָּנוֹת שֶׁצָּרִיךְ לְכַוֵּן בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה].**

[אָמַר הַמַּעְתִּיק: מַשְׁמַע אוֹתָם שֶׁאֵינָם יוֹדְעִים סוֹדוֹת הַתּוֹרָה לֹא עָמְדוּ עַל הַר סִינַי].

"וּלְזִמְנָא דְאָתֵי, זִמִּינִין לְאִסְתַּכְּלָא בִּנְשִׁמְתָא דְאוֹרַיְיתָא". [וּלְעָתִיד לָבוֹא הֵם עֲתִידִים לְהִסְתַּכֵּל וּלְהִתְבּוֹנֵן בַּנְּשָׁמָה שֶׁל הַתּוֹרָה, כִּי אַחַר תְּחִיַּת הַמֵּתִים עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדָרוֹשׁ תּוֹרָה חֲדָשָׁה בְּסוֹדוֹת נֶעֱלָמִים, מַה שֶּׁאִי אֶפְשָׁר בִּזְמַן הַזֶּה לְיַדַּע מַהוּתָהּ.] (הַבְּאוּר מֻהַפְּרוּשׁ מָתוֹק מִדְּבַשׁ).

וְאוֹמֵר הגה"צ הָרַב יְהוּדָה פְּתַיָּה זי"ע: וְנִרְאֶה לִי בְּבֵאוּר כַּוָּנָתוֹ כִּי בִּתְחִלָּה כְּשֶׁיָּצְאוּ יִשְׂרָאֵל לִקְרַאת הָאֱלֹקִים הָיוּ מִתְיַצְּבִים בְּתַחְתִּית הָהָר וְאַחַר כָּךְ נֶאֱמַר: "וַיֵּרֶא הָעָם וַיָּנֻעוּ וַיַּעַמְדוּ מֵרָחֹק", כִּי הָיוּ יְרֵאִים פֶּן תֹּאכְלֵם הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְיָמוּתוּ. וְהָיָה מִקְצָת מֵהָעָם שֶׁהָיוּ שָׂשִׂים וּשְׂמֵחִים לִקְרַאת הַשְּׁכִינָה וְלֹא רָצוּ לָזוּז מִמְּקוֹמָם הָרִאשׁוֹן לַעֲמֹד מֵרָחוֹק אֲפִילּוּ אִם יָמוּתוּ מַמָּשׁ, וַעֲלֵיהֶם הוּא שֶׁכָּתוּב בַּזֹּהַר הַנַּזְכָּר "אִינּוּן דְּקַיְימוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי", כְּלוֹמַר וְלֹא נָעוּ וְעָמְדוּ מֵרָחוֹק אֶלָּא עָמְדוּ בְּטוּרָא דְּסִינַי מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, לָכֵן הֵם זוֹכִים לְחָכְמַת הָאֱמֶת. וְאוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת אֲשֶׁר נָעוּ עִם הָעָם וְעָמְדוּ מֵרָחוֹק, כֵּן הֵם עוֹשִׂים גַּם עַתָּה שֶׁנָּסִים וְעוֹמְדִים מֵרָחוֹק לְחָכְמַת הָאֱמֶת, מִירְאָתָם פֶּן תֹּאכְלֵם הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת.

וְאִיתָא בְּזֹהַר פָּרָשַׁת חַיֵּי שָׂרָה (ק"ל ע"ב) **שֶׁאֵין מָקוֹם פְּנִימִי בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת בְּגַן עֵדֶן כְּמוֹ הַמָּקוֹם הַגָּנוּז לְאֵלּוּ שֶׁיּוֹדְעִים אֶת הַסּוֹד וְיוֹדְעִים לְהַדְבִּיק בַּה' יִתְבָּרַךְ... וְאֵלּוּ שֶׁעֲמֵלִים לְהָבִין אֶת תּוֹרַת הַסּוֹד... הֵם אֵלּוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְשִׂתַּבֵּחַ בָּהֶם בְּכָל יוֹם, הֵם אֵלּוּ שֶׁעוֹלִים בֵּין הָעֶלְיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים וְהֵם נִכְנָסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים שֶׁל גַּן עֵדֶן הָעֶלְיוֹן וְאֵין מִי שֶׁיִּמְחֶה בְּיָדָם. כַּמָּה גְּדוֹל חֶלְקֵיהֶם וְזִכּוּתָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וּבָעוֹלָם הַבָּא.**

כָּעֵת בָּרוּר בְּיוֹתֵר מַה צְּרִיכָה לִהְיוֹת הַהֲכָנָה שֶׁלָּנוּ לְ"קַבָּלַת הַתּוֹרָה.

נִצַּטֶּט בְּלָשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ מַה שֶּׁכָּתוּב בְּזֹהַר פָּרָשַׁת וַיֵּרָא (דף צט ע"ב) רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תהלים כד): "מִי יַעֲלֶה בְהַר ה' וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ". **בֹּא וּרְאֵה, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא רוֹאִים עַל מָה עוֹמְדִים בָּעוֹלָם, וְהַיָּמִים הוֹלְכִים וְעוֹלִים וְעוֹמְדִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּל אוֹתָם יָמִים שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים בָּהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה**, שֶׁהֲרֵי כֻּלָּם נִבְרְאוּ וְכֻלָּם עוֹמְדִים לְמַעְלָה. וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁנִּבְרְאוּ? שֶׁכָּתוּב (תהלים קלט): "יָמִים יֻצָּרוּ".

וּכְשֶׁמַּגִּיעִים הַיָּמִים לַעֲלוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, **כָּל הַיָּמִים קְרֵבִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֶלְיוֹן.** זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (מלכים-א ב): "וַיִּקְרְבוּ יְמֵי דָוִד לָמוּת". "וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת". **מִשּׁוּם שֶׁכַּאֲשֶׁר בֶּן אָדָם הוּא בָּעוֹלָם הַזֶּה, אֵינוֹ מַשְׂגִּיחַ וְלֹא מִתְבּוֹנֵן עַל מַה הוּא עוֹמֵד, אֶלָּא**

כָּל יוֹם וָיוֹם חוֹשֵׁב כְּאִלּוּ הוּא הוֹלֵךְ בְּרִיקָנוּת, שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא יוֹדַעַת לְאֵיזוֹ דֶּרֶךְ מַעֲלִים אוֹתָהּ. שֶׁהֲרֵי הַדֶּרֶךְ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה לְמָקוֹם שֶׁאוֹר הַנְּשָׁמוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת מְאִירוֹת, לֹא נִתָּן לְכָל הַנְּשָׁמוֹת, שֶׁהֲרֵי כְּמוֹ שֶׁהוּא מַמְשִׁיךְ עָלָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, כָּךְ נִמְשָׁךְ לְאַחַר שֶׁיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ.

בֹּא רְאֵה, **אִם בֶּן אָדָם נִמְשָׁךְ אַחַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּתְשׁוּקָתוֹ אַחֲרָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה, אַחֲרֵי זֶה כְּשֶׁיּוֹצֵא מֵהָעוֹלָם, הוּא נִמְשָׁךְ אַחֲרָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ דֶּרֶךְ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה אַחַר אוֹתָהּ מְשִׁיכָה שֶׁנִּמְשָׁךְ בְּרָצוֹן כָּל יוֹם בָּעוֹלָם הַזֶּה.**

מְבוֹאָר בְּדִבְרֵי הַזּוֹהַר כָּאן:

א: צְרִיךְ שֶׁיְּמָיְמוּ בָּזֶה הָעוֹלָם יִהְיוּ מְלֵאִים, לָכֵן יֵשׁ לְמַלְאוֹת אוֹתָם עִם הַדָּבָר הַיָּקָר בְּיוֹתֵר דְּהַיְנוּ, לְמוּד הַזֹּהַר כַּאֲשֶׁר בֵּאַרְנוּ.

ב: אַחֲרֵי כָּל מַה שֶׁנִּמְשָׁךְ הָאָדָם בְּחַיָּיו כָּךְ נִמְשָׁךְ אַחֲרֵי פְּטִירָתוֹ, וְכַאֲשֶׁר יִתְקַשֵּׁר וְיִתְדַּבֵּק בְּחַיָּיו לְנִשְׁמַת הָרַשְׁבִּ"י עַל יְדֵי לִמּוּד הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, יִזְכֶּה בָּעוֹלָם הַבָּא לְלִמּוֹד בִּישִׁיבַת הָרַשְׁבִּ"י זְצ"ע. וּבִפְרָט מִי שֶׁזּוֹכֶה וּמַדְפִּיס אֶת סִפְרֵי הַזֹּהַר זוֹכֶה לְהִדָּבֵק ברשב"י וְיִזְכֶּה לִהְיוֹת עִמּוֹ בְּמְחִצָּתוֹ.

מוֹרַי וְרַבּוֹתַי יְהוּדִים יְקָרִים! הַזְּמַן הוֹלֵךְ וְאוֹזֵל, שִׁשָּׁת אֲלָפִים שָׁנוֹת בְּרִיאַת הָעוֹלָם הוֹלְכִים וּמִסְתַּיְּמִים עוֹבְרִים, חוֹלְפִים בִּיעָף, חַיָּבִים אָנוּ לַעֲצֹר וּלְהִתְבּוֹנֵן: נַחְפְּשָׂה דְּרָכֵינוּ וְנַחְקוֹרָה, עַל מַה וְלָמָּה כָּל יוֹם שֶׁעוֹבֵר גָּרוּעַ מֵחֲבֵרוֹ? מַדּוּעַ הַתּוֹרָה הַנִּלְמֶדֶת, כְּבָיְכוֹל אֵינָהּ מְגִינָה וּמַצִּילָה מִכָּל הַפְּגָעִים הָרָעִים? לָמָּה הַשְׁכֵּינָה בּוֹכָה וּמְיַלֶּלֶת וְצוֹעֶקֶת וַאֲנַחְנוּ לֹא נוֹשָׁעְנוּ?

אִיתָא בְּתִקּוּנֵי זֹהַר, (תִּיקּוּן מג'): **וְעוֹד מִי שֶׁגּוֹרֵם שֶׁתִּסְתַּלֵּק הַקַּבָּלָה וְהַחָכְמָה** (זֹהַר, פְּנִימִיּוּת הַתּוֹרָה). מִתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה וּמִתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב, וְגוֹרֵם שֶׁלֹּא יִשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ, וְאוֹמֵר שֶׁאֵין אֶלָּא פְּשָׁט בַּתּוֹרָה וּבַגְּמָרָא (לוֹמְדִים רַק פְּשָׁט הַתּוֹרָה וְהַגְּמָרָא כָּל הַיּוֹם, וְהַמֵּבִין יָבִין), בְּוַדַּאי הוּא יְסַלֵּק אֶת הַמַּיִם מֵהַהוּא נָהָר וּמֵהַהוּא גַּן. אוֹי וַאֲבוֹי לוֹ, טוֹב שֶׁלֹּא נִבְרָא בָּעוֹלָם, וְלֹא יִלְמַד אוֹתָהּ תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וְשֶׁבְּעַל פֶּה, **וְנֶחְשָׁב לוֹ כְּאִילּוּ הֶחְזִיר אֶת הָעוֹלָם לְתֹהוּ וָבֹהוּ, וְגוֹרֵם עֲנִיּוּת בָּעוֹלָם וְאֹרֶךְ הַגָּלוּת!!** וּבְתִקּוּן ל' אִיתָא: **אוֹי לָאֻלָּה שֶׁעוֹבְדִים אֶת הַשְׁכִינָה בְּיוֹבֶשׁ, וְלֹא מִשְׁתַּדְּלִים בְּלִמּוּד חָכְמַת הַקַּבָּלָה, אֲבוֹי לָהֶם שֶׁגּוֹרְמִים עֲנִיּוּת, וְחֶרֶב וּבִזָּה** (מִלְחָמוֹת) וְהֶרֶג וְאֹבְדָן בָּעוֹלָם, **וּמְסַלְּקִים אֶת רוּחַ הַמְּשִׁיחַ".**

בְּיָמִים הַקָּשִׁים הָאֵלּוּ הָעוֹבְרִים עַל כָּלָּנוּ יִשְׂרָאֵל, ה' יְצִילֵנוּ, וְאֵין אִישׁ יוֹדֵעַ מַה יֵּלֶד יוֹם, וְרַבִּים שׁוֹאֲלִים וּמְבַקְּשִׁים עֵצָה וְתוּשִׁיָּה בַּמֶּה לְעוֹרֵר רַחֲמֵי שָׁמַיִם וּלְבַטֵּל כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת ה"י. בְּוַדַּאי צְרִיכִים לְהִתְחַזֵּק וְלִלְמוֹד בְּדִבְרֵי קָדְשׁוֹ שֶׁל הַתַּנָּא הָאֱלֹקִי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי זיע"א, הַמַּבְטִיחַ שֶׁבִּזְכוּת הַקְּרִיאָה בְּסֵפֶר הַזֹּהַר (אַף לִלֹּא הֲבָנָה כְּלָל כַּיָּדוּעַ מִדִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ) **נֵצֵא מִן הַגָּלוּת בְּרַחֲמִים, וּכְדַאי הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן לִסְמֹךְ עָלָיו בְּשִׁעַת הַדְּחָק.** וְרוֹאִים מִזֶּה בַּעֲלִיל שֶׁרַק בִּזְכוּת הַקְּרִיאָה וְהַלִּמּוּד בְּסֵפֶר הַזֹּהַר **נִזְכֶּה וְנִגָּאֵל בְּרַחֲמִים בִּלֹּא צָרוֹת וְיִסּוּרִים** רח"ל.

אָמַר הַנָּבִיא עָמוֹס (ח' יא- יב): **"הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה' אֱלוֹקִים וְהִשְׁלַחְתִּי רָעָב בָּאָרֶץ לֹא רָעָב לַלֶּחֶם וְלֹא צָמָא לַמַּיִם כִּי אִם לִשְׁמֹעַ אֶת דִּבְרֵי ה' וכו' ".**

אָנוּ רוֹאִים זֹאת בְּמְצִיאוּת שֶׁמִּכָּל קְצָווֹת הָאָרֶץ דּוֹרְשִׁים וּמְבַקְּשִׁים שׁוֹלְחִים פַּקְסִים וּמִתְקַשְּׁרִים לְבַקֵּשׁ אֶת דִּבַּר ה', לְבַקֵּשׁ סִפְרֵי זוֹהַר, קוּנְטְרֵסִים וכדו'. הַצְּמָאוֹן הוֹלֵךְ וְגָדֵל לִשְׁמוֹעַ אֶת דִּבַּר ה'.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי הֵכִין רְפוּאָה לַמַּכָּה "הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ", שֶׁבּוֹ נוֹכַל כָּעֵת בַּדּוֹר הָאַחֲרוֹן לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה וְלִזְכוֹת לְיִרְאַת שָׁמַיִם. וְלִזְכּוֹת לִלְמֹד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ. וְעַל יְדֵי לִמּוּד הַזֹּהַר, נִזְכֶּה לַחְזֹר בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה. כִּי בְּלִי זֹהַר הַקָּדוֹשׁ, אִי אֶפְשָׁר לִזְכּוֹת לְיִרְאַת שָׁמַיִם. וּבוֹ נִנָּצֵל וּבוֹ נִגָּאֵל. כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ כָּל הַצַּדִּיקִים, תַּלְמִידֵי בַּעַל שֵׁם טוֹב, וְעוֹד. וּבָרוּךְ ה' שֶׁיֵּשׁ בְּדוֹרֵנוּ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁסִּיְּמוּ אֶת הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ אַלְפֵי פְּעָמִים.

מוֹרַי וְרַבּוֹתַי!!! אֵלּוּ שֶׁלּוֹמְדִים זֹהַר יִנָּצְלוּ מֵהַמַּבּוּל כְּמוֹ **נֹחַ בַּתֵּבָה** וְיִנָּצְלוּ מִמִּלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג, (תיקז"ח ע"ב ע"ד, זֹהַר נָשֹׂא). **נְצוֹלִים מִכָּל פְּגָעִים רָעִים**, (תקי"ז, כְּגַן הַיָּרֵק). **זוֹכִים לְהַשְׂבָּתַת** הַקִּטְרוּגִים, **מְבַטְּלִים** אֶת הַקְּלִפּוֹת **וּמְבִיאִים** אֶת **הַמָּשִׁיחַ**, (הגר"א-אֶבֶן שְׁלֵמָה, חֶסֶד לְאַבְרָהָם, דגמ"א שְׁמִינִי). **מְטַהֵר וּמְקַדֵּשׁ הַנֶּפֶשׁ**, (פֶּלֶא יוֹעֵץ). **מְקָרְבִים** אֶת **הַגְּאֻלָּה וְעוֹשִׂים נַחַת רוּחַ גָּדוֹל לְיוֹצְרָם**, (מק"מ לתיקו"ז). **הֵם לְבַד זוֹכִים שֶׁתְּפִלּוֹתֵיהֶם נִשְׁמָעוֹת וּמִתְקַבְּלוֹת**, (ר"י אַבּוּחֲצֵירָא, "בִּגְדֵי הַשֶּׁרֶד"). רַק הֵם נִקְרָאִים עוֹבְדֵי ה' לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל פְּרָס. וְזוֹכִים לְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה, וּמֵרוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ, (רַבִּי אַבְרָהָם אֲזוּלַאי, פִּרְקֵי אֲבוֹת). כְּשֶׁיָּבוֹא הַמָּשִׁיחַ יֹאמַר עֲלֵיהֶם: **"בִּזְכוּתְךָ הִגַּעְתִּי!**, לְךָ יֶשׁ חֵלֶק בִּגְאֻלַּת הָעָם!".

עֵרֶךְ לְמוּד שָׁעָה אַחַת זֹהַר הַקָּדוֹשׁ

בְּחוֹל: כְּמוֹ שָׁנָה שְׁלֵמָה לִמּוּד נִגְלֶה. **בְּשַׁמְּחָה:** כְּמוֹ אֶלֶף שָׁנָה. **בְּצַעַר:** כְּמוֹ מֵאָה אֶלֶף שָׁנָה.
בְּשַׁבָּת: כְּמוֹ אֶלֶף שָׁנָה תּוֹרָה. **בְּשַׁמְּחָה:** כְּמוֹ מִלְיוֹן שָׁנָה. **בְּצַעַר:** כְּמוֹ מֵאָה מִלְיוֹן שָׁנָה **תּוֹרָה.** (הֲרי"ח הַטּוֹב, אוֹרְחוֹת צַדִּיקִים, אבדר"נ).

מַמָּשׁ תַּעֲנוּג לִרְאוֹת שֶׁמִּתְאַסְּפִים יְהוּדִים בְּכָל בָּתֵּי הַכְּנֶסִיּוֹת וּבָתֵּי הַמִּדְרָשׁוֹת, לִלְמֹד כָּל שַׁבָּת קוֹדֶשׁ זֹהַר הַקָּדוֹשׁ.

וּבִלְמוּד בְּמִנְיָן מְקֻבָּלִים שָׁכָר כָּפוּל אֶלֶף, כִּי "כָּל בֵּי עֲשָׂרָה שְׁכִינְתָּא שַׁרְיָא". וְ"כָל מַה דְּיָהֲבֵי מִשְׁמַיָּא נוֹתְנִים בְּאֶלֶף", (זוה"ק פָּרָשַׁת וַיֵּצֵא דַּף קס"א עַמּוּד א').

וּבִזְכוּי הָרַבִּים עוֹד פַּעַם כָּפוּל אֶלֶף כִּדְאִיתָא בְּמִדְרַשׁ רַבָּא, (שִׁיר הַשִּׁירִים פָּרָשָׁה ח' פִּסְקָא ט"ז).
עַל הַפָּסוּק (ח' י"ב) "כַּרְמִי שֶׁלִּי לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם לְנֹטְרִים אֶת פִּרְיוֹ" רַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי אָמַר **אֵין הָרַב נוֹטֵל שָׂכָר שֶׁל תַּלְמִידוֹ עַד שֶׁיְּשַׁלְּמוּנוּ לָאֲחֵרִים מַה טַּעַם הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה**, רַבִּי חִיָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַבָּא דְּיָפוֹ אָמַר, **הַלּוֹמֵד תּוֹרָה בְּצַעַר, נוֹטֵל אֶלֶף.** שֶׁלֹּא בְּצַעַר, מָאתַיִם נוֹטֵל בִּשְׂכָרוֹ. מִמִּי אַתְּ לָמַד מִשִּׁבְטוֹ שֶׁל יְשָׂשכָר וּמִשִּׁבְטוֹ שֶׁל נַפְתָּלִי, **שִׁבְטוֹ שֶׁל נַפְתָּלִי עַל יְדֵי שֶׁהָיוּ עוֹסְקִים וְלוֹמְדִים תּוֹרָה בְּצַעַר, נָטְלוּ שָׂכָר אֶלֶף.** הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (ד"ה א' י"ב): "וּמִנַּפְתָּלִי שָׂרִים אֶלֶף". אֲבָל שִׁבְטוֹ שֶׁל יְשָׂשכָר עַל יְדֵי שֶׁהָיוּ לוֹמְדִים תּוֹרָה שֶׁלֹּא בְּצַעַר נָטְלוּ שָׂכָר מָאתַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם) "רָאשֵׁיהֶם מָאתַיִם וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם". - רַבִּי יוּדָן בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹן אָמַר, **הַלּוֹמֵד תּוֹרָה שֶׁלֹּא בְּמְקוֹמוֹ נוֹטֵל שָׂכָר אֶלֶף וּבְמְקוֹמוֹ נוֹטֵל שָׂכָר מָאתַיִם.** וּמִמִּי אַתְּ לָמַד, מִשִּׁבְטוֹ שֶׁל יְשָׂשכָר וּמִשִּׁבְטוֹ שֶׁל נַפְתָּלִי. שִׁבְטוֹ שֶׁל נַפְתָּלִי **עַל יְדֵי שֶׁהָיוּ לְמֵדִין תּוֹרָה שֶׁלֹּא בְּמְקוֹמָן נָטְלוּ שָׂכָר אֶלֶף,** הֲדָא הוּא דִּכְתִיב **וּמִנַּפְתָּלִי שָׂרִים אֶלֶף.** אֲבָל שִׁבְטוֹ שֶׁל יְשָׂשכָר

עַל יְדֵי שֶׁהָיוּ לְמֵדִין תּוֹרָה בִּמְקוֹמָן נָטְלוּ שָׂכָר מָאתַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר: "רָאשֵׁיהֶם מָאתַיִם וְכָל אֲחֵיהֶם עַל פִּיהֶם". וּבְמִדְרָשׁ זוּטָא (קֹהֶלֶת פָּרָשָׁה ה'): רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן לָמַד וְלֹא לִמֵּד אֵין לְךָ הֶבֶל גָּדוֹל מִזֶּה[ב]. **מִכָּאן אָמְרוּ אֵין הָרַב נוֹטֵל שְׂכַר תַּלְמִידָיו עַד שֶׁיְּלַמְּדֵנּוּ לַאֲחֵרִים.** שֶׁנֶּאֱמַר "הָאֵלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה" וגו' (שִׁיר ח' י"ב).

הָעוֹלֶה מִכָּאן שֶׁהַמְזַכֶּה אֶת הָרַבִּים שֶׁיְּלַמְּדוּ בְּצִבּוּר זֹהַר הַקָּדוֹשׁ בְּשַׁבָּת קוֹדֶשׁ שָׂעָה, עוֹלֶה לוֹ כְּמוֹ לְמוּד תּוֹרַת הַנִּגְלֶה 100,000,000,000,000 שָׁנָה וּבְמִלִּים מֵאָה טְרִילְיוֹן שְׁנוֹת תּוֹרָה!!! [וְיָכֹל אַתָּה לִזְכּוֹת לָזֶה בְּקַלּוּת אִם בַּעַל נֶפֶשׁ אַתָּה]. וּבְזֹהַר רַעְיָא מְהֵמְנָא פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים (ק"כ), כָּתַב שֶׁיִּשְׂרָאֵל שֶׁהֵם נִקְרָאִים **"אַיֶּלֶת"** הֵם נִרְדָּפִים מִפְּנֵי הָרְשָׁעִים, **וְאָז יִתְעוֹרֵר נַפְתָּלִי שֶׁהוּא "אַיָּלָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן אִמְרֵי שָׁפֶר"**, (יֵשׁ לְרַמֵּז שֶׁנַּפְתָּלִי הֵם אֵלּוּ שֶׁמּוֹסְרִים נַפְשָׁם וּמְצַעֲרִים עַצְמָם לִזְכּוּי הָרַבִּים, הֵם זוֹכִים לְקָרֵב אֶת הַגְּאוּלָה וּלְהָבִיא אֶת הַמָּשִׁיחַ) **וְהוּא יְעוֹרֵר אֶת הַמָּשִׁיחַ** בֶּן דָּוִד שֶׁהוּא מִצַּד יָמִין עַיִן שָׁם. וְעַתָּה מוּבָן לָמָּה דַּוְקָא הָאוֹחֲזִים בְּמִדַּת נַפְתָּלִי (שֶׁהֵם מְזַכֵּי הָרַבִּים בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה וְאֵינָם נֶחִים בִּמְקוֹמָם) הֵם אֵלּוּ שֶׁמְּעוֹרְרִים אֶת הַגְּאוּלָה וּבִזְכוּתָם הַמָּשִׁיחַ בָּא.

הַגְּרָ"א בְּמִשְׁלֵי (יב, יָד), **מְבָאֵר גּוֹדֶל הַזְּכוּת שֶׁיֵּשׁ לִמְזַכֵּי הָרַבִּים וּמוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ. אִם שָׁמַע, מְקַבֵּל שְׂכַר עַל כָּל מַה שֶּׁיַּעֲשֶׂה לְדוֹרוֹת. וְגַם אִם לֹא שָׁמַע, אָז מְקַבֵּל כָּל חֶלְקוֹ הַטּוֹב. וְזֶה שֶׁלֹּא שָׁמַע לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ אֶת חֵלֶק הַגֵּיהִנּוֹם שֶׁלּוֹ.**

וְאִם בִּרְצוֹנְךָ לִזְכּוֹת לְעוֹלָמוֹת נֶצַח! "עַיִן לֹא רָאֲתָה" וּלְקָרֵב הַגְּאוּלָה - הִנֵּה יָכוֹל לִהְיוֹת שֻׁתָּף בְּמִפְעָל הַזֹּהַר הָעוֹלָמִי וּלְזַכּוֹת אֶת כָּל הַיְּהוּדִים בִּלְמוּד הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ עַל יְדֵי חֲלוּקַת סִפְרֵי מִפְעָל הַזֹּהַר **"עֶרְכָּהּ שֵׁשׁ שָׂעָה"**, תִּיקּוּנֵי זֹהַר, אִדְּרָא, תִּיקּוּנֵי זֹהַר הַמְּחוּלָק, וְעוֹד סְפָרִים נִפְלָאִים. אֲשֶׁר לֹא נִרְאוּ בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ. כְּגוֹן, זֹהַר הַמְּחוּלָק לְתַתְקַ"ס חֲלָקִים, שֶׁבָּזֶה מְטַהֵר אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ, וְתֶכֶף וּמִיָּד נִגְאָלִים.

וְאִם בִּזְכוּתְךָ יִלְמַד אֲפִילוּ יְהוּדִי אֶחָד תּוֹרַת הַזֹּהַר הֲרֵי תִּזְכֶּה לְמִילְיוֹנֵי שְׁנוֹת תּוֹרָה. וּמִי יוּכַל לְחַשֵּׁב אֶת גּוֹדֶל הַשָּׂכָר הַנִּצְחִי שֶׁיְּזַקְפוּ לִזְכוּתְךָ בְּוַודָּאוּת!!!

וּבְסֵפֶר קוֹל הַתּוֹר שֶׁחִבֵּר הצה"ק רַבִּי הִלֵּל רִיבְלִין מִשֶּׁקְלוֹב זצ"ל, שֶׁחִבֵּר סֵפֶר זֶה עַל פִּי תּוֹרַת רַבּוֹ הגר"א זיע"א. כָּתַב: שֶׁאֶחָד מֵהַתַּפְקִידִים שֶׁל מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם הוּא "פַּעְנֵחַ רָזָא" לְלַמֵּד לַדּוֹר סוֹדוֹת הַתּוֹרָה וּבְכָךְ הוּא לוֹחֵם נֶגֶד הָעֲמָלֵק וְהָעֲרֶב רַב שֶׁבַּדּוֹר. [סמ"ך ו"ו דל"ת בְּגִימַטְרִיָּה מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף = 566]. עַד כַּאן דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים. וְיֵשׁ לְרַמֵּז כִּי **"שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי"**

הערות

ב. אָמְרוּ חַז"ל בְּפִרְקֵי אָבוֹת (פ"ג י"ז): אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה וְאִם אֵין תּוֹרָה אֵין קֶמַח, וּבֵאֵר בְּסֵפֶר "מָצָא חֵן בַּמִּדְבָּר". קֶמַח גִּימַטְרִיָּה 148 למ"ד בְּמִילּוּאָהּ גִּימַטְרִיָּה 74. פַּעֲמַיִם למ"ד = 148. לְרַמֵּז שֶׁצָּרִיךְ שְׁנֵי לַמֶּד, שֶׁזֶּה לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, וְרַק אָז זוֹכֶה לַתּוֹרָה. זֶהוּ הַכַּוָּנָה אִם אֵין קֶמַח אֵין תּוֹרָה, כִּדְאִיתָא בְּמִדְרָשׁ קֹהֶלֶת הנ"ל. וְאִם אֵין תּוֹרָה פָּרוּשׁ תּוֹרָה לִשְׁמָהּ אָז אֵין קֶמַח. כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָאוֹר הַחַיִּים הַקָּדוֹשׁ פָּרָשַׁת תְּרוּמָה שֶׁרַק תּוֹרָה לִשְׁמָהּ מַצִּילוֹ מֵהַיֵּצֶר. וְיֵשׁ לְרַמֵּז קֶמַח נוֹטָרִיקוֹן מִלְחָמָה קְדוֹשָׁה שֶׁרַק בִּזְכוּת תּוֹרָה לִשְׁמָהּ זוֹכֶה לִלְחוֹם אֶת מִלְחֲמוֹת הַקְּדֻשָּׁה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּמִבֹּאר בִּסְפָרִים הַקְּדוֹשִׁים - עַיִן בְּסֵפֶר אוֹר הַזֹּהַר, שֶׁרַק לוֹמְדֵי הַזֹּהַר זוֹכִים לְתוֹרָה לִשְׁמָהּ. וְכֵן כָּתַב רַבִּי אַבְרָהָם אֲזוּלַאי זי"ע בְּפֵרוּשׁוֹ עַל פִּרְקֵי אָבוֹת וְכֵן כָּתַב הַצַּדִּיק רַבִּי אֶלְיעֶזֶר פַּפּא זי"ע בְּסִפְרוֹ: "פֶּלֶא יוֹעֵץ" שֶׁרַק הַדְּבֵקִים בְּתוֹרַת הרשב"י זוֹכִים לַעֲבוֹד אֶת הַשֵּׁם שֶׁלֹּא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס.

עִם מִסְפַּר הָאוֹתִיּוֹת וְעִם הַכּוֹלֵל (533+12+1) עוֹלֶה בְּדִיּוּק 566[ג] וְזֶהוּ רֶמֶז נוֹרָא וְנִפְלָא שֶׁהַמִּלְחָמָה הָעִקָּרִית נֶגֶד עֲמָלֵק וְהָעֶרֶב רַב הוּא לְגַלּוֹת וּלְפַרְסֵם אֶת תּוֹרַת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי שֶׁבָּזֶה מַכְנִיעָם וּמְבַטְלָם. וּפוּק חֲזִי כָּל מִי שֶׁנַּפְשׁוֹ טְהוֹרָה חוֹשֵׁק אֶל הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, וּמְאֹד חָפֵץ לְפַרְסֵם אֶת הָרַשְׁבִּ"י בָּעוֹלָם אֲשֶׁר בָּזֶה תְּלוּיָה כָּל הַגְּאוּלָה הַשְּׁלֵמָה בְּרַחֲמִים, וּמִי שֶׁעוֹמֵד מִן הַצַּד וְקַל וָחֹמֶר אִם מַפְרִיעַ לַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה צָרִיךְ לְבְדּוֹק אִם לֹא נִדְבְּקָה בּוֹ קְלִפַּת הָעֶרֶב רַב, וְרַגְלָיו לֹא עָמְדוּ עַל הַר סִינַי[ד] .

עַתָּה צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְהַחְלִיט הַאִם הוּא שַׁיָּךְ לְמִי שֶׁרוֹצֶה לִזְכּוֹת **לְמֵאָה טְרִילְיוֹן שְׁנוֹת תּוֹרָה,** וּלְהָבִיא אֶת הַמָּשִׁיחַ, אוֹ חַס וְשָׁלוֹם לִפּוֹל לִקְלִפַּת הָעֶרֶב רַב, כִּי זֶה כְּנֶגֶד זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים. וְהַבּוֹחֵר בַּקָּדֶשׁ הוּא חוֹשֵׁק לִזְכּוֹת אֶת הָרַבִּים וְזִכּוּת הָרַשְׁבִּ"י תַּעֲמֹד לוֹ וּלְזַרְעוֹ עַד עוֹלָם בָּזֶה וּבָבָא.

רוֹאִים מִזֶּה עַד כַּמָּה גָּדוֹל וְעָצוּם כֹּחוֹ שֶׁל הַלִּמּוּד בְּסֵפֶר הַזֹּהַר, אֵין לָנוּ אֶלָּא לְחַזֵּק אֶת יְדֵי עוֹשֵׂי מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ. "אִמְצוּ מָתְנַיִם וְחִגְרוּ עֹז לְהַמְשִׁיךְ וּלְהָפִיץ אֶת אוֹרוֹ שֶׁל רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, לְפַרְסֵם כֹּחוֹ בָּעוֹלָם וּלְסַיֵּעַ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר, וְהוֹסִיפוּ לַעֲשׂוֹת חָיִל וּלְהַרְבּוֹת חֲיָלִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְאוֹרַיְתָא לְאוּקְמָא שְׁכִינְתָא מֵעַפְרָא".

וְכָעֵת אֵין לְשׂוּם יְהוּדִי תֵּרוּץ מַדּוּעַ לֹא יִלְמַד זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ, אֶלָּא כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים וְלוֹמְדִים זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ וּמְקַיְּמִים דִּבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, מִפִּי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה, שֶׁאָמַר: "בְּסִפְרָא דָּא יִפְקוּן מִן גָּלוּתָא בְּרַחֲמֵי" (רַעְיָא מְהֵימְנָא נָשֹׂא קכ"ד).

לוֹמְדֵי הַזּוֹהַר הַקָּדוֹשׁ יִהְיוּ הָרִאשׁוֹנִים לְקַבֵּל פְּנֵי מָשִׁיחַ

וְאִלּוּ שֶׁלָּמְדוּ זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ, הֵם יִהְיוּ הָרִאשׁוֹנִים לְקַבֵּל פְּנֵי מָשִׁיחַ. וּכְשֶׁיָּבוֹא יֹאמַר לָהֶם יִישַׁר כֹּחֲכֶם שֶׁזִּרְזִתֶם הַגְּאֻלָּה. וּבִזְכוּתְכֶם הָעוֹלָם קַיָּם, וּבָא עַל תִּקּוּנוֹ הַשָּׁלֵם.

הַלְוַאי שֶׁנִּזְכֶּה לִהְיוֹת מִן הַזּוֹכִים הַמְאֻשָּׁרִים, שֶׁהַמָּשִׁיחַ בִּכְבוֹדוֹ וּבְעַצְמוֹ יָעִיד עָלֵינוּ - "בִּזְכוּתְךָ הִגַּעְתִּי". עַל כֵּן, יְהוּדִים יְקָרִים, תְּנוּ לִמּוּד לְשֵׁם שָׁמַיִם, הַקְרִיבוּ מְדַקּוֹתֵיכֶם לְמַעַן הַשְׁכִּינָה הַקְּדוֹשָׁה, לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לִיוֹצְרֵנוּ, לִגְרֹם לִפְדוּת נַפְשֵׁנוּ, וְלִמְּדוּ בְּכָל יוֹם זוֹהַר הַקָּדוֹשׁ וְכָךְ נֵלֵךְ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד יַחַד לְקַבֵּל אֶת אוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ. וְכֻלָּנוּ כְּאֶחָד נִזְכֶּה שֶׁיִּקַּיְמוּ בָּנוּ נְבוּאַת הָרַשְׁבִּ"י "זַכָּאָה דָּרָא דְּהַאי אִתְגַּלְיָא בֵּיהּ וּבְסִגּוּלָתוֹ "וּקְרָאתֶם דְּרוֹר" וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ, בֶּן דָּוִד מְשִׁיחֵנוּ מָלֵךְ בְּיָפְיוֹ יָבוֹא וְיִגְאָלֵנוּ, בְּ"עֹז" וְהָדָר אֱלֹקֵינוּ, וּבִשְׂכַר זֹאת אֵ-ל חַי חֶלְקֵנוּ, וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' צוּרֵנוּ מָגִנֵּנוּ, יִגְלֶה כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ, וְאָז יִשְׂמַח לִבֵּנוּ, וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ, בִּישׁוּעַת מַלְכֵּנוּ.

הערות

ג. וְכֵן "תְּהִלָּל יָהּ הַלְלוּיָה" = 566 לְרֶמֶז שֶׁהַשָּׁבָח וְהַנַּחַת רוּחַ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הֵכִי גָּדוֹל הוּא בְּלִמּוּד הַזּוֹהַר הַקָּדוֹשׁ. וְכֵן "תִּיקוּן" = 566 לְרֶמֶז שֶׁהוּא הַתִּקּוּן הַכְּלָלִי וְהַפְּרָטִי לִנְשְׁמַת יִשְׂרָאֵל, וְכֵן "תִּינוֹק" = 566 לְרֶמֶז שֶׁבְּלִמּוּד הַזּוֹהַר הַקָּדוֹשׁ זוֹכֶה לִתְשׁוּבָה מֵאַהֲבָה, וְנִטְהַר וְנִזְדַּכֵּךְ כְּנִשְׁמַת תִּינוֹק הַנּוֹלָד.

ד. כְּדְכָתַב הַצַּדִּיק הַמְקֻבָּל רַבִּי יְהוּדָה פְּתַיָּה זי"ע עַל הַפָּסוּק "כִּי יֵרָאתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ" אַךְ מִי שֶׁנַּפְשׁוֹ טְהוֹרָה מוֹסֵר נַפְשׁוֹ עַל הַלִּמּוּד הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. (הוּבְאוּ דְּבָרָיו בְּסֵפֶר הַזּוֹהַר וְהַר סִינַי, קָחֲנוּ מִשָּׁם).

נִתְפַּלֵּל יַחַד לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיַּעֲזֹר לָנוּ גַּם הַשָּׁנָה לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה עַל כָּל חֶלְקֶיהָ עִם תּוֹרַת הַסּוֹד מֵחָדָשׁ מִתּוֹךְ טָהֳרַת הַלֵּב, מִתּוֹךְ אַחְדוּת, מִתּוֹךְ הַכְנָעָה וַעֲנָוָה, וְעַל יְדֵי קִדּוּשׁ הַשֵּׁם הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַיּוֹצֵא מֵהַקֶּבּוּץ הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה, נִזְכֶּה לְבִרְכַּת: "וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵהֶרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ", בְּבִיאַת מְשִׁיחַ צִדְקֵינוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.

בָּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

מהדורת יום הולדת

עם כיסוי לבלתי שביר – מיוחדת לחגיגות יום הולדת

שמח לשנים רבות לבעל היום הולדת,

סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך א
הקדמות
לתורת
הזוהר
הקדמת
הזוהר
בראשית
640 עמודים
1
מפעל
הזוהר
העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך ב
נח
לך לך
וירא
544 עמודים
2
מפעל
הזוהר
העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך ג
חיי שרה
תולדות
ויצא
וישלח
וישב
624 עמודים
3
מפעל
הזוהר
העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך ד
מקץ
ויגש
ויחי
512 עמודים
4
מפעל
הזוהר
העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך ה
שמות
וארא
בא
בשלח
560 עמודים
5
מפעל
הזוהר
העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך ו
יתרו
משפטים
432 עמודים
6
מפעל
הזוהר
העולמי

סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך ז
תרומה
תצוה
כי תשא
560 עמודים
7
מפעל הזוהר העולמי
כרך ח
ויקהל
פקודי
640 עמודים
8
כרך ט
ויקרא
צו
שמיני
תזריע
מצורע
496 עמודים
9
כרך י
אחרי
קדושים
אמור
בהר
בחוקותי
528 עמודים
10
כרך יא
במדבר
נשא
בהעלותך
שלח
קרח
חוקת
בלק
592 עמודים
11
כרך יב
בלק
פנחס
מטות
592 עמודים
12

סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך יג
❖
ואתחנן
עקב
שופטים
כי תצא
וילך
האזינו
❖
320 עמודים
13
מפעל הזוהר העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך יד
זֹהַר חָדָשׁ
בראשית
נח-לך
וירא
תולדות
ויצא
וישב
בשלח
יתרו
תרומה
כי תשא
592 עמודים
14
מפעל הזוהר העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך טו
זֹהַר חָדָשׁ
צו
אחרי
בהר
נשא
חוקת
בלק
מטות
כי תצא
כי תבוא
528 עמודים
15
מפעל הזוהר העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך טז
זֹהַר חָדָשׁ
שיר
השירים
רות
איכה
תיקוני
זוהר חדש
556 עמודים
16
מפעל הזוהר העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך יז
❖
תִּקּוּנֵי
הַזֹּהַר
חלק
א׳
❖
512 עמודים
17
מפעל הזוהר העולמי
סֵפֶר
תּוֹרַת
הַזֹּהַר
תַּרְגּוּם
הַזֹּהַר
בְּלָשׁוֹן
הַקֹּדֶשׁ
כרך יח
❖
תִּקּוּנֵי
הַזֹּהַר
חלק
ב׳
❖
448 עמודים
18
מפעל הזוהר העולמי